Jean-Baptiste Del Amo

Çeviri: ŞULE ÇİLTAŞ

2. BASKI
can
çağdaş

JEAN-BAPTISTE DEL AMO

HAYVAN HÜKÜMRANLIĞI

Can Çağdaş

Hayvan Hükümranlığı, Jean-Baptiste Del Amo
Fransızca aslından çeviren: Şule Çiltaş
Règne Animal
İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Gallimard, 2016
© 2016, Éditions Gallimard, Paris
© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.
Bu eser, Institut français kurumunun yayına destek programından yararlanmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı i i olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022
2. basım: Ocak 2023, İstanbul
Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan
Editör: Şirin Etik
Düzelti: Melis Oflas
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No.17/1 Oda:1
Esenyurt, İstanbul
Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-5858-4

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

JEAN-BAPTISTE DEL AMO

HAYVAN HÜKÜMRANLIĞI

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Şule Çiltaş

can

JEAN-BAPTISTE DEL AMO, 1981 yılında Toulouse'da doğdu. 2008'de yayımlanan ilk kitabı *Une éducation libertine*'le (Liberten Bir Eğitim) Goncourt du Premier Roman ve François-Mauriac ödüllerine layık görüldü. 2010'da, tiyatroya uyarlanan ikinci romanı *Le Sel*'i (Tuz), 2013'te Sade ödülünü kazanan *Pornographia*'yı (Pornografi) yayımladı. 2016'da dördüncü kitabı *Hayvan Hükümranlığı*'yla Prix du Livre Inter, 2021'de *Le fils de l'homme*'la (İnsanoğlu) Prix du Roman Fnac'ı kazandı. Eserleri on beşten fazla dile çevrildi. Bugün Fransa'nın en genç ve iddialı yazarlarından biri kabul ediliyor, yazar kimliğinin yanı sıra hayvan sömürüsü ve türcülüğe karşı çıkan bir aktivist olarak da tanınıyor.

ŞULE ÇİLTAŞ, Ankara'da doğdu. Felsefe, tarih, edebiyat, çizgi roman alanlarında kitaplar çevirdi ve yayıma hazırladı. Fransızcadan dilimize kazandırdığı yazarlar arasında Voltaire, Michel Foucault, Paul Nizan, Maurizio Lazzarato, Didier Eribon, Danilo Kiš sayılabilir. 2013 yılı Ağustos-Eylül ve 2014 yılı Haziran-Temmuz aylarında, Kültür Bakanlığı'nın düzenlediği Çeviri Atölyeleri kapsamında, Fransız Ulusal Kitap Merkezi'nde (CNL) meslek içi seminerlere katılmış, 2015'te Louise Michel'in *Komün: Tarih ve Anılar*, 2019'da Pierre Broué'nin *Almanya'da Devrim (1917-1923)* adlı eserleriyle "séjour" bursu almıştır. *K24* internet gazetesinde belirli aralıklarla kitap eleştirileri yazmaktadır.

Sébastien'a, anneme, babama ve
kız kardeşime.

BU KİRLİ TOPRAK

(1898-1914)

İlkbaharın ilk akşamlarından sonbaharın son gecelerine kadar, çerçevesi gecenin içinde taş yüzeydeki küçük gölge oyununu iyice belirginleştiren pencerenin altında, solucan yeniği, çivilerle tutturulmuş küçük, tahta peykede iki büklüm oturuyor. İçeride, yekpare meşe masanın üzerinde bir gaz lambası titreşiyor, ocaktaki bitimsiz ateş, güherçile bağlamış duvarlara karısının hareketli siluetini yansıtıyor ve onu aniden kâh kirişlere fırlatıyor kâh bir köşede kırıyor, bu ikircikli sarı ışık geniş odayı dolduruyor, sonra kamburlaşmış, kımıltısız ve kasvetli babayı adeta ters ışıkta bırakarak avlunun karanlığını deliyor. Mevsim ne olursa olsun geceyi tahta peykede bekliyor, kendisinden önce babasının oturduğunu gördüğü, seneler geçtikçe yosun tutmuş, kırılmış, artık çökmek üzere olan ayaklarıyla aynı tahta peykede. Oraya oturunca dizleri karnının dörtte birini kapatıyor ve ayağa kalkarken güçlük çekiyor, geriye tek bir parçası kalsa bile o peykeyi değiştirmeyi aklından geçirmiyor. Nesnelerin mümkün olduğunca uzun süre bildiği gibi, kendisinden öncekilerin uygun gördüğü ya da alışkanlık ve kullanımla dönüştükleri biçimde kalmaları gerektiğini düşünüyor.

Tarla dönüşü, kapıdan destek alarak ayakkabılarını

çıkarıyor, özenle ayakkabılarındaki çamurları temizliyor, sonra nemli havanın, hayvanların nefesinin, pencereleri buğulandıran kötü güveç ve çorba kokularının burnuna dolduğu odanın eşiğinde duruyor, tıpkı çocukluğunda, masada yerini alması için annesinin verdiği işareti ya da babasının yaklaşıp omzunu dürterek iteklemesini beklerken olduğu gibi. Uzun, ince bedeni bükülüyor, ense kökünde garip bir açı oluşuyor. Kışın bile beyazlamayan kızıl esmer boynu, kirli, sertleşmiş bir deriyle sarılmış ve koptu kopacak görünüyor. Bir kemik kistini andıran ilk omur, omuzların arasında çıkıntı yapıyor. Biçimsiz şapkasını eline alıp epeydir kel olan, yer yer güneş lekeleriyle kaplı kafasını açığa çıkarıyor; belki de şimdi yapması gereken hareketi hatırlamaya çalışarak ya da uzun zaman önce ölmüş ve toprak tarafından yutulup sindirilmiş bu anneden bir komut gelmesini umarak bir an şapkayı elinde tutuyor. Karısının inatçı sessizliği karşısında, kendisinin ve hayvanların pis kokularını peşi sıra sürükleyerek en sonunda, sürgüsünü çektiği kapalı ahşap yatağına kadar ilerliyor. Kâh yatağın kenarına oturup kâh yine onun oymalı ahşap panelinden destek alarak, iki öksürük nöbeti arasında yapış yapış gömleğinin düğmelerini çözüyor. Gün bittiğinde, katlanamadığı şey bedeninin ağırlığı, hastalığın iliğini kemiğini kurutması değil, yalnızca bu dikey duruşu; her an yığılıverecek, havası tükenmiş odayı sağdan sola soldan sağa süpürdükten sonra döne döne yere inen ya da yatağın altına kayan bir yaprak misali düşecekmiş görünüşüne artık katlanamıyor.

Ateşin üzerinde duran dökme demir kazandaki su nihayet kaynamış ve ana, Éléonore'a soğuk su maşrapasını uzatıyor. Çocuk, dikkat etmesine rağmen ellerine ve kollarına damlayan ağzına kadar dolu maşrapayı taşırmaktan korkarak ağır adımlarla yürüyor, törenle babasına doğru ilerlerken bluzunun kıvrılmış kollarını ıslatıyor.

Ardına düşen ve acele etmezse onu kaynar su kazanına atmakla tehdit eden ananın azar dolu bakışları altında ensesinin titrediğini hissediyor. Dirsekleri dizlerine dayalı, kollarını ve ellerini önüne sarkıtmış, kocaman bir kuş gibi yarı gölgeye tünemiş baba, dolabın ahşap boğumlarının ya da tuvalet masasında yanıp karanlığa karşı savaşan fitilin seyrine dalmış. Duvara çivilenmiş aynanın ovaline yansıyan fitil, odanın çarpık, güç algılanabilir bir görüntüsünü sunuyor. Kerpiç duvara bel hizasında açılan bir açıklıktan iki inek kafasını uzatmış geviş getiriyor. Kımıltısız gövdelerinin sıcaklığı ve içlerinden dışarı dökülen dışkı insanları ısıtıyor. Mavimsi gözbebeklerine, ocak alevinin ışığında kendi aralarında oynanan küçük sahneler yansıyor. Karısını ve çocuğunu görünce baba puslu bir rüyadan uyanmış ve bu marazlı, damarlı bedene geri dönmüş gibi görünüyor. Kendisine rağmen yeniden hareket etme gücü buluyor. Rahatsız yatağından kurtuluyor, soluk sırtı ortaya çıkıyor, buğday tarlalarındaki yabani otlar gibi kaburga ve köprücükkemiklerinin oluklarına takılmış gri kıllarla dolu gövdesini doğrultuyor. Mum ışığıyla sararmış karnı çukurlaşıyor. Dirsekleri nasır bağlamış kollarını gevşetiyor ve ara sıra gülümsüyor.

Ana, sıcak suyu banyo dolabındaki leğene boşaltıyor. Maşrapayı Éléonore'un elinden alıp raftaki yerine bırakıyor, gözlerini yatağın başında duvara çivili İsa gibi bir deri bir kemik duran çıplak adamın görüntüsünden kaçırmakta acele ederek, babaya tek bir bakış atmadan mutfağına dönüyor. İsa haçın üstünden onun uykusuna bekçilik ediyor, ayrıca gece geç vakitlerde, uykuluyken ettiği dualarda ona görünüyor; bir ay ışığı ya da bir mumla birlikte parıltısı, kapalı yatağın kapı aralığından süzülen söndü sönecek bir mumun aydınlığıyla beliriveriyor; yanında uyuyan ve artık kendini uzak tutmaya özen gösterdiği, gece terlemelerine, sivri kemiklerine, iflah olmaz nefesi-

ne katlanamadığı babanın çivilenmiş, ölü temsili olarak. Gelgelelim evlenip onu gebe bırakan bu adamdan yüz çevirerek inancına ihanet edeceğini, İsa'nın ve Tanrı'nın kendisinden uzaklaşacağını düşündüğü oluyor. O zaman suçluluk duygusuyla kocasına bir bakış atıp beklenmedik ve kindar bir merhamet jestinde bulunuyor, onun gece boyunca tükürdüğü kanlı balgam leğenini boşaltmak, bir hardal tohumu yakısı ya da adamın yastıklardan destek alıp sırtını yatağın başına dayayarak içtiği kekik, bal ve rakı karışımından hazırlamak için doğruluyor; bu ilgiyle neredeyse heyecanlanan baba, anaya olan minnettarlığını göstermek için bu acı ve etkisiz bulamaçlara bayılıyormuşçasına yavaş yavaş içmeye özen gösteriyor, fakat yanında duran kadın artık oralı değil, zira babanın kendisiyle birlikte ona suçluluk duygusu da getiren çarmıhın üzerindeki görüntüsü çoktan soldu; şimdi hemen yatağına kavuşmayı, uykuya dalmayı arzuluyor. Elinde tas ya da leğenle arkasını dönüyor, o kadar alçak bir sesle homurdanıyor ki adam onun bu sözlerini hastalıklı haline, vaktiyle sapasağlam olan bir adamı bu sarsak, bitkin varlığa çevirip sanatoryumluk ederek neredeyse on yıldır ciğerlerini kemiren bu kronik maraza ve sonra hızını alamayıp, kendi talihsizliğine ya da halihazırda yatalak bir anaya bakmasına ve iki ebeveynini de toprağa vermesine rağmen hâlâ yenemediği yazgısına yakılan bir ağıt sanıyor.

Baba buharı tüten leğene eğilip suyu ellerinin arasından yüzüne götürdüğünde Éléonore geride duruyor, gaz lambasından yayılan ışık çemberinde her akşam aynı sırayla, aynı ritimde gerçekleştirilen bu temizliğin her safhasına dikkat kesiliyor. Ana ona oturmasını söyleyecek olursa, o da gözucuyla bu sırtın kamburunu, omurga dizisini, derinin üstünden geçen sabunlu eldiveni, ağrıyan kasları, temiz bir gömleğin sırta geçirilişini izliyor. Parmakları kırılgan bir zarafetle, gece kelebeklerinin ya

da krizalitleri patates tarlalarında yarılıp çatlayan kurukafaböceklerinin titreyen bacakları gibi gömleğinin ilikleri boyunca geziniyor. Sonra ayağa kalkıyor, masaya oturuyor, ana da yerine oturunca, parmak kemikleri birbirine kenetlenmiş, birleşmiş ellerini yüzüne götürüyor ve bakışları, çıkıntılı eklemlerin, kara tırnakların ve parmakların boğumunda yitip gidiyor. Öksürüklerle kesilen bir bereket duası okuyor ve nihayet, yalnızca çiğneme seslerinin, tabakları gıcırdatan çatal bıçakların, dahası dudaklarının kenarından artık kovalamadıkları sinek vızıltılarının eşliğinde yemeklerini yiyorlar; ana boğazına takılan bu taşı, tükürüklü hırıltıların ve kocanın dudaklarından çıkan azıdişlerinin gürültüsünün yarattığı öfkeyi yutma hareketleriyle yok etmeye çabalıyor.

Bütün vücut fonksiyonları arasında ananın en çok iğrendiği şey yutmaktır; ister bir tarlanın ortası, ister köydeki bir sokağın kanalı, ister avluya bütünüyle hâkim gübre yığını, nerede olursa olsun ihtiyacını gidermek için bacaklarını açarak eteğini ve jüponunu sıyırıverir, idrarı toprağa akar ve hayvanlarınkine karışır; ihtiyaç farklı olduğundaysa çömelip sıçmak için kendini bir çalılığın arkasına güçbela atar. Yalnızca atıştırır, bir tiksinti ya da ani tokluk hissiyle isteksizce yutulan açgözlü lokmalarla yetinir. Başkalarının iştahı onu çok daha fazla tiksindirir. Yemek yemeyi utana sıkıla öğrenen çocuğu ve adamı kınar ve baba, düşkünlükle bir kadeh daha şarap istediğinde –kıza gözucuyla bakarak– Nuh'un nasıl sarhoş olup oğullarının önünde çırılçıplak soyunduğunu ya da Lut kavminin nasıl ensest ilişki kurduğunu hatırlatır. Günler, haftalar boyunca oruç tutar. Yalnızca dili damağına yapıştığında kendine birkaç damla su içme izni verir. Yazın para biriktirir, böğürtlenden ya da bahçe meyvelerinden başka bir şey yemez. Eriğin ya da elmanın içine yuvalanmış bir solucanla karşılaştığında onu seyreder, gösterir,

sonra da yer. Onda fedakârlığın tadını bulur. Eğri büğrü kasların, keskin kemiklerin üzerinde asılı duran kanı çekilmiş bir ten kabuğu oluncaya dek kendini kurutmaya bırakmıştır. Éléonore onun bir tek pazar ayininde, Efkaristiya'nın sonunda, sunağın dibinde ekmeği ağzına götürdüğünde canlandığına şahit olur. Daha sonra vecd içinde İsa'nın bedenini emer ve ardından, Peder Antoine'ın kutsal ekmeği hararetle sakındığı kâseye gıptayla bakarak gururlu bir edayla tahta sırasına geri döner. Kilise çıkışında, insanlar etrafında gevezelik ederken, uyanıkken gördüğü bir rüyadan kendini çekip kurtarmalıymış ya da herkesin, ama gerçekte yalnızca kendisinin aldığı kutsal ekmek onu eşsiz bir yere koyup o köylü kalabalığından ayırıyormuş gibi eşikte duraklar. Mayasız ekmeğin son kırıntılarını küçük dil darbeleriyle damağından ayırır, sonra kimseye tek söz etmeden, kızını kolundan çekiştirerek tepelere doğru çıkan yola koyulur; kadının ona verdiği bu ender özgürlük anlarını yakalayan baba ise, öteki adamlarla birlikte kahvehaneleri arşınlar. Ana, yılda bir kez, Notre-Dame des Sept Douleurs'e, Ortaçağ'da bir çiftçi tarafından bulunan heykelinin mucizeler gerçekleştirdiği söylenen ve bazı gizemler yüzünden kendini bağlı hissettiği *Beata Maria Virgo Perdolens*'e dua etmek için Gimoès bölgesinde yer alan Cahuzac'a hac ziyaretine gitme ihtiyacı hisseder. Gelgelelim, Küçük Perhiz zamanı gençler mutluluk ve sağlık vaat eden "Aguillonné" şarkısını söylemek için kapısını çaldığında, onlara kapıyı açmak istemez ve şarkılarının karşılığında vereceği kanyağı ya da birkaç yumurtayı boşa harcamak zorunda kalacak diye söylenir. İnancı batıl inançtan ayıran şeyi bir tek o bilir. Çarşıya çıktığında zaman zaman falcılarla karşılaşır. Orada bile, çocuğu omzunu çıkaracak kadar hızla elinden çekerek kendisiyle birlikte götürür; bu arada falcı kadına kıskançlık, öfke ve pişmanlık dolu bir bakış atar.

Yemek sona erdikten sonra baba sandalyesini geri itiyor, derin bir iç çekerek ayağa kalkıyor, yün ceketini giyiyor ve nihayet tahta peykeye oturuyor, piposunu doldurup yakıyor, piponun korları çok geçmeden burnunun sivri köşesinde ve gözçukurlarının koyu girintilerinde parıldıyor. O zaman Éléonore ona karanfil kokulu sıcak şarap, bir bardak brendi ya da Armagnac şarabı getiriyor, sonra da onun yanına, çivilerle tutturulmuş, eski, küçük tahta peykeye, alacakaranlıkta ya da karanlık gecede yükselip yağmurlarla yıkanan toprakların rayihalarına karışan keskin tütün buğularını akla getiren ya da kavurucu günlerin akşamında derin çatlakların ve tutuşmuş korulukların kokusunu yayan aynı tahta peykeye yerleşiyor. Uzakta, alacakaranlıkta, çanlarını titrete titrete bir koyun sürüsü ilerliyor. Ana, ateşin yanına oturmuş örekede iplik eğiriyor. Baba konuşmuyor ama Éléonore'un küçük ve narin varlığını, hafifçe onunkine değen kolunu onaylıyor. Éléonore onun derin düşüncelerine ortak olmaya, dikkatini geceye, avlunun sükûnetine, müştemilat çatı penceresinin kararmış siyah çizgisinin peşi sıra gelen koyu mavi göğün mor kanadına, ulu meşe ve kestane ağaçlarının doruklarına, sonra hayvanların boğuk sesine, kümes ya da ağıl kapılarının ardında uykuya dalmış sürü hayvanlarına, ağıldaki domuzun homurdanışına ve tavukların gıdaklayışına vermeye çalışıyor. Serin yaz sonu gecelerinde, açık gökyüzü görkemli, yıldızlı bir kubbe oluşturduğunda ürperiyor, ayaklarını önlerinde duran köpeğin inip kalkan karnının altına doğru kaydırıyor ve babaya sokuluyor; Éléonore başını koltukaltı boşluğuna gömsün diye, o da bazen kolunu kaldırıyor.

Éléonore bu bedene yabancı, onu yaratan varlığa, bu dünyaya geldiğinden beri yüz kelimeden fazla etmediği bu suskun, hastalıklı babaya, işle güçle kendini paralayan ya da sonunu getirmeye acele edercesine can atan (tabii

hasattan sonra, ekimden sonra, toprağı sürdükten sonra, sonra...) bu acınası köylüye yabancı. Ana omuz silkip iç geçiriyor. "Göreceğiz bakalım,", "Tanrı isterse,", "Rab seni duysun ve bize merhamet etsin," diyor. Bir an gelip de adamın vadesinin dolmasından korkuyor. Babadan anadan yetim olan o, beslemek zorunda kalacağı bir çocukla ne yapacak? Ayrıca doğum sırasında çektiği acıdan, çok geç bebek sahibi olmanın talihsizliğinden bahsediyor, yirmi sekiz yaşında çoktan ihtiyarlamış. Üstelik doğurduğu bir oğlan çocuğu değil ki, delikanlılık çağlarından itibaren babaya yardım etsin, bu cesur, inatçı ama hiçbir hırsı bulunmayan ve arkasında sadece çetin bir toprak, verimsiz ve bereketsiz aile çiftliklerinden birini bırakacak olan bu adama destek olsun. Eskiden kocasının ailesinin üzüm bağları vardı fakat asma bitlerinin bağdaki tahribatı, parçalanmış ve taşlı topraktan oluşan birkaç dönümü onlardan esirgedi ve babanın babası olan ata bunun hemen ardından, tek söz söylemeden ölüp gitti. Kuru ve ölü bir bağ kütüğü gibi buruş buruş olmuş toprak yığınının ortasında dinlendiği sırada, saban sürdüğü hendekte otlayan ineğinin yanı başına yığılıverdi. Tarım krizine ya da buğday fiyatının düşüşüne neredeyse hiçbir şey çare olacakmış gibi görünmüyor. Ekilmemiş topraklar çoğalıyor, gençler çekip gidiyor, genç kızlar şehirdeki burjuva ailelerin yanında çocuk bakıcılığı yapmaya ya da ev işlerinde çalışmaya heves ediyor. Delikanlılar tarlada çalışmaktan güçlenen kollarını taşocaklarında ya da inşaat işlerinde daha düşük fiyata kiralıyor. Ana, zaman zaman bu kırsalda kendilerinden başka kimsenin kalmayacağını, sonunda canlarını alacak bu inatçı toprağı azimle kazıp duracaklarını söylüyor.

Éléonore orada kımıltısız duruyor, babasının kokusuna, soluğuna, tütünden, kâfurdan, içine çektiği ve bü-

tün gün kol yeninden kayan bir mendile koyduğu ilaçlardan kokmuş nefesine gömülüyor. Baba derin derin nefes aldığında, öksürük nöbetiyle sarsıldığında ya da balgamını yere tükürdüğünde onun gömlek kumaşının altındaki kaburgalarının sert şişkinliğini hissediyor. Çocuk hafifçe kaykılıp kestiriyor. Çiftlik evinin taş yapıları birer birer yıkılıyor, sonra altlarındaki toprak ve geriye yalnızca Éléonore, baba ve koyu karanlık gecede, akışkan, burnundan girip ciğerlerini dolduran gecede ayaklarının dibindeki görünmez av köpeği kalıyor. Böceklerin ve yırtıcı kuşların şarkılarının, sönmüş yıldızlardan üstlerine düşen parıltılar gibi geride kalmış, eski çağlardan geliyormuş göründüğü görkemli bir uzay-zamanda bir başlarına asılı kalmışlar. Pipo nihayet söndüğünde, baba kendi ağırlığıyla birlikte Éléonore'unkini kaldırmak için son gücünü kullanıyor, küçük kız bacaklarını adamın beline, çenesini de omzunun arkasına yaslıyor, kollarını da boynuna dolayıveriyor. Baba onu sandık benzeri, ana babasınınkinin yanında duran küçük bir yatağa bırakıyor. O kadar dikkatli bir şekilde yatırıyor ki, Éléonore eve geldiğini hiç hatırlamadığı gibi ertesi gün babayla bu anları paylaşıp paylaşmadığından emin olmayarak uyanıyor.

Kırmızı ensesi ve emekçi elleriyle kuru bir kadın olan ana, kızına fazla ilgi göstermiyor. Onu eğitmekle, kadın oldukları için üstlerine düşen gündelik işleri ona aktarmakla yetiniyor ve çocuk, bütün zor işlerinde onu izlemeyi, hareketlerini, halini tavrını taklit etmeyi erkenden öğreniyor. Beş yaşında, bir köylü kadın gibi dik ve sert duruyor, sıkılı yumrukları dar kalçalarına dayalı, acımasızca toprağa yerleştirilmiş. Karşılığında bir takdir sevgi ya da ilgi beklemeden çamaşır tokaçlıyor, yayık yayıyor, kuyudan su çekiyor. Éléonore doğmadan önce baba, anayı iki defa gebe bıraktı ama âdet kanamaları az ve düzen-

sizdi, karnı belirginleşmesine rağmen daha öncesinden hamile kaldığını anladığı bu aylar boyunca kanaması devam etti. Zayıf olsa da göbekli bir çocuktu, toprakta ve gübre yığınlarında oynamaktan ya da hasta hayvanların etlerini tüketmekten kaynaklı, anasının sarmısak özleriyle nafile yere iyileştirmeye çalıştığı parazit hastalıkları yüzünden organları gerilip genişlemişti.

Bir ekim sabahı, domuz ağılında tek başına gebe bir domuzla ilgilenirken şiddetli bir acıyla sarsılıyor ve bağırmaya fırsat bulamadan, az önce yere serptiği, soluk ve kokulu tozları havada daireler çizerek yükselmeye devam eden samanların üzerine kapaklanıyor. Doğum suları kalçalarından aşağı akıyor. Kendi kendine doğurmaya çalışan hayvan uzun iniltiler eşliğinde ananın etrafında dönüp duruyor, kocaman karnı gidip geldikçe sarsılıyor, memeleri süt dolu, şişmiş vulvasının dudakları aralık; diz çöküp yana yattıktan sonra doğuran ana oluyor, dişi bir köpek, dişi bir domuz gibi, alnı boncuk boncuk ter içinde, kıpkırmızı, nefes nefese. Bir elini uyluklarının arasına kaydırıp onu kıvrandıran yapış yapış kütleyi yokluyor. Parmaklarını bıngıldağa geçiriyor, cenini çekip kendinden uzağa fırlatıyor. Bir eliyle onu bağlayan mavimsi kordonu yakalıyor ve bir sünger sesiyle yere düşen amniyotik keseyi karnından çekip çıkarıyor. Bitek topraklardan, o toprakların beslendiği köklerden sökülüp alınmış bir patates böceğinin donuk tunç rengi larvasına, sarımsı bir solucana benzeyen peynirimsi parlaklıktaki küçük bedene bakıyor. Gün ışığı ayrık kalasların arasından sızıyor, rutubetli ve tozlu atmosferde çizgiler oluşturuyor, kasvetli yarı karanlık mezbaha kokusuyla yıkanmış, ardından samanda kımıltısız duran siluete dokunuyor. Ana iki büklüm doğruluyor, bir eli etekliğinin altında, derinden sarsılmış cinsel organında. Dehşetle geri

çekiliyor, plasentayı ve onun meyvesini domuza bırakarak kapı mandalını indirmeyi unutmadan orayı terk ediyor. Sırtı ağılın bir duvarına dayalı, soluk almakta güçlük çekerek uzun süre kımıltısız duruyor. Hem bulanık hem parlak görüntüler hücum ediyor zihnine. Sonra çiftlikten ayrılıp Puy-Larroque'a giden yola çıkıyor, şakaklarını ve kanaması yüzünden kararan etekliklerini yıkayan yoğun bir çisentinin altında topallayarak ilerliyor. Kimseye bakmadan meydanı geçiyor. Geçtiğini görenler, yumruğuyla tuttuğu kirli eteğini, sapsarı olmuş yüzünü, sımsıkı duran ağzını ve eski bir cerrahi dikiş misali beyazlamış dudaklarını fark ediyor. Eşarbından fırlamış kahverengi saçları yanaklarına, boynuna yapışmış. Kilisenin kapısını iterek açıyor ve haçın dibinde diz çöküyor.

Şiddetlenen yağmurda çiftliğe geri dönüyor, sağanakta kımıltısız duran ineklerin umursamaz bakışları altında hendekler boyunca ilerliyor, yeleğini göğsünün üst kısmından sıkıca tutmuş. Başı omuzlarına gömülü, çamurlu ayakkabılarını yolda sürüklüyor, bir yandan da yumuşak toprakta nefesinin ve tahta tabanlarının çarpışmasıyla vurgulanan bir "Ave Maria" söylüyor. Çiftliğin avlusundan geçerken, uzaktan, domuz ağılının giriş kapısında iki adamın karaltısını görüyor. İlkel bir korkuyla donup kalıyor. Önce asılı kalan kalbi şimdi gırtlağına kadar çıkıyor. Şiddetli yağmur kurşun rengi bir gökyüzü çiziyor; hava milyonlarca iğneyle delik deşik edilmiş sanki. Çözünmüş görünen karaltılar ağıl duvarının kahverengi kütlesinde öyle erimiş ki ilk bakışta adamların yüzleri mi yoksa sırtları mı ona dönük kestiremiyor. Sonunda ellerin hareketlerini, nefeslerdeki buğu bulutlarını, sesleri kesen gürültüyü sezinliyor. Bir adım atmaya, bir bacak hareketi yapmaya kalkışıyor ama uyuşturulmuş ya da gizli bir irade tarafından yönetiliyor, sonra hızlı hızlı çiftliğe doğru seğirtiyor, alelacele soyunuyor, közlerin

üzerinde bir engerek düğümü gibi tıslayarak iki ineğin miskin bakışları önünde tutuşacak olan çoraplarını ve jüponunu ateşe atıyor. Bulaşık yıkadıkları suyla şöyle bir durulanıyor, sonra baldırları arasında kaydırdığı bir kumaş parçasıyla kurulanıp kuru ve temiz giysiler giyiyor.

Masaya, sırasına oturuyor. Pencerenin ardından, yağan yağmurun avlunun çamurlu zeminini ezip öğütmesini izliyor. Adamların pervazda beliren karaltısına bakıyor ve sendeleyen yürüyüşünden Albert Brisard'ı, çiftlik çiftlik hizmet veren köyün topal delikanlısını tanıyor. Yaklaşırlarken yerinden kıpırdamıyor. Eklemleri beyazlamış ellerinin arasında tuttuğu bir tespihi baldırlarına sıkıştırıyor ve Latince kekeliyor:

" Sen ki dünyanın günahını alıp götürensin, acı bize, Sen ki dünyanın günahını alıp götürensin, duamı kabul et, Sen ki Yaradan'ın sağında oturansın, acı bize..."

Kapıyı iterek açtıklarında birden ayağa kalkıyor ve masanın yanında kıpırtısız, sessiz duruyor. Şiddetli bir esinti avluyu yalayıp geçiyor, odaya doluyor ve yüzünde bir çisenti, paltolarını çıkarıp nefeslenen, sonra yüzlerini silen adamların kokusunu taşıyor.

Koca, "Buradasın ha?" diyor.

Nemli ve dumanlı alacakaranlıkta bir an hareketsiz duruyorlar, sonra koca, Brisard'a oturmasını işaret ediyor ve masaya oturuyorlar. Kadın büfeye doğru gidip üzerine tespihini bırakıyor, içinden bir Armagnac şişesi ve iki kadeh çıkarıyor, onları adamların önüne koyup ağzına kadar dolduruyor. Şişenin boynu bardakların kenarında öyle sert çınlıyor ki tek eliyle kolunu desteklemesi gerekiyor.

"Nerelerdeydin?" diye soruyor koca.

"Köye gittim," diye cevap veriyor kadın.

"Doğurmak üzere olan domuzla mı?"

"Saman koydum ama doğuracak gibi görünmüyordu."

"Yavrularını yedi, artık elinden kurtaracak hiçbir şey yok," diye ekliyor.

"Öyle," diyor Brisard, koca bıyığını alkole daldırarak.

Adamlar kadehleri boşaltıyor ve kadın onları yeniden dolduruyor, sonra yine boşaltıyorlar ve kadın onları bir kez daha dolduruyor, sonra ağzını kapatıp şişeyi büfeye yerleştiriyor. Geri çekilip hamur teknesinin üzerine oturuyor.

"Bir tek senin hayvanın değil," diyor Albert Brisard, yanakları geğirtiden şişmiş. "Bir daha yapacağından emin olabilirsin... Doğum yaptığı sürece... Bunun tadını aldı... öyle görünüyor... Bu onun kanında var artık. Onu bağışlar, tekrar çiftleştirirsen, yavrularına dokunmaması için onu engellesen dahi onlar da bu maraza yakalanacak ve dişiler aynı şekilde yavrularını yiyecek. Bu bir fire, bir leke gibidir... Bunu kendi gözlerimle gördüm. Yapılacak tek şey onu kesmek."

Koca onu onaylayıp burnunu çekiyor, üzerinde parlak bir sümük izi bıraktığı burnunu elinin tersiyle siliyor, arkasından boş kadehi ağzına götürüyor, son bir alkol damlasını yudumlama umuduyla kafasını geriye doğru yatırarak onu yukarı kaldırıyor. "Öyle," diyor.

"Yine de hayvanlarımızı iyi besliyoruz," diye karşılık veriyor.

Brisard omuz silkiyor:

"Bu, kaybedilen kanı telafi etmek için iyi olabilir. Ya da bunun onlarda yarattığı acıyı... En iyisi plasentayı kaldırmak ve pislendiğinde hemen samanı değiştirmek. Yavrular anneden ilk sütü aldıktan sonra o kadar korkacak bir şey yoktur."

Sonra omzunun üzerinden arkaya doğru bir bakış atıp ayaklanıyor:

"Yağmur dinmiş gibi. Bunu sonra konuşuruz."

Koca, onu başıyla onayladıktan sonra ayağa kalkıyor, adama kapı eşiğine kadar eşlik ediyor. Karıkoca, Brisard'ın

paltosunu giymesini, ıslak beresini sıkarken avlunun parlak gri taş zeminine kahverengi su damlatmasını, ardından onu kafasına geçirmesini ve kadınla adama basit bir baş selamı verip uzaklaşmasını izliyorlar. Canı sıkılan koca üzerine bir hırka geçiriyor, çivili ayakkabılarını giyiyor ve domuz ağılına doğru yürüyor. Ana kapıyı kapatıyor. Kendisininmiş gibi hissetmesi gereken henüz sağlam duran sırtını, şimdi dağılmış, kara bulutların geçtiği göğün altında geniş ve ağır adımlarla yürüyüşünü seyrediyor, sonra geri dönüyor, yatağına gidiyor, bütün uzuvlarıyla titreyerek uzanıyor ve hemen uykuya dalıyor.

Hadise ona daha o akşamdan çok uzaklarda kalmış görünüyor. Geriye yalnızca bir anı kalıyor, bir rüyanın bırakabileceği türden ve uyandığında çok daha kafa karıştırıcı bir şekilde geri gelen bir izlenim; herhangi bir ayrıntıyla yeniden canlanan, bütün bir rüyayı ya da kırıntısını kendi içinde barındıran dağınık bir his, bilincinin yüzeyine çekmeye çalıştıkça çözülen bir ip, bir an için belli bir fiziksel durumu, dipsiz bir boşluğu hatırlasa da bu duygu, domuz ağılının zemininde gerçekleşen bu doğumun neredeyse tümü ya da çoğu silinene kadar günden güne azalıyor. Evlat katili dişi domuz besiye çekiliyor ve üç ay, üç hafta ve üç gün sonra doğuran öteki dişiyle çiftleşmesi için komşu çiftlikten bir erkek domuz getirtiliyor. Albert Brisard'ın önerisi üzerine ve önlem olarak, domuz yavrularını acı hıyar ve ardıç ağacı özütüyle kaplıyorlar. Olay unutuluyor.

Koca, her hafta sonu, çivilerle tutturulmuş, eskimiş küçük tahta peykede oturup güvercin çiftlerinin uyukladığı çiftlik evinin yosun tutmuş çatıları üzerinden günbatımını seyrederek piposunu içtikten, brendi ya da sıcak şarap kadehini yudumladıktan sonra karısının uyuduğu yatağa gider. Lambanın ışığında soyunur, üzerine bir gecelik geçirir, sonra çarşafın içine girer, yatağın kapı-

sını çekerek kapatır ve uyuyor numarası yapan yahut düşmanca bir bilinçsizlik içinde yüzüstü ya da yan yatan karısının bedenine sarılmaya çalışır. Hararetle üstündekileri sıyırmasına, küçük memelerini avuçlayıp omuzlarını sıkmasına, bir kemiğe ya da güneşte kurutulan şu sığır tendonlarından birine benzeyen uzun, sert ve boğumlu penisiyle baldırlarının arasını sakınımsızca yoklamasına, mecburen katlanması dışında, hiçbir şey karısının çiftleşmeye razı olduğuna onu ikna edemez. Gözleri kapalı, sessiz, kapakları dağılacakmış gibi görünen kapalı yatağın tuhaf gıcırtısını dinler. Bu bedenin ağırlığını, bu tenin temasını, ekşimiş ter, toprak ve gübrenin asidik kokusunu, bu çıkıntının haşince, tekrar tekrar içine girişini, bu halkalı penisi ıslatmak için çarşafı kaldırıp eline tükürdüğünde yayılan pis kokuyu, yumuşak bıyığını yanağına sürterek kulağına soluduğu çürük dişli ağzından çıkan nefesi ve nihayet bir kurşun darbesi aldıktan sonra, can çekişmeye benzer son bir kasılmayla çalılıkların arasında sürüklenen bir av hayvanı gibi, gırtlaktan gelen bir iniltiyi yastığa gömmeden önce yana devrilişini izler. Kalkıp yıkanmak için onun uykuya dalmasını bekler, kasıkları soğuk meniyle kaplı, bir leğene çömelir, sonra yatağın yanında diz çöker, nasırlı dizleri sert zemine dayalı, ellerini alnının üzerinde birleştirir ve bir dua mırıldanır.

Çiftleşen iki köpekle karşılaştığında elinde bir süpürge, dirgen ya da sopayla üzerlerine atılır. Erkeğin sırtına, onu vazgeçirene kadar şiddetle vurur; ilkin kendini dişiden ayıramayan hayvan, dişi –bazen penis kemiğini kırarak– kaçmaya çalışırken, hırıltılar çıkararak darbeler alır. Sonra öfkeden nefes nefese orada öylece kalır ve kolunun arkasıyla alnını siler. Ana neredeyse bütün hayvanları küçümser, şans eseri bir çocuğun karşısında yumuşadığı görülürse, bunun nedeni o çocuğun, patisi bir

ipin ucuna bağlanmış, çamur içinde, öldü ölecek hasta bir köpek yavrusunu arkasında sürüklemesi ya da aynı ipe bağlanmış bir güvercini havaya fırlatmasıdır. Omurgasını zedelediği Alphonse ondan veba gibi kaçar. Tercihi ineklerden yanadır çünkü kuru, tereyağlı elleriyle memelerini yoğura yoğura onlardan süt sağar. Amaç, araçları haklı çıkarır ve besiye ya da damızlığa ayrılmış hayvanların şehveti onu ilgilendirmez. Dişi domuzu, ineği, kısrağı çiftleşmeye götürürken vulvalarının rengini, genişliğini ve şişkinliğini ölçer, gerektiğinde damızlığı uyarır, penis derisini kavrar, ona mastürbasyon yapar ve kıvrık, temrenimsi ya da S biçimli penisleri keselerine doğru yönlendirir, buna karşı koyan dişiye ve burnundan soluyan erkeğe göz açtırmaz, sonra eline yapılan kalın meni tabakasını hayvanın sağrılarına, kendi etekliğine ya da bir avuç samana siler. Hayvanlar her nerede olursa olsunlar düzüşür, çiftleşir: kıvrımlı penisli ördek karmaşık vajinalı dişiyi çılgınca döller, erkek kaz dişi cinsel organının eşmerkezli kıvrımlarına boşalır, tavus kuşu kabararak korkmuş dişisini ağırlığının altında örter, spermler tüylerin ve postların arasına inci gibi saçılır, damlar, sızar, fışkırır, kısa ya da imrenilecek bir zevkin çığlıklarını yahut kıkırtılarını çekip çıkarır. Erkeklerden birkaçı damızlığın bir dişiyi yakalayışını seyrederken, mevzuyu iyi bilen Albert Brisard Gaskonca şöyle der:

"Bu namussuzların sertleşmesi yarım saat sürebilir."

Sonra daha alçak bir sesle kendi kendine, "Yarım saat..." diye tekrar eder.

Kendi düşüncelerine dalmış adamlar gözlerini kızışmış hayvandan ayırmadan kafalarını sallar.

Ağıl hadisesinden sonraki yıl, katırtırnaklarının ve koyunların yağlı yünlerinin kokusuyla ağırlaşmış boğucu bir yaz gecesi sıcağında, kadın korkunç bir hisle uyanı-

yor. Yatağın kenarına oturuyor, bir elini karnına koyuyor, gözlerinden ateş çıksa da bir şey görmüyor, etindeki tuhaflığı, kendinden uzak bu bedenden çıkıp yatağa akan, baldırlarından sızıp yere damlayan ne idüğü belirsiz akıntıları inceliyor. Kalkıyor, sendeleyerek odayı geçiyor, çamaşırlığa giriyor, kapıyı arkasından kapatıyor ve şimdi bitişik odada, kapalı ahşap yatağında horlayarak uyuyan kocasının yarı saydam spermini her hafta duruladığı leğene doğuruyor. Her şey çabucak, neredeyse acısız ya da tek bir sancıda olup bitiyor, sanki –bedeni– bir ağırlığı atar gibi, gözlediği bu kımıltısız, sessiz yükten kurtuluyor, bir şala sarınmadan, leğeni almadan avluya çıkıyor ve domuzların yem yığınları ve ağılları için kullandıkları ceviz ağacı dalları altında uyuduğu gecede yitip gitmeden önce, her türlü düşünceyi silen bu korku tarafından ele geçiriliyor.

Ertesi gün, şafağın arazilerin ötesinde koyu mavi bir kesik açıp Pireneler'in karanlık, ırak sınırlarını belirginleştirdiği vakitlerde bisikletine atlayıp köye doğru gidiyor ve doruklarını kestirmenin imkânsız olduğu kestane ağaçlarının devasa gölgeler oluşturduğu sessiz meydandan geçiyor. Soğuk taş, buhur, mür ve tütsüden bir nefes yayan kilisenin kapılarını ardına dek açıyor. Sıraları ve dua iskemlesini yerinden oynatıyor, dizlerinin üstüne çökerek nef zeminini süpürüp kara sabunla siliyor, günah çıkarma odasını, sunağı, sonra da ahşap kaplamaları parlatıyor, mumların ve İsa'nın rengârenk ışıyan bedeninin tozunu alıyor. Sağ yanındaki kızıl yarayı ovalıyor. Sonunda ter içinde basamaklara oturduğunda, gün ışığı, kestane ağaçlarının arasından sızıyor ve yaprakların tırtıklı kenarlarını belirginleştiriyor. Üç şarole sığırı, orantısız arka bacaklarıyla sendeleyen buzağıları memelerinde sürüklüyor, meydanda otluyorlar, kürkleri çiğ damlala-

rıyla boncuk boncuk, zillerinin tatlı tınısıyla, çenelerini oynatarak serçelerin cıvıltısına eşlik ediyorlar. Nefesleri yoğunlaşıyor, solgun havada düzenli aralıklarla geğirip yellenmeleriyle ve fırında pişen mayalı ekmek kokusuna karışan işkembe ve metan kokusunu ananın yanına kadar taşıyorlar. Ana eklemlerinin çatırdamasına aldırmadan ayağa kalkıyor, meydanı geçip çamaşır havuzunun kenarında ter içinde kalmış yüzünü yıkıyor. Bluzuna kurulanıyor, avucuyla bulanık sudan, sırtlarından ve kemikli sağrılarından buharlar tüten ineklerden birinin ağır adımlarla içmeye geldiği sudan içiyor. Bir buzağı, ineğin bacaklarının arasında titriyor. Kesilmiş süt kokusu yayıyor ve gözbebeklerinde sarımsı yeşil, sabırsız bir bakışla köylü kadına bakıyor; kadınsa bu gözbebeklerinde kendisinin ve sürünün geri kalanının istifini bozmadan otlamaya devam ettiği, arkasındaki meydanın dışbükey yansımasını izliyor.

Koca ilk kez hastalandığında, kadın önce biraz soluklanacağını düşünüyor. Ama dönüşüm geçirir geçirmez tek amacı üreyip yumurtalarını tatlı sulara ya da bataklıklara bırakmak olan o kısa ömürlü böcekler gibi gayreti, hırs ve öfkeyle iki katına çıkıyor. Belki de hastalığının ciddiyetini seziyor ve içgüdüsel olarak soyunun ve kanının kusurlarını sürdürmeye çalışıyor. Ertesi yıl ilkbaharda onu yeniden gebe bıraktığında, çileciliğinin ve sayısız pişmanlık eyleminin, âdetten kesildiği için yüce bir inayet bulduğunu düşünüyor. Belli belirsiz de olsa karnı büyüyor; şiddetli mide bulantılarıyla uyanıyor: O zaman içinde taşıdığı bir insan evladı olmalı, etinden kovulmuş o yaratıklardan biri, bugün gerçek olduklarına inanmakta zorlandığı Şeytan'ın o sürgünlerinden biri değil. Artık tanıdık gelen bu yabancılaşma hissiyle kendinden uzaklaşsa da dünyanın yükünü taşır gibi kendi-

siyle birlikte sürüklediği gebeliğiyle kederli bir yaratığa dönüşmesine tanık oluyor.

Éléonore doğduğu zaman ekimlik toprak sertleşti, dondurucu soğuklar başlıyor ve ruhları acı içindeki hayvanlar, kırağı yüzünden donmuş ot tutamlarının peşinde, bu düşman arazilerde başıboş dolaşıyor. Ocakta bir ateş yanıyor ama baba battaniyelerin içinde, çivilerle tutturulmuş, eski, küçük tahta peykede oturmuş soğukta bekliyor. Mutfaktan yatağa, yataktan mutfağa seğirten, odalara güzel kokular salan karanfil ve ahududu yaprakları kaynatan, bezleri durulayan, bakır leğenlere sıcak su boşaltan, doğuran kadını daha güçlü ıkınmaya ya da dişlerinin arasına sıkıştırılan deri parçasını ısırmaya teşvik etmek için seslerini yükselten bu ebelerden kesinlikle uzak duruyor. Hünerli elleriyle kadının dolu karnını yoğuruyor, bir kasılma rahmi büktüğünde vücudunu itiyorlar. Éléonore boynunda kordonla doğuyor, mosmor ve sessiz, kadınlar kordonu bir bıçakla kesiyor, boğuk bir çığlık atana kadar bebeği ayaklarından tutup sallıyorlar, sonra onu yıkayıp bir darağacı kadar hareketsiz, bebeğin göğsüne doğru ilerleyişini izleyen ananın karnına bırakıyorlar. Ebelerden biri avluya çıkıyor ve yerinden kalkıp eşiği geçmeye cesaret edemeden ciddiyetle kapıda duran babayla konuşuyor. Kabarık yün battaniyelerin ânında emdiği küçücük kırağı parçacıkları omuzlarında çözülüyor. Bakışlarını karısına ve bir şişkinlik gibi duran bebeğe çeviriyor.

"Bir kız,"diyor kadın.

Koca başını sallayarak, "Hayvanları otlatacağım," diye cevap veriyor ve sonra işemek için karanlıkta dışarı çıkıyor.

Ebe kadınlar kuruması için çarşafları ateşin önüne asıyor. Şallarını yüzlerine göre ayarlayıp bir elleriyle çenelerinin altına kıstırdıkları kumaşı kavrayıp gerisingeri

Puy-Larroque'a dönüyorlar. Doğuran kadın, çocukla yalnız kalıyor. Bir elin avucuna sığacak kadar küçük ama bir tür içgüdüyle, ilk ağız sütünü çıkarmaya çalıştığı memeye karşı sıkılı yumruklarla mücadele vererek birden yaşamayı arzuluyor. Haftalarca kundaklarda sürünüyor, arada sırada kendini anemik bir uyuşukluktan kurtarmayı başarıp, solgun küçük dudaklarının arasına kahverengi bir meme başını nafile kaydıran ananın şaşkın yüzüne körleri andıran, gri gözlerini dikiyor.

Günleri sayılı olduğu söylenen çocuğu vaftiz etmek için acele ediliyor. Loğusa ana, evden ayrılmayı reddediyor ve artık çorba yapmayı, kuyudan su çekmeyi onur meselesi haline getiriyor. Şaşkın ve ciddi öylece oturuyor, baba bir yahniyi ya da tarife göre hazırlanmış bir mısır çorbasını karıştırırken Éléonore dizlerinde ya da hemen yanı başında beşiğinde. Komşu çiftliklerde oturanlar onu ziyaret ettiklerinde, ana bebeğin doğumunu kutlamak için getirdikleri hediyeleri beğenmiyor. İsa'nın ışık saçan bakışları altında, dantellerle bezenmiş, beyaz pamuklu tığ işi bir kumaşla kundaklanmış Éléonore, sadece bayramlık kıyafetleri içindeki babanın huzurunda Tanrı'ya sunuluyor. Baba dinî duyguları küçümsüyor, ananın bağnazlığını sessizce reddediyor. Köylüler, denizciler gibi batıl inançlıdır ve nezaketen kiliseye giderler. Bununla birlikte ibadette, unutulmuş çağlardan beri yapılan jestlerin yinelenişinde gizemli bir güzellik buluyor. Vaftiz teknesinin yanında duruyor ve beyaz entarisine sümkürüp cemaati anlasın diye Gaskonca vaaz eden nezleli rahip Peder Antoine'ın sorularına karşılık veriyor:

"Günahı reddediyor musunuz?"

"Reddediyorum."

"Kötülüğe yol açan şeyi reddediyor musunuz?"

"Reddediyorum."

"Günahın yaratıcısı Şeytan'ı reddediyor musunuz?"

"Reddediyorum."

"Yerin ve göğün yaratıcısı, her şeye gücü yeten Tanrı'ya inanıyor musunuz?"

"Evet, sanırım."

Yıpranmış ve elden geçirilmiş kılıkların, cepleri, mum ve tütsü kokularını bastıran naftalin toplarıyla şişmiş kasvetli giysilerin içinde tek sıra halinde oturan köylüler koro halinde devam ederler:

"Bizim inancımız budur. İsa Mesih'i ilan etmekten gurur duyduğumuz Kilise'nin inancı budur."

Toprağı işlemenin ve çiftlik hayvanlarını kesmenin ezelden beri erkeklere düşmesi gibi, hayvanlara bakmak da anaya düşüyor. Güneş doğup kaldırım taşları güçbela maviye döndüğünde, kolunda Éléonore'un uyuduğu hasır bir sepet, öteki elindeyse bir kova tahıl ve kara ekmekle avluyu geçiyor. Çocuk geceyi kümes hayvanı pisliklerinin ve saman tozu kokularının arasında, tavuk kanatlarıyla körüklenen tozlu sıcakta geçiriyor ve ana ılık, hoş kokulu yumurtaları onun yanı başına, battaniyenin kıvrımlarına bırakıyor, sonra domuz ağılını kolaçan ediyor, yumuşak toprakta bata çıka yürüyor, bir eliyle eteğini kaldırıyor ve ayak parmaklarının ucuyla, çatlamış tahta takunyalarını zapt ediyor. Ağılda, samanların üzerine boylu boyunca uzanmış dişi bir domuz, her birinin ayrıcalığı ilk mücadelenin sonunda kazanılmış kıllı memeleri boyunca toplanmış, gözleri kapalı, memnuniyetle ciyaklayan bir yavru sürüsünü sakin sakin emziriyor. Açgözlü burunlarından beyaz bir köpük sızıyor. Ana onları uzun uzun seyrediyor, sonra ateşin yanı başında hâlâ anlatılan bir masalı hatırlıyor. Domuz yavrularından birini kaldırıyor, hayvan tiz çığlıklar atarak elinde çırpınıyor, sonra onu sepete, uykuya dalmadan önce bir an için eşelediği, Éléonore'un bedeniyle ısınan battaniyenin arasına bırakıyor. Kızını samanların

üzerine, dişi domuzun karnına doğru uzatıyor ve hayvanın memesini iki parmağıyla, onu derhal hararetle emen çocuğun ağzına götürüyor. Elleri, yapıştığı memeyi şişiren süt kesesini sıkıyor ve domuz yavruları onun küçük, kırmızı, tüysüz bedenini ısıtıyor. Ana ellerini sepete daldırıyor. Uykuya dalmış domuz yavrusunun boynunu tutuyor ve kısa bir çıt sesi duyulana kadar var gücüyle büküyor. Tekrar avludan geçerken gübre yığınının dibinde duruyor, ayağının ucuyla oraya bir delik açtıktan sonra ölü hayvanı iteleyip üzerini kapatıyor.

Daha fazlasını besleyemediklerinden yalnızca bir ya da iki domuz yetiştiriyorlar. Birincisi onların; ikincisini satmak için ayırıyorlar. Her yıl yağ pazarı için, öncesinde daha fazla beslemeye özen gösterdikleri hayvanı tahta bir kafese yükleyip at arabasıyla götürüyorlar. Kafesli platformda, hayvanın yanına oturan ana, parmaklık görevi gören tahta şeritlerin arasından domuzun sakin olması, kendisini hırpalayan yolda dışkılayarak kilo kaybetmemesi için ona haşlanmış patates veriyor. Hayvanın bünyesi sağlamsa ve ona iyi bakmışlarsa iki yüz kilo, bazen daha fazla gelir, ondan bin-bin yüz frank kazanırlar ve bu parayla al yanaklı, başına kırmızı keçeden bir bere, üzerine şık bir palto, kadife pantolon, ayağına bir çift deri çizme giymiş domuz kasabından iki genç domuz satın alırlar. Adam servetini domuz ticaretinden kazanıyor, onları başka yerlerden, özellikle de Ariège'den satın alıyor, naklediyor ve tekrar satıyor. Sene kötü geçtiğinde ve çiftlik yeterli miktarda tahıl ve yumru üretmediğinde tek bir domuzu besiye çeker, ertesi yıl domuz kasabına jambon olarak ödeme yaparlar. O zaman tüccarın gösterdiği, daha güzel, daha kanlı canlı olmaları için sirke ve kızıl aşıboyasıyla ovduğu domuz yavrularının arasından bir yavru seçerler. Böylece domuz, bayağı bir Anka kuşu

olarak, ortadan kaybolur kaybolmaz sonsuza dek küllerinden yeniden doğar; ağıl ancak birkaç gün boş kalır. İyi geçen yıllarda, çiftleştirmeyi başardıkları dişi bir damızlık domuz edinirler. O zaman yavruları beslemek zorunda kalmadan, sütten kesilir kesilmez satarlar. Domuz kasabı gelir ve onları götürür.

Lohusalıktan çıkış ayini geliyor. O gün, ana gün ağarmadan kalkıp bir mum ışığında törenle yıkanıyor. Saçlarını tarayıp ensesinin arkasında topluyor. Avucuna birkaç damla yağ damlatıp dikkatlice yayıyor. Alnının üstünden, boğazında düğümlediği beyaz keten bir eşarp geçiriyor. Bir gömlekle yün bir eteklik giyiyor, sonra da aynada eşarbın sıkıca çevrelediği yüzünün yansısını seyrediyor. Yıllar içinde ağzı bir dudak çizgisine dönüştü, yanakları elmacıkların altında çökmüş, derisi kalınlaşmış ve yarı saydam tüylerle kaplanmış. Kemikleri komşu köyün mezarlığında başkalarının kemiklerine, çürümüş kereste ve bez molozuna karışmış zavallı anasının ölüm maskesini takmış gibi. Bakışlarını çeviriyor. Hamur teknesindeki en büyük somunu seçip bir beze sarıyor, sonra beşiğe eğiliyor, kundaktaki bebeği alıp onu hasır sepetin içine, somunun yanına yerleştiriyor. Ana, Puy-Larroque yönünde, küçük tahta köprüyü geçerken Çoban Yıldızı hâlâ titreşmeye devam ediyor, gün ışığının keskin ağzı göğü deliyor, sonra da dünyanın sınırlarını kesip atıyor. Kunduzlar, sazların ve keskin kamış dallarının arasına kaçışıyor. Çiftlikten uzaklaştıkça, otların üzerine çöken gecenin nemi etekliğini canlandırıyor ve yüreği aydınlanıyor. Éléonore sepetin içinde, uyanmış ama hiçbir şey demiyor, bulutlu gözleri alttan bakınca dikdörtgenimsi, belirsiz yüzü ve koyu karanlık damarlarıyla yapraklı dallara açılıyor. Açlıktan kıvranıp ağlamaya başladığında, ana gümüş gibi likenlerle kaplı kaidedeki haçın yanına yürüyor. Hasır sepeti bırakı-

yor, gömleğinin düğmelerini çözüyor ve çocuğun artık içinden süt çıkarmayı başardığı cılız memesini uzatıyor. Nemli ve serin şafak vaktinde, yosunların, çukurların, haçı çevreleyen çınarların kokuları arasında oturuyor. Karacaların karaltıları tarlalara yayılan sisin içinde süzülüyor. Bu dünyada tek başına olabilir. Kemikleri çıkmış bir köpek, ağzında kapkara şekilsiz bir şeyle –belki bir karga ölüsü– yanından geçiyor, sonra da arkasında bir leş kokusu bırakarak uzaklaşıyor. Daha sonra güneş, sıcak topraklı iki vadi arasında kendini gösterdiğinde, bir katırın çektiği ve bir çocuğun sürdüğü bir araba yolun sonunda beliriyor ve ona doğru ilerliyor. Araba onun yanından geçerken, yeşil sümük pıhtılarıyla tıkanmış burnu, sivri çenesiyle maymuna benzeyen çocuk, yüzünü anaya çeviriyor ve kadın, Bernard'ların oğlunu tanıyor. Çocuk uzaklaşıyor, sonra başını kaldıran, soluyan, taşlı yolda pancar ve patates yüklü arabayı çekerken gözlerini fırıl fırıl döndüren katırın sağrısını bir fındık ağacı dalıyla hiç ara vermeden kırbaçlayarak gözden kayboluyor.

Éléonore uyuklamaya başlıyor, ana onu yeniden hasır sepete yerleştiriyor, şalıyla memesindeki salyayı, çocuğun çenesini, süt kabukları saçılmış boynunu siliyor, sonra gömleğinin düğmelerini ilikliyor, ayaklanıp Puy-Larroque'un yolunu tutuyor. Kiliseye vardığında, sundurmanın gölgesinde, kapının önünde diz çöküyor, ellerinde ibrikleriyle çeşmeden su dolduran kadınların değişmeyen hayhuyuna, yürüyerek ya da bisikletle tarlaya giderken ilk çiğneme tütünlerinin kahverengi suyunu yere tüküren erkeklere kayıtsız. Onu fark ettiklerinde selam veriyorlar, karşılık vermekten kaçınıyor ve kendisine yaklaşmak isteyenleri caydırmak istercesine daha bir istekle dua etmeye dalmış görünüyor. Zayıf dizlerini

taşa yaslayarak uzun süre bekliyor; ta ki kapı açılıp da karşısında ona bakan, sonra sundurmaya şöyle bir göz gezdiren Peder Antoine'ı görene kadar.

"Yalnız mı geldin?"

Nefesi ayin şarabı ve uykusuzluk kokuyor. Kadın ayağa kalkıp başını sallıyor ve rahip, "Sana eşlik etmesi gereken kadın, diğeri nerede?" diye soruyor.

Ana, "Bana eşlik eden kimse yok", diye cevap veriyor acıyla doğrularak.

Peder Antoine, dişlerinin arasından bıkkınlıkla homurdanıyor, sonra oradan geçen beyaz tenli, tombul, genç bir kadın gözüne ilişince ona sesleniyor: "Suzanne, buraya gel."

Kız yaklaşıp sundurmaya giden üç basamağı çıkıyor. Anaya, sepette uyuyan çocuğa, sonra da rahibe bakıyor.

"İçeri gir ve ona kutsal su getir," diyor inançlı adam.

Genç kadın Peder Antoine'ın peşinden kiliseye giriyor, peder sırtını dönüp geniş adımlarla ve şafağın hışırtılarıyla nefi geçiyor, sonra genç kadın yeniden ortaya çıkıyor ve kutsal suyun, köşe kıvrımlarında, yarıklar gibi kısa ve derin yaşam çizgilerinde durgunlaştığı bir leğende birleştirdiği ellerini anaya uzatıyor. Ana sepeti yere koyuyor, işaret ve orta parmaklarını bu deri su kabına daldırıyor, iki kez haç çıkarıyor, sonra genç kadın ellerini açıyor, geri kalan su takunyalarının ucuna, sundurmanın cilasız taşına akıyor. O da haç çıkarıyor, ellerini eteğine silip kiliseye giriyor. Alnı aydınlanıyor, kutsanmış su kalkık burnunun kıvrımında süzülüyor. Peder Antoine omuzlarına örttüğü sırma işli şalıyla küçük şapelin önünde bekliyor. Yanındaysa bir kilise mumu kadar cılız, solgun ve ağırbaşlı bir sunak çocuğu duruyor. Peder şalın ucunu anaya uzatıyor: "Tanrı'nın mabedine gir ve sana evladını veren Meryem'in oğlu İsa'ya tapın."

Sonra ileri atılıyor, sunağın dibinde diz çöküyor, el-

lerini alnında birleştirip şükran duası okuyor ve sözcükleri, papazın şu sözcüklerine karışıyor:

"Ulu Tanrım, merhamet et, Yüce İsa, merhamet et, ulu Tanrım, merhamet et... Bizi günahlardan sakın, kötülükten kurtar... Koru bizi, Tanrım, sana umut bağlayan hizmetkârın, ona kutsal mabedinden yardım gönder, Tanrım, yardımın..."

Onlar birlikte dua ederken Suzanne mırıldanıyor ve papaz, serpiştirdiği kutsal suyun altında titreyen anayı kutsuyor:

"Pax et benedictio Dei omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, descendat super te, et maneat semper. Amen."

Sonra ekmeği kutsuyor ve hem keder hem vecd içindeki ana ayağa kalkıyor. Ellerinin arasında tuttuğu mumu üflüyor. Somunu koparıp bir parçasını yardımcısına uzatıyor. Minnettarlık duygusuyla, bir elini çocuğun saçlarının arasından geçiriyormuş gibi yapıyor ama çocuk ondan kaçınıyor.

Éléonore, elinde bir ceviz dalı, arkasında Alphonse, tüylü meşe ormanına kadar toprak yol boyunca iki domuzu güdüyor. Domuzlar meşe palamutlarıyla, onların dikenlerinden çıkardıkları kestaneler ve sümüklüböceklerle beslenirken, o da yosunlu köklerin ya da devrilmiş bir ağacın çıplak dallarının arasında oturuyor. Mavi pırıltılı bokböcekleri yün çoraplarına tırmanıyor, küçük kargalar ağaçların tepelerinde dengede durmak için yanardöner kanatlarını açıyor. Bir çığlık atıp çelik grisi gökyüzünde uçmaya devam ediyorlar. Éléonore çürümüş bitki, pörsümüş kurt mantarı ve solucan gübresi kokularının yükseldiği yaprak yığınına uzanıyor. Çiftlikten ve ananın varlığından uzakta, bir anlık soluklanma fırsatı yakalıyor. Yağmur çiselemeye başladığında, üzerindeki kızıl yaprakların döne döne yere düştüğü dalları izleyerek kımıltısız

duruyor. Minik damlaların yüzünde ve elbisesinde boncuk boncuk olmasına ses etmiyor ve yavaş yavaş likenler, böcekler ve omurgasızlarla kaplanacağını, bunların dehlizler açıp kendisinin bu dehlizler sayesinde soluk almaya, su içmeye, dünyayı mineral devinimsizliğiyle algılamaya devam edebileceğini hayal ediyor. İhtiyar av köpeği ona bekçilik ediyor, domuzların etrafını çeviriyor ve gerekirse havlayarak onları kışkışlıyor. Düzensiz, arteritli adımları kırılmış ya da hava koşullarıyla çatlamış dalların ve ocakta açan kardelenlerin gömütlerdeki kemikler gibi fışkırdığı yaprakları hışırdatıyor. Yılın en soğuk günleri; parmaklarının ve burnunun uyuştuğunu hissediyor, bir sızı kulaklarındaki kıkırdakları kımıldatıyor, ama o hareket etmekten kaçınıyor, dünya yansa çiftliğe erken dönmeyecek. Meşe ormanının dinginliğini, kendi derin yalnızlık duygusunu, domuzların varlığını, keyifli homurtularını, görünmez kuşların çığlıklarını ve kanat hışırtılarını, eğreltiotlarının ve ağaçların arasından, bir sarmaşığın gür ve saçaklı yapraklarıyla kaplı bir duvarını gördüğü kilisenin siluetini seviyor. Yağmur şiddetlendiğinde şimdi böğürtlenlerle kaplı, aralarından geçerken kendine zorla bir geçit açtığı eski patikaya çıkıyor. Hayvanların arkasında kalıp sivri kemerlerden, çürümüş ahşap kapılardan geçiyor, kapılardan biri menteşelerinden çıkmış taş zeminde yatıyor, döşeme taşının aralıklarına küçük kemirgenler oyarak yuva yapmış, ilkbaharda, ölü yaprak yığınlarını koro alanının dibine istifleyen sert rüzgârlarla oraya kadar taşınmış buğday filizleri tomurcuklanmış. Larva peşindeki domuzlar, moloz yığınlarını ve eski ayin sıralarının kırılmış ya da parçalanmış kalaslarını gübreyle kaplayan, bir kanat çırpışı ya da bitlerin kemirdiği gözenekli kirişlerin tepesinden yükselen kuğurdamalarla havalanıp toz, bitki özleri ve polen parçacıklarıyla buğulanmış son vitray pencerelerden yansıyan ışıkta fırıl fırıl dönen bir

talaş yağmuru yağdıran güvercinlerin ve yırtıcı kuşların dışkılarından oluşan dökuntüleri eşeliyor. Eski kilisenin kokusu, kanlı bir yaradan toprağa yayılıyormuş gibi: mağara, kuvars, balçık ve limon esansı. Gün ışığı dallardan oluşan ağı delip geçmeyi başardığında, alacalı parıltılar molozların üzerine süzülüyor. Éléonore, içinden beyaz ve kırılgan kemirgen kemiklerini çıkarıp almak için ılık suya batıracağı baykuş dışkılarını topluyor yerden, onları elbisesinin ceplerine atıyor ve kendisini takip etmeye isteksiz, tıka basa doymuş domuzlarla nihayet çiftliğe geri dönüyor. Güzel havalarda, elinde bir bıçakla onlar için yol kenarlarından ısırgan otu, ekilmemiş tarlalardan devedikeni ve yabani ıspanak filizleri, soğan sapları ve yumruları, karahindiba ve kuzukulağı, hayvanların kanını akışkanlaştırıp canlandıran yavşan sapları ve gelincik çiçekleri topluyor. Éléonore bunları elbisesinin bir parçasını kıvırarak taşıyor, ana da onları mutfak masasının üzerinde doğrayıp domuzlar için ayırdığı yulaf lapasıyla birlikte pişiriyor.

İlk yıllar hayvanlara bakmakla, belediye binasına bitişik, odun sobasıyla ısıtılan ve pencereleri ilk yağmurlarla birlikte balçığa dönen toprak avluya açılan bir okul sınıfındaki sıkıcı günler arasında geçiyor. Damıtıcı, imbiğini köy meydanına yerleştirdiğinde alkolün buharı okulun avlusunu sarıyor ve teneffüs saatinde okul çocuklarını sarhoş ediyor. Henüz altı yaşında, ellerinin derisi tıpkı ayaklarınınki gibi grileşmiş ve çatlaklarla yarılmış ki bu çatlakların aralarına yerleşip zaman zaman deriyi kanatan taş parçalarının ve otların bir iğne yardımıyla mum ışığında çıkarılması gerekiyor. Başparmakları da yarılmış, tırnakları kapkara. Tarla dönüşü, buğday farelerinin kirişlerde cirit attığı ahırın sessizliğinde kaşağılayıp bir avuç samanla fırçaladığı kısrağın terli böğrünü hiçbir şeye de-

ğişmez. Mutfağın arkasındaki karanlığı, patates, sebze yaprakları ve ekşimiş süt tencerelerinin kaynadığı kekremsi kokuyu ve hatta çocuk oyunlarını, okul bahçesinin kenarlarına dikilmiş ceviz ağacının köklerinden çıkarılan ve sert zemine atılan kemik parçacıklarını ve önlüklü kızların takunyalarını eskittiği sekseği de hiçbir şeye değişmez.

Rüzgârlı bir günde, babasının ve boyunduruklu iki ineğin yanı sıra tarlada yürüyor. Baba sabanı sürüyor ve zaman zaman ona kadar ulaşan çığlıkların arasında, bir çobanpüskülü ağacı sopasıyla hayvanların kemikli sağrılarını dövüyor. Éléonore'un ayakları, sabanın toprakta bıraktığı izlere takılıyor; birbirine karışarak ağırlaşmış saçlarını rüzgâr yüzüne çarpıyor. Babanın koşumu durdurduğunu, eğilip ışıl ışıl parlayan bir parça toprak aldığını, onu burnuna götürdüğünü ve kokusunu uzun süre içine çektiğini, sonra bu bir avuç toprağı kocaman avucunda döndürerek esmer parmakları arasında usulca ufaladığını görüyor. Kuru, koyu sarı toprak parçaları, elinin üzerindeki kıllara takılıyor. Küçük kız, adamla toprak arasındaki bu ânın içtenliğini, ondaki gizli tenselliği algılıyor ve uzakta, babasının sabanla bıraktığı izde öylece kalıyor. Sonradan, yine aynı tarlanın kenarında, yağmurdan sonra ve babası yokken bu soğuk, kara ve yumuşak toprağı eline alıp penis şekli veriyor, eteğini yukarı kaldırıyor, sonra yere çömelip onu kendi cinsel organının yanlara açılmış, çıplak dudaklarına götürüyor.

Ana, ensesine vurup sersemlettiği, nabzı hâlâ atan bir tavşanın arka ayaklarını bağlıyor. Onu, duvarda, dövme bakır leğenin üzerinde duran bir halkaya tutturuyor. Tavşan ölüm kasılmalarıyla fırıldandıkça büyümüş gözbebekleriyle kahverengi gözleri de sırasıyla yağmur suyu gölcüklerinin parıldayarak oynaştığı avluyu, sonbaharın kasvetli göğünü ve bir bıçağı bilemekle meşgul ananın

yüzünü yansıtıyor. Ana hâlâ titreyen hayvanın postuna zarar vermemek için küçük bir bilek hareketi yaparak bıçağın ucuyla hayvanın göz küresini çıkarıp toz toprağın içine atmadan önce gözçukurundan beynindeki kanamayı boşaltıyor, bakır leğenin dibine düzenli bir tıptıp tıp sesiyle pütürlü, kara bir kan damlıyor; kadın kara gölcüğün içinde salındığı kabı çekince kan, bir kurban sunağı gibi, parlak granit kütlenin üzerine damlamaya devam ediyor. Ana hayvanın bacaklarını kesiyor ve giysisini çıkarır gibi sert bir hareketle derisini soyuyor. Tersyüz ettiği postları ve kıkırdaklı omuru beyaz tüylü bir ucun altında parıldayan, kedilerin zaman zaman aşırdığı ve insanların bakışlarından kaçırıp karanlık bir köşede çiğnediği şans kuyruklarını güneşte kurutuyor. Kendi inançları da var: Sırtında haç deseni taşıyan örümceklerle karşılaştığında haç çıkarır. Ailesini nazardan sakınmak için mutfak kirişlerine domuzların kurutulmuş idrar torbalarını asar. Bunlardan bazıları sukabağı görevi görecek. Fırtınalı günlerde, yavruları yok ettiği söylenen şimşek çakmasından korkarak, yumurtlayan tavukların altına usulca eski at nalları yerleştirir. Kümes hayvanları o zaman, katırtırnaklarıyla kaplı birbirine geçmiş dallardan oluşan bir barakaya sığınır, çakan şimşeklerse kırsal alanı beyaz bir parıltıyla dondurur. Hayvanlar ağustos sıcağında ağaç gölgelerine kaçıyor, miskin miskin sinek avlıyorlar. Baba, domuz ağılının biraz ötesini küçük bir çitle çevirdi. Genç bir domuz hızla serin yalağa seğirtip susuzluğunu gideriyor. Dişi bir damızlık domuz bir duvarın gölgesinde doğurmaya hazırlanıyor. Meşe palamudu devşirimi sırasında bir yabandomuzuyla düşüp kalktı, yavruları da çizgili, kadifemsi bir kürkle doğuyor. Dişi bir domuz emzirirken, Éléonore samanın içinde yan yatıp uzanmaktan, alnını yumuşak, ılık ve hafiften meme kokulu deriye bastırıp bu sütü biraz emmekten hâlâ giz-

li bir zevk alıyor. Yavruları satma vakti geldiğinde onların, domuzlarda görülen ama çok az insanın tam olarak ne olduğunu söyleyebildiği, domuz cüzamı da denilen mavi dil hastalığına yakalanıp yakalanmadıklarını ortaya çıkarmak sağlıkçıya düşüyor. Bir papaz, genç domuzların yığıldığı bir alanda, çocuklardan ve gelip geçenlerden oluşan kalabalığının ortasında, yetiştiricilerin ve alıcıların dikkatli bakışları altında, genç domuzları arka bacaklarından tek tek yakalayıp dizinin altında sabitliyor. Hayvan feryat ediyor, çırpınıyor ama sonra yelkenleri suya indiriyor. O zaman sağlıkçı bağırarak, küfürler ve içten yorumlar eşliğinde hayvanın ağzını açıyor. Bir pense yardımıyla, hayvanın *kurt dişlerini* dişetlerinden ayırıyor, sonra dili dışarı çıkarıp zararlı haşaratın belirtisi balgamı ve beyaz noktaları aramak için büküyor. Kimi zaman biraz oyalanıyor, sinirli, tereddütlü görünüyor. Dili kazıyor, çabalıyor ama hep doğruluyor ve şöyle diyor:

"Bunda cüzam yok."

Ardından, yaşama dönen masum hayvan dört ayağının üzerine sıçrayıp kardeşlerine katılıyor. Anlaşmaya varılıyor.

Kış geceleri, avludaki çamurlu su birikintileri donduğunda ve önlerine kayatuzu serperek ölçülü adımlarla yürüdüklerinde, Éléonore ateşin başına, dökme demir bir maşa yardımıyla odunları yuvarlayıp çıtırdatan, yüzü bir deri bir kemik kalmış babasının yanına oturuyor. Baba elini közün içine daldırıp dalgın bir ifadeyle birini eline alıyor, avucunun içinde sıçratıyor ve yeniden ocağa atıyor. Delikli bir tavada pişen ve kıvrımlı eti hoş bir koku yayan sıcak kestanelerin kabuğunu kızı için soyuyor. Ana, babaya buğu hazırlıyor ve adam bir örtünün altında, bütün odayı saran bitki ve kök buharının arasında yitiyor. Doktor geliyor ve eter kokusu yayan deri çan-

tasını masaya bırakıyor; sonra baba gömleğinin düğmelerini çözüp oturuyor, bir saz gibi eğilmiş ve sırtını, doktorun, süt beyazı derisinde gezdirdiği stetoskoba vermiş, onun isteği üzerine güçbela nefes alıyor. Sanki kaburgalarının arasına bir parazit yerleşmiş ve bu onun yerine nefes alıyormuşçasına bir ıslık sesi geliyor nefes borusundan. Çantasından bir refleks çekici çıkaran doktor, bununla babanın eğri büğrü dizlerine vurup ara ara sıçramasına neden oluyor, ardından ağzına bir dil çubuğu sokuyor. Ana masaya oturmuş, yüzü bir eşarpla çevrelenmiş, saçları ortadan ayrılmış ve alnının üstünü kapatmış, ellerini çevirdiği tespihte kavuşturmuş, doktorun onaylayan mırıltılarında, iç çekişlerinde, yere ya da kulağını stetoskoba dayadığında eviyenin oyuk taşına çevirdiği bakışlarında bir anlam arayarak onun her hareketini inceliyor. Ona ısrarla sorular yöneltiyor, yorumluyor, doktorun sormadığı sorulara cevap getiriyor.

"Bütün gece gözünü kırpmadan öksürüyor, sabah da öyle, sarı hatta bazen yeşil balgam tükürüyor. Kesin enfeksiyon kaptı. Ağrılarından şikâyetçi, zaten göğsünü ve sırtını gösteriyor, bacakları şiş, bakın tıpkı varis gibi. Üstelik gece gündüz ateşi var..." diyor.

Baba hareketsiz öylece duruyor, ananın her bir cümlesi sırtına saplanıyor da kendini darbelerden sakınmak için daha da iki büklüm oluyor sanki. Doktor ayağa kalkıyor, aletlerini toparlıyor, baba da gömleğini, yeleğini, bir saman ipiyle tutturduğu iş pantolonunu yeniden giyiyor. Ana büfeden erik şarabı şişesini çıkarıp bir bardak dolduruyor.

"Hava değişimi için dağlara gitmesi gerek," diyor doktor, silme dolu bardağı bir dikişte içerek.

Ana ve baba kımıltısız, sessiz duruyorlar.

"En azından dinlenmeye ihtiyacı var," diye ekliyor doktor, bardağı bırakıp fötr şapkasını başına geçirirken.

Köylü çift sessizliğini koruyor.

"En azından kendinizi fazla yormamaya çalışın, bir yardımcı tutun," diyor tekrar.

Doktor paltosunu giyerken, ana mutfak karanlığında gözden kayboluyor ve bir an sonra geri dönüp doktora, zar zor ayırdığı bir avuç bozuk para uzatıyor. Kapı kapanır kapanmaz baba ateşin önündeki yerine geçiyor, ana ise öfkeyle doktorun, iğdiş edilmiş bir doru atın çektiği arabasının domuz ağılının köşesinden çukurlara bata çıka uzaklaşmasını seyrediyor.

Köyde bir şifacı getirtmesi salık verildiğinde buna karşı çıkıp "Levililer"den alıntı yapıyor:

"Asla ruh çağıranlara ya da kâhinlere yönelmeyin; onlarla birlikte lekelenmekten korkun, asla onların peşine düşmeyin."

Lourdes'a bir hac ziyaretinde bulunmayı öneriyor ama baba bu teklifi homurdanarak reddediyor – yokluğunda tarla ve hayvanlarla kim ilgilenecek? Babanın iyileşmesi için her akşam Éléonore'dan dua etmesini istiyor, ölümünün onlara yaşatacağı felaketleri, sıkıntıları ve acıları tüm ayrıntılarıyla anlatıyor ve çocuk, Tanrı'nın inayetine sığınarak, kendini haçın yanında duran ananın dizinin dibine atıyor, sonra çobanaldatanların havaya tırmanarak gece kelebeklerine çullandıkları vakitlerde çivilerle tutturulmuş, eski, küçük tahta peykede oturan babaya biraz daha sokuluyor.

Éléonore, başparmağını dudakların arasına, şafak soğuğunda buharlaşan nefesine, sıcak ve buruk salyaya daldırıp gemi kaydırıyor ve sol yanına kaykılmış uyuklayan at yarı kapalı gözlerle onu ısırıyor, sonra küçük kız dizgini takıp hayvanın göz siperliklerini ayarlıyor, bu arada baba, kısrağın gözünün üzerindeki girintileri derinleşti-

ren ve boynunu yaldızlayan, kuyunun kemerlerinden birine yerleştirilmiş bir fenerin ışığıyla koşum takımını takıp düzeltiyor. Kar taneleri ağır ağır bu ışık halesine düşüyor, siyah yeleleri süslüyor, derinin üzerinde takılıp kalıyor ve soğuktan uyuşup morarmış parmaklarını hayvanın kışlık postuna gömerek ısınan Éléonore'un maviye çalan dudaklarında eriyor. Katrana bulanmış takunyaları, gecenin yığdığı ve av köpeğinin, etraflarında geniş daireler çizerek oynadığı karların üzerinde gıcırdıyor, baba, üzerinde çadır bezinden bir pelerinle arabaya binip kısrağın sağrısını kırbaçladığında ve koşum harekete geçtiğinde küçük kız, önünde köpek, tekerleklerin metal çemberinin karda ve çamurda bıraktığı derin izlerin peşi sıra koşuyor, uzaklaşıp taşlı yolda gözden yiten babanın adını haykırıyor, sonra nefes nefese kalıp birdenbire duruyor, boğazı yanıyor, elleri baldırlarında, köşeli yüzü yukarı kalkık, dişleri ve gözleri, yüksek tepeleri iyiden iyiye görünür kılarak derin bir mavilikte yoğunluğunu yitiren gecenin karanlığıyla grileşmiş.

Éléonore geldiği yolu geri dönerken sinüs dalgası şeklinde çizgiler, sınırları belirsiz eğriler beliriyor ve vadilerin oyuklarında durağan, kırılgan sis tabakaları ortaya çıkıyor. Ufuk, sanki biri ansızın karşıtını doğurmuşçasına, kendi çamur rengini terk ederek karla kaplı topraktan ayrılıyor, sonra göğü, yıldızların hâlâ parıldadığı mor bir haliyle, ağtonozla kabartırcasına genişliyor. Soluduğu buz gibi hava sinüslerini ve göğsünü delik deşik ediyor. Alphonse kırağı kaplı hendeklerin bir tarafından diğer tarafına sıçrıyor, bir tarlanın ortasında kaçan bir tavşanın peşinden havlayarak koşuyor, sonra geri dönüp sümüklü yüzünü yalamak için Éléonore'un önünde zıplıyor. Şimdi gri ve solgun bir gün ışığıyla aydınlanmış avluya giren Éléonore, köpeği tasmasından tutuyor. Donuk pencere

camlarından lambaların yandığını, ananın gölgesinin kireç badanalı duvarlarda hareket ettiğini görüyor. Alphonse'u kulübesine götürüp onu samanların, büyük çuvalların arasında uyumaya ikna ediyor, sonra omzunun üzerinden endişeyle bakarak, parmaklıkları buz sarkıtlarıyla kaplı, takunyalarının üzerinde kaydığı samanlık merdivenlerini adımlıyor.

Samanlığın çatı kirişlerinden sarkan cüce yarasalar, narin kanatlarının içine sarınmış titriyor. Örümcekler, Doğu'ya has duvar kaplamaları gibi toz, talaş, böcek kitinleri ve uzak nesil örümcek benzerlerinin yarı saydam tüyleriyle ağırlaşıp bombeleşmiş, zamanın tortusu altında donup kalmış opak kumaşları dokudu da dokudu. Samanlığın bir köşesinde, iki saman yığını arasında vahşi bir kedi geç vakit yavrulamış. Éléonore kâh Alphonse'un yemek kabından bir parça kemik alarak kâh kilerden ayran aşırarak, anadan gizli onu besliyor. Küçük kız, altında hayvanların uyandığı, horladığı, işediği ve dışkıladığı ayrık ya da kırık kalaslardan kaçınmaya özen göstererek yaklaştığında kedi tıslıyor, sonra da kaçmaya başlıyor ya da –Éléonore yanı başına bir kâse koymuşsa– yavrularına karınlarını doyurma vakti bırakmaya razı oluyor. Küçük kız, kendisi gibi kış başında doğan çocukların ve yavru kedilerin bünyelerinin zayıf olduğunu bir yerlerden duymuş. Hayvanın yaptığı yuvanın kenarına oturuyor, çapaklı gözleri, kurumuş kahverengi bir göbek kordonu parçasının hâlâ sarktığı yuvarlak karınlarıyla yeni doğan yavruları tek tek eline alıyor, parmaklarının son boğumunu emmeye çalışan bebekleri sıkıca tutup yüzüne yaklaştırıyor ve hâlâ biraz sert, tükürük ve meme kokusu yayan sıcak kürklerini soluyor. Samanlık, meşe koruluğundaki yaprak ve humus tabakası gibi, içinde yaşamanın mümkün hatta onun için tercih edilebilir göründüğü ve kendisini ancak büyük bir çaba sarf ederek koparabileceği kapalı, paralel bir dünya.

Merdiveni dikkatlice iniyor ve karşısında elleri belinde, öfkeli ve şüpheli bakışlarla kıpırtısız duran anayı bulunca irkilip geri çekiliyor.

"Ne işler çeviriyorsun yukarıda?" diye soruyor kadın, boş midesinin keskin nefesini suratına üfleyerek.

Sonra, Éléonore gözlerini kaçırdığı ve cevap vermediği için, "Umarım yine o lanet kedileri beslemiyorsundur. Üşütüp hasta olmadan önce eve dön," diye söyleniyor.

Ana çocuğun geçebilmesi için kenara çekilmiyor, kararsız kalan çocuk da kar üzerinde geniş bir daire, sinirli bir rota çizerek ananın etrafından dolaşıyor ve ana bu sırada, gözleri havada, kulağı samanlıkta, merdivenin dibinde dikiliyor. Éléonore'un küçük hırsızlıklarının, çocuklara özgü ve onların kuralları fütursuzca ihlal etmelerine yol açan kurnazlıkla kendisine karşı çıkma gururunun ve kararlığının farkında. Alphonse'u besledikleri yemek artıkları dışında, küçükbaş hayvanlar için yiyecek yerine geçen, daimi bir yineleniş döngüsü içinde hemen ete dönüştürülemeyen hiçbir şey israf edilemez. Ana, bir kepçe ayranın domuzları beslemek yerine sokak kedilerine gittiğini bilmekten hoşlanmadığı gibi, bir turp ya da pazı yaprağını fırlatıp atmaktan da hoşlanmaz; toprak ana için hiçbir şey çok aşağılık olamayacağından sabahları lazımlıkları gübre yığınına boşaltır. Çiftliğe geri dönerken, babanın yoldaşlığını aramanın, o görünür görünmez ondan bir koruma ya da bir soluklanma beklercesine, çiftçinin yakınlığını tercih etmek için anayla arasına mesafe koymanın, ondan kaçmanın bir yolunu bulmaya çalıştığını düşünüyor. Éléonore büyüdükçe onun düşmanı olmak için ona yabancı olmayı bıraktı –hatta çocuğun varlığına, hatta ona kan bağıyla bağlı olma fikrine bile alıştı– tencereleri ve döşeme taşlarını yıkayıp parlatırlarken, büyük çamaşır havuzunun kenarında köylü kadınlarla birlikte çarşafları yıkarken ya da tavuklara yem ve-

rip sonra tüylerini yolarlarken Éléonore onun varlığından kaçınmaktan, en ufak bir ihmalden, otoritesindeki küçücük bir gevşemeden yararlanmaktan geri durmuyor, tıpkı içgüdüleriyle analarından yiyecek çalan ve tam zamanında kaçmak için onların ruh hallerini, öfke patlamalarını kestiren yırtıcı yavrularının yaptığı gibi.

Ayrıca babanın yokluğunda geçen zaman –ona haftalar gibi gelen birkaç gün– karşılıklı bir güvensizlik ortamında, soğuk bir atmosferde, sadece rüzgârın uğultusu, hayvanların çığlıkları ve ananın, Éléonore'u her gün tereyağı yaptıkları kilerde gezinirken, kadının sırtını dönmesiyle bir parça tereyağı aşırıp ilk fırsatta samanlığa doğru sıvıştığını görüp emirler vermesiyle kesilen o aşina sessizlikte geçiyor. Kadın her akşam ondan Kutsal Kitap'ı yüksek sesle okumasını istiyor zira çocuğun dindar ve okuryazar olması onun için önem teşkil ediyor ve Éléonore, bir parmağı kâğıdın üzerinde satırı takip ederek, heceleri ve kelimeleri tökezleyerek onun isteğini yerine getiriyor; gözlerini kapatıp ellerini birleştirmiş anaysa, sonsuz emeğini Kitap'ın sırrına katarmışçasına bu zahmetli dökümü dinliyor. Bununla birlikte ana ne günah çıkarmaya gidiyor ne de Éléonore'u oraya gönderiyor; Peder Antoine'a, Azizler Günü'nde bile ayık gezmeyen bu papaza en zararsız düşüncelerini, en küçük günahlarını açma fikrinden iğreniyor. Onunla Tanrı arasında aracı yok ve Éléonore'un sözü ile Tanrı'nın bağışlayıcılığı arasındaki en güvenilir aracı olduğunu düşünüyor. Bu yüzden onu kendisine güvenmeye, karşısında pişmanlık duası edebileceğine, en mahrem düşüncelerini söyleyebileceğine ikna ediyor; bir an evvel rahatlaması için onun merakını gidermek gerektiğini hisseden küçük kız ise, anayı oyalayan ve utandıran çocukça hikâyeler, küfürler ya da komik yalanlar geveliyor, ana da ona şu duayı okutuyor:

"Bana merhamet et Tanrım, sevginle, sonsuz merhametinle günahımı bağışla. Beni bütün kusurlarımdan temizle, suçlarımdan arındır. Evet, günahımı biliyorum, kusurum hep gözümün önünde. Sana karşı, yalnız Sana karşı günah işledim ve Senin gözünde bu kötülüğü yaptım."

Bembeyaz bir sabah, Éléonore kedilere bir tabak yiyecek götürmek için ananın giyinip hazırlanmasından yararlanıyor. Onları yuvalarında kaskatı buluyor; anne birkaç adım ötede, içinde birkaç zehirli pastırma topunun durduğu başka bir tabağın yanı başında yere serilmiş. Ağzından, burnundan, anüsünden sızan kanlar yerde kahverengiye dönmüş. Hâlâ tükürükle kaplı memeleri morarıp sertleşmiş. Éléonore yavruları tek tek alıyor, elbisesinin altına sokuyor ve onları hayata döndürme düşüncesiyle uzun süre karnına bastırıyor, sonra da uzun bir iple bağladığı bir çuvala, anne kedinin ölüsünün üzerine koyuyor. Merdivenleri iniyor, çiftlikten uzaklaşıp ormanın kıyısına gidiyor, parmaklarını kullanarak, şimdiden kararmış, acıyan ellerine arada sırada üfleyerek bir çukur kazıyor ve çuvalı çukurun dibine atıyor. Mezar tümseğine çelenk niyetine parlak taşlar, çobanpüskülü dalları koyduğunda Alphonse da ona katılıyor, sonra başını kaldırıp buz kesmiş havayı kokluyor, sonra köy yönünde ilerliyor.

Éléonore onun havlayarak uzaklaşmasını izliyor, sonra uzaktan, köpeğin peşlerinden seğirttiği kısrağı ve koşumu görüyor, kirli avuçlarını elbisesine sürtüyor. Kollarını sallayacakmış gibi kaldırıyor ama sonra vazgeçiyor. Hemen ardından, dizginleri tuttuğu ve yanında sarsılan bir yük olduğu için ilkin babası sandığı bir siluet seçiyor ama araba yaklaştıkça bunun bir yabancı, sarsıntılarla hırpalanmış eski püskü paçavra yığını olduğunu düşündüğü şeyinse aslında babası olduğunu anlıyor. Yanından geçerlerken, yabancı onu fark etmiş bile görünmüyor,

Éléonore onun sararmış, bir deri bir kemik yüzünü yavaşça kendisine doğru çevirdiğini fark ediyor. Bir an hareketsiz kaldıktan sonra koşumu avluya doğru takip ediyor. Yabancı arabadan iniyor, yolculuktan bitap düşmüş ve delikanlının ona uzattığı güçlü koldan destek almayı kabul eden baba onun arkasından inerken Éléonore uzakta duruyor. Delikanlı kısrağı koşum takımından ayırıp babanın yorgun bir hareketle işaret ettiği ahıra götürüyor. Éléonore yabancının yüzünü şimdi görebiliyor, soğuktan kızarmış, hâlâ çocuksu, yumuşak, yer yer kızıl sakal kaplı yanaklarını, arabayı kenara çekerken belirginleşen çene ve kol kaslarını görüyor, kaşlarının altına yerleştirilmiş küçük ve delici gözlerindeki irisler o kadar koyu kahverengi ki soluk halkalarla çevrili ve kirli saç kütlesiyle tezat oluşturan yeşil gözbebekleri güçlükle fark ediliyor. Oğlan Éléonore'u görünce, baba ona yaklaşmasını işaret ediyor ve yabancı, gözlerinden ve yüzünden bir şey okunmaksızın çocuğun sert, topraklı ellerini süzüyor. Baba, buz gibi olmuş bir elini Éléonore'un başının üzerine koyup okşar gibi yapıyor.

"Bu, Kuzen Marcel. Artık bizimle yaşayacak. Ona samanların ve odunların yerini göster. Yarın gidip bir şilte alacağım."

Arkalarında mutfak kapısı açılıyor ve ana, boynundaki şalı yüzünün alt kısmına doğru çekerek eşikte beliriyor; o esnada baba ona yaklaşıyor ve kadın adama tek söz söylemeden, içeri girmesi için kenara çekiliyor, sonra derin bir nefes alan delikanlıyı ve kirli ellerini arkasında gizleyerek onun yanında duran kızı tepeden tırnağa süzüyor. Marcel, Éléonore'u takip ediyor ve peş peşe, babanın ateşin başında yerini aldığı mutfağa giriyorlar. Ana, çenesiyle eski kilere açılan kapıyı gösteriyor, çuval bezinden dengini omzunda taşıyan Marcel de boynunu eğip kapıdan geçiyor. Kiler, gri, puslu gün ışığının ahşabın bu-

daklarındaki deliklerden ve kirişlerdeki açıklıklardan içeri sızdığı, dövülmüş topraktan oluşan bir kare. Yerde bir-iki paslı tırpan, bir at arabası tekerleği, kömür torbaları, su leğenleri var. Ocak ateşliğinin bir devin ağzını andırdığı şöminenin karşındaki alttan üste doğru açılan küçük pencere avluya bakıyor. Oda fare sidiği, çürümüş ahşap, bitişik ahırdan duvara akan sıvı gübre kokuyor. Marcel, nefes verirken burun deliklerinin etrafında düzenli, beyaz baloncuklar oluşan, kir pas içindeki sıska çocuğa bakıyor. Onu samanlığa kadar izliyor. Birkaç kucak dolusu kuru saman taşıyıp onları kalın bir tabaka halinde yayıyor, sonra dengini çözüp çuval bezini seriyor, ayağa kalkıp memnuniyetle etrafına bakınıyor.

"Git bana biraz su getir, temizlenmem gerek," diyor.

Éléonore, elinde sıcak su güğümüyle tekrar göründüğünde ocakta bir ateş çıtırdıyor, Marcel gömleğini ve fanilasını çıkarmış. Éléonore öylece durup, tarla dönüşü babasının yıkanıp paklanmasını izler gibi onu izliyor ama bu beden sağlıklı, soğuktan büzülmüş üstderi sağlam kasları sarmalıyor, göbek deliğindeki düğüm, alt karın bölgesinden aşağıya doğru inen ve aşınmış deri kemerin altında kaybolan bir dizi kızıl kıl ve gözkapağı derisinin altında küçük, kusursuz yuvarlaklıkta bir göz küresi. Omuzları, ensesi ve yanakları çillerle kaplı. Çamaşırlarını leğene daldırıp avucunun içinde sıkıyor. Sular kollarından aşağı akıyor ve dirsek kıvrımlarından yere damlıyor. Boyun derisinde ve karnının yan taraflarında büyük kırmızı lekeler bırakarak yüzünü, üst gövdesini ve koltukaltlarını hızlı hızlı yıkıyor, sonra çamaşırlarını artık gri ve köpüklü suya basıyor. Éléonore leğeni geri almak için yaklaşınca göz göze geliyorlar. Küçük kız kızarıyor, arkasını dönüyor ve aceleyle odadan çıkıyor.

Marcel nefesinin yoğunlaştığı soğuk odada, gün ağar-

madan uyanıyor. Soğuktan uyuşmuş bacaklarını esnetiyor, yatağın başındaki yamalı pantolonunu, fanilasını, keten gömleğini, kaba yünden süveterini el yordamıyla aradıktan sonra açık ama görmeyen gözlerle üzerine geçiriyor. Vücudundan bir ürperti geçiyor. Ellerini uzatmış, buz gibi zeminde yalınayak şömineye kadar gidiyor. Ocaktaki kararmış közleri karıştırıyor, külün içinden hâlâ parıldayan bir kömürü çıkarıyor, onu canlandırıp üzerine bir avuç kuru dal koyuyor. Bir tereddüdün ardından alev parlayıp yükseldiğinde, titrek bir ışıkla aydınlanan, hareketli gölgelerle oyulmuş yüzü ortaya çıkıyor ve kül grisine bürünen elleri yeniden görünür oluyor. Éléonore'un, anne ve babasıyla uyumaya devam ettiği salondaki sinek dışkılarıyla kaplı gaz lambasının camı, duvarlara benekli, sarı bir ışık saçıyor. Çiftliğe geleli beri birkaç hafta geçti. Her zaman olduğu gibi, şaraba ya da yeniden ısıtılmış kahveye batırılan bir dilim ekmekle bir kâse yulaf ezmesini midesine indiriyor. Dilini, dişlerinin tırtıklı kısımlarında gezdiriyor, boşlukların arasındaki, dişetlerinin kenarındaki kahve telvelerini temizliyor, tükürüğünü dilinin ucuyla dudaklarının kenarına itiyor ve açık renk gür kıllarda ince bir toz izi bırakarak kolunun tersiyle ağzını siliyor. Kapıdan geçerken gözleri karanlığı araştırıyor ve hiçbir şeyi seçemiyor. Dipsiz, isli gece her şeyi susturmuş dinleniyor; Marcel bir an için karanlıkta gizlenmiş bir hayvanın nefesini algılar gibi oluyor; kulağında atan kendi nabzı ya da sapından tuttuğu ve fitili yavaşça çıtırdayan lambanın alevi bu. Karın yağacağını hissediyor, tek bir yıldız bile görünmüyor, hava açık, nefes aldığında yüzünü ve sinüslerini ısırıyor. Avuçlarını birbirine sürtüyor, sonra yumruklarını sıkıp nefesiyle ısıtmak için dudaklarına götürüyor.

Alphonse da ona katılıyor, onu kokluyor, kuyruğu pantolonun paçalarını kırbaçlıyor. Marcel, köpeğin gece-

nin kokusuna karışan nemli kürkünün kokusunu alıyor. Önü sıra gidip kendisini uykudaki hayvanlara götüren köpeği izliyor. Ahırın kapısındaki ahşap mandalı kaldırıyor, onu aşağıda tutan taşı ayağının altında yuvarlıyor. Marcel'in bir çiviye astığı fenerden gelen ışık halesi kirişleri ve çatı kaplamalarını eşmerkezli çemberler halinde aydınlatırken sıçanlar yemliklerden kaçışıyor. Kısrak sol yanına kaykılmış uyukluyor, boynu eğik, altdudağı gevşek. Marcel bir elini hayvanın sağrısındaki sıcak, yuvarlak kasta gezdiriyor, böğrünü okşarken damarlı derinin avucunun altında titrediğini hissediyor. Gri benekli iki inek, bölmelerinde yem yiyor; birkaç tavuk, geviş getirenlerin kesici dişleriyle oyduğu ahşap çubukların üzerine tüneyip tüylerinin içine gömülmüş. Marcel kolunu kısrağın sağrısına dayamış, ahırı dolduran hayvanların kokusunu içine çekiyor. Kendi türünden varlıklarınkine yeğlenir bu çekici mevcudiyetten çok hoşlanıyor, sonra avluya çıkıyor, tan vaktinin grimsi, yumuşak aydınlığında şimdi fark edilebilen kuyuya, belirsiz kan bağıyla bağlı olduğu insanların, yöreden bir su arayıcısının fındık ağacı asasının bükülerek gösterdiği yeri altmış gün boyunca kazarak, kör hayvanların şekillendirdiği karmaşık yeraltı yollarını keserek, kuvarsın ışıldattığı karanlığı dağıtarak vaktiyle kol gücüyle açtıkları kuyuya kadar yürüyor. Metal iskeletle desteklenen ahşap kovayı yakalayıp su sesinin patladığı kuyunun sessiz deliğine fırlatırken çok eski bir anı gün yüzüne çıkıyor: Toprak anadan bir parça koparan bir kazma ve yarığın kendini kapattığını görüyor, sonra da bir adamın yüzü zafer çığlıklarıyla ışığa doğru yükseliyor. İpi çekiyor, aşınmış makara, kovayı yüzeye çıkardıkça hafif hafif gıcırdıyor. Sonunda onu kulpundan yakalayıp bilezik taşının üzerine bırakıyor. Su dalgalanıyor, kapkara bir şurup gibi. Ellerini içine daldırıp yüzüne götürüyor, soğuğun ısırıkları altında soluk alıyor, elini

yeniden kovaya daldırıyor ve çürük dişlerinin sızısına aldırmadan avucundan su içiyor. Nihayet uyanan hayvanların başlarını ona doğru çevirdiği ahıra dönüyor ve suyu, sırayla susuzluklarını giderecekleri taş yemliklere boşaltıyor. Bir horoz ötmeye başlıyor.

Aylar geçiyor, onlarla birlikte mevsimlerin değişmeyen döngüsü de, önce bir yıl, sonra bir başkası, çiftlik işleri, ekim dikim, hasat, sonra yine çiftlik işleri, ekim dikim ve hasat. Pireneler'den gelen bir ayı oynatıcısı köy köy gezip tasma askısının sürtünmesiyle burnu soyulmuş bir hayvanı peşinde sürüklüyor. Puy-Larroque halkı arka ayakları üzerinde yürüyen, sandalyede oturan ya da fırfırlı bir elbiseyle pan flüt eşliğinde kestane ağaçlarının altında dans eden ayıyı görmek için meydana üşüşüyor. Temmuz ayında köylüler sarmısak toplayıp saplarını örüyor, sonra da onları kirişlere çakılmış çivilere asıyor. Éléonore, tavukların kümes dışında yumurtlamak için gittikleri her köşeyi biliyor; onları toplayarak tekrar anaya götürüyor. Bir gün daha yeni oluşmuş bir civciv çatlamış kabuktan kızartma tavasına düşüyor. Bir yaz ortasında, incir ağaçlarının ve atların kokusuyla dolup taşan hava Éléonore'u sert bir içki gibi çarpıyor. Alphonse ve yakınlarda otlayan damızlık domuzun yanına uzanmış bir elini güneşe siper ediyor, sonra gözleri yarı aralık, tek tek açtığı parmaklarının arasından güneş ışınlarının girmesine izin veriyor. Samanların üzerinde diz çöküp bir kazı baldırları arasına sıkıştıran ana, yem dökmek için hayvanın boğazına bir huni sokuyor. Dizlerine çıkan elbisesi, derisinin altından görünen ve baldır kemiklerini asaya dolanmış yılan gibi saran varisli damarları ortaya çıkarıyor. Bacakları ağrıdığında, eski çarşaflardan kesilmiş kumaş parçalarıyla onları sarıyor. Éléonore çürük bir dişten yakındığında ana onu pazara, seyyar dişçiye götürüyor, kızın bir dişini çeken

dişçi, dilinin ucuyla yumuşak ve tuzlu deliği yoklayan gözü yaşlı çocuğun ağzını kan içinde bırakıyor. Büyük Perhiz'in sonunda, kutsal cuma öncesi, perşembe günü kurban edilecek, çiftçilerin gururla geçit yaptırdığı muhteşem öküzleri görmeye köye gidiyorlar. Hayat akmaya devam ediyor.

İlkbaharla birlikte baba artık çivilerle tutturulmuş, eski, küçük tahta peykeye oturmaz oluyor. Kapalı yatağına çekiliyor, yalnızca yemek saatinde kalkıyor, bir deri bir kemik, hayalet gibi, çorba kaşığını titreyen eliyle ağzına götürdüğünde dirseğinden onu desteklemek gerekiyor. Sakallarına, çakıltaşlarını andıran sert topaklar takılmış. Gömleğine yemek artıkları bulaşmış. Doktor her pazartesi geliyor ve stetoskobuyla sessiz sedasız, kendisi de suskun olan, semptom teranesinden bıkmış ananın şüpheci bakışları altında onu dinliyor. Hep beraber masaya oturmuş beklerken, baba ağzındaki kara deliği açarak, düğümlü eklemlerini uzatarak, istek üzerine kâh öksürüp kâh tükürerek sıska bedenini muayeneye sunuyor. Nihayet doktor, eter kokusu yayan soyulmuş deri çantasını masaya bırakıyor, her zamanki gibi aletlerini tek tek oraya yerleştiriyor, hep aynı kelimeleri, aynı talimatları tekrarlıyor, bazen etkisiz bir tedavi biçimi öneriyor, onun için hazırlanan sert bir içki ya da bir bardak ceviz şarabını içiyor, bir avuç dolusu kararmış madenî parayı cebine atıyor, sonra eşikte durup şapkasının kenarına dokunarak odadakileri selamlıyor.

"Pazartesi görüşürüz."

Araba avludan ayrılıp toynak sesleri kesilinceye kadar tek söz etmiyorlar, sonra hepsi ayaklanıp gündelik işlerine geri dönüyor. Ana pes ediyor: Komşu köyden, kırık çıkık uzuvları yerine takmasıyla, siğilleri ateşe tutup iyileştirmesiyle tanınan sınıkçı Louis Baba geliyor ve elle-

rini uzun süre babanın göğsünde tutuyor. Dualar mırıldanıyor, babanın derisinde topraktan kararmış uzun bir tırnağın izini bırakarak başparmağıyla haç işareti çiziyor. En sonunda dönüp anaya bakıyor ve hafifçe başını sallıyor. Ana, küçük çocukların ateşini geçirmek için alınlarına ikiye bölünmüş bir güvercin koyulduğunu duyduğundan, işe yarayacağını düşündüğü beyaz bir güvercinin boynunu büküp gövdesini kesiyor ve tertemiz tüyleri ayırarak babanın alnında yapışkan, kırmızı bir leke bırakan sıcak, mavi bağırsakları ortaya çıkarıyor. Ama baba itiraz ediyor, başı aşağıya düşmüş, gagası açık küçük gövdeyi itip yastıkların arasına yuvarlıyor.

Bir eylül sabahı Marcel, Éléonore'u yanına alıyor. Uzun süre tarlalarda yürüyor, bir taşocağının kenarından, çorak arazilerden geçiyorlar, çalılıkların altında kalmış, ortasından eski bir tahıl ambarı yıkıntılarının fışkırdığı bir vadinin etrafını dolaşıyorlar. Sırtında haç işareti taşıyan örümcekler her sabah olduğu gibi ağlarını yırtıp sabırla yeniden örüyor. Gökyüzü açık, kireç beyazı; hava polen yüklü arı sürüleriyle daha da uğulduyor. Arazi bir Percheron atının sağrısı gibi yuvarlak, alacalı. Bazı bazı durup bir zeplinin uçuşunu ya da uçakların süzülüşünü seyretmek için bir ellerini uzatarak başlarını kaldırıyorlar, devasa gölgeleri sessizce vadinin üzerine düşüyor. Bir tepenin yamacına tırmanıyorlar, bir koruluk çıkıyor önlerine, birbirine girmiş, yosunlu dalların üzerinden geçiyorlar. Marcel, Éléonore'a yol açıyor. Elinde bir sopa, böğürtlen dallarını eğiyor, topuklarının altında çatırdayan gözenekli kütükleri çiğniyor, sarkan dalları geride tutuyor ve çocuk, oğlanın açtığı güvenli geçitte ona biraz daha sokuluyor, birkaç adım önüne geçiyor sonra onun kendisine yetişmesini bekliyor. Vadiye, ekili arazilerin geometrik şekillerine, uzakta kıvrıla kıvrıla akan bir ır-

mağın dingin ve yemyeşil kıvrımına bakan küçük koruluğun kenarına kadar sessizce ilerliyorlar. Birkaç kilometre ötede, büyük tatbikatlar için süvari ve piyade birlikleri yollara konuşlanmış durumda. Éléonore, Marcel'in yanına, devrilmiş bir ağaç kütüğünün üzerine oturuyor. Neye baktıklarını bilmiyor, sormaya da cesaret edemiyor ama parlak deri botlar giymiş ya da tımarlanmış, gergin Fransız atlarının üzerinde tepelerde ilerleyen silahlı askerleri görünce kalbi hızla çarpıyor. Ona saatler gibi gelen bu süre boyunca orada oturuyorlar, Marcel silahlı müfrezelerinin önünde giden bölüklerin ilerleyişini izliyor ve kuzey rüzgârı ara sıra piyade erleriyle hafif süvarilerin belli belirsiz seslerini, bölük pörçük emirleri ya da at kişnemelerini onlara kadar ulaştırıyor. Marcel sonunda usanıyor, geldikleri yoldan geri dönerken bakışları donuk ve karanlık; Éléonore cesaret bulup Marcel'in elini tuttuğunda hiçbir şeyi fark etmemiş gibi görünüyor ama küçük kızın parmaklarını avucunun içinde tutuyor.

Tatbikatları gazetelerden takip eden ana, Savunma Bakanlığı'nın kendi bölgelerine taşınması, topçu alaylarının geçit törenleri, ağır silahları ve 120 milimetre, boyalı çelik Bange topunu alkışlayan kalabalıkla ilgili haberleri babaya okuyor. Güçlükle okuyor, satırı kapkara, kırık bir tırnakla takip ediyor. Baba *La République des travailleurs*, *Le Réveil des communes* ya da *L'Indépendance gasconne* okurken, o *La Croix du Gers*'i veya *La Semaine religieuse* anlıyor. Almanaklardan ya da resimli dergilerden, duvara çivileyeceği ve orada sararacak olan aziz resimlerinin, dinî tabloların reprodüksiyonlarını kesiyor. Dünyanın terk edilmişliğine ilişkin süregelen, kesin fikrini pekiştiren makaleleri ve haberleri yorumluyor. "Afrika projesi", yerlilerin ve korkunç hayvanların portreleri, rötuşlanmış fotoğraflar sayesinde Fransız taburlarının düşmancıl arazide ilerleyişi karşısında büyüleniyor. Bal-

kan Harbi, savaş hikâyeleri, siperlere saçılmış ya da toplu bir mezarı takdis eden rahibin ayakları altına yığılmış piyade resimleri onu heyecanlandırıyor. Babanın gözleri dalıp gittiğinde, Saint-Jean-de-Latran Kilisesi'ndeki Papa V. Martin'in bronz heykelinin ağladığını gören ve bunu X. Pius'un yakınlaşan ölümünün işareti olarak yorumlayan bu tanıklar onu duygulandırıyor. Pazaryerinden aldığı *L'Illustration* dergisinin bir sayısında, Tunca'nın bir Adası'ndaki Bulgar garnizonunun yaşadığı dehşeti, askerlerin insan boyu kabuklarını yuttuğu ağaçların gölgesinde can çekişerek öldüğünü yüksek sesle okuyor: "Ah o cehennem! İniltilerden, hıçkırıklardan ve sızlanmalardan oluşan uğultu durmaksızın kulaklarınızda çınlıyor, tüylerinizi diken diken ediyor. Köleler ve mahkûmlar ellerinde sedyelerle gelip geçiyor, kıyı bucağa girip çıkıyor, soluk tenleri mumyalanmış gibi kemiklerin üzerine gerilmiş birkaç cesedi, virüs yüzünden şişip kararan diğerlerini bulup ortaya çıkarıyorlar. Her yerde, açık havada, bu güzel ilkbahar güneşinin altında, yeşeren ağaçların dibinde, nemli kıyıda, salgını daha da uzaklara taşıyacak akarsu kenarlarında can çekişiyorlar, her yerde ve en aşağılık vaziyetlerde, her türlü insani saygıya kayıtsız zavallı yaratıklar, kötülüğün vebasını tüm deliklerden tahliye ediyorlar. Yine de bazıları ellerinin ve ayaklarının yardımıyla, çökmek üzere olan kulenin dibindeki karanlık bir deliğe doğru gidip orada huzur içinde can vermek için bir an önce karanlığa dalıyor: Bu lağım çukuru her sabah kasılıp kalmış cesetlerle doluyor." Ana ağır ağır başını sallıyor ki bu da şu anlama geliyor: Bu kadarı onun için kâfi ve söz konusu olay, insanın kötülüğe meyli ve bunun sonuçları hakkındaki sayısız öngörülerinden birinin gerçekleşmesi olarak görülmeli.

Babanın varlığı, bir zamanlar onun alışıldık hareketleri ve emeğiyle dışarıda, dönümler boyunca, hayvanların

yakınında hüküm sürüyor ve yankılanıyordu. Şimdiyse evin tek odasına yoğunlaşıyor, mide bulandıracak kadar karanlık saatleri, mobilyaları, güherçile bağlamış duvarları kaplayıp içine nüfuz ediyor. Baba kendi içine kapandıkça Marcel'in varlığı iyiden iyiye belirginleşiyor, onlar için vazgeçilmez oluyor zira babaya düşen, varlığını gerekçelendirdiği ve hastalığın artık izin vermediği işleri bundan böyle Marcel yerine getiriyor. Ana bu ıstıraba el koyuyor. Ondan başka kimsenin babaya göz kulak olma izni yok, kızının bile. Uğursuz düğün günlerinden beri kocasının yakınlığına güçbela katlanır görünen, durmadan öfkelenen ve hastalığın ilk belirtilerine tiksinerek bakan kadın, şimdi yatağının başucundan ayrılmıyor, ilgi alakayı, duaları ve bakımı iki katına çıkarıyor. Babanın muhtemel ölümü onu yıkmaz, ölümün sıradanlığının farkında, batıl inançlarına fazlasıyla paye verir ama evrenin sallanıp çöktüğünü hissettikçe inatçı bir umutsuzlukla ona tutunuyor, sanki yoksul da olsa gerçekliklerini muhafaza etmek ve kaçınılmaz çöküşten kendisini korumak için babayı hayatta tutmak yetermiş gibi. Babanın ahir zaman gelene dek böyle ot gibi yaşayabileceğine, azim ve inançla bütün dikkatini verirse ölümün önüne geçebileceğine, böylelikle Marcel'in gelişiyle paramparça olan çiftliğin ve yaşamlarının hassas dengesini koruyacağına inanıyor. Ana, Marcel'in gelişine karşı çıkmıştı, kendileriyle bir akrabalık bağı olsa da bir çiftçi çocuğuna, besleyecek yeni bir boğaza hiç mi hiç ihtiyaç duymadıklarından, baba son gücünü tüketene kadar onun iş yükünü omuzlayabileceğinden emindi. Sonra gerçekler karşısında yumuşamak zorunda kaldı fakat çocuğun gelişi babanın kötüleşmesiyle aynı zamana denk düştü, o yüzden bu asalak ve eril varlığın, ihtiyar adamın canlılığından beslendiğini, çiftliğe, hayvanlara ve araziye olan aşinalığını artırdıkça ihtiyarın daha da silindiğini düşünüyor. Dola-

yısıyla Marcel'e sevgi beslemiyor, yalnızca güvensizlik duyuyor. İlişkileri bir-iki kelimenin ötesine geçmiyor. Oğlanın tabağına yemek koymakla, banyo suyunu ısıtmakla, doğrudan bakmadan onu gözucuyla izlemekle yetiniyor. Otoritesini onun üzerinde genişletme düşüncesi yok. Marcel'in bundan kaçındığını, inatçı sessizliğinde, tek başına çalışma gayretine sarıldığını içgüdüsel olarak biliyor. Onda adını koyamadığı, şüpheli bir şeyler olmasından endişeleniyor. Uzun zaman önce kızıl tüylü bir domuz yavrusu doğduğunda onu boğmuşlardı, tüyleri kötü gidişatın, uğursuz bir durumun habercisiydi. Marcel'in birbirine girmiş saçlarında, aşırı soluk teninde bir işaret görüyor. Ama yakında on dokuzuna girecek ve ana, sağlık kurulunun ve askerlik hizmetinin onu alıp götürmesi durumunda, sığır derisi botlarının satın alınmasına hiç tereddüt etmeden katkıda bulunacak.

Éléonore soğuk sonbahar günlerinin uzadığı ve babanın gölgesine bürünen genişlemiş saatlerinin birbirine dolandığı çiftliğin etrafında dolaşıyor. Hayvanlarla birlikte geride duruyor. Kendisine emanet edilen ufak tefek işleri yapıyor, inekleri sağıyor, pişmesi için fırına ekmek hamuru götürüyor, domuzları hâlâ meşe palamudu otlatmaya götürüyor, tohuma kaçmış sebzeleri, bir kucak dolusu pırasayı, yumurtaları ve bir-iki tavşan ya da kümes hayvanını satmak için pazarda anaya eşlik ediyor. Babanın korumasından yoksun, yine de boyun eğmek zorunda kaldığı anaya yakın olmaktan her zamankinden daha fazla korkuyor. Ana, dualarını iki katına çıkarıyor ve yere sürte sürte dizleri sıyrılan ve uyuşan çocuğu da buna zorluyor. Éléonore onun koşuşturmasını uzaktan izliyor ve ana, babayı gönülsüzce ona emanet edip kiliseye gitmeye hazırlanırken kızcağız sabırsızlığını belli etmemeye çalışıyor. Ama yalnız kalır kalmaz babanın başucuna koşuyor, onun uzun, kemikli parmaklarını sıkıyor, babası-

nın ona teslim ettiği elin üzerindeki birbirine geçmiş damarları okşuyor. Keten çarşafları, yorganı itiyor, baldırların ve uylukların, kalça ve kavalkemiğinin üzerini saran deri kıvrımlarından başka bir şey olmayan cılız bacaklarını kavrıyor babanın, sonra doğrulup yanına oturmasına yardım ediyor. Bir kolunu onun dar cüssesine doluyor, geceliğin altında güçlükle aldığı nefesin şişirdiği kaburgalarını hissediyor, sonra adam bir elini masaya dayadığından emin, çıplak ayaklarının ağırlığını iki ölü et yüküymüşçesine sürüklerken Éléonore bir-iki adım atmasına yardımcı oluyor. Sonunda onu yatağın kenarına oturtuyor, yün döşeği ısıtması için çarşafın altına kaydırdığı yatak ısıtıcısına büyük közler yerleştiriyor. Dolaptan derisi çatlamış bir tütün kesesi çıkarıyor ve babasına uzatıyor. Adam keseyi hararetle açıyor, çiğnemelik tütün çıkarıp dudağının altına koyuyor. Ellerini döşeğin üzerine uzatmış, başı eğik, gözleri kapalı, koyu renkli, acı veren bir tükürüğün tadına varıyor ve sonunda Éléonore'un uzattığı avucuna tükürüyor. Çocuk tütünü ateşe atıyor ve tütün odunların arasında çıtırdayıp büzüşüyor. O sabırla sırtını dönerken, baba da yatağın yanındaki lazımlıkta ihtiyacını gideriyor. Nihayet onu yatağa götürüp boylu boyunca yatırıyor, kendisine eskisinden daha büyük, karanlık akıntıların kat ettiği gözlerle bakan bu uzun, kırılgan ve titreyen bedene karşı onun yanına uzanıyor. Ana tekrar göründüğünde Éléonore'u masaya oturmuş ve kafasını bir dua kitabına gömmüş halde buluyor. Kadın sessizce şalını çıkarıyor, odaya şüpheli bir bakış atıyor, elini şimdi uyuklayan babanın alnına koyuyor, "Yaptı mı?" diye soruyor, ardından lazımlığın içindekilerin rengini, akışkanlığını inceliyor –bazen eline uzun bir sopa alıp renksiz ya da kanlı bir dışkı parçasını kurcalıyor, sopayı hafifçe dışkıya batırıyor, bir alamet yakalaması mümkünmüş gibi onu bölüp parçalıyor– sonra ilk bahaneyle Éléonore'u dı-

şarıya gönderiyor. O zaman küçük kız, varlığı babasınınkinin yerini alan ve kendisine içten bir sevgi gösteren Marcel'i gidip buluyor. Tarlada eşlik ediyor Marcel'e, hatta bazen yardım ediyor. Éléonore ondan birkaç metre uzakta, genelde birbirlerine tek söz etmeden oyun oynamaya devam ediyor. Toprağı kazıp solucan çıkarıyor, sonra onları tavuklara atıyor ya da Alphonse'a sopa fırlatıyor. Marcel'in bakışları ve gülümsemesi kederli ruhunu okşuyor. Onu çalışırken seyretmeyi seviyor, nefes nefese kaldığında boğazının, onun yanında eğildiğinde süveterinin kokusunu, sütbeyazı teninin, vücudunun gizli kıvrımlarının sarhoş edici tuhaf kokusunu içine çekmek için arkasından yürüyor. İlkbaharda, engerek yılanlarının pul pul olmuş yassı kayalıkların yarıkları arasında çiftleştiklerini, kıvrımlarının titreşerek iç içe geçtiğini görmüştü, o da benzer bir düğüm, içinde doğan ve karnının derinliklerinde hareket eden bilinmeyen bir güç taşıyormuş gibi geliyor.

Akşamları Marcel peykeyi çekip babanın yanına yerleşiyor ve ardından, başka hiçbir zaman kullanmadığı, saygılı, alçak bir sesle ona günün ayrıntılı bir dökümünü yapıyor. Baba, şimdi tarımdan çok daha iyi gelir getiren ve daha az emek gerektiren hayvancılığın geliştirilmesinin öneminden bahsedişini dinliyor. Zaman zaman başını sallasa da tek söz etmiyor, çiftlik işleri artık ona ulaşmayacağı kadar uzakmış gibi. Kendi başına yıkanamadığından bu iş Marcel'e düşüyor. Kadınlar, cinsiyetlerinin ve kendi derin düşüncelerinin mahremiyetinde bu ritüelden uzak duruyorlar: Delikanlı ihtiyarı soyuyor, onu ateşin yanına yerleştirip bir tabureye oturtuyor, sıcak su teknesine bir bez daldırıyor, sonra adamın hasta ve solgun tenini özenle sabunluyor, bir eliyle bir omzun, bir kolun, bir ayak bileğinin sert kısmını kavrarken diğeriyle de zayıf kaslara, kanı çekilmiş ete masaj yapıyor.

Gömleğinin kolları dirseklerine kadar kıvrılmış, liften taşan gri köpük bileklerinin şeffaf derisine ağır ağır süzülüyor ve baba, oğlanın bakımına emanet edilen bitap durumdaki vücudundan utanç duymadan kendini bırakıyor. Éléonore bakışlarını kaçırdığı bu anlarda, atmosferi Marcel'i sarıp taçlandıran, günbatımı kızıllığında tören görüntüleri hayal ediyor. Baba yavaş yavaş çökerken, hayalet bir gemi gibi, titrek bir nefesin ayakta tuttuğu bu beden şimdi kutsanmış görünüyor. Her jestleri, ciddi ve ağırbaşlı her hareketleri ayinsel imgeler taşıyarak onu kutsuyor ve ana, uyuşukluğunu hafifletmek maksadıyla zaman zaman babanın ayaklarını yıkadığında, bir an için, Ferisilerde İsa'nın ayaklarını kendi gözyaşlarıyla yıkayan ve onları kutsal yağla ovan günahkârın canlı timsaline dönüşüyor. Sonra Kutsal Kitap hafızasına sızıyor ve Éléonore İsa'nın sözlerini babasının ağzından çıkıyormuş gibi düşünüyor: "Yapabileceği her şeyi yaptı: Beni gömmek için bedenime baştan güzel kokular sürdü."

Domuz ağılının bir köşesinde, sıvalı dört taş duvar bir hayvanın besiye çekilmesi için düzenlenmiş, hiç gün ışığının girmediği kapalı bir alan oluşturuyor. Meşe ağacından büyük kalaslarla yapılmış alçak kapı, işlerden sorumlu Éléonore'un, sabah ve akşam, hâlâ toprak kaplı, kaba un ve yemek artıklarıyla karıştırılmış haşlanmış patateslerin kahverengi suyunu döktüğü bir yem teknesine erişim sağlıyor. Hayvan alçak kapının arkasında, neredeyse zifirî karanlıkta büyüyor. Tahta kalaslar arasındaki bir açıklık zaman zaman, kapalı alanın zifirî karanlığını kesen bir ışık çizgisi sunar ama kahverengi gözbebekli gözleriyle yorulmaksızın içinde yaşadığı karanlığı inceleyen domuz, kendisini evreninin en uç noktasına atarak ondan kaçıyor. Éléonore mandalı kaldırıp kapıyı bir çatırtıyla araladığında, keskin ve sıcak bir koku dalgasının içinde seğiren ateş-

li bir çift gözü, köpüren bir ağzı, kılları kahverengi kabuklar bağlamış kirli bir deri parçasını fark ediyor. Kovasının içindekileri aceleyle tekneye boşaltıyor, kapıyı çarparak kilitlerken hayvan da yüksek emme ve yutma sesleri arasında yiyeceğinin üzerine atılıyor. Éléonore domuzları iyi tanıyor, başka hiçbir hayvan ona daha aşina değil –çok eski bir zamandan beri, belleğinin sınırlarında ona karşı teselli edici bir yakınlık hissediyor– ama onların sinsiliklerinden, doymak bilmez iştahlarından ve olağanüstü güçlerinden sakınması gerektiğini de biliyor. Yine de insanların bakışlarından uzakta besiye çekilen domuz ona gizem yüklü, söylencelerden ve efsanelerden çıkan, kanı dökülse de asla tamamen kaybolmayan, ağılın karanlıklarından zuhur etmişçesine hep yeniden dirilen dizginlenemez, isimsiz bir hayvan gibi görünüyor. Dışkı katmanlarının hızla yığıldığı alanı temizleme kararı verildiğinde hayvan zorla oradan çıkarılıyor, ortaya çıkana kadar da böğürleri dürtülüyor ya da sopayla dövülüyor, tıpkı Éléonore'un sıcak yaz günlerinde dehlizlerine uzun çubuklar sokarak yerinden ettiği cırcırböcekleri ya da eteğini yukarı kaldırıp dünyanın parlak ışığında cascavlak ortaya çıktığını görene dek idrar seline tuttuğu şaşkın ve savunmasız bir böcek misali. Domuz da diğer hayvanlar gibi ama daha vahşi, daha kestirilemez ve yırtıcı; Éléonore, bağırışlar ve darbelerle onu denetleyen erkeklerin koruması altında temkinli bir şekilde duruyor.

Baba, besiye çekilecek dişi bir domuzu kısırlaştırmak için Albert Brisard'ı getirtiyor zira kendi döngüsüne terk edilen hayvan kötüleşiyor, şişmanlamaz oluyor ve "bir ayda aldığı kiloyu bir günde yitiriyor" O zaman bu adam demir bir koninin ucunu hayvanın vulvasına sokuyor ve avlanmak için kullanılan saçmaları koninin geniş tarafından akıtıyor. Metal parçaları rahime ve yumurtalıklara karışıyor; dişi domuz artık kızışma nedir bilmiyor.

Hayvana göre belirlenen en iyi kısırlaşma yöntemini yalnızca Brisard belirleyebiliyor, bazen de "açma"yı tercih ediyor. O zaman dişi domuz, kalasların arasından bir elin geçebileceği tahta bir kafeste hareketsiz hale getiriliyor. Brisard yanı başına deri bir çanta koyuyor ve içinden bir bıçak çıkarıyor, sonra kafesin içinde feryat edip nafile yere mücadele eden hayvanın böğrüne bir kesik atıyor. Çarpık ayaklı adam işaretparmağını kesiğe daldırıyor, yumurtalıkların şişmiş yüzeyini hissedene kadar karın zarını arayıp başparmağını hayvanın karın derisine bastırarak kesiğe doğru çıkarmak için çekiyor. Çantadaki bir ip makarasını kavrıyor, bir parça kesiyor, sonra yumurtalık atardamarını ve damarını bağlıyor; ardından bağırsağı çıkarıyor, geri kalan kısımları karın boşluğuna itip domuzun karnını dikiyor.

Her yıl, Azizler Günü'nden birkaç gün önce hayvan kurban ediliyor. Sabah erkenden işe koşuluyor. Ana kız, komşu çiftlikten birkaç kadınla –Fabre ve gelini, Roque ve birbirinden ayırt edilemeyen yavruları– su kaynatıyor, leğenleri ve katranlanmış ahşaptan büyük bir tekneyi hazırlıyor. Bu vesileyle çağrılan Brisard, biley taşında bir bıçak bileyliyor. Yeni bir yaşam enerjisiyle canlanan baba onu kaldırıp giydirmelerini istiyor, ananın itirazları bile onu caydırmaya yetmiyor. Üzerine geçirdikleri gömleğin ve kemer köprülerinden geçirilmiş bir iple bağlanan pantolonunun içinde yüzüyor. Sabit duramayan cılız bir kukla misali, Éléonore'un eliyle dirseğinden destek bularak hareket ediyor. Eşiğe gelince bir an duraksıyor, soğuk güneş yüzünü yalayıp geçiyor. Gübre yığınının, çiftliği çevreleyen kara, çıplak ağaçların altında ağır ağır ayrışmaya başlayan ölü yaprak tabakasının rahatlatıcı kokusunu derin derin içine çekiyor; kızı da vücudunu onu baştan sona kat eden canlandırıcı ürpertiyi hissediyor.

Ayaklarını sürüye sürüye çivilerle tutturulmuş, oturağı yamulmuş, eski, küçük tahta peykeye ulaşıp son kez üzerine otururken, ana da omuzlarına ve yeleğinin üzerine iki kat battaniye atıyor.

"Seni uyardım, söylemedi deme," diyor.

Baba onu duymuyor görünüyor, kendisini koklamak için yaklaşan Alphonse'a bakıyor. Grileşen kafasını okşamak için elini uzatıyor ama köpek kuyruğunu bacakları arasına kıstırıp babanın buğulu bakışları altında uzaklaşıyor. Az sonra domuz ağılından hırıltılar işitiliyor. Alphonse avlunun ortasında havlıyor, Brisard ayağa kalkıyor ve bıçağın keskin kısmını, başparmağının ucuna sürterek deride bir sıyrık açıyor. Marcel ortaya çıkıyor. Ayaklarını ve ağzını bir iple bağladığı domuzu var gücüyle arkasındaki gün ışığına çekiyor. Çırpınan, hırıltılar çıkararak inlemeye devam ederken burnundan beyaz bir salya püskürten hayvanı yanında sürüklüyor. Ana bir leğen getiriyor ve domuz kasabı gelip de bıçağın ucunda parlayan güneş bir an için Marcel'in yüzüne yansıdığında domuz teslim oluyor ve kendisini denetleyen ellerin mengenesi altında kıpırtısız kalıyor. Gözü, alçak sis çizgilerinin kat ettiği göğün mavisine takılıyor. Nefesi yoğunlaşıyor, mesanesi uyluklarına boşalıyor. Baba oturduğu yerden, onaylayan bakışlarla domuzun cüssesini inceliyor. Albert Brisard bıçağı kabzasına kadar hayvanın boynuna sokuyor, bir çırpıda atardamarı kesiyor; lekesiz bıçağı geri çekerken hayvanın kalbi, kesiğin ağzına bastırılan kovaya düzensiz aralıklarla kan fışkırtıyor ve ananın hem beyaz bluzu hem de sert yüzü metal kovadan sıçrayan lekelerle kaplanıyor. Éléonore yetişkinlerin arasından süzülüyor ve elini, nefesi yavaşladıktan sonra ölen hayvanın sırtına koyuyor. Ana doğrulup kovayı alıp götürecek olan komşulara verdiğinde kızın kaşlarına ve yanaklarındaki tüylere takılan damlaları silme zahmetinde bulun-

muyor. Erkekler hayvanın artık bükülebilen gövdesini kavrıyor, son sıvının da akması için onu yukarı kaldırıyor, ardından çamaşır teknesine itiyorlar. Bu esnada kadınlar kilerden kaynar su kapları getiriyor, sıcak suyu yoğun buhar dumanları arasında ölü hayvanın üzerine dökerken ara sıra geri çekilip küçük çığlıklar atıyorlar; sonra erkekler, ellerinde bıçaklar ve usturalarla, yanmış deriyi kırt, kırt, kırt diye hızla yüzüyor, kopan kıllar pis kokulu bulanık suyun yüzeyinde yüzüyor, bileklerini saran derilere yapışıyor. Sonra cascavlak kalan domuzu kademeye çekiyor, bacaklarını ayırıp parmaklıklara bağlıyorlar. Brisard bıçağı, önceden açılmış kesiğin hizasına yaklaştırıyor ve soluk borusunu ortaya çıkarana kadar boyun derisini kesiyor, sonra soluk borusunu, bir kırmızı ilik tacına açılan kıkırdaklardan ayırdığı boyun omurlarını biçiyor. Sesler artıyor, avlu gösteriden çoktan usanmış tavukların arasında koşuşturan çocukların çığlıklarıyla doluyor. Domuzun ayakları da dilimlenmiş, kıkırdakları parçalanmış, kemikleri ayrılmış. Karnı açıkta, içinden ince, nahoş kokular yayan buharlar yükseliyor ve Albert Brisard'ın bıçağının ucu sabırla inip kalkarak kesip biçmeye devam ederken elleri de bağırsak halkalarını kaldırıyor, makatı kesiyor, pembemsi kitleyi akciğerlerden ayırıyor, sinirleri kesiyor ve nihayet bu gevşek, leş gibi kokan yükü çekip alarak kadınların tuttuğu bir çamaşır teknesine bırakıyor. Şimdi babasının yanına oturan Éléonore, bağırsakları kesip sıkan ve bol suyla durulayan, sonra da uzun, yarı saydam şeritler halinde önlerine yayan ellerine dışkı ve safra bulaşmış küçük bıçaklı kadınların ortasında şaşılacak derecede cana yakın görünen anaya bakıyor. Kesip alınan kelle haşlandıktan sonra *pâté*[1] yapımı için son parçasına ka-

1. Hafif tuzlu, yumuşak ve sürülebilir bir kıvamı olan, genellikte etten yapılan bir ezme. (Y.N.)

dar kazınıyor. Ayaklar da otlar ve baharatlarla haşlanıyor. Jambonlar tuzlanıyor, kirişlere asılıp kurumaya bırakılıyor. Eritilen yağlar testilere konuyor. Çocuklar dişlerinin arasında çıtırdayan, kızarmış derili küçük parçaları atıştırıyor. Elleri ve yüzleri domuz yağıyla parıldıyor. Çiftlik dışkı, keskin bir duman, metal ve mutfak kokusuyla sarmalanmış. Birkaç saat sonra masaya oturuyor, sıcak kan sosisi ve içine büyük ekmek parçaları daldırdıkları şarap ve kan sosunda haşlanmış, babanın bile zevk aldığı bir sakatat ziyafeti çekiyorlar. O gece Éléonore, tepesinden binlerce domuzun seğirttiği Tiberya Gölü'ne bakan bir uçurumun ve binlerce ölü domuzun yüzdüğü, binlercesinin de esrarengiz çukurlara sürüklendiği kapkara bir suyun rüyasını görüyor.

Aynı zaman, aynı yerde insanlar ve hayvanlar doğuyor, yaşam mücadelesi verip sonra da ölüyorlar; baba ise, mucize ya da talihsizlik eseri, mart ayının ortasına kadar hayatta kalıyor ve nihayet ölüyor. Kapılarından derin ıstırabın küflü kokusunun sızdığı, bir adamdan çok küçük bir çocuğa ya da kapana kısılmış bir hayvana ait kesintisiz bir iniltinin sızdığı yatağında günlerce inliyor. Bazen şiddetli öksürüklerle sarsılıyor, arkasından çarşaflara kalın, kanlı balgamlar, bronş parçacıkları çıkarıyor. Artık bir kemik ve kıkırdak dizisinden başka bir şey değil. Birkaç gün içinde, basınç noktalarında büyük yatak yaraları, kalça ve topuklarda, doktorun ölü et parçalarını kesip çıkardığı, dikkatlice temizlediği ve mikroplardan arındırıp gazlı bezle doldurduğu iltihaplı delikler oluşuyor. Şiddetli ishal onu gafil avlıyor ama artık lazımlık istemeye mecali yok. Yemek yeme isteği duymadığından ya da ağzının kenarıyla boğulur gibi yediğinden artık kimse dışkısının neye benzediğini bilmiyor. İdrarı keskin, ilaç kokuyor. Ananın habire çarşaflarını değiştirip yıkadığı ve kaynattığı yatakta kendi kendine eriyor. Öldükten sonra

yün şiltede rengi belirsiz büyük bir leke kalacak, ihtiyatlı köylü kadın da şilteyi tersyüz edip diğer yüzünde uyuyacak. Katlanılmaz dışkı kokusu havayı kirletiyor. Yürekler ağızlarda, babanın kıpırdandığında ya da bir şeyler gevelemek için ağzını açar açmaz yaydığı asit kokuları arasında yemeklerini yiyorlar, adamın nefesi halihazırda içinde işleyen simyayı ele veriyor. Düşürüp bir yerini kırma tehlikesi yüzünden onu artık tuvalet için bile yataktan çıkarmak mümkün değil. Marcel elinden geldiğince onu sabunluyor, ne kadar temkinli hareket etse de baba acı çığlıklarına engel olamıyor, ana kız gözlerini kaçırıyor fakat adam artık utanmıyor, sargılı ayakları, sararmış, cılız bacaklarıyla ne ağırlıklarına ne de temaslarına katlanabildiği çarşaf ve battaniyeleri mütemadiyen itiyor, çayır örümceğini andıran bedenini, kasık kıllarının hâlâ kara tutamında eriyip gitmiş cinsel organını onlara sergiliyor. Ana onun başucundan artık hiç ayrılmıyor. Kesinlikle nazara geldiklerine, kendilerine büyü yapıldığına inanıyor ve söz konusu büyüyü bozamadığı, onu bunu yapanlara karşı çeviremediği için sınıkçı-şifacıya lanet okuyor.

Köpek artık Éléonore'un önünden gitmiyor, artık çukurlardaki sulara seğirtmiyor, ama yağmurdan dikelmiş tüyleriyle ayaklarının dibinde yürüyor, geçen yazki mahsulden kalan kahverengi, kırık saplarla dolu, harap topraklar boyunca ilerliyorlar; tuygunlar kabarmış, gri gökyüzünde süzülüyor, sonra ânını kollayıp çığlık atarak bir tavşanın ya da bir kır faresinin üzerine çullanıyorlar. Yün ve at kılı topakları dikenli tel çitlerinin üzerinde sallanıyor, yağmurdan ıslanmış koyunlar uzaktan ona bakıyor. Köye varan Éléonore papazın evinin kapısını çalıyor ama ona yanıt veren yalnızca yumruğunun boğuk yankısı oluyor. Sonra basamağa oturuyor, Alphonse yanına sokulurken, yün şalını yağmurdan boncuk boncuk olmuş alnına indiriyor. Kolunu köpeğin boynuna doluyor, elini karnın-

daki sıcacık, nemli tüylerin arasına gömüyor ve hayvanın kaburgalarının altındaki kalp atışlarını hissediyor. Yağan yağmur, insanların ve hayvanların adımlarıyla meydan çamur deryasına dönmüş. Pantolonların paçaları, elbiselerin etekleri donarak kara bir kabuk oluşturmuş. Köpeklerin tüylerinde taş gibi sert, ağır düğümler var. Arabaların tekerlekleri ve hayvanların toynakları, babanın karnındakini andıran, hiç tükenmeyecekmiş gibi görünen balçığımsı bir çamur sıçratıyor yüzlere. Éléonore'a yaklaşıp sorular soruyorlar: Annesinin isteği üzerine, papazı almaya geldiğini söylüyor. Köylüler babanın "gidici" olduğunu, ölüm çanlarının çalmaya başladığını anlıyorlar. Ama Peder Antoine ayin için komşu köyde; kahvehanelere uğramayı kesinlikle ihmal etmeyecek, bu durumda birkaç saatten önce geri dönmez. Éléonore papazın evini ve kiliseye çıkan anayolu görebilecek olsa da, mutfağın bir köşesine çekilip bekleme davetini geri çeviriyor. Onu ikna etmekten vazgeçiliyor, dumanı tüten bir kâse süt getiriliyor, sütün kremasını iştahsızca yalayıp gerisini ağzını yakan köpeğe bırakıyor. Saatler geçiyor, gün batıyor, evlerin cepheleri solgun bir maviye dönüyor. Kestane ağaçlarının tepeleri alacakaranlıkta yiterken, Peder Antoine bir eşeğin sırtında yalpalayarak nihayet çıkageliyor. Eşeğe, tufandan kurtulmuşa benzeyen ve papazın, adını sürekli unuttuğu bir sunak çocuğu refakat ediyor, Peder Antoine önceki çocukların da isimlerini unuttuğundan onlara "küçüğüm", "evladım" diye hitap etmeye özen gösterir ama oğlanların incecik tüylerle kaplı yumuşak boyunlarını okşamayı sever. Éléonore ihtiyar ve göbekli, içkisini yudumlarken uyuklayan, eşeğinin üzerine bir şarap tulumu gibi yığılan, hayvan bir yarıkta tökezlediğinde ya da yolunu tıkayan bir taşa çarptığında anlaşılmaz bir küfür savuran veya "hay anasını" diye mırıldanan ve sonra yeniden o uyuşuk haline gömülen taşra papazının

kendisine doğru gelişini izliyor. Sunak çocuğu eşeğe yaklaştığında Peder Antoine nihayet uyanıyor. Orada oturan küçük kızı fark ediyor, eşeğin sırtından acıyla kayıyor, gri tüylerle kaplı, çamur parçalarıyla kirlenmiş cüppesinin arkasını silkeliyor ve dengesini sağlamak için bir elini eşeğin sağrısına koyuyor, sonra havada yoğunlaşan içkili nefesiyle soluya soluya evin iki basamağını çıkıyor.

"Seni annen mi gönderdi?" diye soruyor, anahtarlarını bulmak için ceplerini karıştırırken.

Éléonore, dişlerini takırdatarak başını sallıyor. Donuk suratlı sunak çocuğu yağmurun gazabına uğramış uysal eşeği bağlıyor.

"O zaman acil," diyor rahip sıkıntıyla.

Éléonore başını sallıyor. Rahip bu sıska, sırılsıklam korkuluğu izliyor, sonra teslimiyetini belli edercesine bir nefes verip bulduğu anahtarı kilide sokuyor:

"Tanrı aşkına... Git Raymond Carrère'i bul," diyor çocuğa, "sizinkilere de haber ver."

Çocuk uzaklaşıyor. Peder Antoine kapıyı açıyor ve Éléonore'a onu takip etmesini işaret ediyor. Belediyeden gülünç bir ücret karşılığında kiralanan konut, kutsal eşyaların tutulduğu odaya bitişik, kilise gibi nemli taş, ayin sıralarının ahşabı, tozlu papaz cüppesinin yanı sıra, üzerine küçük ahşap heykellerin, şamdanların ve içinde çorba kalıntılarının pıhtılaştığı kâselerin istiflendiği tek tük mobilyanın arasına sıkıştırılmış delik şiltenin ekşi kokusuyla dolu iki daracık odadan oluşuyor. Papaz bir gaz lambası yakıyor, sonra dökme demir sobanın ateşini canlandırıyor. Bir dolabı karıştırıp içinden bir alkol şişesi çıkarıyor, bir bardak dolduruyor ve sobanın yanı başındaki sandığın üzerine oturuyor; dirsekleri dizlerine dayalı, yüzünü ellerinin arasında tuttuğu bardağa doğru eğmiş, kel ve lekeli koca kafasından yere ter damlıyor. Éléonore kıpırdamıyor, kapının yanına büzüşmüş, Alphonse ayaklarının di-

binde yatıyor, küçük kız önce papazın yeniden uyukladığını düşünüyor ama adam nefeslenip öksürüyor, sonra da bardağı dudaklarına götürüyor ve doğruluyor.

"Otur bakalım!" diyor.

Éléonore ayakta duruyor, papaz onu inceliyor ve ardından yorgun bir sesle, "Babanı çok mu seviyorsun?" diye soruyor.

Éléonore cevap vermeyince devam ediyor.

"Güzel, sen iyi bir çocuksun, iyi bir çocuk, iyi, çok iyi bir çocuk." Sonra kendi düşüncelerine dalıyor, yeniden doğruluyor ve kadehini kaldırıp yüksek sesle, "Babana ve annene hürmet et ki Ulu Tanrı'nın sana verdiği diyarda uzun bir ömrün olsun!" diyor.

Uzun süre sessiz kalıyorlar, yalnızca sobada yanan odunların çıtırtısı ve papaz evinin eğimli çatısına vuran yağmur sesi eşliğinde. Sonunda kapı çalınıyor. Üzerinde parlak peleriniyle kilise görevlisi Raymond Carrère eşikte duruyor.

Adam ilerleyip Éléonore'a bakarken, "Oğlan seninle gelmedi mi?" diye soruyor papaz.

"Bu yağmurda dışarıda köpek bağlasan durmaz, zaten üşütmüş dedi annesi."

Papaz, yüzünü buruşturup bitkin ve ani bir bilek hareketiyle yanıt veriyor buna. Carrère beresini çıkarıp Éléonore'a doğru yapmacık bir baş selamı verirken, Peder Antoine kutsal eşya odasına kadar sallanarak yürüyor, kapıyı açıp bir an için gözden yitiyor, sonra tekrar ortaya çıkıyor, cüppesine ve mor bir şala sarılıp sarmalanmış, kolunun altında kilisenin haçı, bez bir torbanın içinde kutsal yağ ve bir elinde bronz çan taşıyor.

"Haydi, haydi," diyor onları kapıya doğru iterek.

Tören alayı yola koyuluyor. Éléonore yolu gösteriyor, ışığı kırılan ve engebelerde sönen gaz lambasını önünde tutarak yolu iyi kötü aydınlatıyor. Öteki eliyle de yağ-

murdan boğulan küçük çanı çalıyor. Alphonse su birikintileri arasında oyun oynayarak önlerinde yürüyor. Raymond Carrère kilise haçını taşıyor, alt kısmını sol dirseğinin içine sıkıştırmış, gövdesi omzunda, geri kalan kısmı da yanağına yaslanmış halde. Sağanak, çarmıhın üzerindeki yas peçesini ahşaba ve İsa'nın zayıf, ıslak yüzüne indiriyor, böylece geceye doğru yükselen görkemli çehre kefenlenmiş bir cesedin çehresine dönüşüyor. Meydanı geçerlerken köylüler mumların halesinde pencerelere toplanıyor, sonra haç çıkarıyorlar. Karşılaştıkları kadınlar çamurlu eteklerini tutup dizlerini yere koymadan bacaklarını büküyor ve başlarını öne eğiyorlar. Ocağın kıpkırmızı parıldadığı demirci dükkânının önünden geçtiklerinde, demirci örsü dövmeyi bırakıyor ve o da çabucak haç çıkarıyor. Közlerin arasında bir at nalı lav gibi ağır ağır ışıldıyor. Alphonse yanlarından geçerken, sundurmaların altında ya da mahzenlerde köpekler havlıyor ve zincirlerini çekiştiriyor. Çocuklar kapı eşiklerinden, yırtılan göğün, yanaklarına çarpan şiddetli yağışın altında köyden uzaklaşan sessiz, kasvetli alayı takip ediyorlar gözleriyle. Az sonra köpek havlamaları yatışıyor, Puy-Larroque arkalarında yitiyor, geriye yalnızca derin ve gerilimli bir karanlık, tepelerin oyuklarında gözlerinin güçbela algıladığı gri yeşil girintiler kalıyor. Sarsıcı, sessiz ve için için yanan yıldırımlar yüksekleri, ışıklı kubbeleri aydınlatıyor. Sülünler çalılıklarda geziniyor; mavi, ürkek ve sessiz karaca tarlaların kıyısında dörtnala koşturuyor. Bir esinti İsa'nın yüzünü yasa boğan tül peçeyi kaldırıyor, sonra onu bir çırpıda alıp götürüyor, tören alayı bir an duraklıyor, yas örtüsünün buz gibi gecede uçup gitmesini, ölü yaprak girdaplarına kapılarak köy yolu boyunca kaçmasını, havada yükselip bir gece kuşu kadar hızlı ve öngörülemez bir şekilde gözden kaybolmasını mecalsizce, titreyerek izliyor. Çileli yürüyüşlerine de-

vam ediyorlar. Peder Antoine çamurlu takunyalarının çiğnediği cüppesini mümkün olduğunca yukarı kaldırarak yolun kenarında, süngerimsi çimenlerin arasında sendeliyor. Onlara bölük pörçük ulaşan sözler söylüyor. Mor şalı yüzünü tokatlıyor, onu aşağı indiriyor, sonra iki büklüm öylece kalıyor, elleri uyluklarında. Haçlı tepeye kadar gelip eteklerinde bir süre soluklanmayı uygun görüyorlar, rahip nefes nefese tekrarlıyor:

"Ah Tanrım, ah Ulu Tanrım, ah, Tanrım!"

Kutsal yağların bulunduğu çantayı karıştırıyor, küçük bir brendi şişesi çıkarıp dudaklarına götürürken, hiç durmadan zili sallamaya devam eden Éléonore ve ağırlığı omzunu acıtan kilise haçına doğru esen rüzgâra karşı mücadele veren ve bir ileri bir geri adım atarak dengesini bulmaya çalışan kilise görevlisi sabırla bekliyor. Gece şimdi koyu karanlık, donmuş küçük kızın tuttuğu lambanın titrek aleviyle deliniyor bir tek. O sırada bir şimşek onları aydınlatıyor ve şaşkına dönmüş geyikler gibi donduruyor, yeniden karanlığa kavuşturmadan önce, kör gözbebeklerinde haçın ve kendi kontürlü siluetlerinin art görüntüsünü bırakıyor. Peder Antoine içki şişesini dikkatlice yerine koyuyor; biri bir koluna, biri öteki koluna girerek onu var güçleriyle kaldırıyorlar, sonra yine yola koyuluyorlar. Gözle seçilemeyen, unutulmuş çiftlik hayvanları çitlerle çevrili bir çayırda ağaçların koruması altında duruyor, görünen tek şey lambanın parıltısını yansıtan soluk gözler. Hâlâ belirsiz bir gölge olan çiftliğe yaklaşırken şiddetli bir gök gürültüsü göğü yırtıyor ve Alphonse öne doğru atılıyor, Éléonore'un seslenmelerine rağmen gözden kayboluyor. Asırlık sedir ağacının doruklarında bir yere yıldırım düşüyor ve Éléonore ensesinde papazın hırıltılı sesini işitiyor:

"Ne zaman... vadide... yürüsem... karanlıktan... ö... ö... ölümden... Hiçbir kötülükten... korkmam... çünkü

Sen... Sen benimlesin... Senin asan... ve Senin değneğin... beni ferahlatır..."

Yeni bir fırtına yolu silip süpürüyor, Raymond Carrère'in kaygan ellerinden kurtulan kilise haçını havalandırıyor ve adam toparlanmaya çalışıyor, karanlıkta adeta ilahî bir güç tarafından yükseltilen ve yere inen haçın peşinden koşturuyor, sonra onu hendek boyunca sürükleyerek boş bir tarlaya boylu boyunca yatırıyor. Peder Antoine ve Éléonore tek kelime etmiyorlar, bu esnada ağzı toprak dolu Raymond Carrère güçlükle doğruluyor, ayağı kayıyor, tekrar yere seriliyor, mücadele ediyor ve sonunda ayağa kalkıyor, tükürüyor, bir elini çamurlu yüzüne götürüyor. Raymond Carrère rahibe bakıyor, çocuk rahibe bakıyor, rahip sırayla onlara bakıyor ve hiçbir şey söylemiyor, sonra Raymond Carrère kilise haçını çamurdan çıkarıyor, yeniden omzuna alıyor ve hendeğin üstünden atlayıp geçiyor. Çiftliğe vardıklarında yağmur hem onun hem de İsa'nın yüzünü temizliyor, kilise görevlisi nefes nefese, haçı cephe duvarına dayıyor. Marcel onlara kapıyı açıyor. Üçü birlikte girip eşikte hareketsiz duruyorlar. Ana, babanın yanında oturuyor. Titrek, zayıf yüzünü onlara doğru çeviriyor. Ölü, yatakta yatıyor. Baba, vücuduna kutsal yağ sürülmeden önce ölmüş. Son bir kasılmayla gerilmiş uzuvları çarşafı kabartmış. Yüzü o kadar geriye eğik ki yatağın başlığına sabitlenmiş gözlerini tam olarak göremiyorlar ama ağzı kansız bir damağa açılıyor, dişleri gevşemiş, çok büyük, köşeli bir şey yutmuşa benzeyen âdemelmasının gerdiği boynu incecik. Éléonore hâlâ sıcak olan cansız bedene sarılmak için seğirtiyor ve beyaz tutamların karıştığı gri sakalı öpüyor.

Şafak vakti çıt çıkmayan, su içindeki kırsalda matem çanları çalıyor. Dul kadın, evde zaten bir-iki tane bulunan aynayı bir beze sardı ve babanın tek portresini ters

çevirdi. Vücut katılaşmadan önce bir elini ensenin altına geçirip başı yeniden yastığa koydu, gözkapaklarını indirdi, çeneyi bağladı, sonra başın etrafına ölünün şakaklarında ince bir iz bırakacak bir kumaş şeridi bağlayıp düğümledi. Şimdi yatağın başındaki rafa bir haç ve içine bir şimşir dalı batırılmış bir kâse kutsal su koyuyor. Marcel'le birlikte sessiz sedasız ve düşünceli hareketlerle cansız bedeni son bir kez yıkıyorlar. Kapalı kepenklerden yalnızca incecik, mavi bir şafak huzmesi sızıyor, eğilmiş yüzleri yanan mumların ışığında parlıyor. Ateşi söndürüp ocaktaki külü temizliyorlar. Marcel, babanın bir kucak dolusu çıra kadar hafif, cansız bedenini kaldırıyor. Balmumu solgunluğundaki sert etini ılık suyla yıkıyorlar, dul kadın kocaman, beyaz çarşafları odanın alacakaranlığında şaklattıktan sonra yatağın üzerine ellerinin ayasıyla düzelterek özenle yayıyor. Babanın bedenine, düğününde ve Éléonore'un vaftizinde giydiği ve şimdi ona bir korkuluk görüntüsü veren tören giysilerini giydiriyorlar. Marcel kolları zorluyor; eklemler çatlayıp kırılıyor. Onları, babayı sardıkları kefen cüppesinin üzerine yerleştiriyor, sonra dul kadın tespihin etrafındaki parmakları ovalayarak zar zor birbirine kenetliyor, babanın mezarda bile uzamaya devam edecek sakalını ve saçlarını fırçalıyor. Bir dikiş iğnesiyle tırnaklarını temizliyor, avucunun içinde un ufak olan toprak ve dışkı kalıntılarını çıkarıyor, sonra tırnak etlerini nazikçe geriye itiyor. Yatağın yanına oturup küçük dua kitabının lime lime olmuş kapağını sıvazlıyor ve alçak sesle belli belirsiz dualar, anlaşılmaz ilahiler okuyor. Az sonra yürüyerek, bisikletle ya da at arabasıyla gelen barbar köylü güruhu odayı dolduruyor. Ana o zaman ağlamaklı bir havaya bürünüyor. Köylüler ölüye yaklaşıyor, şimşir dalını alnında sallayarak onu kutsuyorlar. Su damlaları, yüzün içine çökmüş derisinde hareket etmeksizin donup kalıyor. Gelenler duvar boyunca

dizilmiş sıralara oturuyorlar, ne yapacaklarını bilemedikleri kaba saba elleri dizlerinin, pantolonlarının ya da yas giysilerinin kumaşının altında oluşturduğu köşelere yerleştirilmiş. Bir mezar kazıcısı, ilkbaharın ilk güneşi altında, dağ yamacındaki küçük mezarlıkta bir küreğin ağzını iki mezar arasına saplayıp kök damarlı yumuşak bir toprak parçasını kaldırıyor. Daha uzakta, marangoz Jocelyn Lagarde, babanın vücudunun dinleneceği tabut parçalarını kabaca birleştiriyor, çivilerin tepesine inen çekiç darbeleri Puy-Larroque sokaklarının ötelerine dek yankılanıyor. Bu kadar, diyor kendi kendine dul kadın, işte gidiyor, sonsuza kadar. Pek tanımadıkları, hayattayken evlerinde pek görmek istemedikleri bu insanların şimdi onun başucunda toplanmaları da bunun kanıtı; ölüme yenilenin o, yani baba olduğunu görmek, kendilerinin, yani köylülerin hâlâ hayatta olduklarından iyice emin olmak ve merhumun yüzünde bir işaret, hepsinin, insanlığın varoluşundan beri kendine sorduğu soruya bir cevap bulmak için değilse neden buradalar? Ama hayır, baba ya da ondan arda kalan kaçıyor, itiraz ediyor ve onların açgözlü bakışlarına acınası ve sersemletici kalıntılarından başka hiçbir şey sunmuyor. Yani ananın bakımı hiçbir işe yaramamış oldu, sonunda öldü! Dul kadın artık ölüm döşeğindeki birinin üzerini değiştirmek, yıkamak, kıçını silmek, zorla yemek yedirmek zorunda kalmamanın ferahlığını hissediyor ama bir yandan da onun yokluğunun açacağı, şimdilik ölü kalıntılarının mevcudiyetiyle yumuşatılmış boşluğu görüyor. Bundan böyle kocasız, bir tek Marcel ve Éléonore'un düşmanca yakınlığında yaşama ihtimali onu pek cezbetmiyor. Artık tek başına, o ikisiyse tek vücut olacak, buna hiç şüphe yok! Baba bir müttefik olduğundan değil, en azından onu bir hınçtan koruyordu. Dul kadın otoritesinin yıkıldığının farkında. Artık onunla, nasıl başa çıkacağını hiçbir zaman bilme-

diği, dünyaya geldiği günden on bir yaşında kuru ve sessiz bir kız çocuğu oluncaya kadar anasına karşı yalnızca kin duyan, su uyur düşman uyumaz misali sakınılması gereken Éléonore'la arasında duran hiç kimse yok. Mezarcı şimdi beline kadar toprağa girmiş, eski bir tabut kalıntısını paramparça ediyor, sonra bir kürek dolusu gri, gözenekli kemiği, kıvrımlı köklü azıdişlerini, dağılmış parmak kemiklerini, girintili çıkıntılı ve fildişi kâseler gibi çukur kafatası parçalarını gün ışığına çıkarıp çamurlu bir tümseğe bırakıyor.

Éléonore samanlığın bir köşesinde, küçük yas elbisesinin altındaki dizlerine sarılıyor. Oraya sığınan kara bir kedi bitli kürkünü ona sürtüyor. Sırtını yuvarlamış, kuyruğu dik, gırtlağından bir mırıltı çıkarıyor. Avludan gelen sesler, atların nefesi, burunlarından solurken koşum takımlarının şıkırtısı ona kadar ulaşıyor. Elleri soğuktan uyuşmuş, parmaklarını bacaklarının arasına kaydırıyor. Babanın, herkesin görmesi için sergilenen cansız bedenini düşünüyor. İçinde bir şey zonklayıp onu korkutsa da uzun süre hiç kıpırdamıyor, gözleri gümüş böceklerinin tozların arasında cirit attığı yere sabitlenmiş. Kedi yanında yöresinde gezinmeye, bacaklarına sürtünmeye, burnunu yas elbisesinin kıvrımlarına sokmaya devam ediyor. Éléonore ilkin hareket etmiyor. Sonra bakışları soluk yeşil gözleri çapaklarla çevrili, cana yakın, bir deri bir kemik hayvana kayıyor. Sağ elini kafasının üzerine doğru uzatınca kedi kendini yukarı kaldırıyor ve başını kızın uzattığı avuç içine yaslamak için arka bacakları üzerinde duruyor. Aşınmış iki kesici dişin kaldırdığı ağızdan yarı saydam bir salya damlası inci gibi parlayıp tahta kalaslara düşüyor. Hemen emiliyor ve orada kahverengi, küçük bir hale bırakıyor. Éléonore kediyi ensesinden yakalıyor, sonra da yavaşça kendine doğru çekiyor. Diğer kolunu uzatıyor ve hayva-

nın boynunu sıkıyor, hayvanın ilkin mırıltısı kesiliyor, gözkapaklarını yarı kapatıyor, sonra güçlükle yutkunuyor ve çok geçmeden dilinin pembe ucu dışarı çıkarıyor. Éléonore baskıyı artırınca kedi ondan kaçmak için birden çırpınıyor, pençelerini çıkarıyor ve etini yırtarak ellerini geri itmeye çalışıyor, öyle ki kız hayvanı yere, bacaklarının arasına sıkıştırmak ve bütün ağırlığıyla başını yere bastırmak zorunda kalıyor. Kedi kıvranıyor, sarsılıyor ve umutsuzca miyavlıyor, sonra Éléonore onu bırakıyor ve hayvan bir sıçrayışta kurtuluyor, samanlığın öteki ucuna kadar koşuyor ve kusacakmış gibi ağzı açık, hırıltılar çıkarıyor, sonunda hareketsiz kalıyor. Éléonore'un bilekleri ve ellerinin üstü, bir araya toplanan ve beyaz teninin üzerinde kayan yoğun kan damlalarının inci gibi parladığı ince çiziklerle kaplı. Damlaların kollarından aşağı süzülüşünü izliyor, sonra da onları dudaklarına götürüyor. Kanı yalayıp acımayan yaralarını emerken gözlerini kediye dikiyor, o da aynı şekilde dikkatle kızı izlerken ayrıntılı bir temizliğe girişiyor. Sonra duraklıyor, gözleri yarı kapalı. Éléonore ona sesleniyor. Parmaklarını yavaşça bacağına vuruyor. Kedi donup kalıyor. Tereddütlü, samanlığı sallana sallana yavaşça geçiyor, kız ona yeniden elini uzattığında uzaklaşıyor, sonra okşamasına razı oluyor ve bastırılamaz mırıltısını çıkarıyor. Éléonore onu kaldırıp dizlerinin üzerine bırakıyor, kedi bir iki-kez kendi etrafında döndükten sonra orada kıvrılıp kalıyor, bir elini hayvanın canlı ve sıcacık gövdesine koyan kız da çok geçmeden uykuya dalıyor.

Ceset gün boyu kapalı yatağın kapakları arasında yatıyor, yüce ve onurlu. Babadan arda kalanlar, tertemiz kefenin, dul kadının kaba avuç içleriyle düzelttiği çarşafın, kadavra moru kesmiş uzuvlarını gizleyen kumaş katlarıyla desteklenmiş takım elbisenin içinde, gizli gizli fakat herkesin gözü önünde harekete geçiyor ve başkalaşı-

ma hazırlanıyorlar. Karnın dışkı magmasında sessiz bir ordu ortaya çıkıyor, ortakçı bakteriler çalışıyor, hızla üreyip çoğalıyor ve karnı primordiyal bir çamura dönüştürüyorlar. Ölü beden, külotunu doldurmaya özen gösterdikleri bez parçaları içinde naçizane rahatlıyor. Halihazırda çürümekte olan körbağırsak kurdunun gömüldüğü kalça çukuru seviyesinde, üstderide büyük yeşilimsi bir leke beliriyor. Pankreas artık diğer organların arasına akan, biçimsiz bir su birikintisiden başka bir şey değil. Hücreler parçalara ayrılarak kendi kendini sindiriyor. Artık geçirgen olan duvarlar sınırları ortadan kaldırıyor. Ölü beden, içinde mikropların hızla yayılıp suyu çekilmiş damar labirentini arşınladığı büyük bir bütünden ibaret. Baba kokmaya başlıyor. Istırabının son günlerinde bütün deliklerinden saldığı keskin koku değil; yosunlara, kara humusa bulanmış, larva dolu, çürümüş büyük ağaç köklerine saplanıp kalmış, tanınmaz durumdaki şişmiş hayvan leşlerinin durgun sularında yüzdüğü bataklıkların tatlı ve iğrenç kokusu bu. Dul kadın, köylüler ve Marcel tek söz söylemiyor. Kibarca öksürürken, arada sırada ateşe kurutulmuş adaçayı demetleri atıyorlar. Oda soğuk bir mahzeni andırıyor. Zaman zaman ölüm döşeğinden bir ses yükseliyor, kapalı dudaklardan hafif bir gurultu sızıyor, kötü bir gaz kokusu çarşafların altına sızıp mahçup bir sessizlik içinde etrafa dağılıyor. Mumların ışıltısı duvarlara, yüzlere ve karanlık köşelere sarımsı, hastalıklı bir fresk yansıtıyor. Tahta masaya kahve telvesiyle kararmış toprak fincanlar, kurumuş pasta tabakları, kadınların vakit öldürmek ve akşamın üzerlerine çöktürdüğü uyuşukluktan kurtulmak için yaptıkları yarım kalmış el işleri yığılmış. Gözyaşları çoktan kurumuş yas tutanlar, hayatın ağırlığından, doğumlardan ve toprakta çalışmaktan yorgun düşmüş yaşlı kadınlar alçak sesle konuşuyor, kendilerinden daha ihtiyar, daha çökmüş başka bir kadına yer ver-

mek ya da mutfaktaki işlere yardımcı olmak için ayağa kalkıyor, çamurlu takunyalarını, oturmaktan şişmiş varisli bacaklarını kendileriyle birlikte sürüklüyorlar.

Adı ona çok uzaklardan ulaşıyor ve Éléonore samanlıkta soğuktan uyuşmuş vaziyette uyanıyor. Sadece birkaç saat geçti ama gün çoktan iniyor, batan güneş tepeleri tutuşturuyor, belki de merhumun kokusunu alan kargalar çevredeki ağaçlara tüneyerek mor renkli tüylerini düzeltiyor ve uzaktan uzağa birbirlerine sesleniyorlar. Çığlıkları tertemiz havada yankılanıyor. Mezar kazıcı işini çoktan bitirdi. Çukur bu vakitte içine haçların gölgesinin düştüğü dipsiz bir delik. Solucanlar ve ışıktan kaçan böcekler tümsekten çıkıp mezara geri dönüyorlar. Rendelenmiş, cılız kalaslardan yapılmış kaba tabut, şimdi boş olan marangoz atölyesinin dinginliğinde kendi hoş talaş kokusunu salıyor, ahşabın damarından biraz özsu sızıyor. Tabutun kapağına, üzerinde İsa kabartması olan küçük bir haç vidalanmış. Avluda bir ses yeniden Éléonore'a sesleniyor. O uyurken kedi samanlıktan ayrıldı, elbisesinde hâlâ onun bedeninin ılıklığı, ellerinde pıhtılaşmış çiziklerin izi olmasa gerçekliğinden şüphe duyardı zira ona kalan tek şey geçmiş saatlerin sersemlemiş anısı. Ayağa kalkıyor, üşümüş uzuvları yeniden his kazanırken bir kirişten destek alıyor, ardından merdivenleri iniyor. Marcel onu görüyor. Yanına koşuyor, omuzlarını kavrıyor ve, "Saatlerdir seni arıyoruz!" diye bağırıyor.

Bir elini onun yüzüne, boynuna götürüyor, sonra bileklerini yakalıyor ve elleriyle kollarının üzerindeki çizikleri görüyor. Ona ilk kez böyle dokunuyor, babasından beklediği ilgi ve yakınlığı ona gösteriyor değil mi?

"Nedir bunlar?" diye soruyor.

Kız cevap veremiyor, Marcel bir kolunu Éléonore'un omzuna koyup onu çiftlik evine götürüyor. Babanın yüzü,

kafatasının çıkıntıları üzerine örtülmüş bir ölüm maskesi. Odayı leş ve ekşi ter kokusu sarmış; ısınmak için kullanılan alkol ve çorba dumanı, çürük dişler ve ülserli midelerin bütün gün alıp verdiği nefesler, pencere camlarını buğulandıran aynı kapalı hava içeride tekrar tekrar dönüp duruyor. İhtiyarlar Éléonore'un kapıdan içeri girdiğini görünce susuyor. Çocuk hareketsiz, saçı başı dağılmış, küçük yas elbisesi buruşmuş, üzeri toz, saman telleri, dökülmüş tüy tutamları kaplı; kolları çizik içinde.

"Samanlıkta uyuyakalmış," diyor Marcel.

Cemaatten bir rahatlama mırıltısı yükseliyor. İlkin afallayan ana bir an kızını izliyor, sonra bir omur çıtırtısıyla ayağa kalkıyor. Kapağı yıpranmış dua kitabını dikkatlice sandalyesine bırakıyor, o kadar ağır adımlarla yürüyor ki herkes onu gözleriyle takip edip niyetinin ne olduğunu merak edecek vakit buluyor, ardından var gücüyle Éléonore'a bir tokat indiriyor. Küçük kız sendeleyerek duvara doğru yıkılırken, Marcel onu yakalamaya fırsat bulamadan, sırtı yerde parçalanan bir sandalyeyle birlikte deviriliyor. Sersemleyen çocuk ayağa kalkıyor, düşüyor ve yeniden ayağa kalkıyor. Dul kadın kızın saçlarını kavrıyor, onu babasının başucuna sürüklüyor ve bir tabureye oturtuyor. Sonra yerine dönüyor, kapağı lime lime olmuş dua kitabını eline alıp oturuyor. Rahatsız edici bir sessizlik içinde, sandalyenin dağılan parçalarını toplayıp nafile yere onarmaya uğraşıyorlar. Éléonore gözünü kırpmadan yere bakıyor, titremelerine engel olmak için ellerini dizlerine koymuş, gözleri buğulu. Dilini ısırıyor, ısırığın damağında, kalbinin sağır edici vuruşlarının ritmiyle attığını hissediyor. Kara bir safra, bir zehir gibi yoğun ve metalik kanı yutkunuyor, hiçbir şey belli etmemeye kararlı. Az sonra konuşmalar yeniden başlıyor, gerginlik de sona eriyor. Éléonore, odanın diğer ucunda Marcel'in varlığını, üzerindeki bakışlarını hissediyor ama

muzaffer dul kadının bakışlarıyla karşılaşır da aşağılanmasının tadını çıkarır korkusuyla gözlerini kaldırıp bakmaya cesaret edemiyor. Boynu gergin, yüzünü kaldırmaya karar verdiğinde kara kedi odanın karşı tarafına geçmiş ve kapalı yatağın altından, kayıtsız, solgun gözleriyle onu izliyor, soğukkanlı ruh eşlikçisi ya da yalnızca onun görebildiği karanlık alamet.

Akşama doğru erkekler basamaklı sekide oyalanıyor, cansız bir sesle hasadın ya da hayvanların durumundan, gelecek planlarından, ekime zarar verebilecek cemrelerden, kuraklık ya da susuzlukla ilgili korkularından bahsediyorlar. Avludan bir at arabası sesi yankılanıyor, kadınlar elbiselerine salyalarını akıtarak dizlerinde uyuyup kalmış çocuklarını uyandırıp ayaklanıyor. Orman bekçisinin ve bir gün önceki konyak yüzünden hâlâ akşamdan kalma olan ve ağrıyan başını avucunun içine alan Peder Antoine'ın eşliğinde Jocelyn Lagarde arabadan iniyor. Üç adam saman arabasına yaklaşıyor. Bir süre konuşuyorlar, sonra tabutu kendilerine çekip omuzlarına alıyor ve eve götürüyorlar. Diğer erkeklerden oluşan grup onlara yol açmak için kenara çekiliyor, sonra orman bekçisiyle tokalaşıyorlar. Tabut yatağın yanına, iki sehpa üzerine yerleştiriliyor, marangoz ve orman bekçisi dul kadına, çocuğa, sonra Marcel'e baş sağlığı diliyor. Açık tabuttan yumuşak, zımparalanmış odun kokusu geliyor. Dul kadın, tören kıyafeti yıpranmasın, cansız bedenin kemikli dirsekleri ve topukları tahtaya vurup sürtünmesin ya da kıymık saplanmasın diye, elyaf ya da tafta olmadığından, hacim vermek için katlayıp kıvırdığı çarşafları tabutun zeminine yayıyor. Ölünün başında bekleyenler merhuma son saygılarını sunuyorlar, akrabaları selamlıyorlar, sonra alacakaranlıkta, ciğerlerini taze bahar havasıyla doldurarak köy yolu boyunca geri dönüyorlar. Yalnızca Marcel, orman

bekçisi, marangoz, dul kadın, rahip ve çocuk kalıyor. Ölü bedeni saran kefeni büyük bir özenle çıkarıyorlar, ardından Marcel ve Jocelyn Lagarde onu omuzlarından ve ayaklarından kavrayıp tabuta yerleştiriyor. Kadavradan kapalı yatağın kenarına, sert zemine ve Jocelyn Lagarde'ın sağ bileğine kahverengi bir sıvı damlıyor. Dul kadın şiltedeki tiksindirici lekenin üzerini çarşafla hızlıca kapatırken, Jocelyn Lagarde öğürmesini bastırarak elini merhumun pantolonuna siliyor. Dul kadın işlemeli kefeni bir bebeği beşiğine bırakır gibi tabuta yerleştiriyor, sonra da yükseltmek için merhumun boynunun altına tekrar yastık koyuyor. Hepsi birlikte ilerliyor, tabutun etrafını sarıyor ve dul kadının artık mümkün olan en kısa sürede ortadan kalktığını görmek istediği, babanın tıpkı bir mumu andıran gri ikamesini son bir defa izliyorlar.

"Ulu Tanrım, çektiği acılardan ve gözlerindeki feri söndüren gözyaşlarından sonra yalnızca Senin yüzünü düşünmesini nasip et," diyor rahip.

Haç çıkarıyorlar, sonra marangoz tabutu kapatıyor, bakışlarıyla orman bekçisinin onayını bekliyor ve etli parmaklarının arasında tuttuğu kapağın kenarlarına düz başlı çiviler sabitleyip çekiç darbeleri indiriyor, çivilerin uçları ara sıra kayıyor, kapakları çatlatarak havaya kıymıklar saçıyor, marangoz ardından eğimli çekiç darbeleriyle kalkan çivi uçlarını indiriyor. Son çiviyle tabut mühürlenene, ölü beden zifirî karanlığa kavuşana dek, tek kelime etmeden onu izliyor ve her darbede irkiliyorlar. Bir kâsedeki mum tabutun üzerinde gece boyunca yanıp taşıyor, akıyor ve ahşaba vidalanmış küçük İsa kabartmasının etrafında pıhtılaşıyor, fitiliyse şafağın ilk saatlerinde yarı saydam bir su birikintisinde eriyip tükeniyor. Çok geçmeden bir sperm kadar yoğun ve uykunun, dirilerin gözlerinden esirgediği incecik bir duman yükseliyor soğuk odada.

Ertesi gün erkenden yola koyuluyorlar. Dul kadın ve çocuk hâlâ uyuklayan, ara sıra da tökezleyen kısrağın çektiği arabayı takip ediyor, yanına gri yün bir şala sarılmış ihtiyar bir kadını oturttukları Marcel sürüyor arabayı. Tekerlekler yol boyunca çamur sıçratıyor. Günün ilk ışıkları otların kıvrımlarına tutunmuş çiğ damlacıklarında parıldıyor. Çan sesi duyuluyor ve ses dalgaları titreşimli havada eşmerkezli daireler halinde dağılıyor, küçük su birikintilerinde ve yalakların durgun sularında usulca yankılanıyor. Kargalar suskun, cenaze alayını dikkatle ölçüp biçiyorlar. Köy meydanında Peder Antoine, önünde köylülerin toplandığı kilisenin kapılarını ardına dek açıyor. Éléonore *mantilla*[1] benzeri yas örtüsünün altında bitkin görünen dul kadının yanında yürüyor; ana, siyah şala sarınmış daracık, acınası sırtı, siyah yün çoraplı ve sıska bacaklarıyla hızlı hızlı adım atarken baldırları taştanmış gibi ilerliyor. Éléonore, karnına birden bir acı saplandığı sırada kolunun onunkine değmemesine özen gösteriyor, sonra kendi kendine dul kadını mahvetme sözü veriyor ve bugün nasıl babasının tabutunun arkasında yürüyorsa çok geçmeden onun tabutunun arkasında yürüyeceğine dair yemin ediyor. Cenaze alayı ilerleyip komşu çiftlikleri geride bıraktıkça bir-iki asık suratlı köylü de sessiz sedasız onlara katılıyor, alaya yetişmek için dar yollardan, su dolu hendeklerden geçiyor, kalasların sarsıntısıyla ara sıra çerçöp ve gübre tozu saçan at arabasının üzerinde sarsılan tabutu izliyorlar.

Bir arazi parçasının tam ortasında, sabahları mezarlık duvarını gölgeleyen asırlık bir meşe ağacı yükseliyor. Kalın kökler ağacın dibine gömülüyor ve ters çevrildiğin-

1. Özellikle İspanyol ve Latin Amerikalı kadınların başına ve omuzlarına örttüğü ince bir eşarp. (Y.N.)

de, yukarıdaki dalların yansıması gibi uzanan bir labirentin haritasını çiziyor. Mineral katmanlara, meşenin içtiği su kaynaklarına, insanların bilmediği toprak manzaralarına iniyorlar ve böylece geçmiş zamanlara ulaşıyorlar. Meşenin gövdesi o kadar geniş ki, hangi kuşaktan olursa olsun Puy-Larroque'taki tüm çocuklar damarlı, solgun yanaklarını ağacın kabuğuna yaslayıp asla kavuşmayan kollarıyla tuhaf çemberler oluşturarak tekrar tekrar ona sarılmayı denemiştir; bunu yaparken kollarının arasında başlı başına bir evreni, çıplak ayaklarının ve tam ortasından görkemli özsuyunun yükselip aktığı ağacın zırhı altında gizlenmiş bir evreni, kökleri mesken tutmuş taşların, gümüşi likenlerin, kabuk parçalarının arasında ağ gibi yayılan minik faunaların evrenini ama aynı zamanda yaprakların serinliğinde ve ağacın esintiyle sallanan tepesinden sızan gün ışıltılarında dinlenmek için var güçleriyle asıldıkları dalların evrenini kucaklarlar. Meşe saltanatını sürüyor, insanların geleceklerine, gülünç yaşamlarına ve ölümlerine kayıtsız. Âşıklar diplerine tohumlarını döktü, zilzurna ve gururlu adamlar gövdesine işedi, dudaklar kabuğundaki oyuklara sırlar ve yeminler fısıldadı. Çatallı dallarına, oyun oynayan çocuklar tarafından terk edilip paramparça olan ağaç evler konduruldu. Çiviler çakıldı gövdesine paslanan ve yok olan. İhtiyarlar meşenin gölgesinde soluklanmak için hâlâ, üzerinden geçen ayakların belirginleştirdiği küçük toprak yolu takip ederek köyden küçük çayıra doğru yürüyor. Onlar ağacı ezelden beri tanıdığından ağaç da onları ezelden beri tanıyor; onları ve çocuk eliyken ihtiyar eline, sonra yeniden çocuk eline dönüşen bükülü ellerini aynı yere, gövdeye hafifçe kondurulan aynı okşamayla koyan atalarını da tanıyor.

Peder Antoine kutsal su kabını tabutun üzerinde sallıyor ve ahşabın üzerinde boncuk boncuk su damlaları

bırakıyor. Dul kadın cansız beden kiliseden dışarı, Puy-Larroque mezarlığına doğru yola çıkarılmadan önce onu selamlamaya geliyor, acıyla eğilip tabutun ayağını öpüyor. Tahta sırasına geri döndüğünde Éléonore öpücüğün, kimselere verdiğine asla şahit olmayacağı o tek öpücüğün, görüntüsü midesini utançtan buracak kadar müstehcen gelen o öpücüğün ıslattığı kutsal suyun kadının dudaklarında parladığını görmemek için aceleyle başını çeviriyor. Mezarın kenarındaki toprak yığını sağanağın altında şeker gibi erimiş. Erkekler tabutu omuzlayıp meydanı geçiyor ve şimdi suyu sıkılmış gökyüzüne yükselen güneşin yıkadığı köyün yamacına yapılmış mezarlığın kapısından içeri girdiler. Cenaze alayı, önde yardımcısının incecik omzuna dayanmış Peder Antoine'la merdiven basamaklarından indi. Tereddütlü adımların altında çoktandır ebedî uykularına yatmış olanların yanına çabucak katılmamak için huzursuzlanan köylüler, ıslak taşların üzerinde ve yağmurun yığdığı kaygan toprakta kaymamaya çalışıyor. Mezarcının kazdığı çukurun etrafında toplanıp kâh yoğun güneşte kâh yağmurun ağırlaştırdığı servi ağaçlarının mis kokulu gölgesinde kara kara düşünüyorlar. Taşıyıcılar bomboş denecek kadar hafif tabutu yere, güneşin vurduğu bir açıklığa bırakıyor ve yeşil ahşap kalaslardan, mezarları çevreleyen nemli yosunlardan incecik dumanlar yükselmesi uzun sürmüyor. Peder Antoine tumturaklı üslubuyla çukurun yanında yerini alıyor; elleri beyaz bir yelek, bir şal ve siyah bir pelerinle tamamlanan cüppesinin üzerinde kenetlenmiş. Tören alayına katılmakta geciken ve hâlâ mezarlığın kapısının önünde gevezelik eden köylüleri izliyor. Marcel, Éléonore'un yanında, askerlik için Auch'a giden köylülerden birinin anasından ödünç aldıkları bir takım elbise giymiş. Hayli kısa gelen pantolon, gevşek yün çoraplarının altında sis gibi kızıl kıllarla kaplı ayak bileğini ortaya çıkarıyor,

ama ceket üzerine tam oturmuş, geniş omuzlarıyla dar belini sarıyor. Yeni tıraş olmuş, saçlarını ortadan belli belirsiz ayırıp taramış ve yağlamış, bu defa Éléonore'un elini kendi elinin arasına alan ve gözlerini ona çevirmeden kuru avucunun içinde sıkı sıkı tutan o. Kızın elinin nemli olmasına aldırmıyor, onun narin parmaklarına yaptığı baskının yas elbisesinin altında yeni yeni şekillenmeye başlayan memelerine dek yükseldiğinden bihaber. Şiddetli rüzgârların önüne katıp sürüklediği bir-iki martı karaya doğru, mezarlığın ve çevredeki kırsal alanın üzerinde uçuyor. Başıboş çığlıkları aralıklarla yankılanıyor. Tereddütlü daireler çizerek süzülüyor, bir an güneşin arkasında kayboluyor, sonra yeniden ortaya çıkıp erkeklerin göğe doğru çevirdikleri yüzlerini gölgeleriyle yalayıp geçiyorlar. Küçük çocuklar, tören giysileri içinde fareler gibi gri, mezar taşları arasında koşturup elim sende oynuyor. Anneler onlara azar dolu bakışlar atıyor, geçerken yakalıyor, bir elleri nefes nefese kalmış, dar göğüslerinde onları eteklerine bastırıyor.

Köylüler nihayet mezarın etrafına toplandıklarında, Peder Antoine boğazını temizlemek ve cemaati susturmak için öksürüyor. Beyaz keten mendiline bir balgam çıkarıyor, sonra onu cüppesinin koluna sokuşturup şöyle diyor:

"Ego sum resurrectio et vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in æternum."[1]

Duvarları incecik kökler, keskin taşlarla kaplı çukurun dibinde gece boyunca, geriye yalnızca dar, taşlı yatakların kaldığı doğal kaynaklardan, mezar taşları arasın-

1. (Lat.) "İsa ona dedi: Kıyamet ve hayat benim; bana iman eden ölmüş olsa da yaşar; ve kim yaşar ve bana iman ederse ebediyen ölmez." Yeni Ahit, "Yuhanna", 11:25-26. (Y.N.)

da zikzaklar çizerek su toplayan bir çamur birikintisi oluşmuş. Orada, suların, kuvvetli fırtınanın biçtiği yaprakların ve dalların arasında bir kurbağa yüzüyor. Sağanakla sürüklenen ve açlıktan kırılan yaratık, bir mezar taşının ve terk edilmiş bir köstebek yuvasının kış için ona ayırdığı delikten çıkıyor. Tunç rengi bakışlarını çukurun ağzına ve insanların karaltısına doğru çevirmiş, amfibi arka bacaklarını uzatmış yüzüyor ve işe yaramaz parmaklarıyla ara sıra gevşek toprak duvarını çiziyor. Rahip, Zekeriya'nın ilahisini okurken, kurbağa suyun yüzeyinde daireler çizerek mezarın diğer tarafına geçmek için birkaç kulaç atıyor ve bir anlık sessizlikte keskin bir vıraklama işitiliyor.

Peder Antoine, "*Requiem æternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceateis. Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison,*"[1] diye devam ederken, aniden mezarın ötesinden yükselmiş gibi, cemaatin mırıldanıp hafiften kıpırdanmasına neden olan yeni bir vıraklama duyuluyor.

Cenaze alayı kurbağayı görmek için çukurun kenarına seğirtiyor.

"Haydi, haydi," diye çıkışıyor Peder Antoine, onu itip kakan ve cüppesinin eteklerini çiğneyen cemaati sükûnete davet etmek için.

Babamız duasına girişirken tabuta kutsal su serpiştiriyor:

fitneye düşmemize izin verme ve bizi kötülükten, cehennemden kurtar. Tanrım onun ruhunu kurtar, huzur içinde uyusun. Amin. Tanrım duamı kabul et, sesimi duy. Tanrı sizinle ve zihninizle olsun. Dua edelim."

Koşulların gerektirdiği ciddiyetten sıyrılan dul, yas örtüsünün altında gözlerini açıyor, sıkılı dudaklarla çu-

1. (Lat.) Ya Rab, onlara sonsuz huzur bahşet, üzerlerinde daimi ışık parlasın. Tanrım merhamet et. İsa merhamet et. Tanrım merhamet et. (Y.N.)

kura doğru yürüyor. Konuşmalar ve birkaç kıkırdama duyuluyor:

"Bu ne ya?"

"Kurbağa mı?"

"Nerede? Nerede?"

Çocuklar deliğe doğru daha iyi eğilmek için yetişkinlerin bacaklarının arasından geçiyor, ellerini tümseğin çamuruna daldırıyorlar.

"Üzerini kirletme, seni aptal!"

"Çık oradan Thérèse, hey Tanrım, elbisen!"

"Dua edelim," diye sesleniyor rahip, ardından bazı köylüler gönülsüzce karşılık veriyor:

"Tanrım, ölen kuluna bu lütfu ihsan eyle. O senin iradene yürekten bağlı: Yaptıkları için onu cezalandırma çünkü o hakiki bir imanla, yeryüzündeki müminlerle bir oldu: Yukarıda da merhametinle, melek korolarıyla bir olsun. Rabbimiz İsa aracılığıyla. Amin."

"Ya Rab, ona sonsuz huzur bahşet, üzerinde daimi ışık parlasın. Huzur içinde uyusun. Amin."

"Amin."

"*Anima ejus et animae omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace. Amen.*"[1]

"Amin," diye mırıldanıyor köylüler, sonra rahip tabut taşıyıcılarına el işareti yapıyor. Adamlar ipleri tabutun altına kaydırıp onu yukarı kaldırıyor ve kalabalıkta kendilerine bir yol açarak mezarın etrafına, çukurun kenarlarına yerleştirilmiş kalaslara doğru ilerliyorlar, ardından hırpalanmış tabutu çukurun üzerinde dengede tutmaya çalışıyorlar. Peder Antoine bir araya toplanmış kayıtsız cemaate abartılı el kol hareketleri yapıyor. Emekleyerek çamurda sürünen bir çocuğa yanlışlıkla

1. (Lat.) Onun ruhu ve Tanrı'nın rahmetiyle ölen tüm müminlerin ruhları şad olsun. Amin. (Y.N.)

tekme atıp onu hızla annesinin eteklerine doğru gönderiyor.

"Haydi, çekilin! Geri çekilin!"

İpler tabutu kademe kademe çukura indirirken adamların esmer ellerini beyaza kesip bileklerine dolanıyor. Cemaat şimdi nefesini tutmuş zira kurbağa, aşağı indirildikçe çukuru dolduracak tabutun gölgesinde kaybolup gitti.

"Ezilecek mi anne?" diye soruyor tiz sesli bir velet, sorar sormaz da sarı kafasına inen bir şaplakla ânında susuyor.

Hepsi mümkün olduğunca biraz daha yakına geliyor, daha iyi görebilmek için boyunlarını uzatıyor ve tek kelime etmeden tabutun çamurlu suyla temas etmesini, bir an için havada süzülmesini, adamların yükünden kurtulup gevşeyen ipleri yukarı çekmesini, sonra tabutun gevşemiş kısımlarından su almasını ve bu suyun ilkin alt taraftan başlayıp, orada bulunan herkese ölü adamın ayakkabılarının ve pantolon paçalarının buz gibi bir çamurla dizlerine kadar kirlendiğini hayal etme vakti tanıyarak yukarıya doğru çıkmasını izliyor. Bir sessizlik çöküyor ve mezar haçlarına tünemiş karatavuklar şarkı söylüyor. Köylülerin şaşkın bakışları altında, bir-iki hareketsiz kabarcık patlıyor suyun yüzeyinde ve sonra dul kadın korkunç bir çığlık koyveriyor şalının içine. Gömüldüğü düşünülen kurbağa yeniden ortaya çıkıyor, küçük İsa kabartmasına kadar sakince kapağa tırmanıyor. Küçük bir el hareketiyle kafasına yapışmış bir dalı uzaklaştırıyor, cemaatten öfkeli bir homurtu yükseliyor.

"Onu böyle gömemeyiz!" diye bağırıyor biri.

"Kötü bir alamet."

"Üzerinde göz olduğuna işaret, zavallı adam!"

"Eskiden onları baş aşağı çiviliyorlarmış."

"Şeytan bu hayvan!"

"Boş laf, aptal bir hayvan sadece!"

Küçük gruplar oluşuyor, fısır fısır konuşmalar duyuluyor, her kafadan bir ses, batıl inanç yükseliyor, bu arada başı dönen dul küçük bir mezar taşına oturtuluyor. Önce kurbağayı, ağırlığı taşıyabilmesi için ucunun çatallı olması gereken bir sopa yardımıyla kaldırmaya karar veriyorlar. Çocukları servilerin dibine, sonra da mezarlığın dışındaki büyük meşe ve ceviz ağaçlarının altına dal aramaya gönderiyorlar. Ama getirdikleri dalların hiçbiri çukurun dibine ulaşacak kadar uzun değil. Bir yaba, bir kürek öneriliyor. Köy meydanında bakkallık yapan Jeanne Cadours, hayvan yaralanabilir diye karşı çıkıyor buna, hem sonra mezara kan akıtmak caiz mi? Peder Antoine omuz silkiyor, bilmiyor ve eğer köylülerin, çiğneyip durdukları için kenarları çökme tehlikesi altındaki çukurdan uzaklaşmazlarsa birazdan kendilerini de orada bulacaklarını ve o zaman bu lanet olası hayvanı hangisinin yakalayacağı konusunda seçim yapmakta zorlanacaklarını söylüyor. İhtiyatla geriye doğru bir-iki adım atıyorlar.

"Oraya inip onu yakalayacağım," diyor Marcel.

"Tabii, takım elbiseni de kirleteceksin!"

"Jocelyn nerede? Tabutu bana pek sağlam gelmedi zaten, şimdiden su içinde..."

"Kim o konuşan? *Tabutum* sağlamdır benim. Cevize gömülmek isterdin, değil mi? Hem cimri hem de kusur buluyor, kendi işinizi kendiniz halledersiniz o zaman."

"Tanrı aşkına, tartışmayı kesin!" diye bağırıyor Peder Antoine. "Bu bir cenaze töreni, günah işliyorsunuz!"

"Tabut dediğin, üzerinde yürümek için tasarlanmaz, demek istediğim bu,"diye ekliyor Jocelyn Lagarde.

Köylüler bir süre susuyor ve Puy-Larroque'un kilise çanı saat onu vururken eski istihkâm kulesinden bir gü-

vercin sürüsünü havalandırıyor. Sonra mezar taşının üzerinde bırakılıp bir süre unutulan dul kadın cılız bacaklarını ovuşturarak acıyla doğruluyor ve konsili bölüyor.

"Oraya tabutun taşıyacağı bir çocuk indirmek gerek," diyor.

Bakışlarıyla mezar kazıcıyı yokluyorlar; adamın saygısızca yere tükürmesi Peder Antoine'ın tiz bir çığlık atmasına neden oluyor, sonra arkasını dönüyor ve mezarlığın merdivenlerini öfkeyle tırmanarak kapıdan çıkıp gidiyor. Bir servi ağacının dibinde oynayan sıska bir çocuğun annesi, yüzlerin ona döndüğünü görünce bünyesi zaten hassas olan çocuğuna kimsenin dokunmasına izin vermeyeceğini söylüyor ve ardından küçüğü, oynadığı çamur birikintisinden çekip götürüyor. Bunun üzerine dul kadın parmağıyla Éléonore'u işaret ediyor, bu tek hareket titreyen çocuğu delip geçiyor.

"O yapsın. Elbisesinin haline bakın. Pasaklının teki. Üstelik zavallı babası için, ona *bunca zamandır* yaşattığı sıkıntı için bunu yapabilir."

Köylüler, o vakte kadar geride duran, şimdiyse utanç içinde küçük yas elbisesini ovuşturan, bir takunyasındaki çamuru ötekinin ucuyla nafile yere silmeye çalışan küçük kızı işaret eden parmağı takip ediyorlar. Bir sessizlik oluyor, herkese misilleme riskini, hafifletici koşulları, bazı gizli güçlerin, intikamcı bir ruhun daha sonra onlara musallat olma ve gecenin bir yarısı onları yataklarından sürükleme olasılığını değerlendirme zamanı tanıyor. Éléonore kendini belinden bir iple bağlanmış halde buluyor, Marcel ve Brisard onu çukurun üstüne kaldırıyor, sonra ayak uçları tabutun kapağına değene kadar yavaş yavaş indiriyor, tabut kızın ağırlığının altında sallanıyor, savruluyor, çöküyor ve berbat bir koku yayıyor. Éléonore önce kendini mezarın killi duvarlarına dayıyor ve cilalı ahşapta el izlerini bırakarak avuçlarını tabuta koymayı başarıyor,

sonra katlanılmaz acı onu tekrar biçince ve bir inilti koparınca onu bırakıp bir elini karnına götürmek zorunda kalıyor. O sırada uyluk ve baldırları boyunca sıcak bir şey aktığını hissediyor. Elbisesinin ıslak ucunu kaldırıyor, beyaz tenini saran ayva tüylerinin arasında kanın kıvrımlı bir yol izleyerek aktığını, sonra da tabutun kapağına damladığını görüyor; tek bir damla, alacakaranlıkta bir an parıldayıp sonra ahşaptaki bir düğümde yitip giden küçük, kırmızı bir kubbe. Éléonore daha önce ananın gizlice ve utançtan yerin dibine geçerek kahverengi bezlerini yıkayıp leğendeki pembe suyu boşalttığını görmüştü. Belirsiz bir utanç duygusu içinde elbisesinin ıslanmış kumaşıyla silinmeye çalışıyor, sonra yüzünü kaldırıyor. Hâlâ hareketsiz duran kurbağa, çivilenmiş küçük İsa kabartmasının üzerine tünemiş, karnı inip kalkıyor, gözbebekleri genişliyor, ancak saatlerce yüzmekten öyle bitkin düşmüş ki, Éléonore titreyen ellerini üzerine kapattıktan sonra kaldırıp yüzüne doğru tuttuğunda kaçmaya yeltenmiyor bile. Yarı yarıya çukura batmış tabutun üzerine diz çöken küçük kız bir süre onu izliyor, sonra ormanın yumuşak ve hoş kokulu toprağına gömüldüğünü hayal ederken olduğu gibi, bedeni babanın ölü bedeninin üzerinde, kurbağa ellerinin arasında tabutun kapağına uzanabileceğini ve ardından gözlerini gökyüzüne, yükseklerde uçan martılara dikerek köylülerin onu dul kadının emriyle gömmesini bekleyebileceğini düşünüyor. Fakat ahşap çıtaların üzerine diz çöken Marcel, Éléonore'u hâlâ dirilerin âlemine bağlayan ipi çekiyor, onu koltukaltlarından tutup yakalayana kadar yukarı kaldırıyor ve beyaz güneşin altına, mezarlığın zeminine bırakıyor.

Köylüler elbisesi, çorapları, saçı başı kirlenmiş, şaşkın çocuğu uzun bir süre sessizce izliyor. Kurbağayı bir adak gibi, çamurdan kararmış parmaklarıyla önünde tutuyor.

Sonunda biri, "Onu öldürmeli miyiz?" diye sorma cesareti gösteriyor.

Kimse cevap vermiyor, kimsenin bu konuda kesin bir bilgisi yok. Yorgun ama halinden memnun köylüler şimdiden köye doğru yollanmış; mezarcı küreğinin ağzını çiğnenmiş tümseğe saplıyor, sonra donuk bir gürültüyle tabutun üzerine dağılan ilk kürek dolusu çamuru mezarın içine atıyor. O sırada Éléonore yetişkinlerin yeniden daldığı kayıtsızlıktan faydalanıyor ve büyük meşe ağacının dibinden çok uzakta olmayan küçük çayın aktığı aşağılardaki çalılıklara kadar alanı çevreleyen mezarlığın kapısını itip kaçıyor. Burada meşe dallarının hışırtısı ve oraya yuva yapmış kuşların aralıksız cıvıltısıyla yumuşayan kürek sesleri ve kazma darbeleri yalnızca uzaktan işitiliyor. Éléonore çömelip bir ağacın altına oturuyor. Ağrı, alt karnına dalga dalga yayılıyor. Kurbağayı saran ellerini yarı aralıyor, onun nazik bakışlarında babanın nazik bakışlarını arıyor çünkü bu hayvanda ondan bir şeylerin kalması ve ruh değil de bir kalıntının, kırılgan bir yankının varlığını sürdürmesi ona imkânsız görünmüyor. Onu yere koyduğunda, kurbağa ilkin kısa bacakları üzerinde yükseliyor ve çocuktan bir zarar gelmeyeceğini anlayınca sessizce çimenlerde uzaklaşıyor. Éléonore gözden yitinceye kadar onu izliyor. Babasının gövdesine büzülüp yattığı gibi, meşenin gövdesine büzülüyor, bir elini takunyaların ve çıplak ayakların törpüsüyle soyulup cilalanmış kabuğun üzerine koyuyor. Üzerine büyük bir yorgunluk çöküyor. Martılar öğle göğünü terk etti. Meşenin dalları ışığı dağıtıyor, onu parçalayarak gövdeye, yere, Éléonore'un göğe dönük yüzüne yayıyor. Kısa otların, yosunların arasında, mis kokularıyla ağacın uzun gölgesini saran menekşeler bitmiş. Birini koparıp yiyor. Sinsi ve kızıl siluetleriyle birkaç sincap gövdenin etrafında dolaşıyor, küçük çığlıklar atarak bir görünüp bir kayboluyorlar. Yas elbise-

sinin üzerindeki çamur lekeleri kurumuş. Kirpiklerinin arasından yalnızca sarımsı gün ışığı, ışıltılı ve titrek çizgiler sızdıran gözkapakları kendine rağmen ağırlaşıyor, yorgunluk çocuğu yavaş yavaş ele geçiriyor. Daha sonra onu uyandıran bir el, ardından üzerine eğilmiş Marcel'in yüzü. Cenaze töreni bitmiş, şimdi baba sonsuz bir gecede dinleniyor. Éléonore, Marcel'in uzattığı eli tutuyor, oğlan kalkması için ona yardım ediyor.

"Dönüyoruz," diyor.

Çocuk başını sallıyor, sonra birlikte, köyden Puy-Larroque mezarlığına çıkan yolda dul kadının beklediği tepeye doğru çıkıyorlar.

Akşam geceliklerini giymek için soyunurlarken dul kadın kızının çamaşırındaki kahverengi izi fark ediyor. Hemen onu tutup burnuna götürüyor ve ilk döngünün kokusunu alıncaya kadar küçük küçük soluyarak gelinlik çağının su götürmez kanıtını içine çekiyor. Kollarını yavaşça indiriyor. Dudakları titriyor ve gözünü Éléonore'a dikiyor.

"Lekelenmişsin," diyor donuk bir sesle, "Bundan böyle kirlisin. Ve günah işleyeceksin."

"Hayır," diyor Éléonore, "hayır ben..."

"Kes sesini. Ne dersen de günah işleyeceksin. Ah, evet. Havva'nın, yılanın onu baştan çıkarmasına nasıl izin verdiğini hatırla. Seni de baştan çıkaracak. Neden bu dünyada olduğumuzu unutma, onun hatası yüzünden. Üstelik Tanrı ona, 'Çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim. Ağrı çekerek doğum yapacaksın. Kocana istek duyacaksın. Seni o yönetecek,' demedi mi? Erkeğe de, 'Toprak senin yüzünden lanetlendi. Yaşam boyu emek vermeden yiyecek bulamayacaksın. Toprak sana diken ve çalı verecek, yaban otu yiyeceksin. Yaratılmış olduğun toprağa dönünceye dek ekmeğini alınteri dökerek kaza-

nacaksın. Çünkü topraksın, topraktan yaratıldın ve yine toprağa döneceksin,' demedi mi?"

Dul bir elini kızının omzuna koyuyor, çocuğun dizleri bükülene ve ikisi de kendilerini dizlerinin üzerinde bulana dek bütün ağırlığını ona veriyor.

"Dua edelim," diyor. "Senin ve babanın ruhunun kurtuluşu için. *Miserere mei, Deus: secundum magnam misericordiam tuam.* Acı bana ulu Tanrım, sevginle, sonsuz merhametinle günahımı bağışla. Bütün hatalarımdan, suçlarımdan arındır..."

Cenaze törenini izleyen günlerde, kokuyu gidermek için evi odun külüyle temizliyor, çarşafları yıkıyor, sonra dizlerinin ve avuç içlerinin derisi kabarana dek yerleri fırçalıyorlar. Dul kadın vaktiyle, bir Pirene eşeğinin kiliseye kadar çektiği arabanın üzerinde gelinliğiyle sarsıla sarsıla yol alırken babanın babasının yaptığı eski dolabı açıyor ve sonra içinden, şimdi Puy-Larroque mezarlığında çürüyen aynı takım elbiseyi giymiş, yanı başında horoz gibi şişinip sarsıla sarsıla giden ölmüş kocasının giysilerini çıkarıyor. Yamanıp onarılmış gömlekleri ve pantolonları açıp katlıyor ve iki yığın halinde masanın üzerine koyuyor. İhtişamlı zamanlarında babanın ölçüleri Marcel'inkiyle hemen hemen aynıydı; israftan hiç hoşlanmayan dul kadın yeğenine giyecek bir şeyler sunabilir, oğlanın yeterince kokup solgun gövdesinde bir zırh gibi sertleştiğinde çıkarıp –erkeklerin kokması makbuldür zira meziyetleri ve emekleri kokularıyla ölçülür– öbürünü sırtına geçirdiği iki gömlek, iki süveterden ibaret küçük malvarlığını tamamlamasına yardımcı olabilirdi ama o, giysileri avlunun bir köşesine götürüyor, demir bir kovanın dibine birkaç kuru dal koyup hepsini ateşe veriyor, kapkara dumanın ortasında hareketsiz, bakışları sabit, kollarını kavuşturmuş, geriye yalnızca ilk esintiyle dağılıp havalana-

cak bir kül yığını kalana kadar ateşi izliyor. Kendi giysilerini ayırıyor ve siyah olmayan elbiseleri, yelekleri ve çorapları hasır bir sandığa yerleştiyor. Temizlik yapmadığında ya da hayvanlarla ilgilenmediğinde çiftliğin giriş kapısının yanına bir sandalyeye koyuyor, üzerinde yas elbisesi, elleri dizlerinde, sfenks gibi dimdik bekliyor.

Seyyar satıcılar yılda birkaç kez köy meydanına uğrayıp bütün sabah satış yapar, kasabadaki hırdavatçılarda, tuhafiyecilerde ve terzilerde bulunabilecek her şeyi getirir, bıçakları biler, eski giysileri alırlar. Kadınlar, ne olur ne olmaz diye göğüslerinde taşıdıkları üç-beş kuruşla satıcının gelmesini bekler, sonra aceleyle tezgâha seğirtir, mallar hakkında tartışır, kumaşları yoklar ve çetin pazarlıklarla oyalanırlar. Öteki kadınların müsrif coşkularının bir parçası olmak istemeyen dul kadın, kendi görüş açısından Puy-Larroque'a giden yolu izliyor. Sağrıları kırbaçlanmaktan soyulmuş, uyuz ve inatçı bir katır tarafından çekilen, bir seyyar satıcının sürdüğü araba görünüyor. Yakında, derin bir iç çekip boynunu eğerek yolda can verecek ve gövdesi, araba kolları, koşum takımı ve arabanın ağırlığıyla bacaklarının üzerinde durmaya devam edecek. Bu arada satıcı, hayvanın dilinin tozun içinde sürüklendiğini ve matlaşmış iri gözlerinin yarı kapalı olduğunu tespit etmek için arabadan inmeye karar vermeden önce, bir süre katırın çıplak sağrısını döverek söylenmeyi sürdürecek. Yirmi yıllık hamallık ve yeryüzünde herhangi bir hayvanın katlanabileceğinden çok daha fazla inen kırbaç darbesinden sonra yaşlı kalbi tamamen pes edecek. Dul kadın, kendisine doğru yaklaşması için seyyar satıcıya el sallıyor. Satıcı katırın ağzını bağlıyor, bütün ağırlığını dizginlere veriyor ve arabayı avlunun ortasında durduruyor. Katırın toynakları ince ve çatlamış, ayakları aşınmış, Éléonore'un getirdiği kovadan kana kana su içiyor. Seyyar satıcı o ka-

dar ufak tefek ki cüce gibi görünüyor, aynı tombul eller, aynı çarpık bacaklar ve aynı yampiri yürüyüş, ama kafası normal yapılı bir adamınki gibi, öyle ki bu bodur bedene yanlışlıkla vidalanmış gibi görünüyor. Her zamanki gibi, Éléonore'un bir şehir çocuğu, iyi bir ailenin en fazla dokuz yaşındaki oğlu için yapıldığını düşündüğü üç parçalı takım elbiseyi zarafetle taşıyor; kalın, kırmızı gerdanına onu neredeyse boğacak bir papyon takmış. Éléonore'un gördüğü en küçük varlık olmasının yanı sıra, bilekleri ve dirseklerindeki deri kıvrımlarıyla da en şişman tüccar. Seyyar satıcıya yılda bir-iki kez denk geldiğinde, vücudunun her bir parçası ayrı olan, ardından metal bir çubukla birleştirilen, rüyasında sık sık gördüğü o ahşap ve seramik bebekler gibi, içinde kemikler değil de az çok esnek teller olduğunu hayal ediyor ki bunlar hareket ederken neden güçlük çektiğini kilosundan daha iyi açıkladığı gibi, evet ya da hayır demek için başını sallamak yerine, ter içinde kalmış kıpkırmızı kafasını bir aksın üzerindeymişçesine döndürme tarzını da açıklıyor. Adam tuhaf bir çeviklikle yere atlıyor, sonra yükünü örten muşambayı çekiyor ve birden ortaya leğenlerin, tavaların, samanların arasına dizili kap kacağın, küçük alet edevatın, yünlerin ve tabaklanmış derilerin, kumaş ruloları ve giysilerin dolup taştığı ahşap sandıklar ve çuvallar çıkıveriyor. Dul kadın satıcıyla kısa bir konuşma yapıyor; giysilerine bakmasını istiyor. Küçük adamı Éléonore'la yalnız bırakıp eve döndüğünde, satıcı kanı çekilmiş dişetine serpiştirilmiş çürük dişlerini açığa çıkrarak kıza gülümsüyor.

"Epey de büyümüşün hani," diyor sırıtarak.

Kızın bilmediği bir aksanla Gaskonca konuşuyor, Éléonore cevap vermekten kaçınıyor. Satıcı eve doğru hızlı bir bakış atıyor.

"Pek güzel olduğun söylenemez doğrusu. Belki de çul çaput giyiyosun diyedir."

Éléonore kanın yanaklarına hücum ettiğini hissediyor. Kaçıp kaçmamakta tereddüt ediyor ama dul kadının kendisini azarlayacağından korkup şaşkın şaşkın durmaya devam ediyor. Satıcı yeniden sırıtıyor, sonra katırın arkasına gizlenmek için bir adım geri gidiyor, kasıklarını tutuyor ve pantolonunun kumaşını ovuşturuyor.

"Seni edepsiz, sopa kılıklı ihtiyar anan gibi kupkuru değilsin," diyor cüce.

Fermuarını indirirken konuşmaktan çok homurdanıyor, sonra tütünden kararmış kuru diliyle dudaklarını yalarken iki-üç kez sertçe salladığı domuz sucuğu boyutunda, morumsu, yumuşak penisini çıkarıyor. Dul kadın tekrar eşikte belirir belirmez, bir yılanın dilini dışarı çıkarıp içeri sokması kadar hızlı davranarak onu pantolonunun içine sokuyor. Kadın kollarında özenle katlanmış, artık kullanmayacağı küçük bir elbise yığını tutuyor. Kızına şöyle bir bakıyor, onu solgun ve çirkin buluyor, tıpkı oval aynada ya da çamaşır teknesindeki suda bakmamaya çalıştığı kendi yansıması gibi. Siyah hiç olmazsa hayaleti andıran tenlerine yakışıyor diyerek kendini teselli ediyor. Satıcı elbiseleri tek tek gözden geçiriyor.

"Bunlar pek bi şey etmez be hanımcım," diyor başını çevirerek.

Gururu incinen dulun hafiften gardı düşüyor.

"Her zaman temiz kullandım," diye karşılık veriyor.

Satıcı omuz silkiyor, sonra elbiseleri tekrar gözden geçiriyor ve yine, "Bunlar pek bi şey etmez," diyor.

Bu sessizlik esnasında katır kuyruğunu kaldırıp sıçıyor.

"Ben şu kumaşı isteyecektim," diyor dul kadın arabayı işaret ederek.

Satıcı bir an düşünür gibi oluyor.

"Üç-dört metre," diye ekliyor, "fazlasını istemem. İhtiyar öldü, artık uygun şekilde giyinmem gerek."

Satıcı hâlâ tereddüt ediyormuş gibi görünüyor, sonra "haydi olsun bakalım" gibisinden bir kol hareketi yaparak, cömert bir edayla çuvalına doğru ilerliyor, eline keskin terzi makasını alıp siyah bir kumaş topunu araba boyunca yayıyor, önce ikiye sonra üçe katlıyor ve dul kadının dikkatli bakışlarının altında kumaşı kesiyor. Kestiği kumaşı katlayıp, daha birkaç dakika önce penisini çocuğun burnuna doğru salladığı ve kadının mecalsiz, kuru eliyle hafifçe tokalaştığı tombalak eliyle müşterisine uzatıyor.

"İşte hanımcım, nasıl derler, anlaşma tamam!"

Satıcı Éléonore'a göz kırpıyor, şapkasının kenarına dokunarak arabaya atlıyor ve uyuşukluğundan sıyrılıp anırmasını bastıran ve ihtiyar gövdesini kımıldatan katırın sağrısına bir kırbaç indiriyor. Dul kadın ve kızı, at arabasının çiftliğin avlusundan ayrılışını izliyor ve sonra köylü kadın, o günden itibaren son nefesini verene dek giyeceği iki elbiseyi titizlikle biçip dikeceği kumaşın üzerinde avucunu gezdirerek eve doğru yöneliyor. Oldum olası dulların ağırbaşlılığına imrenmiştir ve yas onun için merhemdir, saklı ve onmayan bir acısı, onu yücelten ve aşan açık bir yarası olduğunu varsayarak halihazırda takınmayı sevdiği acıklı hava gibi. Kocasının ölümüyle merhametlerine kaldığı kızı ve Marcel'in üzerinde otoritesini koruyacak olanın da kıyafetleri olduğunu düşünüyor. Éléonore lekelenmişlik duygusu, ağzında acı bir tatla avluda öylece kalakalıyor. Alphonse, ayaklarının dibine, satıcının arabasının arkasında bıraktığı tozun içine uzanmış. Babanın ölümünden beri ilk defa onun yokluğu gerçek, kaçınılmaz geliyor Élénore'a ve adlandıramadığı, ölümcül tasarılara kucak açarak kendi içinde ve dışında yükselen karanlık güçler karşısında onu katlanılmaz bir yalnızlığa terk ediyor. Avluyu aydınlatan beyaz güneşin altında küçük bir av hayvanı gibi titriyor.

POST TENEBRAS LUX[1]

(1914-1917)

1. (Lat.) Karanlıktan aydınlığa. (Y.N.)

Toprak hışırdamaya, ağaçların özsuyu akmaya ve yavaş yavaş gövdeden yukarı doğru yükselmeye başlıyor, tomurcuklar çıplak dallar boyunca altında uç vermiş. Sedefi andıran tırtıllar sıcakla birlikte rehavetlerinden sıyrılıp humus katmanlarının altında, çürümüş ağaç kütüklerinde deviniyor, kahverengi krizalitler çatlıyor. Güneş yüzünü gösterir göstermez köy mezarlığındaki yılanlar bir gömütten süzülüyor ve eğreltiotlarının arasında kaybolmaya yüz tutmuş başka bir mezar taşının üzerinde dinleniyor. Köyün gözü kara çocuklarının kış ortasında boydan boya geçtiği göletteki buz çoktan erimiş, suörümcekleri kaçarken yüzeyi dalgalandırıyor. İlkbaharda Puy-Larroque ve çevre çiftliklerin kadınları, gündoğumuyla birlikte köy çamaşırhanesinin kenarında buluşuyor. Yılda bir kez yıkadıkları, ter, çamur, insan ve hayvan dışkısıyla kolalanmışa benzeyen çamaşırlarla dolu bir el arabasını ya da büyük çuvalları çeke çeke yürüyerek, at arabasıyla ya da katır sırtında geliyorlar. Kış boyu ocaktan odun külü topladılar ve onları soğuktan nemden uzak tutup aynı büyük çuvallarda sakladılar. Çamaşırlar sabah güneşinin ve saman kokusuyla, çiyle nemlenmiş çimenlerin üzerine yığılıyor. Kadınlar tekneden leğenlere su çekip yavaş yavaş ortalığı saran kara sabun talaşını eritiyor. Horozların ötüp birbirine

seslendiği saatte erkekler tırpanların bıçaklarını biliyor, incecik bir ay şeridinin hâlâ parladığı, yıldızlı koyu mavi bir göğün altında, başlarında kasketleri, omuzlarında tırpan, peşlerine takılmış birkaç köpekle yola koyuluyorlar. Babanın ölümünden bu yana, Alphonse artık sadece Marcel'in arkasından seğirtiyor ama artık onun ya da Éléonore'un önüne geçmediği gibi çukurların üzerinden de atlamıyor. Ona eşlik etmekle yetiniyor, başı eğik, sertleşen arka bacaklarını dinlendirmek için vakit bulur bulmaz uzanıyor. Gözlerine mavimsi bir perde inmiş ve tüyleri beyazlamış. Kadınlar çamaşırları sabunlu suya bastırınca siyahımsı halkalar beliriyor. Sessiz sakin çiftliklerdeki tavuklar cesaretleniyor ve kapıları bir parça sabah serinliği girsin diye açık bırakılan evlere doğru seğirtiyor; masaların altında yemleniyor, sandalyelere tünüyor, yataklara çıkıp bazen bir yumurta bırakıyor, süpürgeyle kovalanana kadar da orada kuluçkaya yatıyorlar. Çamaşırcı kadınlar, özsuyla ağırlaşmış incir ağacının gölgesinde çimenlere oturmuş laflıyor. Arada sırada içlerinden biri, bütün gün suya bastırılmış çamaşırları karıştırmak için ayağa kalkıyor. Tırpan bıçakları öğle güneşi altında parlıyor, tarlalar beyaz ışıltılarla kaplı. Başlarında eşarpları, ellerinde çamaşır tahtalarıyla kadınlar, tatlı kokularını yayan otları çiğniyor. Küçük çocuklar ablalarının gözetiminde ağaçların dibinde uyuyor ya da oturuyor; arada genç bir anne uzanıyor, sert memesini saran bluzunu sıyırıp bebeğini emziriyor. Hava erkek teri, biçilmiş ot ve sıcak hayvan kokuyor. Köylüler neşeli sesleriyle, bir çayırdan diğerine birbirlerine sesleniyorlar; bu yıl saman bol, geç sararan tarlalar için temmuz ayına kadar devam edecek. Böylece hayvanları besleyip sert kışla yüzleşecebilecekler.

Éléonore etrafı izlediği tarlanın kenarından Marcel'in geldiğini görüyor, terden sırılsıklam olmuş gömleği

sırtındaki uzun, düz kaslara, gövdesine yapışmış, kırmızı boynu saman tozuyla kaplı, alnındaki bir tutam saçı elinin tersiyle itiyor, hareketleri babanınkilerden daha yavaş ve takribi olsa da özenli. Éléonore'un ona uzattığı mataradan su içerken suyun avucuna akmasına izin veriyor, sonra nefes nefese yüzünü ovuşturuyor, ince damlacıklar kızın yüzüne, alnına ve dudak kıvrımlarına ulaşıyor. Kadınlar daire biçimli ahşap fıçılara bir çarşaf yayıyor, sonra küçük küreklerin yardımıyla külü, ince iplerle bağlanmış bez torbalara doldurup ardından leğenlere, kat kat yayılmış çamaşırların altına bırakıyorlar.

Bir saman hasadı akşamında Marcel kuyudan su çekiyor ve kış gelmeden önce kesilen domuzu haşlamak için kullandıkları çamaşır teknesine boşaltıyor. Soyunuyor, giysilerini kuyunun kenarına bırakıyor, ensesi ve ön kollarındaki güneş yanığıyla tezat oluşturan beyaz tenini ortaya çıkarıyor. Bacaklarındaki kıllar bir mermeri andıran ayak bileğinde dağılarak yoğun ve belirgin bir köpük oluşturuyor, sadece ayak kemerini başparmağına kadar takip eden ince kırmızı bir iz bırakıyor. Kasıkta, aksi yöne doğru kırılıyor ve daha koyu bir çizgi halinde kabarıyor. Éléonore ellerini bu uyluklara koyabileceğini, yoğun kılların avuçlarındaki basınca direneceğini, sonra Marcel'in sert, belirgin ve çıplak kaslarını hissedene kadar ince parmaklarını bu fundalığa daldırabileceğini düşünüyor. Marcel çamaşır teknesine girdiğinde bir ürperti hissediyor, kollarını dizlerine dolayarak bütün vücudunu suya daldırıp uzun süre hareketsiz kalıyor; kararmış su üstdudağına bir çizgi çekiyor ve her soluk alıp verişinde dalgalanıyor.

Éléonore tarlanın kenarında bahar çiçekleri, katırtırnakları, papatyalar, peygamberçiçekleri topluyor ve bunlardan bir buket yapıp babasının cansız bedeninin yattığı

mezara bırakıyor. Rüzgârın, yıkıldı yıkılacak metal bir haçın yükseldiği koyu kehribar kesek yarıklarına ektiği çim filizlerini söküyor. Çamaşır yıkayan kadınlar fıçılara kaynar su boşaltıyor. Çamaşırlar suyu ve külü ağır ağır emiyor ve kadınlar bu işlemi akıttıkları su da kaynayıncaya kadar tekrar ediyor; sonrasında sağlam ağaç dallarını fıçılara daldırıp buharı tüten gri çamaşırları kaldırıyor ve kafesli el arabasına bırakıyorlar. Üçüncü gün, çamaşırlar büyük tekneye basılıyor, yıkanıyor, sabunlanıyor ve kuvvetle tokaçlanıyor. Kollarını sıvamış kadınlar, diz çöktükleri çamaşır teknesinin kenarına havlular seriyor. Kollarının arkasıyla alınlarını silmek veya eşarplarından çıkan bir saç tutamını geri itelemek için doğrulduklarında başları dönüyor. Yanakları al al, giderek beyazlaşan yoğun köpükler, otlara yapışan tükürük böceği larvaları gibi bileklerine yapışmış.

Çok geçmeden hâlâ ince tüylerle kaplı genç kargalar, iç içe geçmiş dallardan oluşan yuvalarından dışarı çıkıyor. Marcel, bir kestane ağacının tepesinden düşen küçük bir kargayı yerden alıyor, hayvan köklerin arasında seke seke, bükülmüş, kırık bacaklarından birini arkasından sürüklüyor. Marcel ışık benekleriyle titreyen ağacın gölgesine oturuyor. Gömleğinin düğmelerini çözüyor ve küçük kuşu yatıştırmak için yumuşak bir sesle konuşarak onu nemli karnına bırakıyor. Etrafındaki toprağa bakıyor, parmaklarını yapraklarda, çürümüş kabuklarda gezdiriyor, sonra yumuşak bir ağaç dalı seçip bıçağının ucuyla onu soyuyor. Yavruyu avucunun içine alıp narin kanatlarını açıyor, ters çeviriyor ve uyluğuna yatırıyor, sonra da ayağına ince bir atel bağlıyor. Kuşu eve getirip onu elden geçirip tamir ettiği küçük bir kafesle yatağının yanına koyduğunda dul kadın sapsarı kesiliyor fakat tek kelime etmiyor, kendi kendine sövüp sayıyor:

Bu pis, hırsız, üstelik leş yiyici hayvanlardan birini evlerine almadan da yeterince sıkıntı çekmiyorlar mı? Baba, yeğeninin bunu yapmasına asla izin vermezdi. Aksine, onu ve baş belası kuşunu tez elden kapı dışarı ederdi. Babanın anısını şimdiden yeniden şekillendiriyor, kederini sayıklayıp duruyor, hikâyeyi tekrardan yazıyor, ona saygınlık kazandırıyor. Çok sevdiği adamın anısını, evin direğine olan saygısını, isteyerek boyun eğdiği Tanrı vergisi otoriteyi üzüntüyle hatırlıyor zira adam son saatine kadar sevgi dolu ve buna layıktı.

Otlar güneşte kurudu, şimdi köylüler gölgeleri akşam karanlığında altın sarısı devasa tepecikler gibi duran büyük saman yığınlarına şekil veriyor.

"Yüce Tanrı'ya, Kutsal Bakire Meryem'e, Başmelek Mikail'e, Vaftizci Yahya'ya, Havariler Aziz Petrus ve Pavlus'a, bütün azizlere ve Babamıza, düşüncelerim, sözlerim ve davranışlarımla çok günah işlediğimi itiraf ediyorum. Benim hatam, benim hatam, en büyük hatam. Bu yüzden Kutsal Bakire Meryem'e, Başmelek Mikail'e, Vaftizci Yahya'ya, Havariler Aziz Petrus ve Pavlus'a, bütün azizlere ve Babamıza, benim için Yüce Tanrı'ya dua etmeleri için yalvarıyorum," diyor Éléonore.

Dul kadın, yas giysisi günah çıkaran papazın cüppesini andıran kızın yanına oturmuş, onun yere eğik yüzünü inceliyor ve, "Konuş, seni dinliyorum," diyor.

Çiftlikte tek başına kalan Éléonore, kapalı yatağın başucuna çivilenmiş haçı söküyor, onu tuvalet kovasının dibine yerleştiriyor, sonra elbisesini yukarı doğru sıyırıyor, çömeliyor ve İsa'nın yüzüne idrar fışkırtıyor. Bir an bu yüzü izliyor, sonra haçı çıkarmak için iki parmağını kovaya daldırıyor, dul kadının yatağına yarı saydam bir-iki sidik damlası düşmesine aldırış etmeden onu tekrar çivisine

asıyor. Sonraki günler cezalandırılma korkusuyla midesi buruluyor fakat bir şey olmuyor. Maviye çalan çamaşırlar ağaçların arasına gerilen iplerde kuruyor, köylüler yine çiftliklere yem getirip yere yayıyor, karga yavrusu Marcel'in uzattığı işaretparmağına atlıyor, sonra omzuna çıkıp oraya tünüyor ve oğlanın parmaklarının arasında yuvarladığı ekmek kırıntılarını gagalıyor. Éléonore ilk komünyon gününde, bütün dinî duyguları ve eğilimleri yüreğinden söküp atmaya gizlice ant içiyor, bu terk ediş onda küçük bir çatlak, bir boşluk, acısız fakat müzmin bir yara bırakıyor. Güneş komünyon ayinine gelen, kilisenin önündeki mağrur ve ağırbaşlı katılımcıların gözlerini kamaştırıyor.

İlk yaz gününün erken saatlerinde, rüyasında, beyaz rahip kıyafetleri içindeki koro çocuklarının onu okşayıp öpücüklere boğduğunu, sıcak ve esnek bedenleriyle ona sarıldıklarını gören Peder Antoine birden uyanıyor. Gözlerini odasının pul pul dökülmüş duvarında hafifçe araladığında, duvara çivilenmiş alçı haç üzerinde çarmıha gerilmiş, dikenli taç pürüzsüz ve solgun alnını yırtmış, saflık peştemalı dar kalçalarına tutturulmuş olan çocuklardan birinin eğik yüzüyle bakışlarını ona diktiğini görüyor. Ardından, uyku uçurumundan çok daha derin bir uçurumun içinden geçerek sonsuz, ışıksız bir gecede baş döndürücü bir düşüşle can veriyor.

Peder Antoine'ın naaşı bir at arabasıyla ebedî istirahathanesine, babanın ve doğumu sırasında ölen annenin yattığı –Kıyamet Günü'nün dehşeti ve Tanrı'nın sağır edici sesizliği onu acımasızca ele geçirdiğinde avutucu hatırasını çağırdığı annesinin yattığı– aile kabristanına doğru götürülüyor ve rahip cüppesine sarılan tabutu, meydanda toplanmış köylülerin bakışları altında uzaklaşıyor, sonra kale avlusunun köşesinde gözden kayboluyor.

"Ite missa est!"[1] diye haykırıyor küstah bir ses, arkasından bir-iki kıkırdama işitiliyor, takunya tıkırtılarıyla tarlaya geri dönen ağıtçı kadınların hoşnutsuz iç çekişleri arasında.

Yaz kendini iyice belli ediyor. Haftalardır bir damla yağmur düşmedi. Diz boyu buğdaylar sararıyor, rüzgâr batıdan estiğindeyse başaklar hışırdıyor. Toprak yarılıyor, hava titreşip yerin üzerinde salınıyor, uzayıp giden yollarda, ekilmemiş arazilerde kırılıp titreşen seraplar beliriyor. Tavuklar biraz serinlik uğruna tozları eşeliyor, domuzlar buharlaşan su birikintilerine yatıp uzanıyor. Av hayvanları şafak vakti ormanın, ekili bahçelerin kıyılarında sinsi sinsi dolaşıyor, sonra bütün gün oyuklara, böğürtlen çalılıklarına giriyorlar. Ahırın yapışkan sıcağında iki inekten biri samana uzanmış yavrulamak üzere. Éléonore amniyon kesesinin ucunu görüyor, yuvarlak ve beyaz. Bir an için inek bir yumurta, devasa bir inci bırakacak gibi; sonra ince zar patlıyor, yarı saydam bir sıvı önce arkadaki memelere ve bacaklara, ardından sıcak suyla ıslatılmış kumaş paçavralarını hayvanın böbreklerine uygulayan dul kadının beline bağladığı önlüğe dökülüyor. Kadın bir elini ineğin gergin karnında, nemli omurganın üzerinde gezdiriyor. Sakin, alçak bir sesle durmadan onunla konuşuyor; Éléonore uzakta, ahırın bir köşesinde duruyor çünkü dul kadının ses tonu o kadar beklenmedik ki ona edepsiz ve müstehcen geliyor. Şaşkınlık içinde köylü kadının hareketlerini, onun yani kızının değil de düvenin nail olduğu okşayışları seyrediyor, yatıştıcı ve tatlı sözleri dinliyor. Dul kadın vulvanın kıvrımlarına dokunuyor. Tereyağıyla yağlanmış elini uzatıp buzağının toynakları-

1. (Lat.) Katolik ayinlerinin sonunda söylenen, "dağılabilirsi iz, cemaat serbesttir" anlamına gelen ifade. (Y.N.)

nın ve yapış yapış burnunun ucunu yokluyor, sonra gidip ahırın bir köşesine oturuyor, kâh alnındaki sinekleri kovalayarak kâh bir kasılma ânında gözleri karanlıkta fıldır fıldır dönen, memeleri sertleşmiş hayvanı izleyerek bekliyor. Nihayet beyaz toynaklar ve yapış yapış burun görünüyor, örtülü göz dölyatağı karanlığından sıyrılıyor, buzağı, ineğin kasılmaları ve anüsten fışkıran yeşil dışkılar eşliğinde rahimden dışarı itiliyor. Dul kadın ayağa kalkıyor, buzağıyı bir bacağından yakalıyor ve inekle birlikte kan ter içinde, kasılmaların ritmine uyarak onu birden var gücüyle çekiyor. Üzerinde buharlar tüten buzağı samanların arasında hareketsiz yatarken, dul kadın üç parmağını hayvanın ağzına daldırıp bir avuç mukusu dışarı çıkarıyor ve kan, dışkı, amniyon sıvısı bulaşmış önlüğüne siliyor. Etrafta sinek sürüleri uçuşuyor, buzağı nefes alıp verirken ahırın kapalı, loş dünyasını, dul kadının ona doğru eğilmiş yüzünü, sonra da başını kaldırıp yapış yapış tüylerini yalayan ineği seyrediyor. Açılmış kırmızı vulvadan plasenta sızıyor, dul kadın onu bir kovaya atıp karnına bastırarak götürüyor. Tek başına kalan Éléonore yerden bir avuç saman alıyor ve titrek bacakları üzerinde birden doğrulan buzağının tüylerine sürüyor, hayvan kızın parmaklarını annesinin memesi sanarak yalıyor. Éléonore onun sıcacık, dalgalı damağını, yumuşak, hevesli dilini avucunda hissediyor.

Peder Antoine'ın ölümünden birkaç gün sonra, papazın lütfuna nail olan sunak çocuklarının sonuncusu Jean Roujas, ılık bir akşam vakti baba ocağından ayrılıyor, sadece birkaç köpek, elinde bir iple Puy-Larroque'tan geçtiğini görünce havlıyor arkasından. Ertesi sabah çiyden sırılsıklam olmuş geceliğiyle buluyorlar onu, ihtiyar meşenin en alçak dalına kendini asmış. İncecik bedeni bir yıldız gibi ağır ağır kendi etrafında dönüyor, yüzüyse

kâh seher ışığıyla aydınlanıyor kâh ağaca tutunmayı sürdüren karanlık tarafından yutuluyor. Öfke ve kederden deliye dönmüş babasının omzunda dengede tutarak tek başına taşımak istediği, kendi boyutuna göre yapılmış küçük bir tabutla defnediliyor. Çocuğun cansız bedeninin gece bekletildiği –çenesi, yaslı anasının işleyip saman sarısı saçlarına bağladığı keten bir şeritle tutturulmuş– evden, kehribar sarısı polen bulutlarının sarmaladığı mezarlığa kadar yürüyor, boyun derisini kesen sandukayı kol mesafesinde tutarak kapıları kapalı, kederine sağır olan kilisenin önünden geçiyor.

Marcel kendi ailesinden, ana babasından, kardeşlerinden pek söz etmiyor. Babanın ölümünden beri, her ayın son pazar günü, şafaktan önce kısrağı koşuyor ve Éléonore'a kendisine eşlik etmesini teklif etmeden onları ziyarete gidiyor. Geri döndüğünde, Éléonore anasınınkine bitişik yatağında yatıyor oluyor ve Marcel'in somurtkan karaltısının yanı başından geçtiğini görüyor. Dul kadın onu geri postalamayı aklından geçirmedi değil ama oğlanın çalışkanlığı su götürmüyor; harıl harıl çalışıyor, toprağı sürüyor, samanı biçiyor, yabani otları ayıklıyor, ertesi gün şafak vaktine kadar da yorgunluktan yığılıyor. Odasının mahremiyetinde, bazen bir gerginlik, bir can sıkıntısı hissediyor, sonra bir elini yorganın altına kaydırıyor fakat bunu bedenini yatıştırmak için yapıyor, bilincinin yüzeyinde yalnızca muğlak şekiller beliriyor, köylü paçavralarının altında tahmin edilmeye çalışılan anatomik detaylar, ağır, nemli gerdanlar, yün çoraplarla sarılmış kıllı uyluklar; bazen de gür kıllarla kaplı, hareketsiz bir organ. Fanteziye meyli yok. Kendini temizleyemeyecek kadar mecalsiz, rüyasız bir uykuya dalarken spermi elinde kuruyor. Amcasının onun için ayırdığı paradan tek kuruş talep etmiyor ve zamanın çoğunu dışarıda geçiri-

yor, ancak hayvanlar uykuya daldığında ve baykuşlar öterken isteksizce eve dönüyor. Genelde yemeğini odasında tek başına yiyor, bir lambanın ışığında, yatağının kenarına oturmuş, karga yavrusu omzunda uyuklarken. Elindekiler, zaman içinde basitçe döşediği odası, benimsediği alışkanlıklar, göreceli yalnızlığı ona yetiyor. Şikâyet etmiyor ama köle olduğundan değil; mesafeli, ketum ihtiyatı elden bırakmıyor. Köy kahvesinde oturup bir-iki laf ettiği görülse de eve içkili dönmüyor, aslında kimseyle dostluk kurmuyor. Tek söz söylemeden günler geçirebiliyor. On dokuz yaşında olmasına rağmen ağırbaşlı ve sessiz, görünmez bir ağırlığı sürüklüyormuşçasına hantal adımlarla yürüyor. Toprakta çalışmak onu dönüştürdü, zayıflığını korusa da daha dayanıklı, ayrıca kasları boynunda, sırtında ve kollarında çizgi çizgi tektonik kesitler halinde çıkıntı yapıyor. Dişlerini sıka sıka çalışmaktan çene kemikleri bile genişlemiş. Damarları, derisinin altında yelken halatı gibi gergin. Sık sık kabristana gidiyor, babanın mezarının yanında diz çöküyor. Etraftaki yabani otları temizliyor, sonra bir süre bir servinin gölgesinde oturuyor, dirseklerini dizlerine dayayıp kollarını uzatıyor. Eline bir dal alıp bir grup karıncayla uğraşıyor ya da kuma şekiller çiziyor. Sonra ayaklanıp çiftliğe dönüyor. Buna karşılık Éléonore'un yanında daha sevecen, daha duyarlı görünüyor. Onun yoldaşlığını, hatta bazen dul kadın kızına kısa bir nefeslenme izni verdiğinde –zira kadın hep tetikte, türlü türlü işler buyurarak Éléonore'u ondan uzak tutmanın bir yolunu buluyor– yardımını kabul ediyor. İki çocuk tarlaların arasında yürüyor, öğle sonraları ağaçların dibinde, değirmen taşlarının gölgesinde uyukluyor, inekleri kısrağı otlatıyor, hayvanlardan, ekinden bahsediyor, bazen de babanın hatırasını yad ediyorlar. Güneş tenlerini yakıp gözlerini kamaştırıyor. Kargaya Kömür adını verip sonra onu serbest bırakıyorlar ama te-

reddütlü birkaç kanat çırpışının ardından, kuş öterek peşlerinden geliyor. Marcel ya da Éléonore eğilip elini uzatana kadar yere yakın uçuyor ve hemen uzattıkları ele tünüyor. Marcel, Aziz Yahya Yortusu'nu[1] kutlamak için ağaç dalı toplama, çimlerin ve gelinciklerin arasında yol açarak, tırpanla temizledikleri ekilmemiş bir vadinin tepesinde büyük bir ateş yakma görevi üstlenen köylülere katılıyor. Huzurlu bir sevinç sarıyor Puy-Larroque ve sakinlerini. Konuşmalar yumuşuyor, çocuklar koşturuyor, heyecanlı ve yaygaracı. Sabahtan beri ateşte ağır ağır kızarmaya bırakılmış bir koyunun kokusu dar sokaklara yayılıyor, evlerdeki aşçılar ocaklarıyla haşır neşir. Akşama doğru neşeli bir kafile, bir köpek sürüsü eşliğinde ve yanlarında götürdükleri fenerlerin, erkeklerin taşıdığı şarap fıçılarının, kadınların yemek sepetlerinin etrafında uçuşan mayıssineği bulutunun altında köyden ayrılıyor. Batan güneşin ışığı ekinleri, böğürtlen çalılıklarını, ağaçların sıcak kabuklarını kızıla boyuyor. Yalancı akasyaların solmuş yaprakları patika boyunca zarafetle yuvarlanıyor ve sonra örümcek ağlarına takılıyor. Bir çayırda, sütten kesilmeye bırakılmış bir tay etrafını çevirdikleri çitlere tekme atıyor, anası ağrıyan memeleriyle ahırdan kişniyor. Kırsal alan hâlâ saman, yabani soğan, katırtırnağı ve sıcak taş kokuyor. Meşale şenlik ateşini tutuştururken adamlar toplanıp alevlerin çıtırtısını, akkor halindeki küllerin yükselişini, döne döne sönüşünü ve sonra göğün mor arka planında yitişini seyrediyorlar. Köze patates atıyor, kömürleşen kabuğu soyuyor, dumanı tüten eti elle, tükürük ve koyun yağıyla parlayan parmaklarının arasında üfleye üfleye yiyorlar. Fıçı şarabı başlarına vuruyor, midelerini yakıyor, çıplak boğazlarına akıyor. Bir kemancı, akordeon

1. Hıristiyanlar tarafından her yıl 24 Haziran'da kutlanan, yazın başlangıcını müjdeleyen gün. (Y.N.)

giriş yapar yapmaz bir nakarat tutturuyor, sonra kadınlar ve erkek ayaklanıp ateşin etrafında çember oluşturuyorlar, yüzleri kıpkırmızı, terli ve güleç. Marcel, Éléonore'un elini yakalayıp sımsıkı tutuyor. Kız dans eden bedeninin titreşimlerini hissediyor, onlara eşlik ediyor. Marcel'in alkolle ağırlaşan düzensiz nefesinin kokusunu hissediyor. Birleşmiş ve çıldırmış bedenlerinin, bütün hepsinin, köylülerin, değersiz ırklarının, can sıkıcı ve yorgun düşmüş etlerinin kokusunu hissediyor ve aniden ona çok kırılgan görünüyorlar, kırkında ihtiyarlamışlar, doğuştan hırpalanmış bedenler, kat kat sarkmış, guatrlı, bıçaklarla kesilip biçilmiş, güneşten yanıp kavrulmuş. Hiçbiri bir uzvunu, gözünü, oğlunu ya da eşini, bir et parçasını feda etmeden ömrünü sürdüremez. Éléonore onların kalın, gri nasırlarının gömlek ve etek kumaşının dizlerinde, dirseklerinde sürtündüğünü hissediyor. Çocuklar bile göz açıp kapayıncaya kadar çocuk gibi görünüyorlar. Küçükbaş hayvanlar misali geliyorlar dünyaya, bir avuç yiyecek bulmak için tozu toprağı eşeliyor ve sefil yalnızlık içinde geberip gidiyorlar. Doğarken öldüklerini unutmak için keman gıcırtısıyla dans ediyorlar, alkol, müzik, dans yaşam izlenimi veriyor, onları tatlı bir transa sokuyor. Şenlik ateşinin ortasında bir kor yatağından başka bir şey kalmadığında delikanlılar birbirlerine meydan okuyor ve bir yay çizerek, karanlığa doğru süzülen bedenlerinin hareketlendirdiği havayla tıslayan korların üzerinden atlıyorlar. Marcel kendini bırakıyor. Éléonore onun güldüğünü, oğlanların tezahüratlarına karşılık verdiğini görüyor. Nefeslenirken o da Éléonore'a bakıyor, kara gözbebekleriyle berrak gözleri, sönmeye yüz tutmuş alevlerin yansımasıyla dolu.

Gökyüzü solgun, yarı saydam. Yapraklar ve buğday başakları elde hışırdıyor, ölü deri gibi ufalanıyor. Tırpanlar yine bileyleniyor, erkekler şafak serinliğinden fayda-

lanıp işe koyuluyor. Marcel bütün gün ekin biçiyor, yalnızca çok sıcak saatlerde, güneş başını döndürüp görüşünü bulandırdığında ara veriyor. Komşu çiftliklerden gelen delikanlıların ve ahırda çalışan çocukların yardım teklifini reddediyor. Karanlık bastırıp köylüler evlerine dönerken tarlanın kenarında duruyor ve onun üstsüz, derisi buğday tozuyla kaplı vaziyette çalışmaya devam etmesini izliyorlar. Omuzları kıpkırmızı, kan ve toprakla kahverengileşmiş çaputlarla kabaca sarılmış elleri kabarcıklarla kaplı. Kollarını sert dallar, iğneli yapraklar kesmiş. Tırpanı tekrar tekrar kaldırıyor, bu toprak parçasıyla tek başına savaşmayı, ona boyun eğdirmeyi, kesinlikle kendisinin kılmayı kafasına koymuşçasına. Alev alev yanan, kan çanağına dönmüş gözleri her tırpan darbesinde, asla tarlanın tamamına bakmadan fakat onu adım adım yiyip bitirerek ve hâlâ biçmesi gereken, arkasında Éléonore ve dul kadının sarı balyalardan oluşturdukları kesilmiş ekinlerden temizlediği çıplak ve kahverengi toprak şeridi açarak bir sonraki ekin yığınına odaklanıyor. Marcel gece geç vakitlere kadar ayın şavkının, sağrısına vurduğunda bir-iki adım önüne geçen, ardından tekrar uykuya dalan kısrağın çektiği arabaya asılı fenerlerin ışığında ekin biçmeye devam ediyor, karanlıkta haleler uzaktaki bir takımyıldızdan düşmüş bir yıldız gibi parıldıyor uzakta. Puy-Larroque mezarlığının sessizliğinde hayalet bir ışık parlayıveriyor, fırıl fırıl dönüyor ve sunak çocuğu Jean Roujas'nın tabutunu kaplayan küçük toprak parçasına mavi bir parıltı yansıtıp kayıplara karışıyor.

Ekin demetlerini güneşte kurumaya bırakıyor, sonra dövende dövüyorlar, darbelerin dizginsiz ritmi kırsalda yankılanıyor. Dul kadın daha sonra taneleri tınaz makinesinden geçiriyor, tekerleğin gürültüsü yerini çubukların

gürültüsüne bırakıyor. Éléonore tahılı bir değirmen hunisine boşaltıyor. Dillerinde toprak ve kepek tadı bırakan ekin tozu hangar alanını doldurmakta gecikmiyor. Dillerden düşmeyen söylentilere rağmen –arşidükün haziran ayında suikaste uğraması, Agen ve Auch'taki karargâhlarda hazır bekletilen 9., 88. ve 288. alaylar– Marcel ve Éléonore, çiftliğin ve hakkında neredeyse hiçbir şey bilmedikleri, çalkantıları onlara kenarında durdukları büyük bir gölün ortasına fırlatılmış bir taşın son hafif dalgalanması gibi ulaşan bu engin dünyanın gerçekliği onları ele geçirmeden önce, zaman zaman bir parça da olsa tasasız özgürlük anları yakalıyorlar. Babanın ölümünden beri dul kadın artık dinî fotoğrafları kesmek veya insanların yoldan çıkmışlığıyla keyiflenmek için bile gazete okumuyor. Toprak işleri zaman bırakmıyor ve yaz mevsimi Éléonore'un yüreğini sıkan kasvetli duyguyu alıp götürmekte gecikmiyor. Hiçbir şey onlara erişemez, hiçbir şey yaz ortasında sona eremez ve ufukta titreşen şu seraplar gibi, hayal edilebilir bir sonsuzluk hissi dalgalanır; sessiz sakin bir saadet.

Ağustos ayının bu ilk günü, berrak bir göğün, bir ışık kütlesinin, toprağı tutuşturmaya hazır görünen kavurucu bir sıcağın altında, uzaktan çığlık sesleri duyduklarında tarladalar. Doğrulup tırpanlarını savurmaya ara veriyorlar. Bir delikanlı bisikletle hızla yoldan aşağı doğru iniyor. Fırıncının oğlu Octave bu, gidonu bırakıyor, sonra ellerini ağzına götürüp onlara yüksek sesle bir şeyler söylüyor. Köylüler bir tarladan diğerine birbirlerine bakıyor.

"Ne diyor?" diye bağırıyor biri.

Marcel omuz silkiyor. Yine de söyleneni anladığını sanıyor, dirseğinden kollarına doğru bir karıncalanma başlıyor, tırnak köklerine kadar ellerini ve parmaklarını kat ediyor. Ağır, tutuk adımlarla çayırın kenarına ilerli-

yor. Tırpanın tahta sapının avucuyla temasını, sırtından süzülen ve pantolonunun dikiş yerlerini ıslatan ter damlalarını, sıcak taşın, olgunlaşmış buğdayın ve ahırın kokusunu hissediyor. Her şeyin kendi içinde mevcudiyetini, bu ânın gerçekliğini oluşturan her ayrıntıyla birlikte onların gizli bağlantılarını, ayrılmaz ve büyük bir bütün halindeki düzenlerini yeni bir keskinlikle algılıyor: güneşin beyaz küresi, kalbinin kulak zarında atışı, bir karga çığlığı, takunyalarının kuru topraktaki gürültüsü ve orada, ondan birkaç metre uzakta duran Éléonore. Biraz ötede Octave, bisikletini kendi seyrine bırakıp bir böğürtlen çalılığına dalmasına izin veriyor. Arka tekerlek şimdi boşta dönüyor, oğlan yürüyerek devam ediyor, toprak yolu Georges Frejefond'un tarlasından ayıran küçük hendeğin üzerinden atlıyor ve el kol hareketleriyle köyü işaret ederek onunla konuşuyor. Marcel yaklaştığında Frejefond'un ciddi bir ifadeyle başını salladığını ve elini çocuğun omzuna koyduğunu görüyor.

"Ne var, ne oluyor?" diye soruyor Marcel.

Octave gururlu bir edayla ona dönüyor ve nefes nefese, "Savaş çıkmış! Beni babam gönderdi, seni almam için! Belediye binasına gitmen gerekiyormuş! Savaş çıkmış!" diyor.

Hemen sonra kilisenin çanları çalmaya başlıyor ve tarlaların hışırtısını bastırıp bir sessizlik biçimine indirgeyerek onları oldukları yere çiviliyor çünkü çan seslerinin duyulduğu uzun dakikalar boyunca her şey, kuşlardan yoksun gökyüzüne dalgalar halinde yayılan, her şeyi delip geçen, her şeyde, vadilerde, kayalıklarda, çiftlik duvarlarında, ormanlarda, hayvanlarda ve insanların yüreğinde yankılanan metalik kürelerde çözülüyor.

Köy mahşer yeri. Köylüler tarlaları bırakıyor, evlerden çıkıyor, kahveden ayrılıyor, esnaf dükkânları kapatı-

yor ve ardından, genel seferberlik emrini okumak ya da birilerine okutmak için belediye binasının önüne yığılıyor. Arkasında Éléonore'la Marcel, giriş kapısına yaklaşmak için dirseğiyle kalabalığı iterek kendine yol açıyor. İlkin kuşkucu bir uğultu yükseliyor, birkaç ineğin otlamaya devam ettiği meydanda. Köylüler, cenaze gününde olduğu gibi, kendi aralarında alçak sesle konuşuyor:

" on sekiz kırk yaş arası tüm erkekler..."

"İyi de ne zaman?.. Ve nereye gidecekler?"

"... ekinler, Paul olmazsa onları kim biçecek?"

"Milliyetçi piçler, onlar değil mi zaten..."

"... düz tabanın ve bükülmüş sırtınla, haydi git gidebilirsen..."

"Böylece gidemezler şimdi..."

"Zavallılar, nasıl gidecekler oraya?"

"Alman askerleri bunlar, ben demiştim!"

onları esaslı bir hezimete uğratmak lazım..."

"... Alsace ve Lorraine'i de aldılar..."

"Sanki Alsace ve Lorraine'in yerini biliyorsun da..."

"Gitmeyeceğim ben, Parislilerin meselesi bu, ne diye bizi ilgilendirsin ki..."

"Hayvanlarını, karını almaya geldiklerinde görürsün o zaman seni ne diye ilgilendirdiğini..."

"Bir Alman askeri onun yerine çiftlik işleri yapmaya ve karısını becermeye razı olsa nasıl da sevinirdi!"

70'teki gibi olursa uzun sürmez..."

hasadı bitir, sonra çiftlik işleri. Üç oğlum da giderse tek başıma ben ne yaparım?"

"O daha çocuk, eline tüfek almışlığı bile yok..."

Köyün belediye reisi Julien Beyries kapının eşiğinde belirip de gerçek bir yaygara kopana kadar fiskoslar büyüyor. Köylüler adamın sözünü kesiyor ve sorularını cevaplaması için sıkıştırıyor. Belediye reisi bir el hareketiyle onları yatıştırmaya çalışıyor, en sonunda susuyorlar.

"Bildiğim kadarıyla birkaç aylık bir mesele bu," diyor. "Poincaré bunun illaki savaş anlamına gelmediğini söylüyor. Ne olursa olsun, kısa bir savaş olacak."

"Sonuçta savaş, öyle mi değil mi?"

"Sen ne biliyorsun ki Beyries? Bir savaşın ne kadar süreceğini asla bilemezsiniz!"

"Onları hezimete uğratacağız, kış gelmeden geri dönecekler, bu gün gibi ortada."

"Sakin olun! Belediye binası bu gece açık kalacak. Akşam saat sekizden itibaren, on sekiz ila kırk yaş arası erkeklerin hepsi gelip adını yazdırmak zorunda. İstisnasız hepsi diyorum. Görevlendirme emri, katılacağınız alay ya da kolordu, önümüzdeki birkaç gün içinde binmeniz gereken trenin saati ve numarasıyla birlikte size bir kayıt defteri verilecek."

"Ne zaman?"

"Gerekirse bir saat içinde giderim!"

"Buğdayımı ambara depolamaya geleceksin ama değil mi?"

"İlk bölümünüz iki gün içinde yola çıkacak. Benim de seninkiyle aynı yaşta bir oğlum var Cazaux, memnun olduğumu sanmayasın."

"Ya savaşa gitmezsek, ya çağrıya karşılık vermezsek?"

"Korkak!"

"O zaman vatana hizmet etmeyi, onu savunmayı reddetmiş olursun. Kaçak sayılırsın. Kaçak olarak yargılanır, büyük olasılıkla da kurşuna dizilirsin."

Gölgeleri, aşağıdaki yüzleri yalayıp geçen yabankazlarının uçuştuğu meydana bir an için afallatıcı bir sessizlik çöküyor. Belediye başkanının benzi atmış, çenesini sıkıyor, gözleri çakmak çakmak ve sağ elinde tuttuğu telgraflar titriyor.

"Evlatlarımızı saklamalıyız!" diye bağırıyor bir kadın boğuk sesiyle.

İlkin kimse karşılık vermiyor, sonra Beyries, "Bu imkânsız. Onları almaya gelecek, hepsini bulacaklar," diyor.

Sonra doğrulup ekliyor: "Fransa'nın yüz akı olacağız. Puy-Larroque Fransa'nın yüz akı olacak. Dua etmek isteyenler için kilise de bütün gece açık kalacak. Haydi bakalım!"

Alkışlıyorlar ve şaşkınlıklarından sıyrılamadan, bir an öylece kalakalıyorlar. 70'i hatırlayanlar dışında, savaş onlar için bir soyutlama, baş döndürücü ve coşturucu, boş bir kelime, Almanlar yabancı ve barbar bir ırk, cephe, kısa ufuklarının çok ötesinde, arafta bir yerde, gizemli bir bölge. Tezcanlı ve vatansever bazı kişiler, "Savaşa gidiyoruz!" diye bağırıyor, sonra bakışları, terbiye edilen genç atların bakışları gibi, kendi sözlerine bir anlam bulmaya çalışarak birbirleriyle buluşuyor. Öldürmek zorunda kalacaklarını biliyorlar, biliyorlar, bu yerleşmiş bir gerçek, bir kesinlik, bir hakikat, hatta neden. Savaşta öldürmek gerekir, yoksa ne anlamı var? Domuzların boynuna, tavşanların gözçukurlarına bıçak sapladılar onlar. Geyikleri ve yabandomuzlarını vurdular. Yavru köpekleri boğdular, koyunları boğazladılar. Tilkilere tuzak kurdular, fareleri zehirlediler, kazları, ördekleri, tavukları kestiler. Doğdukları günden beri cinayet izlediler. Babalarının ve analarının, hayvanların canlarını alışlarına şahit oldular. Davranışlarını öğrendiler, onları yeniden ürettiler. Sıra kendilerine gelince tavşanı, horozu, ineği, domuzu, güvercini öldürdüler. Kan döktüler, zaman zaman da içtiler. Kokusunu ve tadını biliyorlar. Ama bir Alman askeri? Bir Alman askeri nasıl öldürülür? Savaş söz konusu olsa da bu onları katil yapmaz mı? Birkaç kavgacı ve palavracı canını alacakları askerlerle şimdiden övünüyor ancak çoğunluk suspus, sessizliğe gömülmüş. Çok geçmeden uzaklaşıyorlar, birkaç gömlek ve üç-beş ıvır zıvırı rasgele sarıp koydukları küçük bir çıkın hazırlamaya, yakında onlar-

dan alınacak olan tanıdık yüzleri ve yerleri görmek için evlerine ve çiftliklerine gidiyor ya da güneşin altında sersemlemiş vaziyette tekrar tarla işlerine dönüyorlar.

Éléonore meydanda, berelerin, şapkaların, birbirine benzer suratların altında Marcel'i arıyor fakat delikanlı kalabalığın dağılmasını beklemedi, tek söz söylemeden geri dönerek tarlanın ortasında bıraktığı tırpanı aldı, sıcak bıçak parmaklarını yaktı, ardından çok daha öfkeli, çok daha hevesli işe koyuldu. Éléonore meydandan ayrılıyor, bir eliyle elbisesinin toza bulanmış ucunu tutarak tozlu yol boyunca koşuyor ve nefes nefese tarlanın kenarına geliyor. Sırtı kendisine dönük Marcel'in tırpanı sallamakla meşgul olduğunu, geniş şeritler halinde uzanan buğdayınsa ağustosböceği gibi hışırdadığını fark ediyor. Boğazında bir acı, nefesini düzenlemeye çalışarak yanına kadar yürüyor, sonra bir an Marcel'in arkasında duruyor. Marcel onu işitmedi, fakat Éléonore'un üstü başı anızla kaplı, yana uzayan gölgesini görünce işine ara verip aniden arkasına dönüyor.

"Çalıştığımı görmüyor musun?"

"Gidemezsin. Kalmak zorundasın."

"Nasıl kalacakmışım? Yardım etmeyeceksen orada dikilip durma. Bitirebilirim. Yarından önce. Hatta belki gece yarısından önce. Yapabilirim... Haydi, git, Tanrı aşkına! Sürekli ayağıma dolanmana ihtiyacım varmış gibi mi görünüyor? Haydi! Haydi! Haydi!"

Öfkeli hareketlerle uzak bir ufku işaret ederek bağırıp çağırdı ve toprağı eşeleyen bir serçe sürüsünü havalandırdı. Éléonore tokat yemişçesine bir-iki adım geriliyor, sonra önüne dönüyor ve taşlarda tökezleye tökezleye koşarak uzaklaşıyor. Dudakları titreyen, gözlerini kırpıştıran Marcel onun karaltısının giderek küçülmesini, sonra da silinip yitmesini seyrediyor. Dakikalarca kıpırtı-

sız duruyor. Tırpan parıldıyor, serçeler cesaret buluyor ve yine anızların arasına, ayaklarının dibine konuyor. Nihayet Marcel aletin sapını kaldırıyor.

Kilisenin açık kapılarından, dini bütün kadınların saat başı söndürdüğü adak alevlerinin kırılgan ışığı sızıyor çünkü hepsinde inanç kırpıntıları, metafizik ihtiyaçlar mevcut ve mum stoku tükenmek üzere. Haçın dibinde geçit töreni yapıyor, sıralarda, dua iskemlelerinde itişip kakışıyor, gece böceklerinin kendilerini yakmaya geldikleri bir mumu yeniden tutuşturuyor, sadaka kutusuna bozuk para bırakıyor, sonra iç sıkıntısıyla, dizleri ve dirsekleri toz içinde çekip gidiyorlar. Erkekler, ellerinde karneleri ve taahhüt edilen emirle, askerlik bürosundan ayrılıyor, sonra kendilerini avutmak için Puy-Larroque kahvesinde toplanıyorlar; daha yaşlı olanlar ıskartaya çıkarılan hayvanlar misali kederli, çağrılanlar sabırsız ve kaygılı. İçlerinden biri, bir tabureye çıkıp *La République des Travailleurs*'den bir yazı okuyor:

"İç çatışmaları bir süre daha rafa kaldıran bu mühim saatte tek bir parti var, o da Fransa partisi. Tek bir haykırış var o da: 'Cepheye!'"

Haykırış hemen koroya dönüşüyor, yumruklar havaya kalkıyor, kendilerini cesaretlendirmek için bir "Marseillaise" tutturuyorlar. Ardından, yarasalar alçaktan bir oraya bir buraya uçarken, fenerlerin ışığında son bir kadeh içiyor ve tekrar evlerine dönüyorlar. Uykuya dalmış çocuklarının yanına uzanıyor, bir ellerini onların terli alınlarına koyuyorlar. Yataklarında karılarına, samanlıkta sevgililerine sarılıyorlar. Ahıra, koyun ağılına giriyor, uyuyan hayvanları seyrediyorlar. Onların sıcak, keskin kokularını içlerine çekiyorlar. Atların ağızlarını ve burunlarını, ineklerin süt dolu memelerini okşuyorlar. Parmaklarını emen bir keçi yavrusunu teskin ediyorlar. Samanların

üzerine, bir kısrağın yanına boylu boyunca uzanıyorlar. Sakin ve berrak geceyi, parlayıp sönen takımyıldızlara açılan göğü seyredalıyorlar. Bir baykuşun şarkısını, ormandaki genç sansarların tiz kavgalarını dinliyorlar. Yabancısı oldukları, kaçınılmaz bir nostalji duygusuna kapılıyorlar. Bazıları, okulda işledikleri ve anlamına tam da şimdi vakıf oldukları Du Bellay'nin dizelerini büyük bir üzüntüyle hatırlıyor:

Ah! Bir daha ne zaman göreceğim küçük köyümü
Ocağımın tüttüğünü, ne zaman?
Ne zaman göreceğim, bana uçsuz bucaksız bir yurt olan
Zavallı evimin dört duvarını?

Yollarda dolaştıktan sonra erkenden çiftliğe dönen Éléonore masaya oturuyor ve ananın sağında duran, tuhaf suratı lambanın aleviyle aydınlanmış tam karşısındaki kadına bakıyor. Çirkin bir köylü kadını bu, yaşsız, aslında göründüğü kadar yaşlı değil. Alnı dar, gözkapakları yaşlarla şişmiş, çıkıntılı gözlerinin üzerinde uzanıyor. Burnu uzun süre önce kırılmış olmalı şüphesiz, mora çalan, ağ ağ olmuş yanaklarından birine bakıyor, üst üste binmiş kırmızı benler, birleşen ve ayrılan canlı yeraltı kanalları oluşturuyor. Göz altı derisi, meşakkatli ömrü boyunca hiç gözünü kırpmamışçasına, minyatür av çantalarının keseleri gibi sarkmış. Genç bir kız gibi ördüğü saçları beyazlamış olsa da mutfağın kiri, pası, yağı yüzünden sapsarı. Tokaya yahut düğüme ihtiyaç duymaksızın, tek ve sıkı bir örgü. Vücudu kupkuru, suyu çekilmiş; üzerinde siyah yakalı, sarı lekeli bir bluz, paçavralardan dikilmiş gibi duran bir etek var. Bir topuk darbesiyle kümes hayvanı kafesi kadar kolay dağılabilir, bir çalı yığını kadar çabuk alev alabilir. Köryılan kalınlığındaki damarlarla kaplı elleri kısa ve ge-

niş. Kucağında, karnına bastırdığı hasır bir sepet tutuyor; parmakları topraktan henüz çıkmış büyük böcek larvalarını andıran kapkara uçlarıyla sepetin sapına çaprazlama dolanmış vaziyette. Gözünü dikmiş masaya bakıyor. Tek söz etmiyor, dul kadın da tek söz etmiyor. Bazen içinden bir düşünce, kendi kendine mırıldandığı bir kelime geçer gibi oluyor, o zaman kederle omuz silkiyor, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyor ya da kenarlarında kısa, nemli kirpikler bulunan gözkapaklarının altında göz kürelerini yuvarlıyor. Bazen bir elini uzatıyor ve boşlukta yitip gitmiş bir edayla, bir ahşap damarını ya da bir çentiği takip ederek parmak uçlarını tahta masada gezdiriyor. Dul kadın ona aleni bir küçümsemeyle, neredeyse tiksintiyle bakıyor çünkü bu köylü kadın ondan daha perişan, daha yoksul, daha çirkin, kasapların, marabaların, fahişelerin, delilerin, dilencilerin yerlerde süründüğü bir cehennemden çıkıp gelmiş sanki. *"Körler ülkesinde tek gözü olan kraldır,"* der dul kadın, şehirden gelen ya da ondan az buçuk üstün birine rastlayıp da kendisine kibir ve küçümsemeyle bakıldığını düşündüğünde. Hıristiyan hayırseverliğine gelince yorumu tamamen kişiseldir, kendi yoksulluğu onu fazla bir şey yapmaktan alıkoyar.

Kadın, "Bunca yoldan sonra bir şeyler içerim işte," diyor en sonunda kederli, hırıltılı bir sesle, fakat dul hiçbir şey duymamış gibi yerinden kıpırdamıyor.

Ziyaretçi tekrar omuz silkiyor, sonra da masaya bakarak yeniden düşüncelere dalıyor. İşaretparmağıyla küçük ekmek kırıntılarını topluyor ve dalgın dalgın ağzına götürüyor. Ateşte çorba kaynıyor, kokusu odayı sarıyor ve karnından boğazına yükselen sonu gelmez gurultular yaratıyor. Ahıra açılan kapıdan inekler, Parcae[1] gibi kı-

1. Roma mitolojisinde Parcae olarak bilinen, doğumla ilişkilendirilen Nona ve Decima ile ölümle ilişkilendirilen Morta adlı üç kız kardeşten oluşan kader tanrıçaları. (Y.N.)

mıltısız, endişe verici bu üç kadını seyrederek geviş getiriyor. O sırada at arabasının teker sesleri, kısrağın kişnemesi işitiliyor ve dul kadın ayağa kalkıyor, ardından da üzeri bir bezle kaplı hasır sepeti sıkıca tutmaya devam eden ziyaretçi. Lambanın fitili kararıyor, alev titriyor. Bu esnada kadın mutfaktan ayrılıyor, koşum takımını çözmekle uğraşan oğluna doğru koşaradım yürüyerek avluyu geçiyor. Éléonore Marcel'in durakladığını, kendisine doğru gelen ve kuşkusuz bir şeyler söyleyen, yolluk niyetine içinde bir gömlek, bir parça kurutulmuş sosis, biraz para bulunan sepeti uzatan bu ufak tefek kadına baktığını görüyor. Oğlan sepeti sapından tutuyor ve annesinin, elini bir anlığına onun yanağına koymasına ses çıkarmıyor.

"Hayal görme küçüğüm," diyor o sırada dul kadın, Éléonore'un arkasından. "Geri dönmeyecek. Ön saflara yollayacaklar onu. Askerliğini yapmamış her delikanlı gibi ateşin ortasına atacaklar."

Éléonore başını ona doğru çeviriyor.

"Onun etrafında kancık gibi dönüp durduğunu görmediğimi mi sanıyorsun?" diye devam ediyor.

O sırada Marcel aniden kapıyı itip odaya giriyor, "Anamı geri götüreceğim," diyor.

Dudakları hafiften titriyor. Dul kadın cevap vermiyor.

"Pekâlâ," diyor Marcel, sonra dönüp çıkıyor fakat Éléonore ona avluda yetişiyor ve dirseğinden yakalıyor.

"Geri döneceksin," diyor.

"Hasadı bitiremeyeceğim," diye karşılık veriyor Marcel.

"Bana yazacak mısın?"

"Evet, elbette," diyor biraz bitkinlikle. "Yazacağım."

Bakışlarını, dirseğini tutan ele indiriyor. Kapının eşiğinde ayakta duran, bir av hayvanı, saldırmaya hazır bir

şahin gibi kapkara ve yırtıcı dul kadına bakıyor, onun ardından da arabanın yanında bekleyen, kırılgan, zavallı anasına.

Genel bir itiş kakış eşliğinde, Gaskonya Alayı ile 288. Piyade Alayı'na katılacak muvazzaflar kademeli olarak yola çıkıyor. Sıradan hayatlarının ötesine geçecek böylesine olağanüstü bir şeyi deneyimledikleri için mutlu olmaları gerekmez mi? Her gün aralarından bir grup, *–bedeli varır varmaz ödenecek iki adet yün gömlek, bir yedek don, iki mendil, iki fanila, bir süveter ya da kazak, bir flanel kuşak, iki çift yün çorap, bir çift yün eldiven, bir yün battaniyeden oluşan–* asker çantalarını, kimi zaman kendi oğullarından birini, ikisini ya da üçünü götüren bir ihtiyarın, bir babanın veya bir dedenin sürdüğü at arabasına yüklüyor; sonra Puy-Larroque meydanında gözyaşı döken kız kardeşlerini, analarını, sevgililerini selamlıyor, onlara alkış tutan köylülere, çığlıkların ve gözyaşlarının, yürek burkan ateşli vedaların yerini yeniden kırsalın sessizliği, değişmez ve kayıtsız kırsalın dingin sakinliği, saksağanlarla kargaların gevezeliği, tarladaki tavşanın gizli saklı koşturmacası, ağaçların serin gölgesi ve delikanlıların cesur ve vatansever yüreklerini dağlayan muhabbetçiçeklerinin kokusu alana dek, konvoy tekerleklerinin kaldırdığı tozun içinde tükenip vazgeçinceye kadar bağıran çocuklara ve havlayan köpeklere el sallıyorlar. Omuzları ve dizleri birbirine sürtüyor, bir uyluğun, bir kolun, tanıdık ve güven veren bir bedenin temasını arıyorlar.

Puy-Larroque'ta yaşam, erkeklerin gidişi, manzaradan uzaklaşmasıyla açılan, her yerde hissedilen ve yeni hurafelerin doğmasına yol açan boşlukta donup kalıyor: erkeklerin tarla dönüşü oturduğu ve kimsenin ödünç al-

maya cüret edemediği terk edilmiş koltuklar, sağduyuyu hiçe sayan ve felaketlerden korunmak için düzenlenen tabak ve çatal bıçak takımları, önünden geçerken kutsal bir mekândaymışçasına istavroz çıkardıkları demirci dükkânının kapalı kapısı ve nalbantın kımıltısız tabelası, birkaç saat, belki de birkaç gündür bir ten kokusunu içine hapseden, onunla yatıp kalktıkları, kefene dönüşmüş giysiler. Sundurmanın altında, bir grup tavuk geceyi geçirmek için bir ekin biçme makinesine tünemiş. Yarasalar, yavrularını kuru kanatlarına sarmış, narin siluetleri bir ambarın sıcaklığında titriyor. Ceviz dalları hışırdıyor, alıç ağacındaki bir örümcekkuşu, gümüş karınlı bir kır faresinin kalıntılarını didikliyor. Akşam çökünce, analar kapı önlerine çıkıp çocuklarına sesleniyor. Sahipsiz bir eşeğin anırmasını, çalıların keskin dumanını, çorba kokusunu, bir çocuk çığlığını uzaklara taşıyan hafif bir rüzgâr esiyor yörede. Kederli, işe yaramaz bir ihtiyar, bastonunun ucuyla yeri yoklaya yoklaya, sülünleri sığındıkları hendeklerden ve tozlu çalılardan dışarı çıkara çıkara ekili arazide dolaşıyor. Askerlerin gidişini izleyen ilk gecelerde, karanlık yollarda ışıklar dolaşıyor, alevler titreşiyor. Soğuk çarşafı, yatağın boş tarafını hisseden, endişeyle hafif uykularından uyanan kadınlar bunlar, ellerinde lamba kırlık araziden geçip at ağılının kapısını kapatmayı, ahırın mandalını indirmeyi unutup unutmadıklarından, tarlalarının da tıpkı erkekler gibi buharlaşıp gitmediğinden emin olmak istiyorlar.

Kasvetli akşamların yanık semalarının yerini, uyuşuk sabahların çelik grisi alıyor. Kadınlar, erkeklerin uyanıp giyindiği vakitte uyanıp giyiniyor. Tırpanların bıçaklarını bileylemeyi öğreniyor, üzerlerinde solmuş entarileri, omuzlarında aletleriyle tarlanın yolunu tutuyorlar. Azim ve kararlılıklarını ikiye katlayarak ekin biçiyor, ya-

bani otları ayıklıyor, toprağı kazıyorlar. Terliyor ve tıpkı erkekler gibi tozun içine tükürüyorlar. At arabalarını, el arabalarını sürüyor, katırları ve beygirleri yönetiyorlar. Ekin demetlerini bağlıyor, saman balyalarını kaldırıyorlar. Gün iner inmez, artık deliğini bulamadıkları dikiş iğnesi başparmaklarının ucuna saplanmış halde, üstünkörü onardıkları bir kumaş parçasının üzerinde uyuyup kalıyorlar. Papa X. Pius'un öldüğü 20 Ağustos günü, dul kadın duygulanmaya vakit bulamıyor. Erkeklerin yokluğu bir boşluk, başka bir muhtemel gerçeklik yaratıyor. Yeni görevlerinin yol açtığı yorgunluk kadınlara, içinde özgür ve sorumlu göründükleri bir dünya sureti sunuyor. Bu şimdilik, kimi zaman geceleri beliren bir his, kısacık, tanımlanamaz bir izlenim yalnızca. Rüyalarında erkeklerin savaştan döndüklerini görüyorlar fakat hiçbir şey eskisi gibi değil, arkaik dünya onlarla birlikte çekip gitmiş gibi görünüyor.

Kadınlar köyde kalanlara, ihtiyarlara, yeniyetmelere, kamburlara, doğuştan körlere, yarım akıllılara bakıyorlar. Kusurlarını göz ardı edip, hayvani bir arzu ve sunakta tahahhüt edilen bir sadakatle onları arzulayacakları zamanlar da gelecek. Bazılarının bekâretini bozacak, ahır köşelerinde, karanlık çalılıklarda, saman yatakların üzerinde, çabucak yapmak için eteklerini yukarı kıvırarak, bir elleriyle saçlarını tutup yere diz çökerek, etrafı gözetlemek için uzun otların arasına çömelerek bazılarını hayata döndürecekler. İhtiyarlara, onların pörsümüş, dirsek derisi gibi sarkmış karınlarına sarılacaklar. Spermlerini yutup iç eteklerine silecekler ve bir çorabın kat yeriyle kurulayana kadar baldırları boyunca akmasına izin verecekler. Onları önce ellerinde toplayacak, sonra keskin bir hareketle, balgam gibi tiksinerek yere fırlatacaklar. Çok sonra, bazıları koca karınlarını kuşaklarla sarıp

saklayacak, sonra sessiz bir odada şekilsiz, küçük piçler doğuracaklar. Arınmak için iksirler içecekler. "Bunun nasıl yapıldığını bilenler"e gidecekler. Pek çoğu, kocalarının zihinsel imgesini besleyen o albüm baskısı fotoğraflardan geriye hiçbir şey kalmadığında bile iffetini, sadakatini koruyacak. Değişen bellek kişisel özellikleri köreltecek, onları günlere, ruh hallerine ve unutkanlıklara göre, tamamı başka yüzler, başka bedenler, başka karakterlerden müteşekkil bir koleksiyon oluşturacak küçücük ayrıntılarla yeniden düzenleyecek. Çok yakında kişilikleri bile kuşkulu bir hal alacak; ayyaşlara ehlikeyf, zorbalara tutkulu diyecekler, cimrilerin aslında tutumlu oldukları ortaya çıkacak. Çocuklara namevcut babalarından, ağabeylerinden, amcalarından hürmetle bahsedilecek, cesaretleri ve fedakârlıkları övülecek. Savaşın açtığı uçurumda ahlak ve sağduyu yerinden edilecek. Öldürmek ve ölmek haysiyetli, sıradan insanlar kahraman olacak. Ölünün her zaman bir değeri vardır, ama kişi cephede ölmüşse bu değer çok daha fazladır. Puy-Larroque kabristanının mezar taşlarından silinip gitseler de, savaş onların adını Tarih'e kazıyacak. Varlıkları bu kahramanlıkla özetlenecek: "Bir asker olarak öldü" ve aslında söylenecek başka bir şey kalmayacak.

Hükümet, danıştay ve Fransa Merkez Bankası Bordeaux'ya nakledildi. Cepheden haberler öncelikle basın aracılığıyla geliyor ve kadınlar, erkeklerin yokluğunun yol açtığı boşluğa alışıyor. Dul kadın yeniden çiftliğin hâkimi. Marcel'in gidişinin ertesi günü, Éléonore köyün ortak fırınına ekmek pişirmeye gittiğinde odaya giriyor, tüylerine gömülmüş, kendisine yuva olan hasır sepetin sapında uyuklayan kargayı eline alıyor. Tereddütle avluya çıkıyor. Açmaya çalıştığı kırılgan kanatların ellerinin arasında titrediğini hissediyor, parmaklarının arasından

gagasını çıkarıyor. Kuyunun deliğine, önce babanın, ardından da Marcel'in üzerinde odun kırdığı büyük kütüğe bakıyor. Ani bir hareketle kuşu havaya fırlatıyor. Karga yavrusu kanatlarını açıyor, avluda daireler çizerek uçuyor, sonra yeniden yere, dul kadının birkaç metre uzağına konuyor. Kadın yere eğiliyor, bir-iki taş toplayıp kuşa fırlatıyor. Önce ıskalıyor, kuş başını yana eğip onu izliyor, sonra bir taş gagasına isabet edince çatı penceresine uçuyor ve orada sendeleyerek gaklıyor. Dul kadın daha sonra eve, Marcel'in odasına dönüyor. Şilteyi yere atıyor, çıtaları çekiyor, somyayı kaldırıp duvara dayıyor. Eşyaları barakaya taşıyarak odayı boşaltıyor, sonra nefes nefese kerpiç duvara yaslanıyor. Éléonore döndüğünde odayı bomboş buluyor, artık yalnızca kare bir toprak zeminden ibaret odanın görüntüsü boğazına bıçak gibi saplanıyor.

"Ne yaptın sen?" diye soruyor, domuz tayını hazırlayan dul kadına. Kadın hiç oralı olmadan ona sırtını dönüyor.

"Oda bana lazım, kışlık odun koyacağım. Sana ne bundan?"

Kuru bir tonla, nefes nefese, bıkkınlıkla konuşuyor.

"Kuş... kuş nerede?" diyor Éléonore.

Dul kadın aniden geri dönüyor. Kız tam karşısında, odanın ortasında duruyor, yüzü solgun ve asi, kolları gergin, yumrukları kalçalarında kenetlenmiş. Bir şey değişti, daha önce fark etmedikleri bir şey. Artık on üç yaşındaki Éléonore dul kadınla aynı boyda ve annesinin onun karşısında belirgin bir fiziksel üstünlüğü yok. Yine de parmaklarının ucuyla ona bir tokat atıyor, aslında resmî, sessiz bir darbeyle Éléonore'u dondurarak sadece çenesine dokunuyor.

Sonra geri dönüp, "Nereden bileyim ben? Doğru düzgün konuş benimle!"

Ağzından bir tükürük fırlıyor. Arkasında, Éléonore'un içinde tuttuğu düşmancıl varlığını, domuzun zevkle mideye indireceği yulaf lapasını karıştırırken her hareketinin kesinliğini hissediyor. Éléonore daha sonra ona doğru ilerliyor, tıpkı çocukken yayıktan bir kepçe tereyağı almak için kilere süzüldüğü gibi, çıt çıkarmadan. Dul kadının sol bileğine öyle sıkı yapışıyor ki elindeki tahta kaşığı yere düşürüyor ve zapt edilmiş bir çığlık, belli belirsiz işitilen bir inilti koyveriyor.

"Şimdi beni iyi dinle," diyor Éléonore büyük bir sükûnet içinde, "bir daha bana el kaldırırsan yemin ederim seni öldürürüm. Öldürürüm seni, anlıyor musun?"

Kadın onun ifadesiz yüzünü dikkatle inceliyor. Kızın mengene gibi sıkmaya devam ettiği bileğini hafifçe hareket ettirmeye çalışıyor. Sonra,"Git, hayvanlara yem ver," diyor.

Éléonore parmaklarını gevşetince dul kadın kolunu yavaşça göğsüne doğru götürüyor. Başparmağını, çocuğun parmaklarının izinin kaldığı yere, bileğinin iç kısmındaki kızarmış deride gezdiriyor.

"Zaten geç oldu," diyor yeniden.

Kız başını sallıyor, kazanı alıp evden ayrılıyor.

Kadınlar hasada devam ediyor. Ekin demetleri, akşam güneşinin altında, biçilmiş şeritlerin üzerinde kümeler halinde uzanıyor. Akbabalar beyaz gökyüzünde geniş daireler çizerek süzülüyor, kaçışan, güneşin parıltısında çözünerek bir görünüp bir kaybolan ve sonra toprağa karışan tarlafarelerini izliyor. Kadınlar ve çocuklar harman yerindeki buğday anızlarını çiğniyor. Yarılmış, küçük toynaklarıyla bir eşek eşlik ediyor onlara. Nalbant savaşta. Meralarda paslanan, toprağa gömülen eski demirleri gömüldükleri yerde bırakan hayvanlar nalsız. Kimse yarılıp parçalanan toynakların ucunu kesmi-

yor artık. Yakında çayırlar budanacak, çıplak ve bronz görünecek. Gün biterken bulutlar katmanlar halinde toplanıyor. Alphonse gözlerden uzak, sessiz sakin bir köşe arıyor. Sonunda, duvara yaslanmış bir kalasın altında bir yer buluyor, tozu eşeliyor, iki-üç kez kendi etrafında dönüyor, sonra iç çekerek uzanıyor. Tarla yolunda, Éléonore onun yanından geçerken kokusunu alıyor, kuyruğunu sallıyor ama kız onu görmüyor ve ayak sesleri uzaklaşırken köpek kendi hayvan yalnızlığı ve sessizliği içinde ölüyor. Éléonore kapı eşiğinden uzun bir süre seslendikten sonra, onu bir lambanın ışığında, akşam geç bir saatte buluyor. Beyaz gözleri geceye açılmış. Éléonore bir elini onun sert tüylerine daldırıp şimdiden katılaşmış postunu kendine doğru çekiyor. Yere oturuyor, ölü köpeğin bir taş kadar ağırlaşmış başını gözyaşlarıyla ıslatarak ona sarılıyor, sonra gidip bir el arabası getiriyor, hayvanın ölüsünü ona yüklüyor ve kapı aralığından kendisini gözetleyen dul kadının bakışları altında cenaze arabasını çekiyor. Alphonse'un mezarını, kedileri gömdüğü yerin yakınına, taşlı toprağa kazıyor. Cesedi yuvarlayıp deliğe indiriyor, sonra kapalı gözkapaklarına bir kürek dolusu ilk toprağı atıyor. Ertesi gün çıtalardan küçük bir haç yapıyor ve onu, düz taşlarla kapladığı tümseğin yanına saplıyor. Bulutlar üst üste yığılıyor ve mürekkep birikintileri kadar siyah, büyük tabakalar oluşturuyor. Çakan şimşekler aralıklarla onları aydınlatıyor, araziyi tehlikeli bir karanlığa gömerek bütün yörede ağır ağır dönüyorlar. Hava ağır, nemli; inekler meşelerin, kestane ağaçlarının altında kımıltısız. Çorak bir arazide, gövdesi hasta, kırılmış erik ağaçları özsularını iri damlalar halinde sızdırıyor. Aniden şiddetli bir yağmur boşanıyor, ağaçların dallarını eğiyor, çatıların kiremitlerine çarpıp yerlerinden oynatıyor, hayvanları yuvalarına, inlerine, deliklerine sokuyor, nehirleri, yalakları dolduruyor, hâlâ otlaklarda

olan atların sağrılarını dövüyor. Islanan çocuklar, ayaklarının altındaki suları havaya püskürterek büyük su birikintilerinde oynuyor. Alacakaranlıkta bir söğüt, budanmış başını sallıyor.

En yaşlı cemaat papazı Peder Benoît, diğer rahipler sedyeci gruplarda veya ileri hat ambulanslarında hizmet etmek için acilen cepheye çağrıldığından, artık haftada bir gün ayin yönetiyor. Bitip tükenmiş kadınlardan ve sessiz sakin çocuklardan oluşan bir cemaatin önünde, çalışmanın değeri, yeryüzünün güzelliği, Tanrı'nın her şeyi bilmesi hakkında aheste aheste vaaz veriyor:

"Ey Tanrı'nın zenginliğinin, hikmetinin ve bilgisinin derinliği! Onun yargıları nasıl da gizemli, yolları nasıl da anlaşılmaz!"

Dulluğunun kederi tavsayıp gerilerde kalan kadın, Marcel'in yokluğundan mustarip gibi davranıyor, şikâyetlerini, endişelerini, yakarılarını birbirine ekliyor. Çok geçmeden cepheden, tekrar tekrar okunan, bir korsede özene bezene saklanan, bazen mürekkebi kâğıttan akıp nemli bir göğüse bulaşan ilk mektuplar gelmeye başlıyor. Tıpkı bütün kadınlar gibi Éléonore da, her gün ihtiyar postacının ağır ağır köye doğru geldiğini görünce hızla tarlanın kenarına seğirtiyor. Ama Marcel'den hiçbir şey yok. O zaman zarfları sabırsızca yırtıp mektuplarını açan ve erkek elinin kâğıda döktüğü satırları hevesle inceleyen kadınları gözlemliyor. Bazı mektupların üstü denetim komitesi tarafından karalanmış, neredeyse hiç okunmuyor, bazıları da sansüre takılmış. Daha gerçek olsun diye kadınlar kelimeleri, görüntülere dönüşen savaş kırpıntılarını fısıldıyor, *dün hava çok güzeldi... o kadar yürüdük ki bazılarının ayaklarına kan oturdu... o yüzden endişelenmeyin... nereye olduğunu bilmesek de pazartesi yola çıkıyoruz... bu güzel üniformaların içinde harika*

görünüyoruz... kuşkusuz hasat için yardım edeceğimiz Champagne bölgesinden geçeceğiz... domuzlar gibi samanda ve soğukta uyumaya razı olmaktan başka seçenek yok... yolda karnımızı doyurduk ve güzel şarap içtik... canım karıcığım... sevgili babacığım... buğdayı ambara almayı bitirdin mi... nasılmış benim anacığım... asla göreceğimizi düşünmediğimiz ve muhtemelen son gecelerimizde bile hayal edeceğimiz şeyler... çok sevgili anneciğim ve babacığım, ben... uçak devasa bir kuş gibi üzerimizden uçuyordu... oğlumuzu babasının yerine de öp, ona uslu ve cesur olmasını söyle... senin için küçük bir çiçek demeti topladığım açıklığın çimenlerinde uzanmış yazıyorum... üst üste uyuyoruz... birkaç gün siperde, birkaç gün yedekte... erzak kutularını yuvarlamak... bombardıman korkusuyla sıçrayarak uyanmadan gerçekten dinlenmek imkânsız... ateş hattına gönderilmeden önce sana son dileklerimi yazıyorum... yakında izne ayrılacağım, belki eve döneceğim... tatlı Sylviane, benimle aynı yıldızlara baktığını asla unutma... bu beni rahatlatıyor... ve yağmur hiç dinmiyor... iliklerimize kadar ıslandık... parmaklarımız ihtiyarlarınki gibi bembeyaz ve kırış kırış... en azından kirden kapkara olmuş giysilerimizi yıkayan... bizim için dua et... Tanrı'ya beni bu azaptan kurtarması için dua et... hava açsın diye... bu meçhul, perişan kırsalda bir sessizlik... başka hiçbir şey yok gibi... barış bu dünyaya sanki bir anda geri dönmüş gibi... mektuplarının yolunu gözlemek... daha ne kadar bitmek bilmeyen günler dolu aylar var... seni düşünüyorum ve hüzünlü, sadece kötü anıları yeniden canlandırmaya yarayacak şeyleri, saatlerce süren ıstırabı, kederi, fiziksel ve ahlaki yorgunluğu, umutsuzluğu ve bunların ardından kendime tepki göstermek için verdiğim nasihatleri anlatmaktan vazgeçiyorum... elveda sevgili anacığım ve babacığım... sizi sevgiyle kucaklıyorum... sizi yürekten seven oğlunuz, bunları o gün mektup almayan kadınlara tekrarlıyor, kaygıyı, tesel-

liyi, sessizliğin umutsuzluğuna yeğlenen bir miktar duyguyu vekaleten yaşamalarına izin veriyorlar. İlk ölüm bildirileri, alaydan Puy-Larroque belediye reisinin dikkatine bir mektup veya bir telgrafla ulaştırılıyor: *288-3. Bölük 67. Piyade Tümeni 8656 sicil numaralı er Lagrange Jean-Philippe'in müteakip koşullarda vuku bulan ölümünün bütün hassasiyetinizle, duruma uygun biçimde haber verilmesini rica eder, aileye savaş bakanının taziyelerini sunmanızı ve bunun yapıldığı tarihi bana bildirmenizi saygılarımla arz ederim.* Belediye reisi, kuş cıvıltıları ve incir ağaçlarının dibindeki ezilmiş meyve kokularıyla dolu bir eylül günü, belediye meclis üyesiyle birlikte köyün içinden geçerek, bir horozun öttüğü çiftliğin aydınlık avlusuna girip beresini çıkaracak ve ardına kadar açık bir kapıyı çalarak görevini ciddiyetle yerine getirecek.

Ağustos artık sona eriyor. Puy-Larroque Okulu eylül ayında yeniden açılmayacak; öğretmenler de çivili potinlerini giydi; yüz .otuzdan fazlası taşrada seferber edildi. Çocukların elleri kolları olgunlaşmış böğürtlen çalılarıyla çizik çizik, parmakları ve dudakları mor. Kayıtsız, oyunlarına devam ediyorlar, çığlıkları tarlalarda yankılanıyor. Éléonore karganın hâlâ kuyunun çatısına, el arabasının kenarına, bir ağacın dalına tünediğini görüyor. Sabahın erken saatlerinde attığı tek bir çığlıkla sesleniyor ona kuş, fakat artık ona yaklaşmıyor, dul kadın ortaya çıkar çıkmaz da ortadan kayboluyor. Éléonore gübre yığınları içinden solucanları çekip çıkarıyor, sonra onları pişmiş bir toprak kabın içine karga için bırakıyor. Kımıltısız bir korkuluk olgun tahıllara, toprak rengi, kolay ufalanır saplara asılı mısır koçanlarına bekçilik ediyor. Köpekler yerli yersiz havlıyor, ekili arazileri yağmalamak için çalılıklardan çıkan yabandomuzlarını kaçırıyorlar. Akşamlar ılık, sonra serin, hep kızıl, savaşın o

cehennemini, o uzak ateşini içinde saklıyor. Mısır lapası veya sakatat kızartması ve tavuk suyuna batırılmış ekmekten oluşan akşam yemeğini yedikten sonra ateşin yanında, şöminenin başında yerlerini alıyorlar, Éléonore Kitab-ı Mukaddes'in sonsuz okumasına devam ediyor. Hiçbir şey dul kadını Kutsal Kitap'tan daha fazla heyecanlandırmıyor. *Baktım ve soluk renkli bir at gördüm. Binicisinin adı "Ölüm"dü ve Ölüler diyarı onun ardınca geliyordu. Bunlara kılıçla, kıtlıkla, salgın hastalıkla, yeryüzünün yabanıl hayvanlarıyla ölüm saçmak için yeryüzünün dörtte biri üzerinde yetki verildi.* Alacakaranlıkta, kabristanın iç yollarında, servilerin mavi dallarında serçeler tir tir titriyor. Babanın mezarında, tıpkı sunak çocuğu Jean Roujas'nınki gibi, artık tören giysilerinin bir arada tuttuğu, un ufak olmuş, yeşilimsi kemiklerden başka hiçbir şey yok.

İnekleri ahırdan çıkarıp boyunduruğa koşuyorlar. Dul kadın saban kulaklarından tutup ahşap gövdeyi yönlendiriyor. Éléonore hayvanları öne doğru çekiyor. Yere değdi değecekmiş gibi görünen şişkin bir göğün altında, soluk sis katmanlarının arasında, tarla boyunca ilerliyorlar. Önlerini birkaç metreden fazla göremiyorlar. Etrafta çıt çıkmıyor, sadece tekerleklerin taşların üzerindeki sarsıntısı, ineklerin soluğu, toprağa batıp çıkan saban demiri sis tarafından yutulan bir hışırtı oluşturuyor. Bıçak kuru ve ekimle inceltilmiş toprağı kesiyor, saban demiri, küçük bir geminin pruvasının kara köpük yığınları gayretle geri püskürtmesi gibi, saban kulakları tarafından döndürülen kesekleri kaldırıyor. Kadınlar konuşmuyor. Solukları buz gibi havada yoğunlaşıyor. Kımıltısız bir karaltının ana hatları seçiliyor sisin belirsizliğinde; onları koklayıp kaçarak uzaklaşan bir alageyik bu. İlk günler sadece birkaç dönüm toprak sü-

rebiliyorlar. Çoğu köylü ancak vadinin yamacındaki arazileri kiralayabildiği için eğim yüzünden toprağı sürmekte büyük zorluk çekiyor. Yağmur yağdığında, önceden sürülmüş oluklar boyunca, yüzlerine çarpan damlalarla, çamurlara bata çıka, eteklerini ve çoraplarını kirleterek zar zor ilerlemeye devam ediyorlar. Daha sonra koşuma, kesekleri parçalarken ineklerin arkasında sallanıp tıngırdayan bir tırmık bağlıyorlar. Éléonore topraktan çıkan taşları doldurduğu bir el arabasını iterek onları takip ediyor, sonra bu taşları tarlanın kenarına dizerek küçük mezar tümsekleri oluşturuyor. Şafakta tüten toprağın havasını, balçık ve mil, nemli arduvaz ve sökülmüş kök, bulanık su ve öğütülmüş taş kokusunu içlerine çekiyorlar. Uykuya yatmış bir mamutu andıran gübre yığını, sönük gazlar yayarak çiftliğin avlusunda kımıltısız duruyor; hayvanların ve insanların dışkılarını, dayanıksız leşleri, çiftliğin senelik döküntülerini hazmetmiş. Dul kadın kafesli el arabasını ayağının dibine çekiyor, ellerinde küreklerle halkalı solucanların, dışkıyla beslenen böceklerin kaynadığı bereketli ve yağlı kara çamuru toplayıp yüklüyorlar. Gübreyi sabanın açtığı oluklara döküyorlar. Verimsizleşen toprağa kireç ve marn karıştırıyorlar. Boğazları ve burunları yanıyor. Öne eğiliyor, işaretparmağını bir burun deliğine bastırıp güçlü bir sümkürmeyle diğerinden gri bir sümük parçası çıkarıyorlar. Balıkçı teknelerini izleyen martı sürülerini andıran karga sürüleri çığlık çığlığa, araba ilerledikçe dul kadının attığı küreklerden kaptıkları solucanlar için çekişiyor. Çığlıkları, ineklere hareket ettirmek için bağıran kadınların seslerini bastırıyor, metal parlaklığındaki tüyleri hışırdıyor. Éléonore her birini Kömür'e benzetir gibi oluyor, onun çoğalmış varlığında bir işaret gördüğünü düşünüyor: Marcel'in hayatta olduğunun kanıtı.

O esnada askerler Belçika Ardennes'deki Neufchâteau yakınlarında, Bertrix'te Alman topları altında ölüyor. Mektuplar gelmeye ve yıkımın boyutlarını, geri çekilme emrini, metal ve ateş yağmurunu, delik deşik olmuş bedenleri ve dümdüz edilmiş toprakları, ölülerin ve tutsakların isimlerini bildirmeye devam ediyor. Bir çığlık yükselip kırsal alanda yankılanıyor; kulak vermek üzere koşaradım kapı eşiğine çıkıyorlar. Köpekler bir ağızdan havlıyor. Bir kadın, bir ana, bir eş, erkeğinin savaşta öldüğünü oracıkta öğreniyor, dizlerinin bağı çözülüyor ve yere kapaklanıyor. Askerle hatırası olmayan küçük çocuklar bazen kadınları taklit ederek onların yanında ağlıyor. Şimdi Beyries'nin belediye binasından ayrıldığını görmekten ödleri patlıyor. Ona lanet okuyorlar, ona ve uğursuz suratına. Ama bir dostun mektubu, genellikle resmî duyurudan önce geliyor. Kadınlar cenaze nöbetleri tutuyor. Farelerin kemirdiği, topların un ufak ettiği, parçalanıp dağılmış ya da eğreti bir çukurda bir kireç tabakasına karışmış zafer meydanlarında çürüyenlerin anısına bir fotoğraf, bir gömlek, bir çoban değneği ya da bir pala, sevilip ihmal edilmiş bir-iki emanet getiriyorlar. Bazıları mezar taşları, tepecikler dikiyor ve toprak dolu gömütlerin üzerine dikilen haçlara tutunuyor. Felaket tellalı postacı her gün yolları arşınlamaya devam ediyor. Çiftliğin önünden geçerken, "Sana bir şey yok Éléonore!" diye bağırıyor ve sonra, "Hâlâ bir şey yok!" Sonra, "Hiçbir şey!" ya da "Üzgünüm!" diyor, ardından omuz silkmekle, en sonunda da basitçe başını çevirmekle yetiniyor. Éléonore görüntülerle dolu yalnızlığına dönmeden önce onun sarsıla sarsıla uzaklaşmasını izliyor. Marcel'in sessizliği yokluğunu daha canlı, daha katlanılmaz kılıyor. Anısı her şeye sinmiş, dünya onun çekip gidişiyle çarpık görünüyor, gerçeklik ise onu bozan ve değiştiren bu ürkünçlüğe

gebe. Her yer, her ayrıntı onu hatırlatıyor: yürüdüğü yollar, söylediği sözler, su içtiği kova, yelesini taradığı kısrak. Éléonore bazen ani bir rüzgârın onun sesini kendisine ulaştırdığını sanıyor ama bu yalnızca rüzgârın sesi, kırılan bir dal, uzakta sürüsünü çağıran ihtiyar bir çiftçi. Hayvanların kokusunda, onların tüylerinin arasında, ekşimsi terlerinde, sıcacık kıvrımlarında, toynaklarının ucunda onun kokusunu aldığını sanıyor. Bir erkekle karşılaştığında, kim olursa olsun, gözlerini yumuyor ve bu bedenin yerinden ettiği havayı, hafızasının epeydir uzak, muğlak ve kırılgan çehreyi ilişkilendirme umuduyla yokladığı bir erkek esansını içine çekiyor. Hayvanlarla konuşuyor. Marcel'in kahverengi, kirpikli gözleri hakkında yorumda bulunduğu domuzlarla sohbet ediyor. Bir anıyı bölük pörçük anımsamaya çalışıyor, bir başkasının nefesi Marcel'i anıştırıyor, tarlada gördüğü bir çocuğun akça pakça gövdesi, uzaktan gördüğü heybetli bir kuş. Korulukta bir ağaca sarılıyor. Soğuk ve nemli gövdeyi, bir kav mantarının ipeksi çıkıntısını okşuyor. Ona önce yanağını, sonra ağzını yapıştırıyor, dudaklarını aralıyor, dilini çıkarıyor ve gözlerini kapatıp ağacın kabuğunu yalıyor. Damağına tanen ve yosun tadı geliyor; Marcel'in tadı, onun nefesi. Kabzası ceviz ağacından bir orağı vardı, üzerine bir at, bir öküz ya da domuz başı oyduğu. Éléonore kilerde toz içinde kalmış aleti buluyor. Yatakla yün döşeğin arasına sokuveriyor. Gece vakti dul kadın uykuya dalınca, orağı gizlediği yerden çekip çıkarıyor ve onu yorganın altına, karnının üzerine koyuyor. Bıçağın soğuk metali nefesini kesiyor. Göğsünün kıvrımında orağın kıvrımını duyumsuyor. Tarlada, güneşin alnında, üzerinde gömleğiyle Marcel'i, onun orağı tutan, ekin demetlerine uzanan elini görüyor. Aletin sapını bacaklarının arasına kaydırıyor. Marcel'in avuç içlerinin kayganlaşmış, ellerinin te-

riyle kararmış ahşabı içine itiyor. Orağın sapı himeni yırttığında kendi yanağını ısırıyor.

Bundan böyle itikatı, karışık bir batıl inanç yığınından başka bir şey değil. Saplantıyla dualar ediyor, boş pazarlıklar, yüreklendirici sözler... Sadece Kömür'ün mevcudiyetinde değil, havanın bir süreliğine açılmasında ya da bir ağacın biçiminde okuduğu gizli işaretlerde, bir patikadaki taşların dizilişinde, bir rüyanın bıraktığı etkide, duyduğu bir kelimede de alametler buluyor. Bir hayvanın ölüsü –bir kuş leşi, tarlada bir ineğin kaskatı iskeleti– kâh ölümcül bir işaret kâh bir oyalayıcı gibi geliyor ona. Aynı şey erkekler için de geçerli: O yöreden bir çocuğun ölüm haberi, Marcel'in üzerine tehditkâr bir gölge düşürüyor fakat bu durum, bir kurtuluş yoluymuş gibi, Ölüm aralarından aynı anda yalnızca birinin canını alabilirmiş gibi, utanç verici biçimde içini rahatlatıyor. Ancak köyde de ölüyorlar. Fabre Ana karnına, karaciğerini patlatan kötü bir toynak darbesi alıyor ve ahırın küflü samanı üzerinde yapayalnız iç kanamadan gidiyor. Éléonore savaş konusunda gazetelerin ve kadınların okuyup yorumladığı mektupların anlattıklarını biliyor; cephenin gerçekdışı, kimi zaman rötuşlanmış ve sahte fotoğraflarını görüyor fakat onun hayal ettiği Sodom'un kükürt ve ateş yağmurları, Mahşerin Dört Atlısı'nın üzerinde ilerlediği, için için yanan, delik deşik, çıplak topraklar, trompet sesleriyle gökten düşen yıldızlar, kanla karışık dolu ve ateş, kirli sular, akkor halinde dağlar, kanlı deniz, ezelî ve ebedî gece.

Éléonore durdurak bilmeden, var gücüyle çalışıyor. Azmi, Marcel'in yokluğunu katlanılır kılıyor. Şimdi ellerinin derisi, Marcel'in avuçları gibi kabarmış. Parmaklarını bezlerle sarıyor. Acı çekebiliyorsa iyi, belki bu onu

biraz da olsa kederinden kurtarır. Sonbaharda ekilen buğday, kış sonunda ekilecek olana kıyasla bire beş sürgün, beş sap, beş başak verecek. Kadınlar, unuyla esmer ekmek pişirdikleri buğday ve çavdar karışımı ekiyorlar. Kollarının altında tohum torbalarıyla birkaç metre mesafeyle yürüyorlar, aynı tempoda ilerliyor, sağ elleriyle tahılı avuçlayıp bir yay çizerek hızla fırlatıyorlar. Dul kadın ara sıra duruyor, elini yere yaslayarak, köklere benzeyen parmaklarının arasında toprağa batmaya hazır tohumların yoğunluğunu kontrol ediyor. Son zamanlarda seyrekleşen saçları yamru yumru kafatasını ortaya çıkarmış, başını örten siyah yün şalı çözüyor, sonra tarla boyunca koşuyor, çığlıklar atıyor, yağmacı güvercinleri, serçe ve yeşil ispinoz sürülerini kovalamak için şalını sallıyor. Kadınlar tahılı gömmek için demirseliği sabandan geçiriyor, yumuşak toprağı çiğniyor ve silindirle bastırıyorlar. Sonra da emeklerinin meyvesini, açık gökyüzünün üzerine değişken bir ışık saçtığı kadife gibi parlayan kara toprağı seyredalıyorlar. Dul kadın bir dalı tutup kırıyor. Önce bir ayağını, sonra ötekini kaldırıyor ve onu Éléonore'a vermeden önce, takunyalarının altına yapışan tohumlanmış toprak parçalarını, tarla sınırlarının içine düşmesine dikkat ederek, kazıyarak çıkarıyor. Yavaş, acı verici adımlarla çiftliğe dönüyorlar, sırtları, bacakları tutulmuş, tahta gibi kaskatı. Üzerlerinden parlak alacakaranlıkta kor gibi yanan yaban ördekleri geçiyor.

Sonbahar kendini giderek belli ediyor, tabiat uyuşuyor. Ağaçlar kızıl kızıl parlıyor, sonra kahverengiye dönüyor, yapraklar sararıp dökülüyor. Kestane ağaçlarının dikenli kabukları, rüzgârın ara sıra savurduğu kırmızı yaprak katmanlarıyla kaplı zemini örtüyor. Sincaplar çıplak dallarda hâlâ koşturuyor, kızıl kürklerin kısa süreli çırpı-

nışları, son bir erzak peşinde. Tüylerini kabartmış kuşlar gri ve soğuk çalılara tünemiş. Nadas çayırları kızıllaşıyor, av hayvanları çok yakında açık alanda kahverengi palamut ve kestane aramak için meşeliklerde dolaşacak. Göçmen kuşlar muazzam balelerinin koreografisini hazırlıyor, devingen, gürültülü bir kitle halinde toplanıyor, görkemli kıvrımlar, sinüs eğrisini andıran karanlık dalgalar oluşturuyor, sonra dağılıyor ve kanat sesleriyle tüm gökyüzünü dolduruyorlar. Bir an için yapraklarına kavuşmuş da titriyor görünen çıplak dallarda cıvıldayarak bir araya geliyorlar. En sonunda kırsal bölgeyi dilsiz, suskun bırakıp başka enlemlere kaçıyorlar. Albert Brisard şimdi, kargaların yerinden ettiği iki gözün arasındaki kara delik ve kireçle dolu ağızla Marne savaş meydanındaki bir toplu mezarda yattığından, domuzları katletmek kadınlara düşüyor. Tereddütlü bir hareketle, en güçlü kuvvetlilerinin tutup sıkıca bağladığı yağlı hayvanların boğazına kör bıçağı saplıyorlar. Kasım ayıyla birlikte, solgun gün ışığında pırıl pırıl parlayan ilk kırağı toprağa düşüyor. Kargalar taş gibi sert kesekleri gagalıyor, yabandomuzları çiçek soğanlarını, zayıf kökleri çıkarmak için tarlaları kazıp çukurlar açıyor. Kış yaklaşırken, erkeklerin geri döneceği ve savaşın kısa süreceği umudu da kayboluyor. Eylül sonunda, yaralı doksan asker Auch'a geri gönderildi, Hôtel-Dieu'ye kurulan derme çatma bir hastaneye ve eski vilayet konağına yerleştirildi fakat Éléonore Marcel'den hâlâ haber almadı. Bu dönüşten bir gün önce, Teğmen Alain-Fournier komutasındaki 288. Piyade Alayı 23. Bölük'teki on yedi Gaskon askerinin kaybolduğu bildirildi. Düşman tarafından katledilip alelacele toprağa gömülen cesetleri, Verdun'ün güneyinde, Saint-Remy-la-Calonne ormanında, botlarla kabaca sıkıştırılmış kanlı toprağın altında yatıyor. Bir sofunun önayak olmasıyla bir dua grubu oluşturuluyor; erkeklerin yokluğuna rağmen kilise pazar ayini için tıka ba-

sa dolu. Savaş, sarsılan inançlarını canlandırıyor. Tanrı'ya da Vatan'a inandıkları gibi inanıyorlar. Mistikleşiyor ve hatta arka planda kendilerini, Ulus'u ve dünyayı tehdit eden Kötülük'e karşı bir haçlı seferi, kutsal bir savaş yürütüyorlarmış gibi hissediyorlar. Savaş, kesin olarak yere serilmesi gereken Leviathan'dır, bunun için her türlü fedakârlığa rıza gösteriyorlar. Dinî seremoniler ve ritüeller düzenliyor, bıkıp usanmadan mum yakıyor, küçük muskalar hazırlıyor, azizleri tasvir eden madalyaları, adak sunularını öpüyorlar. Kutsal Bakire'ye, Aziz Antonio'ya, Jeanne d'Arc'a, Lisieux'lü Teresa'ya yakararak, animistlere, çoktanrılılara, büyücülere dönüşüyorlar. Mühim olan inanmak, iman etmek. Askerler, Golgotha'da olduğu gibi, şarapnel parçaları, Mauser mermileriyle cephede çarmıha geriliyorlar. *Ölümüm son ayinim olacak ve kanımı İsa'nın çarmıhta döktüğü kanla birleştireceğim.* Duvarlarda, konsollarda, odalarda ve mutfaklarda mezarsız askerlerin fotoğrafları göz önünde duruyor, barok bir sunağın tam ortasına yerleştirilmişçesine, haç, kutsal emanetler, kutsal imgeler, çelenkler ve adaklarla çevrili küçük putlara benziyorlar. Anılarının ötesine geçtiklerinden, sessiz sonsuzluklarından bu yana, artık sevdiklerinin kederinde ve meşakkatli varlıklarında hüküm sürüyorlar.

Soğuk sertleşip keskinleşiyor. Kasları kesiyor, yüzleri oyuyor. Köylüler son yumruları topraktan çıkardı ve sonra toprak dondu. Açıkta kalan av hayvanları kırılgan ve kahverengi çalılara gizleniyor. Sabah vakti toprağa kalın bir sis tabakası oturuyor, göz gözü görmüyor. Dul kadın ve kızı artık yalnızca kuyudan su çekmek, hayvanları beslemek ve odun getirmek için dışarı çıkıyor. Ocak çengeline asılı kazanlar bütün gün ateşin üzerinde çalkalanıyor. Lahana ve domuz pastırması çorbası, güveç ve yahni pişiriyorlar. Éléonore birçok kez kısrağı eyerleyip, belki bir

mektup, bir haber almıştır umuduyla Marcel'in annesini ziyaret etmeyi düşünüyor fakat bu kadın ya da müteveffa babanın ve dul kadının hiçbir zaman iletişim kurmadıkları ailenin o marazlı dalı hakkında hiçbir şey bilmiyor. Sonuç olarak, şüphe ona bazen yeğlenir geliyor ve Marcel'in yokluğu şimdi onu bir tür hissizliğe, bir uyuşukluğa sürüklüyor. Artık konuşmuyor, dul kadının ender çıkışmalarına cevap vermek için bile. Çok az yemek yiyor ve giderek zayıflıyor çünkü ne açlığını ne susuzluğunu biliyor, yalnızca neşesiz bir sarhoşluk, bir sersemlik hissediyor. Öğle sonraları çiftlikten ayrılıyor, tarlalarda yürüyor, patikaları izliyor, adımlarını takip ediyor. Akşam vakti, gittiği yerleri, kat ettiği mesafeyi, geçen saatleri hatırlamadan, soğuktan ve yorgunluktan bitap düşmüş vaziyette geri dönüyor. Açlık takatini kesiyor, görüş alanında bulanık çizgiler beliriyor. Dul kadın, aklını kaçırdığını düşündüğü kızın halini hiç beğenmiyor. Ona zayıf bünyesini, doğum sırasında az kalsın öleceğini, ölmeye mahkûm olduğunu düşünerek onu vaftiz ettirmek için nasıl da acele ettiklerini hatırlatıyor. Aslında Éléonore yüzünün aynadaki yansımasını yakaladığında, yüz hatlarının altında şimdi dul kadının çehresinin belirmeye başladığına şahit oluyor. Arka arkaya deri değiştirerek, onun aracılığıyla yeniden ortaya çıkmasına izin veriyor. Éléonore araziyi adımlamaya devam ediyor, yüzünü şalıyla öyle sarıp sarmalamış ki sadece boş ve kasvetli bakışları görünüyor. Babasının ve hayvanların mezarlarını gözden geçiriyor; hepsine aynı özeni göstererek ilgileniyor. Artık Puy-Larroque yolunda karşılaşıp görmezden geldiği postacıyı da beklemiyor, adam yine de bir ayağını yere koyup başını çeviriyor ve uzun süre Éléonore'un uzaklaşmasını seyrediyor. Artık hikâyelere karnı tok, kadınların arkadaşlığını reddetmese de onlardan bile isteye kaçıyor. Bir süre sonra günler ayrımsızca birbirine karışıyor, yalnızca mevsim değişiklikle-

rinin eşlik ettiği, birbirinin yerine geçebilen, kasvetli, uzun saat durguları. Ayva ağaçları meyvelerinin ağırlığıyla bükülüyor. Kar yağıyor, ağaçların üzerine çöküyor, dalları silah çatırtılarıyla kırarken savaşın hayaletini kapılarına kadar getirerek köylü kadınları yataklarından sıçratıyor. Hayvanları başıboş, donmuş ve aç bırakarak tarlalarda birikiyor. Bildik dünyayı şekilsiz, havanın şans eseri açmasıyla çıkan ışıltılı çizgilerle siliyor. Bulutsuz geceler kaynaşan yıldızları, beyaz ve sessiz topraklarda, cephenin lağım çukurunda kayıtsızca yanıp sönen takımyıldızları, mermilerin altında tavşan uykusuna dalan askerlerin gizlendiği ve aynı ayın aydınlattığı Marne siperlerini göz önüne seriyor. İhtiyar kısrağın bacaklarını açmak için Éléonore bazen ipinden tutup onu yanında götürüyor, fakat nalları sonbaharda düşen hayvan Éléonore'un verdiği yulafa ve her gece sırtına örttüğü battaniyeye rağmen çok bitkin. Yakında yaptığı şeyleri, mantığı olmasa, haftaları ve ayları yeniden hatırlaması imkânsız olacak. Yalnızca kendi yasalarına uyan yoğun ve durağan bir zaman izlenimi kalacak. Baba hiç yaşamamış görünüyor, Marcel de dün ve yıllar önce gitmiş gibi. Unutmak, hafızalarını aşındırıyor. Olaylar, mekânlar soluyor, sonra da yitip gidiyor. Geriye, Éléonore'un evirip çevirdiği, her yeni anı tarafından fark edilmeden değiştirilen izler, ardıl görüntüler kalıyor. Yakında onları ya da tanımadığı diğer insanları hatırlayıp hatırlamayacağından da emin değil. Yaşadıkları ne varsa, bir rüyanın izlenimleri gibi ona geri dönüyor. Acı dindi. Ama kaybolmadı, yerini içinde açılan keskin, dipsiz ve kapkara bir boşluğa bırakıyor, kırlarda bitmez tükenmez yürüyüşlerinde körü körüne, el yordamıyla içinden geçtiği bir çukura. Ancak mevsimler onun dışında her nasılsa geçmeye devam ediyor ve yaşam, karların erimesiyle inatla yeniden yüzünü gösteriyor.

Geçen ağustostan beri temel ihtiyaçlar vergilendiriliyor. Mart ayında iki inek, bir buzağı, üç dişi domuza bölge inceleme komisyonunun önerdiği ve askerî yetkililerin belirlediği fiyatla el konuldu. Kısrak da incelendi fakat süvari saflarına katılmak ya da kesime gönderilmek için çok yaşlı bulundu. Zaten Fransa topraklarında doğan çoğu at cephede telef oldu, askerler Amerika'dan getirtilen atlara, üstünkörü terbiye edilip savaşa gönderilen beygirlere biniyor. Dul kadın ve kızı, bir otomobilin pat pat sesleri arasında, arkasında bir römork çekerek çiftliğin avlusuna kadar girdiğini, üniformalı seçkin yabancıların bir anda kapıları açıp indiğini ve içler acısı çiftlik eviyle perişan köylüleri incelediğini görüyor. Domuz ağılıyla ahır arasında gidip geliyorlar. Yere çekiç gibi inen tabanları tek tük kümes hayvanının ve yavrularının kaçışmasına neden oluyor. Bir horoz, dağ gibi olmuş gübre yığınına tünemiş ötüyor. Adamlar hayvanları inceliyor, gözün beyazını görmek için gözkapağını kaldırıyor, dişetlerini kontrol etmek için altdudağı çekiyorlar. Yüksek sesle, rahatça konuşuyorlar. İpleri çekiyor, domuzların burnunu ve hayvanların bacaklarını bağlıyorlar. Buzağı, alıp götürdükleri anasının arkasından ağlıyor. Bağırıp çağırıyor, onları karga tulumba römorka yüklerken pataklıyor, sonra arabaya atlayıp kapıları çarpıyorlar. Arabanın motoru çiftliğin avlusuna kapkara bir duman kusuyor, kadınlar elleriyle burunlarını kapatıyor. Éléonore dul kadının ağladığına hiç şahit olmadı. Ancak hayvanlarının götürüldüğünü görünce yüzü gözyaşları içinde kalıyor, küçük bir kâğıt para tomarı ve altı ay vadeli hazine bonolarını ellerinin arasında eziyor. Şimdi bir başlarınalar, dumanda öksüren tavuklarıyla, nemli banknotlarıyla, alçak bulut parçalarıyla kaplı bir göğün altında yapayalnız. Hayvanların gidişinin bıraktığı sessizliği dinliyorlar. Yaprak kımıldamıyor, ne bir böğürtü ne de homurtu. Buza-

ğıdan ses yok. Bir turna geçiyor, havayı yırta yırta, hiç ses çıkarmadan.

Gözleri, römorkun vidalanmış kalasları arasında fır dönen hayvanlar, Agen Garı'nda indiriliyor, daha sonra bağrış çağrış, darbe ve halat zoruyla nakliyeleri için kiralanmış vagonlara yükleniyor, güçlükle soluk alıp veren öteki karınların, susuzluktan kavrulmuş öteki kafaların yanına, kabaca saman serpilmiş, sallantılı, bağlantısız zeminlere itiliyorlar. Kapılar adamların bağırışları, hayvanların boğuk sesleri ve güzergâh sorumlusunun emri eşliğinde kapanıyor. Hayvanlar nefesleri ve korkudan bıraktıkları dışkılarla kokuşmuş bir karanlıkta, taze baharın neredeyse hiç sızmadığı loşlukta, sadece postlarının devingen ve sıcak kıvrımlarına arada sırada vuran odunsu bir gün ışığında tek başlarına kalıyor. Tren hareket ediyor, peronu kükürt ve motor yağı kokan isli bir buhar içinde bırakarak, sarsıla sarsıla istasyondan ayrılıyor; hayvanlarsa ağızlarını ve burun deliklerini zımparalanmamış kerestelere bastırarak daha şimdiden küçük deliklerden hava almaya çalışıyor. Sonraki istasyonda adamlar peronlarda toplanıyor, bağıra çağıra kapıların sürgüsünü çekip keskin buhar bulutları yayıyorlar. Vagonlara yeni sığırlar yüklemeden önce hayvanları hortumlarla serinletiyor, sonra ahşap bölmelerden yükselen bağırış ve tekme korosu eşliğinde bir tarafa atları, bir tarafa domuzları tepiyorlar. Diller tahtalardan ya da boyunlardan akan suları yalıyor. Karnına darbe alan genç bir düve düşük yapıyor ve kemikleri hâlâ yumuşak olan, gelişmemiş bir buzağı doğuruyor, onu sıkıştıran inekler, demiryolu kirişlerinin sırayla geçtiği boşluklar arasında yerde sıvılaşıncaya kadar buzağıyı çiğniyor. Sonra hayvanları yalnızca rayların uğultusuna, biyel kollarının gıcırtısına ve lokomotifin balinayı andıran nefesine gark eden gece çökü-

yor. Bazı hayvanlar ılık havadan büyükçe bir nefes almak için başlarını kaldırıyor, diğerleri bir an için uyukluyor, sonra bitkinlik içinde ya da açlığın pençesinde sarsılarak uyanıyor. Gece gündüz devam eden yolculukları, belli bir zaman içinde sona ereceğe benzemiyor; Kuzey Fransa'nın sisli ve soğuk sabahında, bir köyün yakınlarında, yeşilimsi bir ovada konuşlanmış kolordunun ağıllarına götürülene dek tekrar tekrar indirilip bindiriliyorlar ve güneş nihayet bulutları delerken, orada son bir sefer gün ışığına çıkarılıyorlar. Onlarca sığır çobanı, bir idari memurun ya da yardımcı personelin buyruklarıyla hayvanların üzerine çullanıyor ve onları, motor uğultuları, insanların ve hayvanların ayırt edilmez çığlıkları, bu cehennemin katlanılmaz gümbürtüsü olmasa, tuhaf bir biçimde huzurlu kırsalda, cepheye birkaç kilometre uzaklıkta kurulmuş çitle çevrili büyük alanlara götürüyorlar. Koku keskin ve metalik. Mezbaha, ahır ve toplu mezarın birbirine karışmış leş kokusu. Emsalsiz bir hayvan kalabalığı. Toynakların çekiç gibi dövdüğü zemin dışkı ve sidik kaplı. Bu bulamaç, dışkıdan oluşan ardışık lav dalgaları halinde kafeslerle çevrilmiş alanın ötesine taşıyor. Hayvanların taşıma sırasında açılan yaraları enfeksiyon kapıp irin bağlıyor. Sinekler havayı karartıyor, Mısır'a gönderilen dördüncü bela gibi[1] çılgınca çullanıyor, gözlere, açık yaralara yapışıyor, trenden indirilen hayvanlar yalaklara seğirttiğinde ter, kan ve balçıkla besleniyorlar. En zayıfları, diğerlerinin yanında kendilerine bir yer açmak için nafile mücadele veriyor, kocaman açılmış gözleri fırıl fırıl dönüyor. Gözçukurlarının beyazını her yerde görmek mümkün. Uzun salyalar akıyor

1. Eski Ahit'in "Mısır'dan Çıkış" bölümünde anlatılan, Tanrı Yehova tarafından Mısır firavununa gönderilmiş belalar dizisinden dördüncüsü. Dördüncü bela, insanlara ve hayvanlara zarar veren sineklerdi. (Y.N.)

ağızlardan, böğürlerde, sağrılarda köpükleniyor. Burun delikleri kanıyor. Atların bacakları çamur uyuzundan perişan. Yassı sinekler kasıklarına yerleşiyor, adamlar bile kendi mahrem yerlerinden, koltukaltlarından, kaba etlerinden onları çekip çıkarıyor ve bir tırnak darbesiyle kafalarını eziyor. Yüzlerce karga uçuyor alanın üzerinde. Hengâmeden şaşkına dönen bir veteriner dikenli tel boyunca yürüyor ve kesilecek hayvanları belirliyor; öncelikle artık dört ayağının üzerinde duramayanlar. Burada iki günden fazla yaşamıyorlar. Ağılın tek işlevi, onları gereken süre boyunca hayatta tutmak. Arka tarafta beslenen sığır sürüsünün besi ya da üreme işlevi yok, burası yalnızca bir geçiş noktası, erzak temininden sorumlu görevlilerin talebini karşılamak için bütün gün çalışan on beş kasap ekibine ayrılmış çadırlar ve çamurlu çayırlara dikilmiş çürük çitler topluluğu. Genellikle büyük miktarda et gönderimi yapılıyor. Vaktinde geri dönerse ertesi gün sakatatlarıyla birlikte tekrar teslim edilecek. Yoksa güneşin alnında çürüyebilir. Çeneleri kırmızıya boyanmış sokak köpekleri, benzin dökülüp yakılmadan ve defin ateşinin kömürleşmiş kokusunu yaymadan önce uzun bağırsaklar için mücadele ediyor. Motorlu arabalar da dumanlarını kusuyor, aralıksız yolculuklarının yarattığı çamurlu tekerlek izlerine saplanıyor. Her gün belli saatlerde yüklenerek, bir piyade alayını beslemek için kullanılacak iki bin kilo et taşıyorlar. Kesim temposu öyle yüksek ki, şehirlerdeki mezbahalarda çalışanlar da dahil olmak üzere, daha önce kimse bunun bir benzerini görmemiştir. İki inek, buzağı ve dişi domuzlar kesim çadırlarına götürülüyor, iplerle bağlanıyor ya da kalaslarla tutuluyor, sersemletiliyor, katlediliyor, bazen kesip kanını akıtmadan delgiyle kafalarında delikler açılıyor, sonra parçalara ayrılıp kesiliyor. Son bir gayretle çırpınan hayvana engel olmak, bir sopayla birkaç kez vurmak gereki-

yor, ta ki kemikleri kafatasından ayrılana, hayvan yana devrilip hâlâ sıcaklığını koruyan bir bağırsak yatağında sarsılarak ölürken kulağından fışkıran beyni lapa haline gelene kadar. Doğrayıcı bıçaklar, kemikleri ve tendonları kesmekten körelmiş. Bıçaklar artık boğazlara işlemiyor; bunun üzerine kasaplar testereye başvuruyor. Kuzular gece gündüz meliyor, anaları ayaklarından bağlanıp asılmış ve bağırsakları canlı canlı deşilmiş. Açık yaranın içinde yürekleri titriyor, sonra hâlâ meledikleri sırada, göğüs boşluğundan ağır ağır kayarak düşüyor. Kasaplar ve diğer herkes dışkı, safra ve kanla kaplı. Gözleriyse bir çamur maskesinin altından fırlıyor. Ölmeye hiç niyetleri olmayan hayvanlardan nefret edecek duruma gelmişler. Direndiklerinde onlara vuruyorlar. Onları hızlandırmak için bıçak darbeleriyle sağrılarını delik deşik ediyorlar. Bıçaklarını açık yaralarda, kıskaçlarını bağırsak yığınlarının altında yitiriyorlar. Kolları dirseklerine kadar karınlara dalıyor, sakatatların üzerinde kayıp yuvarlanıyor. Buruşturdukları suratlarına bok ve kan sıçrıyor, hatta iş önlükleri ve çadır kumaşı bile kanla sertleşiyor. Yirmi yaşında bir çocuk gözyaşlarına boğuluyor. Az önce kesip ikiye ayırdığı, kesim çadırlarına doğru götürürken kafasını boynuna dayayıp kulak memesini emen bir keçi yavrusunu kollarında tutuyor. Akşam uykuya daldıklarında, içlerinde taşıdıkları gece kan kırmızısı. Hayvanların korkunç çığlıkları kulaklarında yankılanıyor. Ağızlarında ölüm tadı var. Bir süre sonra yarıya indirilen sürü, bölüklerin hareketini takiben başka yere nakledilebiliyor. İnsanlar ve hayvanlar daha sonra arkalarında, aç köpeklerin ve leş yiyicilerin dolaştığı bir çamur deryası, bir ıssızlık bırakıyor.

Ne zamandır bilinmez ateşin kenarında oturuyor. Yüzü ifadesiz, gözünü dikmiş küllerin altında titreyen

közlere bakarken bir takunya sesiyle düşüncelerinden sıyrılıyor. Éléonore dul kadının ayağa kalkıp pencereye doğru yürüdüğünü görüyor.

Kadın, "Burada kal," diyerek şalını hindiyi andıran boynuna doluyor ve odadan çıkıyor.

Éléonore tekrar ateşi seyredalıyor. Gözlerini kırpmıyor, sıcak onları kurutuyor. Göz kırpıyor, ellerini yüzüne götürüyor. Avluda konuşmalar duyuyor. Uyuşukluğundan sıyrılmak için ayaklanıyor; bacakları kaskatı, elleri buz gibi. Öğleden sonra olmalı, emin değil. Akşamlar hâlâ serin, ışık azaldı. Boş ahır, soğuk, kapkara bir uçurum. Cama yaklaşıyor, tığ işi perdeyi elinin tersiyle aralıyor. Kendisinden biraz daha küçük bir oğlanın kullandığı, küçük, gri bir eşeğe koşulmuş bir araba görüyor. Çocuğu çıkaramıyor, fakat belirgin olmasa da yüzü ona hiç yabancı gelmiyor. Sırtı ona dönük duran dul kadın Éléonore'un görüşünü engelliyor. Sesi ve kelimeleri anlaşılmasa da onun bir kadınla konuştuğunu düşünüyor. Dul kadın dinliyor, bazen de başını sallıyor. Éléonore, onun kaskatı sırtında, doğrulmuş başında düşmanlığı algılayabiliyor. Sonunda geri dönüp çiftliğe doğru yürüyor ve uzaklaşırken, bir an hareketsiz duran, bluzunun kolundan çıkardığı bir mendille gözlerini silen ve sonra kalan en küçük oğlunun uzattığı eli tutup arabaya binen Marcel'in annesinin yüzünü açığa çıkarıyor. Dul kadın şalını gevşeterek kapıdan içeri girdiği sırada tığ işi perde Éléonore'un parmaklarının arasından kayıyor. Kadın şalın düğümünü çözüyor, seyrek saçlarını başına yapıştırıyor, elinin tersiyle burnundaki sümük damlasını siliyor, sonra hiçbir şey olmamış gibi, yamadığı kumaş parçası bıraktığı ateşin yanı başındaki sandalyesine geri dönüyor. Éléonore kapının kolunu tutup çekiyor ve avluya çıkıyor. Araba çoktan yola çıkmış. Koşmak istiyor, fakat bacakları dermansız, bir eliyle kuyunun kenarına tutunuyor. Eve döndüğünde dul

kadın dikiş dikmekle meşgul. Alevler yanaklarını aydınlatıyor, profili bir kancayla oyulmuş.

"Annesiydi," diyor Éléonore.

Dul kadın cevap vermiyor. İğneyi kumaşa saplıyor ve iğne yüksüğe çarpıyor.

"Annesiydi," diyor Éléonore bir kez daha, dul kadın belli belirsiz omuz silkiyor.

Éléonore kadına yaklaşıyor, elindeki dikişi çekip alıyor ve yanan odunların üzerinde büzüşmeden önce bir an için alev aldığı ateşe fırlatıyor.

"Keçileri mi kaçırdın?" diye kekeliyor dul kadın, solgun yüzünü ona çevirerek. "Marcel'in öldü işte! Mutlu musun? Ben seni korumak istedim."

Éléonore geri geri gidip peykeye çökerken kalçasını masaya vuruyor.

"Ötekiler gibi öldürüldü! Sana söylemiştim. Sana hiç yazmadı, bir kez bile!" diye bağırıyor şimdi dul kadın var gücüyle.

"Artık onu beklemeye son verecek misin? Sadece ikimizin kaldığını anlamıyorsun. O öldü!"

Elleri karnına kenetlenmiş, acıdan sersemlemiş Éléonore'un ağzı açık, nefes alamıyor, ses çıkaramıyor. Dul kadın ayağa kalkıp kızın yanında duruyor. Kız nefes darlığı çekiyor. Kadın kızına bakıyor. Tereddüt eder gibi görünüyor, sonra bir elini uzatıp kızın başının arkasına koyuyor. Sert ve soğuk bir avuç, okşar gibi enseye kadar kayıyor. Bir an bir sessizlik oluyor odada, sonra alçak sesle "Vaiz"den bir alıntı yapıyor:

"Her şeyin mevsimi, göklerin altındaki her olayın zamanı vardır. Doğmanın zamanı var ölmenin zamanı var. Dikmenin zamanı var, sökmenin zamanı var."

Éléonore afallamış vaziyette, binlerce kez geçtiği yollarda uzun süre yürüyor. Tarlaların kenarında, hen-

deklerde ve taş oluklarda su kapkara. Yarılmış bacaların kış alazlarıyla dumana boğulduğu patikalar boyunca gidiyor. Kırık dökük bir değirmenin nemli gölgesinde yürüyor. Her nefes bir yürek yangısı. Sesi boğuluyor gibi kısık, kadim sulardan koparılıp karaya atılmış bir hayvan gibi. Havayı yutuyor, eliyle göğsünü dövüyor. Ayakkabılarını su birikintilerinde yitiriyor. Yere yığılıyor, ayağı bir köke takılıyor. Bacaklarına, avuçlarına, soyulmuş dizlerine batan taşları hissetmiyor. Hemen kalkıp devam ediyor. Bulutlar alacakaranlıkta mermersi büyük katmanlar oluşturuyor. Gece olunca köy meydanında duruyor. Elleri iki yanında uzanıyor, kıpırtısız. Etrafından kadınlar gelip geçiyor. Çocuklar çim keseklerini tekmeliyor. Hiçbiri onu fark etmişe benzemiyor. Köpekler onun kapkara, çıplak ayaklarını kokluyor. Köy, kesintisiz ezgisiyle mırıldanmaya devam ediyor. Kestane ağaçları yeniden tomurcuklanması uzun sürmeyecek, dalları yerde gölgeli damarlar oluşturuyor. Üç inek nemli, karanlık bir ahıra dönüyor. Kilisenin çanları saat altıyı vuruyor. Éléonore bulutlardan, yıldızlardan azade, koyu mavi bir göğü delen çan kulesine çeviriyor bakışlarını ve bir an için onu dikkatle inceliyor. Sonra kilisenin merdivenlerine kadar ilerliyor ve taşlara ayak izini bırakarak basamakları ağır ağır tırmanıyor. Soğuk yarı karanlığa dalıyor, sonra arkasından kapıyı kapatıp Puy-Larroque'un mırıltısını susturuyor. Son mumların zayıf alevi gri vitraylara yansıyor. Kutsal kâse durgun bir mürekkeple dolu. Éléonore yüzünü ona doğru eğiyor. Uzayıp giden ve kaybolduğunda suyu titreten yarı saydam bir tükürüğün dudaklarının arasından kaymasına izin veriyor. Elini ön sıradaki bankın arkasına koyuyor. Bütün ağırlığıyla yaslanıp onu deviriyor. Bir sonrakini kaldırıyor ve onu geri iterek duvara çarpmasına neden oluyor. Topuğuyla hasır dua iskemlelerini parça parça ediyor. Dua kitaplarını açıp sayfalarını

yırtıyor. Buhurdanları, kutsal kâseleri, şamdanları duvara fırlatıyor. Anlaşılmaz bir ayin sahnesinin temsil edildiği kir pas içindeki bir duvar halısı tutuşuyor, alevler yükseliyor ve kemer boşluklarını mesken tutmuş karanlığı yiyip bitiriyor. Éléonore büyük haçı duvardan söküp yere indiriyor, İsa'nın çehresi alçı parçalarına bölünüyor. Giriş kapısının açıldığını işitmiyor, sesleri duyan köyün kadınları üzerine atılıyor. Halı yere indirilip çiğneniyor. Kadınlar bu sapkını kollarından, omuzlarından, bileklerinden yakalıyor, onu kontrol altına almaya çalışıyorlar. Ne sesleri ne de bağrış çağrışları ulaşıyor Éléonore'a. Homurdanarak yere, ters dönmüş haçın üzerine tükürüyor, bu arada kadınlar onu sürükleyerek çıkışa doğru çekiyor, meydandaki basamakların dibine atıyor, yüzüne de yalaktan aldıkları bir kova soğuk su döküyorlar. Éléonore kollarıyla bacaklarını sarıyor, yüzünü dizlerine gömüyor ve kendini bir çamur birikintisinin içinde yana doğru bırakıyor. Kadınlar şimdi etrafını sarıyor. İçlerinden biri karın boşluğuna sert bir tekme indiriyor. Haber saldıkları dul kadın gelip köylü kadınların sessiz kalabalığını yarana kadar, uzun süre sırılsıklam, taşlaşmış vaziyette kalıyor. Dul kadın, çamurun içinde kıvrılıp kalmış kızını görüyor. Bir taş, bir kütük, bir odun. Kadınların kanlı, ürkütücü yüzlerine bakıyor tek tek. Kendine ve lanetlenmiş kızına yönelik nefret dolu sözleri, öfkeli tehditleri, suçlamaları işitiyor. Tek söz söylemiyor, Éléonore'un yanı başına diz çöküyor, bir elini koltukaltına koyup onu oturtuyor, sonra da ayağa kaldırıyor. Kendi vücuduna yaslanan vücudun ağırlığını taşıyarak uzaklaşıyor. Çiftliğe giden yolda bata çıka, ölçülü adımlarla yürüyorlar. Éléonore'un yaraları henüz taze, taşlarla zedelenmiş ayakları acı içinde. Kasları kendini salmış. İki kadın az sonra geceye karışıyor. Dul kadın ateşi canlandırıp kızın giysilerini çıkarıyor ve kirli kıyafetleri yere

bırakıyor. Çamaşır leğenine bir havlu batırıp kesikleri, morlukları bir güzel temizliyor.

"Kendini böyle bir duruma düşürmen akıl almaz," diyor.

Dul kadın onun bir kolunu kaldırıp diğerini çekerken Éléonore kendini ona bırakıyor, gözleriyle kadının canlı ve gayretli hareketlerini takip ediyor.

"Yaptığın şey kutsala saygısızlık. Küfür."

Sesi kısık ama öfkesiz. Ara ara gözlerini Éléonore'a çeviriyor, korku ve bir tür saygıyla dolu bakışlarını. Sabırla kuruluyor Éléonore'un tenini. Saçlarını gelişigüzel tarıyor, başını avucuyla sabitleyerek dolanan kısımları çözülene kadar çekiştiriyor. Alnının tepesinde, çekip çıkardığı kurumuş çamurun altında bir beyaz saç tutamı görüyor. Kızının çıplak vücudunun karşısında bir adım geriliyor ve gözlerini kocaman açıp, "Çarpılmış olmalısın..." diyor.

Bir geceliği sıvayıp Éléonore'un kafasını yakasından, kollarını da yenlerinden geçiriveriyor. Eline bir tespih koyup onu bileklerine sarıyor.

"Tövbe edeceksin. Dua et. Hemen şimdi dua et."

Kızı ateşin yanı başına bir iskemleye oturtuyor, sonra ayaklarının dibine diz çöküyor ve kızının ellerini kendi ellerinin arasına alıp kucağında bastırarak Babamız'ı okuyor; Éléonore boş yere ve atavist bir tavırla, kansız dudaklarının ucuyla duayı okurken dul kadın başını sallıyor:

"Bize karşı suç işleyenleri bağışladığımız gibi, Sen de bizim suçlarımızı bağışla. Ayartılmamıza izin verme, bizi kötü olandan kurtar. Amin."

Éléonore, puslu bir durgunluğun pençesinde sürüklenmeye devam ediyor. Takatsizliğinden gitgide memnun olan dul kadınla artık çatışmıyor. Hayvanların gidi-

şinden bu yana çiftliğin faaliyeti ufak tefek işlerden ibaret. Buğdayın filizlenmesini bekliyor, don vurmasından endişe ediyorlar. Karla azotlanan kara toprak yumuşak bir kadifeyle kaplanmış, tarlaların kenarında çuha çiçekleri açmış. Dul kadınla kızı bahçeyi belleyip yabani otlardan temizliyorlar. Ekiyor, dikiyor ve tekrar ekiyorlar. Uyuşukluğundan sıyrılan tabiat yeniden şenleniyor. Körpe yapraklar tomurcuklanıyor, dallar kuş cıvıltıları ve çığlıklarıyla hışırdıyor. Köylüler kabristanın merdivenlerini süpürüyor, mezarları kışın cürufundan temizliyorlar. Savaş başlayalı beri böğürtlen çalıları, ısırganlar, çimler sardı ormanın kıyısını, tarlaların kenarını ve hendekleri. Merhum babanın kendi üzerine çöken bedeni, içinden kemiklerin çıkmaya başladığı çamurlu bir takım elbiseye bürünmüş tarif edilmez bir şey. Don yüzünden bir süredir taşlaşmış koro çocuğu Jean Roujas'nın ölü bedeni için için çürüyor. Kış perhizi yüzünden bir deri bir kemik kalmış av hayvanları şafak vakti ya da gün batarken barınaklarından ayrılıyor. Porsuklar ve tilkiler yuvalarından çıkıyor. Yavru geyikler boynuzlarını ağaç gövdelerine sürtüyor, sonra onları düşürüyor. Otlamaya bırakılan ihtiyar kısrak ölü bulunuyor, sırtüstü devrilmiş, ön bacakları kazık gibi sert. Artık yörede at kasabı kalmadığından ve dul kadınla Éléonore'un da çukur kazmaya mecali olmadığından, en sonunda komşu köyden gelen bir ihtiyar koşum getirene ve arkasında, haşaratların oynaştığı kapkara, kokmuş bir balçık izi bırakan balon gibi olmuş cesedi çekene kadar, kısrağın leşinin açık havada şişip kırsal alanı leş gibi kokutmasına razı gelmekten başka çareleri yok. İple bağlanan bacaklardan biri omuz hizasına çıktığında, ihtiyar adam leşi hemen oracıkta yakmayı teklif ediyor. İki kadın, hayvanın böğürlerine ve gergin boynunun yaptığı garip açıya kucak dolusu saman ve çıra bırakıyorlar. Ana kız pis havayı ağızlarından soluya-

rak yüzlerini eşarplara gömüyor. Dul kadın kadavraya gazyağı döküyor ve iki gün iki gece boyunca bin bir güçlükle yanan, dondurucu havada yoğun bir duman bulutu salan odun yığınını tutuşturuyor.

Çocukken hayvanların yaşadığı zamanın, bir ot parçasının üzerinde bir konağın geçmesini bekleyerek kıpırtısız duran kenenin, tırtıklı kanatlarıyla mayıssineğinin, alglerin ve yosunların yeşile boyadığı, köyün büyüklerinin eskiden beri su sarnıcının yakınlarında, çıplak söğüt köklerinde ısındıklarını söyledikleri benekli kaplumbağanın zamanının nasıl bir şey olduğunu merak ederdi. Éléonore artık ayların ve mevsimlerin ayırdına varamıyor. Ona düşen görevleri yerine getirmeye çalışıyor, hevessiz ve gayretsiz. Tavukları yemliyor, tavşan kulübelerindeki sulukları dolduruyor. Dul kadın artık emir vermiyor. Kızının hayaletinin gelip gittiğini, takunyalarını arkasından sürüklediğini, yorgun ve cansız eylemleri tekrarlayıp durduğunu görüyor. Işıklar süzülüyor çiftliğin avlusuna, gri ve dümdüz arduvaz günler, alçak gök, güz ateşleri, polenlerle yaldızlanan sabahlar. Erkekler geri dönüyor. Cephede topların paramparça ettiği ya da kangrenin kemirdiği bir kol, bir bacak bırakmışlar. Tarlaya dönüyor ve aletleri tek kollarıyla kullanmayı öğreniyorlar. Gün doğarken ve batarken, topalladıkları görülüyor karınlarını doyuran toprağın üzerinde. Kadınlar arda kalan organları yatıştırıyor, parmaklarının ucuyla solgun dikişlere, kabarmış derilere dokunuyor. Tiksintilerinin üstesinden geliyorlar. Salyangozlar, ilkbaharın ilk akşamlarından sonbaharın son gecelerine kadar babanın üstünde oturduğu, çivilerle tutturulmuş, eski, küçük, tahta peykeyi yedi. Peyke şimdi avlu toprağına, ısırganların ve karahindibaların arasına yarı gömülü. 1917'de, Mayıs ayının sonunda bir sabah Éléonore durup bu tahta pey-

keden geriye kalanları seyredalıyor. Kolayca ufalanan, işe yaramaz bir enkaz, çim tutamlarının arasından fırlayan kararmış bir tahta parçası. Kaldırıp topraktan sökmeye çalışıldığında tahtası çatırdıyor. Tespihböcekleri ve kırkayakların mesken tuttuğu, yeni keşfedilmiş bu oyukta soluk yeşil yeraltı filizleri ve yarı saydam salyangoz yumurtaları arasına kaçışıyor. Éléonore'un burnuna küf ve beyaz misel kokusu doluyor. Bir an için babanın tüttürdüğü piponun keskin kokusunu alır gibi oluyor, ama bu yalnızca yakınlarda bir çiftlikte tutuşturulan ve dumanı ona kadar ulaşan bir çalı yangını. Artık babanın uzun, marazlı ve sevilen bedenine yaslanmış oturan küçük kız değil. O zamandan bu yana olup bitenlerden emin değil. Bir başkasının belleğine sahipmiş, ona ait olmayan anıları taşıyormuş gibi hissediyor. Görüntüler üşüşüyor zihnine ve akıl, bunların ne olduğuna dair kesin bir kanıt oluşturmasını istiyor; ama yine de dayanıksızlar, sınırlarını belirlemeye çalıştığı anda dağılıyorlar, bir hayalden yahut seraptan daha fazla ne bir tutarlılıkları ne de değerleri var. Belki de küçük kız aslında hiç var olmadı. Belki de ezelden beri bu sıska, bu enkaza dönmüş yeniyetmeydi, birbirinden farksız günleri körü körüne kat eden. Tahtayı çiftliğin arka duvarına sürüklüyor ve uzamış otların arasına var gücüyle fırlatıyor. Otların hışırtısına, eğilip bükülmesine kulak vererek bir an için öylece kalakalıyor. Uzakta, çiftlik yolunda bir motor gürültüsü işitiyor. Tavuskelebekleri karahindiba çiçeklerinin üzerinde süzülüyor, akbalıkçıllar rüzgârda yükselip ardından kendi etrafında döne döne düşüyor. Bulutlar soluk gölgelerini ara ara dörtnala koşturuyor yeryüzünde. Bir karga tünemiş çatının tepesine, buz gibi havada gaklıyor. Éléonore avuçlarını eteğine silerek arkasını dönüyor. Çiftliğin kör duvarı boyunca yürüyor. İleride, bostanın orada, dul kadın pörsümüş sebzeleri topluyor. Yas şalının

içinde küçücük ve kasvetli. Kireçlenme, hareketlerini engelliyor artık. İhtiyar kadınların kırılgan, beklenmedik lütfuna sahip. Gölgede duralayan Éléonore, bir süre kadının çalışmasını izliyor. Sonra çiftlik evinin köşesinden dönüyor ve hareketsiz duran adamı görünce eve doğru yürüyor. Güneşten gözleri kamaşıyor, toprak yolda yükselen bir toz bulutu arasında karaltıyı seçebilmek için bir elini gözüne siper ediyor. Adam arkasını dönmüş, sessiz sakin avluya bakıyormuş gibi görünüyor. Üzerinde temiz bir asker kıyafeti, kısa bir ceketin yakasına düğmelenmiş mavi çuhadan bir pelerin var. Ayaklarının dibine hafif bir asker çantası koymuş. Çatının tepesine tünemiş karganın gözü, askerin dışbükey bir yansımasını sunuyor. Ne asker ne Éléonore, etrafta hiçbir şey kımıldamıyor. Zaman can çekişmeyi bırakmış ve sonunda, bir sabahın durgun ışığında asılı kalmış görünüyor. Sonra asker ona doğru ilerliyor, yavaş ve geniş adımları kızın yüreğini ağzına getiriyor. Korkunç başını ışıkta açığa çıkarıyor. Onu nasıl tanıyacak? Bu, üstünkörü onarılmış yüz hatlarına, bu barbar ve ilkel maskeye nasıl bir isim verecek? İçine bir şey akıyor, bir kanama gibi ağır ağır ve soğuk. Marcel onu kolundan yakalayıp kendine doğru çekiyor. Yüzü bir çocuğunki gibi; artık bir erkeğinki bile değil. Kızıl bir sakal yanaklarını kısmen kapatmış ama sol taraf, yer yer pürüzsüz ve kireç gibi, yer yer solgun ve şiş yara dokusundan oluşan bir kütle halinde. Parçalanmış elmacıkkemiği kör gözün altında bir oyuk oluşturmuş zira artık orada üzerine gözkapağının dikildiği boş bir çukurdan başka bir şey yok. Yanak, çenenin üzerinden boyna inen bir dikişle çizilmiş. Güçlükle nefes alıyor. Éléonore'un boğazından bir inilti, gırtlaktan gelen bir feryat, bastırılmış bir acının derinliklerinden kopan bir nida yükseldiğinde dudaklarının köşesi kıvrılıyor. Marcel elini kızın başının arkasına koyup yüzünü pelerinin yakasına bastı-

rıyor. Saman, hayvan ve ter kokusunun yerini alkolün, eter, morfin, kâfur yağı ve soğuk tütünün kokusu almış. Dul kadın bostandan ayrılıyor, bıçağı ve rüzgârın yere savurduğu sebzeleri düşürüyor. Marcel avcuna sığan başı öpüyor. Saçları kokluyor. Beyazlamış tutam parmaklarından kayıp gidiyor. İki sinsi bulutun arasından sızan güneş ışığında kımıltısız bedeni tutuyor. Yandan görünüşüne yalnızca siyah bir göz hâkim.

Éléonore tek bir soru sormuyor. Marcel'in kolları omuzlarını sardığı anda hayata geri döndüğünden, nasıl olup da onun ölümden döndüğünü öğrenmeye çalışmıyor. Yüzü şimdiye dek gördüğü en korkunç şey. Hatlarını unuttuğu, bir güzellik değilse de bir tatlılık hissi veren bu yüzü perişan halde buluyor; yaralar, sakladığını sandığı anıları yok etmiş.

"Bana bakmanı istemiyorum,"diyor Marcel.

Éléonore bir daha gözlerini ona dikmemek üzere bakışlarını başka tarafa çeviriyor, bir boşluğun, bir deliğin, kör ve körelmiş bir göz küresinin üzerine dikilmiş bu korkunç gözkapağını kıyıdan köşeden gözlemleyerek yalnızca kaçak bakışlar atacak artık ona; utanç verici şeyler, onu her gece kutusundan fırlayan bir şeytan gibi yatağından sıçratan, tarifi mümkün olmayan görüntülerle mühürlendi Marcel'in gözleri, kız bunların hiçbirini bilmeyecek. Onu yeniden bulduğunu sanıyor, ama gerçekte ne yitirdiğini henüz bilmiyor. Geniş kenarlı, solgun yara izlerini güneşten koruyan ve yüzünü eğdiğinde onu başkalarının bakışlarından gizleyen bir şapka var başında. Eve doğru yürüdükleri ve Marcel başını dul kadına doğru çevirdiği sırada, Éléonore onun yaralanmış yüzündeki derinin artık aynı şekilde kımıldamadığını, kıvrımlar ve kırışıklıklar oluşturduğunu görüyor. Yürüyüşü, vücudunu hareket ettirme biçimi bile değişmiş. İnsanların

bakışlarından kaçınacak duruşlar sergiliyor. Uyum sağlamayı öğrendiği gölgelere sığınıyor. Evin eşiğini geçer geçmez odaya giren ışık huzmesinin bir adım dışına çıkıyor. Asker çantasını yere bırakıyor, dul kadının boşaltıp kışlık odunla doldurduğu eski kilere doğru ilerliyor. Éléonore dimdik duruyor, Marcel'in arkasında tereddütlü. Delikanlı ceketini çıkarıyor, gömleğinin kollarını sıvıyor, odunları yüklendikten sonra ana oda ve dul kadının yaklaşmaya cesaret edemeyip hâlâ bostanın kenarında beklediği avludan defalarca geçerek sundurmanın altına taşıyor.

Yatağı eski yerine yerleştiriyor. Şöminedeki ateşi canlandırıyor, sonra ahırı kolaçan etmeye gidiyor. Éléonore onu izliyor, tekrardan ortadan kaybolacağı, bir kapıdan çıkıp bir daha asla geri dönmeyeceği korkusuyla ileri atılıyor. Rüya görmediğinden ya da büsbütün çıldırmadığından emin olmak için yanağını ısırıyor. Korkusunu gidermek için onunla konuşuyor. İhtiyarladığı için çayırda ölüp kalan kısrak dışındaki hayvanları nasıl ellerinden aldıklarını, sonra da oracığa gömdüğü Alphonse'un ölümünü anlatıyor. Marcel kederli ve soğuk ahırı, açık ve sessiz domuz ağılını seyredalıyor. Şimdiden dikenlerle kaplanmış ve altında, Alphonse'un kemiklerinin bakımsız kürkünden geri kalanları delip geçtiği küçük taş tümseğe kadar gözleriyle onu takip ediyor. Kendisinden önce dönen erkekler gibi, toprağı görmek için tarlalara doğru yürümeye devam ediyor; Éléonore onun yanında yürürken, bu kırsal bölgeyi ilk defa görüyormuş gibi hayranlıkla seyrediyor. Her şeye sinmiş ölümden, can sıkıntısından ve umutsuzluktan başka bir şeyin olmadığı bu yerde yaşamı yeniden görüyor: uçuşan kuşlar, titreşen ekinler, anıran bir eşek, nemli çayırların kokusu. Ilık bir rüzgârın eteğinin altından, çıplak bacaklarının üzerinden kaydığı-

nı, ciğerlerini şişirdiğini hissediyor, Marcel cebinden erkeklerin askerde içmeye başladığı bir sigara paketi çıkarıp bir tane yaktığında onun kokusunu da hissediyor. Dul kadın ve Éléonore'un, erkekler kadar tahıl sökmek için köle gibi çalıştıkları tarlanın önünde duruyor, Éléonore onun kiklop gözünün arzu ve memnuniyetle parladığını görür gibi oluyor. Marcel sigarayı dudağının sağ köşesine sıkıştırıyor, bir nefes çekip ağzından çıkarıyor, ardından yoğun bir duman üflüyor.

"Hasat bereketliydi. Puy-Larroque kadınları... Çok çalıştık," diyor Éléonore.

Marcel kabaca başını sallıyor, sonra tarlanın kenarına çömeliyor, Éléonore'un tıpkı babasının daha önce yaptığını gördüğü gibi, bir avuç toprak alıyor. Toprağı avucunun içinde şöyle bir tartıp ufalıyor ve ardından, "Her şey yolunda," diyor.

Bu sözleri yalnızca kendi duyacağı şekilde mırıldanıyor. Sonra çatırdayan dizleriyle ayaklanıyor, tuhaf siluetini bayırın derin hatlarında gezdirerek çiftliğe doğru yol alıyor. Éléonore artık arkasında değil, solunda yürüyor. Eli zaman zaman, eskiden olduğu gibi hafifçe onunkine dokunuyor.

Marcel hemen ertesi gün, kaybettiği zamanı telafi etmek ya da yeryüzündeki meşruiyetini yeniden kazanmak zorundaymış gibi, daha gayretli, daha acımasızca işe koyuluyor. Éléonore onun uzakta, ışıkta çözünmüş yüzünü seçemeden bir tarlanın ortasında didinip durduğunu gördüğünde sanki hiçbir yere gitmemiş, savaş hiç olmamış ve bütün bunlar ona sonu gelmez bir kâbusmuş gibi geliyor. Mutfakta iş görüyor. Pencereleri ardına dek açıyor, toz bulutlarını avluya süpürüyor. Çarşafları yıkayıp asıyor. Çamaşırlıkta yalnız kaldığında, kendini alıştırmak için Marcel'in giysilerini kokluyor. Donlarını leğen-

deki bulanık suya daldırmadan önce onları yüzüne yaklaştırıyor. Öteki kadınlar gibi tarlada çalışmaya devam ediyor. Terhis edilen erkekler, kadınları tarım aletleri taşırken, tırpan kullanırken ya da bir katırı göz açıp kapayıncaya dek koşumlarken görünce donup kalıyor. Kadınlar onların saygısını kazanıyor. Hiçbir şey Marcel'e direnecek gibi görünmüyor. Gündoğumundan alacakaranlığa kadar dinlenmeden kan ter içinde çalışıyor. O yokken çöken bir taş duvarı örüp yükseltiyor, rüzgârın bomboş, buz gibi ahırdan içeri estiği ana odadaki açıklığı kapatıyor; ahırın zeminini de yeniden döşüyor. Çatıdan kayıp avlunun zemininde kırılan kiremitleri aktarıyor. Çorak araziyi biçiyor, saz ve diken kaplı çukurları temizliyor. Güz gelince, bir hayvan gibi kan ter içinde, yitik ineklerin yerini alarak sabanı çekiyor.

Toparlanıp sağlığına kavuştuğu yerden hiç bahsetmiyor, talihsiz arkadaşlarından tekini bile anmıyor, ne bir ayrıntı ne bir anı ne de bir anıştırma; Éléonore pencereleri fundalıklara ve özenle düzenlenmiş çiçek tarhlarına açılan bir parka bakan, eter, tütün ve kangren kokan büyük beyaz hastane odalarını, beyaz metal çerçeveli yatakları, kan, irin ve mukus sızdıran, beyazlar giymiş hemşirelerin temizleyip sardığı kırmızı yaraları, vücutlardaki kurşun deliklerinin üzerine inen beyaz perdeleri ve paravanları, bu hemşirelerin bu insan enkazlarını gördüklerinde hissettikleri dehşeti maskelemeyi öğrendikleri kâh yumuşak kâh sert yüz ifadelerini ancak hayal edebilir. Çalışmak Marcel'e neşe ve güç veriyor. Onu hem neşelendiren hem de tüketen yeni ve gizemli bir güçle diriltilmiş bedene, kızın tanıdığı o gayretkeş, gergin bedene yeniden kavuşuyor. Dönüşünü takip eden yaz, Éléonore içmesi için ona metal bir matara getirdiğinde sırtını dönüyor, mataranın ağzını, baş ve işaret parmaklarının uç kısımları gibi tütün-

den sararmış dudaklarının en hareketli kıvrımına bastırıyor. Çoğunlukla incecik bir su sızıyor ağzından, çenesine, boynundan aşağı akıyor ya da gömlek kumaşına damlıyor. Akşamları kadınlarla yemek yemek istemiyor. Tabağını odasına götürüyor, kapıyı kapatıyor ve yatağının kenarına oturup zahmetli çiğneme tarzından, sertleşmiş çene kemiğinin onu zorladığı garip mimiklerden, kaçmasına engel olamadığı ve yara izlerinin tüysüz çizgilerini gizlesin diye bıraktığı, şimdiden ak düşmüş, ışıkta parlayan gür ve kızıl sakalına takılan yemek parçalarından utanarak tek başına yiyor. Éléonore onun tabağını doldurup ateşin yanına bırakmak, dönüşünü beklemek ve evcilleştirmeye çalıştıkları bir hayvan, bir kâse süt koydukları bir kedi, gözlerden uzak kemirmek üzere kemiğini alıp kaçan öfkeli bir köpek gibi yemeğini götürmesini izlemekle yetiniyor. Yatağının başındaki konsolun üzerine bir sürahi su ve bir sepet ekmek bırakıyor, ertesi gün o evden ayrıldıktan sonra da temizliyor. Bir sabah Marcel yokken odasına giriyor. Etrafı kolaçan ediyor: tuvalet kovası, közde titreyen kül, her zaman toplu duran yatak. Kaz tüyü yastıklardan birinin potluğu dikkatini çekiyor. Gidip bakınca elinde ne tuttuğunu anlamadan çene ayırıcıyı buluyor, bir işkence aletine, küçük bir kurt tuzağına benzeyen bütünüyle kauçuk, metal ve yaylardan yapılmış bu şeyi. Bir mahcubiyet duygusuyla onu tekrar yerine bırakıyor, yastığı üzerine koyup alelacele odadan çıkıyor.

Bir rutin tutturuyorlar yeniden. Hayat devam ediyor görünüyor. Günlerden bir gün Marcel kolunun altında bir köpek yavrusuyla çıkageliyor. Onun için avluya bir kulübe yapıyor, etraflarında havlayıp sıçrayan hayvan bir süreliğine neşelendiriyor onları. Alphonse gibi, yavru köpek de oğlanın peşinden gidiyor ama Éléonore bir kez olsun Marcel'in onun başını okşadığını görmüyor. Onun

saçmalıklarına, oyunlarına çabucak öfkeleniveriyor, sonunda götürüp kulübenin yanına zincirliyor. Kömür'e gelince, birkaç hafta onları ziyaret etmeye, çiftliğin etrafında uçmaya, Marcel'in yanında sekmeye devam ediyor, sonra da Marcel'in gidişinin ardından ve yokluğu boyunca bıkıp usanmadan yeniden ortaya çıkışlarında kehanetler görmeye fazlasıyla hazır olan Éléonore dahil, ikisinin de ilgisizliğinden yılıp kayboluyor. Sonra savaş sona eriyor. Çanlar çalıyor bir kasım sabahı kulakları sağır edercesine. Éléonore, kalbi hızla çarparak Marcel'e doğru koşmak için verandaya çıkıyor. Avlunun diğer tarafında, ayaklarının dibinde yemlenip gıdaklayan tavukların ortasında birden doğrulduğunu görüyor. İki eliyle bir küreğin sapına dayanıyor, başını açığa çıkarıyor ve çenesini eğip geniş şapkasını göğsüne dayıyor. Kısa bir an düşüncelere dalmış gibi görünüyor, sonra çanların susmasını beklemeden şapkasını tekrar başına geçirip yola koyuluyor ve barakanın gölgesinde gözden yitiyor. Éléonore hareketsiz, acı sevinci boğazına düğümlenmiş; savaşın başladığı gibi, sıradan, sisli ve soğuk bir günde basit bir çan sesiyle böyle bitmiş olması yüzünden de şaşkın. Kapıyı kapatıyor ve ocağın önünde oturan, tek söz söylemeyen, gözlerini tespihine doladığı parmaklarına diken dul kadına bakıyor. Sonra odayı geçiyor, büfeden bir şişe kanyak ve üç kadeh getiriyor, masaya bırakıyor, ardından pencereden karaltısını izleyerek Marcel'in eşikten geçmesini bekliyor. Nihayet içeri girdiğinde ayağa kalkıyor. Marcel bardakları ve kanyak şişesini görüyor. Éléonore'u başka yöne bakmaya zorlayan o uzun, dehşet dolu bakışı atıyor, sonra masaya doğru ilerliyor, şişeyi alıyor ve onu ruh gibi duran dul kadınla yalnız bırakarak evden çıkıyor. Sevinç çığlıkları Puy-Larroque ve kırsalda yankılanırken Marcel saatlerce ortadan kayboluyor. Ertesi gün şafak vakti kapıdan girerken bozguna uğramış bir gölge

gibi eve süzülüyor, arkasında ter, tütün ve safra kokusu bırakarak kızın yüzüne bile bakmadan yanından geçiyor. Odasının kapısını kapatıyor ve Éléonore onun bütün ağırlığıyla yatağa çöktüğünü duyuyor.

Daha sonra, cephede ölen Puy-Larroque'lu erkeklerin adlarının yazdığı savaş anıtının granit taşı, bacakları ter içinde iki koşum atının çektiği arabayla getiriliyor. Köylüler onu bin bir güçlükle kaldırıyor, ağırlığını kollarına doladıkları iplerle dengeleyerek, belediye meclisinin olağanüstü bir oturumla aldığı karara uygun olarak yerine oturtuyorlar. Karalar giyinmiş Éléonore ve dul kadın evden ayrılırken, Marcel sundurmanın altında bir kütüğün üzerinde odun kesiyor. İki kadın uzunca bir süre, orada olduklarının farkına bile varmadan baltayı metronom ritmiyle hareket ettiren Marcel'i izliyor ve sonunda kesilen odunların sesiyle köy yolunda uzaklaşıp yitiyorlar. Anma törenlerine de katılmıyor Marcel. Köylüler dedikoduya başlıyor, aldırmazlığından, küçümsemesinden, bencilliğinden rahatsız oluyor: Onun kederi ötekilerden daha mı büyük? Acısı, onu dayanışmadan muaf mı tutuyor?

Marcel'in geri dönüşünü izleyen yıl boyunca dul kadın hissedilir derecede çöküyor. İlkin susuyor, sessizliğe indirgenmiş gibi. Kâh ateşin yanı başına kâh kapının önüne oturuyor, saatlerce bir noktaya bakarak öylece kalakalıyor, tespih tanelerini parmaklarının arasında tekrar tekrar çeviriyor. Bostana bakmaya, tavukları yemlemeye, yumurtaları toplamaya devam ediyor. Bazen avlunun ortasında durup etrafına bakıyor, nerede olduğunu ya da ne yana gideceğini bilmiyormuşçasına. Bakışlarını göğe çeviriyor, gözkapaklarını kısıyor, dudakları dişsiz dişetlerini açığa çıkarıyor. Bulutların ağır ağır ilerleyişini seyrediyor,

sonra başını indiriyor, kamaşan gözlerini kırpıştırıyor ve küçük adımlarla eve dönüyor. Anlaşılmaz sözler mırıldanıyor, Éléonore ona seslendiğinde irkilmesine engel olamıyor. O zaman cevap vermek için düşünüyor, sonra aksi, kırılgan bir sesle konuşuyor. Bir süre bostanı boşluyor, yere diz çöküp kalakalıyor, elbisesi dizlerine kadar kirleniyor, elinde kürek, güneş ensesinin meşine dönmüş derisini yakıp kavuruyor ya da ayrım gözetmeksizin yabani otları ve taze sebzeleri söküyor. Bir yeşillik parselini dağıttığı bir gün Éléonore onu yakalıyor. O güne kadar dul kadının ihmalleri ve hataları ona bayağılık, misilleme gibi gelmişti. Ellerini sildiği önlüğünü çözüyor, dul kadının üzerine yürüyor, kolundan yakalayıp sertçe sarsıyor.

"Derdin ne senin?" diye bağırıyor. "Hayatı bana zehretmek için elinden geleni yapacak mısın? Uzun etmeden geberip gidemez misin?"

Sersemlemiş görünen dul kadın kıçüstü yere düşüyor. Altüst olmuş toprağa bakıyor, gözyaşlarına boğulmadan ve yüzünü kapkara ellerine gömmeden önce, "Ben şey... ben şey..." diye kekeliyor.

Tavukların yumurtalarını unutuyor, hepsi çürüyor. Kolunun altında hasır sepeti, geriye kalan birkaç çiftlik hayvanının boş bakışları altında amaçsız dolaşıyor. Bir tavuk kesmesi gerektiğinde bunu beceremiyor. Hayvan ondan kurtuluyor, avluyu kan içinde bırakıp toz bulutları kaldırarak ve diğer kanatlıları ciyak ciyak bağırtarak dönüp duruyor. Marcel'le karşılaştığında gözlerini kocaman açıp dehşet içinde inliyor.

"Seni ihtiyar kaçık," diyor Marcel.

Dul kadın titreyerek bölük pörçük dualar mırıldanarak ocağın yanına çekiliyor.

Daha da zayıflıyor, bir deri bir kemik kalıyor. Haftanın günlerini, ayları, mevsimleri, yılları karıştırıyor. Éléo-

nore onu yıkıyor, giydiriyor, saçını tarıyor; bu küçük, bitkin varlık kendini ona bırakıyor. Gaz lambasının alevi, yarı kel başına yansıyor. Sonra yeniden konuşmayı keşfediyor; artık direnmeyi ve susmayı düşünmüyor bile. Ağzından kerpetenle laf aldıkları kadın şimdi bütün gün konuşuyor.

Avluyu geçmek için Éléonore'un elinden tutuyor, sonra yüzünü ona dönüp soruyor: "Affedersiniz, kızımı görmediniz, değil mi? Benim küçük kızımı?"

"Kızın benim," diye cevap veriyor Éléonore.

Dul kadın kaşlarını kaldırıyor ve kıkırdayarak, "Herhalde görüyoruz ya," diyor.

Marcel kapıdan içeri girdiğinde onu bazen rahmetli babayla karıştırıp, "Hah işte. Nerelerdeydin? Hava soğuk, göğsüne dikkat et," diyor.

Sonra Marcel şapkasını çıkardığında, "Tanrım, sana ne yaptılar böyle?" diye haykırıyor. Ya da onu hemen tanımıyor ve tek bir ilmek bile atmayı başaramadığı bir dantelinin seyrine dalmadan önce, "Zavallı adam..." diye iç çekiyor.

Kırsalda kayboluyor, onu başka çiftliklerde aramak zorunda kalıyorlar. Ya da köylüler dulu yanlarına katıp Éléonore'a teslim ediyorlar, sıyrıklar içinde, üstüne başına, saçlarına samanlar, dikenler yapışmış. Kendi kendine konuşuyor, mırıldanıyor, orada, odadalarmış gibi, sırayla anasına, babasına, kocasına sesleniyor, sonra aziz hikâyeleri, ilenmeler, ömür törpüsü domuz ağılı ve doymak bilmez domuz hakkında anlaşılmaz hikâyeler anlatıyor. Bir kış günü öğleden sonra, Éléonore büyük masada sebze ayıklarken ocağın başında oturan dul kadının şöyle dediğini duyuyor:

" tabii ki, ölmediğini biliyorum... bana ağır yaralandığını ama döneceğini söyledi... diğerleri gibi bunu yeğliyor... ölüye kıyasla sakat yeğdir... bir daha evime ayak basmayacak! Asla!"

Éléonore bıçağını kesme tahtasına bırakıyor. Marcel'in annesini, arabayı süren ve yüz hatlarını tanıdığı kardeşini, alçak sesle konuşan iki kadını, dul kadının eve dönüp el işine devam etmesini, dikişini dikerken iğnenin yüksüğe çarpmasını gözünün önüne getiriyor. *Ötekiler gibi öldürüldü! Sana söylemiştim. Artık onu beklemeye bir son verecek misin?*

"Ne dedin sen?"diye soruyor.

Dul kadın kemikli yüzünü kıza çeviriyor. Onu tanır gibi oluyor.

"Biraz önce ne dedin?" diye tekrarlıyor Éléonore.

İhtiyar kadın tereddütle başını sallıyor, sonra da, "Onu yuttu... Bu hayvan onu yuttu... hiçbir şey bırakmadı... küçücük bir kırıntı bile..."diyor.

Acı, ender anlarda Marcel'in yakasını bırakıyor. En iyi ihtimalle azalıyor ve harap olmuş sinir uçlarında bir yerlerde, nabzının ritmine göre sessizce zonklayan uzak bir yankıya dönüşüyor. Uykusunda bile onda yer ettiğini hissediyor, başlı başına bir organizma, bir parazit gibi, kâh yamalı çenesinin arkasına, kâh boş gözçukurunun dibine, kâh altçenesinin kemiklerine, tendonlarına, iliklerine iterek onları sabırla kemirmek ve beslenmek için boyun omurlarına yapışmış. Acı dindiğindeyse yokluğu büyük bir boşluk bırakıyor, muştuladığı artçı şok kadar korkunç bir aura. Bu tiksindirici analjeziyi, ardından iflahını kesecek yeni dalganın ilk uyarı işaretlerini pür dikkat inceliyor. Acı ona sinirden çok kemik gibi, sıkıcı, çene ve elmacıkkemiğini yiyip bitiren bir çürüme biçimi gibi geliyor. Acıya alan açmayı reddediyor, onu dermansız, âciz kılmak isteyen acıya karşı mücadele ediyor. İrade gücüyle tahammül sınırlarını zorluyor, kazıyor, ekiyor, biçiyor, toprağa vurulan her kürek darbesi acılarına bir darbe indiriyormuş gibi, ani değişiklikler, geçirdiği sarsıntılar bu

acıyı büyütse de asla geri adım atmıyor, teslim olmak istemiyor. Bazen ıssız bir tarlada ya da sundurmanın gölgesinde diz çöküp, çatlamak üzere olan başını ellerinin arasına aldığı oluyor. Serinlik bir anlığına onu rahatlatır umuduyla, bir çekicin başını ya da tırpan bıçağını şakaklarına dayıyor. Tükürük bezleri, yaralar henüz tazeyken olduğu gibi canını yakıyor. O zaman litrelerce tükürük yutması ya da tükürmesi ve bir leğenle uyuması gerekiyor. Diliyle dişetlerinin yeni şeklini, şişlikleri, yeni bir çene kemiği oluşturmak için kavalkemiğinden alınan kemik ve kemik zarının nakledildiği çıkıntıları yokluyor. Tütün, mukus zarlarını belli belirsiz uyuşturuyor; bazı günler üç paket sigara içiyor. Acı, ender uyku saatlerine karışıyor, rüyalarına akıyor ve onu hep aynı yerlere, aynı anlara götürüyor. O zaman gözleri açık karabasanlar görüyor. Aniden uyandırıyor bu acı onu, kafatasına yayılıyor. Yanak derisini hafifçe bastırıyor, sinirlerinin, tendonlarının, kaslarının yatışması için nafile telkinlerde bulunuyor. Başını karyolaya vuruyor. Gece vakti biraz serinlemek için dışarı çıkıyor. Kuyudan su çekip yüzünü tamamen kovaya batırıyor. Sinsi sinsi dolaşıyor, avluda, yolda, tarlalarda gidip geliyor, başında şapkası, kazığından yere inmiş bir korkuluk, çocuk masallarının *camo cruso*'su[1] gibi, bol bir pantolonun içine yarım yamalak sokuşturulmuş gece entarisiyle. Gecenin bir yarısı köyden adamlarla karşılaştığı oluyor; o zaman zor zahmet bir-iki laf ediyor, başlarını eğiyor ve biri acılarına gark olmuş, diğeri peşinde hayaletleri, yalnızlıkları arasında saygılı bir mesafe bırakarak uzaklaşıyorlar.

Alkol bir hain: Sarhoşluk onu bazen yatıştırıyor, ba-

1. Gaskon ve Pirene folkloruna ait, geceleri beliren fantastik bir canavar. Genellikle tek bacaklı olarak tasvir edilir. (Y.N.)

zen de acısını on katına çıkarıyor, çarpıtıyor ve çoğaltıyor. Yumruklarıyla parmak kemiklerini parçaladığı bir ağacın gövdesine yaslanarak sarhoş vaziyette uyuyakalıyor. Cerrahlar ezilmiş azıdişlerini söktü. Dilindeki diş parçalarını hatırlıyor. Diş minesi parçalarını, kesilmiş kökleri çıkarmak için didik didik dişeti dokusu aradılar. Ara ara dişlerinin yeniden kök saldığı, ağzının sürülüp yeniden şekillendirilmiş etine karıştığı duygusuna kapılıyor. Odasında yalnızken bir çivi kutusundan karanfil çıkarıp çiğniyor ve ucunu dişetlerine gömüyor. Éléonore, somyanın altına kaydırılmış bir kapta kan ve tükürük bulaşmış baharatlar buluyor. Yatağa oturuyor ve çığlık atmamak için bir elini ağzına bastırıyor. Marcel, tüneğinde horlayan horozu uyandırarak sabahın beşinde evden ayrılıyor. Eline geçen ilk aleti omzuna vuruyor ve toprağa karşılığını ödemeye yollanıyor. Kışın, topraktan yuvarlak, donmuş bir taş çıkardığında onu pantolonuna sürtüyor, sonra ağzına, yumuşak dişetlerinin arasına atıyor ve bir anlık dinlenmenin tadını çıkarıyor. Éléonore'dan evdeki birkaç aynayı kaldırmasını istemesine gerek yoktu. Kız onları ters çevirip bir çarşafa sararak dolabın çekmecelerinden birine koymuştu. Elinde yalnızca demir çerçeveli, sırları dökülmüş, zaman zaman yansımasına baktığı küçük bir el aynası var. Bununla, yirmi beşinde gösteren on yedi yaşında bir kadını, yüz hatları şimdiden kalınlaşmış, kuru bir köylü kadını seyredalıyor. Dudaklara yakın iki ince çizgi derisini oyuyor. Gözlerini, büyük, koyu renk halkalı küçük memelere, göbeğin altında daha beyaz ve daha yuvarlak duran karna, sonra yapağısı baldırların içine doğru genişleyen bu kara, gür kıllarla kaplı organa, arzusu asla tatmin olmasa da kurumayan bu organa indirmek dışında artık çıplak vücudunu görmüyor. Marcel'in çirkinliği onu caydırmıyor. Aksine, onu daha çok sevmek için bu yağmalanan gençliği

düşünüyor. Bağnaz eğitiminin son kalıntıları yüzünden fedakârlığın, suçluluğun, ümitsiz vakalara bağlılığın tadını hâlâ muhafaza ediyor. Bu çilede kendi özverisinin tükenmez kaynağını buluyor. Her şeyi kucaklamayı seçiyor: kırık dökük bir beden, anlayışsızlık, sessizlik.

Marcel şimdi ona eski sevgisini göstermiyor. Artık elini tutmuyor. Gözünü ondan kaçırıyor ya da bakmadan geçiyor. Birkaç kuru kelime alışverişi dışında hiç konuşmuyorlar. Éléonore birbirlerini hâlâ kelimelere ihtiyaç duymayacak kadar iyi tanıdıklarını düşünerek kendini avutup kandırıyor. Bağlılığının Marcel'i kendine yaklaştırdığını sanıyor ama aslında onu uzaklaştırıyor, hatta ilgisi, kölece gayretiyle itiyor. Marcel bu haliyle onu küçümsüyor. Tarlada beraber çalışırken Marcel'in kısacık da olsa ona baktığı, hareketlerine, yırtık pırtık giysilerine, kaba saba hallerine, dümdüz görüntüsüne, inatçılığına, çekingenliğine, onu oluşturan, ona hayat veren her şeye karşı bir öfke duyduğu, anlık, kör bir şiddet hissiyle dolduğu oluyor. Sonra ara ara kendi ilgisizliğini fark ediyor, sanki bedeninin acısı yerini kalbin ve ruhun kayıtsızlığına bırakmış, öfke ve kızgınlıktan başka her türlü duyguyu sabırla kemiren bir asit gibi. Yalnızca tek bir kadına dokundu ve onu unuttu. Yaşı biraz geçkin, Alsace'lı sarışın fahişe; askerlerin müdavimi olduğu ve bir top mermisiyle deşilmiş, taş parçalarının, yapı kirişlerinin, devrilmiş mobilyaların ortasında, bir taş çemberiyle çevrili küçük kamp ateşinin kararıp kalmış isinden anlaşılacağı gibi, altında bir tek erkeklerin uyuduğu ambarın ayakta kaldığı bir çiftlik evinin sıçan idrarı kokan samanlığında kucakladığı kadın. Sırası geldiğinde, solucanların kemirdiği, çivileri paslı, basamakları kırık ahşap merdiveni tırmanıyor, sert rüzgârda sallanan bir çift kepenkten geçerek çatı katına, rutubetten çürüyen kirişlere yerleştirilmiş tozlu ahşap

zemine ulaşmak için merdiveni kullanmak gerekiyor. Önce kıpırtısız kalıyor, çatı ayakta dimdik durmak için epey alçak olduğundan boynunu sağ omzuna doğru eğiyor, kız kendisinden önce başkaları için hazırlanmış saman katmanında uzanırken, saçları örümcek ağlarına takılıyor. Elbisesini, açık renk tüylerle kaplı köylü bacaklarının, büyük olasılıkla bir meyhane masasının köşesine, bir sabanın sivri ucuna ya da asker kemerlerinin tokasına çarptığı için mümkün olan tüm tonlarda birkaç morlukla kaplı, damarlı, beyaz baldırlarının üzerinden, her bir dudağı çevreleyen gür kıllar, tepelerde buğday kuruduğunda, karanlık sabahlarda ya da gün sonunda solgun sarı titrediğinde olduğu gibi merkezde birleştiği kasıklarına doğru sıyırıyor. Maviye çalan mor meme uçlarıyla iri memelerini açığa çıkarıyor, çiçekbozuğu cildi diken diken, ayak bileklerine inen kalın yün çoraplarıyla kendini sergiliyor, sonra da onu yanına davet ediyor. Marcel bu çürümüş saman yatağa, kızın yanına uzanıyor, pantolonunun düğmelerini çözüp kirli, leş gibi kokan paçalı donuna, parazit yeniği uyluklarına indirmeyi ona bırakıyor; kız buz gibi ellerine üfleyerek ısıtmaya çalışıyor, sonra onun ürkek organını avuçluyor ve gözlerinin içine bakarak sessizce, uzun uzun yoğuruyor. Bir köpeğin havlaması, komşu köyde görev yapan alaydaki askerlerin sesleri, uzaklardaki patlamalar kulaklarına gelirken Marcel kızın kara gözbebeklerinde kendi yansımasını, erkeklerin şiddetiyle köşeye sıkıştırılmış, korkmuş bir gencin henüz sağlam yüzünü görüyor. Bitkin kız Marcel'in üzerine çıkıyor, yarı yumuşak penisi içine doğru kaydırıyor, kasıklarının üzerinde gidip geliyor. Birbirine karışan nefesleri dudaklarında buğulanıyor. Kız zevk alıyormuş gibi görünmeye çalışmıyor. Hızlı hızlı ve sessizce Marcel'in boşalmasını sağlamak, uzun yürüyüşlerin, çatışmaların, acımasız gecelerin yıprattığı bu kirli bedeni mutluluktan uçurmak, yaşamı

pamuk ipliğine bile bağlı olmayan, hayatta kalması artık bir olasılık meselesi olan bu bedeni tatmin etmek istiyor. Marcel kızın içine boşalıyor, mekanik, utanç verici bir boşalma. Kız ânında uyluğuna düşen parlak organı bırakırken kendini geri çekiyor, bir avuç samanla lüzumsuz meniyi siliyor, sonra *havada kurt soğuğu* olduğundan giyinmek için acele ediyor. Marcel sırtından destek alarak kalçasını kaldırıyor, sonra pantolonunu yukarı çekiyor, şimdi bütün uzuvları titriyor, dişleri birbirine vuruyor ve az önce yaptığı şeyin, kurtlarla çevrili, görüp görebileceği en korkunç soğukta bekâretini yitirmenin iyi olduğunu düşünüyor. Evet, yalnızca tek bir kadına dokundu, sonra savaştan önceki günlerde zaman zaman onu yakalayan ve küçük ateşin ışığında çarşafın altında karnına yayılan o arzuyu unuttu. O zamanlar kadınların, bir kadının bedenine sahip olacağından hiç kuşku duymuyordu.

Korku, acı ve utanç arzuyu ele geçirdi. Savaş meydanındaki cesetlerin uluorta görüntüsü. İçlerinde ne olduğunu bilerek onları hâlâ nasıl isteyebilirsiniz? Marcel dört bir yanda, dumanı tüten mavi, sarı, yeşil bağırsaklar, dışkı, çamur ve vücut sıvılarıyla dolu seyyar deri çuvalları görüyor. Yüzünü sarmak için üzerine eğilen hemşire, arada sırada omzuna baskı yapan, beyaz üniformasına sıkışmış memeleri. Kaburgaların altında atan kalbin onda uyandırdığı tiksinti, düzensiz kasılmalar. Cerrah ona aynayı uzattığında, biçimsiz yansımasını seyrederken kendi yüzünün onda uyandırdığı tiksinti. Açık olsa da iyileşmiş yaralar, yüzün ortasında, nefes borularına, büzgen kaslar gibi zonklayan boğazlara, gözenekli sinüslere oyulmuş bir daha asla kapanmayacak yarıklar, çatlaklar dışında, salyalıların, geriye hiçbir şeyi kalmayanların aksine, yine de *en iyilerden, en sağlamlardan*, bu hilkat garibelerinin arasında hâlâ insana benzeyenlerden biri. Başka bir yol

olmadığından, bu acayip maskeleri esnek protezlerle gizlemeye çalışıyorlar, her gün sahte bir yüz oluşturmak için onları kendi elleriyle şekillendirmeyi öğrenmeleri gerekiyor, fakat bu protezler güneşte ve yağmurda eriyip ağarıyor, macun ve yapıştırıcı hissi hızla dayanılmaz hale geliyor. Yeni bir altçene kemiği oluşturmak için kavalkemiğinden kemik ve kemik zarı alan cerrahın dediğine bakılırsa *kendini şanslı sayabilir*. Doktor sol gözyuvasından delinmiş göz küresini alıp boşluğun altından bir parça kemik çıkardı. Hiç kuşkusuz bu kemik, top ateşi altında, kolları ve bacakları bir araya getirilip cesetleri elden geldiğince toparlanan, bu durum için feda edilen yeni bir üniformayla tabuta konularak ailelerine –teyit edilmiş bir vaka olmasa da, bu askerlerin başka birinin kolu, gövdesi ya da kafasıyla gönderilmiş olması mümkündü– gönderilenlerden değil, paramparça olup etrafa dağılan, kemikleri diğer erkeklerin vücuduna şarapnel mermileri gibi saplanan askerlerin birinden gelmişti.

Yine de Éléonore'un onun etrafında dönüp durduğunu, varlığını, vücudunun yakınlığını aradığını görüyor. İlkin ondan ne istediğini anlamıyor, özellikle sürtünerek yanından geçmesini, ilgisini, birden kaba saba tavırlarından sıyrılıp süzülmesini, iç çekmesini, bluzunun omzunun, köprücükkemiğinin, düz göğsünün keskin açısının üzerinden açılmasına izin vermesini. Yaz sıcağında alnını siliyor, koyu, koku yayan koltukaltlarını sergileyerek. Saçlarını ensesinde topuz yapıyor. Elbisesini mor, nasırlı dizlerine kadar sıyırıyor. Marcel gözlerden uzak, çamaşır teknesinde yıkandığı bir gün, arkasında kendisini izleyen birinin varlığını, kapı aralığından onu izleyen Éléonore'u hissediyor. Başını çevirdiğinde karaltısının kaybolduğunu görüyor. Savaştan önce, Aziz Yahya Yortusu akşamını, köyün yakınlarındaki çorak arazinin tepesinde yaktıkları

ateşi hatırlıyor. O an, onda bir ufaklıktan, sevip eşlik ettiği küçük kuzenden fazlasını görür gibi olmamış mıydı? Eğer sadece acıma değilse, bu istekte biraz sapkınlık varmış gibi geliyor –başka ne isteyebilir ondan, bu sakatlanmış bedenden?– fakat o noktadan sonra, konuşmalarının altında yatan cinsel gerilimi, huzursuzluğu hissediyor. Ona yeni bir gözle bakıyor ve şimdi onun cinselliğini fark ediyor.

Kasım başında bir sabah, Marcel bostanın yapışkan toprağından yerelmalarını, patatesleri söküyor. Éléonore avluyu geçiyor, hâlâ boş duran, tavukların arada yumurtalarını bıraktıkları domuz ağılından içeri giriyor. Girerken Marcel'e kaçamak bir bakış atıyor. Marcel elindeki aleti bırakıp doğruluyor. Kararmış ellerini pantolonuna sürterek geniş adımlarla ilerliyor. O da ağıldan içeri giriyor. Éléonore orada bekliyor, bir tavuğun yapıp sonra terk ettiği, oyuğunda kabukları kirlenmiş iki ılık yumurtanın durduğu yuvanın yanında, küflü samanların üzerine oturmuş. Bir an birbirlerine bakıyorlar, sonra Marcel samanlara uzanmış Éléonore'a doğru ilerliyor. Onun eteğini sıyırıp çoraplarını çıkarmasına yardım ediyor, gömleğinin düğmelerini çözmeye çalışıyor. Soğuktan uyuşmuş parmakları iliğe takılıyor, sonunda yırtana kadar kumaşa asılıyor. Düğmeler samanların içine yuvarlanıyor. Éléonore onu okşamaya çalışıyor ama Marcel elini tutup kızı itiyor. Bir an için memelerinin kokusunu içine çekiyor, sonra başını kaldırdığında Éléonore'un kendisine baktığını görüyor. Bunun üzerine onu kalçasından yakalıyor ve yüzüstü dönmeye zorluyor. Éléonore soğuk ellerini uyluklarında, tereddütle bastırdığı cinsel organını kendi cinsel organının dudaklarında hissediyor. Marcel onu ıslatmak için eline tükürüyor ve o kadar sert içine giriyor ki kız küçük bir çığlık atıyor. Bluzunu sırtına çekiyor,

onu kalçasından, yanlarından, omuzlarından, ensesinden kavrıyor. Éléonore, ceketinin pürüzlü kumaşını sırtında hissediyor, yeri tırmalıyor, ince yem tabakasının altında sıkışmış, sert topraktaki bir çiviyi oynatıyor. Marcel derin bir nefesle kızın içinde sarsılıyor, sonra sırtüstü devriliyor, kızın şişkinliğini ilk defa hissettiği yaralı yanağını onunkine yaslayarak onu ağırlığının altında eğilmeye zorluyor. Éléonore şimdi onun nefesini hissediyor. Yavaşça çarpan ağılın kapısından avlunun bir parçasının bir görünüp bir kaybolmasını izliyor. Yüzüne yakın duran yuvadan bayat yumurtaların, kurumuş kuş dışkılarının kokusunu alıyor. Alçak tavanda, örümcek ağları ortak nefesleri ve vücutlarının yaydığı sıcağın altında titreşiyor. Marcel diz çöküyor. Solgun organındaki kıpkırmızı kanı görüyor. Gömleğinin kenarlarını pantolonunun içine sokuyor, fermuarını çekiyor, başından çıkarmadığı şapkasını düzeltiyor, sonra bostana gitmek üzere ağıldan çıkıyor. Yalnız kalan Éléonore bir elini kasıklarına götürüyor. Zor zahmet giyiniyor, ardından iki yumurtayı alıyor. Bir an diz çöküp öylece kalakalıyor, bir eli karnının altında, yüzünü ekşiterek doğrulurken duvardan destek alıyor. Ağıldan çıktığında Marcel'i bostanın kenarında sigara içerken görüyor. Marcel ona belli belirsiz el sallıyor, Éléonore karşılık veriyor, sonra eve yöneliyor. Yumurtaları burnuna götürüp derin derin soluyor.

Éléonore yanına geldiğinde, Marcel inci grisi tüyleriyle yeni düveyi ahıra sokuyor. Geviş getiren hayvanın ayaklarının dibine yem saçmasını izlerken eşikte sabırla bekliyor kız.

"Evet," diyor önlüğünü parmaklarının arasında çevirdiğini görünce, "söyle bakalım, neyin var?"

Gergin halinden, ne söyleyeceğini tahmin ettiğini anlıyor kız.

"Sanırım hamileyim, onu diyecektim."

Marcel yabasını bir yana bırakıyor, yüzünü ona dönüp geniş kenarlı şapkasının gölgesinden bir an için onu izliyor. Bir-iki adım atıyor, ellerini ellerinin arasına aldığında kızcağız korku dolu irkilmesini bastırıyor.

"O halde evlenmemiz gerekecek," diyor. Sonra da kıza, "Neden titriyorsun?" diye soruyor.

"Soğuktan," diye yalan söylüyor Éléonore.

İlkbaharda evleniyor onunla; güney yelinin toza bulad ığı günlük güneşlik bir günde. Éléonore, dul kadının düğününde giydiği, güveler yemesin diye özenle sarmalayarak bir sandıkta sakladığı gelinliği buluyor. Aynalardan birini çıkarmak için Marcel'in yokluğunu fırsat biliyor, onu bir iskemlenin sırtına dayıyor, sonra dul kadının yanında gelinliği deniyor. Ayna küçük olduğundan parçalı yansımasını seyrediyor: duvakla örtülü yüz, korsaj ve sararmış dantelden manşetler, etek kıvrımları. Üst dişetlerini çiğneyen dul kadının karşısında kendi etrafında dönüyor.

"Evleniyorum," diyor ona.

"Ah görüyorum, görüyorum," diye karşılık veriyor dul kadın, sitemkârca başını sallayarak. Sonra da karnını işaret edip, "Zavallım benim, talihsizliğin göz önüne alındığında, umarım en azından oğlan olur," diye ekliyor.

Éléonore, asker üniformalarını giyip madalyalarını kuşanmış, iftiharla evlenen erkeklerin tersine, neden kolunu paçasını kendine göre yaptırdığı ikinci el bir takım elbise aldığını soruyor Marcel'e.

"Neden onu giyecekmişim? İftihar için mi? Vatanseverlikten mi? Fransa'nın bana ödediği sefil gazi aylığına minnet etmek için mi?"

Sağ salim geri dönenlerin çoğu, hayatta olmalarını

canıyürekten yalvardıkları Tanrı'nın takdirine borçlu olduklarını düşünüyor. Marcel, savaştan önce kiliseye adım atmamıştı. Éléonore'a gelince, o tereddütlü: Marcel'in dönüşünü Tanrı'nın var olmadığının kanıtı olarak mı görmeli yoksa onun bağışlayıcılığının kanıtı olarak mı? Tanrı'nın Evi'ni altüst ettikten sonra mesafesini kararlılıkla korudu. Kadınlar onu meydandaki çamurun içinde sürüklediklerinden beri, savaş anıtının dikildiği gün dışında, bir daha köyde görünmedi. Temelli aklını kaybetmeye başlamadan önce bile her zaman biraz kaçık olduğunu bildikleri anasının deliliğinin ona miras kaldığından şüphelenerek Puy-Larroque'ta ondan bahsediyorlar. Bununla birlikte ikisi de, dörtte üçü boş kilisede yas giysisi içindeki dul kadından, Éléonore'un yalnızca bu vesileyle karşılaştığı Marcel'in yakınlarından, bir avuç kuzen, teyze, amca, bir-iki uzak aile dostundan oluşan topluluğun katıldığı dinî törene razı geliyor. Sunağın önünde yüzükleri –müteveffa babanın tarlaya düşürme korkusuyla takmadığı, Éléonore'un ateşin yanı başında dul kadını sabunladığı bir gün kemikli, sıska parmağından kayan yüzükleri– taktıkları sırada Marcel onun elini tutarken titriyor, kendisine bakmasına izin verdiği bir an Éléonore onun nemli gözlerini fark ediyor ve şu dünyada biraz huzur bulacaklarını düşünüyor.

Kilisenin avlusuna çıktıklarında bir an Éléonore'un içi içine sığmıyor. Köylüler kapı eşiklerinde duruyor ya da geleneğe uyup düğüne gitmedikleri için rahatsız, etrafta oyalanacak bir şeyler buluyorlar. Marcel, Éléonore'u boynuna bir-iki kurdele bağlanmış düvenin çektiği –önce ana babasının düğünlerine, sonra babanın cenazesine götüren– arabaya bindirip yanına da gülümsediğinden ve hiç olmadığı kadar neşeli bir şekilde etrafa el salladığından belki de kendi düğününü yeniden yaşadığını sanan

dul kadını yerleştirdiğinde, gücenik ve şaşkın köylüler, genç hayvanın toynaklarının birbirine sürtmesi ve tekerlek gıcırtısından başka ses çıkarmaksızın ovalara doğru dönen düğün alayı hakkında konuşuyorlar. Erdemlerini kuşanıp, Marcel ve Éléonore'un şüpheli akraba evliliklerini, o eski elbisenin altında onlardan saklayabileceklerini düşündükleri gebeliğini yorumluyorlar; en sonunda da cimriliklerini; öyle ya, niyetleri masraftan kaçınmak değilse neden onları davet etmesinler ki? Éléonore eve dönerken yolu, pelin yeşili, hareketli bir havla kaplı tarlaları, Marcel'in yüzünün hâlâ sağlam olduğuna inanılabilecek profilini ve kendini sert yelden korumak için bir eliyle ara sıra tuttuğu şapkasının altında, bundan böyle hiçbir şey ona ulaşamaz ya da yolundan döndüremezmiş gibi dümdüz ileriye bakan gözlerini seyrediyor. Dul kadının omzunun yanında mırıldandığını ve Marcel'in omzunun her sarsıntıda ona değdiğini hissediyor. Peşlerinden gelen misafirlerin konuştukları duyuluyor. Bir çocuk koşarak önlerine geçiyor. Rüzgârın taşıdığı, üstlerinde dönen uçurtmalarla birlikte, sevinç de buhar olup uçuyor.

Dul kadını o zamana kadar Marcel'in kaldığı eski kilere yerleştiriyorlar. Böylece, eskiden evlilik yatağıyken babanın ölüm döşeğine dönüşen kapalı yatağı devralıyor ve Éléonore'un, düğünlerinin önceki geceye kadar bacaklarını dizlerine çekip üzerinde uyuduğu yatağın somyasını doğacak çocuk için çıkarıyorlar. Yan yana uzanmış, kuş tüyü yorganın altında nefeslerine, bedenlerinin sıcaklığına dikkat kesilerek, gelecek tüm geceleri düşünüyorlar. Éléonore yakında, kısa çiftleşmeleri sırasında onun vücuduna tesadüfen de olsa dokunabilecek ve kaskatı duran bacağındaki yara izini hissedecek. Okşamayı andıran her hareket Marcel'i dehşete düşürüyor görünüyor. Ona uzatmak

istediği eli birkaç kez geri çeviriyor. Éléonore bir gece iniltilere uyanıyor. Marcel ya acısından ya da bir kâbus yüzünden uykusunda inliyor, kızcağız onu yatıştırmak için avucunu onun alnına koymak istiyor ama adam birden uyanıyor, onu bileğinden yakalayıp yastığa yapıştırıyor.

"Benim, ben!" diyor kız.

Marcel çıldırmış gibi bakıyor Éléonore'a, avcıların köşeye sıkıştırdığı bir hayvan gibi, sonra onu bırakıyor. Ertesi gün onu morarmış bileğine dalgın dalgın masaj yaparken gördüğünde, "Bu nasıl oldu?" diye soruyor.

Éléonore kolunu geri çekiyor, cevap vermekten kaçınarak, "Bilmem, bir yere çarpmış olmalıyım. Önemli bir şey değil," diyor.

O günden sonra tek bir hareket bile yapmaya cesaret edemeden irkilmelerini, inlemelerini gözlüyor, aralarında mümkün olduğunca boşluk bırakmaya özen göstererek yatağın öteki ucuna büzüşüyor. Marcel sadece birkaç saat uyuyor, sonra kapalı yatağın kapısını itiyor, yatağın kenarına oturup ara sıra sıkılı yumruklarını indirdiği başını ellerinin arasına alıyor, ardından kalkıyor, giyiniyor ve evden ayrılıyor. Ağrıları Marcel'e hava durumunu önceden bildiriyor. Dışarıya adım atmadan, iki parmağını çenesinde gezdirerek yağmurun yağacağını tahmin edebiliyor. Éléonore'un gebeliği ilerledikçe Marcel doğacak çocuk için endişeleniyor. Düşlerinde Éléonore'un biçimsiz bir yaratık doğurduğunu görüyor, yumuşak, ezilmiş bir kafatasının içine açılan ağzı açık bir yara olan bir avatar, içinde isimsiz bir dehşet uyandıran bir yaratık.

Acı gibi, imgeler ve izlenimler de kalıcıdır. Marcel gözlerini kapattığında, gösterişli kırmızı pantolonları, güzel mavi ceketleri içinde yaz güneşinde şimdiden terlemiş bir dizi adamla bir kır yolunda ilerlediğini görüyor. Yollarına mendil sallayan seyircilerin saygı dolu ba-

kışları altında birlikte yürümekte gerçekdışı, büyüleyici bir şeyler var. Gökyüzü sakin bir mavi. Kuşlar ağaç dallarında feryat figan. Tek adam olarak önde gittikleri savaş, bu gün ışığında imkânsız görünüyor. Çivili ayakkabıları tempoyla yere vuruyor, burunlarını, ağızlarını sıvayan koca bir toz bulutu kaldırıyor. Yeni deri, kundura dükkânı ve sığır kokusu yayıyorlar. Silahların ağırlığı omuzlarını kesiyor. Hiç sona ermemecesine yürüyorlar, dosdoğru, nereye gittiklerini bilmeseler de. Kasabaları terk ediyorlar, tanımadıkları bir kırsaldaki köyleri, uçsuz bucaksız tarlalarda yol alıyorlar, lahanaları, pancarları çiğneye çiğneye. Başka alayları, fırtınada ağaç gibi devrilen, yola düşüp parçalanmış telgraf direklerini arkalarında bırakıyorlar. Veda heyecanı bittiğinden çoktan tükenmiş adamlar, büyük ceviz ağacının gölgesinde dinleniyor. Çok geçmeden, postu terden kararmış atların çektiği, kaçış halindeki arabaların kendilerine doğru geldiğini görüyorlar. Yanlarında ev eşyaları, yataklar, ahşap sandıklar, çiftlik hayvanları, hepsi küçük kafeslere sıkıştırılmış, gıdaklayan ya da nefes nefese kalmış tavuklar götürüyorlar. Genelde bir köpek, bir katır, bir inekle buzağısı takip ediyor kafileyi. İhtiyarlar, kadınlar, çoluk çocuk binmiş arabaların üzerine, askerler bitkin gözleriyle onların geçişlerini izliyorlar. Marcel bir çukura devrilip kalmış bir at görüyor. Dört bacağı mavi gökyüzüne dönük. Hayvanın içinde bir şey patlamış sanki, karnının yarısını alıp götürmüş, bağırsakları etrafa saçılmış, adak çiçekleri misali ağaçların dallarına takılmış. Et sinekleriyle dolu yara, dayanılmaz bir koku yayan büyük, kara bir delik. Erkekler susuyor. Sonra kışlalardaki bekleyiş ve can sıkıntısı, alışkanlık ve korku geliyor. Kandan yapış yapış olmuş sedyelere uzanmış yaralıları taşıyan el arabaları. İnsanların ve hayvanların adımları, araba tekerlekleriyle bataklığa dönen yollar. Çamuru çiğniyorlar,

bir ayakkabı tabanı gömülüyor, yerden kan sızıyor. Üniformalar terden, kirden, yağmur suyundan ağırlaşıyor. Öğlenleyin güneş parıldadığında askerlerin omuzlarından dumanlar tütüyor. Sakallar yüzlerine tamamen yayılıyor; süngülerinin bıçaklarını parlatırken vahşiler gibi görünüyorlar. Uzaktan çat pat sesleri duyuluyor, sanki biri orada, kuru ve çürük dalların arasında yürüyormuş gibi. Mermilerin ıslığı, vınlama, sonra havan toplarının patlamaları, makineli tüfeklerden çıkan *ta-ta-ta-ta-ta* seslerinden önce işitilen sürgü kollarının gürültüsü bu. Artık nereye gittiklerini bilmiyorlar. Enkazların, yaylım ateşlerinin, savaş alanına gözcülük edip top atışlarına kılavuzluk eden devasa ve soğukkanlı böcekler gibi mermilerin gölgesinin altında sürünüyorlar. Bir patlamayla topraktan çıkan bir köstebek, bir bot onu ezmeden önce kaçmaya çalışıyor. Adamlar barut kokuları arasında, gözlerini boş göğe dikmiş uyumaya çalışıyor. Alev alıp durmaksızın yanan büyük bir çiftlik evi geceyi aydınlatıyor. İsli çatı kirişi hâlâ alevlere direniyor. Askerler soğuktan ıslanmış, kaskatı kesmiş üniformalarında tir tir titriyorlar. Isınmak için sigara içiyorlar, fakat tütün keseleri nemli, tütünleri de yanmak bilmiyor. Üzerinde yağların, pastırma parçalarının yüzdüğü et suları içiyorlar. Bir asker açgözlülükle bir kemiğin iliğini emiyor; dudaklar müstehcen bir ifadeyle parlıyor. Kimse dizanteriden paçayı sıyıramıyor; pantolonlarını sıyırıp utanıp sıkılmadan sıçıyorlar, yan yana, karşı karşıya, gözlerinin içine baka baka, sonra silinip temizlenmeden kalkıyorlar. İzne çıktıklarında bir evlat, bir eş, bir anayla buluşacaklar. Trene binmeye hazırlanırken Marcel peronda kımıltısız duruyor, lokomotifin astımlı bir beygir gibi soluk alıp verişini izliyor. Sonraki görüntü onu alıp cepheye fırlatıyor: Bir siperin duvarında, içine sığınabileceği bir delik açmak için tırnaklarıyla hızlı hızlı toprağı kazıyor. Titri-

yor, çenesi birbirine öyle hızlı vuruyor ki avucuna yanağından kopan bir parça et tükürüyor. Diğer erkekler, toprağa dikilmiş çiçek soğanları gibi, cenin pozisyonunda, dizlerini kollarının arasına sıkıştırarak kendilerini kuma gömmüşler. Bir papaz dolaşıyor hendek labirentinde, yüzü çamur ve ne olduğu anlaşılmayan şeylerle kaplı. Gözleri yakan dumandan kör olmuş, ellerini önüne uzatmış, belli belirsiz bir dua mırıldanarak el yordamıyla ilerliyor. Yıkılan siper duvarlarına çarpıyor, bir askerin cesedine takılıyor ayağı, sonra bayılıp kalıyor ya da uyuyor, hiçbir durumda kımıldamıyor. Her yerde insan cesetleri, at cesetleri, birbirine karışmış katır cesetleri, yarısına kadar toprağa gömülmüş kentaur cesetleri var. Piyade erleri artık gökyüzüyle hiçbir alakası olmayan, arkasında güneşin uykuya dalmış bir yaratığın gözü ya da cehennemin tam kalbi gibi gizlendiği anormal şekillerde ve renklerde bulutlarla kapanmış bir göğün altında, çamurda sürünüyor. Akşamları biraz neşelenmek için bir yandan bitlerini ayıklarken bir yandan da bir asetilen lambasının ışığında kâğıt oynuyorlar. Bir asker küçük bir fareyi alıştırmış kendine, hayvan şimdi onun omzuna tünemiş temizleniyor ve adamların ona verdiği sert ekmek kırıntılarını boynuna gizliyor. Parlak, muazzam dumanlar yükseliyor göğe, sonra birden toprak kesekleri yağıyor yanlarına yörelerine. Bir sabah, ilerledikleri sırada, Marcel'in müfrezesi savaşın çılgınlığından bihaber görünen küçük bir kayrana ulaşıyor. Burası yemyeşil, çiçeklerle kaplı. İçinden bir dere bile akıyor. Bu tuhaf güzelliğe takılan adamlar duraklıyor. Ölmüş olabilirler mi? Elleri kana bulanmış olmasına rağmen onlara sunulan harikalar bahçesi mi bu? Hayır: Kayranın tuhaflığı derenin kızıl renginde saklı çünkü yukarılarda bir koruluğun gizlediği Alman askerlerinin cesetleri üst üste akıntıya bırakılmış, ağır ağır kanıyor. Oraya yaklaş-

tıklarında cesetlerin üzerinden bir kuş sürüsü havalanıyor ve yüreklerini ağızlarına getiriyor. Sessizce gülüyorlar, biraz utanıyorlar. Birlikleri bir çiftlikte konaklarken Marcel keskin bir koku alıyor. Kokunun kaynağını takip edince tavşanların istifler halinde, açlıktan ve susuzluktan öldüğü çürük kafeslerle karşılaşıyor. İpeksi kürkleri kemiklerinin üzerinden sarkıyor. Bazı yaralılara acılarını hafifletmek için afyon veriliyor. Ambulanslarla götürülüp artık hiç ayrılmak istemedikleri suni uykularında inliyorlar. Bir onbaşının bacağı kangren ve haşaratlar tarafından yenmiş: Uyluğundaki bıçak kesiği bir avuç çamurla doldurulmuş. Marcel ara ara çiftliği düşünüyor. Memleketini hatırlıyor. Topal ayağına rağmen Albert Brisard da askere alındı. Domuzları dikmeyi bildiğinden, bir metal parçası üzerine düşenlerin, fareler tarafından ısırılanların, şarapnel ya da mermilerle sıyrılanların yaralarını dikmesini istiyorlar. Önceki akşam alayda on dokuzuncu yaşını kutladıkları askerlerden birinin, Louis Bertrand'ın yanına diz çöküyor, oğlanın üniforması, gömleği kesilmiş. Karnındaki yaradan iç organları çıkıyor ve çocuğunu sallayan bir anneninki gibi kavuşmuş kollarına düşüyor.

"Beni dikmelisin Brisard, şu halime bak," diyor.

Brisard kaba saba, nasır içindeki çamurlu elleriyle Louis Bertrand'ın bağırsaklarını karnına sokmak için nafile uğraşıyor. Deri kutusundan makarayla –insanları dikmek için değil– dişi domuzları kısırlaştırmak için kullandığı iğne setini çıkarıyor. Louis Bertrand'ı sırtüstü yatırıyor, yırtık pırtık gömleğinin bir parçasını kesiyor, kara dumanlar, için için yanan sarı ateşler ve nemli toprak kesekleriyle kaplı gökyüzüne gülen komik bir ağzı andıran bu açık yarayı dikmeye koyuluyor.

"Sanırım korkudan altıma sıçtım," diyor çocuk, gözlerini fal taşı gibi açarak.

"Kapa çeneni ufaklık," diye cevap veriyor Brisard, "eve dönünce, annen eski günlerdeki gibi bir güzel kıçını siler."

Genç asker kıkırdıyor ve rüyadaymış gibi, "Şu halime bak..." diye tekrar ediyor.

Sonra başka bir şey söylemiyor. Albert Brisard kan, yağ ve mukoza yüzünden yapış yapış olmuş ve titreyen parmaklarının arasında kayan iğneye rağmen dikmeye devam ediyor, çok geçmeden alnının ortasına bir mermi isabet ediyor ve o da Louis Bertrand'ın tam karşısına yığılıyor. Bu metal parçalarından biri bir adamın kafasını uçuruyor ve vücudu, tıpkı dul kadın başlarını kestiği halde, çiftliğin arkasındaki kuş pisliği, tüy ve telek dolu, suyu çekilmiş küçük gölete doğru koşan ördekler gibi koşmaya devam ediyor. Önüne bir Alman askeri çıktığında Marcel ona nişan alıyor. *Bu bir hayvan, bir hayvandan başka bir şey değil, yalnızca bir hayvan,* diye düşünüyor. Sonra ateş ediyor. Patlamanın şiddetiyle öyle sarsılıyor ki namlu sapıyor ve Alman boğazından yaralanıyor. Marcel sürünerek ona doğru yaklaştığında hâlâ yaşıyor. Genç askerin boynuna bastırdığı parmaklarının arasından kıpkırmızı bir kan akıyor oluk oluk. Marcel çocuğun on yedisinden fazla olmadığına yemin edebilirdi. Büyük mor halkalarla çevrelenmiş gözleri koyu mavi. Bıyıkları yeni terlemiş, yanakları beyaz ve tüysüz. Ellerinin derisi yumuşak görünüyor. Marcel onun kesinlikle bir şehir çocuğu olduğunu düşünüyor. Küçük Alman, Marcel'e bakıyor; bir şey söylemeye çalışıyor. Dudakları kan içinde bir ağza açılıyor. Sergilediği hüzünlü gösteri için mi, savaştaki hiçliği için mi yoksa Fransız'ın bundan böyle birlikte yaşamak zorunda kalacağı bu hatıra için mi özür diliyor? Yarayı bastıran elini Marcel'e uzatıyor fakat Marcel'in eli onu kavrayamıyor, gevşekçe yanda sallanıyor. Çocuğun kan kaybetmesini, ağzının içinde bir

şeyler gevelemesini, sonra gözlerinin buğulanmasını ve ölmesini izliyor.

Éléonore, 1921 Temmuz'unun bir öğle sonrası son derece sağlıklı bir erkek çocuk dünyaya getiriyor; müteveffa babanın anısına, adını Henri koymaya karar veriyorlar. Marcel, ebenin göbek kordonunu bağladığı bebeğin anasının karnında yatışını seyrediyor. Éléonore yıkanırken, ebe Marcel'in kollarında oğlu, yanağından süzülen gözyaşıyla biraz uzaklaşmasına izin veriyor: Bebeğin yüzü sapasağlam. Ebenin eşlik ettiği dul kadın kızının yatağının yanına geliyor, o an kızını tanımış görünüyor. Bir Henri'ye bir Éléonore'a bakıyor. Titrek, şekilsiz elinin ucuyla bebeğin yanağına dokunuyor. Durumu kısa süre içinde kötüleşti. İsimleri, yüzleri, vakti, geceyi ve gündüzü birbirine karıştırıyor. Konuşmakta güçlük çekiyor, sesi kısılıyor, sonra duyulmaz oluyor. Onu artık anlamaya çalışmıyorlar, bazen evet bazen de hayır diye cevapladığı sorular soruyorlar. Püre haline getirildikten sonra ağzına götürülen yemeklerden küçük lokmalar alıyor, çünkü yutarken boğulacak gibi oluyor. Gitgide küçülüyor, toprak tarafından çekiyormuşçasına öne doğru eğiliyor. Üzerine yapıyor, üstü başı sidik kokuyor. Éléonore onu besliyor, bebeğinin altını değiştirdiği gibi onun altını da değiştiriyor; iki kez annelik yapıyor.

Éléonore, baba ve çocuk arasına girmesi gerektiğini çabucak fark ediyor. Ağrıların Marcel'e göz açtırmadığı, Henri'nin de durmadan ağladığı bir gece Marcel ondan birkaç kez çocuğu susturmasını istiyor.

"Yalvarıyorum sustur şunu."

Éléonore, omzuna yasladığı bebeğin poposuna hafif hafif vurarak odada bir ileri bir geri yürüyor. Bebeğin karnına masaj yapıyor, parmağını dişetlerinde gezdiriyor,

emmesi için havuç veriyor ama nafile, hiçbir şey onu yatıştırmıyor. Bir kadeh içkinin önünde oturan Marcel, başını ellerinin arasına almış, başparmaklarıyla kulaklarını tıkamış. Bebeğin feryadı kulak zarını patlatıyor, karatahtayı çizen tırnak sesi gibi dişlerini gıcırdatıyor. Ama Éléonore Henri'yi uyutmaya çalıştıkça çocuk daha da yüksek sesle ağlıyor. Marcel bunun üzerine kalkıyor, beşiğe doğru yaklaşıyor ve yumruğuyla yatağın kenarına üç büyük darbe indirirken, "SUSTUR ŞU LANET OLASI ÇOCUĞU!" diye bas bas bağırıyor.

Éléonore Henri'nin üzerine eğiliyor. Hiç hareket etmeden bedenini ona siper ediyor. Gözlerini kaldırıp baktığında Marcel bir-iki adım geriliyor. Kapalı yatağın ikiye ayrılmış iç bölmesine bakıyor. Gözlerini beşikte kıpkırmızı olmuş oğluna, sonra da Éléonore'un solgun yüzüne kaydırıyor. Uzaklaşıyor, ceketini alıp evden ayrılıyor. Çok sonra, sabahın erken saatlerinde onları camdan seyrediyor ve içeri girmeye cesaret edemiyor: Éléonore yatakta, çocuğun yanında uyuyakalmış, Marcel uyumak için samanlığa gidiyor.

Ertesi yıl bir kış gecesi dul kadın odasından çıkıyor, kumaşı sıska baldırlarına yapışmış kirli geceliği içinde bir hayalet misali yanlarından geçiyor ama Éléonore ve Marcel uyuduklarından, kadının bir süre durup onları izlediğinin farkına varmıyorlar. Bölük pörçük görüntüler üşüşüyor hasarlı bilincine, üst üste biniyor. Yatakta Marcel'i ve Éléonore'u seçiyor, babanın yanına uzanmış kendini gördüğünü sanıyor. Henri'nin yattığı hasır sepete eğiliyor, Éléonore'a baktığını düşünüyor. Ama bir şeyler olması gerektiği gibi değil. Oda değişmiş, ahıra açılan kapı artık yok, eşyaların düzeni tamamen bozulmuş. Dul kadın avluya çıkıp ay ışığı altında tuhaf ve mavi görünen çiftliği seyrediyor. Soğuk içine işliyor, omuzlarını incecik

kollarıyla sarıyor. Buz tutmuş toprakta yalınayak, küçük adımlarla kuyunun kenarına gelip orada dinleniyor. Sonra kuyunun içinden incecik bir sesin geldiğini işitiyor. Kuyunun içinde esen rüzgâr ona kendisini çağıran bir ses gibi geliyor. Titreyerek öne doğru eğiliyor ve kuyunun kapkara, durgun yüzeyinde yüzünün belirdiğini görünce onu tanıyor: Tünelin sonundan ona seslenen, zamanın ve mekânın ötesinde uzun sürgününden onunla konuşan ve onu yanına davet eden baba. Dul kadın düşerken boynunu kırıyor, duvarlara çarpıyor. Vücudu suya değdiğinde, rüzgârın ânında alıp götürdüğü hafif bir ses yükseliyor avluda. Dalgalanan yüzey, çok geçmeden dinginliğine kavuşuyor ve ay yeniden kuyuya yansıyor.

Büyükannenin kaybolduğunu sabah erkenden fark ediyorlar. Son sıvışmalarından beri durumu hiç parlak olmadığından avlunun ötesine geçebilmesine şaşırıyorlar. Her yana bakıyorlar, ama nafile. Marcel gidip yakındaki çiftliklerin kapısını çalıyor. Köye gitmeye isteksiz olduğundan, Éléonore Henri'yi ona bırakıp Puy-Larroque sakinleriyle konuşmaya gidiyor. Kimse ihtiyar kadını geçerken görmemiş. Üzerinde sadece bir gecelikle kırlık yerde dolaşıp durmasından endişe ediyorlar. Bu soğukta birkaç saatten fazla nasıl hayatta kalabilirdi? Öğle vakti bir arama çalışması düzenleniyor. Bir grup köylünün yardımıyla etraftaki arazileri dolaşıyor, dul kadının sığınmış olabileceğini düşünerek kümesleri, ahırları didik didik ediyorlar. Akşam olup lamba aydınlığına ihtiyaç duyduklarında aramaktan vazgeçiyorlar. Henri'yle birlikte çiftlikte kalan Éléonore, kollarında çocukla bir aşağı bir yukarı adımlıyor. Onu bulmayı umut etmek için çok geç olduğunu zaten biliyor, ama Marcel kapıdan girip şapkasını çıkararak başını salladığında acı bir hıçkırıkla boğuluyor. Sonraki günler, dul kadının donmuş cesedini ya bir çukurda ya da

bir çalılığın arkasında bulacaklarını düşünerek, jandarmanın yardımıyla kırlık araziyi dolaşmaya devam ediyorlar. Kadın buhar olup uçmuş gibi görünüyor. Bir hafta sonra umutları tükeniyor, aramaların sıklığı azalıyor. Çiftlik işlerine el atmaları gerekiyor. Köyde herkes bu muammadan söz ediyor, dul kadının ismi hepsinin ağzında. Bakkal Jeanne Cadours, "başına başka bir hal gelmiş olabileceğini" ima ederken, bundan ne gibi bir sonuç çıkaracaklarını müşterilere bırakıyor. İhtiyarın ortadan yok olmasının yirmi birinci gününde sır perdesi nihayet aralanıyor. Éléonore henüz uykuya dalmış olan Henri'yle yalnız. Beşiğin yanına oturmuş, pencereden avluya düşen ilk kar tanelerini seyrediyor. Sonra yerinden kalkıyor, bir bardak su doldurup ağzına götürüyor. Suyun tadından önce kokusunu alıyor. Yavan, tatlımsı, mide bulandırıcı bir koku. Bardak elinden kayıyor, yere çarpıyor ve Henri'yi sıçratarak uyandırıyor. Éléonore hızla avluya seğirtiyor.

Adamlar Marcel'i iple bağlayıp kuyuya indiriyor. Beline kadar suyun içinde, dul kadının suya gömülmüş cesedine el yordamıyla ip bağlaması gerekiyor. Durgun suyun leş kokusundan öksürüp yumruğuna öğürüyor. Gömleğinin kollarını sıvıyor, suyun dibini yoklaya yoklaya onu yakalamayı ve sert kollarının altından ip geçirecek kadar onu suyun yüzeyine kaldırmayı başarıyor. Adamlar daha sonra Marcel'i kuyudan çıkarıyor, nefeslendiği sırada, şaşırtıcı derecede ağırlaşmış olan cesede bağlanmış, kuyunun iç duvarına sürten diğer ipi çekiyorlar. Çıkarıp donuk gün ışığında, avlunun zeminine bıraktıkları şey, küçük kız çocuklarının artık ilgilenmediği, nemli bir tavan arasında çürümeye terk edilmiş bez bebeklerden birine benziyor. Kafa biçimsiz ve yamru yumru. Kaybolmasından bu yana geçen üç hafta boyunca kovayı defalarca üzerine indirdiler ve dul kadının dibine gömüldüğü, su-

suzluklarını giderip hayvanlarını suladıkları kirli suyu çektiler. Küf mantarları vaktiyle geniş, şimdiyse bir süngер gibi suya doymuş teni saran geceliği yeşilimsi ipekle kaplamaya başlamış. Éléonore, enkazı görmesin diye Henri'yi son hızla uzaklaştırıyor. Dul kadını iki gün sonra, kazayla ölmüş olduğunu bildiren jandarma raporunun ardından toprağa veriyorlar. İki gün süren şiddetli soğuk boyunca, çam ağacından bir tabutun içinde kapalı kalan ceset papaz evinin deposunda buz tutuyor. Onu giydirmekten vazgeçmek zorunda kalıyorlar ama tabutun kapağı kapatılmadan önce, Éléonore merhumun üzerine dul kadının pek sevdiği yas elbisesinin serilmesini, parmaklarına tespihinin geçirilmesini, kapağı lime lime olmuş dua kitabının yanına konmasını istiyor. Mezarcı, babanın birbirinden ayrılmış kalıntılarının yattığı çukuru tekrardan açıyor. Bulduğu kemikleri bir araya topluyor, bunları utana sıkıla toprakla kapatıyor. Olaydan etkilenmiş, dul kadının kendilerini küçümsediğini unutan köylüler törene katılmak için kilisenin kapılarına yığılıyorlar. Peder Benoît, Éléonore'u Pavlus'un "Korintlilere Birinci Mektup"undan bir bölüm okumaya davet ettiğinde genç kadın başını öne eğiyor, Marcel'in dirseğiyle dürtmesine rağmen, oturduğu sırada felce uğramışçasına kalakalıyor. Sonra dinleyicilerden bir uğultu yükseliyor ve papaz kendisi okuyor:

"Ama biri çıkıp, 'Ölüler nasıl dirilecek? Nasıl bir bedenle gelecekler?' diye sorabilir. Ne akılsızca bir soru! Ektiğin tohum ölmedikçe yaşama kavuşmaz ki! Ekerken, oluşacak bitkinin kendisini değil, yalnızca tohumunu –buğday ya da başka bir bitkinin tohumunu– ekersin. Tanrı tohuma dilediği bedeni –her birine kendine özgü bedeni– verir. Her canlının eti aynı değildir. İnsan eti başka, hayvan eti başka, kuş eti, balık eti başka başkadır. Göksel bedenler vardır, dünyasal bedenler vardır.

Göksel olanların görkemi başka, dünyasal olanlarınki başkadır. Güneşin görkemi başka, ayın görkemi başka, yıldızların görkemi başkadır. Görkem bakımından yıldız yıldızdan farklıdır. Ölülerin dirilişi de böyledir. Beden çürümeye mahkûm olarak gömülür, çürümez olarak diriltilir..."

Mumların ve cemaatin ısısıyla çözülen, ahşabı kilisede serpilen suyla boncuk boncuk olmuş tabutun suyu katafalktan aşağı akıp nef boyunca damlarken, Marcel ve köyden üç adam onu omuzlayıp kiliseden çıkarıyor, avlunun önünde duran arabaya koyuyor. Henri Éléonore'un kucağında, cenaze alayının kabristana doğru ilerlediği, küreğinin sapına yaslanmış mezarcının da düşünceli düşünceli çukura bakarak sigara içtiği sırada, Marcel tabutun arkasından gelmesi için bir eliyle Éléonore'un sırtına dokunuyor. Yola çıkmadan onlara yetişen köylüler de alaya katılıyor. Meydanı geçerlerken Éléonore bir fısıltı duyuyor: "Kesinlikle vicdanı rahat değildir..."

İki yıl önce aynı meydanda, yerde sürüklenmesini fırsat bilip ona bir tekme indiren ve ardından dul kadına tehditler savuran Marie Contis'nin sesini tanıyor. Dişlerini sıkıyor, oğlu göğsüne yaslanmış uyukluyor, bir an yürümeye devam ediyor, sonra Marcel'e dönüyor, çocuğu onun kollarına bırakıyor ve alayı ters yönde yara yara ilerliyor. Kadını en geride, Jeanne Cadours ve öteki boşboğazların yanında yakalıyor. Marie Contis, Éléonore'un geniş adımlarla kendisine doğru yaklaşmasına şaşırmış görünüyor, bir şey unutmuş olabileceğini düşünerek kiliseye bakıyor fakat Éléonore dosdoğru onun üzerine yürüyor ve suratının tam ortasına, onu Jeanne Cadours'un omzuna yapıştıran bir tokat indiriyor. Çığlık sesleriyle birlikte hemen bir çember oluşuyor. Cenaze alayı duruyor. Marie Contis'nin burnundan akan kan dudaklarına süzülüyor, elbisesine damlıyor.

Kıpkırmızı olmuş ellerini orada bulunanlara doğru uzatıp titreyerek, "Bana vurdu! Bana vurdu!" diye kekeliyor.

"Pis çıyan seni," diye karşılık veriyor Éléonore. "Seni duymadığımı mı sanıyorsun? Dedikodumu yaptığını bilmiyor muyum sanıyorsun, kaltak?"

Etrafındakilere bakıyor ve parmağıyla hepsini tek tek işaret ederek ekliyor: "Sizi uyarıyorum: Aranızdan biri daha zehrini bana, aileme, anamın hatırasına sıçratmaya kalkarsa onun da sonu bir kuyunun dibinde gebermek olur."

Mendillerini yüzüne bastıran iki kadın tarafından desteklenen Marie Contis inleyerek dizlerinin üzerine çöküyor. Bir el gelip Éléonore'u omzundan tutana kadar kimse kıpırdamaya cesaret edemiyor. Marcel bu. Marie Contis'ye, karısının yüzüne, afallamış seyircilere bakıyor, sonra da, "Haydi," diyor.

Birlikte, ilerlemeye devam eden cenaze alayının başına dönüyorlar. Dul kadının ölü bedeni Puy-Larroque'un buz gibi toprağına indiriliyor, sonra babanın tabutun ağırlığı altında ezilip sıkışan cesedinin, tahtaların ve kemiklerin üzerine bırakılıyor. Herkes dağılınca, Éléonore uzun süre çukur yeniden dolup da tümseği küreğin tersiyle bastırıp sıkıştırana kadar mezarcının çukura kürek kürek toprak atışını izliyor.

Cenazeden birkaç gün sonra dul kadının eşyalarının yer aldığı dolabı boşaltıyorlar. Éléonore ince bir talaş tabakasıyla kaplı giysileri buluyor. Dolabın içini lambayla aydınlatıyorlar, ahşapta tahtakurularının kazdığı delikleri ve olukları görüyorlar. Marcel kapıları menteşelerinden çıkarıyor.

"Sökülüp zımparalanması, elden geçmesi, tekrardan cilalanması lazım," diyor.

Rafları kaldırırken arka panellerden birinin sallandığını, yalnızca yeni çıkardıkları rafın gönyesi tarafından tutulduğunu keşfediyorlar. Éléonore tahtayı yatırınca duvarda yerinden çıkarılmış bir taşla açılan karanlık bir oyuk, içinde de paslı bir şeker kutusu buluyor. Bir an ona bakıyorlar, tek söz söylemeden, sonra Éléonore elini uzatıp kendisine doğru çekerken içindekilerin şıngırdadığı kutuyu alıyor. Sandalyelerden birine oturuyor, kutuyu dizlerine koyuyor, kapağını açınca karşısına üst üse yığılmış ve bir rafyayla bağlanmış birkaç altın, gümüş ve avuç dolusu bakır para çıkıyor; kötü hava koşulları, açlık, kıtlık, kıyamet korkusu ya da belki de sadece tasarruf için dul kadının neredeyse kırk yıl boyunca çiftlik ürünlerinin satışından sabırla biriktirdiği ihtiyat akçesi, ne de olsa savaş sırasında bile dişinden tırnağından artırmaktan vazgeçmedi. Paraları masanın üzerine bırakıyorlar.

"Kahretsin," diyor Marcel, dudağının köşesine sıkıştırdığı sigarasının korunu parlatarak.

Ertesi gün çiftliğin sahibini, ömür boyu çiftlikte kalması koşuluyla çiftlik eviyle birlikte işletecekleri yedi hektarlık araziyi gülünç bir meblağa kendisine satmaya ikna ettiği, gözleri görmeyen munis ihtiyarı bulmaya gidiyor. Çok geçmeden hayvanlar yeniden şenlendiriyor çiftliği. Koşuma uygun bir midilli satın alıyorlar, birkaç tane de Toulouse kazı. Miélan domuz pazarının ara sokaklarında İngiltere'den getirilmiş, büyük beyaz cinsi, kocaman bir erkek domuz görmüştü. İki genç dişi domuz alıp onları besiye çekiyor.

SÜRÜ

(1981)

Seni şeytan soyu, ne yaptın da çamura bulandın böyle? Buraya gel seni bir yıkayayım. Çıkar üzerindekini, kollarını uzat, başını eğ. Yine nerelerde sürttün? Ne yaptın seni pis mahluk, hayvan, iblis seni? İşlerin halihazırda yeterince sarpa sardığını akıl edemiyor musun? Dışarıda neler olduğunu görmüyor musun? Yaklaşan son, zaten burada değil mi? Neden bütün bunlara dahil olman gerekiyor? Uzak duramaz, o çok sevdiğin deliklerden birine gizlenemez misin? Gel de seni kurulayayım, küçük yabani suratını sileyim. Yaşlanmış gibisin. Büyümüş değil, bir anda yaşlanmış, bir çocuğun bedenine sıkışıp kalmış ihtiyar bir tutsak gibi. Benim de bir gecede ihtiyarladığım oldu, uzun beyaz bir saç tutamı göründü kafamda, bir anda. Yine de dokunmayacaklarını düşünüyordum. Emin değildim ama bundan kaçabileceğini, bu çılgınlıktan kurtulabileceğini sanıyordum. Cehalet mutluluktur, demiyorlar mı? Ama hayır, sen farklısın. Beni aldatamazsın, biliyorsun. Beni hiç aldatamadın. Seni izlemeye, yaptıklarını görmeye yeterince vaktim oldu. Belli ki o küçük kafanda bir vida gevşemiş, Tanrı bilir ne işler dönüyor içinde, ama boş değil. Tam tersi de olabilir, belki de düğümler, türlü türlü gariplikler, hayal edilemeyecek şeylerle doludur.

Otur haydi, otur diyorum sana, başka ne yapmak is-

tiyorsun? Burada oturup beklemekten başka yapabileceğimiz bir şey yok. Eninde sonunda biri gelecek... Bütün bu duman, bu çığlıklar, bu karmaşa eninde sonunda dışarıdakileri uyaracaktır. O zaman gelip görecekler. Daha sonra ne olup biteceğini sana söyleyemem. Bunu düşünemeyecek kadar yorgunum. Şimdilik tek bildiğim burada, bu koltukta, bu kanepede karşılıklı oturup beklememiz gerektiği; sen çocuk, hayalsiz, ümitsiz, insanı hayatta tutan şeylerin hepsinden yoksun, her şeye rağmen atmaya devam eden kalbiyle dönüştüğüm büyükannenin karşısında duran, sana bunu söylüyorum çünkü hiçbir şey görmemeyi, bütün bunlar hakkında hiçbir şey bilmemeyi tercih ederdim... Yine de buna tanık olacağım, burada seninle birlikte, ne yaptığımızı görmek, ne hale geldiğimize kendi gözlerimle şahit olmak için bu cehennemin ortasında kıpırdamadan duracağım. Bu benim kefaretim: Bu âciz, faydasız, ölümcül hasat zamanının geldiğini görmek. Ah, hiç şaşırmadım. Yüzümde şaşkınlık emaresi yakalayamayacaksın. Senin şaşkınlık sanabileceğin, korkudan başka bir şey değil. Kırılgan, zavallı bir ihtiyar kadının korkusu, ihtiyar Éléonore'un korkusu, hiçbir şeye karşı kendini savunamayan, ailesine karşı bile kendini savunamayan ve bunu çok uzun zamandır, muhtemelen en başından beri bilen ama bazı şeyler, en güç fark edilen ve bildik tehditler alışkanlıkla daha az korkunç göründüğünden zamanın azizliğine uğrayıp ara ara unutan Éléonore'un. Ne var ki bu gizli tehdit, ehlileştirildiğine inandığımız bu şiddet ortaya çıktığında, onu sırdaşımız olduğunu düşündüğümüz çok eski bir düşman gibi tanırız. Yüzümüze atlar, korkunç canavarın pençelerini engellemek için bir ömür harcadığımız zincirleri, sivri dişlerle dolu sayısız çenenin üzerine dikkatlice yerleştirilmiş ağızlıkları bir anda kırar, en derinlerden daha derin bir sessizlik dahil, her şey paramparça olur. Korku, evet dehşet bir korku, ama şaşkınlık değil, çünkü derinlerimde bir yerde, bir insa-

nın bunca nifak, bunca acı, bunca sır, bunca nefret ekip cezasız kalamayacağını hep biliyordum... Yalnızca bu hasadı görecek kadar yaşayamayacağımı, çok daha önce öleceğimi, sıram gelince Puy-Larroque toprağının derinlerine gömülmüş soyumuzdan geriye kalanlarla birlikte bir çukura atılacağımı sanıyordum.

Her şeye rağmen, gepegenç ölmek isteyen kendime rağmen sıkı sıkı tutundum, çünkü görev duygusuyla beslenip göz kulak olunan ama ölümün onu düşkünlük göstermeden, bir an önce kurtarmasını istediğiniz ihtiyar bir kadının ihtiyar bedeninde, kedilerimin arasında, uzaktan da olsa sizin aranızda yaşayacağım bu inziva hayatı dışında benim için hiçbir şey kalmadığını çok geçmeden anladım. Evet, bunca zaman hayatta kalmaya devam ettim, nedenini bilmeden, onu da alışkanlığa, saatlerin teselli edici tekrarına bağlayarak, bazen zamanı yılgınlık verecek kadar uzun bularak, ecel beni yarına bırakmadan uykumda alsın diye ölüme yalvararak, sonra başka bir günün o kadar da korkunç olmadığı, hatta arzu edilebilir olduğu duygusuyla uyanarak... Şimdiye kadar. Senin, yani bu duvarların ötesinde gerçekten neler olup bittiğinden emin olmayan ama olayların –olaylar diyorsam yalnızca yıllar, önemli durumlar değil söylemek istediğim, bütün olaylar, ayrıntılar, sözler, eylemler, hiçbirimizde bir anı izi dahi bırakmamış önemsiz anlar– olmaları gerektiği gibi sonuçlandığını, ailemizi tam bir felakete, çiftçiliği ve onun etrafında şekillenen dünyayı çöküşe sürüklediğini anlamaya ihtiyaç duymayan sen büyük torunumun karşısında oturduğuma şahit olan bu âna kadar.

Üstelik bu ölümcül mirasın sende, sürünün sonuncusunda, amcası kılıklı, zapt edilmez, pespaye, dilsiz piçte vücut bulmasına, ailemizin her kuşağının damarlarında akan sayısız zehirli derenin şimdi senin belki çok daha zehirli, daha ölümcül olan ince ve narin damarlarında aktı-

ğına şaşırmadım. Seni onarılmaz hatayı işlemeye, artık çocuğa ait olmayan, hatta hiçbir zaman bir çocuğa ait olmamış, çünkü masumiyetini yitirip sonsuza dek lekelenmiş ellerinle neden yaptığını bilmediğim şeyi yapmaya iten o miras. Üstelik sana nasıl sitem edebilirim? En eski sorumlu olarak karşında dururken seni ne için suçlayabilirim? Ben, tüm bu felaketi getiren kadın. Belleğimizdeki çamuru kazımamız, bu şeceredeki balçığı eşelememiz, sana sözünü ettiğim, yerinden oynatması katırtırnağı kökleri kadar zahmetli olan bu kökleri gün ışığına çıkarmamız gerek ve artık hatanın bana mı yoksa bizden öncekilere mi ait olduğunun önemi yok. Bugün burada sana hesap vermeye, eylemlerimizin sorumluluğunu üstlenmeye hazır olan benim. Bir bağışlanma beklediğimden, senden af ya da ilgi umduğumdan değil, yapabileceğimin en azı bu olduğu için: Bu hikâyeyi, bizimkini, dolayısıyla seninkini, hiçbir şey istemese de yaşamı ve eylemleri görünmez bir el –her şeye senin yerine karar verildiğine göre buna neden alın yazısı denmesin– tarafından yönlendirilen senin hikâyeni elverdiğince yeniden kurmaya, her birimize nüfuz etmiş, ancak yine de anlaşılması güç ve aldatıcı bu ortak belleği anlatabilmeye çalışmak.

Bunu anladığından emin olup olmamamın da pek önemi yok; bu sözleri senin önünde yüksek sesle telaffuz etmek sana bir nevi adalet sağlayabilir gibi geliyor bana. O *yüzden orada kal ve tüm bu günler ve yıllar boyunca yaptığın gibi dinle beni, gelip aynı yere konuşmadan oturduğunda ve bir bakıma seninle birlikte bugün olacağını varsaydığımız şeyi önceden haber verdiğimizde olduğu gibi; sen o daimi sessizliğinle sorgular, ben de kendi sessizliğime gark olmuşken yine de kendi adıma, hayır, başkaları, pek çokları adına da konuşmam gerektiğini, bugün olduğu gibi kapımı çalacağından ve bana vaktin, benim için konuşma vaktinin, kuşkusuz beni ölüme terk edecek ya da son gücü-*

mü tüketecek bu sözleri söyleyip kurtulma vaktinin geldiğini bildireceğinden içten içe emin olup sesimi koruyarak beklediğimde olduğu gibi.

Böyle bir şeyden, bir itiraftan ziyade bir arınma, bir iç döküş olan bir itiraftan sağ çıkmak mümkün mü bilmiyorum. Tekrarlıyorum, senden hiçbir şey beklemiyorum, ne bir af ne bir lütuf. Bu sözlerin benimkinden çok –bunun için zaten çok geç– senin vicdanını rahatlatabileceğine dair belirsiz umudum var sadece. Bunu yapabileceğimden bile emin değilim. Elbette konuşabiliyorum, acı verse bile, çünkü uzun zaman önce, yaşın ve erkek tahakkümünün beni ne hale düşürdüğünü, bize ait ve sende vücut bulan bu yazgının seyrini değiştiremeyeceğimi anladığımda nefesimi boşuna tüketmemeyi seçtim ki zamanla azaldı zaten, sesim titremeye başladı, sonra da kırıldı, bir taş çığının altına gömülmüş gibi dudaklarıma ulaşan huysuz bir ihtiyar sesine dönüştü.

Evet, konuşabiliyorum, bu sesi temelli yitirmek, tekrardan sessizliğe gömülmek zorunda kalsam da. Ama bunu nasıl yapabilirim? Hem bu kadar basit hem de sıradanken aynı zamanda bayağı, karışık ve belirsiz olabilen bu hikâyeyi nasıl anlatabilirim? Algılanması gerekeni, sana anlatmak üzere olduğum hikâye satırı gibi yatay olarak değil de, bir bakışta anlaman için, onu bir nokta gibi aynı anda nasıl dile getirebilirim? Bunu oluşturan tüm anları, bacaklarının üzerinde yeni yeni durmaya başladığın zamanlarda gözüne tutup baktığında seni büyüleyen şu karton kaleydoskoplardan biri gibi, bir bakışta kavrayabilmelisin. Kesin konuşamasam da ve bu benim için imkânsız olsa da, bütün bunlardan bizim kim olduğumuz, senin kim olduğun hakkında bir gerçek ortaya çıkabilir çünkü artık yalnızca sesim, hain ve kalbura dönmüş ihtiyar bir belleğim var, bir de önümüzde akıp giden zaman.

Yani, bir bakıma sana söyleyeceğim her şey, tüm bu girişim elbette başarısızlığa mahkûm. Yalnızca elimden ge-

lenin en iyisini yapabilir, sana bir şeylerin ulaşacağını ve sen farkında bile olmadan incecik omuzlarına binen bu yükün bir kısmını alacağını umut edebilirim, çünkü dünyaya geldin ve bu korkunç mirası üstlenerek büyüdün, ama sen ve ben, kısa süreliğine de olsa, biraz olsun ferahlar, huzuru bulabilirsek eğer, sanırım kendimi bahtiyar sayabilirdim. En azından kederli varlığımla bir şeyler yapmış gibi hissederdim...

Bir ay ışığı huzmesinin bir dere yatağını, bir vadinin kıyısını, hışırtılı bir meşe korusunun kenarını yalayıp geçtiği gecede çiftlik evi çatı çizgisi, kiremitlerinin yansıması, cephenin kızıllığıyla zar zor seçiliyor. Gri, pamuklu perdelerin asılı olduğu pencereler gölgelerle delik deşik. Kalın, toprak kaplar lavabonun içinde üst üste yığılmış halde duruyor. Sinekler, masanın üzerindeki muşambaya saçılmış sıvılarda uyukluyor. Fibro çimento tabakaları, domuz ağılının ana binasında bulanık su gibi titriyor. Yarısı kara toprağa gömülü yassı taşların kuvarsı belli belirsiz parıldıyor. Çakmaktaşı parçaları ormanın kenarındaki humusu yarıp geçiyor, tespihböcekleri ve yumuşakçalar yosunların, turbaların arasında sürünüyor. Bir tilki köklerin, böğürtlen çalılarının aralarına süzülüyor, dişlerinin arasında tuttuğu tavşanın salyadan yapış yapış olmuş kanıyla ağzı kıpkırmızı. Duruyor, burnuyla doğu rüzgârını kokluyor. Gözleri iki bronz küre. Postu inip kalkıyor karnının üzerinde; kararmış bir kütüğün arkasında gözden yitiyor. Bir köpeğin bir deri bir kemik gölgesi bir çiftliğin avlusundan geçiyor. Peçeli baykuş ötüyor bir ağacın tepesinde, sonra havalanıyor sessiz sedasız. Opal gecenin sızamadığı ağılda domuzlar çamur paletlerinin üzerinde dinleniyor. Dişiler ahşap bölmelere yığılmış, kalçaları, uyluk-

ları, karınları kendi dışkılarıyla lekelenmiş. Rüzgâr fibro çimento levhaların arasında uğulduyor. Birkaç damızlık domuz kendi çitlerinde uyukluyor. Kızılötesi lambaların altında, domuz yavruları kayışlarla ve metal çubuklarla sabitlenen dişilerin memelerine çığlık çığlığa üşüşüyor. Uykudan şaşkına dönmüş durumdalar; gözleri, kirpikli gözkapaklarının altındaki yuvalarında dört dönüyor. Gebe domuzlar uyuyor, yuvarlak, sert karınları henüz doğmamış yavruların tekmeleriyle kımıldıyor. İnsanların karaltısı rüyalarına giriyor.

Jérôme mitolojik yılanlar, elleriyle avuçladığı, yüzünü çizen kıllı bacaklı böcekleri çekip çıkardığı kara su delikleri, kükreyen hayvanlar, yanardöner Khimaira'lar dolu rüyalardan uyanıyor. Çarşafı itip yatağın kenarına oturuyor; odanın karanlığında ayaklarını yere sarkıtıyor. İkiz kuzenleri mışıl mışıl uyuyor; astımı ve her daim tıkalı burnu yüzünden hırıltılı, zor zahmet soluk alıp verişiyle Thomas ile yanından hiç ayrılmadığı yorganının altına kıvrılmış Pierre. Vücuduna yapışmış gibi görünen bu biçimsiz, gri yatak kıyafetinden sarkan, çiftliğin etrafına bir uzantıyı, çirkin bir bağırsağı sürüklüyormuş gibi, çocuk uykuya dalmadan önce, burnunu ve üstdudağını gıdıklamak için kumaşı delen geçen kaz teleklerini çıkarıyor.

Jérôme hareketsiz, ailenin tek uyanık üyesi, bedeni şilte üzerinde asılı, böceklerin zırıltısı, kurbağaların şarkısıyla sarmalanmış. İkizlerin karaltısını izliyor. Bebekken, Jérôme peltemsi kafalarını, şişkin, pofuduk alınlarını okşadığında ağlıyorlar, anneleri de onları onun elinden alıp kendi göğsüne bastırıyordu. Şimdi onun yanında uyurlarken, ışık söndürüldükten ve Gabrielle aynı pürüzsüz ve sıcak alınlarını öptükten sonra, Thomas sümükten sertleşmiş çarşaf katının altında kendi kendine konuşuyor, Pierre ise kaz tüyleriyle kaplı ellerini sallıyor.

İkizler Jérôme'un sonu gelmez sessizliğini anlaşılmaz sözleriyle dolduruyor.

Evdeki seslere dikkat kesiliyor. Ev geceleri gerçek yüzünü gösteriyor, eski bir gemiyi andıran gövdesini, solucan yeniği, yüzyıllık ahşap iskeletini hareket ettiriyor, soğuk odalarını çoğaltıyor, kırık çatısını geriyor, boş koridorlarını gölgelerle işlenmiş bir tuvale dönüştürüyor. Nabzı kulak zarında atan Jérôme, hafif bir esintinin çürük kiremitleri yalayıp geçişini, çatıya yayılmış brandaların şaklayışını, bir sansarın tavan arasında koşuşunu, kerpiç bir çukuru mesken tutmuş bir dizi kemirgenin ciyaklamalarını, çalıntı domuz kılı, cam elyafı ve saman çöpünden özenle yapılmış yuvasında dişi domuzlar gibi uzanmış, yarı saydam derileri mor damarlarını, sütle şişmiş midelerini ortaya çıkaran bir düzine pembe sıçana memelerini açmış anne fareyi hissedebiliyor.

Çocuk yataktan kayıyor ve ayak tabanları, ayakkabılarının altında, ayak parmaklarının arasında, uzun tırnaklarında, saç kıvrımlarında ve pantolon paçalarında eve, odalarına ve yataklarına kadar getirdikleri toz, toprak parçaları, çakıl ve samanla kaplı, akşamları sermeden önce sabırsız bir hareketle silkeledikleri çarşafların bile kirlendiği zemine değiyor. Yatağın etrafına saçılmış giysileri topluyor, yeşil fitilli kadife şortunu, kollarının büyüme hızına göre yenlerinden çekiştirebildiği gevşek örgü, kalın yün kazağı üzerine geçiriyor. Vücudu son zamanlarda uyumsuz, düzensiz bir şekilde büyüyor. Uzuvları onu öne itiyor, içinde bir şeyler deviniyor, gizlice organlarını, kemiklerini, kıkırdaklarını yeniden şekillendiriyor. Çamaşırhanenin suyuna, sulama havuzuna yansıyan çıplaklığıyla karşı karşıya kaldığında çoğu zaman görünümünde güç algılanan değişikliğe şaşıyor.

Ahşap zeminin zayıf noktalarını, hangi tahtalara ses-

sizce basabileceğini biliyor; sızıntılarla aşınan ve babaların güvenlik için üzerine bir kalas çivilediği zeminin beklenmedik girintisinin nerede olduğunu gözü kapalı biliyor. Jérôme cama doğru yürüyor, gecenin kokularını ve hayvanlardan süzülenleri içine çekmek için pencereyi açıyor. Bir esinti yalayıp geçiyor bacaklarını, kollarını, boynunu. Avuçlarını sıska uyluklarında gezdiriyor, ince tüylerinin her birinin büküldüğünü hissediyor, sonra bir elini fanilasının altına kaydırıyor, parmak uçlarını pürüzsüz karnını, göğüskafesinin karın boşluğundaki girintisini okşuyor. Uyuşukluğu dağıldı, rüyalar şimdi tavanla kafasının üstünde bir yerlerde uçuşuyor. Jérôme uyanıkken bedeninin tanıdık garipliğini yeniden keşfediyor. Açık pencere, şeritleri kabarıp parçalanmış çiçekli duvar kâğıdıyla kaplı duvardaki karanlık bir bloku kesiyor. Sinekler giriyor ve Jérôme'un yanaklarını ve kirpiklerini sıyırıp odada, yatakların üzerinde uçuşuyor.

Kapıya doğru yürüyor. Bakışlarını Pierre'e dikiyor. Çocuk uyanmış, her ikisi de bir an için gözlerini kırpmadan birbirlerine bakıyor. Çocuğun gözleri uykudan şişmiş. Salyası yanağındaki bir tüyü tutuyor. Jérôme kolunu uzatıyor, elini onun terli alnına, şakaklarına bukleler halinde yapışmış ince kahverengi saçlarına götürüyor. Gece terlemelerinin, kirli yorganın, gecenin ağırlaştırdığı nefesin ve çocukların her akşam yatmadan önce mideye indirdikleri süt kâsesinin kokusunu duyuyor. Parmaklarının altındaki bıngıldak girintisini hatırlıyor, tüyü çocuğun yanağından alıyor, sonra nemli çarşafı ve şilte örtüsünü hissetmek için elini sırtında gezdiriyor.

Her gün Julie-Marie ya da Gabrielle'in yıkadığı çarşaf çiftleri, çiftliğin arkasında, çamaşırları serdikleri yerde kurutuluyor. Yazın çayırlarda oynarken kömeçlerinden tek tek kopardıkları ince yonca çiçeklerini emiyorlar. Jé-

rôme daha sonra Pierre ve Thomas'nın çenelerinin altına solgun, pürüzsüz tenlerini renklendiren bir düğünçiçeği uzatıyor; böylece tez zamanda yataklarını ıslatmayı bırakmayacaklarından, ablasının, odasının penceresinin altında çarşaflarını yıkayıp asmaya devam edeceğinden ve şeffaf sabah güneşinde omuzları çıplak, göğüsleri ortada çamaşır mandallarını naylon ipe tutturduğunu tekrar göreceğinden emin. Çarşafı ve şilteyi kendine çekip yuvarlıyor, Pierre'in –ağırkanlı uyuşuk çocuk ânında uykuya dalmadan önce kendini ona bırakıyor– pijamasını çıkarıyor, üzerini yorganıyla örtüyor, sonra arkasını dönüp odadan çıkıyor.

Yavaşça koridoru geçiyor, Julie-Marie'nin odasının önünde duruyor. Yüzünü yaklaştırıyor, kapı çerçevesinin ahşabını kokluyor. Bir nefes, bir hışırtı, dağınık bir yatak kokusu arayarak yanağını kapıya yapıştırıyor ama tam bir sessizlik hâkim. Jérôme, ikizlerin bazen sabahın erken saatlerinde yaptığı gibi içeri girebilir, vaktiyle büyükbabası bunu ona yasaklamadan önce kendisinin de yaptığı gibi, Julie-Marie'nin sıcacık vücuduna sokulabilir ve o da ağır, beyaz kolunu omuzlarından geçirip onu ensesinden öpebilirdi. Memelerinin ve karnının kürekkemiklerine, böğrüne sertçe çarptığını hissedebilirdi.

Mutfak, salona bitişik, gazlı ocak, yekpare ahşap bir masa, formika bir şifonyerle döşenmiş geniş bir oda. Davlumbaz ve rengi belirsiz duvarlar yemek yağları, toz ve kül kaplı. Oda yemek, küçükbaş hayvan ve nemli köpek postu kokuyor. Geceler hâlâ serin ve evin yalıtımı yetersiz; şöminenin eski yerine kurulmuş sobada bir ateş parıldıyor.

Baba ve amca her akşam domuz ağılından döndükten sonra ayaklı bir küvet ve fayansı çatlamış bir lavabo-

nun bulunduğu banyoda giysilerini çıkarıyor; vücutlarındaki çarpıcı zıtlığı –biri devasa ve zayıf, diğeri tıknaz ve kalın– göstere göstere, karşılıklı çıplaklıklarını kayıtsız, soğukkanlı bakışlara maruz bırakıp sonra da çocukken, ölmüş analarının vazifesini üstlenen babalarının ısrarı üzerine yaptıkları gibi, beyaz, plastik perdenin arkasında sırayla sabunlanıp şampuanlanıyor; en sonunda da boyunlarına aynı parfüm şişesini boca ediyorlarsa, bunun nedeni küflü tahıl ve dışkı kokusunu bastırma çabası değil, anlamı çoktan unutulmuş bir ritüeli gerçekleştirip sürdürebiliyor olmaları. İkizlerden büyükanneye varıncaya kadar hepsi, kusmuğa benzeyen bu kokuyu üstlerinde, içlerinde taşıyor; artık kendi kokuları haline dönüştüğü için hissetmedikleri bu koku elbiselerine, sinüslerine, saçlarına sinmiş, tenlerine, kaba saba etlerine bile nüfuz etmiş. Nesiller boyunca, domuzların kokusunu üretip yayma, doğal olarak domuz gibi kokma hüneri edindiler.

Jérôme ocağın üzerinde duran büyük bir güveç tenceresinin yüzeyinden donmuş et suyundan ve yağlı pıhtılardan bir kepçe alıp ağzına götürüyor ve iştahla höpürdetiyor. Ceplerine kuru ekmek parçaları dolduruyor. Çıplak ayaklarına bir çift lastik çizme geçiriyor, sonra dışarıya açılan kapı kolunu dikkatice indiriyor. Avluyu geçip hangara bitişik köpek kulübesine giriyor. Köpekler top gibi kıvrılmış uyuyorlar. Bazıları çocuğun yaklaşmasıyla uyanıyor. Her birine, dişlerinin ucuyla tutup çiğnedikleri bir parça ekmek dağıtıyor.

Böğürtlen çalılıkları ve sazlıklar, iki derin tekerlek izi tarafından oyulmuş toprak yol boyunca bir gölge hattı çiziyor. Jérôme çiyle eğilmiş otların, yaklaşırken beklenmedik vıraklamaları aniden kesilen kurbağaların çiftleştiği çukurların kokusunu içine çekiyor; öyle ki bir sessizlik

kütlesi ya da ses keselerini, kanat çırpışlarını sessizliğe indirgeyen bir atmosfer eşlik ediyormuş gibi hissediyor, yoğun ve derin uzamda onunla, onun etrafında devinen ve ardından gece yaratıklarının konserini patlatan. Jérôme geceden, onun yaratıklarından, barındırdığı gizemlerden korkmuyor hiç. Tam tersine, yürürken her kasındaki gerginliğin, sağır edici kırsala yansıyan bedeninin her deviniminin bilincinde, kendini güvende, kendi türünün bakışlarının uzağında hissediyor.

Kötü bir gübre kokusu geliyor burnuna, esintiyle sürüklenen. Bir motorun uzaklardan belli belirsiz işitilen uğultusu ona, kâh amcanın kâh babanın ya da büyükbabanın yanına, mekanik midelerinin gurultularını hissettiği traktörlerin sırtında oturup erkeklerin arasında olmaktan gurur duyduğu, aralarında gözcülük etmesine, yakıt ve tarlalara serpilen gübre kokusuyla dolu dar kabinde kalmalarına izin verdikleri o gübreleme gecelerini hatırlatıyor. Terleri, nefesleri ve sigaralarının dumanı yoğunlaşıyor camlarda.

Yol yumuşak buğday tarlaları boyunca inip uzanıyor. Tarlafareleri kaçışıyor ayaklarının altında, gecenin nemi bitkilerin saplarında, kemirgenlerin gümüşi kürklerinde, Jérôme'un teninde boncuk boncuk parlıyor. Yarasaların sessiz biçimleri tekrar tekrar geçiyor gözünün önünden. Birkaç ay sonra, küçük karanlık delikleri aydınlatan ateşböcekleri parlayacak çalılıklarda; Jérôme kız kardeşini, bu muhteşem ışıltıları saçmak istediği onun solgun, tertemiz tenini ve altında Julie-Marie'nin ondan sakladığı koyu bir kıl topağının bulunduğu göbek kıvrımını düşünüyor.

Onun amansızca başkalaştığını, çocukluk dünyasından, çiftliğe, tabiata ve hayvanlara hükmettikleri bu dünyadan ayrıldığını adını koyamasa da biliyor, hissediyor.

İçgüdüsel olarak yürüyor. Kapkara, büyümüş gözbebekleri gözlerinin irisini yutarak, yüzüne kızgınlığa girmiş hayvanların coşkun havasını katıyor. Bir çayırın arasından yamaca sapıp kavak ağaçları ve kara mürver çalılıkları yönünde ilerliyor.

Orada, gide gele açılmış bir yol, neredeyse bir tünel, ağaçları kuşatan, aşılmaz izlenimi veren hasmane bir duvar oluşturan kalın ve sık böğürtlen çalılarının arasından geçiyor; onun arkasında da sarmaşık ve şimşirlerin sardığı, köyün büyüklerinin bile varlığını unuttuğu eski bir şapelin yıkıntısı yükseliyor. Jérôme'un girdiği arazi, miras paylaşımı ya da kadastro bölünmeleri gibi belirsiz nedenlerle kimseye ait değil. Akranları onun peşine düşmekten çoktan vazgeçti; ağzını açıp tek kelime etmemesinden, bir şey anlamadıkları oyunlarından, soluk borularına baskı yapan görünmez bir parmak gibi mide bulandırıcı kokusundan, iğrenç buldukları hayvanları aramak için en küçük bir taşın, küçük bir metalin, yosunlu çürümüş bir ağaç gövdesinin altına bakma ve Embesil'in –alayla karışık ona bazen Kaçık da derler– onları yanında getirdiği cam kavanozlardan birinin içine alelacele atma alışkanlığından bıktılar.

Jérôme bir an durup soluklanıyor. Kırsal alan ayaklarının altında gerçekdışı görünüyor, renksiz, silik bir ay ışığında donup kalmış, vadiler ve karanlık oyuklar, suya ve gübreye doymuş ekinler, çiftliklerin arkasında yükselen gübre yığınlarının küflü kokusu. Çocuk orada kımıltısız duruyor, topraklarının kokusunu soluyup içine çeken küçük efendi, sonra çalılıkların arasında yitip gidiyor.

* * *

Bir nisan sabahı şafak vakti, gri bir anayol, kıvrımlı ve yemyeşil bir vadide yosunların arasındaki solucanlar

gibi kıvrılarak ilerliyor. Güneş mora çalan, az bulutlu bir ilkbahar göğünü açığa çıkararak doğmak üzere. Uzaklarda, gecikmiş bir ateşin dumanı yükseliyor bir çatıdan dikey olarak; ağaçların dallarında hâlâ yer yer ince sis öbekleri duruyor.

Henri gözlerini odanın eğri tavanına açıyor. Bakışlarıyla kiriş çizgilerini, pencere bölmelerinden görülebilen hangar çatısının sivri köşesini takip ediyor. Oraya tünemiş, uyandığında hissettiği uğursuz duyguyu gaklamalarıyla katmerleyen bir çift ekin kargasını izliyor.

Ateşi haftalardır düşmüyor. Önceleri inip çıkan, katlanılabilir ateş şimdi gece gündüz yakıp kavuruyor. Rüyaların artık herhangi bir biçimi yok, sanrılı görüntüler, sözlerin, yerlerin, esrarengiz yüzlerin karşımından oluşuyor. Tişörtüyle pijama altı onu susuz bırakan gece terleri yüzünden sırılsıklam.

Elini nemli, soğuk şiltenin üzerinde gezdiriyor, sonra da titriyor. Komodinin üzerinde, karanlıkta el yordamıyla, baş ağrısını dindirmek için ibuprofen, aspirin, parasetamol kutularını arıyor. Bu esnada elinin tersiyle, masanın üzerine yerleştirilmiş çerçeveli, küçük, siyah beyaz fotoğrafa çarpıyor; merhum karısı Élise, kâğıdın sararmasıyla halelenmiş gibi ona bakıyor.

Oradan çok uzakta olmayan parlak yapraklı bir fındık ağacının altındaki banka oturmuş, üzerinde zamanla kararmış elbisesi. Ağacın gölgesi çıplak kollarına düşüyor. Büyük oğulları Serge onun arkasından koşarak geçiyor, gri ve flu. Élise'in elleri –Henri kısa tırnaklarını hatırlıyor– gebe karnının üzerinde. Bir yaz mevsimindeki bu sükûnet ânını, hatta fotoğraf makinesinin ağırlığını, deri kayışın boynundaki baskısını, nemli tenini hatırladığını sanıyor.

Bu kadının son görüntüsü, aniden bir aile hatırası üretme ve kaydetme arzusuyla yeni satın aldığı Atoflex'le çektiklerinden yalnızca biri. Nesneler –mutfak, sırtını dayadığı lavaboyu yıkayan gün ışığı, güneşte parıldayan gür saçları– objektiften daha güzel görünüyordu, daha gerçek ışık ve gölge, zararsız bir yaşam. Neşeli kayıtsızlığını hatırlıyor, ona ait yüzü, vücudu, mimiği ölümsüzleştirecek olan fotoğraf makinesinin karşısındaki mahcubiyetini. Sonraki sonbahar, Élise ikinci çocukları Joël'i dünyaya getirirken öldüğünde, Henri makineyi bir kenara bıraktı, üstelik karısından geriye sadece 6x6 ebatında birkaç enstantane kaldığı fikri ona katlanılmaz geldi, tıpkı daha önce geçmişten, o geçmişi yaşayanlardan bir iz bırakmak için hissettiği aciliyetin birdenbire bayağı gelmesi gibi. Makineyi kırıyor, kapağını kapatıyor, son filmi çekip ışığa tutuyor ve böylece Élise'in son görüntülerini yok ediyor; geriye sadece çürüyen karton kutuların dibini boylamış ve unutulmaya terk edilmiş birkaç negatif film şeridi, bir de Henri'nin bu sabah eline alıp yüzüne yaklaştırdığı küçük çerçevedeki fotoğraf kalıyor.

Bu yüzden iki oğlunun da fotoğrafı yok. Ortak aile geçmişleri, yalnızca kendi belleklerine bırakılmış, kırılgan, belirsiz, kısacık anlardan oluşan uzun bir dizi. Henri'de kendi babasına ait herhangi bir görüntü yok. Sadece Éléonore bir sandıkta sarılı duran, mahvolmuş yüzü karanlığa karışsın diye dörtte üçünü dönerek poz verdiği o rötuşlanmış portrelerden birini saklıyor. Henri bir parmağını Élise'in yüzünde gezdiriyor. Aslında kadının ona doğrulttuğu bakışlarında tanımadığı, hatırlamadığı bir huzursuzluk saklı gibi görünüyor, ayrıca kısa pantolonlu Serge'in cüssesi belli belirsiz çerçevenin dışına taşmış, arkasında annesinin yanağına dokunan bir gölge bırakıyor. Henri altmış yaşında, Élise ise sonsuza dek yirmi sekiz; onu hâlâ tanıdığını, bir an olsun tanıdığını söyleyebilir mi? Şu anda neredeyse o bile olmayan bir hatırayla yaşı-

yor ama bu, başka bir adamın hatırası gibi, onu rahatsız ediyor. Çerçeveyi ters çevirip komodine bırakıyor.

Yatağın kenarına oturuyor, iki parmağını şahdamarına bastırıp dikkatle kalp atışlarını dinliyor. Gece vakti çenesinin altında beliren ağrısız yumruya masaj yapıyor, kasığından uyluğunun ortasına kadar uzanan diğer yumruların büyüklüğünü kontrol ediyor. İçini saran kaygıyı dağıtmak için yavaş yavaş nefes alıyor. Gardırop aynası yarı çıplak, iri gövdesini yansıtıyor. Yanaklarını saran kırlaşmış sakalını, gevşemiş trisepslerine rağmen hâlâ kaslı kollarını, artık daha kılsız bacaklarını, sarkıp uyluklarına dayanmış karnını seyrediyor. Bacakları, kalçaları, kolları sıyrık dolu. Elleri yatağın üzerinde, başı eğik, sırtı kambur duran Henri karga seslerine, çatı krişilerinin gıcırdamasına ve uzun yalnızlığının sessizliğine dikkat kesiliyor.

Kalkıyor, koridordaki tavan ışıklarının parıltısıyla uykuya dalsınlar diye kapıları yarı aralık bırakılan ikizlerin odasına göz atıyor. Yorganlarına sarılmış mışıl mışıl uyuyorlar.

Jérôme'un yatağı boş, çarşafı bozulmuş. Ne haltlar karıştırmaya gittiğini Tanrı bilir. Belki de kapıları iki kere kilitlemeyi düşünmeliler. Oğlan dik kafalı değil, sadece otoriteye kayıtsız. Çocukların arkadaşlığını tercih etmediği gibi, yetişkinlerin varlığından da kaçınıyor. Henri torununa karşı hiçbir zaman sevgi beslemedi, yalnızca kuşku ve antipati. Çocukların nasıl olduğunu bildiğinden, onun kötü, sinsi ve hesapçı olduğunu düşünüyor. Henri'ye göre sessizliği de bunun kanıtı. İkiz kuzenlerine zar zor tahammül ediyor ve bir gölge, güçbela evcilleştirilmiş bir hayvan gibi kız kardeşinin peşinde, temas kurmaya çalıştığı, kendisini okşayıp sevmesini istediği tek kişi o. Henri kapıyı kapatıp gürültü çıkarmadan uzaklaşıyor.

Mutfağa girdiğinde Serge'in çoktan uyanmış, metal bir viski matarasını doldurup cebine yerleştirdiğini, sonra şişeyi dolaplardan birine alelacele yerleştirdiğini görüyor. Baba oğul selamlaşmıyor. Serge kahve demliğini ocağın üzerine koymuş bile. Bir kibrit çakıp altını yakıyor, ardından masaya oturuyor.

Daha sonra içeri Joël giriyor. Bulaşıklıktan bir fincan alıyor, tezgâhtaki somundan bir parça kesip oturuyor. Demlikten incecik bir buhar yükselirken sessiz sedasız bekliyorlar. Dışarıda bir horoz ötüyor. Joël gözünü muşambaya dikmiş, işaretparmağının ucuyla birkaç ekmek kırıntısı topluyor. Demliğin tıslaması duyulduğunda Henri ocağı kapatıyor, kupasını dolduruyor, sonra masanın bir ucuna yerleşip kahvesini önüne koyuyor. Yorgun hissediyor kendini, geceden bitkin düşmüş, ateşten gerilmiş ama yine de belli etmek istemiyor, iki kardeş solgun yüzünü, etrafı büyük, koyu halkalarla kararmış gözlerini, ellerinin hafiften titrediğini fark ederlerse de bir şey söylemeye cesaret edemezler.

Henri ağzını koluna silip kupasını mutfak lavabosunun içine bırakınca, oğlanlar tek bir adam gibi aynı anda ayaklanıyor.

Girişte parkalarını giyiyor, ayaklarına ayakkabılarını geçiriyorlar. Bedenleri hareketli, yakın ve kayıtsız. Henri kapıyı açıyor, ardında oğullarıyla sahanlığa çıkıyor. Bir düzine Gaskonya av köpeğinden oluşan sürü, kulübelerinin kapısında havlayarak sıçrıyor.

Joël elinde bir kova dolusu yemek artığı tutuyor. Avluyu geçip kulübenin kapısını açıyor. Darbeleri, bağrış çağrışları savuşturmaya alışkın köpekler, genelde Henri ve Serge'den uzak duruyorlar. Joël onların başlarını okşarken ve boyunlarını, sıska böğürlerini kaşırken başları önlerinde endişeyle dönüyor, havlıyor, adamın ayakları-

na heyecanla salyalarını akıtıyorlar. Köpekler av zamanlarının dışında, dışkılarıyla kirlenmiş kulübenin betonu üzerinde, çürüyen yuvalarında güçten düşüyor ya da avlunun etrafında dolaşıyorlar.

Joël kulübede ilerliyor, sonra kovayı vaktiyle domuzlara ayrılan eski taş yemliğe boşaltıyor. Köpekler açgözlülükle yemeğin üzerine atılıyor. Joël ceketinin cebinden ezilmiş bir sigara çıkarıyor ve onu, elleri ceplerinde, başları omuzlarına gömülü, avluyu geçip yan yana domuz ağılına doğru giden Henri'yle Serge'e bakarak içiyor. Davranışları o kadar benzer ki bazen ve giderek artan sıklıkta, abisinde babalarının siluetini, bir jest, bir yüz ifadesinde ya da bir ses tonlamasında gördüğünü düşünüyor. Çiftliğin günlük yaşamının gerektirdiği şekilde, ikisinin de vücudu kaslı, sert görünüyor.

Joël, ışıklı mutfak penceresinin arkasındaki kımıltısız karaltının Gaby olduğunu düşünüyor. Bir an için bakışları karşılaşıyor, sonra Catherine'in odasına bakıyor. Kepenkler bugün de kapalı. Gabrielle arkasını dönüyor.

Köpekler ağızlarını yalıyor. Karnı doyanlar Joël'in bacaklarına dolanıyor, kulübeden çıkıyor, bir oluğun altında bırakılmış teneke kutudan su içiyor, araba enkazlarına, hangarın altına park edilmiş traktörün tekerleklerine işiyorlar.

Joël dişi bir köpeğin bir battaniyeyi motorun gölgesine çekip yeni doğmuş bir yavru sürüsünü emzirdiğini fark ediyor. Yaklaşıp diz çöküyor. Tüyleri makine yağına bulanmış köpeği izliyor, başını eğmiş köpek de aynı şekilde ona bakıyor. Hayvan kemikli, tüysüz kuyruğunu sallayarak toprak zemini dövüyor. Joël traktörün tekerleğine yaslanıyor, yüzünü buruşturarak kolunu uzatıyor. Hâlâ ıslak olan enikleri parmağının ucuyla saymak için eliyle yokluyor. Anne köpek sabırsızca elini yalıyor. Joël köpeğin yanına çömelip kolları dizlerine kavuşmuş hal-

de duruyor ve hayvanın yavrularını yalayarak temizlemesini seyrederken sigarasını bitiriyor.

"Temkinli davransan iyi edersin," diyor.

Yere tükürüyor, izmaritini tükürüğünde söndürüyor, ayağa kalkıyor ve kulübenin kapısını kapatıyor. Epey ileride, çiftlik tarafında, abisi ve babası makine tekerlekleri tarafından oyulmuş geniş tekerlek izleriyle kaplı yol boyunca yürüyor.

* * *

Joël, Henri ve Serge'e katılıyor. Her sabah yaptıkları gibi, domuz ağılının alçak, dikdörtgen yapılarından birinin oluklu sac çatısının altında bir süre duraklıyor, ceplerinden sigara paketlerini çıkarıyor, sonra birbirlerine bakmadan, karanlığın tarlaların, dolgun ekinlerin üzerinde dağılmasını izleyerek içiyorlar.

Domuzların varlığını ya da yaklaşan kargaşayı gösteren hiçbir şey yok. Her biri yerdeki bir noktaya ya da görünmez uzaklıklara ama her zaman farklı yönlere bakıyor. Gözleri sabit, tüm düşüncelerden ve iradeden yoksun olmasaydı, derin düşüncelere dalmış gibi görünebilirlerdi. Sonra Henri, "Hadi bakalım," diyor, oğlanlar izmaritlerini ânında yere atıp botlarının altında eziyor.

Binanın yanındaki soyunma odasında, bir floresan ışığının altında botlarını çıkarıp soyunuyorlar. Sadece kumaş hışırtıları, boğaz temizleme, soluk alıp verme, lastik çizmelerin çimento zeminde çıkardığı gıcırtılar arasında, fermuarını boyunlarına kadar çektikleri mavi tulumlarını giyiyorlar. Baba önden gidip ağılın kilidini açıyor. Joël ve Serge metal arabaları tahıl haznesinin altına çekiyor. Tahıl borular boyunca gümbürdüyor, sonra dışarı dökülüyor ve ağır kapıların ardında ânında, tek bir ses oluşturuyormuş gibi görünen bir çığlık korosu, tek bir sesin, tahılların

gümbürtüsünün yüzyıllık uykusundan uyandırdığı mitolojik bir hayvanın tiz, uyumsuz homurtusu yükseliyor.

Henri asidik ve buharlı bir yoğunlaşmanın sızdığı sürgülü kapıları çekiyor. Tavan aydınlatmaları, parmaklıklara üşüşen, yemliklere tırmanan, birbirlerinin üzerine çıkan, sırtlarını, karınlarını çizik içinde bırakan, açlıktan ağızlarının suyu aka aka, kafa darbeleriyle kendilerine yol açan domuzlara donuk bir ışık saçıyor. Kardeşler tahıl yüklü arabaları önlerine itiyor, ağılın iki ara koridorunun birinde gözden kayboluyor, ağızdan, küçük nefeslerle yuttukları amonyak sızıntılarının pis kokusuna dalıyorlar; sidik ve dışkı kokusu, hayvan teri, tükürük salgılarıyla sıvılaşmış tahıllar, solgun sabahta domuz ağılının kustuğu safra gibi ekşi.

Çitlerden akan ve her adımda lastik çizmelerinden sıyırıp atmak zorunda kaldıkları yem bulamacıyla kaplı ara koridorlarda ilerliyorlar. Ardından, bir dizi mekanik hareketle el arabasına bir kova daldırıyor, bariyerlerin üzerinden, domuzların üzerine üşüştüğü tayını yalaklara fırlatıyorlar. Hemen sonra tahıl tozundan oluşan bulutlar domuz ağılını donuklaştırıyor, erkeklerin terli yüzlerine, kıllı kollarına yapışıyor, burun deliklerine, boğazlarına, bronşlarına giriyor, hayvanların gövdelerini pudralıyor.

Onlar koridorlarda ilerledikçe çığlıklar yerini memnuniyet homurtularına, çiğneme seslerine bırakıyor ama sağır edici velvele devam ediyor. Serge ve Joël konuşmuyor çünkü kulak zarlarına kadar işleyen ve hayalet yankısı bazen gecenin bir yarısı onları uyandıran gırtlaktan gelen hırıltı yüzünden kendi seslerini duyamıyorlar.

Yalnızca binanın girişinde duran Henri'nin sesi domuzların çığlıklarını bastırmayı başarıyor. Oğullarının çalışmasını izliyor, sigara paketini bulmak için gergin gergin ceplerini yokluyor, sonra birden başı dönüyor, sır-

tını duvara yaslıyor, görüşü bulanıyor. Ateş, göz kürelerini zonklatıyor. Nemli ellerini gözkapaklarına bastırıyor. Domuzların çığlığı onun için giderek dayanılmaz oluyor. Bu defa uyluklarında bir kaşıntı başlıyor, kalın iş tulumunun içinde kendini umutsuzca kaşımaya çalışıyor.

Sigara içmekten vazgeçip domuz ağılına giriyor.

"Şimdi saman doldur!" diye bağırıyor, kardeşlerden birine ya da diğerine.

Serge ve Joël, binanın uç kısmında, koridorların sonunda bulunan iki kapıyı aynı anda itiyor, geçmek için eğiliyor, sonra da domuz ağılının arkasındaki beton avluya çıkıyorlar.

Birbirlerine on metre kadar uzakta hareketsiz duruyorlar, karaltıları gölgeye düşmüş. Parmaklarını sırayla burun deliklerine bastırıp gri sümük parçaları fırlatıyor, derin derin nefes alıyorlar. Serge alkol matarasını çıkarıp içiyor. Önlerinde, üzerinde dışkı yığınlarının yüzdüğü hareketsiz, zehirli, kapkara gübre çukurundan dumanlar yükseliyor. Kendi içlerine kapanan Serge ve Joël bina boyunca, altında saman balyalarının depolandığı bitişikteki hangara doğru yürüyorlar. El arabalarını yüklüyor, sonra yeniden hayvanların sıcaklığına doymuş domuz ağılına dalıyorlar. Her bölmeye, hayvanların ânında didik didik edip çiğnediği, kucak dolusu saman atıyorlar. Henri koridorlardan birine girip her çiti kolaçan ediyor; Joël onun bu çitlerden birinin önünde durakladığını, parmaklığı aştığını, bir grup dişi domuzun üzerine eğilip sonra doğrulduğunu ve ona dönüp öfkeli bir el hareketiyle kendisini yanına çağırdığını görüyor.

Çit parmaklığıyla babasından ayrı duran, daha baştan yenik ve itaatkâr, başı önünde, yumrukları kalçalarında kenetlenmiş genç çocuk nihayet babasının yanına yaklaşıyor.

Henri, "Bana bu damızlığın burada dişilerle ne halt ettiğini söyler misin?" diyor.

Joël çitle çevrili alanın izin verdiği ölçüde adamlardan uzakta, umutsuz bir kaçış girişimiyle kendilerini parmaklıklara doğru atan bir grup genç dişinin arasında duran, onlarla birlikte hareket eden domuza doğru bakıyor. Normalde damızlık domuzlara ayrılmış çitlerin birinde, diğer erkeklerle birlikte olması gereken genç erkek domuzun nasıl olup da orada, besiye ayrılmış alanda olduğunu aklı almıyor. Ama özür dilemesinin önemi yok, kendini haklı çıkarmaya çalışmaksa ancak babasının tepesini attıracak, bu yüzden susuyor.

"Nasıl bu kadar dikkatsiz olabiliyorsun... Gerçekten hiçbir şeyi umursamıyorsun ya da tam bir beceriksizsin... Senden atom parçalamanı mı istiyorum?.. Azıcık dikkat, hepsi bu... Lanet olsun, abin bile altından kalkabiliyor... Adam gibi iş oradan başlar, anlıyor musun... Hayır, tabii ki hayır, anlamıyorsun. Aptal olan benim! Sana tekrarlamak için debelendiğim müddetçe ben! Ayakta uyuyorsun sen... Vasatlığa bayılıyorsun ama biliyorsun ki benim evimde buna yer yok. Biliyorsun Joël, burada vasatlık geçmez... Haydi, bu hayvanı acilen buradan çıkar."

Henri'nin yüzü morarıyor, boğazına sıkışıp kalan bir şeyi dışarı atmaya çalışıyormuş gibi dudaklarını büküyor. Kıvrımlı bir damar şakaklarında ve boynunda atıyor.

Bıçağı buraya saplayıp bir dizini hayvanın omzuna bastırarak düzgün bir şekilde kesiyorsun.

Henri, geniş cüssesiyle çitin üzerinden atlayıp geçtiğinde Joël bir adım gerileyip işe koyulmak için babasının domuz ağılından ayrılmasını bekliyor. Kalbi, dişi domuzlarla damızlık erkek domuzunki gibi, böğründe atıyor.

* * *

Gabrielle mutfaktan, Joël'in kulübede köpekleri beslediğini görüyor ve her zaman olduğu gibi, gözünü ona diktiğinde daha uzun, daha sıska, pantolonu daha bol gibi geliyor. Muhtemelen babası ve abisinin koalisyonu tarafından sessizliğe indirgenen, her daim onların gölgesinde hareket eden, tuhaf biçimde genç fakat şimdiden harap olmuş bu bedende hapsolmuş, geniş ve yorgun adımlarla çiftliğin çamurunda sürüklenen içedönük, sarsak bir yeniyetme olduğunu düşünüyor. Joël çilli ve kemikli yüzünü Catherine'in odasına çeviriyor. Alnı, sağ şakağından kafa kemiğine uzanan yara izinin yanındaki iki derin kırışıkla işaretlenmiş, büyük, koyu halkalarsa donuk, ciddi bakışlarını derinleştiriyor. Gaby şimdi mutfaktan ayrılıyor.

Üst katta, çocukların odasına giriyor, elini battaniyeden darmadağınık kafaların üzerinde gezdiriyor. Thomas uyanıp uykulu gözlerle anasına bakıyor.

"Jérôme'un nereye gittiğini biliyor musunuz?" diye soruyor oğlanın soğuk yatağına dokunarak.

İkizler başlarını sallıyor. Büyükannenin kedilerinden bazıları oraya sığınmış, çocukların ayaklarına ya da bacaklarının arasına kıvrılıp uykularında mırlıyorlar.

Kadın odadan çıkıyor, koridoru geçip Julie-Marie'nin kapısına vuruyor. Bir an hareketsiz kalıyor, sonra tekrar vuruyor, genç kızın gerindiğini duyunca uzaklaşıyor. Bir elini Catherine'in kapısının koluna koyuyor, girmeden önce nefes alıyor, pencereye yöneliyor, kepenkleri iterek açıyor, oda kurtarıcı bir hava akımıyla doluyor.

Ablası, arkasındaki yatakta sızlanarak yorganın ve çarşafların altına giriyor. Gabrielle odayı şöyle bir kolaçan ediyor. Zemin elbise, kirli çarşaf ve tozla kaplı. Yatağın ayakucunda duran elektrikli ısıtıcının rezistansı kor gibi, aralıklarla cızırdıyor.

"Fırına dönmüş burası," diyor Gabrielle, ısıtıcıyı kapatırken.

Bitişik banyoda, dibinde durgun idrar bulunan tuvaletin sifonunu çekiyor, ışığı yakıp küvetin sıcak su musluğunu açıyor. Bir elini ensesinde gezdiriyor, sonra odaya dönüyor ve Catherine'in bazen temaslarına katlanamayıp ölü deri gibi çıkarıp yere attığı, bıkıp usanmadan yatağın altına ittiği giysileri toplamaya başlıyor.

Gaby yatağın kenarına oturuyor, yorganı çekip kız kardeşinin tekrar yastığa gömmeye çalıştığı bir deri bir kemik kalmış yüzünü ortaya çıkarıyor. Ayağa kalkıyor, çarşaf ve yorganı yatağın ayakucuna katlıyor, yüzünü bilekleriyle örten çıplak Catherine'i yatağa kıvrılmış halde bırakıyor, sonra bacaklarını yakalayıp yatağın kenarına çekiyor ve ablasının yanına oturuyor, bir elini omzuna koyup onu kendine doğru çekiyor.

Şimdi yan yana oturuyorlar, kardeşi onun sırtını ve sol kolunu okşarken Catherine onun kollarında titriyor, kız kardeşinin avucunun, tenindeki her hareketi acı veriyor, kardeşinin boynuna gömülmüş yüz korkunç bir yorgunluk nöbetiyle büzüşüyor, dudakları solgun dişetlerinin üzerine kıvrılıyor.

"Sakin ol," diyor Gabrielle, "her şey düzelecek, yavaş yavaş."

Bir kolunu ablasının nemli, kıllı koltukaltı kıvrımına kaydırıyor, bir elini yan tarafına bastırıyor, ötekiyle yatağa dayanıyor ve inlerken az kalsın çöküverecek olan Catherine'in ölü gibi ağır bedenini kendisiyle birlikte kaldırıyor. Birlikte odanın diğer ucundan banyoya doğru küçük adımlar atıyorlar, burada Gabrielle onu küvetin kenarına oturtuyor, sonra sıcaklığını kontrol etmek için bir elini suya daldırıyor, ardından musluğu kapatıyor.

"Bana biraz yardım etmen lazım."

Halsiz Cathy titriyor ve ağır ağır başını sallıyor. "Yapamam," diyor. "Sadece yalnız kalmak istiyorum."

Yavaş yavaş, güçlükle konuşuyor. Ağzını açıp uyuşmuş çenesini geriyor.

"Bugün günlerden ne?" diye soruyor Gabrielle. Bir cevap alamadığından, "Bugün pazartesi. Hava çok güzel," diyor sonra.

Catherine'in bacaklarını kaldırıp döndürüyor, gözlerini kapatıp sıcak suya girdiğinde onu kolunun ucundan tutuyor. Gaby ayağa kalkıyor, bir elini onun ağrıyan sırtında gezdiriyor, sonra da ablasını, onun küvetin emayesine yığılan beyaz vücudunu, mor halkalı küçük memelerini, beyaz tutamların karıştığı, kahverengi, uzun saçlarını inceliyor. O da küvetin kenarına oturuyor, suya elini daldırıp Catherine'in köprücükkemiklerine, omuzlarına, boynuna bastırıyor.

"Jérôme gece yine ortadan kaybolmuş."

Cathy cevap vermiyor, ayaklarına damlayan kireç bağlamış musluğa bakarak kendini liflenmeye bırakıyor.

"Onun için endişeleniyorum, kendi haline bırakılmış durumda. Beni dinlemiyor, vaktini dışarıda geçiriyor. İkizlerle, işlerle ilgilenemiyorum... Bir başıma bunların hepsi çok ağır, anlıyor musun?"

Buğulu bakışlarını üzerine diken ablasının saçlarını ıslatıyor.

"Ne yapmamı istiyorsun?" diye karşılık veriyor Catherine.

Gabrielle eldiveni yanında duran lavaboya bırakıyor ve başını sallıyor.

"Hiçbir şey, tabii ki. Sen öncelikle dinlenmelisin."

Usulca ablasının kollarını, koltukaltlarını, göğsünü sabunluyor, saçlarını şampuanlıyor ve saç derisine masaj yapıyor. Duş başlığını kendine doğru çekiyor, suyu açıp Catherine'i duruluyor, sonra sırtını küvete dayayıp yere oturuyor. İki kadın, sadece damlayan musluğun düzenli sesinde hareketsiz ve sessiz kalıyor.

"Gidip bir havlu getireyim," diyor Gabrielle.

Odadaki şifoniyerden ilaç kutularını çıkarıp makyaj masasının üzerine bırakıyor. Onları açıyor, Cyamemazine, Teralithe 400, Anafranil tabletlerini inceliyor, koruyucu alüminyum filmi delerek ilaç kapsüllerini çıkarıyor ve avucunun içine kaydırıyor. Başka bir çekmeceden temiz bir banyo havlusu alıyor, sonra gidip pencereyi kapatıyor.

Gabrielle alnını serin cama yaslıyor, köpeklerin sesi kesilene kadar, bir an için gözlerini kapatıyor ve sonra yeniden banyoya giriyor. Cathy buharı tüten suyun içinde uyukluyor. Başının arkasını kiremitli duvara dayamış. Gaby elini suya daldırıyor, kauçuk tıpaya bağlı zinciri çekiyor. Ablasının küvetten çıkmasına yardım ediyor. Odasına kadar ona destek olup bir sandalyeye oturtuyor, o esnada da çarşafları değiştiriyor.

Yatağı yaptıktan sonra Julie-Marie'nin odasının kapısının açıldığını duyuyor ve Catherine'in yanından ayrılıyor. Gabrielle koridorda bir eliyle yüzünü, alnını, gözlerini ovuşturuyor.

"Giyinmesine yardım edip tekrar yatağına yatırabilir misin? Küçükleri okul için hazırlamam gerekiyor."

Genç kız başıyla onaylayıp annesinin odasına giriyor, sonra kapıyı arkasından kapatıyor.

* * *

Julie-Marie, yatağın yanındaki sandalyenin dörtte üçüne oturmuş, omuzlarında havluyla tir tir titreyen Catherine'i izliyor. Günün ilk ışıkları hangarın çatısının ötesinde parlıyor, avluyu, çiftliğin güney cephesini yıkıyor; Gabrielle'in girip çıkmasıyla kalkan toz zerreciklerinin dönerek düştüğü, Catherine'in dizine, kımıltısız, solgun bacağının üzerine bir çizgi çektiği odanın zeminindeki

aydınlık bir alanı gün ışığına boyuyor. Julie-Marie bir-iki adım atıyor, bir elini annesinin başında gezdiriyor, nemli saç düğümlerini parmaklarıyla açıyor, sonra avucunu onun bükülmüş, yapışkan ve sıcak boynuna koyuyor.

Julie-Marie her gün, onu okula götüren otobüse binmek için evden ayrılıp demir parmaklıkları geçerek çiftliğin kapalı dünyasından dışarıdaki düşmancıl dünyaya –yaşanamaz, tehditkâr, sınırları tarım işletmelerininki gibi belirsiz olsa da zaruri mevcudiyeti kuşku götürmeyen bir bölgeyi ve onları dış dünyadan, dışarıdaki insanlardan, *onlardan, başkalarından* koruyan bölgeyi tanımlarken hepsinin söylediği gibi– açılmadan önce, annesinin geceyi nasıl geçirdiğini görmek için odaya giriyor.

Gün ışığı sızıntıları odayı doldurmuş, yatağı, duvarı, Catherine'in yüzünü sarmalıyor. Gözleri kapalı, alnı kırışık, kızı ışıktan, odanın kavuştuğu sükûnetten rahatsızlık duyup duymadığını yahut bunun çileli güzergâhındaki başka bir durak olup olmadığını bilmiyor.

"Giyinmen gerek," diyor.

Catherine gözlerini açıyor, dönüp kızına bakıyor. Bakışlarından hiçbir şey okunmuyor, hiçbir şey anlaşılmıyor; onu büsbütün bir yabancı gibi süzüyor.

"Gecelik," diye karşılık veriyor Cathy güçlükle, ilaçlarla kısılan sesiyle, güçbela bir el hareketiyle şifoniyeri işaret ediyor.

Julie-Marie, annesinin vaktiyle aşina olduğu yüzünün ikamesinden başka bir şey olmayan bu yüze bakıyor, tıpkı çocukluk rüyalarında bazen rahatsız edici tuhaflıkları sinsiliği, sahtekârlığı ve tehdidi ele veren sevdiği kimselerin benzerlerinin ona görünmesi gibi.

Şifoniyere doğru yürüyor, desenleri belli belirsiz, eprimiş pamuklu geceliği alıyor, yakasına kadar kıvırıyor, sonra annesinin boynundan geçiriyor, kadının geceliğin

kollarından çıkış yolu bulmaya çalışan tereddütlü ellerini yönlendiriyor, kumaşı hâlâ diri olan memelerine indirirken, daha küçük, daha solgun olan kendi memelerinin de bir gün böyle görünüp görünmeyeceğini, Jérôme'la birlikte o memelerden akan hastalıklı sütü içerken annesinin onlara ne bulaştırdığını merak ediyor.

Kendi yüz hatlarında Catherine'inkileri görebiliyor; aşikâr benzerliklerini ve bunun da ötesinde tehlikeli olasılıkları, soyağacı bölümlemelerini, anne ve kızı bu noktaya getiren şans ve kaderin yahut mantığın rolünü, annesine bakan, giydiren, saçlarını tarayan, gözünü on dört yıl önce içinden çıktığı ve şimdi sandalyenin hasırına dayanan, onu benimseyen, biçim veren kıllı vulvanın, ağrıyan bedenini yatağa uzatmak için ayağa kalkar kalkmaz dudaklarında –tıpkı uylukları ve kalçası gibi– sandalyenin hasır iplerinin morumsu izini taşıyan bu organın görüntüsüne tahammül eden kızı algılıyor.

Anne kızından çekinmiyor: Julie-Marie'nin az çok hatırladığı göz alıcı bedeni apaçık etkilemiş olan hamilelik tortuları, mineral tabakaları gibi açık renk çatlak izleri taşıyan karnının altında kıvrılıp kalan geceliğini aşağı indirmeye çalışmıyor. Kimi zaman, hastalıktan cesaret bulan bu müstehcen pozlardan, zamanın, yerçekiminin ve manik depresyonun onu amansızca sürüklediği şeyi, oradan geçişlerinin zaten yaşlı görünen bu bedendeki izlerini, kızın asi gençliğine yapılan bir uyarı, bir tehdit gibi sergilemekten zevk alıyor gibi görünüyor.

Julie-Marie onun yatağın kenarına oturmasına, ardından külotunu giymesine yardım ediyor. Banyodan kavisli, kısa bıçaklı, paslanmaz çelik bir makas getiriyor. Çömelip Catherine'in ona teslim ettiği ayak tırnaklarını tek tek, özenle kesmeye koyuluyor ve annesinin vücudundan ayrılan yarı saydam, pürüzlü şeritleri avucunda

topluyor. Yılgınlık azalıp da gelgit geri çekildiğinde Catherine sıradan, ışıltısız –kendisine rağmen, kaba jestleri, önemsiz arzuları, sadeliğiyle hâlâ aynı taşra kadını– fakat hem kırılganlık hem de asilik çağrıştıran dikkat çekici, doğal bir yumuşaklık barındıran cazibesine yeniden kavuşuyor, zira dış görünümünde adı koyulamayan, vaktiyle yörenin erkeklerinin bakışlarını, cinsel açlıklarını, kızının elinden tutmuş sadece meydandaki barın önünden geçiyor olmasına rağmen imalı sözlerini, kulağına fısıldanan ipinden boşanmış erkeksi şehvetlerini üzerine çeken şey, ruhunun karanlık bir noktasında işlemekte olan güçlerin yorulmaz bilmez devinimi ve bu aşikâr kusur.

Bazen Julie-Marie'nin aklına bu göz alıcı annenin Jérôme'un doğumundan önceki yıllara ait hatırası, şekillerini şemallerini bulmaya çalıştıkça dağılan karaltılar, geçici, belki de aldatıcı izlenimler (onların yerini alan ruhsal çöküntüleri müjdeleyen bu büyük hüzün patlamalarını daha önce yaşamamış mıydı?) düşüyor, bu yüzden onlar masumiyet, hatta metanet saatleri değil –ellerinden alınacakları en başından yazılmış olmalı– dünyanın büyüsünün de saatleridir ve hayatın ilk yıllarında, bu hatıralardaki gerçek mutluluğunun yankısının Catherine'e mi yoksa kirlenmiş olan kendinsine mi ait olduğunu ayırt edemiyor.

Julie-Marie elindeki tırnak döküntülerini izliyor, bunlar ona aniden son derece değerli, sıradanlıklarıysa dokunaklı görünüyor, sonra, bir an geliyor ve gerçekte oldukları şey yüzünden midesini bulandırıyor: Hastalığa yenilip teslim olan, dalgaların kendisini alıp götürmesine izin veren, yavaş ve amansızca, seslerinin artık ulaşmadığı derinliklere çekilen bir bedenin cenaze artıkları. Ne zamandan beri? Julie-Marie tırnak parçalarını komodinin üzerine bırakıyor. Bazıları avucuna yapı-

şıyor. İşaretparmağıyla onları ayırıyor, kirazlarla süslenmiş pembe mermer karenin üzerinde küçük bir yığın oluşturuyor, oradan geçen bazı böcekler, büyük ayak tırnağını yuvasına götürüp dişlerini bileyecek fare için sessiz, vakur bir mozole. Julie-Marie, yatağa yatarken annesinin boynunu destekliyor, üzerine bir çarşaf, uçlarını yatağın kenarlarına sıkıştırdığı bir battaniye örtüyor. Bir bulut görünüyor ve gökyüzündeki kısa süreli aydınlık avluyu aşıp odasının içinden geçiyor, duvarla tavanın köşesine sızıyor ve sonra orada, nemli sıvada kayboluyor.

Catherine uyuyakalıyor, Julie-Marie yatağın kenarına, onun yanına oturuyor, dirsekleri kalçalarında, elleri kenetlenmiş, yüzü pencereye dönük. Gözlerini gri göğe dikmiş, on dört yaşın çocuğu değil, çocukluktan sürgün edilenlerin, daha doğmadan aforoz edilenlerin yaşında, yaşı ve tarihi olmayan bir yaş.

* * *

Köy, bir vadinin kıvrımında, sabırsız çocukların haziran ayında hâlâ yeşil olan, beyaz çekirdekli, ekşi meyvelerini topladıkları, sonra da çiğneyip yüzlerini buruşturarak tükürdükleri erik ağaçlarıyla çevrili sur duvarlarıyla kendini gösteriyor.

Sonra, gölgesi bu vakitte ancak kilisenin avlusundaki basamakların dibine kadar uzayan çan kulesi ortaya çıkıyor. Ve nihayet, vatanları için birinci ve ikinci dünya savaşları sırasında can vermiş olan Jacques Beyries, Albert Brisard, Armand Cazaux, Claude Fourcade, Georges Frejefond, Maurice Grandjean, Jocelyn Lagarde, Paul Lasserre, Jean-Philippe Montegut, Roland Pellefigue, Jonathan Pujol, Patrice Roujas ve Raymond Taupiac'ın paralanmış üniformalarının içinde dinlendiği,

beyaz bir mermer levhayla kapatılmış gri taş stelin altında omuz omuza yatan bedenleriyle beslenen, çıplak dalları gökyüzüne doğru uzanan güzel, kahverengi maunun sürgünleri, parlak, özsuyuyla yapış yapış, çıplak kestane ağaçları ve çimenlerle çevrili köy meydanı arzıendam ediyor.

Askerlerden, o zamana dek mezarlıktan yeraltına süzülen ve şimdi kestane ağaçlarının kökleriyle kaplanıp köstebek tepeciklerinin yükseldiği kalıntılardan birkaç adım mesafede, köyün ihtiyarları eski, taş bir bankta oturuyor. Çeneleri bastonlarına dayalı ya da bereleri alınlarına kaymış, bütün gün meydanda koşuşturanları ve dünyanın akıp gitmesini izliyorlar. Jérôme önlerinden geçerken, "al işte", "hah, işte orada", "yine sinsi sinsi nerede dolaşacak?", "zavallı", "bir sorunu var", "eh, öyle" diyorlar ya da tek söz etmeden, ona selam verme zahmetine bile girmeden seyrediyorlar. Jérôme ise, ne ihtiyarların yorumlarını umursuyor ne de herhangi bir selama karşılık veriyor.

Kısa bir süre sonra kırlangıç sürülerinin çatı kiremitlerinin altında yuva yapacakları yarı ahşap evlerin arasındaki eski köy çamaşırhanesine giden yola sapıyor. Demir korkuluğa tutunuyor ve Puy-Larroque kalesinin eski surlarının sıra kemerlerinden geçerek aşağıdaki patikaya doğru, köydeki yüzlerce ölünün kullandığı dik, kaygan basamaklardan dikkatlice iniyor.

Çamaşırhanenin dibindeki çamurlu suda yüzen, neredeyse on yıldır ilmek ilmek işlenen, kirpiklerini ve saçlarını uzun, mavi yeşil püsküllerle saran yosunlardan yeşil bir elbise giymiş küçük Émilie Seilhan'ın cesedini düşünüyor. Dudakları sessiz, dışarı doğru fırlamış solgun gözleri epeydir sumercimekleriyle kaplı. Jérôme, balıkçıların suyu temiz tutmak için birkaç sazan, birkaç kadife balığı

saldıkları çamaşır havuzunun ışıldadığını görüyor, gerçi havuz ağır hareketlerle bir suyosununu mavimsi suratından çekip atan ya da hülyalı hülyalı dudaklarının arasından bir kerevit çıkaran küçük Émilie'in uzun zaman önce boğulmasından bu yana çitle çevrili. Jérôme ilkbahar güneşiyle parıldayan, daha ötedeki tarlalara, sonra da sarmaşıklarla kaplı mezarlığa doğru iniyor.

Kapıyı koruyan tek şey kırık bir asma kilitle tutturulmuş basit bir zincir; üzerinde on iki sayfalık defin listesi ve Puy-Larroque belediye başkanının, "imtiyazlı aile üyelerini, belirlenen mezarları mezarlığın güvenliğine zarar vermeyecek şekilde temizlemeye ve yenilemeye davet ettiği, aksi takdirde belediyenin bakım ve onarımı üstlenmeyeceğini" bildirdiği küflü bir tutanak parçası asılı. Ancak bahsi geçen aileler ya da onlardan geriye kalanlar da, Puy-Larroque'ta değilse bile, başka bir taşra mezarlığında, çürük çarık, un ufak olmuş tabutlarda yatıyordur zira taş yalnızca kendi ağırlığı altında kalmayıp kapattığı tonozun çökmesiyle toprağa iyiden iyiye gömüldükçe, mezar taşlarında yer alan isimler ve tarihler bile aşınmayla, yosun istilasıyla yok olmuştur.

Jérôme zinciri çekip menteşeleri belediye bakım görevlisi tarafından yağlanmış demir kapıyı açıyor. İçeri giriyor, kapıyı arkasından kapatıyor, sonra da geniş bir beton merdivenle ikiye bölünmüş mezarlığı gözleriyle tarıyor. Uzun duvarın ilerisinde tepeleri, bazen bir çığlık koyveren atmacaların durağan uçuşunu görüyor. Bir çiftliğin kulübesinde tutulan av köpeklerinin uzak havlamalarını duyuyor ve ilkbahar güneşinin ısıtmakta elini çabuk tutacağı nemli tarlaların kokularını alıyor.

Asırlık serviler, Puy-Larroque toprağında rahat huzur bulamayan ve daracık sandukalarının içinde bir o yana bir bu yana dönen ölülerin neden olduğu toprak kaymalarıyla çatlamış beton basamak kesitleri boyunca

uzanıyor. Kuru tütsü ve terebentin kokusu salıyor serviler. Ayakların altında çıtırdayan ya da reçineden yapış yapış olmuş mezarların mermerinde kuruyan gri mavi yemişler toprağı kaplamış.

Jérôme merdiven boyunca yürüyor, don yüzünden genişlemiş betondaki çatlakları incelemek için çömeliyor. Parmaklarını pürtüklü yarıklara daldırıyor, çimento tozunda, gri toprakta ve yarıkların üstünde dökülen likenlerde gezdiriyor; çivileri sökülmüş, ters dönmüş tek elinde çarmıh tutan yahut solmuş cenaze çelenkleri ve selvi kozalaklarının kalıntıları arasına düşmüş İsa figürlerinin bakışları altında yapıyor bunu. Güneşin tadını çıkaran çizgili karınlı duvar kertenkeleleri kaçıyor ve mezar taşlarının arasında kayboluyor. Birçoğunun kuyruğu tekrardan uzamış, ototomi sayesinde atlattıkları önceki tehlikelerden yadigâr. Jérôme bugün onları görmezden geliyor, parmaklarının etli kısmı, kaldırdığı bir beton parçasının altında, nemli bir turba çukurundaki yumurtalara değince tebeşirimsi, uzunca yumurtalardan birini yuvarlıyor, onu başparmağıyla işaretparmağı arasında tutuyor ve güneşe doğru kaldırıyor, sol gözünü kısıp damarlı matrisi incelerken yüzünü buruşturuyor, sonra onu tekrar yerine bırakıyor ve üstünü koruyucu beton parçasıyla örtüyor.

Jérôme ayaklanıp yavaş adımlarla mezarlık boyunca yürüyor. Atılmış karoları, kırılmış toprak kapları kaldırıyor. Çürümüş çiçekler ve rengi atmış plastikler, siyah, yumuşak gövdeler, keskin kokular yayan süngerimsi taçyapraklar arasında, mezarlığın güney ucundaki çöplüğü karıştırıyor.

Meyve sineği bulutları yükseliyor; kulağakaçanlar ve kırkayaklar, solmuş cenaze çelenklerinden, Jérôme'un en sonunda uzaklaştığı devrilmiş, kahverengi turba sak-

sılarından sızan kahverengi sıvıya kaçışıyor. Ailesinden bazılarının yattığı mezarların arasında yürüyor: babaların ilki, sonra çerçeveli küçük fotoğrafını Henri'nin komodininde gördüğü, ona gülümseyen ve büyükbabanın yokluğunda kasvetli odasına girip eski evlilik yatağına oturan ve ona baktığında kendisine el sallayan kadın. Evdeki erkeklerden hiçbiri ondan bahsetmiyor. Kadın çerçeveden dirilerin dünyasını izliyor, Jérôme onu, pencereden giren güneş yüzünü ısıtsın diye komodinin üzerinde hafifçe çevirdiğinde seviniyor.

Yine de adının Élise olduğunu biliyor, çünkü okudu onu, mermere kazınmış yaldızlı adını (1924-1952) büyükbabanın (1921-) aile kabristanına, cenaze levazımatçılarının Puy-Larroque'un karnına karnına uzatıp indirecekleri ölülerin yatacağı kabristana sırayla yazdırdığı ismin yanında.

Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıp köydeki drenaj borularından, derelerden ve oluklardan taşarak kalenin eski surlarının kemerleri altındaki dik, kaygan basamaklarına, mezarlık merdiveninin tesviye edilmiş beton yüzeyinden aşağı döküldüğünde su balçıklı topraktan ahşap tabutlara kadar sızar ve ölüler ürperir. Kemikleri birbirine vurur, dişsiz çenelerinin gücüyle parçalanmış yırtık tafta parçalarına sarınır, solgun yüzlerini tabut kapağının kumaş dolgusuna dayar, sonra vazgeçip kendilerini bırakır, taş gibi batarlar.

Yüzünü mezarlığın giriş kapısına dönmüş dökme demir bir Meryem heykeli, çiçek hastalığı gibi pasla kaplı yüzünü eğmiş, müteveffa köylüleri son istirahathanelerine buyur etmek için ellerini açıyor.

Neyseniz biz de oyduk, neysek bir gün siz de o olacaksınız.

Meryem'in elbisesinin paslı kıvrımlarından bozuk

para kokusu yayılıyor. Jérôme heykelin kaidesinden, yarıklara ekilen ve taşa doğru boy veren eski devedikeni sürgünleri arasında, sabah çiğiyle yumuşamış, bir karayılanın döktüğü deriyi alıyor. Onu yaprak kalıntılarından, dikenli gövdelerden, kuvars çakıllarından kurtarıp parmaklarının arasında açıyor ve eteğinde bilgece işlerle meşgul karınca birliklerinin yol aldığı, hastalıklı Meryem'i çevreleyen bordür taşına yayıyor. Pulların izinin belli olduğu zayıf, yarı saydam kabuğu yırtmamaya çalışıyor. Sonra doğrulup onu seyrediyor.

Deri, neredeyse iki metre uzunluğunda bir çim yılanına ait. Jérôme iki yuvarlak taşın birini kafasına, diğerini kuyruğuna bırakıyor. Bir ayakkabının ucunu diğerinin topuğuna dayayarak onu ölçüyor. Basamaklardan birine oturuyor. Güneş ahenkle yüzünü ısıtıyor.

Bu vakitlerde babası ve amcası domuzları beslemeyi bitirmiş olur. Jérôme domuz ağılına girip çitlerinin önünden geçmeyi, hayvanlara bakmayı, adamların işlerine yardım etmeyi seviyor. Avucunu açarak, bir elini onların soğuk, nemli burunlarına uzatıyor, domuzlar burunlarını avucuna bastırıyor, kokluyor, bazen de yalıyor ve oğlan da elini onların alınlarında, beyaz tüylerinde, kirpikli gözlerinde gezdiriyor. O zaman sessizleşiyor, hiç kıpırdamadan, kendilerini onun okşamalarına bırakıyorlar. Onlara dışarıdan, bilmedikleri tatlardan getiriyor: bir avuç taze ot, meşe palamudu, kestane, bir solucan, bir parça leş. Babaların uyarılarına aldırmadan bazen gebelerin binasına giriyor. Çıt çıkarmadan, bariyerlerin arkasında yatıp uzanmış hayvanların yavrularını emzirdiği bölmeler boyunca yürüyor. Doğum sancısıyla kıvranan annenin hareketlerinden kaçamayan, mücadele edip bir meme başını yakalamayacak kadar hasta olan, kimi zaman eciş bücüş, hayatta kalmaya uygun olmayan, babaların arka ayakların-

dan tutup kayıtsızca yakaladığı, başlarından havaya kaldırıp çit parmaklıklarına ya da çimentonun üzerinde parlak kırmızı, uzun çizgiler bırakarak yere çarptıkları ve öldüklerinden emin olmak için narin kafalarını tekrar tekrar çarparak parçaladıkları –darbelerin şiddetiyle bazıları kelimenin tam manasıyla patlıyor– domuz yavrularının cesetlerinden birkaçını rasgele aşırıp götürüyor. Adamlar şişmiş leşleri daha sonra kovalara ya da bir el arabasına atıyor, bazıları burada biraz kasılıp büküldükten sonra kan kaybından ölüyor, zaten ölmüş olan diğerleriyse ince, narin bağırsak şeritlerini dışarı saçıyor.

"Her imalatta daima atık çıkar."

Babaların arkalarını dönmelerini fırsat bilen Jérôme, el arabasındaki birkaç yavruyu alıp sırt çantasına ya da pantolonunun cebine koyuyor.

"Bu domuz çok fazla atık çıkarıyor, hiçbir değeri yok, besiye gönder gitsin."

Henri bazen onları yakmak yerine köpeklere veriyor. Havaya fırlattığı domuz yavrularının yere düşmesiyle çeneleri takırdıyor.

"Avcılık içgüdüleri için faydalı."

Jérôme ise onları alıp eski kiliseye götürüyor.

* * *

Serge yabayı duvara dayıyor, artık görmediği ve ara sıra hoşnut homurtular, sıkışık bölmelerde karşılıklı yayılırken birbirine sürten derilerinden çıkan hışırtı ve birkaç ciyaklama dışında pek ses çıkarmayan domuzlara boş boş bakarak bir sigara yakıp içiyor. Elini iş gömleğinin cebine daldırıp içki matarasını yokluyor.

Domuz yetiştiriciliğine birkaç yıldır ancak sarhoşken katlanabiliyor; hafif ama sürekli, elzem bir sarhoşluk, sürdürmesi gereken bir eşik ve ancak yarı sarhoşken uykuya

dalabiliyor. Tavan ışıkları cızırdıyor. Floresan ışıkları tozlu örümcek ağlarıyla kaplanmış.

Binanın yeniden kavuştuğu sessizlikte fareler yuvalarından çıkıyor, domuzların arasında, metal parmaklıklarda, kirişler boyunca, hayvanların çiğneyip bıraktığı yiyecek artıklarını kemirecekleri yemliklere kadar tam gaz koşturuyorlar.

Çoğu zaman, onları lastik botlarının tabanıyla ezen ya da bir kürek darbesiyle ikiye ayırıp kuyruklarından yakalayan ve gübrenin içinde fırlatan adamlara düşüncesizce, çok fazla yaklaşmaya cesaret eden içlerinden birini kaybediyorlar fakat binaların kapıları kapandığında, yalnızca karanlığın ortaya çıktığı, domuzların kirpikli gözlerinin geceye gömüldüğü domuz ağılının gizli dünyasında sayıca üstünlük kuran fareler hüküm sürer. Adamlar bazen aralarından birini alsa ne çıkar, bu sadece bir refleks, zira örtük yenilgilerini uzun zaman önce kabul ettiler. Fareler cüretkârdır, karanlık köşelerinden gözlerinin önünde çıkıverir, burunlarının ucuna kadar gelip onları kışkırtırlar – gri kürkleri, beyaz karınları, mağrur kuyruklarıyla. Ağıl artık ne adamların ne de domuzların, sadece onların mıntıkasıdır. Direnişlerinde de, saltanatlarında da haklıdırlar.

Serge domuzları görmediği gibi fareleri de görmüyor. Arkasını dönüp binadan ayrılıyor, bir duvarda sarılı duran hortumu alıp omzuna atıyor, sonra onu koridora kadar çekiyor; Joël orada, elinde bir tokaç genç damızlığın bulunduğu çitin üstünden atlıyor. Serge hortumu yere bırakıyor, eline bir sopa alıp yaklaşıyor.

"Onu oraya ben koymadım," diyor Joël.

"Bunu söylemen gereken kişi ben değilim," diye karşılık veriyor Serge, çit mandalını kaldırırken.

Gözleri fal taşı gibi açılan domuzlar kaçışıyor, sonra bir köşeye yığılıyor. Joël erkeği dişi domuzlardan ayır-

mak için sırtlarına vuruyor, erkeği duvara sıkıştırıp çitin kapısına doğru itiyor. Domuz koridora atılıyor, Serge'in tuttuğu kalasa çarpıyor, onu kafa darbesiyle itmeye çalışıyor. Joël bölmeden çıkıp çiti arkasından kapatıyor, sonra iki kardeş hayvanın korku çığlıklarıyla karşılık verdiği bağrış çağrış ve tokaç darbeleriyle onu kendi bölmesine götürüyor.

"Gidip doğum ve damızlık binasındaki işlerle ilgileneceğim," diyor Serge.

Tek başına kalan Joël, nefes nefese kalan damızlığın metal parmaklıklara baskı yapmasını ve hararetle kendisini izlemesini seyrediyor. Bir elini bölmeye uzatıyor, avucunu domuzun sırtına koyuyor, ardından, hayvan yatışıncaya kadar onunla nefes alıp veriyor. Sonra tekrar koridorun diğer ucuna gidip hortumu alıyor. Yüksek basınçlı fıskiye ızgaralara yapışmış dışkı atıklarını söküp atıyor, çitlere, koridorlara, kıyıya köşeye, duvarlara ve demir parmaklıkların üzerine sıçrayan hayvan pisliklerini kaldırıyor.

Domuzlar gün boyu, zar zor hareket edebildikleri, onları altlarına yapmaya, dışkılarını çiğnemeye, üzerine yatıp yuvarlanmaya zorlayan daracık çitlerinde işeyip sıçıyorlar ta ki cinsel organlarından gürültüyle fışkıran idrar, birikmiş bokları sıvılaştırıp işe yaramaz, sert burunlarını bir refleksle içine daldırıp batırdıkları bir çamur gölü oluşturana dek. Bu diyare, en küçük boşluktan, ufacık bir çatlaktan sızıyor, zemindeki en hafif eğimden akıyor, oyuklarda ve yarıklarda yoğun, kara su birikintileri halinde birikerek dışarı taşıyor.

Adamlar boka karşı her gün yeniden başlayan bir savaş veriyor. Her hafta başı basınçlı hortumlar, sert kıllı fırçalar ve silecekler kullanarak domuzların meydana ge-

tirdiği, hortumdan çıkan tazyikli suyla şişen, kabaran ve patlayan beton zemini ıslatarak, kara akıntıda hızla aşağı doğru akan ve adacıklara ayrılan, sonra da binaların dışındaki gübre çukurunda yok olup giden dışkı dalgasını püskürtmeleri gerekiyor. Sıvı gübre domuz ağılının binalarını şüphesiz ağır ağır çürütüyor ve şüphesiz, adamlar eski bir gemi misali sintinesinden su alan, tayfaların küreklerle kaçıp kurtulmaya çalıştığı binayı sürekli tıkamaya çalışmasa şüphesiz eriyip çözülür, sıvılaşırdı.

Dışkıyı etkisiz hale etmek için çimento karıştırıcılar dönüyor, sonra da çimentoyu domuz ağılı olan *anus mundi*'ye boşaltıyor ama nafile, ağıl her gece erkeklerin gündüz temizlemeyi başardığı şeyi yeniden salgılıyor, sabah onları bekleyen ve yüzlerine çarpan, botlarına bulaşan, ellerine yüzlerine sıçrayan, rüyalarına giren aynı veba; onları sürükleyen, boğan, midelerinden, kıçlarından ya da cinsel organlarından fışkıran, sızan ya da ayrım gözetmeksizin bütün deliklerinden kayıtsızca kendini dışarı atan, sanki tek amacı çamur akıntıları altında kalan gecelerini doldurarak üzerlerine, onların ötesine yayılmak olan, adeta kendine ait bir hayatı olan bir bok tufanı; bu tufan, dipsiz bir gübre çukuruna düşeyazacakken, ağızlarında o bildik tat, alınları terden sırılsıklam, kulaklarında domuzların korkunç çığlıklarıyla onları çarşaflarına yapıştırarak uykularından uyandırıyor.

Henri'nin sesi Joël'in zihninde yankılanıyor: *Biz burada et üretiyoruz, bok değil,* bu yüzden fırçalıyor, süpürüyor, ovalıyor, kara şelaleyi giderlere itiyor; dışkı arabalarını, domuz ağılının hiç doymayan karnına, kara kıtalar ve dışkı nebulaları dipsiz yüzeyinde yavaşça sürüklenirken sessizce bir sonraki temizliği bekleyen gübre çukuruna boşaltıyor. Sıradan bir gün.

* * *

Henri domuz ağılına bitişik, ofis olarak kullandıkları dar odaya giriyor. Başlangıçta depo olarak tasarlanmış, penceresi yok. Formika masayı mavimsi bir floresan ışığı aydınlatıyor, dosya dolusu raflar, duvarda hayvancılık takvimi: Domuz ağılının gizli can damarı. Henri kapıyı arkasından kapatıyor, soğuk küllüğün, tahıl tozunun aşina kokusunu içine çekiyor. Uzun bir süre oğullarının girmesi yasaktı, yalnızca kendisi girebiliyordu buraya. Serge delikanlılık çağına ulaştığında, aile şirketine ortak olup çiftlikte sorumluluk alma zamanının geldiğini düşünerek onlara bu odanın kapısını açtı.

"Biliyorsun, bu yaptığım şeyi kardeşin için yapmazdım. En azından bu kadar kısa sürede yapmazdım. Güvenimin bir kanıtı bu. Sana olan güvenimin, anlıyor musun? Şu âna dek buna layık olduğunu gösterdin. Umarım beni hayal kırıklığına uğratmazsın."

Paraflı sözleşmeyi lake çalışma masasının üzerinden Serge'e doğru itip, parmaklarını yüzünün önünde kenetleyerek koltuğuna geri oturduğunda, oğlunun aşikâr rahatsızlığını, onun son sayfanın altına kondurduğu beceriksiz imzayı fark etmemiş gibi yapıyor.

Oğullarına sağlam ve adil bir eğitim verdiğini, bir erkekte affedilmez kusur olarak gördüğü yumuşaklığa ve korkaklığa tolerans göstermediğini düşünüyor. Joël beklentilerini gerçek anlamda hiçbir zaman karşılamamış olsa da, bu iki oğlanı tek başına yetiştirdiği için gizli bir gurur duyuyor. Élise'in ölümünden sonra Éléonore ona destek oldu ama oğlanları adam eden ondan başkası değildi.

Henri çalışma masasına yönelip koltuğuna oturuyor ve sonra bir sigara yakıyor. Yine de onların bağlılıklarına, sadakatlerine, çabalarına gerçekten güvenebilir mi? Oğlanlar artık yetişkin olduklarına göre, onlara mülkten başka bir şeyi, bu inancı, toprağa olan bu bağlılığı aktar-

mayı başardığı için kendisini kutlayabilir mi? Daha sağlam, daha güvenilir olan Serge'e inanmak isterdi. Çocuk uzun süre onu taklit etti, sözünden hiç çıkmadı, bir gün babanın varsayılan kudretine ve saygınlığına kavuşacağı arzusuyla sevgi ve hayranlık dolu bakışlarını üzerinden ayırmadı; sonra bir delikanlı olarak ona söze dökülmeyen, erkeksi bir minnettarlık besledi. Evet, Serge'e inanıyordu; en azından Catherine'in, disiplinli, düzenli, geleneksel hayatlarına dalıp, iki kardeş arasında uzun zamandır müjdelenen ama o andan itibaren kesinleşen kopuşa neden olana dek.

Oğullarına ne aktarmayı başardı? Hikâyelerini değilse de en azından ilişkilerini özetleyen anlar bir elin parmaklarını geçmezmiş gibi geliyor. Oğlanlar için küveti doldururken buharın lavabonun üzerindeki aynada yoğunlaşması, onları soyup suya sokması, sonra küçük oyuncaklarını eğlenerek küvetin kenarında koşturmalarını, suyun içinde yürütmelerini ya da bacaklarının aralarından suyun derinliklerine daldırıp oynamalarını izlemek için orada kalırdı. O zaman oğullarına olan sevgisinin, griye dönmüş banyo suyundaki kusursuz, ışıltılı bedenlerinin, aynadaki buğuyu ve küflü duş perdesinden ara sıra süzülen damlaların hatırasını nasıl koruyacağını merak etmemiş miydi? Yoksa hiçbir şey hissetmedi de, Élise hayatta olsaydı onun nasıl hissedeceğini mi hayal etti? Élise'in onlar için istediklerini gerçekleştirme, doğru kelimeleri ve jestleri bulma ama aynı zamanda onları mümkün olduğunca uzun süre koruyabilme arzusunu – onları koruyup sakınması gerekenin bizzat kendisi olduğunu idrak edemeden– kafasında evirip çevirmiş miydi?

Göğün ve tarlaların bile kirli ve kederli göründüğü 1952 ilkbaharının o yağmurlu günü, Serge'in elinden tutmuş, içinde Élise'in naaşının bulunduğu cenaze araba-

sının arkasından yürüyor. Oğlan daha üç yaşında bile yok. Küçük, gri bir yas kıyafeti giymiş, boynunu sıkan gömleğin yakasını çekiştirip duruyor. Éléonore birkaç adım geride Joël'i kucağında taşıyor, annenin, oğlanın doğumu sırasında ölmeden önce ördüğü tığ işi bir battaniyeye sarılı. Élise'in ailesi, cenaze arabasının egzozundan öksüre öksüre arkalarından geliyor. Tesadüf eseri olmadıkça bir daha asla karşılaşmadığı, ona her zaman kindar gözlerle bakacak olan yaslı kayınvalidesi şu anda, kız kardeşinin ölüm haberiyle çiftliğin avlusuna körkütük sarhoş gelen, sonra sendeleye sendeleye pencerelerin altında bağıran en büyük oğlunun desteğiyle yürümeye çalışıyor:

"Bunu sana ödeteceğim, aşağılık orospu çocuğu! Öleceğini biliyordun! Onu sen öldürdün! Onu sen öldürdün, duyuyor musun? İn aşağı orospu çocuğu. Götün yiyorsa çık dövüş!"

Henri tüfeğinin namlusunu onun yağlı karnına bastırarak adamı arabasına geri götürdü.

"Arabana bin ve bir daha asla evime ayak basma, yoksa onun mezarı üstüne yemin ederim ki seni gebertirim."

Arabanın çiftliğe çıkan toprak yolun sonunda gözden yittiğini görene kadar oyalandıktan sonra arkasını döndüğünde, büyük oğlu mutfak penceresinden onu izliyordu.

Henri domuz ağılını, aşılanan davranışları, kendi babasının ona aktardıklarını da hatırlıyor. Oğullarına öğrettiği iş ahlakı. O gün Serge acıdan yüzünü buruşturup ağlamamak için dişlerini sıkarak, derisi sıyrılmış, kabarmış ellerini gösterince, ona kürenecek başka bir çiti işaret etmeden önce, "Mesleğin cilveleri işte!" diye karşılık veriyor. Domuzların onlarla dış dünya arasında bir siper oluşturduğuna, bunun hem bir dönüm noktası –bu sonsuz başlangıç döngüsünde onu domuz ağılına değilse nereye götürecekti?– hem de son çare olduğuna inanmaya başladı.

Elbette onlar için başka bir şey isterdi, ama ne? Élise ölmeseydi hayatlarının nasıl olacağını kim söyleyebilirdi?

Eskiden canı ne zaman isterse onu çağırabiliyor, vücut diline, hal ve tavırlarına, tonlamalarına yeniden kavuşuyor, bölük pörçük cümleleri, fısıldanan kelimeleri, küçük sahneleri bir araya getirebiliyordu. Sonra sesi tamamen kaybolmadan evvel yavaş yavaş silindi. O zamandan beri, söylenen sözler ona kendi –sağır, harici ve aslında duyulmaz– sesiyle geri dönüyor. Çünkü bir gün ona yeniden hamile kaldığını söylemiş olmalı. Ne bir tarih ne bir yer, hatta ne bir iz, ne bir saat hatırlıyor. Sevindiler mi? Bedeli ne olursa olsun çocuğun yaşamasını tercih edip bir anlaşma mı yaptılar? Yoksa sadece sustular mı? Geriye, bir öğleden sonra fındık ağacının yanında fotoğrafın çekildiği, Elise'in reçine damlasına hapsolmuş bir böceği yakaladığı tek bir an kalıyor. Henri oğullarına bununla ilgili hiçbir şey söylemiyor fakat annelerinin cansız bedeni hastane morguna götürülmeden önce saçından bir tutamı tutup çakısının ucuyla kesti, sonra da gömleğinin cebine attı. Onu kadının sahip olduğu tek mücevher kutusuna koydu ve bir daha hiç açmadı, geçen zamanın orada nasıl bir simya yaratabileceği, kutunun içinde şimdi ne bulacağı konusundaki batıl inançlar: bir engerek yuvası, toz yığını, ufacık, ölü bir Élise tasviri?

Telefonun sesiyle irkiliyor.

"Henri? Ben Paul Vidal. Son tahlillerinizin sonuçlarını aldığım için arıyorum. Beni görmeye gelebilir misiniz? Tetkikleri ilerletmemiz gerektiğini düşünüyorum."

Henri sigara paketini bulmak için ceplerini yokluyor. Çocukluğunu bildiği doktoru tanıyor. Köy okulunda Serge'le aynı sınıftaydı, ödlek, kibirli bir tip; şimdi de onunla sahte bir alçakgönüllülük içeren bir sesle konuşuyor.

"Tamam, aradığın için teşekkür ederim ama şu an gerçekten buna ayıracak zamanım yok."

Laboratuvar tarafından ona gönderilen, hiç açılmadan çalışma masasına bırakılmış zarfa bir göz atıyor, çekmecelerden birini açıyor, zarfı bir kâğıt yığının altına kaydırıp kapatıyor. Henri, doktorun yumruğuyla bastırdığı hafif öksürüğü duyuyor.

"Aslında... bu konuyu telefonda konuşmamayı tercih ederim ama sonuçlar korkularımı doğruluyor gibi. Sinir düğümlerinin birinden biyopsi istemem gerekecek bir de..."

Henri bir sigara daha yakıyor, bir an için ahizedeki sesin seyrini yitiriyor. Gözlerini raflarda, kutu kutu dosyalarda gezidiriyor. Her yıla bir renk, mavi, yeşil, sarı, siyah, kırmızı, içlerine kaydedilmiş yüz binlerce domuzun yaşamı.

Yedi milyon domuz yavrusu, bir dişi domuz ve onun soyundan gelenlerin bir ömür boyu üretebilecekleri sayıdır.

Öksürürken tavana doğru bir duman bulutu çıkararak, "Yok," dediğini işitiyor. "Biyopsi yapmayacağız. En son bahsi geçtiğinde sana söylediğimi sanıyorum."

O zaman, yorgunluktan bitip tükenmiş, ateşten, kaşıntıdan duramaz haldeyken doktordan randevu almak zorunda kalmış, oğulları bir şey bilmesin diye –zira onu hiç hasta görmemişlerdi, grip ya da başka bir rahatsızlığın kendisini yatağa çivilediği ender zamanlarda bile Henri hevesle, acımasızca çalışmaya devam etti– onu eve çağırmak yerine komşu köydeki muayenehanesine gidip diğer hastaların yan yan bakışlarına, kendilerini beğenmiş *merhaba-güle güle-beyefendi-hanımefendilerine* katlanarak, ev kadınlarına hitap eden aptal dekorasyon dergilerini tek kelime anlamadan karıştırarak bekleme salonunda oturmuştu. En sonunda doktor kapıda görünüp onu sandalyesinden ayrılmaya mecbur

bırakmış, muayene odasına götürüp oturmasını, belirtileri söylemesini istemiş, ara ara başını sallamış, sonra da soyunmasını (bunca yıldır kimsenin, hatta bir kadının önünde bile soyunmuşluğu yokken şimdi bir erkeğin önünde kıyafetlerini çıkarmak, muayene sedyesinin soğuk yumuşak derisine külotuyla uzanmak, vücudunu doktora gösterip onun aynı sedye gibi yumuşak ve soğuk ellerine kendini bırakmak zorunda kalmış, doktor stetoskop çanını göğsüne koyduğunda kendi ürpermesiyse tiksinti uyandırmıştı) ve lenf bezi zincirindeki iltihabı hissedebilmek için külotunu indirmesini rica etmiş, endişeli bir yüz ifadesiyle testislerini parmaklarının arasında yuvarlamıştı.

"Kendimi yanlış ifade etmekten çekiniyorum... Dürüst olmak gerekirse, bunun korktuğum üzere bir lenfoma olduğu ortaya çıkarsa bir tedavi planı düşünmemiz gerekecek."

Henri sigarasından bir nefes çekip tahmin edilebileceği üzere akciğer kanserinden ölmeyecek oluşundaki ironiyi düşünüyor, mantıklı olan buymuş gibi.

"Biyopsi ya da tedavi olmayacak."

Doktor bir an susuyor.

"Dinleyin, en azından bana bir uğrayın, yalnızca tekrar değerlendirmek için. Böyle şeyler hafife almaya gelmez, üstelik konuyu anladığınızdan emin olmam..."

"Durumu çok iyi anlıyorum. Fırsat bulunca uğrayacağım. O zamana kadar lütfen aramayın. Ha bu arada Paul, bu bilginin benim dışımda kimseyi ilgilendirmediğini söylememe gerek yok sanırım, hiçbir şekilde oğullarımın kulağına gitmemeli."

Henri, doktorun karşılık vermesini beklemeden telefonu kapatıyor, sonra sigarasını bitiriyor ve izmaritle dolup taşan kül tablasına basıp masanın üzerinde duran, açılmış paketlerin birinden başka bir tane alıyor.

Élise'i düşünüyor, oğullarını düşünüyor. Neredeyse her şeyi hatırlıyor, geçip giden anları, günleri. Hepsi iç içe giriyor, birbirine karışıyor, ayrılmaz oluyor. Hayat bu mu yani? diye geçiriyor içinden hayal kırıklığıyla. Hem azıcık hem de çok. Fakat yine de çok az. Sonunda ne kalıyor? Bir insanın, kısmen ve bölük pörçük de olsa, olup biten hakkında biraz bilgelik, biraz anlayış kazanmış olması gerekir mi? Açıkçası, Henri artık hiçbir şeyden emin değil.

* * *

Adamlar her akşam, değişmeyen bir ritüele uyarak domuzları besleyip ağılın kapısını kapattıktan sonra Éléonore'un yanına gidiyorlar. Uzun süre önce bağımsız bir oda olarak elden geçirilen eski ahırın mutfağında, masanın etrafında yerlerini alıyorlar. Catherine ya da Gabrielle konuşmalarına kulak vermiyor; büyükanne suskun, gönüllü yalnızlıklarından ve inzivalarından şikâyetçi olmayan erkekler de pek konuşmuyor, sessizliğe alışkınlar, birbirlerinin aklını okumayı öğrenmişler. Kuşkusuz Éléonore'un ikram ettiği biranın ya da kahvenin karşısında hayvanlara, doğurmaya hazır olan ya da tekrar çiftleştirilmesi gereken dişi domuzlara, mezbahaya gönderilecek bir sonraki konvoya, yerinde kesmeyi düşündükleri, ölmek üzere olan birkaç hayvanı götürecek kasaba dair bir-iki laf ediyorlar. Büyükanne onları dinliyor, tek kelime etmiyor; bazen Henri'de ve Serge'de, Marcel'in uzun zamandır acı vermeyen, uykudaki hatırasını depreştiren tavırlar ve ifadeler buluyor. Vazgeçtiği ânı, çocuğu asla babanın şiddetinden, öfke nöbetlerinden, ilk başta anlaşılmaz görünen, onu meyve bahçesinde bir ağacın ya da ahırda bir ineğin yanına kör kütük sarhoş halde yığılmış buluncaya kadar anlam veremediği firari saatlerden ko-

ruyamayacağını idrak ettiği ânı hatırlıyor. Günün birinde Marcel'in oğluna, yeterince büyüdüğü için çiftlik işlerine yardım edeceğini söylediği ânı hatırlıyor. O zaman midesini buran endişeyi, yoksunluk ve çaresizlik duygusunu yeniden hissediyor; kendisinden koparılan, alıkoyamadığı Henri. Ertesi gün şafak vakti, babanın oğlunu yanında götürüşünü izledi, iç içe geçmiş siluetleri tarlaları kaplayan siste yitip gitti.

* * *

Jérôme'a göre Éléonore hep ihtiyar ve kırılgandı, soğuk kül ve kedi kokusu yayıyordu. Sayıları belirsiz kediler ocağa en yakın ve en yumuşak yerde, koyu yeşil kadife kanepenin çukur yerlerinde, kılıfları tığ işi minderlerde, desenleri her tondan tüyün altında kaybolmuş halılarda kıvrılıp uyukluyor. Babalar erkek kedilerden nafile yere kurtulmaya çalışsa da onlardan kaçıp samanlıkta ya da tavan arasında doğuran bir dişiyi dölleyecek bir tanesi her zaman bulunuyor. Erkeklerin ve köpeklerin birbirlerinden ayırdığı kediler, büyükannenin kucağında yaşıyor, çapaklı gözkapaklarının arkasından izledikleri üç odanın kokuşmuş dünyasına yatıştırıcı, küçük tanrılar olarak hükmediyorlar.

Erkek kedilerin babalar tarafından katledilmesi ve yeni kan eksikliği, enseste dayalı, akraba kedilerden oluşan bir aile meydana getirdi. Jérôme yavru kedilerin tuhaf yüzlerini seviyor. Biçimsizlikleri onda şefkat uyandırıyor. Bir gün, kedilerden biri iki başlı beyaz bir yavru doğurdu, başlar sırayla memeye yapışıyor, biri diğerini taklit ederken diğeri emiyordu ama bu bembeyaz küçük canavar hayata tutunamadı; Jérôme hayvanın ölüsünü bir karınca yuvasının yanına, toprak bir kabın altına bıraktı ve her gün, çalışkan karıncaların sebatla çalışmasını izledi. Sonra

da dört gözçukuru bulunan kafatasını alıp bir beze sardı ve götürüp tapınağındaki emanetlerin arasına sakladı.

Gabrielle sabah erkenden kahvaltı tepsisini girişteki döşemeye bırakıp ikizlere okula kadar eşlik ettikten, Julie-Marie'nin okulun yolunu tutmasından ve babaların domuz ağılındaki işlere gömülmesinden sonra Jérôme, Éléonore'un kapısını itiyor. Kadın her zamanki sütlü kahvesini yudumlarken onun karşısındaki sallanan koltuğa oturuyor. İhtiyarın kollarını saran deriye, bu derinin altında kendilerine ait bir yaşamları varmış gibi görünen kıvrımlı damarların tendonları ve odunsu kemikleri sarışına bakıyor. Kediler, Éléonore'un ara sıra yalamalarına izin verdiği ekmeğin üzerindeki bir parça tereyağı için yalvarıyor, sırtlarını yuvarlıyor, kadının dirseklerine sürtünüyorlar. İkizler onu ziyaret etmeye isteksiz çünkü onun yanından, kolları bacakları böcek ısırıklarıyla delinmiş vaziyette çıkıyorlar.

Her yıl aşırı sıcaklarda, larvalarının kış boyu sabırla uykuya yattıkları ahşap zeminden haşere sürüleri yükseliyor ve babalar odayı gazla dezenfekte ederken büyükanneyle kedileri dışarı kaçıyor. O zaman Éléonore uzun saatler boyunca, ilkbaharın ilk akşamlarından sonbaharın son gecelerine kadar babasının üzerinde oturduğu, solucan yeniği, çivili, küçük, belki de toprağın altına gömülmüş, çok eski, herkesin hafızasından silinmiş bir uygarlığın sefil yadigârı olan tahta peykenin yerini alan demir bankta oturuyor.

Jérôme'un bilmediği nedenler yüzünden, annesi yatağından ve odasından ayrılabildiği zamanlarda bile Éléonore'u hiç ziyaret etmedi. Gabrielle yemek tepsisini bırakmak için kapısına uğramakla yetiniyor, Julie-Marie ise ona, büyük büyükannenin küçük Éléonore'a gösterdiğinden daha fazla ilgi duymuyor. Kadınlar, sırf esraren-

gizliği sayesinde erkeklerin otoritesine karşı, çiftliğe hâlâ hükmeden büyükannenin arkadaşlığından kaçınıyor, zira çok az konuşsa da daima bir fikri varmış gibi görünüyor.

Jérôme kedilerin varlığını, avluya açılan ve Éléonore'un kireçlenme yüzünden sertleşmiş eliyle kapıyı itince sağanak gibi titreşen ahşap boncuk perdenin çıkardığı hışırtıyı, yıkıldı yıkılacak tahta rafları, üzerlerine yığılmış duran soluk porselen bibloları, biçimsiz tığ işi ıvır zıvırları, isle kararmış duvar kâğıdını seviyor. Éléonore onu köyde zaman zaman karşılaştığı ihtiyar anneler gibi asla okşamalarıyla, ilgisiyle bunaltmıyor. Zaten Jérôme da onun narin, cılız bedeniyle temas etmek istemiyor. Sadece bir süre onunla, kedileriyle birlikte orada oturmaktan hoşlanıyor. Dalları ona uzak olsa da, yalnızca onun sırdaşlığıyla bilgi sahibi olacağı doğa hakkında sırlar sakladığını sezdiği belirsiz bir soyağacıyla yaşlı kadına bağlı olduğunu biliyor.

* * *

Dişileri döllemek için üç ya da dört damızlık yetiyor. İçlerinde, Canavar adını verdikleri domuz yıllar alan üretim ve ustalıklı melezleştirmenin doruk noktası. Adamlar şimdiye dek onun bir benzerini daha yetiştirmediler. Canavar dört yüz yetmiş kilo, yerden yüksekliği bir metre kırk santim, enden yaklaşık dört metre. Dişi domuzların kızgınlıkta olup olmadığını tespit etmek için onu sürü boyunca yürüttüklerinde, testis torbasında bir yandan diğerine savrulan büyük testis takımı erkeklerin iktidarsızlığıyla alay eder gibi görünüyor, onun ekşi nefesinin kokusunu alan dişilerin vulvalarından idrar damlıyor. Fiziksel üstünlüğünün farkında, dişi domuzların yakınlığından, kısıtlanmaktan ve diğer erkek domuzlarla rekabetten rahatsız olan hayvanın ne yapacağını kestirmek zor. Henri'yi

domuz ağılının koridorlarından birinde kıstırıp bir çit bariyerine yaslamayı çoktan başardı, Serge araya girip de başına şiddetli bir sopa darbesi indirmeseydi adam elini hayvana kaptıracaktı. Yine de bu hayvan babanın gururu olmaya devam ediyor. Henri daha en başından buna inandı. Mükemmel bir üretici olan annesinin karnından çıktığında bile diğer domuz yavrularının ağırlığının iki katından fazlaydı, diğer dördü o kadar çelimsizdi ki adamların onları yok etmekten başka çaresi yoktu.

"Bunu kısırlaştırmıyoruz," diyor Henri, erkeği göstererek.

Kamyon dişiyi mezbahaya götürmeye geldiğinde, hayvana kamyona kadar eşlik etmek boynunun borcuymuş gibi sopayı Joël'in elinden aldı. Sonunda hayvan taşıta binmeye razı olduğunda o da römorkun üstüne atladı ve elini hayvanın gergin sırtında gezdirerek onunla alçak sesle konuştu. Oğulları sessizce onu izliyor, belki de kulağına huzurlu bir ölüm vaadi fısıldadığını, itaatkâr, güvenilir, verimli ve mükemmel bir et makinesi olduğunu, Canavar'ı, bu emsalsiz damızlığı doğurduğu için ona teşekkür ettiğini düşünüyorlardı zira onunla bir sonraki tarım fuarında aynı anda birkaç kategoride kolayca ödül kazanabilirlerdi. Ancak Henri tarım fuarındaki gösterileri her zaman aşağıladı, orada bir sirk hayvanı gibi gösteri yapmayı reddetti, dozu devamlı artarak nefret ettiği ve küçümsediği dış dünyayı eğlendirmek için "el aleme kendini göstermek"ten dem vurdu, sanki bir sığır römorkuna nakledilip sergilenmesi, orasını burasını elletmesi, yargılanması gereken kendisiymiş gibi.

Bu istisnai damızlıkla, Almanya, İspanya ve İtalya'ya damızlık satışlarını canlandıracaklarına yemin ediyor. Zira satışlar domuz yetiştiriciliği denetimlerinden çıkmaya başladığından beri hayvancılığın genel kârını etkileyip ağır ağır azaltmıştı; tıpkı bir nehrin, bir insan öm-

rünün uzunluğuyla ölçüldüğünde zar zor fark edilebilen, fakat nesillerle ölçüldüğünde, hafızanın yittiği, kimsenin hatırlamadığı ve ne zaman başladığını söyleyemediği bir hareketle yönünü değiştirip bir manzarayı yeniden şekillendirmesi gibi.

* * *

Henri'nin, Canavar'ı ve sayısız yavruyu doğuran dişinin kulağına fısıldaması bittikten sonra o domuz da kendisi gibi ağılından çıkarılmış, ayırma koridoruna yönlendirilmiş, dışarıdaki göz kamaştırıcı aydınlığa sürülmüş ve köprü kapanmadan önce sopa darbeleriyle kamyona itilmiş olmaktan epey korkmuş, tanımadığı domuzlarla birlikte kafesleniyor. Anayolları, otoyolları, kahverengi ve kehribar kırmızısı toprak yolları geride bırakırken, tahta kalasların arasından kokusu onlara kadar ulaşan çimenli toprakların geçip gidişini görüyorlar. Gri, alçak ve sessiz bir binanın arkasında indiriliyor, kan ve ölüm kokusunu şimdiden aldıkları demir kafesli bir koridor boyunca ilerletiliyorlar. Bazıları kaçmaya çalışıyor ama daracık koridor ve adamların darbeleri, azar ve çığlıkları karşısında onları çiğneyen, tepelerine çıkan, sağrılarını ısıran peşlerindeki domuz sürüsü yüzünden geri dönmeleri imkânsız. Yolculuktan ve darbelerden serseme dönmüş diğerleri, koruyucu tulumlar giymiş, ellerinde kesim tabancasıyla onları bekleyenlere doğru şaşkın şaşkın ilerliyor. Yine de bazıları kalp kriziyle yere serilip birbirlerinin üzerine yığılmaya devam ediyor, o zaman da onları yutacak zincire çekmek için koridordan çıkarmak gerekiyor. Sıra, Canavar'ın yanı sıra düzinelerce domuz yavrusu doğuran domuza geldiğinde, mezbaha görevlisi hayvanın alnının ortasına kesim tabancasıyla nişan alıyor, bunu birkaç kez yapması ve domuz dizlerinin üzerine çökmeden önce

beynini üç el ateş ederek öğütmesi gerekiyor. Sonra da uyluğundan bir kancaya asılıyor, ardından yukarı çekilip kanı akıtılıyor. Mezbaha görevlisi başını iki yana sallayarak iş arkadaşlarına sesleniyor:

"Bu kaltak bir türlü ölmek istemedi!"

* * *

Mayıs başında Serge, soyunma odasında unuttuğu tulumunun cebindeki sigara paketini almak için ağıla döndüğünde, kontrol panelinde damızlık bölmesinin açık kaldığını gösteren lambanın yandığını görüyor. Şalteri indirmek üzere lastik çizmelerini giyiyor, doğumhaneyi geçip erkeklere ayrılmış binaya giriyor. Damızlık çitinin önünde, kollarını en üstteki parmaklığa dayamış duran Henri'yi görüyor. Babası girdiğini duymuyor, kıpırtısız, yüzünü hafifçe eğmiş, samanların üzerine uzanmış domuza bakıyor. Serge bu yakınlık, sırdaşlık ya da sükûnet ânını bozma korkusuyla ilkin bir hareket yapmaya çekiniyor. Sonra babası yüzünü ona doğru çeviriyor.

"Her şey yolunda mı?" diye soruyor Serge.

"Evet," diye karşılık veriyor Henri, alçak sesle.

"Sigaramı unutmuşum," diyor oğul, omzunun üstünden başparmağıyla soyunma odasını işaret ederek, "sonra da damızlığın ışığının yandığını gördüm."

Baba karşılık vermiyor, yüzünü tekrar Canavar'ın çitine çeviriyor.

Serge tereddütlü adımlarla yaklaşıyor. Onların varlığına kayıtsız, kıpırtısız babaya ve oğula bakan domuza bakıyor, sonra da gözucuyla, babasının eski deri gibi sertleşip kırışmış profilini inceliyor.

"Bir sorun mu var?" diye soruyor yeniden.

Henri yavaşça kafasını sallıyor. Büyük oğlunun uzattığı sigarayı alıyor. Zippo'nun alevi yüz kıvrımlarını ay-

dınlatıyor ve gaz kokusu bir an için Canavar'ın kokusunu bastırıyor. Onu seyrederek içiyorlar.

"Fark ettin mi, gözbebekleri hep yüzümüzü yansıtıyor?" diyor Henri. "Dikkatli bakarsan. Bu sadece bir ayrıntı ama bazen bundan fazlasını görüyorum. Yüzüme çarpıyor. Sırsız bir aynaya ya da bir kuyunun dibine bakar gibi. Kendini görüyorsun ama başka bir şey görüyorsun, altta kıpırdanan başka bir şey... Sanki onların seni, hayvan gözleriyle nasıl gördüklerini de görüyormuşsun."

Serge cevap vermiyor. Henri genelde bu tür saçmalıklardan bahsetmeye meyilli biri değildir. Hayvan hayvandır, domuzsa hayvandan bile azı. Babasının ona öğrettiği, domuz ağılının her gün onlara ispatladığı budur. Göz kulak oldukları, yedirip içirdikleri, kıçını temizleyip mastürbasyon yaptıkları bu domuz onlara tembel ve şehvet düşkünü bir imparator horgörüsüyle bakabiliyor, yavrularından biri yerini alıp tohumu kuruyunca, onun da sonu ıskartaya çıkarılmış bütün domuzlar gibi mezbaha olacak.

"Gözünü mezara dikmiş Kabil'e bakıyordu," diyor Henri.

Serge cevap vermek yerine kibarca gülümsüyor.

"Ben dönüyorum yoksa burada götüm donacak," diyor en sonunda.

Babası da arkasından gelir umuduyla bir an için bekliyor, sonra onu Canavar'la tek başına bırakıp soyunma odasına doğru gidiyor.

Serge kapıyı arkasından kapattıktan sonra bir sigara yakıyor. Uzakta tarlalar yakut gibi parlayan sarımsı göğün bir kısmını yiyip bitiriyor. İhtiyar, bu hayvana niye taktı böyle? Ağıl binalarının soluğunu, tulumuna rağmen süveterinin ilmeklerine, saç tellerine işlemiş domuzların keskin kokusunu kendisiyle birlikte götürerek uzaklaşı-

yor. Bazen bu kokuyu unutuyor. Kimi zaman onu yitiriyor. Sonra tekrar buluyor, tıpkı sonradan kör olanların düşlerinde ilkel imgeler görmesi gibi, –sarsıcı, tehditkâr, gözlerden gizlenmiş, arafta, gölgelerin arasında için için yanan kütleye eşlik eden, tek vücut olmuş hayvan bedeninin çığlığı– genellikle rüyalarında. Rüyalarında göründüğünde onu hemen tanıyor, koku onu boğazından yakalıyor, yeryüzünde, bellekte ve gömülü dünyalardan, topraktaki bir gedik gibi zuhur ediyor: çamur, balçık ve Arkeyen magmasının, fosil katmalarının keskin ve mide bulandırıcı dölyatağı kokuları.

Uyandığında ve burnuna domuzların gerçek kokusu geldiğinde –onun seyrelip azaldığını, batı rüzgârıyla taşındığını, çıkardığı kazakla yayıldığını, verdiği nefeste gizlendiğini güçbela fark ediyor– rüyanın etkisi, aynı inatçı tiksinti, aynı donuk korku birbirine karışıyor. Bazen alkol ona kâbussuz bir gece sunuyor, böylelikle akşamdan kalma sabahların eziyetine seve seve katlanıyor. Çiftliğe doğru yürürken sulu çamur birikintileri adımlarının altında vıcıklıyor; çiftlik, gecenin karanlığında tek parça gri bir anıt, vadinin yamacına yarı gömülü bir dikili taş, alabora olmuş, karaya oturmuş, yelkenleri hâlâ rüzgârda çırpınan bir gemi; bu yelkenler, Joël'le birlikte çatının kaymasını, kiremitlerin ilk rüzgârda uçup hızla oluklara inmesini, sonra da avlunun kaldırım taşlarında patlamasını engellemek için geçen sonbahar yaydıkları brandalardan başkası değil.

Yürüdükçe yüzü ifadesizleşiyor, bakışları yere odaklanıyor, sırtı utancın ağırlığıyla kamburlaşıyor. Domuzların kokusu gibi, utanç da kendini ona bazen hatırlatıyor, bir ayrıntı onu açığa çıkarıyor: çatıya yayılmış brandalarının mavisi, yabani otların arasına yığılmış hurda araçlar, Cathy'nin odasının kapalı kepenkleri.

Çiftlik binaları, ortak tarım politikasının ortaya çıkı-

şından bu yana mantar gibi çoğalan domuz ağılları pahasına harap oldu ve şimdi de sürekli yenilenmeleri, modernize edilmeleri, standartlara uygun hale getirilmeleri gerekiyor. Önceleri hayvancılık, açık havada yirmi domuzun yetiştirildiği iki hektarlık bir çayıra sahip, ilkel bir domuz ağılından ibaretti. Henri'nin yeni domuz ağılları inşa etmek ve kapalı üretime geçmek için aldığı kredi hayvancılığın gelişmesini garanti etmeyi amaçlıyordu. Uzun dağıtım kanalları geliştirilmiş olsa da, domuz satışından elde edilen kazanç üretimi kâra geçiremediğinden sadece ilk yıllar çok önemli bir dönem olacaktı. Ama zamanla Henri, yetiştiriciliğin sürekli bir risk oluşturduğunu anlar oldu. Muhasebeden bir tek o sorumlu, oğullarının harcama ve yatırım konusunda söz hakkı yok. Tahıl, su, hayvanların bakımı, makine, alet edevat, tamir ve mekanik, gübre, böcek ilaçları, tohum harcamaları dışında para konuşmuyorlar zaten. Bir harcama, dolaylı da olsa potansiyel kârla gerekçelendirilirse meşrudur.

Serge, sık sık zamansız titremelerden mustarip, keskin sancıların saplandığı sol eline masaj yapıyor. Matara çoktan boşalmış, susuzluk kendini hissettirmeye başlıyor. Domuz kokusu ya da utancın ağırlığı nasıl birdenbire hissediliyorsa, o da bazen hayatın düzeninde ve çiftliğin dünyasında bir bozulma olduğu hissine kapılıyor. Serge bu çöküşün hissine bir isim koyamıyor, o halde bunun kırılma noktası, kaynağı ne? Unutulmuş, ancak yankısı hâlâ kulaklarında çınlayan ilk sözcüğü bulmak için sözün, babanın koyduğu yasanın izini sürmek, onu yeniden keşfetmek gerek. Élise'in ölümünden bu yana şahit oldukları ancak çiftlik evinin yavaş yavaş sürüklenmesi, çözülmesi ve çürümesiydi; bu sırada domuz ağılı gelişiyor, daha fazla üretiyor, bununla orantılı olarak iş yükleri ve şiddetin dozu da artırıyor görünüyordu.

Domuz dediğin kesilmek için vardır. Onlara patronun kim olduğunu göstermeyi asla unutma.

Serge yetiştiricilik işinin altında cehennemin tüm ateşlerinin için için yandığını, onu temizlemeyi ya da beslemeyi bırakırlarsa bir Vezüv gibi patlayıp onları gömmekle tehdit ettiğini düşünüyor. Domuz ağılı öyle inşa edilmiştir ki sınırları, durmaksızın özümsemesi ve kusması gereken şeyleri içeremez. Sürekli genişleyen, zapt etmeye çalıştıkları kendi içinde bir evrendir ağıl. Geçen zamanın anısına gelince, dayanıksız, ufalanıp giden bir kabuk yalnızca; hırpanilikleri sıradan ve tanıdık bir hal almıştır.

Babasının muazzam bir hayvancılık başarısı olarak gördüğü Canavar'ın aslında onu tökezlettiğini düşünmeden edemiyor. Bu hayvan gibi, domuz işi de onlardan daha fazla büyüdü? Burayı hâlâ kontrol edebiliyorlar mı, ağıla gerçekten hâkimler mi? Bu domuza kafayı takmış olan Henri, şimdi üreme programını elden geçirmekten, domuz sürülerini yeniden düzenlemekten, yeni binalar yapmaktan, ızgaralara daha çok hayvan yerleştirmekten, gebelerin binasını doğumhaneden ayırmaktan bahsediyor, bütün bunlar verimi artırmak, üretimi sürekli iyileştirmek için... Serge yolun ortasında duruyor, geri dönüp uzun uzun domuz ağılına bakıyor.

* * *

Erkekler hayvanların yanına gittikten ve köpekler sustuktan sonra, Catherine nihayet boş evin sessizliğine kavuşuyor. Belki Jérôme, yorganın altına kıvrılıvermek için gelip odanın kapısını aralayacak ya da fikrini değiştirecek, Catherine de onun eşikte tereddüt ettiğini, ağırlığını bir o bacağına bir öteki bacağına verdiğini, kapının kolunu indirdiğini, kilitteki anahtarla oynadığını, en sonun-

da Serge'in ya da Gabrielle'in emirlerine uymaya karar verip büyüklerin yokluğunda onun gözetiminden sorumlu büyükannenin yanına gittiğini duyacak. Catherine çocuğun büyükanneyle arasındaki ilişkiyi bilmiyor. İhtiyar kadın, tavan aralarının karanlığında ustalıklı, yakalanan zavallı avın kurtulmasının imkânsız olduğu ağlardan ören örümcekleri anımsatıyor ona. Yok edilemez görünürler, dahası on, yirmi hatta yüz yıl sonra bile onları aynı yerde bulursunuz, ağları biraz daha tozlu, biraz daha kalın, biraz daha ürkütücü. Hiç kuşkusuz Éléonore ona bu yüzden, cinsiyetinin tek temsilcisi olarak onu oğullarını gözetlediği deliğinden çıkarıp kapı dışarı ettiği, bütün ıvır zıvırıyla birlikte küçük ek binaya sürgüne gitmeye zorladığı için kızıyor. Ama Catherine Jérôme'u bu ihtiyar cadaloza karşı boş yere uyardı, oğlan sadece canının istediğini yapıyor. Éléonore çok eski zamanlardan beri oradaymış gibi, pis kedilerle dolu evinde çürüyor, hatta belki de çiftlikte ana kraliçe olarak saltanat sürmeye devam ediyor. Üstelik yalnızca yetmiş sekiz yaşında olduğunu düşünürsek, Tanrım, pekâlâ otuz yıl daha yaşayabilir... Hem bu neyi değiştirir? Hiçbir şeyi. Büyükanne aniden ölebilirdi ve hiçbir şey değişmezdi. Zarar çoktan verildi, bu öyle uzun zaman önce gerçekleşti ki Puy-Larroque toprağına olduğu kadar onlara da kök saldı, Catherine bu köklere takılıp kaldı, kurtulmaya çalıştıkça içine çekildi. Çoğu zaman artık düşünmemeyi, hatırlamamayı tercih ederdi: Hatalar, geçmişteki hayaller, hayata bağlanan umutlar, bütün bunları aynı torbaya koyup şimdi bilinci haline gelmiş olan balçığın derinliklerine gömmeyi isterdi.

Hastalık o kadar uzun süredir var ki, ilk krizden çok önce, bazen ezelden beri onunla yaşıyormuş gibi geliyor. Hatırlayabildiği kadarıyla, dünyayı sakince algılayabilmek için radyoda sürekli doğru frekansı araması gerekiyor-

muşçasına, ilkin yalnızca beyaz bir gürültüydü; ama o zamanlar hâlâ görünenin altına gizlenmiş ihtimaller olduğuna, binlerce olası varoluşun hepsini yaşayabilmek için onları sadece arzulamanın yeteceğine inanıyordu. Şiddetle kaçmak istediği bu kırsalda doğdu, şüphesiz orada ölecek. 14 Temmuz 1967'yi hatırlıyor: Puy-Larroque köy meydanında kurulan platform, kestane dalları arasına dizilmiş kâğıt fenerler, asılmış lambalar, savaş anıtının hemen yanına kurulan yiyecek büfesi, şarap ve bira fıçıları, erkeklerin uzunlamasına kestikleri ve barbekü görevi gören ayakların üzerine yerleştirdikleri metal bidonlara boşaltılan devasa kömür çuvalları... Adamlar ateşi körükledikçe kapkara keskin dumanlar yükseliyor, sonra kilisenin çan kulesine bölük pörçük takılıp kalıyordu.

On yedi yaşında evden, taş kadar babasından ve kederli annesinden kaçmak istiyordu, babası şantiyelerde çimento çuvalları taşıyıp ya da çiftliklerde amelelik yapıp sırtını harap ederken, annesi de can sıkıntısını televizyon karşısında öldürüyor –sabırla bir köşeye koyduklarıyla alınmış, gurur duydukları gıcır gıcır bir Sonolor'du bu, baba düğmesine basıp görüntüyü ayarladığında bütün aile karşısına geçip kanepenin üzerine tek sıra diziliyordu– reklamların sesiyle başını coşkulu bir şekilde sallıyordu.

Renault 4CV'nin direksiyonunda keyfiniz yerinde, bundan daha kadınsı, daha kolay sürülen bir araba yoktur! Yol tutuşu, hızı, güvenliği hissedin!

O akşam iki kardeş içki büfesinin tezgâhına yaslanmış, orada ne yaptıklarını merak edermiş gibi şaşkın bir ifadeyle etraflarına bakıyorlardı. Serge esmer, gürbüzdü; herkes onun kavgacı ve kaba olduğunu bilirdi. Sonra düşük omuzları, briyantinle parıldayan kızıl saçlarıyla sessiz ya da önemsiz Joël vardı. Yüzleri, sallanan fenerlerin ışığıyla benek benekti. Birbirleriyle tek kelime konuş-

muyor, göz göze gelmiyorlardı, sanki hiç tanışmamışlar, dirsekleri birbiriyle temas halinde, mangal, tütün ve tıraş losyonu kokuları arasında tesadüfen orada duruyorlardı. Catherine uzaktan onları izliyordu. Onu baştan çıkaran şeyin bu olduğunu düşünüyor: tezatlıkları, tuhaflıkları, dünyaya karşı güvensizlikleri. Puy-Larroque'un küçük şölenini, bu şaşkın, aptal coşkuyu o da küçümsüyordu; o da onlar gibi, yalnızca sarhoş olmanın derdindeydi. Kestane dallarının arasında yarasalar uçuyor, fenerlerin altındaki mayıssineği sürülerini biçiyordu. Serge ayağa kalkıp ona yaklaştı, konuşmak için omzunun üzerine doğru eğildiğinde Catherine onun yoğun nefesini, hayvan göğsü gibi karanlık bir gövdeye açılan gömlekten yayılan ter kokusunu hissetti.

"Veba gibi kaçmalıydım sizden, senden ve ailenden, hayatım boyunca aldığım en iyi karar bu olurdu."

Evet, hemen kaçması, kadehini, arkadaşlarını, orkestrayı, tehlikeli bir pastorallik barındıran küçük Puy-Larroque köyünü olduğu gibi bırakması daha iyi olabilirdi. Ama Catherine o akşam iki kardeş arasındaki bağ, Henri'nin gölgesi, ortak hikâyeleri, onlara komplo kuran gelecek hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyordu. Onları muazzam, hayvani arzularla çılgınca istiyordu çünkü alkol ikisi arasında ayrım yapmayı imkânsız kılmıştı; çünkü Serge'in içinde, o sırada arzu sandığı, onunki ve Joël'in yoğun ve gizemli ihtiyatıyla rekabet edebilecek güçte yaşama arzusu sandığı, kuluçkaya yatmış şiddeti hissetmişti.

Kendini bıraktı, üçü birlikte köy meydanından uzaklaşıp ara sokaklardan, kalenin yıkık dökük surlarının yanından geçtiler. Serge, Joël'i ensesinden tutmuş azarlıyor, omzuna yumruklar indiriyordu, genç çocuk da dudaklarında belli belirsiz bir tebessümle, şikâyet etmeden, hır-

palanmaya izin veriyordu. Birbirlerini destekleyerek eski merdivenin kaygan, eğimli basamaklarından indiler. İçinden geçerken gece kurbağa vıraklamaları ve soğuk esintiyle dolu, koyu karanlık, yapış yapıştı. Çamaşır havuzunun suyu durgun, bulanık görünüyordu. Mezarlık duvarının uzak tarafında, mezar taşlarının haçları, arka planda mavi ve donuk kırsaldan zar zor ayırt ediliyordu. Yaşlı meşeye giden yolu takip ettiler, sonra onun karanlık yaprak kütlesinin altına, kökler arasındaki oyuklara uzandılar. Körkütük, bir süre sessiz kaldılar, kulaklarında eğlencenin gürültüsü, korudan yükselen bir hayvan çığlığı, meşenin sonsuz hışırtısı. Serge onu öpmek için eğildiğinde Catherine ses çıkarmadı. Elini tişörtünün altına sokup memesini kavradı, meme ucunu başparmağıyla işaretparmağı arasında sıkıştırdı, sonra elini karnından, uyluğundan aşağıya, eteğinin sıyrılmasıyla kasıklarına, cinsel organının çıkıntısına doğru kaydırdı.

"Öp onu," dedi Joël'e başını kaldırarak.

Kız bir elini omzuna atıp onu kendine çekti, altdudağını ısırdı ve dilini dişlerinin arasından aldı, Joël önce geri çekildi, sonra da kalkmak için meşenin gövdesinden destek aldı.

"İşemem lazım," dedi.

Bir tarlanın kenarına yürüdü, Serge hemen arkasından yanına gitti. Alçak olsa da kardeşlerin sesi Catherine'e ulaşıyordu.

"Derdin ne senin?"

"Hiçbir şey. Derdim yok."

"Kız hoşuna gitmedi mi? Onu istemiyor musun?"

"Bırak beni de rahatça işeyeyim."

"İbne olmayasın?"

"Siktir git," dedi Joël, fermuarını çekerken.

Catherine'e bir bakış attı, sonra uzaklaşarak gecenin içinde yitip gitti.

O akşam neden yaşlı meşenin gölgesinde Serge'le kaldı, neden onun tekrar gelip yanına uzanmasına, sarılmasına, pantolonunu uyluklarına indirip içine daha sert girebilmek için meşenin köklerini kavramasına ve bir ayyaş iniltisiyle içine boşalmasına izin verdi? Geri çekildiğinde genç kız hareketsiz kaldı, eteği karnına kadar sıyrılmış, cinsel organı bir hayvan yuvası gibi karanlık ve parlak, sallanan meşe dallarına bakıyor, gövdesi karanlıkta korkunç bir hayvan postunu andırıyor.

Ve görüntüler neden aralıksız saldırıya geçmek zorunda? Onu uykunun derinliklerine, domuz çığlıklarının ve kokusunun, vazoda çürüyen çiçeklerin bastıramayacağı kokunun, o ilk akşam, alkolün buğusuna, ucuz tıraş losyonunun esansına karışmış, ânında nefret ettiği, pencere ve kepenkler kapatılsa ve kapı iki kez kilitlense bile domuz ağılı her halükârda dört koldan odasına sızmaya çalışıyormuş gibi hissettiği, Serge'e ait bu kokunun onu rüyalarına kadar izleyemeyeceğinin garantisi olmasa da en iyisi uyumak. Bir de rüzgârın ara ara taşıdığı, duvarların bastıramadığı bu çığlıklar, bu yeni doğanların ya da eziyet çekenlerin feryatları...

Serge'le evlenip çiftliğe yerleşmekten başka seçeneği kalmadığında, kapılarını çalan, iki kardeşle babanın kendileriyle birlikte sürüklediği, durmadan hakkında konuştukları bu ağıla karşı acımasız bir mücadele vermesi gerektiğini anlamakta gecikmedi. Erkeklerin ıskartaya çıkmış dişi domuzları kamyona götürdüklerini gördü, bazıları arkalarında sayısız doğum yüzünden anüsten fırlamış bir bağırsak torbası sürüklüyordu, bazılarıysa, kireçlenmeden, hareketsizlikten, bacaklarının artık taşıyamadığı ağırlıklarıyla adım atamıyordu. İlerlesinler diye onları sopalarla dövüyor, tekmeler indiriyorlardı ve hayvanlar korkudan acıyla feryat ediyor, kendilerini betonda

sürüklüyor, etleri sıyrılıyor, gözleri yuvalarından uğruyordu.

"Böyle bir şeyi nasıl yapabilirsiniz?"

"Ne? Anlamıyorum," diye cevap verdi Serge, nefes nefese, ellerini iş gömleğine silerek.

Catherine çenesiyle hayvanları işaret etti. Serge omuz silkti.

"Ha, işte böyle... Bazen daha fazla acı çekmelerine engel olmak gerek. Alışıyor insan. Göreceksin."

Ama Catherine görmeyi, hatta bilmeyi bile reddetti. Çiftliği yakından veya uzaktan anımsatabilecek ne varsa evden uzak tuttu, bibloları, seramikten, üfleme camdan küçük domuzları, eski dökme demir kumbaraları, büyükbaş hayvan fuarlarında verilen madalyaları kutulara koyup kaldırdı. Ondan önce annesinin yaptığı gibi, standart bir mutluluğun, banliyöde küçük bir evin, küçük bir otomobilin, okul tatillerinde seyahat etmenin hayalini kurmaya başladı; pis koku, ciyaklayan domuzlar ve erkeklerin barbarlığıyla çevrili, çökmek üzere olan bu çiftlikteki bu sonsuz ıstıraptansa başka her şeyi yeğlenebilir gibi görünüyordu.

* * *

Birkaç gün sonra, damızlık binasının kapısını açık buluyorlar. Joël, besi binasıyla ilgilenen Henri ve Serge'in yanına gidiyor.

"Kaçmış!" diye sesleniyor onlara eşikten. "Canavar kaçmış, kafesi açıktı, binanın kapısı da, onu bulamıyorum!"

Baba ve büyük oğlan ona katılıyor. Henri kapıya doğru eğiliyor, damızlığın çitinin önünde duruyor. Sürgüyü ve ızgaraların altına akan sıvı gübreye gömülmüş asma kilidi ayağıyla kaldırıyor. Ardından iki oğul onu bölme boyunca, ana kapıya kadar takip ediyor, sonra bi-

nadan çıkıyorlar ve muhafaza çitinin büküldüğünü, tel örgünün delindiğini görüyorlar. Serge bir elini, hayvanın bükmeyi başardığı, ÖZEL MÜLK GİRMEK YASAK yazısının yanındaki metal direklerden birinde gezdiriyor. Şaşkınlık dolu, kısa bir kahkaha atıyor ve çabucak bastırıyor. Henri gerisingeri damızlık binasının giriş kapısına dönüyor. Zinciri ölçüp biçiyor, dikkatle inceliyor, sonra eğilip bir an için oğlanlara doğru tuttuğu açık asma kilidi yerden alıyor ve hırsla ayaklarının dibine fırlatıyor. Önceki gün domuz ağılının kapalı olduğundan emin olması gereken Joël'di.

"Yemin ederim ki b..." diye başlıyor.

"Çekil yolumdan," diyor Henri sözünü keserek.

Joël kenara çekiliyor, iki kardeş babalarının uzaklaşarak çiftliğe gidişini izliyor. Geride kalan Serge, titreyen ellerini kontrol etmeye çalışarak bir sigara yakıyor.

"Sen bana inanıyorsun, değil mi?" diye soruyor Joël, kırık bir tonla. "Saçmalamayı bırak Serge, ağılı kapatmayı asla unutmayacağımı iyi biliyorsun! Nasıl oldu da lanet bölmesini parçalayabildi?"

Serge gözlerini kaçırıp omuz silkiyor, sonra başıyla, tel örgüyle çevrili alanın ötesindeki çiğnenmiş toprağı, yumuşak topraktaki ayak izlerini gösteriyor. Cebinden matarasını çıkarıyor, bir yudum içtikten sonra ağzını omzuna siliyor.

"Neye inanıyorum söyleyeyim, şu iki gözümün gördüğüne inanıyorum."

Kapıları açık bırakmaya, tahıl kovalarını binaların yakınına, samanlığın altına koymaya karar veriyorlar. Yeni ağıl binaları faaliyete geçtiğinde, bir binadan ötekine nakil esnasında hayvanların kaçtığı olmuştu, ata yadigârı özgürlük başlarını döndürse de domuzların esaretten başkasını tanımadıklarını deneyimlerinden biliyorlar: öteki do-

muzların varlığı, ağılın sıcaklığı, belirli zamanlarda verilen yemler. Böylece, korkuya, yabancı, alışılmadık bir gecenin soğuğuna ve açlığa yenilen kaçak sonunda çiftliğe geri dönecekti ve adamlar onu samanlığın altında, samanların üzerine yatmış ya da arkasında kendisinin ve kendi soyunun tutulduğu kapıların yanında gergin gergin beklerken bulacaktı.

Kardeşler domuz ağılından ayrılırken, "Bu büyüklükte bir domuz uzun süre fark edilmemiş olamaz," diyor Joël.

Etraftaki ormanlık alan ekili arazilerle çevrilmiş, ancak olası birkaç gizlenme yeri sunuyor. Avcılar kolayca çıkarıyorlar inlerinden av hayvanlarını, bölgedeki yabandomuzu popülasyonu ise genellikle denetim altında. Henri ve oğulları yaklaşık otuz kilometre civarındaki tek domuz yetiştiricileri. Buradaki diğer çiftçiler çoğunlukla tahıl yetiştiriyor, hayvancılığa uzun süredir yüz çevirmiş durumdalar. Bazılarının hâlâ küçükbaş hayvanları, belki bir-iki besi domuzu var ama bunlar Canavar gibi hayvanla karşılaştırılamaz, daha ilk bakışta onun nereden geldiğini herkes tahmin edebilir.

"Bu piçlerden biri onu çoktan ortadan kaldırmadıysa," diyor Serge, sigarasının filtresini çiğneyerek.

"Peki ya bir kaza olduysa?" diye ekliyor Joël. "Yolda bir arabanın önüne çıktığını, birini yaraladığını düşün."

"Böyle olmayacak. Onu bulacağız. Bulmamız gerek."

Fakat tahıl kovaları Canavar'ı ağıla çekmiyor. Henri ve oğulları, haziran ayının ortasına kadar üç hafta boyunca iki yabandomuzu, bir tilki, birkaç sahipsiz köpekten başkasıyla karşılaşmadan önce ağılın etrafında, sonra daha da ilerilerde gece devriyeleri düzenliyor. Ağıl binalarının bitişiğindeki çayırlardan başlayarak hayvanın ayak izlerini takip ediyorlar ama izler yola karışıp kaybolmakta gecikmiyor.

"Sanki bu piç bizi atlatmak için kasten katranda yürüdü," diyor Joël.

Her gün arama alanlarını biraz daha genişleterek av gezileri yapıyorlar, yanlarına köpekleri alıyor ama yalnızca tavşanlar ve geyiklerle dönüyorlar. Yakın çiftliklerde oturanlara gelince, hiçbiri yarım tonluk bir çiftlik domuzunun topraklarından geçtiğini, ekili alanları ya da sebze bahçelerini talan ettiğini görmemiş. Aramalar bir sonuç vermiyor, haftalar geçiyor ve mevsim yerini yaza bırakıyor.

Canavar buhar olup uçmuş görünüyor.

* * *

Jérôme demir parmaklığı arkasından kapatıp köklerin ve köydeki ölülerin kasılmalarıyla çatlamış taş basamaklardan indikten sonra gözleri merhametle parlayan, dudakları, yanakları, burnu pas tabakasıyla kaplı Meryem heykelinin yanı başına uzanıp ellerini göğsünde birleştiriyor. Bekliyor. Gölgesinin kaçırdığı kertenkeleler tekrar yakalanan sessizliği dinliyor, selvi dallarına tünemiş serçelerin cıvıltıları yeniden başladığındaysa sığınaklarını hızla terk ediyor, etraflarına parlak, baygın bakışlar atıyor, gözleri yarı aralık, çizgili karınları kısa nefeslerle inip kalkarak mermere uzanıyorlar. Bir karga uçuyor mezarların tepesinde; gölgesi beton zeminde hareketsiz, küçük bir figür olan Jérôme'un üzerine düşüyor. Dakikaların ve saatlerin üzerinden geçip gitmesine izin veriyor, kırlangıçların düzensiz valsini, hafif rüzgârda usulca bükülen selvilerin tepesini, kozalakların düşüp basamaklar boyunca sekerek yere savruluşunu görmek için arada gözlerini açıyor. Boynu ağrıdığında doğrulup oturuyor ve güneşin ensesini ısıtmasına izin veriyor. Güneş tepeye ulaştığında, mezar tümseklerine dikilmiş haçların gölgesi azar azar kayboluyor, Meryem'in gölgesi ise yavaş ya-

vaş mezarlık toprağında yatan ölülerin uykusuna bekçilik ettiği kaidesine çekiliyor.

Güneş şimdi dik açıyla mermere, beton yüzeylere vuruyor. Selvilerin kabuğundan altın rengi bir usare sızıyor. Jérôme'un birkaç metre uzağında, bir köşesi toprağa gömülen, pembe granitten bir mezar taşı var. Taşını kaldırınca açılan delikten bir yarı sucul yılanın büyük, zeytin yeşili kafası çıkıyor. Jérôme nefesini tutuyor, kımıltısız. Yılanın parlak ve kıvrımlı kara dili, zaman zaman mezarlığın görünürdeki sükûnetini yokluyor, sonra mezarın dışına doğru sürünüyor, geniş kıvrımlar çizerek bakır yeşili derisini sergiliyor ve kuru otların üzerinde hafifçe tıslayan bir dereden gelen su misali taşların arasından akıyormuş gibi görünüyor.

Jérôme'un ensesinden bir ürperti geçiyor çünkü bu, geçen yaz Julie-Marie hareketli gölgelerin, döne döne düşüp suyun yüzeyine yerleşen sarı yaprakların ve ışık parıltılarının arasında esintiyle sallanıp fısıldayan ve omuzlarına değen, kızın elleriyle geri ittiği söğüt dallarının altında, yarı beline kadar çıplak ilerlerken gölde yüzdüğünü gördüğü yılandı. Sessizce yumuşak çamurda, yosunların içinde yürüyor, söğütlerin kökleri arasında hareket eden parçalara bölünmüş yansımaları izliyordu. Gölün pırıltılarıyla biçimsizleşmiş yavru balık sürüleri bacaklarına sürtünüyor, genç kız ılık, bulanık suyun içinde suörümceklerini, arka arkaya dizilmiş kurbağa yavrularını kovalıyordu. Güneş tam tepede olduğu için gözleri kamaşan yılan onu görmemişti, Julie-Marie'nin beyaz göğsüne doğru sakince kıvrıla kıvrıla ilerliyordu. Şimdi mezarların, köyün ölüleriyle karnı tıka basa doymuş toprağın yeşillenmiş azıdişleri, paslanmış omurlar, gözenekli kuyruk kemikleri kustuğu kemiklerin arasında ilerliyor. Yılan, mezarlığın üzerinden bir şahin uçtuğunda donup kalıyor, kuşun kısa gölgesi onun yuvarlak gözbebeğine

vuruyor, sonra sokulduğu ışık demetinde dinlenen eski bir mezar taşından yadigâr, biçimsiz granit bir bloka ulaşmak için zarifçe sürünmeye devam ediyor.

Jérôme onu ilk defa sulama havuzunda gördüğünde sol eline, daracık çamurlu kıyıya inmek için tutunduğu bir söğüt dalı alıyor. Pantolonunu çıkarmaya zahmet etmeden bir ayağını suya sokuyor, Julie-Marie ise ona dönüp bir şeyler söylemeye hazırlanırken gülümsüyor, sonra da erkek kardeşinin dikkatinin onda olmadığının farkına varıyor. Yılanın varlığını keşfetmek için oğlanın bakışlarını takip etmesi yetiyor ve Jérôme'un kulak zarını patlatıp kırsalda yankılanan bir çığlık atıyor. Devasa su kütleleri sıçratarak kıyıya doğru seğirtiyor, çamurda kayıyor, köklerin arasında düşüyor, sonra onlara tutunarak, çığlık atmaya ara vermeden kendini karaya çekmeye çalışıyor. Bu esnada titreşimlerle uyarılan yılan suyun altında kayboluyor, ardından gölün ortasında yeniden beliriyor ve en sonunda öteki kıyıda, uzun otların arasına süzülüyor. Jérôme süklüm püklüm kıyıya ulaşıyor. Julie-Marie henüz oğlanın şişkin cinsel organına dikkat etmeksizin, omuzlarına sarılıp memelerini ondan saklarken omuzlarından sular süzülüyor. Sonrasında kardeşinin bakışlarını ince kasık kıllarından ayıramadığını fark ediyor. Ellerini onun omuzlarından çekip iki yana sarkıtıyor ve meydan okurcasına ya da oyun oynarcasına, avuçlarını uyluklarına bastırıp gözlerini çocuğa dikerek bir kahkaha patlatıyor:

"Ödüm patladı! Ne var? Daha önce hiç kadın görmedin mi?"

Elbette gördü, birlikte banyoya girip o başını şampuanlarken cinsel organını seyretmesine ses çıkarmayan annesini çıplak gördü. Julie-Marie ona arkasını dönüp solgun kalçalarının kıvrımını ortaya çıkararak elbiseleri-

ni topluyor, sonra hiç acele etmeden giyinirken omzunun üzerinden Jérôme'a doğru kısa bir bakış atıyor.

Şimdi yılan öğle güneşinin altında, mezar taşının üzerine kıvrılmış, hareketsiz, uyukluyor. Sarı, dudaksı pullarıyla başı, gövdesinin çizdiği halkalardan çıkıyor.

Kız kardeşine nasıl baktığını biliyorsun, bu hiç hoşuma gitmiyor.

Jérôme bir ayağını oynatıyor. Mezarlığın çakılları tabanlarının altında gıcırdıyor. Avuç içleri terli, ağzı kuru. Bir süre eğlendikleri için mutlu olan toprağın altındaki ölüler, onunla birlikte nefeslerini tutuyor, adımlarının çıtırtısından nerede olduğunu anlayabilmek için kulaklarını tabutlarının kapitone dolgusuna dayıyorlar. Yılan çatallı dilini hızla dışarı çıkarıp çektiğinde ve birden doğrulduğunda, onu köşeye sıkıştıran saldırgana karşı koymak için ağzını kocaman açıp gövdesini şişirdiğinde, Jérôme üstüne çullanmaya hazırlanıyor. Hayvan kaçmaya çalışıyor ama Jérôme atılıp onu başının arkasından yakalıyor, o hızla kırık bir mezar taşının üzerine düşüyor ve kavalkemiğini yaralıyor, yılanı bedeninin ağırlığından korumak için onu göğsüne sıkıştırarak yuvarlanıyor.

Kafası mezarlığın duvarına çarpıyor ve kendini, yüzü toprak, kemik ve tozdan bir maskeyle kaplı, sırtüstü yatarken buluyor, nefes nefese, tepesindeki güneşten ve onu uyuşturan şoktan gözleri kamaşmış. Yılanı yüzüne doğru tutuyor, hayvan kolunu sarıyor. İdrar deliğinden yayılan, boynuna damlayan kara sıvının kokusunu alıyor. Mezarlık yolunda oturuyor. Kalbi göğsünde gümbür gümbür atıyor.

Yılan büzülüyor, ağzı kıvrılıyor ve pembe boğazını, gırtlağını, dil kılıfını açığa çıkarıyor. Bir an için oğlanın göğsünü sarıyor, hayvanın ve çocuğun kalp atışları tek bir uğultuda buluşuyor, en sonunda yılan vazgeçiyor, yenilgiyi kabullenip kendini bırakıyor.

Jérôme ayağa kalkıyor. Kavalkemiği acıyor, çorabı kıpkırmızı, kesik kesik soluyor, boğazı ağrıyor. Yılanı göz hizasında tutup sabit, yuvarlak gözbebeklerine bakarak kendi yansımasını seyrediyor. Ağzını açıyor, yılanın başını diline yerleştiriyor, dudaklarını ensesine kapatıyor, sonra tekrar ağzını açıp kendisiyle birlikte mezarlığın, gölün, taşların gölgesinin, cenaze çukurlarının, altına sığındığı yamru yumru metal levhaların, geceleri fare ve tavşan avladığı ayçiçeği tarlalarının, sımsıkı yakaladığı hayvanların postunun, içine daldığı inlerin tadını taşıyan yılanı çekip çıkarıyor.

Domuzlar için de aynısı geçerli, onlarda da atık olur, annesi hastalığını ona aktarmış olsa gerek, bunlar kan yoluyla geçer.

Jérôme parmaklarını gevşetiyor, yılan ellerinin arasından kayıyor. Fanilasını kaldırıyor, yılan sıcak, kuru pullarıyla karnından, gövdesinden geçiyor, oğlan boynunu doğrultuyor, o da yeniden boynunda beliriyor. Uzun süre, frengili Meryem'in şimdi yön değiştirmiş gölgesinde yatıyor. Yılan boynunu, bileklerini sarıyor. Dilini çıkarıp sokmaya, tenini gıdıklamaya devam ediyor. Kavalkemiğindeki yara kuruyup selvilerin yaydığı akşam sıcağında kararıyor; köyün ölüleriyse tabutlarında yine yorgun, yine bunalıp bitkin düşüyor. Jérôme en sonunda, yılanı ayaklarının yanına bırakıyor, yılan şüpheyle, hareketsiz duruyor, sonra belli belirsiz bir kaçma girişiminde bulunuyor, çocuğun onu yakalamaya yeltenmediğini görünce de mezarların arasında yitiyor.

Jérôme kalkıyor. Gözleri kapalı, güneşte gerinip ürperiyor, Dilsiz, Kaçık, Ahmak, Piç, Iskarta.

* * *

Jérôme çiftliğe geri döndüğünde eşikte oyalanıyor.

Mutfak kapısına raptiyelerle tutturulmuş, uçları köpek yavruları tarafından kemirilen perdenin rengârenk plastik şeritlerini okşuyor. Kavurucu güneşte ya da hafif bir esintiyle dalgalandığında yayılan kauçuk kokusu Jérôme'un hoşuna gidiyor. Bazen nesnelerin göründüğünden çok daha büyük olabileceği, içinde yaşamın kendisini ihtiva edebileceği duygusuna kapılıyor: perdenin ya da dışarıda bırakılan ve yağmur sularıyla dolmuş lastiklerin kokusu, Julie-Marie'nin ensesinde kıvrılmış küçük saçlar, bir dizi kurbağa yavrusuyla kaplı çamurlu bir su birikintisi. Yukarı çıkıyor, Catherine'in kapalı kepenklerle karanlığa gömülen odasının kapısını aralıyor. Kadın uyanık, ona yaklaşmasını işaret ediyor. Kapı aralığından süzülüyor, yorganı kaldıran annenin bedeninin ve nefesinin tatlı, hapsolmuş kokusunu soluyor ve kadının yanı başına, dermansız etine ilişiyor. Catherine sertçe sarılıyor ona, burnunu başının arkasına gömüyor, saçlarını, ensesini kokluyor.

"Nerede takılıp kaldın? Leş gibi olmuşsun. Tuhaf kokuyorsun."

Onun orada, kanlı canlı ve hayatta olduğundan emin olmak istercesine kollarını bacaklarını, kir içindeki ayaklarını yokluyor. Kavalkemiğindeki yaraya dokunduğunda oğlan inliyor.

"Yine ne yaptın kendine? Her tarafın yara bere içinde. Tırnaklarını kesmelisin, pençe gibi olmuşlar. Banyo konusunda ablanın sözünü dinliyor musun? Yıkıyor mu seni? Dur bakayım, bitlenmiş misin kontrol edeyim."

Onu kendine doğru çekiyor, çocuk kadının uyluklarının kalçalarına baskı yaptığını, uykudan ağırlaşmış nefesini ensesinde hissederken kadın birden heyecanla mırıldanıyor: "Annen iyi olacak, göreceksin. Doğru, kendimi daha iyi hissediyorum... Sence de daha iyi görünmüyor muyum? Yakında ayağa kalkacağım... Sadece biraz daha dinleniyorum, birazcık. Çok üzgünüm Tanrım,

öyle üzgünüm ki, bir süre benimle uyu lütfen, ben uykuya dalana kadar burada kal."

Jérôme kıpırdamadan, Catherine uykuya dalana kadar yanında kalıyor. Çoğu zaman odaya girdiğinde, mezarlıktaki kertenkelelerin onları yakalamaya çalışırken hızla kaçışması gibi, kadın kendini geri çekiyor. Omzuna dokunduğunda yüzünü buruşturup inleyerek çarşafın altında kayboluyor. Jérôme da yatağın kenarına oturup boş ilaç kutularına, komodinin üzerine yerleştirilmiş vazonun dibindeki durgun suya, yüzeyinde oluşmuş kahverengi, süt kaymağı gibi kırılgan, ince tabakaya, Julie-Marie ya da Gabrielle'in inatla oraya koyduğu, ışık olmadığından mütemadiyen solan buketlere bakıyor.

"Bununla ne yapmamı bekliyorsunuz? Kokusuna katlanamıyorum, başımı ağrıtıyor... ya da domuz kulübesi gibi kokan bu baraka dışında artık hiçbir şeyin kokusunu alamıyorum. Nedir bu? Gül mü? Onları gül sarmaşığından mı topladın? Ya bu, leylak mı? Bu midemi ağzıma getiriyor, zaten bir anda soluyorlar, bundan daha üzücü bir şey olamaz. İç karartıcı, ölüm döşeğindeymişim gibi. Belki de hepinizin istediği şey benden kurtulmak, beni gömmektir. Hepiniz bana komplo kuruyorsunuz, değil mi? Her şeyden önce büyükanneni asla dinleme, sana söylediklerine inanma, o daha beter... Atın şunları gitsin. Neden bu berbat çiçekleri getiriyorsunuz? Bunlardan nefret ettiğimi ne zaman anlayacaksınız?"

Çiçek buketini alıp gübre yığınına ya da tomurcuklarını gagalasınlar diye tavuklara atmaları için yalvarıyor ve iki gün sonra, çiftliğe bakan kepenkleri ardına dek açıp dışarıdaki havayı içine çekmeye karar veriyor. Hayata dönüyor, ortalığı toplamaya başlıyor, önce kendi odasını düzenleyip temizliyor, sonra da çocukların odasını, bütün evi, ister yağmur, kar yağsın ister rüzgâr essin, bütün odaları havalandırıyor. Mutfakta dolapları boş bulu-

yor, alışverişe gitmeye karar veriyor, yeni süpermarketin ışıltılı düzeni, akla hayale gelmez ürün çeşitliliği, kayıtsızca alışveriş arabasına attığı konserve kutularının usta-ca dizilişi karşısında kendinden geçiyor. Jérôme'u da peşi sıra sürüklüyor çünkü böyle zamanlarda ondan bir an olsun bile ayrı kalmayı düşünemiyor.

"Sen ve ben böyleyiz, bir elmanın iki yarısı misali, değil mi? Sen benim oğlumsun. Sen annenin oğlusun, değil mi? Benden çıktın, benimsin, canım, kanımsın. Evet, söyle hadi, sen gerçekten de annenin oğlusun, benim gibi yabani! Söylesene, çekip gidelim istemez misin? Sadece sen ve ben, kimseye bir şey söylemeden. Hiçbir şeye ihtiyacımız yok, ikimiz birbirimize yetmez miyiz?"

Küçük kasabanın anacaddesindeki bütün vitrinlerin önünde oyalanıyor, bütün dükkânlara giriyor, bakkala, elektrikli eşya dükkânına, tütüncüye, hediyelik eşya butiklerine. Bir ütü, seramik bir baykuş, bir abajur, bir kül tablası, çift çift ayakkabı, Julie-Marie için bir bebek, ne varsa merakını uyandırıyor, nesneler onun gözünde yaratıcılık ve zaruriyet yarışına giriyor, önceleri hiç kuşku duymadığı, hemen müdahale edilmesi gereken keskin bıçak yaralarını andıran ihtiyaçları, istekleri geride bırakıyor. Eve geri döndüğünde satın aldıklarıyla hiç ilgilenmiyor, mutfak masasını, hasır sandalyeleri hatta zemini kaplayan paketleri ve plastik poşetleri öylece bırakıyor. Serge eve döndüğünde her zaman şiddetli tartışmalar patlak veriyor, bağrış çağrışlar, hakaretler, kadını kendi kazanmadığı parayı saçıp savurmakla suçlayan baba, onu cebinde akrep beslemekle, pintilikle suçlayan, Henri gibi bencil olduğunu suratına haykıran kadın.

"Armut dibine düşermiş!" diyor arkasından.

Dehşet ve şaşkınlık dolu teatral, öfkeli hareketlerle, hedefi tam ortasından vuracağını bilerek evi, küflenmiş duvar kâğıtlarını, güherçile bağlamış alçıları işaret ediyor.

"Tam bir domuz ağılı! İğrenç! Burada yaşamaktan ne kadar utandığımı bir bilsen! Peki ya içkiye verdiğin onca para, pis sarhoş, bundan bahsedelim mi?"

Sonra bas bas bağırmaya, eline ne geçerse atmaya, kulübedeki köpeklerin daha yüksek sesle havlamalarına yol açıp her şeyi geri götüreceğine, parayı iade etmelerini isteyeceğine, birkaç yüz frank için herkesin gözünde alçalacağına yeminler ederek alışveriş torbalarını, hediye paketlerini pencerelerden avluya fırlatmaya girişiyor. Serge onu yakalıyor, kadın çırpınırken yüzüne, omuzlarına vuruyor, sonra onu kolayca kaldırıp merdivenlerden tırmanıyor, bir tekmeyle açtığı odaya götürüp yere fırlatıyor ve kapıyı üzerine kapatıyor. Catherine kıvrılmış, sıcak gözyaşları döküp yerde yaralı bir hayvan gibi inliyor; Jérôme bazen yanına gidiyor, elini saçlarının arasında gezdiriyor, sakinleşene kadar burnundaki sümükleri siliyor.

Oğlan, annesinin hastalığı hakkında, büyükannenin aniden kendi sessizliğini bozup çocuğunkine de aldırmadığı bir gün ona söyledikleri dışında hiçbir şey bilmiyor: Onun doğumundan sonra krizlerin daha şiddetli olduğunu, birkaç kere *tımarhaneye* kapatıldığını, kâh birkaç hafta kâh birkaç ay sonra çiftliğe daha bitkin, daha harap döndüğünü, arabadan inip Serge'in desteğiyle küçük adımlar atarak avluyu geçtiğini anlatıyor.

"Büyük torunum hakkında istediklerini söyleyebilirler, haksız da sayılmazlar, ama kimse onu anneni sevmemekle suçlayamaz... Elbette bu senin hatan değil, ama ona yaşattığı şeyler, biliyorsun... Bütün suç onun olmayabilir, ama... en nihayetinde... onu affetmiş olabilir ancak ben asla affetmeyeceğim... Asla. Tabii ki hastalık söz konusu, ama elindekilerle yetinmeyi bilmedi. Yapamadı, bazen hayatta karar vermeyi ve tatmin olmayı bilmek gerekir..."

Jérôme mutfak masasına oturmuş babasına bakan, iç geçiren, kafasını sallayarak dilini altdudağında gezdiren, sonra bir reçete yazan doktoru da hatırlıyor.

"Bu böyle devam edemez. Ona işine geldiği gibi kullandığı ağır ilaçlar için reçete yazamam Serge. Uzmanların takibinde, gözetim altında olmalı."

"Mümkün değil. Artık evden ayrılmayacak, o defter kapandı. Geçen sefer ne olduğunu biliyorsun, kafasına soktukları saçmalıkları, onu ne halde bulduğumu. Emin ol burada çok daha iyi. Sen sadece reçeteni yaz. Sana bunun için para ödüyoruz, değil mi?"

Doktor sandalyeyi itip ayağa kalkıyor, sonra elini saçlarının arasından geçirerek gözlerini Jérôme'a dikiyor.

"Peki ya sen ne düşünüyorsun? Hâlâ bir şey söylememekte kararlı mısın?"

Sonra Serge'e dönüp, "Nasıl istersen, ama durum kötüleşirse sorumlusu sen olacaksın," diyor. "Ve kendini hiç kandırma, daha da kötüleşecek."

* * *

Ağıl binaları, gecelerin serinletemediği bir fırına dönüşüyor. Domuzlar terlemese de vücut ısılarını güçlükle düzenliyor. Çamurda yuvarlanmaları imkânsız olduğu için, sıkıntı içinde, nefes nefese kendi gübre bulamacına yatıp uzanıyorlar. Şafakla ayaklanan adamlar onlara su verip üzerlerine hortum tutuyor. Nemi ve ortamdaki kötü kokuyu uzaklaştırmak için bir hava akımı gelir diye binaların kapılarını ardına dek açıyorlar, ama o zaman da birden içeri dalıp hayvanların bütün deliklerine yapışarak kümeler halinde bölmelerin üzerinde uçuşan sineklere ve atsineklerine dikkat etmeleri gerekiyor. Gün ışımadan önce kapıları kapatmak zorundalar.

Oğlanlar zemindeki pislikleri tırmıklayıp ızgaralar-

dan dışarı yuvarlayarak, gübre bulamacını tahliye kanallarına itiyor. Ağıl iki bin metre kare, içindeki kulübeler ise iki-üç metre genişliğinde, her biri bölme içinde kendi dışkılarında yuvarlanan beş ila yedi domuz barındırıyor.

Doğurmak üzere olan dişiler, ızgaraların üzerindeki daracık bölmelere yerleştirilmiş, hareketlerini sınırlamak, yavrularını ezmelerini engellemek için sıkıca bağlanmışlar. Bazıları ayakta doğuruyor, yavrularını dışkı gibi sert zemine bırakıyor; kasılmalarla kıvranan diğerleri diz çökmeyi ya da uzanmayı başarıyor, hijyen nedeniyle yalnızca arka bacakları dışarı çıkıyor.

Burası kötülüğün doğduğu yer, bunu unutmayın, bir çiftliğin boka sarmaya başladığı yer burasıdır, ürogenital alan.

Böylelikle domuzlar simsiyah, pis kokulu atık yığınlarını koridorun kenarına ya da tahliye kanalına boşaltıyor, erkeklerin de mümkün olduğunca çabuk fırçalaması gerekiyor buraları, domuzlar enfeksiyon kapmasın, yavruları annelerinin dışkılarında doğurmasınlar diye, yavrular da uzun bir seçip ayırma çalışmasından sonra doğal bağışıklıktan yoksun, spesifik patojenlerden arınmış şekilde dünyaya geliyorlar. Bir başka deyişle, domuzlarda doğal olarak bulunan ama ağılın toplama kampını andıran evreninde olası bir salgının nedeni olabilecek bu mikropları taşımamaları için değişikliğe uğratılıyor, Henri'nin tabiriyle *optimize* ediliyorlar.

Joël daha önce, domuz yavrularının kendilerini yerde sürüklediğini, sineklerin durmaksızın bıraktığı yumurtalardan çıkan larvalar tarafından karınlarının ya da kafalarının yarısının yiyip bitirildiğini gördü. Bu yüzden o ve Serge var güçleriyle el arabalarını bokla dolduruyor ve onları gübre çukurunun doymak bilmez ağzına boşaltıyor, dişi domuzları su pompasından ve dezenfektandan geçiriyor, sonra da yavrularını, onları kirletmeye devam

eden, süt domuzlarına da mikrop bulaştıracak memelerini kirleten bakterilerden kurtarmak için uzak tutuyorlar.

Çünkü ağılın kapalı ve kokuşmuş dünyasında her şey, erkekler tarafından sabırla kontrol altına alınan ve denetlenen devasa bir enfeksiyondur; mezbahaların süpermarketlere kustuğu, hatta çamaşır sularıyla yıkanıp pembe dilimler halinde kesilerek beyaz polistren kaplarda selofana sarılan, domuz ağılının görünmez lekesini, küçücük bok izlerini, erkeklerin yetersiz silahlarıyla kaybedeceklerini baştan bildikleri bir savaşa yol açan mikrop ve bakterileri taşıyan etler: yüksek basınçlı hortumlar, domuzlar için dezenfektanlar, yaralar için dezenfektanlar, kurt döktürücü ilaçlar, grip aşısı, parvovirüs aşısı, Domuz Üreme ve Solunum Sendromu (PRRS) aşısı, sirovirüs aşısı, demir enjeksiyonları, antibiyotikler, vitamin enjeksiyonları, mineral enjeksiyonları, büyüme hormonu enjeksiyonları, gıda takviyeleri – bütün bunlar, insanlar tarafından kasıtlı olarak yaratılan eksiklikleri telafi etmek için.

Domuzları istedikleri gibi biçimlendirdiler, anormal şekilde büyüyen, devasa gövdeli, neredeyse hiç yağ içermeyen, tamamı kastan oluşan sağlıksız, aptal hayvanlar ürettiler. Aynı anda hem devasa hem narin, ağılın karanlığında bitki gibi büyümekle geçen yüz seksen iki gün dışında bir hayatı olmayan, yalnızca tüketime hazır hep daha yağsız et üretmek için atıp kan pompalayan bir kalbe ve ciğerlere sahip hayvanlar yarattılar.

Joël el arabasının kolunu kaldırıp dışkıları çukura boşaltıyor. On binlerce litre sıvı gübre tahliye deliğinden akıyor, sonra büyük girdaplar oluşturarak birbirine karışıyor. Joël terli alnını silip bu kara çamurun zehirli dumanını, dışkıların ayrışmasıyla havaya salınan –hidrojen sülfür, amonyak, karbondioksit, metan gibi– gazları solumamak için bir-iki adım geriliyor.

"Buraya bensiz gelmenizi yasaklıyorum," demişti Henri onlara, kepçeler ağılın yepyeni binalarının arkasındaki çukuru kazmaya başladığında.

Birkaç hafta sonra, sıvı gübre akıp çukuru doldurmaya başladığında ise şöyle eklemişti:

"Bilincini kaybetmen için nefes alman yeterli. Sinir sistemine saldırıp adamı yere çalar. O zaman da kendinden geçer, düşüp boğulursun. Dibi boylarsın. Ben de gelip sizi çıkarmak için çukurun içini boşaltmam, bunu kafanıza sokun."

Serge ve Joël bu boğulmayı, onları mideye indirmeye hazır bu çukuru, sıvı gübrenin macera hikâyelerindeki bataklıklar, Bermuda Şeytan Üçgeni'nin etrafındaki akıntılar kadar acımasız olan kapkaranlık, her şeyi yutup içine çeken bulamacın derinliklerine battıklarını görüyorlardı düşlerinde ki hâlâ da görüyorlar. Gözleri koyu bir geceye açılmış, kollarını artık göremeyecekleri bir yüzeye doğru uzatıyorlar. Yardım çığlıkları atmak istiyorlar ama ciğerleri kokuşmuş balçıkla doluyor ve birden uyanıyorlar, çarşaflara tutunmuş, dillerinde hiç geçmeyen bokun tadıyla.

Çukurun yakınındayken Joël hâlâ bir baş dönmesi yaşıyor, içine atlayacakmış ya da tıpkı şu an olduğu gibi yalnız olsa da, birisi (ama kim? Henri mi? Yoksa Serge mi?) gelip onu itecekmiş gibi hissediyor ve geri çekilip bir sigara yakıyor. Sonra yeniden domuz ağılının pisliğine dalıyor. Sigarayı dudaklarına götürürken kapkara parmaklarını görüyor. Bu kire, üzerine bulaşan, mavi iş tulumuna, ellerine, bileklerine bulaşan hayvan dışkısına alışkın. Hafızası onu yanıltmıyorsa, bundan hiçbir zaman iğrenmedi. Ellerini domuzların dışkısına, dişilerin vulvalarına, cesetlerin parçalanmış karınlarına daldırabiliyor. Henri oğullarını bunun için yetiştirdi, karakterlerini ve erkekliklerini hayvanların çektiği acıya katlanabilme kapasitelerine göre

ölçtü, öyle ki Joël artık bu tür şeylere karşı bir şey hissetmiyor, yalnızca kayıtsızlık, yavaş yavaş her şeye yayılan bir uyuşukluk, sinir uçlarını yiyip bitiren bir keskinlik.

Henri'ye ilişkin ilk anılarından biri, onun kedi yavrularını hangar duvarına fırlatıp attığını ve parçalanmış ya da patlamış cesetlerinin çıplak betona ayaklarının dibine düştüğünü, tuğladaki kan lekelerinin gün geçtikçe kırmızıdan kahverengiye döndüğünü görmesiydi. Bütün hayvanlar arasında öldürmeye en az istek duyduğu kediler ve köpeklerdi, ama çiftlik dünyasında dişiler canları çıkana kadar doğum yapıyor ve yavrularından hangilerinin hayatta kalacağına erkekler karar veriyor. Serge yavruları annelerinin memesinden ayırıyor, kulübelerinden çıkarıyor, sol eliyle tüylü bedenlerini, sağ eliyle başlarını tutup bazen kısa bir inilti eşliğinde yumuşak omurlar çatırdayana kadar çeviriyor, sonra da cesetleri isten kararmış, avlunun bir köşesinde bazen günlerce yanıp tüten, yağlı bir duman, kor haline gelmiş hurda demir, erimiş plastik, yanmış çöp kokusu yayan demir bidona atıyor. Büyük oğlan sadece on, Joël ise daha yedi yaşlarındayken Henri onlara genç domuzların boğazını kesmeyi öğretti. Çoğu zaman eviyenin üzerine eğilerek biley taşıyla keskinleştirdiği, yanından hiç ayırmadığı Laguiole çakısını çocuksu ellere bastırır ve kaba yumruğunu üzerine kapatırdı. Göğsünü sırtlarına yaslar, boyunlarını eğmek zorunda bırakır ve sert kara çenesini başlarının arkasına dayardı. Böylece bıçağı tutan ele, bacakları ve burnu bağlanmış hayvanın boğazına bıçağı nasıl saplayıp şahdamarını keseceklerini göstermek için rehberlik ediyordu:

"Bıçağı buraya sapla, kolayca kes, dizini hayvanın omzunda tut. İşte böyle. Sadece damarı bulup akışkan hareketin icabına bakman gerekiyor."

Kızıl kan, artık onlara ait olmayan ellerine, yalnızca babanın kalın ve kıllı koluna, damarlı pazularıyla kaynaşmış bıçağın bir uzantısına dönüşen, boyun eğmekten başka seçeneği olmayan kaskatı avuçlarına fışkırıyor. Joël atardamarı bulamadığı bir gün, babanın tepkisinden korktuğu için bıçağı ciyaklayıp debelenmeye devam eden domuzun boynuna iki defa saplıyor. Bunun üzerine Henri onu omzundan yakalıyor ve hayvandan uzaklaştırmak için öyle hızlı çekiyor ki oğlan zemine yapışıyor. Yerde kasılmalarla sarsılan domuz kan kaybediyor.

"İyi bak, hayvan senin yüzünden acı çekiyor."

Ayaklarının dibine düşen bıçak bir topaç gibi sapının üzerinde dönüyor. Henri oğlunu kaldırmak için eğilmeden önce bıçağı alıp hayvanın işini bitiriyor, belki ona hiçbir ağırlığının olmadığını, hiçbir şeye değmediğini göstermek için gereğinden fazla yukarı kaldırıyor ve oğlanın bileğinde kanlı elinin izini bırakıyor.

Joël ağladı ağlayacak, hıçkırığını zapt etmekte zorlanıyor.

"Hemen kes şunu yoksa bir tane yapıştırırım. O zaman ağlamak neymiş görürsün."

Yıllar sonra Henri, Joël'i banyodaki aynanın önünde, yüzü tıraş köpüğüyle kaplı bulduğunda, usturayı oğlanın elinden alıyor ve sakalsız yanaklarında, altdudağındaki ince tüyün gölgesinde gezdiriyor. Parmağıyla bastırarak çenesini yukarı kaldırırken ve bıçağı henüz âdemelmasının çıkmadığı boynunda dolaştırırken çocuğun yansımasındaki endişeli bakışları seziyor. Usturayı, üzerinde tıraş köpüğü adacıklarının yüzdüğü, yarı dolu leğende temizliyor ve şöyle diyor: "Sana asla zarar vermeyeceğimi biliyorsun, değil mi evlat?"

Bu duygusuzluk, hayvanlara karşı zor kazanılan bu kayıtsızlık, Joël'deki kelimelerin kifayetsiz kaldığı kar-

maşık bir iğrenme duygusunu, bir hata olduğuna ilişkin –büyüdükçe kesinlik halini alan– anormallik izlenimini silmeyi hiçbir zaman tam olarak başaramadı: Domuz yetiştiriciliği, kavrayışının ötesindeki çok daha büyük bir arızanın tam kalbindeydi, öngörülemez, öldürücü ve doğası gereği denetlenemez, aksı bozulmuş mekanizmasıyla onları ezen, hayatlarının içine ve sınırlarının ötesine taşan bir makine gibi; barbarlıklarının ve dünyanın beşiği olarak domuz ağılı.

* * *

Yeni domuz birimleri inşa edilmeden çok önce, domuzlarla ilişkilerine (ilkin Henri'nin, çok geçmeden de onların) ve bundan ayrılmaz biçimde ailelerinin acayipliğine, Élise'in yokluğuyla ilgili uzun süredir devam eden sessizliğe, başka bir zamandan kalma, solmuş kasımpatılarla dolu bakımsız, buna rağmen adını merhum karısının yanına kazıtmış olan babanın (1921-) ya da oğlanların, olurda boğulurlarsa Henri'nin gübre çukurundan çekip çıkarmak zorunda kalabileceği cesetleriyle doldurulmayı bekleyen boş alanıyla aile mezarına karşı da benzer bir tiksinti duyuyordu.

İki oğlan da okula başlamadan, başka çocukluk biçimlerinin farkına varmadan önce ailelerindeki tuhaflığı ve benzersizliği yargılayamazlardı. Catherine gelene kadar, neredeyse yirmi yıl boyunca Henri televizyon almaya karşı çıktı. Dünyadan, ara sıra açtıkları radyo, tütün dükkânında şöyle bir göz attıkları gazete başlıklarıyla haberdar oldular; uzak, gerçekdışı, tehditkâr.

Bilgi formunu doldurun. Babanın adı, soyadı, mesleği. Annenin adı, soyadı, mesleği.

Éléonore'la bağları uzun süredir gizemini koruyor. Kadın, onlar için bir anneydi ama aynı zamanda Henri'nin

de annesiydi, onun önemini ve otoritesini onlara gösterdiği kuru, bastırılmış sevgiyle dengelemeyi başaramadan, oğlunun gölgesinde çalışıyordu. İki kardeş çocukken ne babalarının yalnızlığını ne komodinin üzerindeki fındık ağacından bir çerçeveye yerleştirilmiş fotoğrafı sorguluyordu, ta ki Henri, Serge'i yatağının kenarına oturmuş, fotoğrafa bakarken yakalayana kadar.

"Bu o. Anneniz."

Serge yerinden öyle bir fırlıyor ki fotoğraf ellerinin arasından kayıp yere düşüyor. Gözlerini, bütün cüssesiyle kapı aralığını kaplayan babasına çeviriyor. Henri yatağa yaklaşıyor, çerçeveyi almak için eğiliyor ve sonra yatağa oturup elini hafifçe çarşafa vuruyor.

"Buraya gel."

Birlikte küçük fotoğrafa bakıyorlar. Henri işaretparmağıyla, bankın arkasında koşan kısa pantolonlu çocuğu gösteriyor.

"Görüyor musun, bu sensin... Bu da o. Belki hatırlarsın. Kardeşini dünyaya getirirken öldü. Bil diye söylüyorum ama bunun için onu suçlamamalısın. Yani Joël'i. Dünya böyle küçüğüm. Hayat böyle. Durmadan başından aşağı dökülen kocaman bir bok kovası. Buna alışmalısın. Bir gün birini suçlaman gerekirse bu ben olmalıyım, başkası değil. Anlıyor musun?"

Serge, babasının boğuk, güçlükle çıkan sesinden konuşmak için harcadığı çabayı tahmin ediyor. Çekinerek başını sallıyor.

"Haydi şimdi çık bu odadan. Bir daha da girdiğini görmeyeyim."

Bir süre sonra iki kardeş, sağanak sırasında sığınabilecekleri çadır şeklinde bir kulübe inşa etmek için büyük dallar toplayarak kırlarda yürüyor. Serge yere tükürüyor,

ardından ince bir dalın yardımıyla küçük, köpüklü tükürüğünü karıştırmaya koyuluyor.

"Biliyor musun, bir annemiz vardı ama sen onu öldürdün. Fotoğraftaki kadın. Senin yüzünden, seni doğururken öldü."

"Yalan söylüyorsun," diyor Joël tereddütle.

"Hayır, yalan söylemiyorum. Git ona sor, *ona*. Bana bunu söyleyen o. Hatta bu yüzden seni pek sevmediğini düşünüyorum. Çok normal... Ben de senin hiç doğmamanı ve onun hâlâ hayatta olmasını tercih ederdim."

İki kardeş, temizlenen gökyüzü tekrardan açılıp kırsalı parıltılı bir ışıkla canlandırana kadar sessiz kalıyor.

"Gel," diyor o zaman Serge, Joël'i elinden tutarak. "Sana göstereceğim."

Henri'nin çiftlikten ayrılmasını bekliyorlar, sonra Serge onu üst kata çıkarıyor ve işaretparmağını dudaklarına götürüyor. Éléonore onları duymasın diye sessiz adımlarla odaya giriyor, annenin yadigârlarının içinde olduğu dolaba doğru ilerliyorlar. Dolabın kapağını açtıklarında, soluk renkli birkaç güve odada uçuşarak kendileriyle birlikte askılarında kımıltısız duran küflü elbiselerin kokusunu yayıyor. Çocuklar bu acıklı kefenler karşısında donup kalıyor. Serge dolabın sağındak ilk rafın üzerinden, tutar tutmaz parmaklarının arasında un ufak olan bir kelebek ölüsünü alıyor.

"Gördün mü?" diyor kardeşine dönerek.

Joël'in doğumundan yaklaşık on yıl sonra, başka bir öğleden sonra, iki kardeş tavan arasını karıştırırken sade, yaldızsız, süsü püsü hatta kapanmasını sağlayan gümüş bir mandalı bile olmayan kiraz ağacından dikdörtgen bir kutu buluyor. Bir köylü hazinesi saklamak için sıradan bir kutu.

Kiremitlerin arasından süzülen tozun ve gün ışığı-

nın ortasında bağdaş kurup oturuyorlar. Serge kutuyu açıyor ve içinde biri taşlı, her ikisi de biraz aşınmış iki altın yüzük, kopçası kırılmış bir bilezik, üç çift küpe, bunların üzerinde de düzgünce sarılmış uzun bir saç tutamı bulunan koyu kırmızı kadifeden bir ped çıkarıyor, oğlanlar bu saç tutamını uzun süre izledikten sonra ellerinin arasına alıp yüzlerine yaklaştırmaya cesaret edebiliyor. Tavan arasının loş ışığında saç tutamı neredeyse parlak görünüyor, ışıksız ortamda unutulmaktan zaman içinde solmuş, Éléonore'un epeydir beyaz olan saçlarından bile daha beyaz.

Élise'in ölümünden hemen sonra Henri mezarı ihmal etmeye başladı; ne bir çiçek bırakmaya gitti ne de oğullarını götürdü. O gün bu gündür, mezarın yerini bilseler de onunla aralarındaki mesafeyi özenle korumuş olan çocuklar, şimdi kötü otları, mezar taşının etrafını saran dikenleri temizlemeye, taşa yayılması uzun zaman almış likenleri kazımaya başlıyorlar. Askıdaki elbiselerden ya da o sıradan mücevher kutusundan hiç bahsetmedikleri gibi, Henri'ye bundan da asla bahsetmiyorlar.

Köy okulunun sıralarında geçen yıllar boyunca, Henri sık sık köye alışverişe gitme bahanesiyle, teneffüslerde demir parmaklıkların arasından, hiç kıpırdamadan onları gözetlemesi görülmemiş şey değildi.

"Arkadaşlarınızın size hiçbir zaman faydası olmaz, ailenizden başkasına güvenemezsiniz."

Onlara her zaman dünyaya olan güvensizliğinden bahsetti. Bir insan düşmanı olarak, kendini her türlü ideolojiden sakınıyor, politik davaları, fikirleri, düşünceleri küçümsüyor. Halk eğitimi kadar ulusal eğitime, eğitimin ya da toplumsallaşmanın yegâne ilkelerine karşı her zaman şüphe duymuştur. Kendisine ve emeğin değerinden başka hiçbir şeye inanmıyor. Oğullarının okul başarısıyla ilgilenmedi, bunun bir kadının, bir annenin ayrıcalığı

olabileceğini, okumayı, yazmayı, bir de saymayı bilmenin onlara fazlasıyla yeteceğini düşündü. Zaten çocuklar on altısına girer girmez bütün zamanlarını çiftlikte çalışmaya ayırsınlar diye onları okuldan aldı.

"En azından burada, üzerimize düşeni yaptığımız müddetçe kendi kendimizin patronuyuz, işimizi iyi yapmaktan gurur duyuyoruz ve kimsenin tavuğuna kış demiyoruz. Üstelik biz bir aileyiz, bir klanız."

* * *

Bir temmuz sabahı, Joël'i domuz ağılına bırakan Henri, ekili topraklarına verdikleri isimle Ovalar'ı denetlemeye gittiğinde Serge eve dönüyor, ayakkabılarını çıkarıp mutfağa giriyor. Dolabı açıyor, Johnnie Walker şişesini kapıyor, kapağını açıp kafasına dikiyor, sonra lavabonun üzerinde matarasını dolduruyor. Ağzının kenarına akan bir damlayı yalıyor ve Gabrielle kapı eşiğinden geçerken viski şişesini yerine koyuyor. Lavaboda ellerini yıkarken, onun sitem ve korku dolu, düşmancıl varlığını ânında hissediyor.

"Onun nasıl olduğunu sormayacak mısın bana?"

Serge kadına sırtını dönmüş, eski bir diş fırçasıyla tırnaklarını fırçalıyor. Bulanık, sabunlu bir su lavabonun dibinde dönüp giderde kayboluyor. Serge baldızının sorusuna cevap vermiyor, kadın bir süre sessiz kalıyor. Adam musluğu kapatıyor, bir bez alıp özenle ellerini siliyor.

"Tekrar hastaneye yatması gerekecek," diyor Gabrielle.

"Bu konuda ne düşündüğümü biliyorsun. Onun ne düşündüğünü de biliyorsun."

"O hiçbir şey düşünecek durumda değil. Onu yatağından çıkarmalıyım. İlaçlar yüzünden sersemlemiş."

Serge bezi bırakıp baldızına dönüyor. Alkol nefes borusunu ve midesini yakıyor. Gabrielle sinirli bir şekilde bir paket çekilmiş kahve alıyor ve kahve demliğini hazırlıyor.

"Her şeyin gayet açık olduğunu sanıyordum Gaby. İkizlerin babası çekip gittiğinde o ve çocuklarla ilgilenmek şartıyla burada kalmaya geldin. Anlaşma buydu ve bu herkesin, en çok da senin işine geliyordu. Sizi burada hayrına besleyip barındırmak zorunda değilim. Çiftlikle yeterince meşgulüm. Anlaştığımızı düşünüyordum."

"Senin üzerinden geçinmiyorum, oğullarım da öyle. Temizliğe gidiyorum."

"Beni aptal yerine koyma, senden tek istediğim bu. Cathy hastaneye geri dönmeyecek."

"Birinin onu görmesi gerekiyor..."

"Ama bir doktoru var zaten, lanet olsun! Onunla ilgilenmek istemiyorsan tamam, sensiz idare ederiz fakat bu durumda pılını pırtını, oğullarını alıp defolur gidersin."

Gabrielle sessiz, solgun, titriyor. Çay kaşığı kahve demliğine çarpıyor ve kahve mutfak tezgâhına dökülüyor. Kadın ondan korkuyor, Serge bunu biliyor. Gaby kahveyi avucuyla tezgâhtan süpürürken, adam onun solgun profiline bakıyor. Bazen ona hastalanmadan önceki Catherine'i, taşkın ve arzu uyandırıcı genç Catherine'i hatırlatıyor. Serge yaklaşıp ellerini Gabrielle'in omuzlarına koyuyor ve göğsünü onun sırtına bastırıyor. Kadın titriyor, bir anda nefesi daralıyor.

"Dinle, fazla endişelenme," diyor Serge. "Bunların kriz olduğunu biliyorsun, daha öncekiler gibi bunları da atlatacaktır. Sadece bekleyip elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız. Herkes kendi üzerine düşeni yapmalı."

Serge gözlerini kapatıyor, yüzünü baldızının ensesine gömüp Catherine'in bugünkü hastalıklı ve ilaçlı ko-

kusunu değil, eskilerde kalan tatlı, sarhoş edici kokusunu alabilmek umuduyla derin bir nefes alıyor. Ellerini kollarına kaydırıyor, sonra göğsünü kavrayarak avuçlarını memelerine bastırıyor.

Gabrielle ani bir omuz hareketiyle ondan kurtuluyor ve masanın diğer tarafına geçip aralarına mesafe koyuyor.

"Leş gibi içki kokuyorsun... Bu yaptığını görseydi..."

"Ne olmuş yani? Onun azize olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Kapa çeneni lütfen, kapa çeneni."

Kadında uyandırdığı tiksintiyi yüzünde okuyabiliyor; Catherine'de de uyandırdığı tiksinti bu. Öfkeyle başını sallıyor, sonra oyalanmadan evden çıkıyor.

Giriş kapısına doğru ilerliyor, kapalı kanatları tutan asma kilidi çözüyor, zincir ona mukavemet gösterdiği için şiddetli bir tekme indiriyor. Köy yolunda uzaklaşıyor, sonra anayol boyunca, ortasında fıskiyelerin çağıldadığı, tufan öncesi fantastik hayvan iskeletlerini andıran engebeli tarlalara doğru ilerliyor. Buradan çiftliğin seçilen tek kısmı, toprağa gömülmüş gibi duran, hava deliklerini andıran dar pencerelerle delinmiş gri tuğla binanın aniden beliren ana hattı; söz konusu pencereler aslında çatının çıkıntısıyla kısmen engellendiğinden ve domuz ağılından gelen tozla, kirle kaplandığından sadece donuk, hafif bir ışığın içeriye sızmasına izin veriyor. Serge'in çene kasları kasılarak belirginleşiyor. Nabzı, ona gizlice hâkim olan bazı salgıbezlerinin yaydığı öfkeyi pompalıyor, boğazına yapışıyor, dirseklerinde ve parmak kemiklerinde gergin bir akış halinde titreşiyor.

Bir an için duruyor, mataranın kapağını açıp hırsla içiyor. Kendine bir tokat atıyor, sonra da bir yumruk. Bağırarak bölük pörçük bir şeyler söylüyor. Yüksek gerilim kablolarına tünemiş sessiz saksağanlar onun geçişini izli-

yor. Yalnız bir şahin ekinlerin üzerinde süzülüyor, gölgesi onları okşar gibi sıyırıyor. Bir süre sonra, sıcakla titreşen havada Ovalar seçiliyor, kokulu ve bakır rengi olgun buğday düzlükleri, sonra ipeksi koçanlarıyla açık yeşil mısır tarlaları. Uzaktan bir biçerdöverin gürültüsü duyuluyor. Topraklarında sarı bir toz bulutu yükseliyor. Birkaç gün içinde sırayla hasada girişecekler ve tahılı ambara koyacaklar.

Serge Catherine'i düşünüyor. Bugün aralarındaki tek bağ çocuklar. Vaktiyle ona hayranlık duyan küçük kız Julie-Marie havai, ele avuca sığmaz bir ergen olup çıktı; sonra da bir oğul olarak sevmeyi öğrenmek zorunda kaldığı, domuzların kokusunun, on yıldan fazla zamandır mücadele ettiği bu kokunun onda yarattığı aynı utanç duygusunu istemeyerek de olsa uyandırmaya devam eden Jérôme.

Fırsatını bulur bulmaz babasının varlığından ziyade hayvanlarınkini arıyor. Peşlerine düşüp hareketlerini gözlemliyor, çitlerin üzerinden domuzların böğürlerini ve burunlarını okşuyor, bununla birlikte daimi sessizliğini koruyor. Serge çocukla yalnız kaldığında hiçbir rahatsızlık, utanç hissetmiyor. Beraber yaptıkları işe özen gösteren çocuğun gizli varlığından hoşlanıyor. Suskunluğundan da rahatsız değil, aslında bunu saygıdeğer buluyor ve bir direniş, bir başkaldırı olarak görüyor. Başlarda onu götürdükleri doktorlar hiçbir zaman onun afazisini açıklayabilecek fiziksel bir engel, herhangi bir deformite teşhisi koymadılar, sonunda çocuğun sessizliğini bir tür otizme bağladılar. Puy-Larroque köy okulunun anasınıfında geçen dört yılın ardından, öğretmenlerin kafa karışıklığı ve Jérôme'un artan sıkıntılarıyla karşı karşıya kalan Serge ve Catherine, Henri'nin tavsiyesi üzerine onu okuldan almaya karar verdiler. Çocuk o zamandan beri, sadece zaman zaman gerçekliklerine dahil olarak onlarınkine paralel bir boyutta büyüdü.

Oğlanın tuhaflığı, emirlerinden kaytarması, yalnızca öneri kabul etme tarzı ona dokunuyor. Yem teknesine boşaltması için oğlana bir kova tahıl uzatıyor, Jérôme kovayı almakla kaçıp gitmek arasında, bir babanın yüzüne bir kovaya bakıyor. Yalnızca o, karşısında titremeden duruyor, onun ya da Henri'nin daha yüksek otoritesine boyun eğmemekle kalmıyor, bunu değişmez bir kayıtsızlıkla karşılıyor. Serge ve Jérôme kendilerini ağılda tek başlarına bulduklarında baba, bebekliğinde kollarında tuttuğu çocukla aralarındaki o ilk bağı yeniden keşfetmiş gibi hissediyor. Ama ender anlar bunlar, üstelik kendisine rağmen, Henri etraftayken, çocukla kurduğuna inandığı yakınlığı yok eden bir mahcubiyetin tarifsiz sızısını hissediyor. Birdenbire yine sabırsızlanıyor, sesi kırıcı bir hal alıyor, Henri'nin öfkesini, varlığının kaçınılmaz olarak üzerlerine düşürdüğü ve iki kardeşin korkmayı, öngörmeyi, kaçınmayı öğrendiği bu gölgeyi sezip önce davranıyor; Jérôme'u aniden azarlarla, gereksiz uyarılarla bunaltıyor, *ona dokunma, çekil şuradan, ayağımın altında dolaşma*, nihayet onu kapı dışarı ediyor, çocuktan kurtulmaktan ziyade aile reisinin sezilen hiddetini yatıştırmak için.

Henri torununa karşı, Catherine'e karşı gösterdiğinden daha fazla, ne hassasiyet ne de sevgi gösteriyor. Ona göre hastalık, her ne olursa olsun bir zayıflık, bir düşkünlük, Jérôme'un tuhaflığıysa bir kusur. Gelinini açıkça onlara karşı entrika çevirmekle suçlamasa da, oğlunun, kadının kendisini uzun zaman önce odasına kapatıp onu herkesin gözü önünde, salondaki kanepede yatmak zorunda bırakışına ısrarla ses etmemesini eleştirmese de sessizliği, küçümsemesi ve onaylamazlığı, çiftliği yönetme mücadelesini tek başına sürdürme kararlılığı hakkında çok şey söylüyor.

Bu boktan hayatın tümünü bir nankörler sürüsü uğ-

runa köle gibi çalışarak, varımı yoğunu ortaya koyarak geçireceğimi düşündüğümde.

Serge, babasına onun yargılarını umursamadığını, Catherine'i, Jérôme'u, onun ya da Joël'in seçimlerini eleştirmeye hakkı olmadığını söylemek isterdi ama bunu yapmıyor, aile reisinin otoritesine meydan okumaya cüret etse bile yalan söylemiş olur çünkü aslında onun için hiçbir şey babasının onayından daha önemli değil, çünkü babanın öfkesinden ve hoşnutsuzluğundan kaçmak için Joël'le birlikte inatla teslim oldukları boyunduruktan kendini kurtaramayacağını biliyor.

Onu memnun etme, doğduklarından beri kendilerine bağlanan umutları boş çıkarmama korkusu ve arzusuyla büyüdüler. Joël bu boyunduruktan çıkmayı ve karşılığında alayları ve aşağılamaları kabul edip kendini uysal, kayıtsız bir köleliğe bırakmayı başarırken, Serge Henri'nin etkisinden kurtulmayı asla başaramadı. Bunu gerçekten istiyor muydu? O, beklenen başarının ta kendisiydi, yetiştirilme tarzının ve aile mirasının mükemmel bir ürünü, bir oğulun olması gerektiği gibi: Babalarının sadık bir versiyonu. Élise ölmeseydi belki işler farklı olurdu...

Tarla boyunca yürümeye devam eden Serge, şimdi uzaktan Henri'yi görüyor, sırtı ona dönük, çukurun Ovalar'a bakan kenarında kaskatı duruyor. Adımlarını yavaşlatıyor, bir an bir meşenin gölgesinde duraklıyor ve baba ortadan kaybolsa, onlara yeğlediği şu tarla tarafından yutuluverse ya da domuzlarına yem olup ağıla gömülse ne olur diye geçiriyor içinden. O sırada Henri bitkin bir yüzle ona doğru dönüyor ve Serge'i görüp bir el işareti yapıyor. Oğlan yaklaşıyor ve fıskiyelerin üzerlerine küreler, gökkuşakları astığı, önlerinde kuzeye doğru uzanan kâh kavisli kâh geometrik çavdar ve mısır tarlalarına bakarak sessizce duruyor. İkisi de daha önce hiç böyle bir

şey görmedi: Mısırların ortasından bir hayvan sürüsü geçmişe benziyor. Ekili yerler tarumar, toprakta neredeyse elli santimetre derinliğinde bir yarık oluşmuş, kesekler sistematik bir şekilde itilmiş, mısır sapları çiğnenmiş, kökler açığa çıkmış.

"Bu o," diyor Henri.

Serge onun profiline bakıyor, yüzünün pembe ve kan ter içinde, gömleğinin yakasınınsa boynundan aşağı akan terle sırılsıklam olduğunu fark ediyor. Baba karıkların arasında ilerlerken adımlarını onunkine uyduruyor. Henri kökünden sökülmüş bir mısır dalını yerden kaldırıyor, sonra da büyük, kırmızı elini yakınına koyduğu bir ayak izinin önüne çömelip kalın parmaklarını sıcak nemli toprakta gezdiriyor.

"Bu o," diye tekrarlıyor ayağa kalkarken, titreyen sesiyle.

Ona doğru döndüğünde, Serge adamın tuhaf biçimde büyümüş gözbebekleriyle kasvetli yüzüne yayılan heyecanı görüyor.

"Fazla uzakta olamaz. Yanına iki köpek al, kardeşine de haber ver."

"Her şeyin yolunda olduğundan emin misin?" diyor Serge.

"Ne biçim soru bu böyle?" diyor Henri, dudağının kenarından sarkan sigara izmaritini tükürüp eliyle yüzünü silerek. "Önemli değil, sadece şu lanet sıcak... Haydi, zaman kaybetmeyelim, ben sana yetişirim."

ÇÖKÜŞ

(1981)

Joël sigarasını, binaların arkasında küllük niyetine kullandıkları kum dolu fıçılardan birinde söndürüyor. Havalandırma sistemine rağmen, ağılın içindeki sıcak katlanılır gibi değil. Hortumdan gelen suyu içiyor, bölmelerin temizliğine girişmeden önce kafasına, yüzüne su tutuyor.

Bazen onları ağıl mı canavara dönüştürdü yoksa ağılı böyle yapan kendi canavarlıkları mı diye soruyor kendine. Lezzetinden ziyade ucuz olduğu için sürekli yedikleri ve dondurucularının dolup taştığı bu domuz etini Joël hiçbir zaman sevmezken *–tabağındakileri bitirene kadar sofradan kalkmak yok, bak sana bir kepçe veriyorum, erkek olmak istiyorsan yemek zorundasın, yoksa böyle yarım porsiyon kalırsın–* Serge aksine, her zaman aç bir kurt gibi yemeye, tabağının dibini yalamaya, kemikleri sıyırmaya, yemeğin suyunu içmeye, babalarını memnun etmek için ısrarla ikinci tabağı istemeye özen gösterirdi. Bu kuşkusuz, çocuklukluktaki farklılıklarının ortaya çıktığı ândı: birinin, kendi varlıklarını domuz ağılının varlığıyla kelimenin tam anlamıyla birleştirmek için domuz etini silip süpürme kararlılığı; diğerinin ağılın onların kocaman açılmış, gururlu, minnettar, hoşnut ağızlarına boşalttığı eti kabul etmede isteksizliği; yetiştirip domuzları besledikleri tahılı gübre olarak kullanmak, böylelikle

bokla etin artık birbirinden ayrılmadığı erdemli ya da şeytani bir döngü yaratmak için (yerel arıtma istasyonu tarafından ustalıkla dönüştürülmüş, hayvanlara enjekte edip yutturdukları, hayvanların ardından kendilerinin de yuttuğu karışımlarla kirlenmiş hayvan gübresine bulaşan çamurla birlikte) Ovalar'ın yeşil topraklarına yayılan bu eti tekrardan öğüten, sindiren, sıçan bir çiğneme dişlisinden başka bir şey olmama fikrine karşı duyulan içgüdüsel, ilkel tiksinti.

Joël el arabasını, ızgaralara uzanmış, zapt kayışları ve metal çubuklarla sınırlanmış anne domuzların kaldığı binaya çekiyor. Ciyaklayan yavrular ağılın bir köşesinde titreyerek kâh annelerinin memelerine baskı yapıyor kâh birbirlerinin üzerine yığılmış uyukluyor. Onları ayırıp yavrularını ağırlıklarıyla ezmesinler diye kafese koyuyorlar çünkü her birinin uzanıp yavrularını güvenle emzirebilmesi için geniş bir alana ihtiyacı var. Emziren dişi domuzlar, ısı lambalarının ışığından kıpkırmızı olmuş, ızgaraların metaliyle ezilen, dönemeyen, ayağa kalkmaya ve sonra da yavrulara meme vermek için süresiz uzanmaya, yemek yemeye, sıçmaya, ardından uyumaya indirgenmiş et hatları oluşturuyor.

Ne bekliyorlardı ki: floresan ışıkları, neşterler, sopa darbeleri, bağırışlar?

Joël koridorların temizliğine devam ediyor, küreği dışkılara daldırıyor, el arabasını dolduruyor, betonu yer fırçasıyla ovuyor, ama hareketleri mekanik ve artık ağılda değil; Caballero TX 96'sına binmiş anayol boyunca sürüyor, çiftliği arkasında bırakmış. Akşamüstünün yırtılmış göğü alev alev, vadilerin üzerinde kocaman, aydınlık parseller oluşturuyor. Joël baretini dirseğinin kıvrımına asıyor ve yarıp geçtiği hava gözlerinden yaşları çekip şakaklarına akıtıyor. Küçük böcekler kızıl sakalına takılıyor.

Heyecanı, midesini sıkıştırıp salya salgılamasına neden olan korkuyu hissediyor, testisleri kot kumaşının altında sıkışmış, koltuğun derisine çarptığında neredeyse canını yakıyor, tıpkı domuz yavrularını hadım ettiği zamanki gibi neşterin ellerinden kayıp kendi taşaklarına saplanabileceği endişesiyle –*tek bıçak darbesiyle fazla değil iki-üç santim kesiyorsun, testisi çıkarmak için sıkıp parmağını kanca gibi tutarak yakalıyorsun, evet, işte böyle, testis kordonunu çekip çıkarıyorsun*– karnına çıkmaya hazır.

Sonra kordonu kesip diğer taraftan aynı şekilde devam ediyorsun.

Artık kim olduğunu, av mı yoksa avcı mı, bilmiyor, zihni uyuşturan ve onu nefes nefese bırakan tek bir hisse dönüşen korku ve heyecanı ayırt edemiyor, tıpkı kızışıp kızışmadıklarını tespit etmek için dişi domuzlara götürdüklerinde, erkek domuzların dişilerin vulvalarını koklayıp, burunlarını oraya daldırarak sağrılarını ısırdığında (bu esnada adamlar da dişileri yoklar, hareketsiz kaldıklarından ve kendilerini damızlıklara sunmaya hazır olduklarından emin olmak için bütün ağırlıklarıyla üzerlerine yüklenirken duvar kâğıdı rengi seçmek için kullanılabilecek bir renk kartelasının yardımıyla vulvaların rengini değerlendirirler) damızlıkları nefes nefese bırakan ve kalplerini ateşleyen korku ve heyecan gibi. Ve sonra, erkek domuzlar onlarla bir bölmede ya da bir koridorda çiftleştiklerinde Joël, Henri, Serge dişinin devasa gövdesine tırmanmasına yardım etmek için damızlığı iterlerken, dişilerle çiftleşecek damızlık kendileriymiş gibi, boşalmakta olan penisi bir elleriyle yakalayıp, sanki çiftleşen damızlık değil de kendileriymiş gibi, dişinin organına yönlendiriyor, aynı anda –*beni çiftleşmeden daha çok iğrendiren hiçbir şey yok, yakında onlara sperm şırınga edeceğiz, parmak daldırmaya gerek kalmayacak*– damızlık ve koku, fırçalayıp sabunladıktan çok sonra bile ellerinde

kalan hayvan cinsel organlarının bu tiksindirici kokusu, gerçekten onlara ait olup olmadığını soracak noktaya geldikleri hayvan cinsel organlarının, sıcak, tüylü, bokla kaplı tenlerine gömülü kuyruklarının kokusu, yayılan sıvıların kokusu...

Şimşek gibi parıldayan bu fikir zaman zaman ortaya çıkıyor, anayol akıp giderken midesi bulanıyor, bozkır hendekleri araba hızlandıkça dağılır gibi oluyor ve Joël doğum binasındaki el arabasını özenle doldurduğu sırada onu aklından uzaklaştırıyor. Çünkü Caballero'sunda değil, yüzünde yağmuru ya da şakaklarına akan gözyaşlarını hissetmiyor, heyecan ve endişenin kimi zaman ellerinde yarattığı karıncalanmaları da. Domuz ünitelerinin birinde, etrafı hayvanlarla çevrili, betonu fırçalayıp ovuyor, üstelik buradan başka her yerde olmak istemesinin bir önemi yok. Ağıla ait o, katlanılmaz, korkunç dörtlüklerden oluşan cahil cühela saçmalıkların çiziktirildiği durakların arkasında ya da anayollardaki dinlenme tesislerinin tuvaletlerinde ona ellerini uzatan yabancılara değil, dönüp dolaşıp geldiği domuzlara, onların solgun tenlerine, loş ışıktan rengi atmış gözlerine ait.

Büyük mağara canavarlarına benziyorlar, bir mağaranın dibindeki alüvyonlarda debelenen devasa, tüysüz köstebeklere. Dişi domuzlar, üreme programına özenle kaydettikleri (tarih-dişi domuzun kimlik numarası, damızlığın kimlik numarası, çiftleşme sayısı: bir, iki, üç, dört, beş, altı, ölü doğan yavruların sayısı, canlı yavruların sayısı) çiftleşmeden üç ay, üç hafta ve üç gün sonra doğuruyor ve yavrular rahimden atıldığında, sinekler yumurta bırakmasın, mikrop üreyip hayvanlara bulaşmasın diye plasentayı alıyorlar. Irkların seçilip melezleştirilmesiyle elde edilen dişi domuzların aşırı doğurganlığı, aynı zamanda "parşömen" ya da mumyalanmış fetüs üretimi-

ne yol açıyor. Rahim içinde çürüyor, kuruyor, kireçleniyor, kayış gibi sert doğuyorlar. Adamlar doğum sırasında kollarını yağlayıp onları yarıya kadar domuzların vulvasına sokuyor ve ölü bir yavrunun pelvis kanalını engelleyip engellemediğinden emin olmak için ortalığı didik didik araştırıyor. Bir de sahte ölü doğanlar var, "normal dışı", hastalıklı veya biçimsiz olduklarından onların boyunlarını burup betona çarpıp parçalıyorlar.

İki saniye içinde her yer solucan dolabilir, ortalık tam bir enfeksiyon yuvasına dönüşür, temizliğe dikkat edilmezse bunun ânında üretime etki edeceğini hiç aklınızdan çıkarmamalısınız.

Henri, hijyen, temizlik, korku ve hastalık, gölgesi çiftlik hayvanlarının üzerinde Demokles'in kılıcı gibi asılı duran sayısız salgın, Mısır vebası gibi üzerlerine yürümeye hazır mikrop ve bakteriler hakkında durmaksızın konuşmaya devam etti...

Elbette domuz ağılını *–gerçek bir doğal ortam, hiçbir şeyin düzenini bozamayacağı kendi içinde bir ekosistem–* steril bir ortam haline getirmeyi başaramayacaklar fakat onu ancak dişi domuzların doğurganlığıyla ölçülebilecek görünmez bir eşiğin altında tutmaları gerekiyor.

Joël'in erkeklerin, onların okşayışlarının, tuhaf nefeslerinin, benzer cinsel organlarının peşinden, günbatımının kasvetli ya da alazlı olmasına aldırmadan, çelik grisi göğün altında ve her zaman günlük işlerinin ardından, aile reisinin ondan esirgediği bu arzuyu doyurmaya, çiftliğin onda yarattığı sersemliğin bir kısmını dağıtmaya, kısacık bir an bile olsa yaşadığını hissetmeye çalışarak kırsalda erkek aradığını bilse baba ne derdi; birbirini gözetleyen, ölçüp biçen, umumi tuvaletlerin pis kokuları arasında birbirine sarılan yabancıların gergin, yırtıcı karaltıları arasında dolaştığını görse baba ne derdi?

Bundan tiksinir miydi? O da oğlu gibi, bedenine yu-

valanan korkuyu hisseder miydi? Kendisine yabancı bir heyecanı tasavvur edebilir miydi? Doğumhanedeki dişi domuzları tehdit eden bin bir çeşit virüsle uğraştığı gibi, onu da virüslere karşı uyarır mıydı? Onun küçük yumurcağının üreme organının da mikrop kapabileceğinden, birtakım zührevi marazlara, cerahatli belsoğukluğuna yakalanacağından endişe mi ederdi yoksa onu kesin olarak evlatlıktan reddeder, çiftliğin kapılarına, Ovalar'daki toprakların bittiği yere kadar yürütür, sonra da bu sınırı bir daha asla geçmemesini mi söylerdi? Hep babanın sesindeki o küçümseme korkusu, sadece götü boklu küçük bir oğlan çocuğu olduğu hissi, her daim bir oğul, gayrimeşru oğul konumuna indirgenmesi, Henri'nin hiçbir zaman onunla erkek erkeğe konuştuğunu hissedememesi

Üç ay, üç hafta ve üç gün.

Domuzlar doğuruyor, yavrularsa otuz gün boyunca onlara bırakıldıktan sonra sütten kesilmek için uzaklaştırılıyor.

Her dişi domuz ve her yavrulama başına ortalama dokuz yavru gerekli, çiftliğin kâra geçmesi içinse yılda en az iki buçuk yavru. Göreceksin, on-on beş yıl içinde her yavrulama havada karada on beş domuz yavrusu anlamına gelecek.

Dişi, yabancı bir dişi grubuyla birlikte bir bölmeye taşınıyor. Yavrularından ayrılıp bir bölmeye kapatılmalarından kaynaklı endişeyi arttırmak için suları ve yiyecekleri azaltılarak, gelişigüzel saatlerde veriliyor. Şaşkına dönen domuzlar bir hiyerarşi kurmaya çalışıyor. İtişip kakışıyor, birbirlerini ısırıyorlar. Kendi kendilerini yaralıyor, kısa süre içinde böğürlerini ve sağrılarını kaplayan çürükler ve çizikler oluşturuyorlar. Sonunda stres seviyeleri öyle yükseliyor ki hormonal bir patlama tetikliyor ve onları erkenden kızgınlığa sokuyor. Adamlar da onları tekrar çiftleşmeye götürüyor, sonra gebelik, ardından doğum binası...

Arka arkaya yavrulamaktan pestili çıkmış, ödemden, meme iltihabından, vulva sarkmasından mustarip olanlar veya tutuldukları kafeslerin parmaklıkları arasında bir ayaklarını kıranlar ıskartaya çıkmadan ya da mezbahaya gönderilmeden önce beş-altı kez tekrarlanan bir döngü.

* * *

Serge Lada Niva'ya atlıyor, kontağı çalıştırıp geri geri giderek, motorları sökülmüş arabaların paslı hurdaları, bozulmuş çamaşır makineleri, otların altına gömülmüş çocuk bisikletleri ve çürüyen el arabalarının arasından dönmek için ustalıkla manevra yapıyor, aracı hangara yaklaştırıyor. 4x4'ün yaklaştığını gören köpekler sıçramaya başlıyor. Serge ceplerini yoklayıp matarasını buluyor, son yudumunu alıp başını geriye atıyor, sonra da sürücü koltuğunda kaykılıyor.

Ovalar'ı, şimdi gözünün önüne getiremediği ayak izini düşünüyor çünkü aklına babasının eli geliyor, yere dümdüz koyduğu, siyah, uzun tırnaklı o geniş el, sanki besleyip büyüten toprağın bir parçasını her koşulda yanında saklamak istiyormuşçasına, oğullarına *–bütün fedakârlıkları düşündüğümde...–* göstere göstere hatırlattığı emeğinin kanıtını, küt parmaklı, üstü beneklenip grileşmiş kemikli eklemleriyle bu eli düşünüyor, sonra onları çiftliğe çalışmaya götürdüğünde çocuk ellerinin bu elin içinde yitip gidişini.

Ona iyi bak. Senin yüzünden acı çekiyor.

Bir erkeğin onuruyla hayatta kalması için gerekli olan her şeyi, cesaret, dayanıklılık, kararlılık, disiplin, yine de onlara aktarmadı mı? Tabii ki her zaman adil değildi, ama hangi ana baba, hangi yetişkin bir çocuğun gözünde adaleti temsil edebilir ve başarısız olmaktan kurtulabilir? Serge'in kendisi de başarısız oldu. Serge'in kendisi de Ju-

lie-Marie ve Jérôme karşısında korkak, keyfî, sahtekâr ve alçak olduğunu gösterdi; o zaman hangi hakla Henri'yi suçlayabilir (ama onun hatalarına, bu nefret yüklü anların anısına, *kes şunu yoksa bir tane indiririm, o zaman görürsün ağlamak ne demekmiş*, hatırlamaya değer başka bir şey yokmuş gibi odaklanarak yaptığı bu değil mi?) ve hangi hakla, çocuklarını tek başına yetiştirmek zorunda olan bir babayı beklentilerini karşılayamamakla eleştirebilirdi?

Ayrıca, eski domuz ağılının önündeki bu ânı hiç yaşamamış olduğundan emin mi? Joël'in, babanın tehditleri karşısında titrediğini, gözlerinin yaşlarla dolduğunu, ellerinin aile reisinin onu boğazlamaya zorladığı genç domuzun kanına bulandığını gördüğünden kesinlikle emin mi? Bugün bu olayın yahut bu konudaki herhangi bir olayın yaşanmış olduğuna dair kesin kanıt teşkil edebilecek, dağınık, kırılgan, parçalanmaya hazır ve kuşkusuz zamanla çarpıtılmış hatıralar dışında ne gibi deliller var? Bunları yaşadığının garantisi yok, ayrıca çocukluğuna bir sünger çekmesi, her şeyi silmesi, onu haritadan kaldırıp atması gerekirdi ama yine de savaşa dönüyor, çarpışmaya kararlı, Ovalar'daki Canavar gibi hiç beklemediği anda ortaya çıkıyor...

Serge arabadan iniyor, kapıyı çarpıyor, Lada Niva'nın etrafından dolaşıp bagajı açıyor. Köpek kulübesine doğru yürüyor, köpekleri gözden geçiriyor, sonra iki av köpeği seçiyor ve onları, kapağını açık bıraktığı 4x4'ün bagajına bindiriyor. Avluyu geçip eve giderken Julie-Marie sundurmaya çıkıyor. Artık beyaz kolsuz bluzunun altına sutyen giymiyor ve yakasından, memelerinin hafifçe sallanışı kestirilebiliyor.

"Nereye böyle?" diye soruyor Serge sevimsiz bir tonla.

"Dolaşmaya..."

"Sabahın bu saatinde mi? Bütün günü etrafta boş boş dolaşarak geçirme huyu da nereden çıktı?"

"Burada yapacak işim yok ki..."

"Yapacak işin yok da ne demek? Annenle ilgilendin mi?"

Bir öfke ifadesi beliriyor yüzünde. Serge içki içince saldırgan, alıngan oluyor, bunun farkında ama Julie-Marie bir süredir ona karşı, Serge'in salt ergenlikle açıklayamayacağı gizli bir kin duyuyor. Bir zamanlar içe kapanık, melankolik bir çocuktu ama ona her zaman korku ve hayranlıkla karışık bir sevgi gösteriyordu. Şimdi kenarlarında pek iyi silinip çıkarılmamış bir göz kaleminin gölgesi kalmış kara gözlerde gördüğü şey sitem mi?

Örtük biçimde de olsa, Catherine'in hastalığından onu sorumlu tutmasına izin vermek yerine, kurnazlıklarına kanmadığını, en azından annesine yardım etmeyip onun bakımını Gabrielle'in üzerine yıktığının farkında olduğunu söylese mi? Gözden düşmesinden, karısı tarafından haklı ya da haksız sürgün edilmesine ve dışlanmasına itirazsız etmeksizin boyun eğmesinden onu sorumlu tutmasına izin mi vermeli? Belki de Gaby, kızını ona karşı doldurmuştur, onu Catherine'in sağlığını kaybetmesine izin vermekle, kaçıp gideceğinden korkarak ya da hepsinin üzerinde baskı kurmak için kadını hastaneye yatırmayı reddetmekle suçlamıştır?

Julie-Marie'ye, annesinin takatsizlerin, delilerin, dışlanmışların, bir daha asla kendine gelemeyeceklerin arasında bir koltuğa çöküp bitkin düştüğü o klinikten; kendisini oradan çıkarması için ona nasıl yalvardığından, kolunu kavrayan zavallı ellerinden, tuhaf bir şekilde güçbela çıkan boğuk sesinden, dudaklarının kenarlarındaki tükürük lekelerinden ve üzerinde ismiyle dosya numarasının yazılı olduğu, morgdaki bir cesedin veya kaybol-

muş bir köpeğin kimliğini andıran plastik bileziğinden bahsetmek konusunda tereddüt ediyor.

"Şimdi ne durumda sence?" diye soruyor.

"Bilmem... Her zaman olduğu gibi... Yani, daha iyi değil."

"Hım, fazla endişelenme," diyor. "Bu işlerin nasıl yürüdüğünü biliyorsun... Eminim yakında daha iyi olacak."

"Evet," diye yanıt veriyor Julie-Marie.

Onunla konuşurken yüzünü çeviriyor, Serge alkol kokan nefesinden kaçındığını anlıyor, tıpkı gözünü yerden ayırmadan, terliklerinin aşınmış ucuyla avludaki toprağı eşeleyerek bakışlarından kaçındığı gibi. O anda başarısızlığının, mutlak yararsızlığının aşikârlığı karşısında yıkılıyor. Julie-Marie bazı üstün güçler tarafından ondan koparıldı ve öyle uzağa, aralarında uzanan boşluğa öyle hızlı taşındı ki o birkaç metre genişleye genişleye sonsuzluğa, çiftlik avlusu evrene dönüşerek yapacak bir şey bulamadan onu alıp götürüyor. Julie-Marie bir an için ona bakıyor, gözleri gitmesine izin vermesi için adeta yakarıyor.

"Pekâlâ," diye kekeliyor Serge, "dikkatli ol... etrafta... orada burada dolaştığını düşünmek hoşuma gitmiyor..."

Julie-Marie hızlı adımlarla hemen onun yanından uzaklaşıyor. Serge onun, eşikten geçip çiftlik kapısına ulaştığını görüyor. Mutfağa giriyor, aceleyle boş viski şişesini çıkarıyor, onu lavaboya fırlattıktan sonra küfrederek tezgâha yumruğunu indiriyor. Öteki dolapları didik didik ediyor, yağ, sirke şişelerini, süt kutularını deviriyor ve nihayet bir pastis şişesi buluyor. Başka bir piç kurusu olduğu anlaşılan kendi babasının elinin ağır olduğu bahanesiyle, babanın tek damla içki içtiğine şahit olmadı... Serge bunun korkunç savaş yaralarıyla ilgili olduğunu düşünüyor, Éléonore ve Henri ise bu konudan her daim kaçınıyor, ortak geçmişleri, kendi hikâyeleri hakkında

konuşmuyor, sanki bir şey söylemek belleklerindeki açık yaralara bıçak darbeleri indirecekmiş gibi. Serge bir bardak alıp dörtte üçüne pastis dolduruyor, hemen ardından musluktan bir damla su ekleyip seyreltiyor, sonra da bir dikişte içiyor. Bir süre camdan, güneşin ezip kavurduğu avluyu seyrediyor. Evin sessizliğini dinliyor, üst katta yatan Catherine'in hayalet varlığını hissediyor. Uyuyor mu? O da onun hareketlerini izliyor mu? Julie-Marie'yle eşikteki konuşmalarını işitti mi? Kapısını çalmaya, onu kendisiyle konuşmaya zorlamaya, varlığını kabul ettirmeye çalışmamalı mı? Bu ev gibi evlilikleri de –eğer gerçekten bir evlilikleri varsa– bir harabe. Her şeye rağmen Serge onunla ilgili ne varsa kabullendi: krizler, yakınmalar ve asılsız suçlamalar, ihanetler, hatta affedilemez olanlar. Merdivenin çıtırdamasıyla birden başını çeviriyor, Jérôme bir eli tırabzanda, basamakların başında durmuş ona bakıyor. İkisi de hareketsiz. Jérôme ve onun dayanılmaz bakışları, çalı ateşi gibi kıpkırmızı bir saçla çevrili pürüzsüz, solgun yüzü, Jérôme ve onun sağır edici sessizliği. Serge bütün bunlardan kurtulmayı ne kadar isterdi... Ona doğru ağır, tereddütlü bir adım atıyor, bir şey söyleyip söylememekte kararsız, sonra iç çekiyor, arkasını dönüyor ve avlunun sıcağında gözden kayboluyor.

* * *

Joël gebe dişilerin bölmelerini gözden geçirdiği sırada, bir domuz grubunun ortasında, zemine dağılmış, dişilerin endişeyle kokladığı biçimsiz yavru kalıntılarını fark ediyor. Aşıya ya da strese tepki olarak bir dişinin bazen düşük yaptığı olur. Bu gibi durumlarda erkeklere, onların cesetlerinden kurtulup olayı kaydetmeleri söylenir. Joël'in gözden geçirdiği sürüyü oluşturanlarda oldu-

ğu gibi, daha önce doğum yapmış bir dişide düşük daha ender görülür.

Bir dişinin düşük yapması işlev bozukluğunun, kırılmış bir dişlinin belirtisidir ve bunun her zaman bir nedeni vardır, sadece onu bulmak gerek.

Joël sürgüyü çekip bölmeye giriyor. Güçlükle doğrulan bir dişiden ayrılan domuz grubu diğer uca kaçıyor, ardından düşük yapan dişi de gruba karışıyor. Vulvasından uyluklarına doğru beyazımsı, irinli bir sıvı akarken beton yüzeyde pembe küçük kesecikler, kana bulanmış deri, gelişmemiş uzuvlarla birlikte bir havuz oluşturmuş; bazıları hâlâ –lateks prezervatiflerdeki boşalmış cinsel organlar gibi– plasenta kesesinin içinde, ne insana ne de hayvana benzeyen biçimsiz şeyler. Joël kemikleri, bağırsakları kadar gevşek ve sıcak, hâlâ yumuşak olan domuz yavrularını çıplak elleriyle alıyor, onları kovaya attıktan sonra bölmeden ayrılıyor. Yandaki bölmede kalan dişiler de gergin görünüyor: Hiç kuşkusuz içlerinden birinin düşük yaptığını hissettiler.

Düşünüyor: Henri onu çiftlikten kovup aileden uzaklaştırsa bile bu mümkün olan en iyi sonuç, bir kurtuluş olamaz mıydı? Bütün bu seneler boyunca babasına, domuz yetiştiriciliğine ilgi duymadığını kanıtlamak için elinden gelen ne varsa yapmadı mı? Bunu kasten yaptığından da değil... Başka türlüsü gelmiyordu elinden. Ağılın yolunu tutar tutmaz bir isteksizlik çöküyor üzerine. Baba onu küçümserken haklı olabilir; Joël herhangi bir konuda iyi olduğunu kanıtlamadı, hiç kuşkusuz onun vesayeti dışında başka bir hayata yelken açamazdı.

Joël üçüncü bölmeye doğru yürüyor, elini sürgüye götürüyor. Burada da bir dişi, yavrularını kaybetmiş. Gerisingeri dönüyor, tulumunun cebinden bir not defteri çıkarıp bölmelerin numaralarını ve ölü domuz yavruları-

nın sayısını kaydediyor: ilk bölmede yedi, sonuncusunda dokuz. Binanın ecza dolabından bir termometreyle alkole batırdığı bir parça pamuk alıyor. İlk bölmedeki domuzu tespit ettikten sonra, onu bir sopa yardımıyla duvara doğru iterek diğerlerinden ayırıyor ve termometreyi hayvanın makatına sokuyor. Onu yatıştırmak için yumuşak bir sesle fısıldıyor ama hayvan zaten kendini bırakmış görünüyor, üstelik sopayı böğrüne yasladığında itiraz etmiyor.

38,5°. Domuzlar için normal. Emin olmak için domuzun bir kulağını tutuyor ve termometreyi dezenfekte edip üçüncü bölmeye geçiyor.

Serge binaya girdiğinde Joël son ceninleri toplamayı bitiriyor.

"İhtiyar seni almaya gönderdi beni," diyor.

Joël çiti arkasından kapatıp kovayı ayaklarının dibine bırakıyor.

"Ne oldu?" diye soruyor Serge, ölü doğmuş domuzların önünde.

"Bilmiyorum..." diye karşılık veriyor Joël, elinin tersiyle alnını silerken. "İkisi düşük yapmış. Birinci bölmedeki genç dişilerden biri, üçüncü bölmedekiyse ikinci gebeliğinde."

"Ateşleri var mı?"

"İkisinin de yok."

"Tesadüf olmalı."

"Ona bundan bahsetmemiz gerek, değil mi?"

"Hayır, şimdi olmaz. Bence korkulacak bir şey yok," diyor Serge, kovaya bakarken. "Ovalar'daki ekili alanın bir parseli tahrip olmuş."

"Nasıl yani?"

"Altı üstüne getirilmiş. Lanet bir yabandomuzu sürüsü tarafından çiğnenmiş gibi. Bir iz bulduk. Canavar olabilir. İhtiyarın kuşkusu yok."

"Benimle dalga mı geçiyorsun? "

"Köpekleri aldım. Bizimle gelmeni istiyor."

"İyi de bunu ne yapacağım?" diye soruyor Joël, kovayı sapından kaldırırken.

Domuzlar yine amniyotik sıvı birikintisini, ardından kovadaki pembe et yığınını kokluyor.

"Hepsini yak ve kimseye bir şey söyleme. Güven bana, şimdi gerçekten zamanı değil... Yirmi dakika sonra gidiyoruz. Hazırlan."

Henri'ye bundan bahsetmeyecekler. Ona daha fazla eziyet etmenin ne yararı var? İlerleyen saatlerde çiftliği kırıp geçirecek bir salgın riski yok... Bir süredir –birkaç hafta? birkaç ay?– babanın öfkesi, Serge'in genellikle tahmin ettiği gibi, yaşlı, huysuz bir hayvanın ruh halindeki değişiklikleri kestirebildiği türden değil. Öngörülemez bir hal aldı, Canavar'ın yeniden ortaya çıkması, gerçekten doğruysa, iyiye işaret değil. Lanet hayvanın aylarca çiftliğin etrafında fark edilmeden dolaşması nasıl mümkün olabilir? Serge onu temelli yitirdiklerine, bir daha asla bulamayacaklarına yemin edebilirdi.

Serge ve Joël, damızlık domuzun kaçmasının ardından Henri'nin emirlerini sebatla yerine getirdi. Yollarını el fenerleriyle aydınlatarak, önlerinde ilerleyen bir köpekle çiftliğin etrafını arayıp taradılar, bir an için bile Canavar'la karşılaşabileceklerine inanmadan. Serge bu hayvanın belli bir zekâsı –domuzların içgüdüden fazlasına sahip olduğu düşüncesini bile tiksindirici buluyor– olduğunu söyleyemez fakat yöre sakinleri bir yana, köpek sürülerinin, avcıların, Santiago de Compostela yolunda yürüyen hacıların dikkatinden kaçmayı başarabilmesi için en azından içgüdülerinin çok kuvvetli olması gerek... Belki de sonuca varma konusunda çok aceleci davrandılar. Serge, kendini babanın sözlerine kaptırma-

yıp, tarladaki izleri daha dikkatli incelese iyi olmaz mıydı? Topraktaki ayak izini gördü ama dikkatini daha çok Henri'nin eline, bu korkunç, inatçı ele vermedi mi? Bu neyin kanıtıydı gerçekten? Belki de kaydığı için daha büyük, daha geniş görünen, sırılsıklam toprak parçasındaki bir iz. Tarladaki hasarı tespit etmelerinden bu yana ancak yarım saat geçti ve gördükleri izin, yalnızca hatırı sayılır büyülükte bir yabandomuzuna değil de çiftlikte yetişmiş bir domuza, büyük beyaz cins bir domuza ait olduğuna dair ne gibi kanıtları var? Serge iki yüz kiloya yakın yabandomuzu gördü. Henri hasara tek bir hayvanın neden olduğunu iddia ediyor ama başka izlerin olup olmadığını tespit etmeye zaman ayırmadılar.

Hayır, her zaman olduğu gibi Serge hemen başını sallamakla, babanın sözünü kutsal sayıp bir an için bile durumu tahlil etmeden, hatta başka iz, hasar ya da hayvan dışkısı aramak için peşinde Ovalar'ın çeperlerine doğru biraz olsun ilerlemeden çiftliğe dönüp köpekleri alelacele kamyonetin arkasına bindirmekle yetindi. Cin çarpmış gibi, ayaklarını, yumuşak, soğuk toprağa daldırarak yürüyen, "Bu o," diyerek toprak keseklerini kaldıran, yeniden "Bu o," diyerek yeni kazılmış bir çukuru gösteren babasını izledi.

"Bu o!"

* * *

Henri çiftliğe vardığında, arabanın arkasına yüklenmiş köpekler eski bir battaniyenin üzerine uzanmış hızla nefes alıp veriyorlar. Serge ortalarda yok. Kuşkusuz kardeşini almaya ağıla gitti. Avın bir parçası olmak için can atan diğer köpekler havlayarak kulübenin tellerine sıçrıyor.

"Yatın!" diye bağırıyor Henri, o uzaklaşırken köpekler de pısıp geri çekiliyor.

Hayvanları canlandıran heyecanı kendisi de hissediyor. Damarlarına akan adrenalini. Tabii, bu ateş belirtilerinden biri değilse? Ne önemi var, en azından geceleri onu uyandıran, rüyasında bir şeylerin, kapkara bir gölgeye ya da omzuna tüneyen yırtıcı bir kuşa, onu parça parça etmeye hazır bir akbabaya benzer bir şeylerin ya da bazen kapalı kapıların arkasında, çok daha tehditkâr, çok daha korkunç kâbuslarda gizlenen, asla ve asla keşfetmek istemediğimiz bir şeylerin üzerine çöktüğünü hissederek, "Ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum," diye sayıklatan kaygıyı giderir...

Yine de bazen sonluluk düşüncesine kayıtsız kalıyor. Sabah beş civarı kendini Ovalar'ın kenarında bulduğunda ve gece yerini doğan güne bıraktığında. Ancak gece solmuyor arkasında yabangülü rengi bulutların damarlarını şişiren koyu mavi bir mine gibi çatlıyor; o zaman ölüm ona daha az korkutucu görünüyor, sanki ilk ve son kez bütün bunların bir parçasıymış gibi: rengârenk topraklar, büyük ve sıcak havuzlar oluşturmak için dökülen ışık, kuşların ürkek cıvıltısı, tarlaların kokusuyla dolu ılık, tozlu esinti.

Keşke hemen şimdi ortaya çıksa, beni tırpanıyla biçse, dizlerimin üzerine çöker, yana doğru ya da yüzüstü toprağa düşerdim ve her şey düzelirdi.

Ama gecenin sessiz yalnızlığında, her şey masmavi, düşman ve soğukken, karanlıkta hayaletlerin gölgeleri devinirken hiçbir şey ona yok olup gitmekten daha korkunç gelmiyor. Yoksa bu yaklaşmakta olan acı ve ıstırabın habercisi mi? Iskartaya çıkan dişi domuzlar, kesim tabancasıyla işini görmeleri gereken yarı ölü hayvanlar misali, çaresizce bir hastane yatağına saplanıp kendi altına sıçma, sonra da kıçını sildirme işini oğullarına bırakma ya da şefkatli bir hemşire tarafından bezlenme düşüncesi? Elbette onu tedaviyi kabul etmeye zorlayacak-

lar, o andan itibaren onu ihtiyar bir adam, kendi sorumlulukları altında, ilgi ve merhamet gösterecekleri bir gidici olarak görecekler, çok geçmeden de hakkında neyin iyi neyin kötü olduğuna karar vereceklerdi. *En iyisi küt diye gitmek.* Tüfeği tek tek doldurmak, namluyu ağzına sokup hiç beklemeden işi bitirmek en güzeliydi.

Cesareti yok. Hayatı boyunca yakınlarının gözüne her daim kendinden emin ve güçlü görünen adamın cesareti yok... Korkuyor. Yapayalnız, hassas, korunmasız bir çocuğun korkusu. Kederden deliye dönmüş, zilzurna baba eve gelip onu Éléonore'un kollarında bir köşeye sinmeye zorlayarak büyük odayı darmaduman ettiğinde duyduğu aynı korku, öfke nöbetlerinin birinde onları öldüreceğine inandığı korku. Élise gözlerinin önünde, hiç sızlanmadan, itiraz etmeden, çarşafa tutunarak bu dünyaya tutunmaya çalışmadan, göçüp gitmek küçük bir ayrıntıdan, çok basit, yerine getirilmesi pek de cesaret istemeyen formaliteden başka bir şey değilmişçesine öldüğü için bu korku onu daha da çileden çıkarıyor; kendisi ise gecenin köründe çırpınıp nefes alamaz oluyor, boğulup sızlanıyor, kutudan fırlayan yaylı bir şeytan gibi merdivenlerden inip üzerinde sadece pijamalarıyla yalınayak avluya çıkıyor. Nefesini yeniden düzenlemeye çalışıyor, ihtiyar bir hayvan, mezbaha kamyonuna itekledikleri bir domuz gibi böğürüyor, nereye gittiğini bilmediğinden, göğsüne yumruklar indirip çamur birikintilerinde yürüyerek, pijama paçalarını kirleterek ağıla doğru koşuyor. Babanın ölü bedeni gözünde canlanıyor, üzerine eğilip baktığı tabuta uzanmış; kocaman, tertemiz bir çarşafa özene bezene sarıldığından yüzü görünmüyor; kumaşın içinden yanağını okşamak için elini uzattığını, sonra onu yumruk haline getirip öfke ve hiddetle sert göğsüne indirdiğini, cesedin cenaze marşı çalan bir kabi-

le davulu gibi tok bir ses çıkardığını hatırlıyor. Kendi göğsüne vurduğunda duyduğu aynı pes, tınlayan ses değil mi? Ay ışığında eklemsiz bir kukla, tımarhaneden kaçmış bir deli, çoktan ölmüş, arafta, Styks'in kıyılarında, durmaksızın karanlıkla çarpışarak körü körüne, nafile yol bulmaya çalışan lanetlenmiş bir ruha benziyor.

Evet, bazen ölüm fikri ona katlanılır, hatta rahatlatıcı geliyor ama yalnızca kısa süreliğine, Ölüm'le uzun pazarlıklara girişip onunla bir sırdaş, istemese bile iyi kötü geçindiği zorlu, eski bir dost gibi konuşmadan önce, kendisini almaya biraz daha sonra gelmesini istiyor, oğullarıyla görüşüp miras belgelerini düzenlemeyi bitirdikten, –elbette Joël'i de dahil edecek, oğullarının birbirlerine düşmeyeceğinden, bir ömür süren çabalarını heba etmeyeceklerinden emin olması gerekiyor–, hasat toplandıktan... Canavar'ı ağıla geri getirdikten sonra.

Bu onun için şimdi her şeyden daha önemli. Damızlığın tekrar ortaya çıkışı Yaradan'ın bir işareti, bütün bu olanları hale yola koymak, dengeyi sağlamak, kötülüğü kökünden kazımak için beklenmedik bir fırsat değil mi? Yani her şey yoluna girdiğinde belki biraz huzur bulacak, belki de *geri kalan şeyler* ona o kadar korkunç görünmeyecek.

Ağıl yolunda ilerliyor. Etrafında donuk, boz renkli anızlarla diken diken olmuş tarlalar ona birden iç karartıcı, düşmanca geliyor.

Tahlillerinize bakarak bunun bir lenfoma, bir lenf sistemi kanseri olduğunu söyleyebiliriz... Şimdilik bu konuda fazla bilgimiz yok, ama yakın zamanda yayımlanan bazı araştırmalara göre, tarımsal ilaç kullanımı da hastalığa katkıda bulunan faktörlerden biri olabilir...

Elbette biliyor. Elbette bunu düşündü. Buradaki erkekler hastalık hakkında konuşmaktan nefret etseler de Henri birkaç yıldır aynı hastalıktan mustarip başkalarını

da biliyor: İlkin kendilerine yardımcı olması için bir işçi alanlar, sonra yerini ona bırakmak zorunda kalanlar; uzun zamandır tanıdığı, kaya gibi sağlam bir adamı, yüzü sapsarı, hastalıktan ya da kemoterapiden bitip tükenmiş, tereddütlü adımlarla köy meydanından geçerken görüyor, bar tezgâhına yaslanmış, artık iyileşeceğine inanmaksızın kadehini ihtiyar bir kadın gibi titrereyek kaldırıyor, sonra aniden ortadan kayboluyor...

Epeydir toprağa serpip püskürttükleri şeylerin – DDT, klordan, poliklorlu bifeniller– zehirli olduğunu düşünüyorlar; şişelerin üzerindeki sembolleri görüyor, bu kimyasalların gözlerde, boğazda neden olduğu yanıkları, makinelerin toprağa ve havaya yüz binlerce litre saçtığı sülfatlama günlerinin akşamındaki kaşıntıları hissediyorlar. Ama şerde bir hayır var işte, sonunda bunu düşünmez oluyorlar. Verimleri katlanarak artıyor, her şey onları pestisit kullanmaya teşvik ediyor: Avrupa, tarım birlikleri, sağduyu. İlerlemeye, teknolojiye, bilime inançları tam.

Ayrıca fazla abartmıyor muyuz? diye düşünüyor Henri. Bu da alt tarafı sigara gibi olabilir... Ya da çalışmak, basitçe, yorucu bir iş gibi. Yahut endişeler, bir yaşama damgasını vurmak ve nihayetinde içeride bir yere yerleşmek ve sonra her şeyi bozmak zorunda olan bütün o irili ufaklı talihsizlikler. Yalnızlıktan, can sıkıntısından, hayal kırıklığından ölünemez mi? Kim bilir... Evet, kesinlikle yorucu bir iş. Onlara ne zamandan beri onlar için çalışmaktan helak olduğunu tekrarlıyor? Hakkından geldiler, piç kuruları. Kendi çocukları. Henri üzerinde göz alabildiğince buğdayın, arpanın, mısırın ya da çavdarın yetiştiği büyük, tek renkli karelere kötücül bir bakış atıyor. Kenarlarda böğürtlen ve ısırganlardan başka bir şeyin büyümediği, on metre genişliğinde ölü toprak parçası var.

Domuzlara pompaladığınız şeylerin bir yere gitmesi

gerekiyor değil mi? Buna ne diyorsun bakalım, ihtiyar serseri?

Eti üç yıl boyunca *–ne anlatıyorsun sen bana, kimse denetlemeye falan gelmeyecek, sonraki sevkiyata şunu da koy–* tüketim için uygunsuz kıldığını düşündükleri uyuzla savaşmak için hayvanlara püskürtülen Lindan[1], domuzların giderek direnç geliştirdiği şu antibiyotikler, öyle ki moleküler dizilimlerinin bu yüzden sürekli değiştirilmesi gerekiyor. Sonra enjeksiyonlar, Douvicide'ler[2], kurt döktürücüler, anti-koksidiyozlar[3], nöroleptikler, aşılar ve hormon uygulamaları... Bütün bunlar –ağır metaller: çinko, bakır, arsenik, selenyum, demir, manganez– toprağa karışmadan önce gübre çukuruna değilse nereye gidiyor? Babasının emaneti, bazen benzersiz bir coşkuyla hem sevip hem nefret ettiği bu topraklara gerçekten ne oldu? Onunla ne yaptı? Tamahkârlığı, ihmali, körlüğü yüzünden oğullarını tehlikeye mi attı? Kendisiyle birlikte ailesini de mi feda etti?

Tanrı aşkına, o koca çeneni kapatacak mısın artık?

Elleriyle kendisi için, klanı için kurduğu her şeyin katlanılmaz bir yalan, bir baba, aile reisi olan onun iğrenç bir sahtekâr olması mümkün mü?

Ağıla ulaşınca ofisine girip kapıyı arkasından kapatıyor, telefon rehberini bulmak için çekmeceleri karıştırıyor, sonra Doktor Vidal'in numarasını bulmak için terli elleriyle sayfaları çeviriyor. Çevirmeli telefonda doğru numarayı çevirmek için üç defa denemesi gerekiyor. Uzun uzun çaldıktan sonra klik sesi duyuluyor.

1. Parazitlerin ya da böceklerin sinir sistemini felç ederek ölüme yol açan bir zirai ilaç. Çevre Koruma Ajansı (EPA) tarafından "kayıtlı pestisitlerin en toksik ve en kalıcısı" olduğu rapor edilmiştir. (Y.N.)

2. Hayvan bağırsaklarında bulunan parazitlere yönelik kullanılan bir ilaç. (Y.N.)

3. Koksidiya olarak bilinen tekhücreli parazitlerin neden olduğu koksidiyoza karşı hayvanlara yönelik kullanılan ilaçlar. (Y.N.)

"Ne kadar kaldı?" diye soruyor Henri doğrudan.

"Pardon, anlamadım?"

"Bana doğruyu söyle. Ne kadar zamanım kaldı?"

"Siz misiniz Henri? Dinleyin... Bu kolayca cevaplayacağım bir soru değil, hele telefonda hiç... Muayene olmayı reddedip sonra benden..."

"Cevap ver. Lütfen. Bilmek zorundayım."

Henri doktorun iç geçirip ahizeyi kulağına göre ayarladığını duyuyor.

"Bu konuda kesin konuşamam. Pek çok faktör var..."

"Bir fikir ver bana, bir tahminde bulun."

"Şöyle söyleyebilirim... Tedavi görmezseniz iki ila altı ay."

Henri bir sigara yakıp derin bir nefes alıyor. Sigara içmeyi bırakmak. Artık asla sigara içmemek. Bir daha asla tek bir sigara bile yakamayacak olmak.

"Gücünüzü abartmayın," diyor doktor... "Tecrübeme güvenin, en zoru yalnız ölmektir. Bir hayvan gibi. Kimsesiz. Sizin için bile Henri. Bu yüzden bir kez olsun gururunuzu bir kenara bırakın. Tedaviyi reddetmekte serbestsiniz ama ateşi düşürmek, ağrıyı azaltmak için çözümler var..."

Bir hayvan gibi ölmek, olması gereken de bu: Hayvanlar bunu gürültüsüz patırtısız, drama çevirmeden halleder, gözlerden uzak bir yer arar, yalnızlıklarını kucaklar ve son nefeslerini verirler.

"Teşekkür ederim," diyor Henri, ahizeyi yavaşça yerine koymadan önce.

Ayağa kalkıp, içinde av tüfeklerinin, iki adet on altı kalibreliğin yanı sıra on iki kalibreliğin yanındaki babasına ait bir silahın, Henri'nin oğullarına dokunmayı yasakladığı, Marcel'in kırk üç yıl önce, 1939'un Eylül ayının üçüncü gününde, Başkan Daladier'nin radyodaki konuşması sona ermeden önce, üzerinde oturduğu sandalyeyi

geri iterek tek kelime etmeden ayaklanıp son kez evi terk ettiği sırada yanında götürdüğü silahın durduğu dolaba doğru yürüyor. Henri tüfeklerden birini alıyor, sonra çalışma masasının üzerine, tam karşısına koyuyor. Canavar'ın yeniden ortaya çıkması artık çiftlikte işleri yoluna koymak için bir fırsat değil, tam tersine bir tehdit, bir geri tepme, bir ceza gibi geliyor ona. Böyle abuk sabuk konuşmasına yol açan ateş mi? Hurafelere inanır oluyor; her şey çok... yoğunlaşmış, gizli bir anlamla titriyor gibi.

Çekmeceyi açıp bir kutu parasetamol alıyor, tükürük salgılaması için dilini ısırıyor, sonra nefes borusunu sıyırarak acıyla midesine inen üç hap atıyor ağzına. Tavan lambasının sesi bile katlanılmaz geliyor. Bir böceğin çıtırtısı, bir karınca yuvasının karmaşası. Ellerini kulaklarına bastırsa da nafile, ses kulak çınlaması gibi devam ediyor. Bir de üzerine düşen bu soğuk, solgun ışık... Morg ışığı. Bir an gözlerini kapatmaya çalışıyor, sonra bir sıçrayışta kalkıyor, tüfeği tavana uzatarak namluyla alüminyum ızgarayı ve parçaları üzerine yağan iki floresanı paramparça ediyor. Oda birden karanlığa gömülüyor ama floresan çubuklarının hayaletimsi görüntüsü bir şey görmeyen gözbebeklerinin önünde süzülmeye devam ediyor. Aşırı doz ilaçla sarsılmış kalbi gümbür gümbür atıyor ve şimdi onu sarmayalan bu siyahlık, bu karanlık, içsel bir korku –domuzların kaçınamadıkları sert floresan ışığında nasıl yaşadıklarını düşünüyor, onlar, yani erkekler şalteri indirdiğinde, binaların kapılarını kapatıp ağıldan ayrıldıklarında hangi gölgelerde yitip gittiklerini– sonra inliyor ve kollarını iki yana açıp ileri doğru atılırken kırık floresan parçalarını çiğniyor, sandalyeye ve masanın kenarına sertçe çarparak masa lambasını, kablosunu ve anahtarını bulmak için odayı yokluyor. Işık yeniden parlıyor.

Henri aceleyle avucunu yaralamış. Kan elinin kena-

rından süzülüp gömlek manşetinin bitiminde kayboluyor. Duvara yaslanıyor, sakinleşinceye kadar başını ellerinin arasına alıp yere doğru kayıyor. Sonra bir sigara yakıyor, gözlerini tüfekten ayırmadan yarasını emerek sigarasını içiyor. Ne pahasına olursa olsun Canavar'ı bulacak, bütün bunların bir anlamı olup olmaması onun için önemli değil; ardından ağıl ve mirasla ilgili belgeleri düzenleyecek. Joël'le konuşacak, diğer yarısını Serge'e bıraktığı gibi kendi hissesini ona verecek. Böylelikle bir seçim yapmaya, bu aşikâr çöküşe son vermeye zamanı olacak. Ayağa kalkıyor, sürgü kolunu çektiği silahı kontrol ediyor, iki mermi kartuşu sürmeden ve horozu kaldırmadan önce namluyu yokluyor. Nefes nefese yüzündeki teri siliyor, ardından namluyu yere indiriyor. Serge büronun kapısını çaldığında sigarasını küllüklerin birinde söndürüyor. Oğlan başını tavana, sallanmaya devam eden alüminyum ızgaraya çeviriyor, sonra babaya, lekeli gömlek koluna bakıyor.

"Ne oldu burada böyle?"

"Yok bir şey. Lamba patladı. Al şunu," diye cevap veriyor Henri, tüfeği ona uzatırken.

Serge onun niyetini anlıyor.

"Onu çiftliğe canlı getirmek istediğini sanıyordum."

"Bu iş çok uzadı. Al şunu dedim sana!"

Büyük oğlan av tüfeğinin kabzasını kavrıyor. Bu hayvandan nefret etme noktasına geldi ve bir şekilde Canavar'ın, babanın damızlık yetiştirme takıntısının ve ağıl sevdasının simgesine dönüştüğüne ikna oldu ama Henri'nin diğer iki tüfeğini doldurduğunu, siyah gömleğinin sırtının ter içinde kaldığını ve şakaklarına yanlışlıkla bulaştırdığı kanı görünce midesi bir endişe hissiyle buruluyor. Henri mısır tarlasındaki izler konusunda yanılmıyorsa bile, kırsal alanı gece gündüz ve bu defa silahlı, yeniden aramak zorunda kalacaklar mı?

"Kardeşin nerede?" diye soruyor Henri dönerek.

"Geliyor."

"Hadi gidelim o zaman."

Babanın kapısını arkasından çaptığı bürodan ayrılıyorlar.

Domuz yavrularını, ağılın arkasındaki metal bir kovada yaktıktan sonra Joël binadan ayrılıyor. Yolda Henri ve Serge'e yetişmeye çalışıyor. Uzakta, öğle güneşi altında titreşerek peş peşe yürüdüklerini görüyor, av tüfeklerinin namlusu omuzlarına yaslı. Yaklaşırken, Serge ona doğru dönüp uzun bir bakış atıyor, belki de babaya karşı çıkması, onu mantıklı davranmaya ikna edecek bir konuşma yapması gerektiğini ima ederek başını sallıyor. Avluya varıp tüfeklerini 4x4'e bırakıyorlar. Köpekler bagajda sızlanıyor, başları eğik, sıcaktan ve susuzluktan helak olmuşlar. Joël onlar için bir kova su doldurup getiriyor, hayvanlar su içerken Henri bir an için iki eliyle aracın cayır cayır yanan gövdesine dayanıyor. Benzi sapsarı, sıyrık izlerinin görüldüğü boynu kırmızı lekelerle kaplı. Serge ve Joël onu izliyor, babanın ölmek üzere olduğundan, yittiğinden, hiç farkına varmadan, ona yardım edemeden ölümün onun üzerine çöktüğünden artık ikisinin de şüphesi yok. Joël ondan bu kadar nefret etmesine rağmen, günün birinde babanın kaçınılmaz ölümüyle gerçekleşecek kurtuluşun hayalini kurmasına, olası her durumu, akla gelebilecek her türlü sonu kafasında evirip çevirmesine rağmen şimdi yer ayaklarının altından kayıyormuş gibi hissediyor.

Çiftlik, domuz yetiştirmek, iğrense de kendi elleriyle inşa ettikleri bu gerçek; her şeye rağmen onların olan bu dünya, Joël'in bildiği tek dünya: Henri olmadan, hastalıkla eriyip bitmiş, deliliğe tutulmuş, kendilerini Canavar'a bulmaya adadıkları şu anda artık yalnızca eski öf-

keleri, eski acılarıyla ayakta duran iki bacağının üzerindeki bu ihtiyar adam olmadan bütün bunlar nasıl devam edebilirdi?

* * *

Manzaranın tekdüze kahverengisi az sonra yeşilin bütün tonlarını solduruyor. Gece hayvanları tereddütlü, lemurların şarkıları yerini ağaç dallarında titreşen kuşların cıvıltılarına bırakmak için duraksıyor. Bir puhukuşu son çığlığını atıyor, atar atmaz da bir horozdan karşılık buluyor, bir gökyüzü şeridinin tarlaların bitiminde mora dönüp kızardığı ve nihayet gün ışığının, son gölge kümelerini dağıtıp tarlaların üzerindeki tülü dağıtarak ortaya çıkıverdiği sırada tıka basa doymuş bir tilki inine dalıyor. Jérôme göle doğru yürüyor. Dikenler dizlerini ve alt uyluklarını çizmiş, ısırganlar derisini kabartmış. Acelesi yok, çukurları inceliyor. Anayol boyunca çok sayıda kirpi ve sansar, bazen de bir porsuk ya da köpek, üç kez de arabaların çarptığı, eski kiliseye kadar götürmek için var gücüyle çektiği genç karacalar buldu. Kıyıya vardığında, bir parça ekmekle kuru pasta atıştırarak güneşin yükselmesini, taşları ve söğüdün yapraklarını ısıtmasını bekliyor. Sonra tişörtünü bir ağacın gövdesinin dibine bırakıyor ve gölün serin sularına adım atıyor. Ayaklarını bastırdıkça çamur parmaklarının arasından kayıyor, dengesini korumak için kollarını iki yana açarak, balçığı kaldırmamak amacıyla ayaklarını dikkatlice geri çekiyor. Uzun suyosunları ayak bileklerini okşuyor, yavru balıklar, sazanlardan korundukları sessiz sarnıçlardan kaçışıp gölün derinliklerinde yitiyor. Söğütlerin yanardöner yaprakları, gölden yansıyan ışık parıltılarında hışırdıyor, dikenli kökler, kunduzların derin ve serin oyukları mesken tuttuğu kıyıların alçalan kenarlarından fışkırıyor. Havaya, kahve-

rengi sazlıkların bittiği kuru hendeklerin, incir ağaçlarının narin yapraklarının ve sütlü, tatlı rayihalar salgılayan dallarının kokusu sinmiş.

Kerevitler köklerin gölgesinde, onların kıvrımlı oyuklarında, düşüp gömülen dalların altında küçük avlar için pusuda bekliyor ve suyun yüzünde sadece ince, uzun kıskaçları, narin antenleri görünüyor. Göl tabanının kazılmasından sonraki on yıllar boyunca ve Jérôme'un doğumundan çok önce, birinin burada boğulması, o günden bu yana soğuk derinliklerde tutsak kalması mümkün. Jérôme yörenin su kaynaklarını besleyen yeraltı su tabakaları ve göllerinden bahsedildiğini duyduğundan beri, kendi anısına adanmış mezar taşında solmuş portresini gördüğü küçük Émilie Seilhan'ın yosun yeşili giysisinin içinde, saçlarındaki yosunları da peşi sıra sürükleyerek, aralanmış dudaklarının arasında küçük bir hava kabarcığıyla aşağıdan onu izleyebileceği nehirler, akarsular ve gizli kanallar ağı canlandırıyor gözünde.

Eline esnek bir dal alıp kerevitlere gölge etmemeye özen göstererek ilerliyor. Cebinden, buzdolabından aşırıp alüminyum folyoya sardığı bir parça jambon çıkarıyor. Onu küçük parçalara ayırıyor ve kıskaçlarını çılgınca hareket ettiren kabuklulardan birkaç santim uzakta dibe batmaları için fırlatıyor.

Jérôme daha sonra kerevitin yemi görüp gizlendiği yerden çıkmasını bekliyor, yavaşça kabuğunun ortasına nişan alıyor, dalla bastırıp onu hızlı bir hareketle çamura yapıştırıyor, başparmağı ve işaretparmağının arasına alıyor, sudan çıkardıktan sonra balık ağına bırakıyor.

Geçen yıl onları yine Éléonore'a getiriyor ve büyükannenin, mutfak masasına koyduğu kesme tahtasının üzerinde –tırnaklarına yapışan ipliksi, kara bağırsaklarıyla– kerevitleri parçalamasını ve bütün evi sarıp kedi tuvaletlerinin kokusunu bir süreliğine bastıran domates,

arpacık soğan ve beyaz şarap sosunda pişirmesini izliyordu. Kadın, ellerinin eskisi gibi maharetli olmadığını ya da gözlerinin artık iyi görmediğini ileri sürerek artık onları istemiyor. Üzeri tozla kaplanan gaz fırınını kullanmayı da bırakmış, Jérôme artık ne kibrit kükürdünün ne de kavrulmuş soğanın kokusunu alıyor. Büyükanne farkına varmadan gaz çakmağını eski kiliseye götürdü ve bazen, gece vakti mezarlığın ortasına uzanıp mavimsi yayın parmaklarını minik bir şimşek çakması gibi aydınlatışını seyrediyor.

Éléonore'un yemek yapmayı bırakmasının kötü bir alamet olduğunu düşünüyor çünkü ihtiyarlayıp güçten düşen hayvanların avlanmaktan ya da yemeklerini korumaktan vazgeçtiklerini, bir deri bir kemik kaldıklarını, gözlerinin ferinin sönüp ardından da yavaş yavaş kararduğını, sonra da tıpkı büyükanne gibi, istemeye istemeye ve korkuyla yuvalarını ya da bölgelerini terk ettiklerini gördü. Damarlı, boğumlu eli, yaşlı insanların çocukların ve hayvanların sırtını okşadığı tereddütlü okşamayla o da kedilerini okşuyor, avuç içi ve parmakları kaskatı.

Jérôme güneşin ısıttığı kuru bir taşın üzerine oturup suyun yüzeyindeki kıpırtıları, birden ortaya çıkıveren kabarcıkları, küçük Émilie Seilhan'ın köklerden, düşen dallardan, suyun sürükleyip getirdiği odun parçalarından oyun evleri yaptığı serin ve sakin derinliklerden yükselen kabarcıkları seyrediyor. Kalkıyor, tişörtünü giyiyor ve sonra kahverengi içlerinden kokular saçan ayçiçeklerinin yanı sıra yürüyerek sulama havuzundan uzaklaşıyor. Örümcek ağlarını gözlemliyor, cırcırböceklerinin açtığı dehlizlerin yerini belirleyip zihnine kaydediyor. Polen sarhoşu yabanarıları ve arılar bir çiçekten diğerine dönüyor. Jérôme, ortasında, çiçekleri çürürken tatlı bir koku salan birkaç yaşlı manolya ağacının bulunduğu çorak araziye giriyor.

Otlara uzanıyor, uygun bir pozisyon alıp şahinlerin uçuşunu, uçakların bıraktığı soluk izleri seyrediyor. Karıncalar çıplak bacaklarındaki ince tüylerin arasında koşuşturup duruyor. Mavi boyunlu yeşil bir kertenkele, eski tahkimat duvarlarının birinde güneşin tadını çıkarıyor; bir çaylak gelip telefon direğine tüneyince ve gölgesi duvar boyunca uzanınca, sürüngen ortadan kayboluyor.

Jérôme otların kokulu neminde uyukluyor, küvet suyunun içindeyken de böyle yapıyor, parmaklarının derisi beyazlayıp Éléonore'unkiler gibi kırışıyor, burun deliklerini kapatıp yavaşça suya dalıyor. Orada kalbinin atışını, sıhhi tesisatın boğuk gürültüsünü, lavabodaki kap kacağın tıkırtısını, televizyonun belli belirsiz mırıltısını ya da babaların pes seslerini duyuyor. Gözlerini bulanık suya açtığında, üzerine eğilmiş onunla konuşan annesinin yüzünü görüyor, ama ne dediğini anlamıyor. Jérôme nefesini tutuyor, Catherine de, çocuğun kalbi göğsünde çarpana ve derin bir nefes almak için yüzeye çıkmak zorunda kalana kadar sabırla küvetin kenarında oturuyor.

"Bir saattir küvettesin, su buz gibi," diyor, parmak ucuyla suyun yüzeyini dalgalandırarak.

Jérôme onun güzel yüzünü, hiç taramadığı, ancak topuz firketesi veya basit bir kalemle ensesinde dağınık biçimde topladığı kumral röfleli uzun saçlarını seyrediyor.

Hanımeli kokusunu sevdiğini bildiğinden onun için özel olarak satın aldığı sabunu alıyor, her daim kuru ve yumuşak avuçlarıyla ellerinin arasında köpürtüyor. Jérôme, Catherine, Gabrielle ya da Julie-Marie onu sabunlarken ılık suyun içinde ayağa kalkıp dimdik duruyor, çünkü vücudunun bakımı burnunu temizleyen, onu yıkayan, şampuanlayan, kurulayan, parmak aralarını ovalayan, genital organını silen, uzun bulmaları durumunda tırnaklarını, saçlarını kesen, pudralayan, bitlerini ayıklayan, teni-

ne yumuşacık olması ve güzel kokması için lavanta suyu serpen ve nihayet, hassas cildini güneşten korusun diye kremleyen kadınlara emanet.

Jérôme kendini, on bir yıldır ona bakan bilge ve özenli ellere bırakıyor. Annesi önce sırtını, sonra kulaklarının içini ovuyor ve her el, diğerinin hareketini tekrarlıyor. Annesi tek söz söylemeden, dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme, onu seyrederken sık sık yüzüne yerleşen mütevekkil, kederli bir ifadeyle ona bakıyor.

"Küçükken seni kendi leğeninde yıkardım... O kadar miniktin ki... Başını avucumun içinde tutardım... Sen de yüzerdin, bütün vücudunla... Leğenin içinde, sıcak suda kıvrılıp uyuyakalırdın... Karnıma geri dönmüşsün gibi... ve o kadar mutlu görünürdün ki... bense korkudan felç geçirirdim adeta... Yani bazen... Seni bırakabileceğimi düşündüğüm oldu... Elimi öylece çekebileceğimi... Bir anda banyodan çıkıp kapıyı arkamdan kapatmayı... Senin için daha iyi olurdu... Acı bile çekmez, hemen uykuya dalardın... Sonra seni sudan o kadar hızlı çekerdim ki, feryat figan ağlamaya başlardın... O zaman seni bir havluya sarar, göğsüme bastırıp seninle ağlayarak... yerde oturur kalırdım."

Çocuk çığlıkları ona kadar ulaşıyor, Jérôme kalkıyor. Bir açıklığın kıyısına kadar yürüyor ve bir ağacın gölgesinde şaşırıp kalıyor. Biraz ötede, on-on iki yaşlarında Puy-Larroque'lu çocuklar futbol maçına girişmiş. Üstleri çıplak, Jérôme onların nemli tenlerini, kızarmış enselerini ve boyunlarını, terli alınlarını, şakaklarına yapışmış saç tutamlarını seçebiliyor. Esrarengiz oyunlarını izliyor. Bağrış çağrışlarından, çiğnenmiş çimenlere çıkardıkları tükürüklerden, birbirlerinin sırtlarına indirdikleri gürültülü sillelerden, erkeklik dayanışması izlenimi vermek için birbirlerini dirsekleriyle dürtmelerinden heyecanlarını hissedebiliyor.

Çoğunu tanıyor; okuldan yakasını sıyırmadan önce anasınıfında beraberlerdi. Akşam güneşinde eriyen günleri, zil çalmadan önceki sessiz koridorları, üç köy okulu sınıfının kapıları ardındaki öğrencilerin boğuk gürültülerini, her şeye nüfuz eden kantin kokusunu, nemli kâğıt, bayat idrar ve çocuk teri kokan tuvaletlerin tozlu hava pencereleri arasından süzülen sarı ışığı, dişleri acıtıp midede patlayacakmış gibi olan soğuk suyun metalik tadını hatırlıyor.

Çocuklar oyun alanını sınırlamak için tişörtlerini yere bırakıyor. İçlerinden Lucas Campello adında sapsarı, iriyarı bir çocuk Jérôme'u fark edince kaleye doğru dönüyor. Bir an için duruyor, oyunculara bakıyor, sonra ellerini ağzında kenetleyip onlara bağırarak bir şeyler söylüyor ve parmağıyla Jérôme'u işaret ediyor. Yedi çocuk aynı anda topu bırakıyor ve son hızla önlerindeki Lucas'nın adımlarını takip ediyor. Jérôme, yarı çıplak çocukların kendisine doğru koşturduğunu görüyor. Yaklaştıkça, rotalarından sapmadıklarını görüyor. Sert bir yumruk nefesini kesiyor, bütün ağırlığını ona veren Lucas Campello'nun cüssesi altında ezilip sırtüstü yere uzanıyor, kıpkırmızı yüzü göğün mavisinde asılı kalıyor. Çocuk Jérôme'un ellerini başının üzerine sabitliyor, ardından bileklerini sıkıca çimlere bastırıyor.

"Ayaklarını tutun," diyor.

Çocuklar hemen Jérôme'un ayak bileklerini kavrıyor; biri saçlarını yakalıyor.

"Ne halt etmeye bize böyle bakıyorsun? Gözetliyor musun bizi?"

Derin bir tiksintiyle yüzünü koklar gibi yapıyor.

"Lanet olsun, leş gibi kokuyor!

"Kızıl olduğundandır," diyor oğlanlardan biri, çeteyi kahkahaya boğarak.

"Evet," diyor Lucas, "zaten domuzlarla yaşıyor. Hatta belki o da bir domuzdur; belki babası dişi bir domuzu becermiştir! Kuyruğu olup olmadığına bakmalı."

Çocuklar kahkadan kırılıyor. Jérôme ne kıpırdamaya ne de kaçıp kurtulmaya çalışıyor. Çocukların yüzleri zalimce parıldıyor.

"Geri zekâlı," diyor aralarından biri, tepkisizliğini açıklamaya çalışarak.

"Anası gibi," diye cevap veriyor Lucas Campello. Sonra Jérôme'a dönüp, "Annenin çatlak olduğu doğru mu? Köyde herkes öyle söylüyor. Annemin dediğine göre *kafadan kontakmış*."

Jérôme dikkatlice, oğlanın üzerine diktiği mavi gözlerine bakıyor, yüzüne üflediği tatlı nefesi içine çekiyor.

"Yani bütün ailen gibi. Fahişelik yapan kız kardeşin gibi. Söylenene göre bedavadan ağzına alıyormuş..."

Çocuklar keyifle bağrışıyor.

"Gerçekten mi, gerçekten mi?" diye soruyor biri, Jérôme'un öteden beri beğendiği, esmer, yeşil gözlü bir çocuk.

Lucas başını sallıyor. "Hiçbir şey istemeden herkese kendini düzdürüyormuş. Abim söyledi. Geçen ay panayır eğlencesinde, dans salonunun otoparkında onu düdüklemiş. Buna ne diyorsun bakalım embesil?"

Jérôme bakışlarını Lucas'nın cılız gövdesine, oval ve biçimsiz küçük memelerine, inip kalkan göğsünde çıkıntı yapan kaburgalarına indiriyor. Artık onun ellerini hissetmiyor. Çocuğun kemikli omzunun üzerinden yükselen güneş gözlerini kamaştırıyor. Abim dediği, egzoz borusunu kestiği bir motosikletin üzerinde gece gündüz son sürat dolaşan, yüzü iltihaplı sivilcelerle kaplı, kırmızı suratlı bir oğlan. Lucas üzerine abandığı sırada, Jérôme çocuğun abisinin bedenini Julie-Marie'nin üzerinde hissediyor, ellerini onun elbisesinin altına kaydırıyor, kalçalarını, karnı-

nı, memelerini okşuyor. Ablasının külotunu indirip onu beyaz uyluklarında buruşturduğunu, sonra da parmaklarını ya da sivilce kaplı yüzünü Julie-Marie'nin hevesli organına daldırdığını hayal ediyor.

Julie-Marie'nin, Puy-Larroque'un çok amaçlı dans salonunu çevreleyen kuru, güneşte kavrulmuş çimenlerin üzerine diz çöktüğünü, oğlanın fermuarını indirdiğini, geniş donunun tek düğmesini çözdüğünü, sonra ayağa kalkıp elbisesini, taşların ve çimenlerin iz bıraktığı dizlerinin üzerine indirdiğini hayal ediyor. Bir karıncalanma başlıyor Jérôme'un kasıklarında, Lucas Campello'nun uyluğuna dayanmış olan organı sertleşiveriyor.

"Bu salak hiçbir şey söylemiyor. Kız kardeşine orospu diyoruz hiç ses çıkarmıyor."

"Salak olan sensin. Konuşamadığını söylüyorum. Dilsiz o."

"Ne demek konuşamıyor? Kolunu tut."

Lucas, Jérôme'un bileklerinden birini bırakıyor, sonra başparmağını sağ, diğer parmaklarını da sol yanağına bastırıp çenesini tutuyor, dişlerini zorla açtırma düşüncesiyle bütün gücüyle sıkıyor.

Jérôme ona direnirken, "Git bir sopa getir," diye emrediyor.

Çocuklardan biri fırlıyor ve kısa süre içinde, elinde kırık bir fındık dalıyla geri dönüyor; Lucas dalı alıp Jérôme'un kapalı dudaklarına doğru ittiriyor, onu dişlerinin arasından geçmeye zorlarken çocuğun dişetleri yırtılıyor. Jérôme en sonunda teslim olduğunda, Lucas sopayı bir gem gibi ağzına yerleştiriyor, sonra eğilip ağaç kabuğu artıkları ve kanlı balgam kaplı dilini dikkatle inceliyor. Sopayı fırlatıp atıyor, Jérôme dilini yaralanan dişetlerinin üzerinde gezdirip yutkunuyor.

"Aslında dilini değil taşaklarını kesmek gerek. Kardeşini düdüklemesine izin veremeyiz, değil mi? Ha, embesil?"

Lucas şortunun arka cebini arayıp kör bir çakı çıkarıyor.

"Donunu indirmeme yardım edin de halledelim," diyor.

Jérôme babaların, dişi domuzların memelerinde ciyaklayan ve paytak paytak yürüyen yavruları aynı anda tutup sert baldırlarının arasına sabitlediklerini, bir neşter yardımıyla testis torbasını kestikten sonra kesiğin kenarlarına baskı uygulayarak testis kordonunu kestikleri küçük salgıbezlerini çıkardıklarını ve yavrular ağızlarında köpürüp burunlarından fışkıran sütle tiz çığlıklar atarak nafile debelendikleri sırada, bir bıçak darbesiyle kıkırdaklı kuyruklarını kestiklerini gözünde canlandırıyor. Babalar yarayı oksijenli suya batırılmış gazlı bezle temizliyor, titreyen sersemlemiş yavruları annelerinin yanına dinlenmeye bırakmadan önce kas içi demir enjekte ediyor. Koridorların zemini küçük testisler ve kuyruk parçalarıyla kaplanıyor, erkeklerin el ve kol kıllarına yapışıyor, lastik çizmelerinin tabanlarında gıcırdıyor.

Gruptakilerden biri, Jérôme'un eskiden beri bakışlarından ve solgun teninden, koyu renkli düz saçlarından hoşlandığı çocuk, "Onu rahat bırak," diyor en sonunda.

"Ben gidiyorum. Haydi beyler oyuna devam ediyoruz. Bahse girerim, size 2-0 koyarız!"

Yatışan çocuklar onu onaylıyor ve Jérôme'un kolunu bacağını bırakıyorlar. Kan yeniden uzuvlarına hücum ediyor. Oğlanlar, üzülmüş numarası yaparak çakısını katlayıp cebine koyan Lucas'yı orada yalnız bırakıp ayağa kalkıyor ve uzaklaşıyorlar.

"Ne kötü. Daha eğlenmeye yeni başlamıştık."

Solgun göğü yeniden kaplayarak Jérôme'un üzerine doğru eğiliyor, köpüklü bir tükürük şeridi ağzından yavaş yavaş oğlanın yüzüne iniyor, tam dudaklarına değmek üzereyken gürültüyle geri çekiyor, sonra elinin ter-

siyle ağzını silip ayağa kalkıyor. Jérôme acıyan ellerinden destek alarak doğrulup oturuyor, gözünü kamaştıran güneş yüzünden sersemlemiş. Lucas Campello burnunu çekiyor, boğazını temizliyor, bir karahindiba filizine takılan bir tükürük savurduktan sonra geri dönüp koşaradım diğer çocuklara katılıyor.

* * *

Jérôme bileklerini ovalıyor, bir sıcak hava balonunun uzaktaki uçuşuna bakıyor. Ayağa kalktığında, çocuklar artık onun varlığına aldırış etmeksizin, yeniden toplarının peşinde koşuyor. Jérôme arkasını dönüp köy yönünde uzaklaşıyor.

Henri kısırlaştırıp kuyruğunu kestiği yavruların sonuncusunu bırakırken, "Kız kardeşine bakışlarından hoşlanmıyorum, biliyorsun," diyor; hayvan çıplak betonda sendeliyor, seğirmelerle titriyor, küçük kuyruğunun tepesinde kızıl bir damla var.

Neşterin ucuyla yavru domuzu işaret ederek, "Ayağını denk alsan iyi edersin yoksa onunla aynı muameleyi göreceksin," diye ekliyor. Jérôme testislerinin karnına doğru çekildiğini, taşaklarının büzüştüğünü hissediyor.

Julie-Marie onu yıkarken kızın ellerini hissediyor. Gabrielle ve Catherine'in hareketlerini taklit etmeyi, teyzesine destek olmak için küçük anne rolünü üstlenmeyi çok erken öğrendi o. Jérôme, saçlarının ipeksi buklelerini seyrediyor, bir tutam alıp parmaklarına doluyor, Julie-Marie de ona gülümsüyor. Daracık banyolarında, küçük elektrikli ısıtıcının altında hareket ederken, onun Gabrielle'den ödünç aldığı, ter kokusuyla birleşen hoş vanilya kokusunu duyuyor. Kızın dikkati hâlâ yalnızca ona yönelik, Jérôme ablasının sadece ona ait olduğundan, sevgisini sadece ona adadığından kuşku duymuyor.

Tıpkı tarlafaresi ölülerini büyükannenin kapısının eşiğine kadar getiren kediler gibi, o da saklandığı yerden çıkardığı, avladığı, yakaladığı hayvanları getiriyor ona. Julie-Marie ritüelinden hiç şaşmaz: Oğlan ona, kapağını tirbuşon ucuyla deldiği ve bir mutfak bezine sarıp reçel kavanozuna kapattığı hayvanı –sevdiğini bildiği için genellikle bir kelebek, bazen kanatsız bir böcek veya bir peygamberdevesi– getirir. Julie-Marie her seferinde şaşırır ve haykırır:

"Bir sürpriz! Acaba içinde ne var?"

Kıymetli hediyeyi kucağına yerleştirir, sonra özene bezene elbezindeki düğümü çözer. Onu memnun etmek için sırıtır. Ardından, aynı özenle, kelimelerin kifayetsiz kaldığını belirtmek için gözlerini ve ağzını kocaman açarak reçel kavanozunu göz hizasına yaklaştırır, çırpınan ya da cama yapışıp öylece duran yaratığı seyreder.

"Bu olağanüstü."

Onu bir süreliğine tutar, bazen karnına bastırır, Jérôme'u elinden tutup kendine doğru çekme, alnını öpme, ellerini saçlarında gezdirme, onun güven verici, tanıdık kokusuna sarılmasına izni verme vaktidir.

Sonra da, "Artık onu salalım mı?" diye sorar.

Jérôme bunun üzerine onun elini tutar, çiftliğin arka tarafına, babaların artık bakımını yapmadıkları, çamaşır iplerinin ilerisindeki uzamış otlara doğru götürür. Julie-Marie reçel kavanozunun kapağını açar. İkisi birlikte kelebeğin kanatlanıp uçmasını ya da böceğin, artık hangisi olursa, beceriksizce çalılıkların arasında onlardan uzaklaşmasını seyrederler. Koca meşenin yanından geçerken, Julie-Marie de onun gibi, sunak çocuğu Jean Roujas'nın cesedinin ağacın en alt dalında sallandığını, on yıllardır, ip bükülünceye kadar bir o yana bir bu yana dönüp durduğunu görüyor mu?

Yolun kenarında, çimenlerde yavru bir tavşan dolaşıyor. Jérôme yaklaşıp yere çömeliyor. Hayvan onu kokluyor ama kaçmıyor. Miksomatöz yüzünden kör olmuş. Gözkapakları kapalı, sarımsı bir akıntıyla birbirine yapışmış. Yavru tavşan bunaltıcı sıcakla sıkıştırılan, iltihaptan yanan gözlerine yalnızca bir parıltı olarak ulaşan ışıktan çözünmüş âleme dikkat kesilerek aniden kafasını kaldırıyor.

Jérôme elini uzatıyor, hayvanın seğiren postunu okşuyor. İnsanların aşıladığı bu hastalığı iyi biliyor. Çok sayıda tavşanın hendeklerde, tarlalarda, yollarda öldüğünü gördü ve onları eski kiliseye götürdü. Şimdi etrafa bakıyor, gözüne yarısı toprağa gömülü büyük bir taş ilişiyor, bir karınca yuvasının dehlizlerini açığa çıkararak kazıp taşı çıkarıyor. İşçi karıncalar, çenelerinin arasında sayısız yumurta, oradan oraya gelişigüzel kaçışıyor.

Jérôme taşı kendisine yaklaştırıyor ve onu, görünüşe göre bir an için gölgesinden faydalanan ve yavaşça çimenlere uzanan tavşanın yanına kadar götürüyor. Çocuk hayvanın yanına çömeliyor, ardından taşı kaldırıp üzerine indiriyor. Ânında ölen tavşan boylu boyunca uzanıyor, göğüskafesi ezilmiş, pembe dili ağzından fırlamış, karnındaki tüyler beyaz bir kese içindeki bağırsaklarının dışarı çıktığı bir yaraya açılıyor. Ayaklarından biri seğiriyor.

Ablası hiçbir şey istemeden herkese kendini düzdürüyor.

Jérôme taşı yeniden kaldırıyor ve tekrar tekrar tavşanın üzerine indiriyor, ta ki hayvandan geriye yolun kenarındaki çimenlere gömülmüş, biçimsiz, kanlı bir kürk yığınından başka bir şey kalmayıncaya kadar; ardından kendini cayır cayır yanan asfalta bırakıyor, bakışları hayvanın zavallı cesedine dikili.

Buna ne diyorsun bakalım embesil?

* * *

Nihayet sakinleştiğinde tavşanın kalıntılarını yerden sıyırıyor, tişörtünü çıkarıyor, topladığı küçük cesedi koymak için asfaltın üzerine yayıyor. Güneş, sırtıyla ensesini yakıp kavursa da aldırmıyor, top gibi yuvarladığı tişörtü karnına bastırarak yolun ortasında yürüyor.

Bir incir ağacının gölgesine gelince bir sopayla dar bir çukur kazıyor. Yavru tavşanın ölüsüyle eğreti kefenini oraya atıyor, sonra üzerini kapatıyor ve tümseği ağacın köklerinden çıkardığı küçük taşlarla kaplıyor. Uzun süre kımıltısız kalıyor, bitkin, gözlerini küçük mezara dikmiş. Dişetleri hâlâ acıyor. Tükürüğünde demir tadı var.

Kansızlığı önlemek için onları aşılıyoruz, görüyorsun, yetersiz, kötü kanla doğuyor, çabucak büyüyor şimdinin domuzları, ayrıca annelerin sütlerinde yeterli demir yok, bu yüzden onları desteklemek lazım.

Hidrojen peroksitli beze rağmen enjeksiyon bölgesi bazen enfekte oluyor ya da yavru alerjik tepki vererek anafilaktik şoktan ölüyor. Bu durumda babalar deftere bir kayıt düşüyor.

Toprağın altında hareketsiz yatan tavşan, eski haline dönmek ve ona rehberlik edecek kendisi gibi kör köstebeklerle karşılaşmasını sağlayacak bir yuva kazmak için Jérôme'un uzaklaşmasını bekliyor olabilir mi? Ya da hayvan rasgele deliklerinin birinden, dibinde küçük Émilie Seilhan'ın cesedinin yattığı havuza giden yolu bulabilir ve böylece küçük kız onu evcilleştirmeye çalışırken günler artık o kadar uzun gelmeyebilir, kim bilir?

Jérôme kalkıp çiftliğe doğru yürüyor.

Julie-Marie artık onun ve ikizlerin oyunlarını eskisi gibi izlemiyor, bir zamanlar onların yanında olmaktan, yürüyüşlerine eşlik etmekten, Pierre ve Thomas'nın gevezeliklerine katılmaktan memnundu. Şimdilerde daha dalgın, ilgisiz görünüyor, davetlerine belli belirsiz, çoğu zaman olumsuz yanıtlar veriyor. Ev işlerinde Gabrielle'e

yardımcı olmaya devam ediyor, ama daha isteksiz ve uyuşuk. Her zamanki gibi, sabah erkenden çamaşırları asıyor. Jérôme odanın penceresinden bunu izlemek için kalkıyor; uzun otların üzerine su damlatan çarşaflar, susuzluklarını gidermek için onların üzerine konup hareketli antenleriyle kumaşı yoklayan tavuskelebekleri, bazen kızın etrafında koşup zıplayan, Julie-Marie'nin isimleriyle çağırdığı ve ayaklarının dibine getirdikleri sopaları fırlattığı köpekler. Jérôme belli belirsiz, dünyanın hassas dengesinin bu ânın tekrarına, tekrarlanan bu eylemlere bağlı olduğunu hissediyor, artık diğer tüm eylemler silindiğine ve şafak vakti gelip yanına uzansın diye odasının kapısını ona açmadığına göre, *hadi bakalım büyüdün sen artık, buna gerek yok*, şimdi çıplak vücudunu ve küçük bir kızken çimenlere uzanıp eteğini kaldırdıktan sonra... açılması için dudaklarını ayırarak –gördüğü şey çorak arazilerdeki manolyaların taçyaprakları gibi uçuk pembe bir çiçek mi yoksa uyluklarının arasına gizlenmiş bir hayvan, bir kara yaratığı mı bilemiyor– uluorta sergilediği tuhaf organını ondan gizlediğine göre, *hayır artık olmaz, yapamayız.*

Jérôme'u kollarıyla, okşamalarıyla, öpücükleriyle sarıp sarmalayıp boynunda ve alnında nemli tükürüğünün taze izini bırakmadan önce reçel kavanozundaki böceğe bakarak, "Olağanüstü," diyor bininci kez ama artık bu hediyeleri güçbela maskelediği bir yılgınlıkla kabul ediyor, elbezini aceleyle açıyor, kavanozu en yakın mobilyanın üzerine koyuyor, dudaklarında zoraki bir gülümseme (*işte bir tane daha, bunu yapmak zorunda değilsin biliyorsun, bu zavallı hayvanları rahat bırakmalısın*), kardeşi yapmazsa artık bırakmayı aklından geçirmediği, kavanozun dibinde buruşmuş, sırtüstü uzanmış, bacakları katlanmış böceği hemen unutuyor.

Jérôme çiftliğin kapısını iterek açıyor, köpekler hangarın gölgesinde, kulübelerinde ya da makine hurdalarının altında kestirirken ve ikizler uyuklarken öğleden sonra bu saatte tamamen sessiz olan avluya giriyor. Catherine'in ölülerin arasından dönüp büyük bir temizliğe giriştiği günlerde, içeriye havanın girmesi ve çamaşır sularıyla yıkanan zeminin kuruması için pencerelerin açık kaldığı oluyor.

Bu ev ağıl gibi kokuyor, oradan gelir gelmez yıkanmanızı istemek çok mu?

Jérôme paspasın geçişiyle koyulaşan zeminden yükselen kokuyu içine çekiyor. Evin öğlen iki sularındaki sessiz, uyuşmuş halini her şeyden çok seviyor; kepenkleri kapalı, karanlığa gömülmüş, saatler ilerledikçe bir duvardan diğerine hareket eden ışık çizgilerinin belirmesiyle bölünen boş odalar; hepsi zamanı durduran bir yaz güneşiyle yıkanmış, ısınmış duvar kâğıtlarının ve yatak çarşaflarının kokusunu yayan sessiz ve tozlu odalar. Merdiveni çıkıyor, bir eli tırabzanda etrafa kulak veriyor. Büyükbabanın odasının kapısını itiyor, içeri girip yatağın kenarına oturuyor. Kendi haline bırakılmış çerçevede, aile mezarlığının mermerine kazınmış isimle bağlantılı olduğunu bildiği genç kadın ona bakıyor. Fırtına kopacağa benziyor çünkü fotoğraf daha karanlık, fındık ağacının dalları rüzgârda sallanıyor gibi. Sol köşede bir parça gökyüzü sonsuzca yükselirken, arka planda biteviye koşan çocuğun bulanık silueti, fotoğrafın sınırlarının ötesinde toplanan büyük bulutların yuvarlanarak ilerlediğini görmek için belli belirsiz başını eğiyor. Élise'in gözleri her zamankinden daha endişeli, kaşları hafifçe çatılmış, dudakları yarı aralık, ona bir şeyler söyleyecekmiş, bir nasihatte, bir uyarıda bulunacakmış gibi; dikkatlice bakınca, şimdi Jérôme'a, yuvarlak karnının üzerinde, elbi-

sesinin kumaşını ellerinin arasında bir parça sıkıyormuş gibi geliyor.

* * *

Erkeklerin bedenlerini umursamıyor. Organlarını içine alıyor, bekâretlerini alıyor, spermlerini süt gibi sağıyor. Julie-Marie de istediğini, kendisine verdiklerini çekinmeden alıyor: iki-üç sigara, küçük bir mektup, yamru yumru gümüş bir zincir, annelerinden ya da kız kardeşlerinden aşırdıkları bir şişe parfüm. Verdikleri nesne ne kadar bayağı, ne kadar gülünçse onu gizliden gizliye o kadar memnun ediyor. Kupalarını etajere diziyor. Bazen Jérôme'un özgürlüğünü kıskanıyor ama yaz ortası, sadece erkek kardeşinin, ikizlerin ve annesinin hayaletinin eşliğinde geçen sıkıntılı günlerin ne kadar korkunç olduğunu ona hatırlatıyor. Bu yüzden, kaçmayı başardığında, köyün yollarından, sokaklarından geçiyor. Su kulesinin yakınlarında, köy salonunun arkasındaki duraklarda toplaşan delikanlı grubuyla karşılaştığında oyalanıp onlarla flörtleşiyor. Bazen biri gruptan ayrılıyor, sonra onu çekerek götürüyor; bazen de kendilerine katılmasını işaret ediyorlar ve hep birlikte bir koruluğun kenarına, bir saman ambarının gölgesine doğru uzaklaşıyor ya da bir arabanın arka koltuğuna geçiyorlar.

On dört yaşında bir orospu gibi makyaj yapmayacaksın, git hemen yüzünü yıka, üzerini değiştir.

Bütün bunlar yarın hatta ertesi gün de daha iyi hissedeceğinin işaretiymişçesine, Catherine'in bir sabah kızının kendisine makyaj yapmasına izin verip vernikli ahşap kutuyu açtığında, Julie-Marie'nin çektiği bir göz kalemi için... Tek söz söylemeyen kız yavaşça merdivenleri çıkıyor, banyoya girip sabunlanıyor, sonra üzerinden su damlayan yansımasını izliyor... Artık uysalca boyun eğ-

mesi, kendisine çocuk gibi davranılmasına tahammül etmesi gerekmeyen, Serge'in anne rolünü üstlenmesini, Jérôme'la Catherine'e göz kulak olmasını beklediği, küçük bir kıza ait olmayan küçük bir kız yüzü.

"Anlıyorsun işte, sana ihtiyacım var, ağıl bütün zamanımı alıyor, ailenin reisi bir anlamda sensin."

Yağ lekeleriyle, hatta düşünmek bile istemediği çok daha iğrenç şeylerle kaplı mavi iş tulumuyla babası içler acısı değil mi? Nefesi tütün ve kimse farkına varmadan gizlice içtiğini sandığı alkol kokmuyor mu?

"Ah, o hep içiyordu, burada delikanlılar hep içerdi, ehlikeyftirler ama kardeşinin doğumundan önce bu kadar çok içmiyordu... Sonra annen tamamen hastalanınca bu ona kötü bir darbe indirdi."

Zayıflığını –Henri yüzünden, Jérôme yüzünden, Catherine yüzünden; böyle şeyleri yüksek sesle dile getireceğinden değil elbette ama onunla ilgili her şeyden açıkça anlaşılan bu– saklamak için nafile yere kullanmaya çalıştığı otoriterliği de, sorumluluklarından bu şekilde kurtulmaya çalışıp, körü körüne domuzlarıyla ilgilenmeyi yeğlemesi, ardından barlarda körkütük sarhoş olması da içler acısı. Ve hangi yöne, kime yönelteceğini bilemediği o öfke patlamaları, şiddet...

Julie-Marie artık kardeşini yıkamak ya da annesini giydirmek değil, bütün gençler gibi dışarı çıkmak, yollarda motosikletle dolaşmak, en geç gece saat on birde eve dönmesi gerekse de durakta esrar içerek gevezelik etmek istiyor fakat büyükbaba, baba, amca kimsenin karşı koymasına izin verilmeyen mantıkdışı yasalarını dayatmaya devam ediyor.

Babası rezil bir halde, eve yüzünde morluklarla gelip –şimdilerde daha az ama yaşlandıkça sıklaştı– gözlerini kaçırıyor; bininci kez bar çıkışı kavga ettiği ve gece her zamanki gibi yüzü kaldırıma dayalı, ağzı kan içinde

bittiği için utanç içinde, ne de olsa eskisi gibi çevik değil, ayrıca hevesi de kalmadı (erkekler, geceleri ortaya çıkan şiddet, siyasi bahaneler; ters bir bakış, yanlış bir söz üzerine çıkan tartışmalar, kavgalar hatta alkol konusunda), yine de bir gün kendi çocuklarını tokatlamaktansa dayak yemeyi yeğliyor.

Julie-Marie'nin, onun içinde tuttuğunu bildiği, zaman zaman yükselip patlayan bütün öfkesine rağmen onlara hiç el kaldırmadı. Hiç kuşkusuz kendisiyle bir anlaşma yaptı, genç kız okula giderken bazen onu avluda, camları buğuyla kaplı arabasında buluyordu. Julie-Marie'ye göre, o akşamlar yatmak için eve girmeme nedeni motoru durdurup kapıdan geçer geçmez uykudan ve viskiden yığılıp kalması ya da Catherine'in kapısının kapalı olması ve ona içeriye girmesini yasaklaması değil, o sırada yapabileceğini hissettiği şeyden korkmasıydı. O da kendinden korkar olmuştu.

Belki başka bir ayyaşın indirdiği darbeler onu bir süreliğine bu kinden, bu kör garezden arındırıyor, esirgiyor ve bir kaldırımda huzur içinde yatıp kalmasına ya da bir oluktan su yalamasına izin veriyor. Belki de hâlâ kavga etmesinin nedeni sadece alışkanlık, rutin, refleks veya nostaljidir. Yahut can sıkıntısıdır, kim bilir? İnce parmaklarının uçlarını onun şişmiş ve buruşturarak kendisine bıraktığı yüzünde gezdiren, Serge'in dışarıdaki düşman dünyayla karşı karşıya geldiğini ve barbarları kapılarından içeri sokmadığını düşünen Julie-Marie, Catherine'in kederli bakışları altında, tartışılmaz gücünün kanıtı olarak babasının onun için şişirdiği pazılarını yoklayan bu kız artık bunu umursamıyor.

Sen artık benim küçük karım gibi bir şeysin.

O asla büyümemeli, babasının ve erkek kardeşinin sevgisine asla ihanet etmemeli, çiftliğin ve ailenin karşılanması hatta önce gelmesi gereken arzulardan başka

arzuları olmamalıydı. Bununla birlikte arzuları, önüne geçilmez istekleri var ve bunlar artık eskisi gibi değiller, doğayla, Jérôme'un ona getirdiği hayvanlarla, özsularını sızdıran ağaç gövdeleriyle, katırtırnakları ve olgunlaşmış buğday koruluklarının kokusunu yayan su sarnıçlarıyla, hatta Jérôme'un korkuyla karışık arzulu bakışlar attığı onun çıplak, henüz gelişmemiş küçük kız bedeniyle tatmin olmuyorlar.

Yanlış bir şey yapmadığından emin, sadece bu büyük kaynamaya, içlerini kaplayan, her şeyin kısa süreliğine tatmin olduğu bu doyumsuz, muazzam şevke karşılık verdiği inancıyla kendisini zarafetle sunduğu küçük bir çocuğun saf sevgisiyle yetinmiyor artık: sulama kanalının soğuk suyuyla tüylerin diken diken olması, hayvanların kürkleri, şehvetleri ve çiftleşmeleri, kavurucu yaz geceleri ve yol kenarlarındaki saman alevleri, terli elleri ve mora çalan böğürtlen çalılıklarında gizlice sarılmaları; görüp hissedebilecekleri, dokunabilecekleri her şey, çiftliğin ve ötesindeki kırsal arazinin tüm evrenini bir arada tutabileceklermiş gibi, kendilerini doldurmadan, onları asla tatmin etmeden içlerine dökülen her şey. Julie-Marie bundan usandı. Şimdi istediği, herhangi bir şeye yeğler göründüğü, dışarıdaki şiddet.

Julie-Marie her zaman başka çocukları, onların havailiklerini, kayıtsızlıklarını, gaddarlıklarını kıskandı ama asla gerçek anlamda onların, kendiliğinden oluşturdukları gruplardan birinin bir parçası olmayı başaramadı. Aralarına karışıp ortamlarına girmesini sağlayacak en küçük bir çatlak bulamadan dışarıda durdu. Okulun bahçesinde oyalanıyormuş gibi yapmayı öğrendi zira bariz can sıkıntısı ya da durgunluk, ufacık bir değişikliği gözden kaçırmayan diğer çocuklara şüpheli görünür. Yıllarca onların etrafında belli belirsiz oynadı, aralarına ka-

rışmaya çalıştı, hareketlerini taklit etti, adımlarını onlarınkine uydurdu, anlaşılmaz çığlıklarını tekrarladı. Oyunları, o ve Jérôme'un çiftlikte oynadıklarından o kadar farklıydı ki...

Uzun zaman önce, bir dişi domuz doğum sırasında öldü. Julie-Marie amcasının neden bu domuzun yavrularından birini, başka bir dişinin yavrularının arasına değil de izole bir kulübede tutulan bir köpeğin yavrularının arasına koyarak kurtarmaya çalıştığını hâlâ bilmiyor. Eniklerin kokusuyla gizlenen domuz yavrusu, küçük bir köpek gibi emdi ve büyüdü, onlarla uyudu, onlarla oynadı, topların peşinde koştu, hatta onlar gibi hırlamayı öğrendi, belki de onlardan biri olduğuna inandı. Sonra birden ortadan kayboldu. Julie-Marie ve Jérôme yavrunun buhar olup uçtuğu bir sabah, onu ne anne köpekler için ayrılmış barınak alanında ne de avluda bulabildiler. Yavrular sütten kesildiği için anne köpeğin analık içgüdüsü körelmiş, domuzu enselemişti ve büyükbabanın ara sıra onlara yiyecek olarak attığı küçük domuzlardan birini kendi yavruları arasında görünce onu öldürüp leşini gerçek yavrularıyla paylaşmıştı.

Çocuklar Julie-Marie'nin etraflarında dönen, ortakçı varlığına tahammül etmeyi öğrendiler, bazen de kendilerine yaklaşmasına izin verdiler; bir oyun, bir teneffüs, bir ittifak ya da bir dolap çevirme sırasında aralarına aldılar onu, sonra da ilgilerini kaybedip alelacele tekrar kendi yörüngesine geri koydular. Aynı yaştalar, aynı dili konuşuyorlar, ama belki de babaların aşıladığı temel bir farklılık onu diğerlerinden ayırıp uzaklaştırıyor. Çocuklar büyüdükçe Julie-Marie ilkin onlara kayıtsız kaldı. Onu artık görmüyorlardı, aralarında süzülüyor, renksiz varlığına bir süre için katlananlara yapışıyor, bezginliklerini ve sıkıntı-

larını belli edip, fazla uzatmadan ona yol vermek istediklerinde başka çocukların yanına sürükleniyordu.

Sınıf arkadaşları ona hakaret etmeye başladığında ise Julie-Marie nihayet ondan bir şey beklediklerini, kendi gözlerinde ona bir varoluş yolu sunduklarını düşündü ve bu beklentinin Serge'in, Jérôme'un, hatta Catherine'in onun için gerçekleşmesini istediklerinin tam tersi olmasını umursamadı. Aniden ve anlaşılmaz bir şekilde çocukların ilgisini çeken, şiddetlerini ona yoğunlaştıran neydi? Onu kendilerinden biri olarak kabul etmemişlerdi, en azından dalga geçtikleri çocuk kılığının altında keşfettiklerini düşündükleri şeyi kendi rızasıyla kabul edene kadar: kolay kız, orospu, sürtük; onlara sarılmayı, öpmeyi, tükürüklerini içmeyi, tüysüz tenlerini okşamayı, kendisini onların acemi bedenlerine bırakmayı kabul edene kadar.

* * *

İzlerin ortaya çıkışını takip eden günlerde erkekler Canavar'ı bulamıyor. Ağustos ortasına kadar Henri'nin komutası altında, sırayla birkaç saat dinlenerek devriye gezmeye devam ediyorlar. Fakat damızlık bulunamıyor ve izler Ovalar'ın kenarında yitiyor. Hasat gecikiyor, saplantısı yüzünden sürüklenip çiftlik işlerinden uzaklaşan babanın, oğulların tarlaya ve domuz ağılına dönmesine, hasata el atmasına, ambarlama yapmasına izin vermekten başka seçeneği kalmıyor.

Yaz boyunca başka düşükler de yaşanıyor, ama bu durum başlangıçta seyrek olduğundan Serge ve Joël paniğe kapılmadan bunları kaydetmekle yetiniyorlar. Sonra, eylül ayının ilk haftasında bir sabah, iki kardeş gebe domuz sürülerini denetlerken çok sayıda ölü doğumla karşılaşıyor. İkisi de ayrı bölmelerde çalışarak onları birbirlerinden ayıran bariyerlerin üzerinden bakışıyorlar.

"Tuhaf bir şeyler oluyor," diyor Serge.

Düşük sonucu doğan yavruların sayısını not defterine yazıyor.

"Sende kaç tane var?"

"Burada yedi, orada dokuz. Bu bölmede de dokuz, o taraftakinde on bir," diye cevap veriyor Joël.

"Hayra alamet değil. Hiç değil. Geride bir şey kalmadığından emin olmak için tüm bölmeleri aramak lazım... Sen ilgilen, hemen dönerim, bir şeye bakmam gerekiyor."

Serge binanın çıkışına gidiyor ve Henri'nin bürosuna doğru yöneliyor. Bir an tereddüt ediyor, anahtarları bulmak için ceplerini karıştırıyor, bulamayınca yedek anahtarı kilide sokuyor. Havasız ve soğuk küllük kokan dar odanın kapısını iterek açıyor. Düğmeye birkaç kez bastıktan sonra Henri'nin floresanları değiştirmediğini anlıyor. Çalışma masasının lambasını yakmak için ilerlerken tabanlarının altında cam kırıkları çıtırdıyor. Alüminyum ızgara hâlâ yıpranmış deri koltuğun üzerinde sallanıyor, masanın köşesinde kan damlaları kuruyup kararmış. Vaktiyle ona bir kabalayı, bir mandalayı hatırlatan, gizli anlamına bir tek babanın vâkıf olduğu duvardaki hayvancılık takvimi, çiftliğin gündelik işleyişini domuzların döngüsüne, çiftleşmeye, doğuma göre belirliyor, domuzların yaşamlarını ve ölümlerini düzenliyor. Joël kapıda belirdiği sırada, Serge not defterindeki verileri takvimdeki tahminlerle karşılaştırıyor.

"Belki de bu karmaşayı çözme zamanı gelmiştir," diyor.

Serge omzunun üzerinden ona bir bakış atıyor.

"Normalde yüzde beşten fazlasını kaybetmememiz gerekirken, ilk etapta doğanların yaklaşık yüzde otuzunu kaybettik. Hiç böyle bir şey yaşamamıştık..."

"Bunu onunla konuşmamız gerek," diye karşılık veriyor Joël.

Serge bir sigara yakıyor ve ayağını gergin gergin yere vurup ona bir şeyler açıklayacakmış gibi takvimin gizemlerini dikkatle inceleyerek uzun süre sessiz kalıyor.

"Hayır," diyor kardeşine doğru dönerek. "Şimdilik ona hiçbir şey söylemiyoruz. Yemlikleri kontrol edip sabah ve akşam ateşlerini ölçüyoruz."

"Ya yarın mezbahaya gitmesi gereken otuz hayvan?"

"Onları göndeririz. Zaten besi alanı etkilenmedi. Mezbahayı arayıp onaylarsın."

Bürodan ayrılıp ağıl binalarına dönüyorlar.

"Bilemiyorum," diyor Joël, Serge'in yanında yürürken. "İhtiyar ondan bir şeyler gizlediğimizi öğrenirse..."

"Onu bulmaya gitmek ister misin? Kahretsin! Nerede olduğunu bile bilmiyorum. Ona güvenemeyeceğimizi anlamıyor musun? Böyle bir şeyi kaldıramaz, sonra kabak yine bizim başımıza patlar."

Yeniden doğum binasına girmeden önce botlarını dezenfekte ederlerken Joël bir şey söylemiyor.

"Dinle," diyor Serge, "durumu aramızda halledebiliriz. Bütün bu pisliği temizlemekle, semptom gösteren domuzları sistematik olarak ayırmakla başlayalım işe... Bölmelere girmeden önce tabanlarımızı temizleriz, başka bir binaya geçtiğimizde botlarımızı değiştiririz..."

Joël başını sallıyor ve kanlı yavru kalıntılarını, plasenta keselerini toplamaya girişiyorlar, sonra amniyotik sıvı birikintilerini basınçlı hortumla temizliyorlar. Tahılı yalaklara döktüklerinde sadece iki domuz yemiyor. Kayıtsız, uzak duruyorlar.

"Bunun ateşi var. 41 derece," diyor Joël, civalı termometreyi hayvanın rektumundan çekip çıkarırken. "En azından veterinere haber verip tetkikte bulunmasını istemeliyiz."

"Öyle yapalım, tamam... Bu arada onları ayırmadan önce soğuk suyla yıka," diye yanıt veriyor Serge.

Sonraki günlerde doğum binasının tamamını dezenfekte ediyorlar. Joël hasta domuzları diğer domuzlardan ayrı bir bölmede topluyor. Serge sonunda veteriner Leroy'ya haber vermeye razı oluyor fakat son iki ay içinde gerçekleşen çiftleşmelerin ve düşüklerin bir kısmını takvimden çıkarmaya dikkat ediyor. Ertesi gün sabah erkenden, kardeşler evden çıkmaya hazırlanırken Michel Leroy arabasını avluya park ediyor.

"Ben ilgilenirim," diyor Serge. "Baba nerede?"

"Bilmiyorum. Sanırım uyuyor," diye cevap veriyor Joël, "4x4 orada, gece geç saatlerde geldiğini duyar gibi oldum."

"Sen burada kal. Uyanır ve soru sorarsa ona bunun rutin bir ziyaret olduğunu söylersin."

Serge parkasını üzerine geçirip çıkıyor. Joël onun Leroy'yı karşılamaya gidişini izliyor, yürüyüş biçiminden hâlâ akşamdan kalma olduğunu tahmin ediyor. Leroy kendisine epey büyük gelen bir yağmurluk giyen, seyrek saçlı, sıska, uzun boylu bir adam. İki erkek tokalaşıyor, karşılıklı bir-iki laflıyor, sonra ağıla doğru uzaklaşıyorlar.

Veteriner, "Baban nasıl?"diye soruyor yolda.

"Yorgun. Bir şeyler saklıyor ama ne olduğunu bilmiyoruz. Bu yüzden başbaşa görüşmeyi istedim, sen ve ben. Onu endişelendirmeye gerek yok," diyor Serge.

"Daha detaylı anlat, telefonda kaçamaklı konuştun..."

"Doğum bölümünde bazı sorunlar tespit ettik. Ateşleri yüksek, kayıtsız dişi domuzlar... İştahları yok... İlk yavrulama sırasında çok sayıda düşüğümüz de oldu..."

"Semptomlar ne zaman başladı?"

"Bizi uyaran düşükler oldu. Galiba birkaç hafta? Olsa olsa bir ay önce..."

Ağıla gelip tulumlarını ve botlarını giyiyor, sonra da binaya giriyorlar. Leroy dört hasta dişiyi muayene ediyor, bakışlarını hayvanların sırtına dikmiş, isteksiz ya da dalgın görünen, güçbela yanıt veren Serge'e sorular soruyor. Sonra da kalan bölmeleri inceliyorlar.

Veteriner omuz silkerek, "Tamam," diyor en sonunda, "bu durumda çok endişe verici bir şey görmüyorum. Geniş spektrumlu bir antibiyotik deneyerek başlayabiliriz..."

"Bazı enfeksiyonları tespit etmek için zaten her yıl damızlıkların bir kısmını kontrol ediyoruz, geri kalanını da profilaksi yoluyla uygulanan bir tedaviyle önlüyoruz."

"Bu yüzden fazla endişelenmiyorum. Yine de numuneler üzerinde bir analiz isteyeceğiz. Başka düşükler yaşanırsa hepsini laboratuvara gönderin, ölü doğanları, plasentaları vs. Yiyeceklerini de kontrol etmek gerekecek. Buğdaydaki çavdar mahmuzunun bir ağılın gebeliğini etkilediğine şahit oldum. İlk başta aklımıza gelmedi ama sonra domuzlar çılgına döndü, dişiler arka arkaya düşük yaptı..."

"Anladım," diyor Serge.

İki adam koridorlarda bir süre daha konuştuktan sonra Leroy izin istiyor. O gittikten sonra midesi bulanan Serge, doğum binasının arkasına biraz hava almaya çıkıyor. Altındaki tahliye borularının ağılın kara sularını köpürtüp çukura akıttığı geniş beton blokta daireler çizerek yürüyor. Viskisinden bir yudum alıyor ve içki çenesine, yeni çıkan ve gri kıllarla bezenmiş sakalıyla kaplı boynuna damlıyor, sonra birden yere çömelip alkol ve safra kusuyor. Dört ayak üzerinde spazmlarla sarsılarak uzun süre öylece kalıyor, çıkaracak hiçbir şey kalmayınca hava geğirip diyaframının her kasılışında inliyor. Kendini sakinleştirmeyi başardığında yana doğru yığılıyor, sonra sırtüstü dönüyor, bütün gücü tükenmiş, bütün dü-

şüncelerinden sıyrılmış, gözleri yaşlı, parça parça bir göğe bakıyor. Arkasından bir kapı çarptığında güçlükle doğruluyor. Joël ona doğru ilerliyor.

"Bana bir sigara ver," diyor büyük oğlan.

Joël cebinden bir paket çıkarıyor, yüzünü buruşturarak sarımsı safra birikintisine göz atıyor.

"Gerçekten bok gibi görünüyorsun..."

"Teşekkür ederim," diyor Serge, bir eliyle çakmağını tutarak.

"Yolda Leroy'yla karşılaştım. Neden ona söylemedin?"

"Neyi?"

"Gerçeği. Domuzlar hakkındaki bütün her şeyi."

"Sana her şeyin kontrol altında olduğunu söylüyorum, lanet olsun! Umarım bir şeyler yumurtlamadın?"

Joël kafasını sallıyor, sonra bir müddet sessiz kalıyor.

"Semptomları azımsamaya çalışmana anlam veremiyorum..."

Serge iç geçiriyor, ardından sigarasından derin bir nefes alarak beton blokta daireler çizmeye devam ediyor.

"Leroy durumu tam anlamıyla bilse belki bir tedavi uygulayabilirdi..."

"Zaten bir tedavi var, bunu sen de benim kadar iyi biliyorsun, bütün dişi domuzlar antibiyotikli, daha ne istiyorsun?"

"Bilmiyorum. Bazı tetkikler ve bir antibiyogram yaptırmak, bunu ihtiyarla konuşup kafa kafaya vermek. Eli kolu bağlı oturup durumun kendi kendine düzelmesini beklemektense bir şeyler yapmalıyız."

Serge alayla dudak büküyor.

"Yeterince çaba göstermediğimizi mi düşünüyorsun? Haydi git bul onu! Haydi! İki aydır vaktini bu lanet olası araziyi didik didik taramakla geçiriyor. Halini gördün mü? Zayıflamış, canlı cenazeye dönmüş, kendi kendine konuşuyor. Delirmiş!"

"Doktor çağırmalıyız."

Serge bir an için susuyor, çukurun yanında ileri geri salınarak sigara içiyor.

"Sana söylemem gereken bir şey var... O akşam ağıla dönen bendim... Damızlık binasının kapısını açık bırakan, sürgüyü geri çeken bendim... Aklımdan neler geçti bilmiyorum... Emin değildim... Canavar'ın bunu yapabileceğini biliyordum ama kapıyı tamamen kırabileceğini ya da çiftliği çeviren çitlerin dışına çıkabileceğini düşünmedim..."

Joël sessizce duruyor.

"İhtiyarın bu hayvana kafayı taktığını görmeye dayanamıyordum artık, anlıyor musun? Daha fazlasından da söz ediyordu... Her şey tepetaklak giderken ağıl projeleri, çiftliği genişletmek, sürüyü büyütmek..."

"Doğum binasıyla ilgilenerek işe koyulacağım, ardından gebelerin binasıyla, sonra da gerisiyle," diye cevap veriyor Joël.

Serge ona doğru yaklaşıyor ve kardeşinin yüzünü kocaman ellerinin arasına alıyor. Joël'in alnından şakağına kıvrılan yara izine bakıyor ve başparmağının ucuyla yara izinin üzerinden geçiyor.

Joël'in domuzları beslemeyi bitirdiği sırada Serge'in besi binasına daldığı o günü ikisi de unutmadı. Onun koridorda kendisine doğru yalpaladığını gören Joël, tahıl arabasını bırakıp yatıştırıcı bir el işareti yaptı ancak Serge, yüzüne indirdiği yumrukla Joël'i bölmelerden birinin bariyerlerine gönderdi. Joël doğrulacak vakit bulamadan Serge yeniden üzerine koşup bariyerleri iki eliyle kavradı ve midesine bir tekme attı. Joël gübrenin içinde sürünerek kaçmaya çalıştı ama Serge acımasızca kalçalarını, uyluklarını, taşaklarını, tuhaf bir şekilde darbelere duyarsız bedenini tekmeledi. Dehşet içindeki domuzlar uzakta da olsa çok yakındaymışçasına çığlık çığlığa bağı-

rıyorlardı. Tahtanın birinden fırlayan bir çivi Joël'in alnını yardı, kan gözüne aktı, çamurlu yanağına bulaştı, sonra da ağzına girdi. Nefes almaya çalışsa da yalnızca iniltiler çıkarabiliyordu. Sonra darbeler kesildi. Sırtüstü dönmeyi başarınca kan ve sıvı gübre tükürebildi. Floresan ışıklarının döndüğünü, birleştiğini, ardından patladığını gördü. Yerden destek alarak doğrulmaya çalıştı ama domuz dışkılarının içinde kaydı ve yeniden koridora serildi. Bu arada Serge uzaklaşmıştı. Joël başını çevirdiğinde tekrar ona yaklaştığını gördü. Ağabeyi, omzunun üzerine kaldırdığı bir kürek tutuyordu elinde. Joël başını dizlerinin arasına gömüp içgüdüsel olarak top gibi kıvrıldı. Gözlerini kapattı, inmeyen darbeyi bekleyerek öylece kaldı. Babadan kaçmayı başarıp tarlalarda dolaştıkları, ağaç evler yaptıkları, sapanla kuş vurdukları ve kurbağalara sigara içirdikleri zamanları, çocukken oynadıkları oyunları düşünmek için bitmek bilmez saniyeler. Bir gözünü tekrar açtığında Henri'nin, Serge'i bir çite yaslayıp yumruğunu boğazına dayadığını gördü. Baba küreği elinden almış ayağının dibine bırakmıştı. Joël nihayet nefes almayı başardı. Doğruldu ve sırtını el arabasına yaslayana kadar yerde süründü...

Neredeyse on iki yıl sonra, Joël onun solgun yüzünü, gür sakalını, alkolden sararmış gözünün akını inceliyor. Onun ekşi nefesini alabiliyor, elleri yanaklarında titriyor. Artık korkmuyor ondan. Bileğini yakalıyor.

"Seni suçlamasına izin verdim," diyor Serge. "Ya bütün bunlar benim yüzümden olduysa... Beklentilerini karşılayamayan ve onu yüzüstü bırakan bensem?"

"Fıçı gibi dolusun. Gidip dinlenmelisin. İzin ver bugün ben halledeyim. Şimdi bırak beni."

Serge yara izini silmek ister gibi kardeşinin alnını okşamaya devam ederek tekrar tekrar başını sallıyor.

"Evet, haklısın... Muhtemelen haklısın..."

Kardeşinin yüzünü kendine yaklaştırıyor, ağzının kenarına ıslak, sesli bir öpücük konduruyor, sonra onu bırakıyor, omzuna iki kez vuruyor ve karnını tutarak uzaklaşıyor.

* * *

Köpekler havlarken Catherine bir türlü uykuya dalamıyor. Kim bilir kaç defa bu kulübelerin kapılarını, sonra da giriş kapısını açmak istedi. Belki de köpekler onun kadar itaatkâr, onun kadar uysal değildi ve kaçarak avluyu sessizliğe terk edip, onu hayvan teslimiyeti içinde çürümeye bırakabilirlerdi. Tabii, o da köpeklerle birlikte çekip gitmez, arkasına bakmadan koşarak çiftlikten uzaklaşmazsa...

Çocuklar için burada kalması gerek. Çocuklar için kalmak. Ha! Ha! Ha! Ha! İşte sefil bir bahane. Kimi ikna etmeye çalışıyor? Jérôme'un bile bir gecede ortadan kaybolup odasına gizlenen ve artık ona koruma, sevgi ya da bir kadının çocuğuna vermek zorunda olduğu şeyler şöyle dursun en ufak bir ilgi, en ufak bir alaka göstermeyen bir annenin yanında yaşamayı öğrendiğini kime kanıtlamak istiyor?

Belki de yıllardır onu kaçmaya teşvik eden Gabrielle'in tavsiyelerine uymalıydı. İkizleri, Jérôme'u, Julie-Marie'yi alır, bavullarını çabucak hazırlar, sonra da adamları ve domuzları arkalarında bırakıp ortadan kaybolurlardı. Peki yataktan kalkabilme gücünü nereden bulmalı... Hem yataktan kalkacak gücü bulsa bile, kriz sonrasında morali düzelecek, durumu dramatize ettiğini, sonuçta her şeyin o kadar da kötü olmadığını, yeniden hastaneye yatmaktansa her zaman tercih edilebileceğini düşünecekti; hem kucaklarında veletleriyle nereye gideceklerdi...

Hem zaten Catherine Jérôme'un mutsuz olduğundan emin değil. Uzak, ulaşılamaz görünüyor. O zaman hangi hakla onu şimdiye dek bildiği tek evrenden alıp götürecek?

Yalnızca elimden tut, geride bırak...

Zaman zaman kendini öldürmekle, camdan atmakla, ne kadar hap varsa içip Serge'in mutfak dolaplarından birinde sakladığını sandığı viski şişelerinden birini indirmekle tehdit ederdi. Serge bir defasında, pencereyi kapatmak için elinde çekiç ve çivilerle odasına daldı. Catherine öylece kalakaldı, onun böyle bir güç sarf ettiğini, çivileri çaktığını, avluyu kırık cam parçaları içinde bırakan bir darbeyle bir pencere camını patlattığını görmekten şaşkın ve sessizdi, Gabrielle ve Joël araya girmek için odaya koşmadan önce, Serge içine göçmüş kanepede zilzurna geçirdiği berbat geceler yüzünden şişip kan oturmuş gözlerini ve titreyen başını ona çevirdi.

"Eğer yaşıyorsam çocuklar için."

Bu abartılı kahramanlık, bu utanmaz güvenle konuştu onunla, Serge çekici yere bıraktı, sonra kardeşi bileğini yakaladı ve şöyle dedi:

"Kendine bir bak. Onlarla ilgilenecek durumda değilsin. Yaşasan da bir ölsen de."

Odadan başı öne eğik, bitkin vaziyette çıktı. Gecenin bir vakti (o ve öteki yüzlerce gece) alkol ve hayvan kokusuna boğulmuş halde geri geldiğinde, yatağına uzanıp bütün ağırlığıyla onu ezmeye, dudaklarını öpmeye ve vücudunu avuçlamaya yeltendi. Çenesi tükürük ve gözyaşlarıyla kaplı, sarhoşluktan dili dolanarak, "Üzgünüm, üzgünüm, söylediklerimin tekini bile düşünerek sarf etmedim, beni bırakmanı istemiyorum, yalnız kalmak istemiyorum," dedi.

Catherine kollarından kurtulup onu yataktan çıkarmayı başardı. Sonra duvara yaslandı ve battaniyeyi üze-

rine çekti; Serge ise orada, yatağın ayakucunda dikilip tıpkı cezalı bir çocuk gibi *lütfen* diye sızlandı ve sonra da pantolonunu çıkarma zahmetine bile girmeden geceyi kanepelerden birinde geçirmek için odadan ayrıldı.

Yine de bazen eski hislerini anımsadığı zamanlar oluyor ve bu açıdan bakıldığında her şey o kadar da karanlık, o kadar da lekeli görünmüyor. Mesela Julie-Marie'nin doğumunu, aydınlık bir hastane odasında yeni doğan bebekle bir başına olduğunu hatırlıyor. İstemiyordu bu bebeği –on yedi yaşında anne olmayı nasıl isteyebilirdi?– ama kendi etinden, savunmasız ve ona bağımlı bu çıplak varlığı ellerinin arasında tuttuğunda, içsel bir dürtüyle ona bir yaşam sebebi veriyor, alın yazısı olmasa da bir gelecek sunuyor gibi görünüyor. Yanındaki bu varlığa alışacak, kararlı olmayı başaracak, Joël'den vazgeçecek ve sonunda Serge'i seçecek.

Veya çocuğun salt varlığı kendisininkini de değiştirecek ve böylece tercih edecek, vazgeçecek hiçbir şey kalmayacak, olaylara sadece onun özgür iradesine göre değil mantığa uygun gelişecek, bütün bu ıstıraplardan, bu kuşkulardan, yaşamadığı ve yaşamayacağı şeylerin (hangileri olduğunu tam olarak söyleyemeyeceği) pişmanlığından kurtulacak. Arzuların ve olasılıkların sınırsızlığı çocuğun varlığıyla, ona vermeyi taahhüt ettiği ve Catherine'in şimdiye kadar küçümsediği şeylerle karşılaştırıldığında önemsiz görünüyor: ilişki, aile, ana baba olmak, televizyon, okul, ödev, süpermarket alışverişleri, saygın bir yaşam.

Ama bu duygu, bu muazzam teselli birkaç günden uzun sürmez, yitip giden zamanla da kısacık bir âna, belli belirsiz bir tezahüre indirgenir. Çiftliğe yerleşmek üzere klinikten ayrılırken, annesi arka koltukta yol boyunca ağlayıp burnunu üzerine muhtemelen baş harflerini işlediği pamuklu bir mendile siliyordu ama büyük kızının

evden bu kadar erken ayrılmasına, geçmişte olduğu gibi, onunla aynı yaşta aynı rolü üstlenmeye mahkûm olmasına üzüldüğünden değil, yeni yalnızlığını düşündüğünden, ihtiyarlığının son düzlüğüne girmiş bulunduğundan kederleniyordu, nihayetinde hayat böyleydi, sırası geldiğide Gabrielle de gidecek ve bundan sonra ona babalarının varlığından, televizyon karşısında hayallere dalarak, bu hayatı, bu anlaşılması güç geçmişi düşünerek ya da çabucak bir mezara benzemesin diye evi temizleyerek geçireceği sıkıcı öğle sonralarından başka bir şey kalmayacaktı.

Sonra, Julie-Marie'ye adanan şu alelade yıllar geldi diye düşünüyor Catherine, üç adamın arasındaki izole yaşam, onların küçümsemelerine, istemeden de olsa güvensizliklerine ve onun en küçük hareketini gözetleyen, onunla sadece mecbur kaldığında konuşan büyükannenin bu kibirli sessizliğine katlanmak...

Bir kurt sürüsünün ortasına düşmek gibiydi.

Tekdüze rutin, bebeğe bakmakla geçen günler, nefret ettiği bu köhnemiş evde yapayalnız kalacak kadar ne yapmış olabileceğini, derin arzularıyla bu gerçeklik arasında nasıl böyle bir uçurum oluşabileceğini soruyor kendi kendine. Her gece yanında uyuyanın Serge, yatağın yanındaki hasır beşikte uyuyanınsa kendi çocukları olması nasıl mümkün olabilmişti?

O ilk yıllarda bir yakınlık bulmak, bu hayata bir anlam yüklemek için mücadele etti. Onun isteği üzerine ve Henri Serge'in çiftlikten uzaklaşmasına izin versin diye düzenlenen meşakkatli entrikaların sonrasında zaman zaman tatile çıktlar. Mimizan-Plage'a –Cap-Ferret'ye bile değil– gidip bir apart otelde iki odalı bir daire tutuyorlar. Yapması gerektiğini düşündüğü her şeyi yapıyorlar: deniz kıyısındaki kafe restoranlarda öğle yemeği yiyor, atlıkarıncaları, yanıp sönen ışıkları izlemek ve pamuk şeker yemek

için lunaparka gidiyorlar. Bir hediyelik eşya dükkânından Catherine'in anne babası için kartpostal, Julie-Marie'ye döşeyecekleri oda için birkaç denizkabuğu, kurutulmuş denizatı alıyorlar.

Ancak rüzgârlı bir sabah sahilde yürüyüş yaptıkları sırada, Serge uzun adımlarla önden gittiği için Catherine onun sırtına, neredeyse kafası kadar geniş boynuna bakıyor. Adam okyanusa, kıyıya vurup köpüklenen dalgalara aldırmıyor. Tek kelime etmeden, somurtarak sigara içiyor (birdenbire günde beş-altı tane içmeyi bırakıp, babası gibi önce bütün bir paket, sonra da iki pakete çıkardı), üstelik Catherine ve omzunda uyuklayan Julie-Marie'yi bir an için unutmuş görünüyor. Şimdi yürümeyi bırakacak olsa, muhtemelen sahilin öteki ucuna kadar arkasına bakmadan ilerlemeye devam edebilirdi; kadın da su serpintilerinin arasında onun yavaş yavaş gözden kaybolmasını izlerdi. Ya da suya doğru ilerleyebilir, okyanusa girebilir, kucağında onun hiç fark etmediği çocuğuyla kendini dalgalara bırakabilirdi.

Önlerinde uzanan uçsuz bucaksız sahil onları bekleyen yılları yansıtıyor adeta. Daha on sekizinde, Serge ise yirmi bir. Bu kadar zaman bu baş döndürücü can sıkıntısıyla nasıl baş edecekler? Peki ya sonra, sahildeki o günün hatırasının ardından ne oldu? Her şey öyle karışık, öyle içinden çıkılmaz ki: mevsimler, aylar, yıllar, alışkanlık. Artık zaman yok. Geçmiş, şimdi, gelecek silindi.

Arkasından ilk kriz gerçekleşiyor. Akşam yemeği için toplandıkları bir gün, aniden kendi içine çekilme hissine kapılıyor, tıpkı tektonik hareketlerin bir gölün yatağında bazen gedikler açıp suyu oraya boşaltması gibi. Sesler, görüntüler ona ulaşsa da artık onları kendisine ait olmayan bir beden aracılığıyla algılıyor. İlkin bunun basit bir rahatsızlık olduğunu düşünüyor, ardından

çatalının ucunu bileğine batırıyor. Acı, daha doğrusu acı izlenimi, güçten düşmüş sinir bağlantıları boyunca ilerleyerek koluna yayılıyor. Bir kaygı yükseliyor karnından, serbest bir düşüş, bir sarsıntı. Vücuduna ayağa kalkmasını buyurabilecek mi? Sandalyeyi deviriyor ve avluya çıkıp geniş daireler çizerek, onu yutmakla tehdit eden bu dipsiz boşluğu da kendisiyle birlikte sürükleyerek yürümeye başlıyor. Serge yanına yaklaşmaya çalışıyor ama uzak durması için ona bir el işareti yapıyor.

"Bir şeyim yok, iyiyim, biraz hava alayım geçer."

Ağzından çıkan ses kendisine yabancı. Éléonore'un onu oturma odası penceresinden izlediğini sanıyor. Bu kelimeleri hiç düşünmeden nasıl telaffuz edebiliyor? Kaygı yavaş yavaş azalıp onu bitkin bırakana kadar uzun bir müddet yürüyor. Serge elinden tutup onu eve götürüyor. Joël ve Henri mutfakta hâlâ şaşkın şaşkın oturuyorlar; beti benzi atmış Catherine'in yanlarından geçişini izliyorlar. Serge ona odasına kadar eşlik ediyor ve yatağına yatırıyor. On beş saatten fazla uyuyor. Uyandığında ise ne olduğunu çok iyi hatırlamıyor. Ölmek üzere olduğunu ya da başına daha kötü bir şey gelmek üzere olduğunu düşünmemiş miydi? Bu yok olup gitme, ortadan kalkma duygusu nasıl izah edilir? Yine de zamanla unutuyor. Hayat bir süreliğine eski yerini alıyor. Yalnızlıkları, tuhaflıkları, çiftliğin çürüyüp gidişi sonunda ona yine tanıdık geliyor. Köpeklerin havlamaları gecenin bir vakti artık onu uyandırmıyor. Uykusuna gömülüyor, rüyasında onu kovalayan öfkeli sürüleri, domuz mu köpek mi olduklarını anlayamadığı, onu takip eden, dişleri hemen arkasında takırdayan, ağzından köpükler saçan hayvanları görüyor.

Henri artık ara sıra eve uğruyor, saçı sakalı birbirine karışmış, yüzü kir içinde, somurtuk; gözleri onu yiyip bitiren ateşle parlıyor. Çiftlik ve çevre arazilerle meşgul görünüyor. Tüfeği yolcu koltuğunda, gece gündüz yavaş yavaş yolları arşınlıyor. Uyuyamıyor, iyice tükendiğindeyse yalnızca kestiriyor. Pek çok kere aracın kontrolünü kaybedip neredeyse kendini öldürüyordu. Böyle zamanlarda 4x4'ü alelacele yol kenarına çekip direksiyona yığılıyor.

Rüyalarında hep Canavar'ı görüyor. Karanlıkta pusu kuruyor, sonra birden ortaya çıkıyor ve ileri atılıyor. Tekrarlanan bir kâbusta, en sonunda hastalığa yenik düşen Henri, ağılın bölmelerinden birine yığılıp kalıyor. Domuzlar köylerde aç biilaç dolaştıkları zamanlarda bazen bir çocuğu midelerine indirirlerdi. Babasının uyarılarını hatırlıyor: Bir domuzun önünde asla eğileyim ya da yerde oynayayım deme. Rüyasında yere uzanmış, ağzına, burnuna dolan sıvı gübrenin içinde yatıyor. Hiç kıpırdayamıyor. Hayvanlar etrafında, onu aydınlatan ışık çemberinin ötesinde hareket ediyor. Onları epey uzun bir süredir kendi hallerine bıraktığını, beslemeyi unuttuğunu hatırlıyor; bir deri bir kemik kalmış ve vahşileşmişler. İlkin onları görmese de orada, karanlıkta olduklarını hissediyor, önce korkuyla, sonra da açlıktan seğirerek hareket ediyorlar. Cesaret bulup yaklaşıyorlar ve Henri'yi kokluyorlar. Adam sıcak nefeslerini yanaklarında, burunlarını boynunda, ellerinde hissediyor. Oğullarını çağırmak istese de gıkı çıkmıyor. Sonra domuzlardan biri, diğerlerinden daha cüretkâr olanı gelip yüzünü ısırıyor. Henri hiç acı duymuyor ama hayvanın sert bir kafa darbesiyle suratından bir parça kopardığını hissediyor, bu durum diğer domuzların içgüdülerini uyandırıyor ve yavaş yavaş hep beraber yüzüne saldırıyor, burnunu, ağzını yiyor, kıkırdaklarını azıdişleri arasında eziyorlar. Şimdi birbirine sokulmuş gövdelerinin arasından, çitin kapısında soğukkanlılıkla bu

sahneyi izleyen bir karaltı fark ediyor. Harap olmuş yüzünü karanlıkta gizleyen babası bu.

Kafasını belli belirsiz sallayarak, *"Seni uyarmıştım. Bütün bu hikâyenin nasıl bitmesi gerektiğini biliyorsun,"* diyor ona.

Bağırarak uyanıyor, arabanın kapısını açıyor, bir çukura düşüyor, ayağa kalkıp tarla boyunca sendeleyerek ilerledikten sonra kendine geliyor. İlaçlar onu çıldırtan ateşi düşüremiyor artık. Bir süre sonra kâbuslar gerçekliğe karışıyor. Uzaktan Marcel'i görüyor, seyir halinde olduğu yolun sonunda, asla erişemeyeceği bir serap gibi titriyor; bir koruluğun kenarında ya da tarlaların arasında olduğunu fark ediyor, her daim donuk, kayıtsız.

Sonsuza dek kaybolduğunu sandığı duyguları yeniden anımsıyor: yetersiz de olsa anne koruması, onun varlığının, sımsıkı saran bedeninin hissettirdikleri, sonra babanın soğuk ve gizemli otoritesi. Bunlar ilk hatıralar: Tarlaların arasında onun yanında, sağlam, heybetli cüssenin eşliğinde yürümek. Marcel bazen elini onun başına koyup parmaklarıyla kafasını sarmalıyor. Henri, baş ve orta parmaklarının uçlarını sarartan, toprakla, aletlerin metaliyle, hayvanların nefesi ve dışkısıyla karışan soğuk tütün kokusunu içine çekiyor.

Babanın gaddarlığına aşina; köyde ya da çarşıda pazarda karşılaştıkları kişilerin, sırtlarını çeviren, acıyan veya küçümseyen bakışlarında yahut çocukların korkuyla büyüyen gözlerinde görüyor. Eli babasının kararlı yumruğunun arasına sıkışmış yürürken utancın ısırığını ilk defa hissediyor. Onları yabancılardan, *dışarıdakilerden* uzakta tutan göreli yalnızlıklarını tercih etmeyi öğreniyor. Dünyadaki vahşetin aksine, Marcel'e kendi itaatini, bağlılığını göstermeye çalışıyor.

"Meşelerin sona erdiği yeri görüyor musun? Oraya kadar bir gün hepsi senin olacak."

Marcel onu Ovalar'ın kenarına götürüyor, elini onun zayıf omzuna koyuyor ve geniş bir el hareketiyle bütün toprakları, o gün babanın, varlığının nihai başarısı olarak belirlediği araziyi birleştirmek için Henri'nin çiftlik genişledikçe, kimi zaman da çetin pazarlıklarla satın alacağı, hatta Puy-Larroque'lu bir aileden rüşvetle gasp edilmiş bu işe yaramaz parseli, Ovalar'a bir lanet gibi dökülen babanın kanıyla kirlenmiş bu toprak parçasını da alacağı araziyi ona gösteriyor.

Kapısını açık bıraktığı, dörtlüleri hâlâ yanıp sönmekte olan arabanın yanına dönüyor. Çakmağa basıyor, ezilmiş bir paketten çekip aldığı bir sigaranın filtresini ısırıyor. İlk nefeste yüreğini ağzında hissediyor, sonra koltuğuna çöküp yüzleri, görüntüleri dağıtmaya çalışmak için gözlerini kapatıyor. Arabalar korna çalarak yanından geçiyor.

Durumu kaçınılmaz olarak kötüleşiyor. Çok geçmeden yüzünü çalı gibi bir sakal kaplıyor. Eve dönünce oğullarından biriyle, torunlarıyla ya da Gabrielle'le karşılaştığında onlardan kaçmayı başarıyor. Bakışlarının ve sessizliklerinin gizleyemediği endişe ve acıma, onlara yansıttığı görüntüyü, banyo aynasının ya da dikiz aynalarının birinin karşısında yüzleşmeye cüret edemediği görüntüyü tahmin etmesine yetiyor. Kendi kokusuna katlanamaz olunca duş almaya karar veriyor. Çıkıntılı kaburga kemikleriyle gövdesine, karnına, morluklarla dolu baldırlarına bakınca bedeninin perişan durumda olduğunu görüyor. Muhtemelen yaz boyunca neredeyse on beş kilo kaybetti. Duş başlığından tenine akan kaynar su onu bir süreliğine rahatlatıyor, sonra küvetin dibine çöküyor, gözleri kapalı, kollarını nasırlı dizlerine sarmış uyukluyor. Uyanınca küvetin kenarına tutunuyor. Canavar ya da Marcel bir rüya kırıntısında yeniden belirip ona arayışını hatırlatıyor. Güçbela küvetten çıkıyor, sivri omuzlarını ve

kaba saba boynunu sert bir havluyla sararak haşlanmış sırtını kuruluyor.

Artık yanında köpek götürmüyor. Bazı geceler, Ovalar'ın yakınlarındaki bir toprak yola park ettiği Lada Niva'nın arkasında, bir battaniyenin altında uyuyor. Eylül ayının ortasında bir sabah, acı içinde arabadan çıkarken, bir başka mısır tarlasının daha yağmalandığını, önceki gibi altının üstüne getirildiğini görüyor. Yaklaşıp yere çömeliyor. Hayvanın ayakları nemli toprakta derin izler bırakmış.

"Haklıydım!" diyor doğrulurken.

Göğsüne saplanan bir ağrı onu iki büklüm ediyor. İnliyor, bir elini kalbine götürüyor ve küçük titreşen yıldızların hâlâ direndiği göğün altında, tarlada bir o yana bir bu yana gidiyor.

"Haklıydım!" diye haykırıyor yeniden, sonra bir öksürük nöbeti ne tutuluyor ve etraftaki sülün sürülerini kaçırıyor.

Tarla küçük bir vadi boyunca uzanıyor. Uzakta, vadinin tepesinde, yükselen ışığa karşı mora çalan bir haleyle çevrilmiş gibi Marcel'in gölgesi duruyor.

"Buna ne diyorsun seni piç kurusu?" diye bağırıyor Henri, parmağıyla babanın hayaletini işaret ederek.

Bir an ona bakıyor.

"Konuş! Benden ne istiyorsun? Ne bekliyorsun pislik herif?"

Cevap sadece sessizlik oluyor. Henri yeniden öksürüyor, yoğun, acılı bir öksürük nöbeti, sonra sakalına takılıp kanlı bir salya halinde çenesine akan bir tükürük çıkarıyor. Nihayet acı azalıyor ve doğrulmayı başarıyor. Bir sigara yakıyor, etrafına bakarak içiyor, bir süre sonra kendi kendine konuşarak, homurdanarak, nefes nefese tekrar arabanın yanına geliyor. Yüzünü buruşturarak, sır-

tını 4x4'ün kaportasına yaslıyor. Ateş dudaklarını kurutup çatlatmış. Ağzı ve boğazı onu yakıp kavuruyor. Midesinin her tarafına yayılan kurdeşen artık büyük, açık bir yara, hafif varyasyonlarla seyreden daimi bir yangı. Kalbi düzensiz atmaya başlıyor. Onun kaburgalarının altında titreyişini hissediyor, oraya yuvalanmış ve yumurtadan yeni çıkmış, kendine ait yaşamı olan bir şey gibi. Güneş tarlaların üzerinde yükseliyor, gökyüzü şimdi katışıksız, neredeyse beyaz bir mavilikte. Artık uzakta Marcel'i değil, sarmaşık ve kav mantarıyla kaplı, budaklı, ölü bir ağaç görüyor.

* * *

Ev, yalnızca ikizlerin çıplak kıçlarıyla önünde oturdukları televizyondan gelen boğuk sesle bozulan ağır sessizlik içinde. Hâlâ ısıtan sonbahar güneşi, büyükbabanın yatağının yanında, komodinin üzerinde duran fotoğraftaki kadını teselli etmeyi başaramıyor artık. Julie-Marie'nin odasının eşiğinde kımıltısız duran Jérôme, kız kardeşinin kokusunu, rafa koyduğu bir fincan tabağında yaktığı ve altında küle dönmüş kesik şeritlerin kaldığı, üzerine üflendiğinde ya da yakınında ani bir hareket yapıldığında *–yine odama girdiğini biliyorum–* dağılıp sarmallar çizerek yükselen tütsü esansını içine çekiyor, aynı zamanda artık odanın bir köşesine fırlatılıp atılmış, kumaşla doldurulmuş, hasır bir sandığın üzerine dizilmiş yadigârlardan, köy meydanının altına açtıkları dehlizlerde gün boyu sürünmekten iflahları kesilmiş, gece uykuya daldıklarında savaş anıtının dikili taşı altında yan yana, omuz omuza yatan askerleri andıran bebeklerin plastik yüzlerinden ve ellerinden yayılan kokuyu da.

Saçları fazla taranmaktan sertleşmesine rağmen hâlâ sağlamlar, domuzların gözkapakları gibi kirpiklerle çev-

relenmiş gözkapakları cam, seramik ya da plastik gözlere açılıyor, yatırıldıklarındaysa kafalarının içindeki mekanizma sayesinde gözler kapanıyor, *tık-tık-tık-tık*. Jérôme onların tatlı kokularını, vaktiyle beyaz olan, şimdiyse griye, bazen kahverengiye dönmüş, ustaca pişirilmiş ve yemeyi şüphesiz reddettikleri çamurlu turtalarla lekelenmiş kumaştan yumuşak gövdelerini seviyor.

"Seni yaramaz kız seni! Al bakalım, al sana! Al sana! Sen bunu hak ettin!"

Kataraktın ihtiyar kedileri ya da miksomatozun tavşanları bulması gibi, üzerine çöken bir toz perdesi yüzünden bir parça donuklaşmış gözleriyle mobilyaların üzerinde sıkıntıdan patlıyor olabilirler mi? Jérôme, bebekleriyle oynayan, onları masaya dönüştürüp üzerine masa örtüsü niyetine bir mendil ya da bir elbezi serdiği bir taşın etrafına dizen, bebekleri de onu yıkadığı gibi yıkayan Julie-Marie'yi seyretmeyi seviyordu.

Sonra, birden, hiç; hiçbir şeyin ve hiç kimsenin önüne geçemeyeceği bir kayıtsızlık. Başta yerde ya da avludaki çimlerde unutulmuş, yağmurun altında bırakılmış, köpeklerin çiğneyip kolunu bacağını ayırdığı, bedenleri küfle kemirilmiş, birinin elleri plastik lapası haline gelen, bir diğerininse yüzü güneşte korkunç bir maske şeklinde eriyen bebekleri, sonunda Julie-Marie sadakat ya da geçmişe duyduğu özlem nedeniyle aniden bir araya getiriyor ve geçmişteki ihtişamları ya da güzel hatıraları için manasız, küçük bir sunak hazırlıyor. Ama solgun yüz hatları, büyükannenin ya da annenin kalitesiz yünlerle ördüğü elbiseleriyle kaba saba ve çirkinleşmişler, o zamanlar hayatları üretebilecekleri yünlü şeylerin miktarına bağlıymışçasına ördükçe örüyor, şişler durmaksızın tıkırdıyor, herkes kazaklar, atkılar, çoraplar, berelerle dolaşıyordu...

Catherine hayatlarını ve bütün evi düzene sokmaya çalışmak için odasından çıkmaya karar verip sonra da

onu, her zaman yaptığı gibi, köyün ilk bitpazarına götürüp başka insanlara ait olan, başka deterjanlar, başka dolaplar ya da başka tenler kokan kıyafetlerle baştan ayağa giydirme niyetiyle uyumsuz kıyafetlerle donatmaya sürüklemedikçe, kendisiyle birlikte uzaması için Jérôme'un artık kazaklarının kollarını çekiştirmesi gerekiyor.

"Şuna bak! Beş frank! Resmen yok pahasına! Hoşuna gitti mi? Hayır mı? Sence hoş değil mi? Ah, ne kadar zorsun. Neyse, yine de alıyoruz."

Jérôme odaya girip kapıyı arkasından kapatıyor. Peki ne oldu? Bildiği Julie-Marie nereye gitti? Köy yollarında dolaşırken neden eskisi gibi onun da peşine takımasına izin vermiyor? Jérôme onun için olgunlaşmış böğürtlenlerden toplardı, Julie-Marie de, çürüyen çiçekleri hoş bir koku yayan manolya ağaçlarından birinin dibine oturup onu beklerdi, çok geçmeden kızın parmakları ve dudakları meyvelerin yumuşacık kara taneleriyle masmavi olurdu.

Ona sarılmaya çalıştığında neden onu itiyor, *artık kocaman bir oğlansın, olmaz*, Jerôme kurtbağrı çalılarının baş döndürücü kokusuna kapılmış küçük bir tavuskelebeğinin vızıltısını dinlemek istediğinde müdahale ettiği gibi, neden şimdi kelebeği kafasının içinden çıkarmıyor? Onu, Gabrielle'in ikizleri beslediği bir bebek maması kabına kapatmıştı, sesini dinlemek için kulağını kaba dayayınca kelebek umutsuzca bir çıkış yolu aramış ve kulağının içine girmişti. Oğlan keskin bir acıyla birden çığlık attı, kulak zarı kelebeğin kanatlarıyla titriyordu, bunun üzerine var gücüyle bağırmaya, yerde yuvarlanmaya, başını duvara vurmaya başladı, Julie-Marie sonunda onu yakalayıp yatırmayı, başını dizlerine koymayı ve kelebeği, bir cımbız yardımıyla kulak kanalından çıkarmayı başardı fakat küçük parçalar halinde zira köşeye sıkışan kelebek inatçıydı, çıkmak istemiyor, cımbız ısı-

rıklarından kaçıyor, Jérôme'un ulaşılması imkânsız kafatasına girmeye ve dünyanın sonuna dek kafatasının tepesine çarpa çarpa uçmaya hazır görünüyordu.

Bu çocuğun kafasında bir şey yok, içi boş, rahatsızlığını annesinden almış olacak.

Julie-Marie bir el feneriyle oğlanın kulağını aydınlatmaya çalışarak, nihayet böceğin hareketsiz gövdesinin geri kalanını, göğsünü, başını, kanadın bir ucunu çekip çıkarana kadar önce kanatlarını, ardından bacaklarını, sonra karnını körü körüne lime lime etti, nihayet sessizlik geri döndü, onu yatıştırmak için saçlarını okşayan Julie-Marie, kelebeğin tuz buz olmuş kanatlarının tozuna bulanmış parmakları, sümük ve gözyaşlarıyla ıslanmış kot pantolonu...

Belki de kız kardeşinin ona tekrar yaklaşması için başka kelebekleri dinlemeli, kulağına girmelerine izin vermeli, sonunda cımbızla alacağı acı umurunda değil. Ama oda bomboş, sarı ışıkta hüzünlü ve...

"Hiçbir şey istemeden kendini herkese düzdürüyormuş. Abim söyledi."

... Julie-Marie ortalarda yok, öpüp okşadığı ve kendini onların öpücüklerine, okşamalarına bıraktığı başka oğlanları yeğliyor, aklı fikri onun çıplak bedeninde olan Jérôme'un karnını, boğazını sıkıştıran ve bu bedeni onunkinden başka ellere, gözlere ve dudaklara sunmayı yasaklayan duyguyu umursamıyordu.

Şimdi bilmediği nesnelerle, çiftlik dünyasına yabancı, faydasız şeylerle dolu olan kitaplığa doğru ilerliyor, ansızın bir eliyle rafı süpürüyor, fincan tabağı yere düşüp parçalanıyor, tütsü kâğıdının kesilmiş ve yanıp kömürleşmiş şeritleri un ufak oluyor. Vaktiyle beyazken şimdi sararmış atların, asla diğer ucuna ulaşamadıkları bir plajda sonsuza dek koşturduğu yapbozu, sonra da yıllar geçtikçe üstünde küçük delikler açılmış duvar kâğıdına raptiyelenmiş posterleri söküp atıyor.

Kırmızı plakçaları plastik kapağı kırılana kadar tekmeliyor. Julie-Marie'ye ait bazı plakları kartonlarından çıkardıktan sonra iki eliyle tutup dizinde kırıyor. Bebekleri teker teker alıp gövdelerinde gözle görülür hasarlar bırakarak kollarını koparıyor. O sırada yaz tatillerinde yatağın altında duran okul çantasını fark ediyor. Yere oturup nefesini düzenliyor. Eğilip kolunu uzatıyor, sapından yakaladığı çantayı kendine doğru çekiyor. Açıyor ve içinden yuvarlak, bitişik elyazısıyla dolu defterler çıkarıyor. Sayfaları tek tek yırtıyor, çantadan bir kalem kutusu çıkarıp fermuarını açtığında dizlerinin üzerine küçük kâğıt parçaları dökülüyor. Kareli okul defterlerinin sayfalarından yırtıldıktan sonra özenle katlanmış onlarca küçük kâğıt parçası. Jérôme kâğıtları açıp güçlükle seçebildiği beceriksiz elyazılarını, farklı ellerden çıkmış aynı harfleri, aynı kelimeleri tekrar ederek halının üzerine yan yana dizerken

SÜRTÜK
PİS DOMUZ
OROSPU

bebekler yere içlerindeki dolgu malzemelerini akıtarak kan kaybediyor.

* * *

Henri arabada bir şişe su arıyor ve bir dikişte içiyor. Tekrar eski meşe ağacına döndüğünde, arazinin bitiminde babanın karaltısı yerine, hareketsiz duran hayvanı belli belirsiz seçiyor. Gözlerini kapatıyor, ellerini yüzünde gezdiriyor. Gözlerini yeniden açtığında damızlık hâlâ orada, göz önünde. Ters yönde hafif bir rüzgâr esiyor, Canavar muhtemelen onu fark etmiyor. Kolunu araba-

nın kapısına uzatıyor, gözünü hayvandan ayırmadan açık camdan el yordamıyla koltuğu yokluyor ve sonra parmaklarının tüfeğin namlusuna yakın olduğunu hissedip onu kendine çekiyor. Yola doğru bakıyor. Oğullarını uyaracak vakti yok, domuzun bir kez daha ellerinden kaçmasına izin veremez.

Henri mısır tarlasında yüz metre kadar yürüyor. Yoldan, mahsulün yayıldığı küçük vadinin genişlediğini görüyor. Yakında başaklar biçilecek, şu anda yükseklikleri neredeyse iki metre. Hafif bir esintiyle, onunla domuz arasındaki mesafeyi tespit etmekte güçlük çeken Henri'nin görüşünü engelleyerek usulca salınıyorlar. Hayvana ulaşması için ya tarlanın etrafından dolanması ya da içinden geçmesi gerekiyor. Her halükârda mısırların oluşturduğu kalın bariyerin arkasında onu gözden yitirecek. Ekinlerin kenarında büyüyen böğürtlenler yürümesini engelleyip yaklaşmasını güçleştirebilir, bu yüzden tarlanın içinden geçmeyi tercih ediyor. Dümdüz doğuya doğru yürürse hemen hemen domuzun bulunduğu yere ulaşması gerekir. Henri, ağırlaşmış ekinleri elinin tersiyle iterek güçlükle ilerliyor. Tüfeğinin kabzasından destek almasına rağmen attığı her adım büyük bir gayret gerektiriyor. Ayaklarının dibindeki çıplak, çatlak toprağa bakarak karık boyunca ilerliyor. Günün bu vaktinde arazi gecenin nemli alacakaranlığını hâlâ muhafaza ediyor, başakların ve toprağın hoş kokularını yayıyor. Henri yönünü bulmak için ara ara gözlerini göğe dikiyor. Güneş ufukta ışıldarken, ateşten büyüyen gözbebeklerini kör edici ışık karşısında kapatmak zorunda kalıyor. Kapalı gözkapaklarının altında beyaz yıldızın suretini ve Canavar'ın karaltısını görüyor.

Güçbela ilerliyor. İçine daldıkça tarla daha da geçilmez oluyor, başaklar yolunu kapatmak için dikiliyor sanki. Kireçli yapraklar kollarına, yüzüne çarpıyor. Boğula-

cakmış gibi hisseden Henri durup diz çöküyor, bir elini yere koyuyor. Etrafındaki tarla usul usul hışırdıyor; denizin kabarması gibi hafif bir tıslama ve sonra dünya da sallanmaya başlamış gibi hissediyor, sanki onun ebedî devinimini birdenbire algılaması mümkünmüş gibi. Çok eski, yeryüzü ve onun ıssız kıyıları kadar eski bir yorgunluktan tükenmiş hissediyor kendini. Silahını yere bırakıyor, inleyip dişlerini gıcırdatarak bir av köpeği gibi kıvrılıp uzanıyor, sonra da uyuklamaya başlıyor.

Uyanınca, kanatları metalik yeşil renkte, elinin üzerinde koşturup yere atlayan, sonra da karmaşık köklerin budakları arasında yiten parlak bir altın kınkanatlıyı seyrediyor. Henri, başakların boynunu uzattığı göğe bakıyor. Bu düşsüz, hafif uykuya gerçekten dalıp dalmadığından ya da bilincini yitirip yitirmediğinden emin değil. Tüfeği yakalıyor, doğrulmak için kabzasına yaslanıyor. Şimdi güneş yükseldiğine göre birkaç saat geçmiş olmalı. Artık hangi yöne gideceğini bilemiyor. Tozlu, sıkıştırılmış toprakta kendi ayak izlerini bulmaya çalışıyor, önce acele etmeden silahının namlusuyla ittiği kırmızımsı başakların arasında el yordamıyla ilerlemeye devam ediyor, sonra olgun başakların ağırlığı altında kırılıp bükülen sapları biçerek hızlanıyor.

Aniden bir tarlanın kenarına, taşlı bir yola çıkıyor. Etrafına bakarken nefesini toplamaya çalışıyor. Az önce içinden çıktığı ve şimdi yabani otlardan müteşekkil bir çayır gibi görünen tarlayı, ışık ve onun bulanık görüşüyle eriyen etraftaki tepeleri, hiçbir şeyi tanımıyor. Henri ne topografyayı ne ekim rotasyonunu ne de hâlâ Ovalar'da bir yerde olduğunu doğrulayacak bir ağacı tanıyor. Bir grup ördek havalanmış üzerinden geçiyor, elini siper edip gözlerini yukarıya çeviriyor ve öylece gözden yitmelerini bekleyerek onların uzaklaşmalarını seyrediyor. Yol boyunca birkaç adım atarak taşların üzerinde sende-

liyor. Aniden tekrar tam önünde beliren domuz değil mi bu? Hayvan başını kaldırmış gibi görünüyor gözüne. O, mısır tarlasında dolaşırken Canavar bunca zamandır onu bekliyor olabilir miydi? Henri kımıldamaya cesaret edemiyor; damızlık onları birbirlerinden ayıran mesafeyi ölçmek ya da adamın onu takip ettiğinden emin olmak istercesine, başını Henri'ye doğru çevirip ara sıra duraklayarak yol boyunca gelişigüzel ilerliyor.

Henri tereddütlü. Etrafına bakıyor, kavrulan alnını yokluyor, sonra o da çalılık boyunca hayvanın ayak izlerini takip ediyor. Canavar şaşılacak derecede çevik bir sıçrayışla yolu, ekilmemiş bir alandan, uzun otlarla kaplı geniş bir nadas arazisinden ayıran hendeğin üzerinden atlıyor ve arkasında büyük bir yarık açıyor. Henri de küçük hendeğin üzerinden geçiyor ve en az on metre geride kalmaya ve ani bir hareket yapmamaya dikkat ederek, hayvanınkine paralel bir güzergâh takip ediyor. Henri dizinin üzerine çöküyor, çıkacak sesi boğup bastırmak için tüfeği sıkıca kavrayarak sürgü kolunu açıyor, sonra silahı doldurup ayağa kalkıyor. Namluyu doğrultuyor, hayvana nişan almaya çalışıyor ama titreyen elleri tüfeği sabit tutmasını engelliyor ve alnından akıp gözlerine dolan ter görüşünü kapatıyor.

Canavar rotasını değiştirerek tekrar hareketleniyor, Henri de hayvana doğru yandan ilerleyerek yürümeye devam ediyor. Yavaş yavaş, tuhaf bir şekilde sakinliğe gömülmüş kırsal alana hâkim oldukları vadinin tepesine ulaşıyorlar. Henri birkaç adım atıp manzarayı gözden geçiriyor. Buradan Lada Niva'yı, Ovalar'ı, anayolu, Puy-Larroque köyünü çevreleyen bazı çiftlik binalarını görebilir... Fakat nereye dönerse dönsün, insanların varlığından kurtulmuş, sonbahar ışığının gelgitlerine teslim olmuş görünen uçsuz bucaksız ıssız bir alan, üzerinde yüzyıllık ağaçların zirvelerinden başka ne bir evin ne de

köyün bulunduğu, ağaçlarla ya da çimenlerle kaplı engin ovalar görüyor sadece. Henri bunun bir rüya olmadığından emin olmak için yanağının içini ısırıyor, damağına metalik bir tat yayılıyor.

Canavar yirmi metre kadar önünde duruyor. Henri onu tanıdığından emin olamıyor. Zayıflamış, daha ince uzun. Gövdesi kalın bir postla kaplı. Tüylerinin arasına toprak, yaprak kalıntıları, kuru otlar yapışmış. Kavisli, sarı dişleri burnunun her iki yanından dışarı fırlıyor, karnında dikenli telin bıraktığı beyaz yara izleri var. Henri titreyen kabzasını omzuna yasladığı silahı kaldırıyor, sonra domuza nişan alıyor.

Sonra tam karşısındaki, gözünün önündeki, Ovalar'ın orta yerindeki bu işe yaramaz toprağı, genel seferberlik ilan edilmesinden sonraki gün babasının hayatına son verdiği bu lanetli toprak parçasını tanıyor. Üstelik şimdi gördüğü Canavar değil, yanına aynı av tüfeğini alıp buraya kadar yürüyen, derisini domuz yağıyla parlattığı büyük kunduralarının bağını çözen, onları çıkarıp yan yana dizen, kaba yün çoraplarını da içine sokuşturan, yerde çıplak ayak, silahının namlusunu çenesinin altına dayadıktan sonra tetik köprüsüne kaydırdığı eliyle silahı ateşleyen, kırk üç yıl önce bir akşamüstü sıcağında hiç tereddüt etmeden kafasının yarısını dağıtıp parçalayan Marcel.

Oğlanlar önce 4x4'ü buluyor, kapıları açık, dörtlüler yanıyor. Etrafa nafile seslenerek babayı arıyorlar. Yanlarında getirdikleri köpek nihayet bir ipucu yakalıyor ve havlayarak bir mısır tarlasının oluklarına dalıyor, adamlar da onu yakından takip ediyor. Henri'yi otların arasında, tüfeğinin yanında yarı baygın, yan yatmış buluyorlar. Babanın kollarını omuzlarına sarıp onu kolayca ayağa kaldırıyorlar. Bunca zaman devasa, güçlü kuvvetli ve otoriter buldukla-

rı adam şimdi kuş gibi hafiflemiş, onu Lada Niva'ya kadar sürüklemelerine, sonra da arka koltuğa uzatmalarına razı oluyor. Çiftliğe geri döndüklerinde, Gabrielle Henri'yi araçtan indirmelerine yardım etmek için koşuyor, sonra onu merdivenden yukarı çıkarmalarına destek oluyor. Joël doktoru ararken, Gabrielle ve Serge, pantolonu çamur ve idrarla kirlenmiş, gömleği su içinde kalmış Henri'yi soymaya çalışıyor. Ancak o zaman göğsünün ve karnının siyah kabuklar, kırmızı lekeler, şiddetli kaşımaların yol açtığı sarımsı çürüklerle kaplı olduğunu görüyorlar.

Serge, "Aman Tanrım," diye mırıldanıyor.

Onu biraz doğrultup üzerine bir tişört geçirmeyi başarıyorlar. Henri yarı aralık gözkapaklarının arasından onlara bakıyor, bakımevlerindeki iki büklüm, buruş buruş, insan taklidinden başka bir şey olduğuna inanılmayacak türden acınası ihtiyarlara benziyor.

Bir saat sonra doktor, Henri'yi muayene edip yanından ayrılıyor ve sonra mutfakta onlara katılıp çantasını masaya bırakıyor. Gabrielle adama bir fincan kahve teklif ediyor ama doktor elini sallayarak onu geri çeviriyor.

"Doğrudan ambulans çağırmalıydınız. Hastaneye yatması gerekiyor."

"Vücudunu gördün mü? Nesi var?" diye soruyor Serge.

"Lenfoma. Babanız kanser, epey ilerlemiş. Haberiniz yok muydu?"

İki kardeş sessizce birbirine bakıyor.

"Birkaç ay önce bana geldi. Yüksek ateşten, kistlerden şikâyetçiydi..."

"Peki ona ne yazdın?"

"Hiçbir şey. Tetkikler yaptık ama tedavi görmeyi reddetti. Size bir şey söylememi yasakladı. Birkaç defa ısrar etmedim değil. Göz ardı ettiği tehlikeler konusun-

da onu uyardım... Hepsini reddetti: tedaviyi, ek testleri, muayenehaneme uğramayı bile... Babanı biliyorsun."

"Şimdi hastaneye giderse tedavi olabilir mi? İyileşme şansı var mı?" diye soruyor Joël.

Doktor başını iki yana sallıyor.

"Sanırım beni yanlış anlıyorsunuz. Düzelme şansı yok. Bu aşamada, tedavi artık bir seçenek değil. Bugüne dek tedavi ve tıbbi yardım olmaksızın hayatta kalması zaten mucize. Şimdi yapılabilecek tek şey acısını hafifletmeye çalışmak."

Sağlık görevlileri onu evden çıkardıklarında, ambulansın çiftliğe girdiğini gören Éléonore kapıyı açıp verandaya çıkıyor. Joël yanına gidiyor ve bir dirseğinden tutup onu sedyenin yanına götürüyor. Büyükanne oğlunun üzerine eğiliyor. Kuru avucuyla yanağını okşuyor. Parmaklarını kırlaşmış sakalında gezdiriyor. Henri'nin elini, eğri büğrü, damarları pörsümüş, tendonları bıçak gibi keskin olan kendi elinin arasına alıyor. Onu haftalardır, belki de aylardır görmedi, zor zahmet tanıyor oğlunu. Henri onun elini göğsüne götürüyor, kısa bir süre sıktıktan sonra bırakıyor. Sağlık görevlileri sedyeyi ambulansa taşıyor ve onu özenle aracın içine yerleştiriyor; avluda toplanan aile, aile reisini alıp götüren ambulansın uzaklaşmasını izliyor. Işıkta titreyerek Joël'in koluna yaslanan Éléonore uzun süre ayakta duruyor.

Sonra, "Bana yardım et," diyor ve Joël kadına eve kadar eşlik ediyor.

Onu salondaki koltuğuna yerleştiriyor.

"Çok hasta," diyor. "Bize söylemek istemedi. Bilmiyorduk... Üzgünüm."

Büyükanne sert, feri kaçmış gözlerini ona dikiyor.

"Bir anne için, benim yaşımda, hatta yakında öleceğini bilen biri için oğlunun gittiğini görmek... üzgün

olan... ben olmalıyım... Onu kaybettiğim için... O kadar uzun zaman oldu ki artık bir şey hissetmiyorum."

Elinin tersiyle kuru göğsüne vuruyor, sonra tekrar vuruyor.

"Artık hiçbir şey hissetmiyorum, anlıyor musun? Acı bile duymuyorum artık."

* * *

Kuytu meyhanelere dadanan Serge çiftlikten uzaklaşıyor. Neredeyse akşama kadar uyuyor, arka planda açık olan televizyonun önünde, sigara üstüne sigara içerek, ertesi günün ilk ışıklarına kadar ortadan kaybolmadan önce, yerlere saçılmış kahve demliklerini ve Johnnie Walker şişelerini boşaltarak saatlerce yığılıp kalıyor. Kısa süre sonra, Joël domuz ağılının yolunu tek başına tutmaya başlıyor. Her sabah çaresizce, enfeksiyonun çiftlikteki bütün binalara yayıldığını tespit ediyor. Laboratuvara ilk numune dizisini gönderiyor, fakat bir hafta sonra ona gelen testlerin sonuçları negatif çıkıyor. Joël sonuçları alıp eve dönüyor, mutfağa giriyor ve onları Serge'in oturduğu masanın üzerine fırlatıyor.

"Şunlara bak. Hiçbir şey yok. Hiçbir bok yok! Kan örneklerinde patolojik bir şey yok, fetüslerde bir şey yok. Ne bakteri ne antijen. Tahılda bazı mikotoksinlere rastladılar, ama bunlar düşükleri açıklamak için yeterli değil."

Serge tahlil kâğıtlarına boş gözlerle baktıktan sonra, "Bu iyi," demekle yetiniyor.

Joël kâğıtları ani bir hareketle önüne yayıyor.

"Bu sabah can çekişen iki domuz daha buldum... Beside giderek daha fazla ölüm yaşanıyor, gebelik ve doğum binasında hasta domuzlar var, düşükler de devam ediyor... Bütün bunlar mantıklı değil..."

Serge bir sigara yakıyor. Elleri gözle görülür şekilde

titriyor, gözlerinin etrafındaki geniş, mor halkalar yanaklarına uzanıyor. Cevap vermiyor, sigarasından derin bir nefes çekip zevk ya da tiksinti spazmını bastırıyor.

"Onu bir görseydin," diyor bir duman bulutu üflerken, "hastane geceliği içinde onu bir görseydin, kıçı açıkta... O kadar acınası ki... Saatlerce yanında öylece oturdum, uyanmasını bekleyerek, bilirsin işte... Gözlerini açıp orada, onun başucunda beklediğimi görünce yaklaşmamı işaret etti... Bunu yaparken son gücünü kullandığını hissettim... Sonra oturduğum yerden kalktım ve onu duyabilmek için eğildim... Bana ne dedi biliyor musun? Ortadan kaybolmamı istedi... Evet, gözüne görünmememi istedi... Onu böyle, zavallı halde görmeyeyim diye... Tek başına huzur içinde ölmesine izin vermemi istedi, dedi ki... Nasıl bir evlat bunu yapabilir? Nasıl bir evlat babasını ölüme terk edebilir... Yerimden kıpırdamadım, doğru anladığımdan emin değildim ya da belki onu ikna etmek istedim... Gömleğime yapıştı, sonra çekip gitmem için bağırdı... Dışarı çıkmam için bağırmayı başardı... Tekrar görmek istediği son şeymişim gibi yüzüme tükürdü... ve öyle sert bir hareketle kapıyı gösterdi ki, serum şişesini yerinden söktü, farkına bile varmadan çarşafı kan içinde bıraktı... onun için her şeyi yapan ben, onun için bütün hayatımı feda eden ben... İşte böyle... İşte gördüğüm muamele bu... Peki sonra ne yaptığımı bilmek ister misin? Çenemi kapattım, Joël... Tek kelime edemedim... Doğduğumdan beri yaptığım şeyi yaptım... Ona itaat ettim, boyun eğdim, teslim oldum, sonra da o hastane odasından ayrıldım..."

İzmaritini kahve fincanının dibinde söndürüyor. Joël ilkin sessiz kalıyor, sonra ayağa kalkıp, "Dizginleri ele alacağız," diyor. "Leroy'ya domuzlardan bir dizi numune daha almasını istedim. Başka tahliller de yapılacak. Ne olduğunu er ya geç çözecekler. Geçen aydan be-

ri otuzdan fazla düşük saydım. Bana yardım etmen lazım Serge yoksa hayvanlar topluca ölecek."

"Anlamıyorsun değil mi? Bütün bunlar... Ağıl... Domuzlar... Bunlar ikimizi de aşıyor, bu... Hiçbir şey çözülmeyecek, hiçbir şey düzelmeyecek..."

Serge kendisine bir bardak silme viski doldurmak için Johnnie Walker şişesini kapıyor, ancak Joël onu elinden alıp duvara fırlatıyor ve şişe yere düşerek parçalanıyor.

"Sen de benim kadar sorumlusun, duyuyor musun? Benim kadar ve ihtiyar kadar."

Serge omuz silkiyor.

"Tabii, evet. Ne olmuş yani?"

Joël, işaretparmağını suçlayıcı bir tavırla Serge'e doğrultuyor, sonra vazgeçiyor ve evden çıkıyor, kapıyı arkasından öyle hızlı çarpıyor ki çerçevesi ikiye ayrılıyor.

* * *

Jérôme bebeklere bakıyor. Julie-Marie ve o, onlarla pek çok kez seyahate çıktı. Ne zaman tatil olduğuna Julie-Marie karar veriyordu; sonra bir valize gelişigüzel birkaç parça tişört, şort, külot, çorap dolduruyor ve Jérôme'u, şasisi hâlâ çiftliğin arkasında, uzamış otların arasındaki takozlara oturtulan 4CV'nin paslı enkazına sürüklüyordu.

Julie-Marie onu arka koltuğa, bebeklerin yanına yerleştiriyor, kız kardeşlerine göz kulak olmasını, onları rahatsız etmemesini tembihliyordu zira kaza dediğin kısacık sürede olup biterdi, bir anlık dikkatsizlik, bam bum güm, işte felaket, kendimizi bir çukurun dibinde ya da bir ağaca toslamış buluruz, gövdeler yerinden çıkar, bebeklerin kolları bacakları, içi boş ve saçlı kafaları birbirine girer... Julie-Marie camları yeşile dönmüş, gıcırdayan kapıyı çarparak kapatıyor ve sonra arabanın etrafın-

dan dolaşmak için harcadığı zaman süresince Jérôme'u, sıcaktan erimiş metal ve zamanın, pasın, nemin kaportada açtığı deliklerden girip oraya sığınan kedilerin çişiyle ıslanmış koltukların çürük yosun yayan kokusuyla arka koltukta tek başına bırakıyordu.

Sonra Julie-Marie sürücü koltuğuna, olmayan direksiyonun –babalar hurdayı söküp yedek parça olarak satıyor– karşısına geçip yerini alıyor, sırları dökülmüş dikiz aynasını ayarlayarak hayali kardeşlerin akıllı uslu oturduklarından emin oluyordu; görünmez anahtarı kontağa sokmadan önce rotalarını açıklıyordu –ki "deniz" ve "dağ" dışında dış dünyaya ait bildiği bir yer yoktu– sonra da olmayan motor zor zahmet marş alınca gönül rahatlığıyla koltuğa yerleşiyor, kollarını boşluğa uzatıyordu.

Çiftliği, Puy-Larroque'u, bildik toprakları arkalarında bırakarak gidiyorlardı, Jérôme, Julie-Marie'nin geçip gittikleri manzaraları tasvir edişini dinliyordu, tuhaf hazineleri, uçurumlara kurulmuş köyleri, kül bulutları püskürtüp eteklerine parlak lavlar kusan yanardağları, yüzeyinden uçan balıkların sıçradığı ışıl ışıl parlayan gölleri, insan eliyle göğe yükselmiş büyük, gri kentleri, kıvrılarak ilerleyen bir yol boyunca hayatları pahasına gittikleri dalgalı denizlere batan dik, granit kıyıları içinde barındıran manzaraları... Jérôme 4CV'nin yeşermiş camlarından, diğer arabaların, kamyonetlerin, çamaşır makinelerinin hurdalarından başka bir şey gömeksizin, kıraç bahçeyi seyrederek dinliyordu, bir süre sonra başını sallamaya başlıyor, bazen de uyukluyordu. Uyandığında Julie-Marie kapıyı açık bırakarak arabadan ayrılmış oluyordu. Güneş tepeye çıktığında araba enkazı fırına dönüyordu. Bazen babalardan biri, Catherine ya da Gabrielle avludan sesleniyor, onu kan ter içinde rüyalarından uyandırıyorlardı. O zaman gerçekten, mekânda ve zamanda, sonsuz boyutlarda ve evrenlerde seyahat etmiş gibi hissediyordu.

Julie-Marie arabayı sürerken Jérôme'un bebekleri kapıp saçlarını çektiği, onları cama ve koltuklara çarptığı, kollarını bacaklarını büktüğü de oluyordu, o zaman Julie-Marie onları azarlıyor, bağırıyor ve haylazlıklarına devam ederlerse bir temiz dayak atmak için durmakla tehdit ediyordu, arabayı aniden kenara çekip bütün gücüyle frene basarak, ki aceleyle inip arka kapıyı açarak söylediğini yapmakta gecikmiyordu. Arka koltuğa oturuyor, Jérôme'a pantolonuyla külotunu çıkarmasını, sonra da bebeklere verdiği lapayı reddettiklerinde onları azarladığı gibi, *seni yaramaz çocuk seni* diye mırıldanarak kardeşine bir şaplak indirmek için dizlerine uzanmasını emrediyordu. Jérôme ise, Julie-Marie'nin uyluğuna bastırılmış çıplak kıçına inen şamarların altında, kızın yarı saydam, diken diken, küçücük tüylerini hissediyor, bebeklerin kayıtsız bakışları ve belli belirsiz gülümsemeleri arasında zevkle kıvranıyordu.

Seni yaramaz çocuk seni.

Julie-Marie okuldaki diğer kızlar gibi bale yapmayı hayal ettiği için Catherine'in ikinci el şeyler satan bir yerden aldığı uçuk pembe tül eteğiyle dolaşıyordu her yerde; fakat dans için okuldan sonra, haftada iki kez, Puy-Larroque ve derslerin verildiği küçük kasaba arasındaki birkaç kilometrelik yolu tepmek gerekiyordu, kimsenin buna ayıracak zamanı yoktu.

Julie-Marie'nin yatağına uzanan Jérôme, yüzünü yastığa gömüyor ve onun çiftlik avlusunda, peşinde sevinçten deliye dönmüş, hoplayıp zıplayan köpeklerle, *pas de chat* ve *sauts de biche*[1] hareketleri yaparak avluyu baştan başa dolaştığını, bebeklerine öğrettiği koreografileri tekrar ettiğini, dikkatsiz davrandıklarında ya da ayaklarını

1. Sırasıyla Fransızca "kedi adımı" ve "geyik sıçrayışı" anlamına gelen bale terimleri. (Y.N.)

doğru uzatmadıklarında onları bir sopayla azarlamaktan çekinmediğini hatırlıyor. Jérôme'un bu gösterilere katılmasını istiyor, eski çarşafları perde çubuklarına germek, sönük bir parıltı yaratmak için lambaların üzerini örtmek gibi akıllıca düzenlemeler yaparak sahneleme işini hallediyordu. Oğlan da onun derme çatma küçük tiyatrosunda aynı hareketleri merasimle tekrar edişini izliyordu.

Büyük büyükannenin, Jerôme minik sahnesinde piruetini izlesin diye kurduğu müzik kutusundaki küçük balerine benziyordu; sonra mekanizması bozuldu ve balerin kendi etrafında dönmez oldu, şimdi gri, ince bir toz tabakasıyla kaplı porselen kedi biblolarının arasında duran müzik kutusunda, raflardan birinde. Belki sonunda Julie-Marie'nin mekanizması da tutukluk yaptı. Uçuk pembe tül eteğe ne oldu kim bilir? Kuşkusuz bir dolabın ya da oyuncak kutusunun dibini boyladı.

Onun da başına gelen bu değil mi? Yerdeki ölü bebekler gibi, Julie-Marie'nin artık utandığı ve çocukça bulup reddettiği her şey gibi tedavülden kalkmadı mı? O dışarıdaki erkekleri yeğliyor, bunlar bebeklere, küçük kızlara yaraşır şeyler... Onlar için gösteriler, arzu uyandırıcı danslar sergiliyor mu? Jestleri sahte miydi yoksa onunla eskiden parmaklarını sıkıp elini onun ağzına bastırarak kapalı yumruğunu öptürürken olduğu gibi rol mü yapıyordu?

"Dilini çıkar, gözlerini kapat ve arkanı dön. Gözlerini kapat diyorum!"

Jérôme da kendi yumruğunun üzerinde, daha sonra bir ağacın kabuğuna açılmış herhangi bir delikte, çentikli bir taşın girintisinde, ona karşılık vererek pembe, yumuşak dilleriyle bütün yüzünü sevinçle yalayan av köpeklerinin birinin ağzında pratik yapıyor.

"Ne yapıyorsun seni küçük domuz?"

Julie-Marie, Jérôme'un girdiği köpek kulübelerinden birinin kapısından başını uzatıyor, kulübelere girip

samanların ve eski kokmuş battaniyelerin üzerine uzanabilecek kadar küçüktü o zaman oğlan. Sırf köpeğin hoşuna gitti diye mastürbasyon yaptığı hayvanın cinsel organından elini çekmeyi aklından bile geçirmeden ablasına bakıyor. Julie-Marie işaretparmağını sallayarak kaşlarını çatıyor. Onu azarlıyor ve bir ayağından tutup kulübeden dışarı çekiyor.

Neyin iyi neyin kötü olduğunu nasıl bilebilir? Köpek bundan hoşlanmadı mı? Yumruğunun içine ya da Julie-Marie yumuşak buğdayların ortasındaki eğreti bir yatağa uzanıp minik külotunu küçük kabuklar ve sıyrıklarla kaplı dizlerine indirmeyi kabul ettiğinde, onun ipeksi uyluklarının arasına dilini sokmaktan daha mı kötü?

Artık olmaz, artık olmaz, artık olmaz.

Hayvanlara vurmak, etlerini koparmak, kafalarını duvarlara çarpmak ya da onları bir kovada boğmak neden yanlış değil, onlara ya da Julie-Marie'ye zevk vermek neden yanlış? Gabrielle bile onu kendi pipisine ya da ikizlerinkine dokunurken yakaladığında vaaz veriyor.

"Çekiştirmeyi bırak yoksa koparacaksın. Bunu başkalarının önünde yapma. İkizleri de rahat bırak."

Jérôme, Henri'nin, domuz yavrusunu ahşap ızgaranın üzerine koyup neşterin ucunu kendisine doğrulttuğunu görüyor; az önce kestiği iki testisten biri elinin kenarına yapışıp kalmış.

"Biliyorsun, kız kardeşine bakışlarından hoşlanmıyorum."

Onlar, yani babalar domuzları "peynir ekmek" gibi çoğaltmak için damızlıklara mastürbasyon yapmıyorlar mı? Bedenini hayvanlardan, bitkilerden, taşlardan ayıran hiçbir şey yok. Hepsini aynı şekilde istiyor.

Julie-Marie'yi kendisine saklamak için, hiçbir şeyin değişmemesi ya da yitmemesi için ne yapabilir? Yaklaşmasını yasakladıkları havuzda boğularak ölen küçük

Émilie Seilhan, mezar taşına işlenmiş madalyondaki fotoğrafında hiç değişmedi. Sadece zamanla sarardı, madalyonun üfleme camı yosunlar yüzünden yeşerdi ama yakası ve kolları tığ işlemeli elbisesinin içinde boş bakışları, bembeyaz teniyle o aynı küçük kız olarak kaldı; Jérôme'un onu dahil ettiği oyunlardan asla bıkmayacak; hep eski çamaşırhanenin ya da sulama havuzunun dibinde bekleyecek, onun uydurduğu hikâyeleri dinlemeye, yılan avlarını izlemeye, gölgelerin ve yosunların arasında onun altında yüzmeye hazır olacak. Oynuyor mu yoksa alışkanlıktan dolayı, belli belirsiz, yorgun jestler yaparak sadece hatırlıyor mu? Sonsuza dek küçük Émilie Seilhan olarak kalacağına göre ne önemi var, Puy-Larroque'un belleğinde çamaşırhanenin havuzunda –köylülerin, etrafına küçük kazıklar dikip paslanmakta gecikmeyen teller gerdiği– boğulmasıyla yer etmiş ve çoğu gerçekten var olduğundan bile emin değilken çocuklara bir tehdit gibi savrulan *–sonun küçük Émilie gibi* ya da *küçük Seilhan gibi olsun istemiyorsan havuza yaklaşma–* tek gerçek arkadaşı.

Julie-Marie için de gereken bu: Çamaşırhane havuzunun ya da gölün dibini boylamak. İçlerinde meydana gelen sinsi değişimin, onun yarattığı ihtilafın ve uyumsuzluğun farkında olsa bunu kendi isteğiyle yapardı kuşkusuz. Üstelik Catherine ya da babalar onu unutursa, Jérôme kız kardeşini olduğu gibi, hep olması gerektiği gibi hatırlamak için orada olacaktı.

Küçük Émilie Seilhan'ı canlandırdığı gibi onu da gönlünce hayata döndürecekti, geri kalan zamanlarda Julie-Marie kısmen gölün balçığında, kısmen Puy-Larroque kabristanının toprağında dinlenecekti. Zamanın geçmek bilmez olduğunu düşünmemesi için, Gabrielle'den tekrar doldurup onarmasını isteyeceği bebeklerini usulca tabutunun içine koyacaktı. Onları tabutun pilili, ipek döşeme-

sine sırayla dizecek, gölün dibinde dönebilsin, küçük Émilie Seilhan'a *pas de chat* ve *sauts de biche* yapmayı öğretebilsin diye Julie-Marie'ye de uçuk pembe tül eteğini giydirecekti.

Ya da Julie-Marie'yi gölde boğduktan sonra onun ölü bedenini eski kiliseye taşıyacak, sonra da, bazen son vitraydan düşen alacalı ışıkların parladığı sunağa bırakacaktı. Böylece, mezar taşına yerleştirilmiş madalyonların kavisli camının altındaki bir fotoğraf gibi, vaktiyle ona okuduğu masallardaki gibi, karanlık ormanların arasında gömülü kalelerin ya da cam tabutların içinde yatan prensesler gibi, bozulmadan kalacaktı.

* * *

Günlerdir, haftalardır, aylardır uyuyor mu? Tam ortasında zamanın yok olup gittiği derin bir geceden, görüntüler ve seslerin, aralarında ayrım yapabileceğinden emin olmaksızın tahrip olmuş bilincinin girdaplarına yansıyan uyuşturucu bir çıkmazdan uyanmış gibi hissediyor.

Yatağın kenarına oturuyor. Perdelerin arkasında, aralık kepenklerin arasından giren donuk mavi bir ışık beliriyor. Catherine ayağa kalkıp pencereye doğru yürüyor ve kepenkleri itiyor, kanatları dış duvara çarpıyor. Şafak, avludaki geceyi dağıtıyor. Güzün, nemli toprakların, çürüyen ağaç gövdelerinin, humus yataklarının kokusunu içine çekiyor. Odasındaki ışık-gölge oyununu seyrediyor. Nesneler, eşyalar ona oldukları gibi, donmuş ve gülünç görünüyor: yatağın yanındaki kireç izleriyle kaplı vazo, Julie-Marie'nin uzun zaman önce sıvanın üzerine çizdiği desen, aynası odanın ve geceliğinin altındaki kuru vücudunun yarı saydam yansımasını yakalayan tuvalet masası.

Jérôme doğduğunda, göğsünde büyüyen kanserden

henüz habersiz olan annesi, hastanenin plastik sandalyesine oturup bütün gün onun yanında kalmıştı. Catherine'in sakladığı bir hatıra, asla kaçamayacağı bir alın yazısının işareti: Günün birinde o da bir hastane yatağının yanında, yaşlı ve artık yanılsamalara kapılmayan biri olarak yine de kendini bir çocuğun doğumuna, yozlaşmış bile olsa bir soyun devam ettiğini gördüğüne sevinmeye zorlayarak ya da bu dünyada çocuklar için bir yer olduğuna, bu yeni varlığın bir anlamı ve bir meşruiyeti, bu devamlılığın da bir hakikati ve her anlamda bir güzelliği bulunduğuna inanarak kendi kızının başucuna oturacak.

Catherine geceliğini çıkarıp katlıyor ve hasır sandalyenin üzerine bırakıyor. İçinde bir ürperti hissediyor, bir elini kolunda, göğsünde ve karnında gezdiriyor. Duyguları artık acı vermiyor; kendisine yabancılaşmış, içine yeni bir soluk vermiş gibi bir kez daha canlanan bu bedenin varlığını hissediyor. Onun devinimlerini, duyumlarını, dış hatlarını, kıvrımlarını yeni bir keskinlikle gözlemliyor. Şifonyere doğru yürüyüp çekmeceleri açıyor, rasgele giysiler seçip üzerine geçiriyor. Jérôme doğduktan sonra bir sabah korkunç bir hisle ezilmiş, onu ölüme terk eden büyük bir boşlukla, kendi bedeninden kovulmuş gibi, çocukla ilgilenemez hatta onu umursamaz vaziyette uyanmamış mıydı?

Güneşli bir ilkbahar sabahı, çorak arazideki manolyaların tüylü tomurcukları yarılıp yumuşak, beyaz yapraklar halinde çatlarken ve annesinin kemoterapilerle, ameliyatlarla tükenen bedeni toprağa verilirken arabadan kendi başına inemiyor. Gabrielle ve Serge, cenaze alayının ardından küçük mezarlıkta ilerlerken her adımda onu desteklemek zorunda kalıyorlar, o kadar solgun ki, sanki onu gömmeye hazırlanıyorlar. Güneş gözünü yakıyor, uzakta, mezar taşlarına tünemiş kargaların sesle-

ri kulak zarlarını deliyor. Aslında tören kalabalığının arasında gözden yitmiş, bakışlarıyla kızlarının onayını arayan –uygun yerde oturuyor mu? Doğru kelimeleri kullanıyor mu? Doğru yönde ilerliyor mu?– babası için en ufak bir üzüntü, hatta şefkat bile duymuyor. Catherine onun görüş alanından kurtulmak, ışıktan, seslerden, Serge'in kolunu kavrayan elinin verdiği histen, mezarın kara deliğinin görüntüsünden, merhametli tören alayından ve karga seslerinden kaçmak isterdi. Ayin biter bitmez, Serge'den onu eve götürmesini istiyor. Annesinin ölümü, artık yalnızca uzaktan uzağa gördüğü babasının yalnızlığı, yeniden kendi karanlığına gömülmeden önce çocukları değişmiş, büyümüş, hissedilir derecede uzaklaşmış ve yabancı bulduğu, ruh halindeki düzelmelerle kesintiye uğrayan kendi sapmaları; işte sonraki on bir yıl boyunca yaşananlar bunlar, ta ki domuz ağılının çöküşünden, içeride uzun süredir zapt edilen ve şimdi serbest kalan ve onlara çullanmaya hazır şiddetten habersiz, gün ağarırken kalkıp hazırlandığı bu nemli ve soğuk sonbahar sabahına kadar. Sessizce giyiniyor, her şey bir anda gün gibi açığa çıkıyor: Artık hiçbir şey onu burada tutsak edemez. Ne duvarlar ne de erkekler. Duvarların diğer tarafındaki varlıklarını kesin olarak hissettiği çocuklar bile. Onlara daha önce ne sunmak zorunda kaldı ki?

Yanında hiçbir şey götürmüyor. Odadan çıkıp koridor boyunca yürüyor. Evin reisinin, kapısı yarı aralık mezar odasının önünden geçerken çıplak şilteye ve lastikleri yatağın köşelerini saran aleze bakıyor. Komodinin üzerindeki fotoğraf yarı karanlıkta. Camın büyüteci altında kararmışa benziyor, arka planda esen fırtına, fındık ağacının dallarına, Élise'e ulaşmış, onu tamamen yutmuş gibi. Sonunda geriye kalan tek şey, çerçevenin bitimine asla ulaşamadan koşmaya devam eden, şimdi onu tehdit

eden uğursuz karanlıktan kaçıyor görünen çocuğun karaltısı. Catherine olabildiğince sessiz bir şekilde merdivenlerden iniyor. Giriş kapısına doğru yaklaşırken Serge'in, tütün, ekşimiş ter, uykusunda soluduğu sarhoş nefesiyle leş gibi kokan salonun kanepesine yığılıp kaldığını görüyor. Ona yaklaşıyor, uzun uzun yüzüne baktıktan sonra eğilip bir elini onun alnına koyuyor. Serge uykusunda inliyor, sonra hiç ses çıkarmıyor, Catherine arkasını dönüyor. Giriş kapısını itip çiftlikten ayrılıyor. Karanlık çukurlar boyunca bazen sarsılarak birkaç metre koşuyor, her adımda onu engelleyen görünmez bağları koparark ilerliyor. Yol kenarındaki otlar tabanlarının altında çıtırdıyor. Daha uzakta, Ovalar'a doğru, gün doğarken, göçmen kuşlar geceyi geçirdikleri elektrik tellerinden ve ağaçlardan havalanarak gökyüzünde geniş mürekkep lekeleri oluşturuyorlar. Catherine omzunun üzerinden arkasına baktığında, Ovalar'ın vadilerinin arkasına gömülmüş, uyuklayan devasa canavar artık görünmez oluyor.

* * *

Joël deli gibi çalışıyor, domuzların ortasında tek başına, ağılın kokuşmuş havasını soluyor. Kasları bitkin, kollarındaki tendonlar zedelenmiş. Her gün aynı ritüel. Günlük bakımın yanı sıra çitleri kolaçan ediyor, ölü domuzları ve plasentaları çıkarıp kovalara atıyor, basınçlı hortumlarla yerleri ve hayvanları temizliyor, bıkıp usanmadan betonu fırçalayıp kazıyor.

Krizol ve gübre kokusu bronşlarına doluyor, sinüslerini, boğazını yakıyor. Hâlâ salgını durdurabileceğini, böylelikle Henri'nin, hatta Serge'in gözüne girebileceğini düşündüğü oluyor. Onlara değerini kanıtlayacak. Belki müjdeyi hastane odasında can çekişen babaya vere-

cek, ona ağılı nasıl kurtardığını anlatacak. Hemen sonra bu düşünceyi saçma buluyor. Neden hepsinin yüzüstü bıraktığı çiftliği ayakta tutmaya çalışsın ki, aile şirketinin, çiftliğin ve klanın çökmesinin hayalini kuran kendisi değil miydi? Fakat bunu Serge'e, Catherine'e, neticede Jérôme'a borçlu değil mi?

Domuz dışkılarını binalardan dışarı çıkarmaya çalışıyor, gübre çukuruysa kaçınılmaz bir şekilde dolmaya devam ediyor, gelgelelim iki ya da üç adam isteyen işi bitirmeyi başaramıyor. Ağılın telefonu günlerdir çalıyor, cevaplamaya ne gücü ne de zamanı var. Çünkü boklar köşelerde birikiyor ve kısa süre içinde, domuzların üzerinde sürüler halinde vızıldayan, onların ağızlarına, burunlarına, bütün deliklerine yapışıp kalan sineklerin yumurtalarını bırakmaya geldiği, kokuşmuş, bulaşıcı tümsekler oluşturuyor. Beyaz larvaların yumurtadan çıkması ve milyonlarcasının tahliye kanallarından taşan çamurun içinden bir lav akışı kadar yavaş ve kendinden emin koridorlar boyunca sürüklenmesi uzun sürmüyor.

Eylül ayının sonunda enfeksiyon ağılın tüm binalarına yayılıyor. Joël hastalığın ona da bulaşmış olmasından korkuyor. O da bu zehirli havayı solumuyor mu, gün boyu domuzlara temas etmiyor mu? Duşun altında, kokusunu kendisiyle birlikte sürüklemekte gecikmediği ancak yine de domuzların kokusunu bastıramayan çamaşır suyuyla yıkanıyor. Gözkapaklarını, dudaklarını, penisini kısa süre içinde yüzeysel yanıklar kaplıyor. Cildini acıyla inleyerek 90 derece alkolle ovalıyor.

Kirli suları ağılın arkasına boşaltmaya devam ediyor ama çok geçmeden domuz yavrularını, ardından dişi domuzları, sonra da besi domuzlarını bin bir zahmetle el arabasına yükleyip binalardan çıkarması gerekiyor. Dişi

domuzların neredeyse hepsi cerahatli rahim enfeksiyonu kapmış. Vulvalarından yoğun, kanlı bir cerahat akıyor ve çitlerin zeminindeki sıvı gübreyle karışarak donuk, pembemsi gölcükler oluşturuyor. Joël domuzları ayağa kaldırmaya çalışıyor. Kıçlarını itiyor, çaresizce sopa darbeleri indiriyor. Hayvanlar ondan kaçmak için ayaklanmaya çalışıyor ama ağırlıklarının altında çöküp kalıyorlar. Çığlık atıyorlar, Joël de onlarla birlikte çığlık atmaya başlıyor.

Joël zaman kavramını yitiriyor. Ağılın binalarında geçen bir saat ona sonsuzluk gibi geliyor. Bir süre sonra oradan çıkamaz oluyor. Babasının bürosunda ya da soyunma odasının bir köşesinde, bir bankta hatta yerde uyuyor. Domuzlara verdikleri tahılları çiğniyor. Koridorların ortasında, onlarla işeyip sıçıyor. Ölmek üzere olan hayvanlar, çit parmaklıklarının arkasında, sıvı gübre denizinde sessiz sakin ilerliyor. Kafalarına var gücüyle indirdiği kazma darbeleriyle öldürmeyi seçiyor onları. Onun, içlerinden birini öldürdüğünü gören domuzlar kaçmaya çalışmaya mecal bulamıyor artık, sıralarının gelmesini bekleyerek kendilerini bırakıyorlar.

Ağılın arkasındaki geniş beton zemine yığdığı daha hafif cesetlerin üzerine benzin serpiyor ve onları ateşe veriyor. Durgun havada yağlı duman sütunları yükseliyor. Bozuk, kıpkırmızı etin kokusu içini dışına çıkarıyor; bu yüzden onları, çürüme esnasında açığa çıkan gazlarla şişip yüzecekleri, nihayetinde de patlayacakları gübre çukuruna atmaya karar veriyor.

Artık gücü tükendiği için hayvanları beslemeyi bırakıyor. Aç, hasta domuzlar agresifleşerek birbirlerine saldırmaya başlıyor. Aralarından birinin rahmi dışarı sarktığında, diğerleri bazen onu yiyerek, yarı ölü ve bağırsak-

ları deşilmiş halde bırakıyor. Fareler saklanmaya gerek duymuyor. Joël'in artık önüne geçemediği dışkı çamurunda yüzerek, karınlarını doyurmak için leşten leşe atlayarak, kıkırdakları, kulakları ve burunları kemirdikten sonra yağ katmanlarını parçalayarak yüzlercesi çitlerin arasında geziniyor. Joël genç bir damızlığın ölüsünü ağılın dışına çıkarmaya çalıştığı sırada sırtında bir çıtırtı hissedip acıyla yere düşüyor. Doğrulabilmek için bir bariyere kadar sürünmek zorunda kalıyor. Ve o andan itibaren hayvan ölülerini oracıkta çürümeye terk ediyor.

Bir sabah, telefonun sesiyle uyuşuk uykusundan uyanıyor. Sonunda ahizeyi kaldırıyor.

"Kahretsin! Bir haftadan fazladır size ulaşmaya çalışıyorum!"

"Affedersiniz ama... Kiminle görüşüyorum?" diye soruyor Joël, sürekli bağırmaktan ve ağılın asitli havası yüzünden kısılan sesiyle.

"Leroy. Serge sen misin? Her şey yolunda mı?"

"Ben Joël... Burada işler... işin aslı... epey karışık... Yeni bir haber var mı?"

"Evet. Son numuneler üzerinde daha fazla analiz istedim. Kan testinde bir sorun vardı, en ufak bir kuşku kalmasın istedim. Lökosit düzeyi bozuldu. Şu âna kadar lökosit miktarı normaldi, bu beni yanılttı ve bize çok zaman kaybettirdi. Numuneler monositlerde bir artış gösteriyor ve..."

Joël, "Daha açık olabilir misin?" diyerek araya giriyor.

"Bu, domuzların bağışıklık sisteminin bozulduğunun, ağılda kronik enfeksiyon olduğunun işareti. Başka bir özel laboratuvardan ek tahliller istedim. Test edilen yirmi beş dişi domuzdan yirmi ikisi bruselloz pozitif, altı ceninden beşi de..."

"Bu imkânsız," diyor Joël.

"Her halükârda çok nadir bir durum, bilhassa da

yemler dışarıdan temin edilmiyorsa. Olası etken bir yabandomuzundan ya da leşle temastan bulaşması..."

"Leşle mi?"

"Mesela küçük hayvanlardan... Ancak son yenileme sırasında bir taşıyıcının getirmiş olması da imkânsız değil."

Joël gözünü karşısındaki duvarda asılı duran yetiştiricilik takvimine dikerek bir süre sessiz kalıyor.

"Ne yapabiliriz?" diye soruyor en sonunda.

"Korkarım yalnızca bir tek şey: Bütün domuzların itlaf edilmesi gerekiyor. Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü bir mezbaha ayarlayacak, sonra mühürlenmiş kamyonlar domuzları çiftlikten almaya gelecek. Hiçbir kaçak olmadığından emin olmak için binerken ve inerken sayım yapılacak. Ayrıca şunu da söylemeliyim ki... bu tür salgınlar yetiştiricinin sorumluluğunda kabul ediliyor... Kesinlikle tazminat söz konusu olmayacaktır."

Joël telefonu kapattıktan sonra şaşkınlık içinde bölmelerin arasında dolaşıyor. Çitlerin arkasındaki hayvanlar artık ciyaklamıyor. Tuhaf bir sessizlik sarmış ağılı. Sadece bir sıçan ya da can çekişen bir domuzun seğirmelerinden rahatsız olan sinek sürüleri zaman zaman havalanıp bir leşi açığa çıkarıyor, havayı vızıltılarla dolduruyor, sonra yeniden aşağı iniyor ve leşin üzerini titreyen, metalik bir örtüyle kaplıyorlar. Orada burada hâlâ sağlıklı genç bir damızlık ya da sıskası çıkmış genç bir dişi, yarı gömülü leşlerden kaçınarak kendi çitlerinin kokuşmuş balçığında dolaşıyor. Dışkı katmanlarıyla kaplı soluk tenleriyle, korku ve açlıkla büyüyen gözleri daha net, daha delici görünüyor. Adamın koridorlarda yürüdüğünü, lastik çizmelerinin sıvı gübreye bulanmasını engellemek için kalaslara ve parmaklıklara tutunarak küçük adımlar attığını görüyorlar. Yüzü, boynu, elleri ve kolları da bokla karışık irin kaplı. Gözleri, onları görmeksizin, bir hayvandan diğeri-

ne geçiyor. Sürgüleri çekiyor, mandalları kaldırıyor, çitleri açıyor. Birkaç domuz kaçıyor ve dört bir yana çılgın bakışlar atarak koridorlara fırlıyor. Joël büyük sürgülü kapıları açıyor, gün ışığının ve temiz havanın binalardaki berbat kokuyu süpürmesine izin veriyor.

Peşinde, gözleri kamaşmış, hangi yöne kaçacağını bilemeden büyük döşeme taşında zikzaklar çizen genç domuzlarla ağılın arkasına çıkıyor. İçlerinden biri, alanı çeviren çite çarpıp gübre çukuruna düşüyor. Kollarını iki yanına sarkıtmış duran adam, hayvanın bir an için cesetlerin arasında süzülmesini, sonra da koyu, yoğun bir girdapta batıp gözden kaybolmasını seyrediyor. Joël, Henri'nin yakıt tenekelerini istiflediği ardiyeye ulaşmak için binaların etrafından dolaşıyor, onları bir el arabasına yüklüyor ve samanlığa itiyor. Tenekelerden birini açıyor, yarısını kuru otların ve saman balyalarının üzerine boşaltıyor. Ardından tek tek binalara giriyor, koridorlarda ilerleyerek tenekelerden bölme çıtalarına, yerlere yığılmış ölü hayvanlara, tahıl arabalarına benzin serpiyor. Sıçan sürüleri çatı kirişleri boyunca kaçışıyor. Sağlıklı domuzlar uzun, kesintisiz çığlıklar atarak önü sıra koşturuyor. Ölmek üzere olan diğerleri yan yatmışlar, Joël üzerlerine benzin döktüğünde, açık ağızlarından boğuk, derin bir iniltiden başka bir şey çıkmıyor.

* * *

Jérôme, yumuşak dallar ve kırmızı yapraklardan oluşan bir katmanın üzerinde uyanıyor. Ölülerin arasından, hiçliğin yuttuğu, başta kurtulmaya çalıştığı, rüyasız, bilinçsiz bir uykudan dönüyor. Gün ışığı, yarı aralık gözkapaklarından renk patlamaları, titrek çizgiler halinde kirpiklerine vuruyor. Görkemli gölgeler, yıldız kümeleri dağılıyor, toplanıyor, sonra da patlıyor. Hiçbir şey

algılayamıyor, ne bitki yatağına yatıp uzanmış bedeninin ağırlığını ne de yıkıntıların gölgesini. Önceki saatlere yahut önceki bir varoluşa dair hiçbir anısı yok; yalnızca derin, sağır edici bir huzur duygusu yaşıyor. Daha sonra çocuk kendine geldikçe, dağınık, elle tutulmayan dünya su yüzüne çıkıyor. O zaman ağrıyan kaslarını, vücudunu saran deriyi hissediyor. Gözlerini açıyor ve ağaçların tepelerini, dalların arasından dağılan ve alçalan solgun gökyüzünü görüyor, sonra bir eliyle yerden destek alarak doğruluyor.

Çocuk tapınağını, sarmaşığın altına gömülmüş duvar kalıntılarını, aralarından taşkıranlarla kuru yüksükotu dallarının çıktığı, kökler yüzünden kalkmış döşeme taşlarını, tozlu kalas ve moloz atıklarını tanıyor. Solgun bakışlarla etrafını inceliyor, ardından ayağa kalkıyor ve dengesini bulana kadar biraz yalpalıyor. Koronun bir zamanlar durduğu yerde kemik mezarlığı, yosunlarla yeşermiş ve taşlarla desteklenmiş geyik boynuzları, narin, çıtırdayan meyveler gibi büyük dalların sürgünlerine asılı duran dağınık postlar ve kuru deriler, kemirgenlerle küçük etoburların donuk kafataslarının birbirleriyle ustaca kesiştiği, animist kemik yığınları halinde toplanıp üst üste dizilmiş hayvan ölüleri, kırılgan göğüskafesleriyle grimsi iskeletler, sivri yabandomuzu dişleri, ince iplerle bağlanmış her çeşit omur kemiği, benekli, kızıl ya da kahverengi kürk parçaları, sincap, tilki porsuk kuyrukları, yollarda ezilmiş kara kurbağaları ve kirpiler ilişiyor gözüne. Belirsiz şekiller, apsise karşı, çamuru andıran su akıntılarının altında gizemlerini ortaya dökmekten vazgeçiyor.

Çocuk böğürtlen çalılıklarının arasından fırlıyor, ağaçların arasında sendeleyerek ilerliyor. Kollarını önüne doğru uzatmış, körlemesine yürüyor, ağaç kütüklerine çarpıyor, taşlara takılıp tökezliyor, hendeklerden aşağı

iniyor, derelerin kurumuş yataklarına düşüyor. Ormanın sınırına ulaşmayı başardığında ışığa dalıp yolun ortasından yürüyor, paçavralar içinde, dikenlerle berelenmiş, kolları iki yana sarkmış, gölün çamuruyla kirlenmiş, yüzü vahşi gözlerinin delip geçtiği kahverengi bir maskenin altına gizlenmiş küçük bir ayyaş. Bir hayvan gibi hareket ediyor, bedeni kasılmalar ve titremelerle sarsılıyor, boğazından boğuk, bastıramadığı sesler çıkrarırken uzuvları ani devinimlerle seğiriyor. Mezar taşlarının bir mahzen ve tatlı taş koksusu yaydığı mezarlık boyunca yürüyor. Toprağın, mermer mezar taşlarının altında yatan ölüler, Puy-Larroque vadilerinin arkasında yiten ve gökyüzünü, aralarındaki en ihtiyarların hayatlarının son gününde bile kalbini sıkıştıracak kıpkırmızı ve muhteşem bir renge boyayan güneşi her gün özlemle hatırlıyor.

Jérôme çiftliğe ulaştığında avlunun ortasında duruyor. Domuzlar yakınlarda ciyaklıyor, çıldırmış yavrular, hurdaların, tarım aletlerinin, çamaşır makinelerinin ya da tavukların üzerine tüneyip gıdakladığı, içine göçmüş, yaysız kanepelerin enkazları arasında koşturuyor. Evin arkasından keskin bir duman yükseliyor, parlak sabah göğüne karşı kara bir mezar taşı. Kulübedeki köpekler çıldırasıya havlıyor, av köpeklerinin ağırlığıyla bükülmüş tellerin üzerine atılıyorlar. Ağızlarından akan salyalar tellere takılıyor. Çocuk duman sütununu ve yükseldikçe parlayan, dönen ve ortadan kaybolan közleri içine sürükleyişini izliyor. Yoğun bir alevin çıtırtıları işitiliyor. Genç bir dişi damızlık kesintisiz, tiz iniltiler çıkararak binanın köşesinden hızla fırlıyor. Avluyu boydan boya geçiyor, isten kapkara, tüyleri kömürleşmiş, eti açıkta, arkasında yanmış domuz postu kokusu bırakıyor. Birden, çocuğun birkaç metre ötesinde yavaşlıyor, sonra çöküyor, yana yıkılıyor, bacakları seğiriyor. Göğe diktiği gözlerini kırpıştırıyor. Jérôme onun yanına çömeliyor, elini

hayvanın başına koyuyor. Siyah bir gözbebeğine açılan kirpikleri avucunu okşuyor.

Çocuk eve doğru yürüyor, girişte tereddüt ediyor, sonra çiftliğin batı kanadındaki müştemilata doğru ilerliyor. Pencere camına vuruyor. Hemen sonra kapı açılıyor ve ihtiyar kadın ona bakıyor. Yıllarca ocağın başında oturmaktan kızarmış gözleriyle dikkatle ona bakıyor, ona her zaman yaralayıcı ve keskin görünen bu bakışlar, ilk defa perişan ya da hafiften kaçık bir ihtiyar kadının bakışlarına dönüşmüş. Kediler bacaklarının arasından avluya, makine motorlarının, hurda yığınlarının altına kaçışıyor ve kadın onları engellemeye çalışmıyor. Sonra onu, çamur maskesinin altında, sürünün sonuncusu, amcanın kopyası, dilsiz, asi ve kir içindeki piçi görüyor. Oğlan kollarını uzatıyor, ihtiyar kadınsa çocuğun ona gösterdiği ellere, çamura bulanmış avuçlara bakıyor. Kadın onu bileklerinden yakalıyor, yarı saydam, sıska kollarını açıyor. Çocuk, parmakların hafif baskısını hissediyor. Kadın yavaşça onu kendine çekiyor, o da loş odaya giriyor. İhtiyar, çocuğun kolunu bırakmadan kapıyı kapatıyor. Onu ardı sıra mutfağa, sonra da lavaboya sürüklüyor. Tişörtünü çıkarınca oğlanın solgun karnı, sıska gövdesi de ortaya çıkıyor. Çocuk itiraz etmiyor. Duvarlar köpeklerin ve domuzların çığlıklarını bastırıyor; çiftliğe doğru yola çıkmış bir itfaiye aracının sirenini henüz işitmiyorlar. Çocuk, yaşlı kadının gözlerinde derin bir yorgunluk görüyor ve o zaman, onun kendisinden bin yıl önce yaşamış olabileceğini fark ediyor. Kadının ölgün bakışlarında başka bir şey, adlandıramadığı bir şey daha görüyor. İhtiyar onu, olduğu gibi tanıyor. Yaşamının her saatinin onu bu âna, bir eli ensesinde çocuğu yönlendirdiği, onu lavabonun üzerine doğru eğdiği, yüzünü yıkamak için avuçlarına berrak su akıttığı bu âna götürdüğünü anlıyor.

Canavar uyanık, gebelere ayrılmış binanın gözenekli bölmelerinin arasından kokusu ona ulaşan kızışmış dişilerin yakınlığından rahatsız. Burnuyla çitin kapısını itiyor. Sürgü biraz gevşek, metal çubuklara her vuruşunda tıngırdayıp sarsılıyor. Bir darbe indiriyor, metal çubuklardan birini yakalıyor, kapıyı itiyor, onu kendine çekiyor, tekrar itiyor ve vidalar yavaş yavaş yerinden çıkıyor. Saatler süren sabırlı manevralardan sonra sürgü ve kilit koridorun çıplak betonuna düşüyor, bölmenin kapısı ağır ağır, önüne dikilecek adamların duvarını aşmaya hazır, coşkulu domuzun üzerine açılıyor. Diğer bölmelerin yanından hızla geçiyor, o geçerken uyanan diğer dört damızlığı, duvarların ilerisinde bir yerlerde, gergin dişi domuzların, gebe domuzların ve yavruların kokusunu alıyor. Devasa cüssesi karanlıkta sessizce hareket ediyor.

Kızışmış domuzlardan çok daha acil bir çağrı ona rehberlik ediyor; aralıklardan binaya sızan hafif gecenin kokusu bu. Canavar orta koridordan ana kapıya kadar yürüyor. Burnunu yuvaya dayıyor ve bir ağız hareketiyle plakayı rayın üzerinde kaydırıyor. Geniş beton zeminin üzerinde birkaç adım ilerliyor, başını kaldırıyor ve nefes alıyor. Kırsal alan karanlık ve sessiz. Domuzun devasa gövdesinden bir ürperti geçiyor. Bir an bakışlarını, ardın-

da, onun varlığını ve ağır nefesindeki feromonları algılayan doğurgan dişi domuzların sabırsızca bekledikleri binanın kapılarına çeviriyor, sonra arkasını dönüyor ve çiftliği çevreleyen tel çitlere doğru ilerliyor, otların ve yumruların, bilinmedik hayvanların ve küçük avların, nemli çalıların ve ayın mavileştirdiği eski meyve bahçelerinin hoş kokularını içlerinde saklayan parıltılı ve hoş kokulu topraklar ötelere uzanıyor. Damızlık, tel çiti kolayca ısırıyor, büküyor ve yırtıyor, içinden başını geçirebileceği bir delik açıyor, sonra da çiti eğip betona çakılmış kazıkları bükülmeye zorlayarak bütün ağırlığını tele veriyor. Delik, ön ayaklarını sokabileceği kadar büyüyor. Kırılan tellerin uçları etine batıyor, sırtını, karnını boydan boya kesiyor. Çığlığı geceyi deliyor, kokusunu alan ve çiftliğin kulübesinde bir ağızdan havlayan köpekleri heyecanlandırıyor. Canavar gücünü iki katına çıkarıyor, mücadele ediyor, titreyen ve hayvan kurtulduktan sonra yerine sertçe geri düşen bir çit bölümünü direklerden sökmeyi başarıyor. Acıdan çılgına dönmüş, nadasa bırakılmış bir arazinin ortasına kadar dörtnala koşuyor. Daha önce hiç koşmadı. Cüssesini ve onu yerinden oynatmak için gereken gücü keşfediyor. Yaralarından sızan kan tüylerinin arasına akıyor. Çabası, yeni özgürlüğü ve büyüyen gözbebekleriyle araştırdığı gecenin titreşimi karşısında afallamış, duruyor. O zamana kadar kendi dünyasının sınırını oluşturan ağılın kasvetli binalarını fark ediyor. Daha ileride, onun için, insanların ve köpeklerin düşmancıl kokularının yükseldiği bir gölgeden başka bir şey olmayan çiftlik evinin gölgesini seçebiliyor. Üst katta, kalın tuğla ve kerpiç duvarların arkasında, erkeklerin uykuda olduklarını bilmiyor. Rüyalarına büyük bir domuz kütlesi yığılıyor.

Canavar geceyle, anlaşılmaz kokularla, garip seslerle şaşkına dönüp uzun süre koşuyor. Sonra nefes darlığı, ağırlığı ve eklem ağrıları yüzünden yavaşlamak zorunda kalı-

yor. Betona ve ızgaralı zemine alışkın olduğu için ilkin yumuşak topraktan, nemli çimenlerden, tehlikeler barındırabilecek çukurlardan kaçınıyor. Uzak ve devingen ışıklar onu şaşırtıp dondurana kadar sert zeminde, açık ufka doğru ilerliyor. Nabzı gümbür gümbür atıyor, sıcak nefesi ılık gecede yoğunlaşıyor. Karnındaki yaralar kurumaya başlıyor, tüylerini birbirine yapıştırarak uzun siyah çizgiler oluşturuyor. Araba farları yaklaştığından, sola sapıp hendeğin üzerinden beceriksizce atlıyor ve sonra tarlanın karanlığına dalıyor, o sırada arkasında beliren ışık kırsalı aydınlatıyor ve gürleme sesi geride kalıyor. Motor homurtusu uzaklaşıyor. Başını yola doğru çevirip nefes alıyor. Kendi türünün kokusu azaldı; baş döndürücü olduğu kadar endişe uyandırıcı yüzlerce hatta binlerce kokunun arasından zar zor alıyor onu. Gerisingeri dönmekte tereddütlü, zira susuzluk kendini hissettiriyor, ağzı, boğazı kurumuş, sonra dönüp yürümeye devam ediyor. Taşlı bir yola giriyor ve bir grup tavşanı kaçırıyor, hayvanların çalılıklarda koştururken çıkardıkları gürültüden de korkuyor. Hiç tanımadığı başka hayvanların kıpırdandığı karanlık bitki örtüsünü inceleyerek bir an kararsız kalıyor. Ay yükselip mavimsi kırsalı damızlığın gözleri önüne seriyor. Ekinlerin ve nadas tarlalarının içinden geçerek, önüne çıkan körpe mısır sırıklarını biçerek saatler boyunca yürüyor. Çiftliklerden ve evlerden, havlayan köpeklerden, havada asılı duran ışıklardan, araç sesleriyle kükreyen yollardan ihtiyatla kaçınıyor. Bir su sarnıcının kenarında durup karşı kıyıda kıpırdamadan onu izleyen oğlaktan habersiz su içiyor.

Gece rengini yitirip şafak tarlaları maviye boyadığında bir sapsız meşe ormanına çekilip yana yatmış iki ağaç gövdesinin arasındaki humusu ve yumuşak toprağı kazarak kendine bir sığınak yapıyor. Beslendiği kökleri aramak için çalıları eşeliyor. Ağılın çitle çevrili küçük alanına hiç yuva yapmamış olan hayvan, ağaçların altındaki ölü yap-

rakları, kurumuş yosunları, esnek dalları, insanlar tarafından uzun zaman önce bırakılmış, köklerle birlikte kazıp çıkardığı eski bir gömleği ağzına doldurup topluyor. Onları, içine uzanacağı bir oyuk oluşturana kadar, özenle hazırladığı çukura yığıyor. Orada, rahatlatıcı yarı karanlıkta, yorgun kaslarını dinlendiriyor, ormandaki çıtırtılara, sansarın çığlığına, baykuşun şarkısına kulak veriyor.

Gözkapakları ağır ağır koyu gözlerine iniyor. Atavistik bellekten yüzeye çıkan imgeler geliyor aklına: ovalar ve yabani bitkiler, ilkel ormanların derinliklerinde, eğreltiotlarının arasında oluşan çamur birikintileri, susuzluğunu giderdiği dizginlenmez nehirler, tehditkâr kurt sürüleri, parçası olduğu ve birlikte yol aldığı devasa bir hayvan güruhu. Sonra erkeklerin sesleri, cesaretlendirmeler ve çığlıklar üst üste biniyor; burnuna, karnına, sağrılarına inen darbeler, kulağını tutup büken, yemi yalağa boşaltan, su döken, onu kımıltısız dişi damızlığa doğru iten, cinsel organını tutup onu yönlendiren eller. Ve son olarak, çit bariyerlerinin üzerine yaslanıp gündüzü ve geceyi denetleyen erkeklerin yuvarlak, ürkütücü yüzleri.

Meşe palamutları, küçük orman meyveleri, kökler, yumuşakçalar, soğan ve kestanelerle, bazen de bir tilkiden artakalan bir leşle besleniyor. Yumuşak çimenleri, kızıl yoncaları yiyor. Geliş gidişleriyle çalılıkta yarattığı yolları izliyor. Kış soğuğu bastırınca tüyleri uzuyor. Dişleri çenesini yeniden şekillendiriyor; uçları üstdudağını yukarı kaldırıp ağzından dışarı çıkıyor. Bir gün, akşam karanlığında, bir köpek sürüsünün havlamaları inzivasını bölüyor. Yuvasından dışarı fırlıyor, soğuk havayı içine çekiyor, köpeklerin ve onu yakalamak için ilerleyen erkeklerin kokusunu alıyor. Onu su sarnıcına götüren yollardan birini izleyerek kaçıyor, sonra sararmış sazlıkların arasında gizlenmeye çalışıyor. Köpekler sığınağının kokusunu aldıkları için ormanın kenarından çoktan fırlıyorlar ve yokuş aşağı, tarlaların

arasından geçerek sulama gölü yönünde hızla koşuyorlar. Damızlık durgun, siyah yüzey boyunca ilerliyor ama köpekler hızlı koştuklarından onu yakalamakta gecikmiyorlar. Kıyıdan sırayla sahile atlıyorlar, biri balçığın içine boylu boyunca uzanıyor, sonra tekrar ayağa kalkıyor. Domuz kımıltısız, yüzü onlara dönük. Şimdi onları görüyor: Havlayıp etrafında dönen üç köpek. Bir yabandomuzu bulmadıkları için şaşkınlar mı? Hiçbiri ona saldırmıyor. Hatırı sayılır bir mesafeden havlayarak orada kalıyorlar. Ağızlarından salyalar akıyor. Solurken buhar bulutları çıkarıyorlar. Damızlık sahili ve köpeklerin yerini inceliyor ama sahilin bu bölümünde erişemeyeceği kadar yüksek olan kıyıya ulaşması için onların yanından geçmesi gerekiyor. Ormanın kenarından erkeklerin sesleri duyuluyor. Köpekler başlarını çevirip onlara karşılık veriyor; domuz da bunun üzerine donmuş çamura çekiliyor ve su karnıyla, nefesini keserek boğazıyla temas ediyor. Köpekler daha yüksek sesle havlıyor fakat ilerlemeye cesaret edemiyorlar. Damızlık gölün sularına gömülüyor. Birden dengesini kaybediyor ve suyun altında yitiyor. İstemsizce bacaklarını çırpıyor ve tekrar su yüzüne çıkmayı başarıyor. Koca cüssesi ağır değilmiş gibi görünüyor. Arkasında büyük bir iz bırakarak hızla uzaklaşıyor. Köpekler sahilde uluyor. Gölün diğer tarafına koşmayı düşünüyorlar ama pompalama sisteminin bulunduğu tuğla bina kıyıyı ikiye bölüyor ve geniş metal borular sahili kat ederek suyun altında kayboluyor. Köpeklerden biri suya dalıyor, birkaç metre yüzüyor, sonra geri dönüp silkelenerek kendini kurutuyor. Soğuktan korunacağı yağ tabakası yok. Avcılar sarnıca ulaştıklarında, durmadan havlayarak dönüp duran, arka ayaklarının üzerinde kuyruklarını sallayan köpeklerle karşılaşıyorlar. Gölün ortasında hâlâ hafif kabarmalar var. Karanlık şimdi daha yoğun. Avcılardan biri meşalesinin ışığıyla sahili tarıyor. Köpek sürüsüyle köşeye sıkışan domuz suya girdiğin-

den adamlar hiçbir iz yakalayamıyor. Kaçanın su sıçanları olabileceğini düşünüyor, çömelip köpekleri tasmalarından yakalıyor ve onları birer birer kıyıya geri çekiyorlar.

Damızlık, sürülmüş bir arazinin ortasında koşuyor, sert ve donmuş saban izlerinde tökezliyor, doğruluyor ve bir fundalığa ulaşıp gözden kayboluyor. Üşüyor, tir tir titriyor, ıslak tüylerinden buharlar yükseliyor. Erkekler ve köpekler uzaklaşıyor. Meşe ormanına dönmemeye, sığınağını terk etmeye karar veriyor. Gün ışığında saklanamayacak kadar seyrek, solmuş, gri fundalıkta gizleniyor. Kırsal yeniden sakinleştiğinde sığınağını terk ediyor, kasvetli tarlalar ve meyve bahçeleri arasında başıboş dolaşıyor. Harçla kapatılmış taş bir duvara ulaşıp, kıyısından amaçsızca ilerliyor. Geriye sadece odunsulaşmış böğürtlen çalılarıyla kaplı yıkıntılarının kaldığı, eski bir çiftlik evinin dış duvarı bu. Duvarın bazı yerleri çökmüş. Damızlık yıkılmış taşları iterek kendine önce bir giriş, ardından da sarmaşıklar arasında bir geçit açıyor. Kalaslarla, kırık dökük eski mobilyalarla, yıllar içinde ve kurtçuklar yüzünden çöküp toza dönüşen yapı kirişleriyle kaplı dövülmüş bir toprak parçasına ulaşıyor. Çatı ve tavan yerini, kalın, koruyucu bir kemer ören böğürtlen çalılarına bırakmış. Canavar, insanların çok uzaktan gelen, adeta yıllar içinde seyreltilmiş ve tuhaf biçimde rahatlatıcı kokusunu alıyor. Kendine bir yer açıyor, sonra duvara yaslanıyor. Bir gözü açık, dikkatle geceyi inceliyor.

Fransa'nın güneybatısında sıradan bir köy. Küçük bir arazi parçasıyla başlayıp giderek işi büyüten mütevazı bir köylü ailesi. Ve doğum, büyüme, ölüm döngüsü içinde her gün yüzlerce domuzun çalkalandığı büyük bir endüstriyel domuz çiftliği. İnsanın hayvan ve doğayla ilişkisine ürpertici, rahatsız edici bir yorum getiren Del Amo, modernitenin mirasına esaslı bir eleştiri yöneltiyor.

Hayvan Hükümranlığı, modern gıda üretiminin insanı acıya -sadece hayvanların çektiği acıya değil, başka insanların ıstırabına da- nasıl duyarsızlaştırdığını çarpıcı bir biçimde gösterirken insanın doğayı fethetme takıntısını, şiddetin nesilden nesle aktarılışını da gözler önüne seren ürpertici bir roman.

"Cioran eğer bir romancı olsaydı, modern bir klasik olarak selamlanacak bu tür bir kitap yazardı. *Hayvan Hükümranlığı*, edebiyatın görevinin ille de iyi hissettirmek değil, içinde bulunduğumuz çıkmazı doğru bir şekilde anlamamıza yardım etmek olduğunu anlatan mühim bir hatırlatma."

The Guardian

"Aile ve insanın vahşeti üzerine yazılmış bir epik. Olağanüstü bir roman."

L'Express

"Del Amo insanlığın, ekonomik akılsallık adına nasıl bir deliliğe sürüklendiğine ilişkin apokaliptik bir tasavvur sunuyor."

Le Monde

#fransızedebiyatı #insan #doğa #hayvan #şiddet #aile #yabancılaşma

ISBN 978-975-07-5858-4

can

canyayinlari.com | f | canyayinlari

roman